Eschenbach Jenő"

művei díjazták a XX Gubacsi lakótelep

hőzait.

Gerza László, Bernát György, Erdei Fe-

renc stb. : Budapest lexikon, Budapest

1973. 1335 l

3921

Eschenbach Jenő, keramikus és festő 1)
Született Budapesten, 1908. – Ism. – Főleg egyházi tárgyú kerámiáival szerepelt kiállításokon.

Bereg Gyula: Vegyesek.
Kritika, Budapest, 1946. aug. 12. old,

Eschenbach Jenő II. 2.) Feladatok

az 1938-as Országos Magyar Gyáriparművészeti Társaton szereplések művei, melyekért díjban részesült.

Gádor Istvánː Tályai emlékei. Kritika, Budapest, 1996. aug. 11. old.

Eschenbach Jenő
(Bp. 1908-

Müveivel résztvett az V.Országos Kerámia Biennálén - Pécs,1978.

- katalógus a könyvtárban -

Eschenbach Jenő"

Eschenbach Jenő munkás csempébe átemelt „absztrakt" kompozíciót mutatott be.

P. Szűcs Julianna: A hellenetlenné vált hellenes.
Művészet, 1978. november - 10 lap.

MDK

Eschenbach Jenö, keramikus.

Szerelmes juhász. Kerámia.

Fogfájós juhász. "

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug.
Katalogus.

Eschenbach Jeno

Principal Report a Buda-
hegyről. Társulat téli
tárlata

Uj M. 935 III/15

Eschenbach Jenő

K. Mit

MH. 1932. IV. 6.

MDK

Eschenbach Jenö, keramikus

friss,franciás szinekkel készitik kerámiáit.
Trónoló Madonnája a régente oly sokszor gonddal
faragott mézeskalácsmodellek stilusára emlékeztet.

R.Szörédi Ilona: A kultuszminiszter megnyitotta
meg a kerámikaikiállitást.
Uj Magyarság. 1942 nov.7. 6.1.

MDK

Eschenbach Jenő kerámikus

Résztvett a Berlini Nemzet.Kézművesipari Kiállitáson.

Cikk: Magyar kézművesipar a berlini kiáll.-on.

Magyar Iparművészet, 1938. 158.lap

Eschenbach Jenő

M.D.K

szobrász-keramikus

A Ferenczy Adolf teremben kiállított tárlatáról pirágazdálkodhat, lapszéphet, kompozíciót mutatott be a művésznő.

Révész Emma: Eschenbach Jenő kiállítása a Ferenczy Adolf teremben.

Művészet, 1964. november - 46 lap.

Eschenbach Jenő

Keramikus jele.

P. Breslyánszky Nóra,
Iparművészet a Kádárban, Bp. 1966, ~~230 l~~. 237 l.

Eschenbach Jenő

szobrász

Budai Szépművészeti Társulat Őszi Tárlata - II. Margit körut 48.sz.a. - szerepel Madonna szobrával.

Uj Magyarság
1935.X.27

Eschenbach Jenő

szobrász

Budai Szépmüvészeti Társulat - Őszi kiállitása - szoborral szerepel.
Putifárné c.terrakottája és gipszben készült Madonnája hivja fel magára a figyelmet.

Nemzeti Ujság
1935.X.26

Eschenbach Jenő

Művével nevelt a
Budai Képművészeti
Társulat Öni tanítvány.

m. 934 +1. 4.

Eschenbach Jena

Kindlit

Nv. 1942. XI. 8.

ózpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
ámely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Müvészettörténeti Dokumentációs

Eschenbach Jenő"
sebsán

Kis anyagkompozíciói szerepelnek a Budai Fiatalművészeti Társulat grafikai és vázlatkiállításán.

Új Magyarság 1935. V. 26.

MDK

Essenbach Jenö, kerám.

kitünö müvekkel szerepel.

?Iparmüv. kiállitás.?

Müvészet. 1938. III. évf. 22. sz. 16o. l.

MDK

Eschebach Jenő

Aranyérem kitüntetése az 1937-évi párisi nemzetközi világkiállitason.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 179.l.

Eschenbach Jenő

szobrász

Budai Szépmüvészeti Társulat kiállitása - Budai Klubban - szoborral szerepel.

Reggeli Ujság
1935.II-18.

MDK

Eschenbach Jenő keramikus

Huzicska I. cikke a Művészet az Iparban. A Képzőm. Társ. karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet, 1941, képek: 148 l.

MDK

Eschenbach Jenő

Madonna a gyermekkel, relief

Budai Szépm. Társ. karács.kiáll. 1936. dec.

MDK

Eschenbach Jenő keramikus

Kfj: Kiállitásokról. M.N.Müvészet. 1938.
4.sz. 80. o.

MDK

Eschenbach Jenő keramikus

kerámiac

Betlehem, kerámia

Tavasz a müvészetben. /Bpest/ 1940. 29. l. kép.

Eschenbach Jenë, ip.müv. MDK
/egyházmüvészet/

9.	Angyalka .	
14.	Angyalka .	
31.	Angyalka.	33.l.
33.	Angyalka.	"
4o.	Angyalka.	"

OMIP.Társ.B p. -müvészet az iparban. 1943. Üveg- és Fémkiállitás. Kat. 32.l. 33.l.

MDK

Eschenbach Jenë, ip.müv.

Stáció. Kompozició.

Dr.Ruzicska Ilona:"Müvészet az iparban". Iparm.Társ. karácsonyi kiállitása. 1941 dec. Magy.Ip.müvészet. 12.sz. 133-36.l. 1941.

MDK

Esembach Jenö, ip.müv.

a kultuszminisztérium elismerö oklevelét kapta.

Az Ipszmüv. Tárlaton.- Magy.Nemz. Müvészet. 1938. 4.sz. 81.l.

ESENBACH JENŐ

A kultuszminiszterium elismerő oklevelét kapta

Pesti Napló, 1938. nov. 15.

MDK

Eschenbach Jenő keramikus

Egyházmüvészeti Miállitáson. Szt. Flórián-szob.

MI. 1941. képek. 36. 1.

Eschenbach Jenő, keramikus

Negyven év termésével állítják össze a
fényes Adolf Terembe bemutatásra kerülő
önálló tárlatát. A művek külföldön
is szerepeltek.

–: Mozgalmas életútja a képzőművészetben 2

ESTI HÍRLAP, 1964. jún. 2.

MDK

Eschenbach Jenő keramikus

A müvészi m.kerámia ünnepe. Magyarság, 1942.nov.7.

Szombathely

Përi nt, Szent István király ute

tengellyel, 188o körül.

/Szombathely V és MV. Bp. 1951.

Eschenbach Jenő

MDK

Szüz Mária
Gyertyatartó
Stáció, dombormü

Magyar Egymáhmüvészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr.-márc.

Ly talon. Eschenbach Jenő

1934 aug.
Szerelmes juhász
Fogfájós juhász } kerám.

1934 sept
Ly Antal kerámia
A kis hős
ádám és éva } of
Tabáni rémlet

M. Ethn. kiáll. 1941.
(N. tal)
Szűz kerám
Gyertyatartó
Stáció (dmű) } kerám

SZENTIVÁNYI GYULA elvtárs

Budapest

XI.Lágymányosi-utca 16.

Eschenbach Jenő, Keramikus.

1924-től a budapesti iparművészeti iskolában Orbán Antalnál tanult s 1933. évben képesítő oklevelet. Antal Bertán emlékkönyvét a fiatal művészek közül ő állította össze. Tagja a Iparművészeti Társulat kiállításainak. 1937-ben részt vett a párizsi világkiállításon. 1938. a a budavári Royal Hotel dísmeneti mozaikjával a világkiállítás sorozatát.

T. Mallebrein Mária
művészi kerámiája

1938. a bpesti I. M. Orvv. Ipar-
művészeti Tanárképző
Kultuszminisztérium
elismerő oklevelét kap-
ta. 1940. a VII. Trien-
nálen is sikerrel sze-
repelt. 1942. a Kul-
tuszminisztérium vette
meg Levetel a Kerepes-
rol c. ~~Kerámiáját~~
kerámiakompozícióját.

Eschenbach Jenő

kerámikus

l.

Szépművészet

1942. 45: l.

Műv. élet

(kultúrmozgalmi
levelek a keramikáról c.
kerámia-kompozíciójáról)

Eschenbach Jenő

keramikus

1924–1929

Kőmisk 1930. 82. l.

TELEFON: 87-3-30.
POSTACSEKKSZÁM: 29521.
POSTAFIÓK: 311.

BUDAPEST, 1935 jul.10

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula úr

Budapest.

Eschenbach Jenő

Hobrai

— **Magyar szobrászművész sikere Párisban.** A *Revue Moderne* hosszú cikkben foglalkozik *Eschenbach* Jenő magyar szobrászművésznek a párisi világkiállításon is bemutatott kerámiai munkáival. A lap méltatásában nagy elismeréssel nyilatkozik a magyar művészről, különösen pedig *Eschenbach*-nak a párisi világkiállításon szerepelt munkáiról.

Esti Ujság
1938 febr. 25.

BUZÁROVITS GUSZTÁV

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETEI

Főüzlet:
ESZTERGOM
SZT. LŐRINC-UTCA 5.
Telefonszám 15.

KÖNYVKIADÓVÁLLALAT
KÖNYVKÖTÉSZET
KÖNYVKERESKEDÉS
Postatkp. csekkszám: 19.233.

Fiók-nyomda:
DOROG
MÁRIA-UTCA 10.
Telefon.

T.c.

Müemlékek Országos Bizottsága

Budapest.

IX., Hőgyes Endre u.10.

Eschenbach Jenő

Keramikus

1933. képesítő okle-
velet nyert
jó

Iparm.Isk.Évk.
1930-34. 48.l.

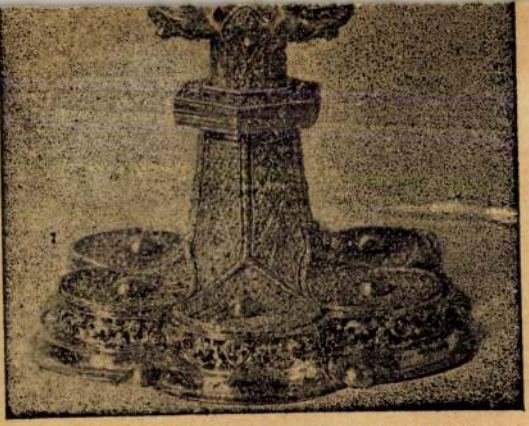

248. kép. *Filigrános kehely, 1480 körül.*

Thomasinovics János esztergomi kanonok (1573—1588) birtokából.

A kehely. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 135. l. (Képe 136. l.) — Tört. Főcsoport, 1584. szám. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 285. l. — Gerevich PA, 188. l. — Lepold Adatok, 26—27. l. — Mihalik, Alessandro: Il calice ungherese della cattedrale di Monza. Roma, 1929., 6. l. (Képe 7. táblán.) — Genthon AZEFK, 11. l. (10. kép.) — Lepold Adatok 29. sz.

OLÁH MIKLÓS PÁSZTORBOTJA (249. kép) aranyozott ezüst, drágakövekkel és gyöngyökkel. Kampójában Mária sugaras dicsfényben,

Eschenbach Jeno

VII. é. kerámikus

l. Éimiska 1930

73.1.
74.l.
82

Nagyságos

Dr. S z ő n y i O t t ó urnak

pápai kamarás, a müemlékek országos bizottságának

előadója

B U D A P E S T.

Eschenbach Jenő

Kerámikus.

Szabolya J.: a VII. triennale

l.

41

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1940. 57. l.

Eschenbach Jenő

Lajdok

=

Magy. Ipam

1938, 325-l.

R: Jelentés a M. Orth. Ipam. Társat ünnepi díszülésről

Kultuszminiszterium

(elismerő oklevél)

vanni : Kálvária.

MDK

Eschenbach Jenő

Mai magyar kerémia kiáll. Siklósi várban 1968.
Janus Pannonius Muz.füzetei 14.

Eschenbach Jenő MDK

keramikus

Az Iparmüvészeti Társ. Karácsonyi Vására, kiáll.
Magyar Iparmüvészet 1937. 247.o.

Eschenbach Jenő

42. Szent Antal, olaj

43. A kis hős, olaj

44. Édám és Éva, olaj

45. Tabáni részlet, olaj

Uj Szalon, Őszi Kiállitása, 1934. szeptember
Budapest, katalogusa

Eschenbach Jenő, keramikus

MTI

Július 3-án kiállítása nyílik meg a Fényes Adolf Teremben.

— : Hír

10

NÉPSZABADSÁG, bn. 1964. júl. 1.

MDK

Eschenbach Jenő **keramikus**

Ijjas A: O. M. Keramikai Kiáll. Nemzeti Ujság. 1942. nov. 8. 15 l.

ca_45. Paraszthász, földszintes. Három-

1. 27.1./

Eschenbach Jenő

Szent Flórián, kerámia

Madonna, kerámia

Szüz Mária kis Jézussa, kerámia

Egyházmüvészet a lakásban kiállitás, Budapest 1944. február, katalogusa

MDK

Eschenbach Jenő keramikus

Bolnár E: Egyházművészeti kiáll. Magyar Iparművészet, 1941. 3.sz. 30.l.

MDK

Esembach Jenő, ip.müv.

a kultuszminisztérium elismerő oklevelét kapta.

Kik nyerték az iparművészeti díjakat t. Magyarság.
1938.nov.15.

MDK

Eschenbach Jenö, ip.müv.

Szálló angyal.

Golgota VI

Váza .

48. Madonna.

OMIP Társ. Bp.-Orsz.M.Ker.Kiáll. 1942. Kat. 25.l.

MDK

Eschenbach Jenő, ip.müv.

49. Madonna.
Szent István.
Golgota házi oltár.

OMIP Társ.Bp.-Orsz.M.Ker.Kiáll. 1942. Kat. 26.l.

MDK

Eschenbach Jenő keramikus

Siklóssy L. Hatalmas fejlődésről tanuskodik ez o. keramikai kiáll. Pesti Hirlap, 1942. nov. 7. 6 l.

Szombathely

Perint, Szent István király utc
tengellyel, oszlopos tornáccal.
/Szombathely V és MV. Bp. 1951.

M. D. K.

ESCHENBACH keramikus

Csánzi 1954. 59., 103., 116. l.

Eschenbach Ernő

Emlékre

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztatója 1970. IV. 28.

Eschenbach Ernő

kiállítása Szántódpusztán

Magyar Nemzet 1984. VIII. 11.

MDK

Eschenbach J., ip.müv.
keramikus

munkái szerepelnek a párizsi világkiállitás magyar pavillonjában/ennek tervezöje:Györgyi Dénes müépitész/.

Illusztr. 163.1. fent.

Magyar Iparmüvészet, 1937./?/. Illusztrációk. A párizsi világkiállitás magyar pavillonjáról. 157.-.64.1.

Fischenbach János

Részt vett az I. Országos Kerámia Biennálén Pécsett.

Ipari Művészet, 1968. 5-6. sz. 59. l.

Eschenbach Zenó keramikus

P. Szűcs Julianna: Kőrösgorzsláby és vidéke

Művével, 1982. szeptember

Eschenbach Jenő
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307
1964 III 20
KONFEKCIÓ

1021

Eschenbach Jenő keramikusművész kiállítása

A Fényes Adolf Teremben megnyílt Eschenbach Jenő keramikusművész kiállítása. A negyven éve dolgozó művész alkotásaiból kronológiai sorrendben kap ízelítőt a látogató. Ez az elrendezés figyelemre méltó, mert az örök kísérletező művész alkotásainak időrendje hűen tükrözi a kor művészi áramlatait. Önálló munkásságának kezdetén, 30-as évek elején született művei vallásos témaválasztás jellemző. E korszak kiemelkedő alkotásai közé tartozik a Menekülés Jeruzsálemből című kerámiája. A későbbi évek során a megfogalmazási mód, a kifejezési forma lehetőségei foglalkoztatták. Az akkori magyaros irányon belül a modernebb, ún. mézeskalács stílusra törekedett. Számos nemzetközi kiállításon részt vett, és az 1937. évi Párisi Világkiállításon aranyérmet nyert.

A felszabadulás után születtek groteszk, figurális alkotásai. Ilyen a Három testőr, A sakkozók, valamint az irodalom egyes jellegzetes alakjainak megformálása: Don Quijote, Cyranó, Don Basilio. Ezek a kifejező erejű figurák, az ókori görögök terrakotta fejeire emlékeztetnek, csak nagyobbak és mázasak. A kiállítás anyagának jelentős része mai kísérletezéseit, útkereséseit mutatja be. Eschenbach Jenő, aki tanulmányait az Iparművészeti Iskolán, a festő szakon kezdte — de családi tanácsra a kerámia szakra tért át, mint reálisabb foglalkozásra —, legújabb alkotásaiban megtalálta a kerámiai kifejezési módot. Ezt falképei és vázái bizonyítják, hol ecset helyett a színek és a máz sajátos alkalmazásával festői hatást ér el. Ez a képszerű kompozíció jellegzetesen egyéni vonásait alkotásait. A formában mindig az egyszerűt keresi, próbálkozásainál a szín, a dekoratív kivitel, a máz az, ami hangsúlyt kap.

Modern falképei, mozaikjai a kiállítás legérdekesebb darabjai, alkotó munkásságának új fejezetét jelentik, megjelölve művészi fejlődésének jövő távlatait. A kiállítás helye: Fényes Adolf Terem, VI., Rákóczi út 30. Nyitvatartás: 11—7-ig, július hó.

Szamosi Lia
könyvtáros

KONFEKCIÓ
a Május 1 Ruhagyár dolgozóinak lapja
Felelős szerkesztő: Gáti Tiborné
Szerkesztőség: Budapest VIII., Elnök utca 1
Telefon: 334—760
Kiadja: a Hirlapk... Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3
Telefon: 343—100
Felelős kiadó: Csollány Ferenc
Előfizethető az üzemi lapterjesztőknél
Előfizetési díj: 7, évre 3.60 Ft
Szikra Lapnyomda, Budapest

úgy őrzik, csinosítják, újjá-
rendezik, ahogyan őrzik és
ápolják Chopin parkjában
a forradalmár zeneköltő em-
lékét. A hatalmas, derék-
ban vihartört tölgy alatt
a lázszemű költő szobor-
alakja ma is figyeli „Forradal-
mi etűd"-jét, hiszen gyakran
játsszák a parkban. Szereti ez
a nép forradalmi hagyomá-
nyait, régi népkultúráját s én
úgy láttam, ez többet mond
számára, mint a modernkedés.
Igaz, ennek is kaput tár — de
a közönség éppúgy rácsodálko-
zik és nem érti szobrászatban
és festészetben az érthetet-
lent, mint nálunk.

De érti és érzi múltjának ne-
mes vonásait, s mindent, ami
abban az új felé mutat. Hor-
dozza még a visszahúzót, a
„mindenáron lengyelt" is, ez
kétségtelen. Ápolja és félti val-
lásos érzéseit. Bizonyára eltú-
lozta nyomdász barátom, ami
kor erről így vélekedett: „Bi
zony, aki nálunk a vallás
érintené — csatát vesztene."
Kétségtelen, hogy annyi ha

termé elkészült, s
szükség volt a fia-
tal munkaerők be-
állítására.

A szalagvezető
így dicséri Katit:
Ő talán a legügye-
sebb, legszorgal-
masabb új dol-
gozóim közül. Ha
szükség van rá,
így tud hajrázni,
nint kevesen.
igyekszik, bele-
lött a munkába;
éppen ezért kapott
üzetésemelést is.
Órabére most már
1,60-ról 4,80-ra
emelkedett ...

Amikor őt kér-
dezzük, hogy érzi
itt magát ebben a
felnőtt kollektivá-
ban, szerényen,
mondja, hogy jól.
Igen elégedett és
főleg annak örül:
mindenki igyek-
szik segíteni ne-
ki, ha nem tud
valamit. Ezért
szerette meg rövid
idő alatt az üze-
met.

De — nemcsak
az üzemet, a szak-
mát is. Már ott-
hon is bátran ne-
kiül, hogy egy-egy
nyári ruhát, szok-
nyát, vagy blúzt
szabjon, varrjon
magának. Ez bi-
zony nagy bátor-
ságra vall, de Ka-

tinak szerencséje
van, mert, ha el-
ront valamit —
ott az édesanyja,
aki segít a hibát
kijavítani. Ugyan-
is a mama is var-
rónő, ő az 52-es
szövetszalagon
dolgozik, s az ő
példáján fellel-
kesülve választ-
totta Kati is a
szabó-varró szak-
mát. És eddig
nem bánta meg.

Amióta a gyár-
ban dolgozik,
KISZ-tag lett, és
a Hámán Kató if-
júsági brigádnak
is tagja. Úgy ér-
zi, hogy ezek a
tények kötelezik.
Kötelezik elsősor-
ban arra, hogy
minden tőle telhe-
tőt megtegyen a
szalag termelése
sikeréért, és köte-
lezik arra is, hogy
példát mutasson a
munkában azok-
nak a fiataloknak,
akik ma még nem
KISZ-tagok, de
Kati azokká sze-
retné nevelni
őket.

— Ugye Kati,
azért nemcsak a
munka, a KISZ-
élet foglalja el
minden idődet?

— Hát nem —
vallja be őszintén
—, szeretek ter-
vezgetni a jövőről,
sétálni a barát-
nőimmel, és olvas-
ni is.

Van ideje bőven
Görög Katalin-
nak, hogy min-
den tervét, álmát
valóra váltsa —,
hiszen még csak
tizenhét éves.

—tárna.—

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-207

Eschenbach Jenő

1964 JÚL 2
ESTI HIRLAP

1021

Mozgalmas hétvége a képzőművészetben

E napokban négy kiállítást rendeznek a fővárosi kiállító helyiségekben. A Rákóczi úti Fényes Adolf Terem *Eschenbach Jenő* keramikusművész gyűjteményes kiállítására készül. Negyven esztendő terméséből állították össze, a külföldön is több ízben szereplő művész első önálló bemutatójának anyagát. Az Ernst Múzeumban két festő tárlata nyílik pénteken, illetve szombaton. Az egyik *Tóvári Tóth István* — a dunántúli festészet jeles egyénisége — a másik a nyolcvanadik születésnapját ünneplő *Remsey Jenő*.

A legnagyobb érdeklődés a szombaton délben megnyíló „Vásárhelyi Tárlatot" kíséri.

gye
ek,
dro
gia
sé-

gében állítanak elő. De lehetne ez akár korszerű teherhajó is, hiszen termékeinek kétharmadát exportálja,

Ben Bella

Algir, július 2.

Az FLN közleménye szerint az algériai nemzeti néphadsereg szerdán összeütközés nélkül bevonult *Dél-Algéria* főbb központjaiba, így Biszkra oázisba is. A 4 (biszkrai) katonai körze

Eschenbach Jenő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUL -9
MAGYAR NEMZET

Eschenbach Jenő keramikus művész kiállítása

A Fényes Adolf-teremben mutatja be kerámiáit *Eschenbach* Jenő. A művésznek, jóllehet negyven éve foglalkozik az agyagművességgel, ez az első önálló kiállítása. Anyaga az elmúlt négy évtized eredményeiről és legújabb törekvéseiről ad számot.

Érdekes és tanulságos ilyen hosszú alkotó periódust áttekinteni. Munkásságára egymást váltó korszakain belül elsősorban a színekkel és mázakkal való kísérletezés jellemző. Ennek jegyében születtek a két világháború között első, úgynevezett magyaros stílusának darabjai is, amelyekből kettőt, az *Angyali üdvözletet* és a *Menekülés Jeruzsálemből* című külön szekrényben mutatnak be. A kor mézeskalács motívumaival formált, pasztell színezésű kompozícióval a művész egy modernebb magyaros irány és a közízlés szintézisére törekedett. Következő korszakában két-három alakos, erősen színezett, fényes mázú, groteszk megfogalmazású kerámiákat készített. A sorozat legjobb darabja a *Sakkozók*, humorral formált zsáner-jelenet.

A kiállítás legnagyobb részében a művész mai törekvéseit láthatjuk. A vázákon, faliképeken, tányérokon erőteljes festői hatás mutatkozik. Formaalakítása rendkívül egyszerű, nem megy túl a már bevált, hagyományos alakzatokon. Úgy tűnik, a művész számára kizárólag a különböző színek és mázak előállítása érdekes csupán, minden egyebet ennek rendel alá. Ez a kísérletező kedve állított korlátot Eschenbach Jenő művészetének. Egy-egy szép eredménye nem ösztönözte elmélyülésre, az önmagáért való kutatás azt eredményezte, hogy eddig elért sikerei ellenére — részt vett több nemzetközi kiállításon, sőt, Párizsban az 1937-es világkiállításon aranyérmet is nyert — nem alakította ki önálló, csak rá jellemző stílusát.

Ez a mostani gyűjteményes tárlat hozzásegítheti ahhoz, hogy eddigi eredményeit továbbfejlesztve kialakítsa eklekticizmus nélküli formanyelvét.

S. M.

felesleges magyarázni. A mil
lió helyről összegyűjtött ócs
kavas ismeretlen veszélyeke
rejt; rendszeresen felbukkan
nak benne a háborúból visz
szamaradt és fel nem rob
bant lövedékek, aknák, gyúj
tófejek. Ezek a szerszámok
még ma is gyilkolnak.

Minden kohóba induló szál
lítmányhoz a tűzszerészek
nyilatkozata szükséges: Az
anyag robbanás-veszélytől
mentes!

Az igazgatói irodában be
szélgetünk: *Budai* György te
lepvezetővel és *Horváth*
László tűzszerésszel.

A tűzszerész már nem fia
talember. Barázdált markáns
arca piros, a szeme élénk, a
sűrű ősz szemöldök alatt. Ki
lenc éve dolgozik itt. Régen
a honvédségnél tankelhárító
volt.

Háromszoros kontroll

— A város területén, sőt
országszerte még mindig ren
geteg a heverő befulladt lö
vedék, robbanóanyag —
mondta. — Második világhá
borús maradványok. Ha eze
ket nem vesszük észre, a ko
hóba kerülve szétvetik ma
guk körül a világot.

— Fordult már elő ilyen
baleset?

Kiutalás nélkül sz
sódert, homokot,
SORON
vállalatok,
részére a

FŐVÁROSI SZÁLL
VIII., DOBOZI UTCA 2

L MÁR LÁ
ATLAN L
TEK, SZOMBAT, VASÁ

Eschenbach Jenő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

1964 JUL 19

ÚJ EMBER

ESCHENBACH JENŐ kerámikus művész négy évtizedes életmű javát terjmését mutatja be a Fényes Adolf-teremben. A kiállított anyagot jórészt vázák és falburkolatok alkotják: finom ízlés, ötletesség, változatos forma-gazdagság jellemzi őket. De vannak figurális alkotások is. Ezek közül legközelebb áll hozzánk a poétikus „Angyali üdvözlet" és az egyszerűségében is megrázó „Menekülés Jeruzsálemből" c. kompozíció. Ám Eschenbach Jenő éppen nem egyoldalú művész: vannak igen tetszetős népiesen magyaros és humoros figurái is.

maradt százegynehány
ezelőttről épp úgy, mint a te-
rem falán a táncoló mitológiai
nimfák képe. Itt, ebben a kör-
nyezetben találkozunk valóban
lelkileg a cseh egyház jelené-
vel, teológiai tapasztalat

Eschenbach Jenő

1021

bb 73. eschenbach jenő kerámikusművész gyüjteményes kiállitása a fényes adolf teremben

t tf/gg-lm la

1964. julius 3.

eschenbach jenő kerámikusművész alkotásaiból gyüjteményes kiállitás nyilt pénteken a rákóczi uti fényes adolf teremben. a megnyitón majoros jános munkácsy-dijas keramikusművész értékelte a bemutatón szereplő munkákat, s ismertette alkotójuk müvészi tevékenységét.

a kiállitáson formában és szinben egyaránt változatos, ötletesen kidolgozott iparmüvészeti tárgyakat, jobbára funkcionális kerámiákat - edényeket, vázákat - láthatnak az érdeklődők.

az érdekes bemutatót lányi ottóné, a mücsarnok munkatársa és gábriel frigyes belső épitész állitotta össze. a tárlatot julius 26-ig tekinthetik meg az érdeklődők, hétfő kivételével naponta 11-től este 7 óráig./mti/

-.-

bartókra gondolok, aki zeneszerzői munkásságával nem csupán a saját hazája zenéjét, hanem a szomszéd népek zenéjét is gazdagította és oly nagy munkát végzett, hogy még ma sem tudták valamennyi művét feldolgozni és kiadni. kodály zoltánra gondolok, aki zeneszerzői munkásságát mintegy feláldozta az oktatás munkájáért és megérttette velünk annak fontosságát. itt az ülésekén láttuk, milyen érdeklődéssel kisérte azokat a leckéket, amelyeket a tanárok adtak a diákoknak. példájával ösztönzést nyujtott számunkra.

a három nagy magyar mester másik jellemző közös vonása a hazafiság és az egyetemesség . ilyen nemzetközi társaságban mint a mienk, ugy gondolom, ezt a vonást kell kiemelniink. liszt ferenc egyetemességét illetően elég arra emlékeztetni, hogy annak idején megosztotta tevékenységét a francia zenekultura, róma, weimar és budapest között. bartók az egyetemes zeneirodalom mestere lett annak révén, hogy saját népének zenéjét teremtette meg

ESCHENBACH Jenő

IMAÓRÁK — LELKIGYAKORLATOK

A Máriás Papi Mozgalom budapesti cönákuluma minden szombaton 17 órakor kezdődik a Szent Család templomban. (Bp. VI., Szondi u. 67. Tel.: 3123-870).

A Kútvölgyi kápolnában minden csütörtök éjszaka engesztelés. Március 29-én (Mindszenty József bíboros születésnapján) **10 órakor Regőczi István atya szenteli fel az épülő Zarándokház alapkövét, majd ünnepi szentmisét mutat be, mely egyúttal hálaadó szentmise pappászentelésének 55. évfordulóján.** (Megközelíthető: a Moszkva térről a 128-as busszal).

A Szent István Bazilika Szent Jobb kápolnájában minden csütörtök 20 órától péntek reggel 5 óráig virrasztás Magyarországért. Szentmise 9 órakor.

A Budafok-Belvárosi Plébániatemplom nagyböjti lelkigyakorlata március 27-28-án a 18 órai szentmisén, 29-én 1/2 11-kor lesz. A szentmiséket és az elmélkedéseket Nemeshegyi Péter SJ atya mondja. **Az ifjúság számára 28-án 10—12-ig** lesznek elmélkedések.

A Krisztus Király plébánia kápolnájában március 25-én 17.45—18.45-ig hazánk jövőjéért és a házasságok Isten terve szerinti megújulásáért tart engesztelő imaórát a Vinculum Caritatis Közösség.

A Szent Erzsébet templomban (Rózsák tere) **március 26-27-28-án a 18 órai** szentmisék keretében Hajnal Róbert angyalföldi plébános vezetésével nagyböjti lelkigyakorlatot tartanak.

Szeretettel meghívom azokat a paptestvéreimet lelkigondozói gyógyító napokra, akik maguk is gyógyulást keresnek most, az alkoholizmus miatt. Ökumenikus jelleggel. Szigorúan bizalmas. Jelentkezéseket „Várunk" jeligére a kiadóba.

A Rezső téri Magyarok Nagyasszonya Plébánia közösségi helyiségében (Bláthy Ottó u. 22.) **március 21-én 15—17 óráig** lelkinapot tartanak. Utána szentmise a templomban. Az elmélkedést Osztie Zoltán tartja, melynek témája a Nagyböjt.

A miskolci Kármelita templomban március 26-27-28-án a 17 órai szentmisék keretében nagyböjti lelkigyakorlatot tartanak. A szentbeszédeket Seregély István érsek tartja.

A Szent Gellért Lelkigyakorlatos Ház programjai: március 31—április 4.: Tisztviselőtelepi Magyarok Nagyasszonya (Rezső tér) egyházközség lelkigyakorlata. Jelentkezni lehet: 313-5872 telefonszámon. Király Ernő atya. **Április 6—9.**: Jézus feltámadásának ünnepére felkészítő lelkigyakorlat. Blankenstein Miklós atya. **9—13.**: Húsvéti üdülés. **13—16.**: Szentignáci lelkigyakorlat. Vácz Jenő SJ atya. **Május 8—10.**: Szentignáci lelkigyakorlat. Nemeshegyi Péter SJ atya. **11—15.**: Mária tisztelők lelkigyakorlata. **18—21.**: Máriás Papi Mozgalom lelkigyakorlata világi hívek számára. Gyulai Oszkár esperes plébános. **25—29.**: Lelki terheket, konfliktusokat oldó lelkigyakorlat. Király Ernő atya. A lelkigyakorlatos részvételi díjak egyelőre változatlanok: Felnőtteknek: 1.400.— Ft/nap. Jövedelem nélkülieknek és fiataloknak 700.— Ft/nap. Üdülőknek: 2.700.— Ft/nap — egyágyas elhelyezés, 2.200.— Ft/nap — kétágyas elhelyezés, 1.700.— Ft/nap — gyermekeknek 12 éves korig. 2016 Leányfalu, Móricz Zs. út 141. Tel.: (26) 383-212, fax: (26) 383-302.

A Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház programjai: Április 16—19. Valóban feltámadt az Úr — húsvéti lelkigyakorlat. **Május 14—17.** Szűz Mária a Szentlélek temploma. Jelentkezési cím: Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház 2100 Gödöllő—Máriabesnyő, Kapucinusok tere 3. Tel/fax/Ür: (28) 420-176. Költsége: 1.600.— Ft/fő/nap. A lelkigyakorlatokat 10 fő feletti jelentkezés esetén tartjuk meg.

Csoportoknak (vezetővel) lelkigyakorlatos lehetőségek egész évben, valamint nyári táborozási alkalom (hittanos tábor) június 1-től augusztus végéig a Szalézi Rendházban (2533 Bajót, Péliföldszentkereszt) Tel./fax: (33) 449-316.

A rózsadombi ferences templomban (Tövis u. 1/a.) **április 3-án, 4-én és 5-én a 18 órai szentmise keretében** Jelenits István piarista tartja a triduumot.

Máriaremetén március 25-én 10 órától cönákulumot tartanak.

IMASZÁNDÉK

A Mécses Szeretetszolgálat imaszándéka: Mennyei Atyánk! Engedd meg, hogy a Jobb Latorhoz hasonlóan, legalább az utolsó óránkban felismerjük Fiadat, Krisztust és adj erőt, hogy irgalmadért esedezve megszólítsuk őt!

ZARÁNDOKLAT

Zarándoklat indul Rómába 6 nap, 5 éjszaka szálláson, reggelivel. **Időpontok: április 16—21., 24—29-ig és május 22—27-ig.** Érdeklődni: (22) 313-787 12—20 óráig.

Tusnádfürdőn hihetetlenül olcsó pihenés márciusban 2.400.— Ft/fő/nap teljes ellátással. **Barangolás Erdélyben május 19—25.**; **Csíksomlyói búcsú május 29—június 2. Bem-Petőfi túra egész évben** a szabadságharc színhelyein. Diákoknak kedvezmény! Erdélyi Havasok Utazási Iroda (VI. Jókai u. 1. Tel/fax: 269-3104).

Prágai kirándulást szervezünk Húsvét előtt gazdag programmal. Utközben Pozsonyban a koronázási templom megtekintése. Időpont: **április 4—7.** Ára: 20.700.— Ft, 6 éves korig 12.800.— Ft. Érdeklődni a (37) 312-589, és a (37) 313-110-es telefonszámokon lehet.

EGYHÁZI ZENE

A Budavári Nagyboldogasszony (Mátyás) templomban március 22-én 10 órakor Bárdos: Missa prima. **19 órakor** Pergolesi: Stabat Mater. Előadja a Lehel téri templom Szent Margit nőikara, a XIII. kerületi Hunyadi Mátyás Általános Iskola kórusa. Vezényel: Bánkuti Gábor.

A Szent István Bazilikában március 22-én 10 órakor Fauré: Messe Basse; Kersch: Tenebrae factae sunt.

A Budafok-Belvárosi plébániatemplomban március 22-én 1/2 11-kor Bárdos: Missa tertia.

A pesti ferenceseknél (V. Ferenciek tere 9.) **minden kedden 18.30-kor** gregorián szentmisét énekel a Schola Gregoriana Budapestiensis Béres György vezetésével.

A Belvárosi Főplébániatemplomban (Március 15. tér) **március 22-én 10 órakor** Lisznyai: Missa simplex; Halmos: Laudate Dominum, Jerusalem, quae aedificatur.

A Belvárosi Szent Mihály templomban (Váci u. 47/b.) **március 28-án a 18.30 órai** szentmisén közreműködik a templom Laudate ének-zenei együttese, majd ezt követően Sillye Jenő-Kovács Gábor Keresztút c. művét adják elő saját feldolgozásukban.

A Józsefvárosi plébániatemplomban (VIII. Horváth Mihály tér) **március 22-én a 1/2 11 órai** szentmisén a Bárdos vegyeskar Schubert G-dúr miséjét adja elő. **12 órakor** Nádasy Alfonz bencés szerzetes által alapított „Szent Szkolasztika énekes-liturgikus közösség" gregorián szentmisét énekel.

A Rózsák terei Szent Erzsébet templomban március 22-én 19 órától a „Purcell" kamarakórus ad hangversenyt.

A Deák téri evangélikus templomban március 22-én 11 órakor Kantátazenés Istentisztelet. Buxtehude: Nun lasst uns Gott dem Herren. Előadja a Lutheránia Ének- és Zenekar. Vezényel: Kamp Salamon.

A Lehel téri Szent Margit templomban március 22-én 19 órakor Pergolesi: Stabat Mater. Előadja a Lehel téri templom Szent Margit nőikara, a XIII. kerületi Hunyadi Mátyás Általános Iskola kórusa. Vezényel: Bánkuti Gábor.

Az Egyetemi templomban március 28-án 19 órakor Mozart: Requiem. Szóló énekel: Skoff Zsuzsanna, Nagy Marianna, Molnár András, Moldvay József. Közreműködik az Egyetemi templom Don Bosco ének és zenekara. Vezényel: Dauner János SDB.

A Fő utcai Kapucinus templomban jótékonysági koncert hallható március 20-án 19 órakor a Fő utcai Szent Benedek Bencés Általános Iskola és Gimnázium javára. Műsoron: Pergolesi Stabat Mater. Előadja a Lehel téri templom Szent Margit nőikara, a XIII. kerületi Hunyadi Mátyás Általános Iskola kórusa. Vezényel: Bánkuti Gábor.

A Villányi úti Szent Imre templomban március 29-én 20 órakor Pergolesi: Stabat materét adja elő a Szent Alberik Kórus, a Csepeli Kamarakórus és a Caritas Collectio Zenekar. Szólisták: Hantos Andrea és Petróczki Edit. Vezényel: Somogyváry Ákos.

A kispesti Nagyboldogasszony templomban (XIX. Templom tér) **március 22-én a 11 órai** szentmisén Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Fiú Vegyeskara énekel. Elhangzik: Lotti Dór miséje, Farrant, Duruflé és Kodály művei. Vezényel: Tóth Márton.

10 éves az újjáalakult Szent László ének és zenekar. Ebből az alkalomból jubileumi hangversenyt tartanak március 22-én 17 órakor a Béke téri templomban. Műsoron: Bach: 23. Choral és a 47. Ária a Máté passióból; Záró Choral a János passióból; Schütz: Krisztus hét szava a kereszten. Közreműködik: Perlaki Ágnes (szoprán), Sárdy Éva (alt), Drucker Péter (tenor), Pálfi László (basszus). Vezényel: Gyarmati-Tóth Tamás.

A Jáki kápolnában március 22-én 1/2 12-től 13 óráig zenés áhítata keretében a Herceg Esterházy Pál Együttes (Apjok Ágnes, Kremsner József, Nagy Géza /tárogatón/ és Puskás László orgonán) régi magyar zenét játszik.

A balassagyarmati római katolikus főplébániatemplomban március 22-én 11 órakor Nagyböjti kórusművek, klasszikus és modern szerzőktől, Bach: Choral. **Március 25-én 18 órakor** Lisznyai: Missa BMV és kórusművei; Pikéthy: Postludium az op. 16-ból.

A győri Bazilikában március 22-én 10 órakor: A könnyező Szűzanya búcsú énekei.

A győri Kármelita templomban március 22-én 10 órakor: Missa gregoriana.

A pécsi Bazilikában minden vasárnap 10.30-kor zenés áhítatot tartanak.

Vácott, a Credo-Házban (Kossuth tér 4.) **március 29-én 16 órakor** a váci papnövendékek nagyböjti áhítatot tartanak A Kálvária költészete címmel. Közreműködik: a Székesegyház Szent Cecília Énekkarának Kamarakórusa és a Váci Zeneművészeti Szakközépiskola Kamarazenekara.

KÖZLEMÉNYEK

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem (2081 Piliscsaba, Egyetem u. 1.) keresi az alábbi Pázmány-kiadásokat: P.P. összes munkái, Magyar sorozat, 1—7. kötet, Bp. 1894—1905. és P.P. összegyűjtött levelei, 1-2. kötet, Bp. 1910-1911.

Betánia húsvéti vásár lesz április 5-én a Bláthy Ottó u. 10. sz. alatti helyiségben 9—15 óra között.

A Kispesti Nagyboldogasszony Templomban március 21-én 1/2 10-kor szentmisével egybekötött Márialégiós ünnepséget tartanak. Előtte rózsafüzér imádkozás lesz. (Megközelíthető a Határ úttól a 42-es villamossal.)

A berekfürdői Főegyházmegyei Gyógyüdülő szeretettel várja régi és új vendégeit. Megközelíthető Karcag felől. Elhelyezés kettő és egy ágyas szobákban. Fürdő kettőszáz méterre. Egy éjszaka reggelivel 750.— Ft. Levélcím: 5309 Berekfürdő, Gyár út 2.

Egyházzenei tábor Sármelléken július 20—27. között olyan 14-20 éves, hitüket gyakorló római katolikus fiatalok számára, akik zenei alapismeretekkel rendelkeznek és szeretnének megismerkedni a gregorián ének szépségeivel, a liturgikus zenével. A tábor fő célja, hogy átfogó betekintést adjon az egyházi év liturgiájába, megismertesse a liturgikus zenét, a gregorián ének világát, kedvet adjon az egyházi zene tanulásához és lelki tartalommal kulturált és vidám kikapcsolódást nyújtson a résztvevők számára. Jelentkezni, bővebb információt kérni kizárólag levélben, megcímzett és felbélyegzett válaszboríték küldésével az alábbi címen lehet: Szili Zoltán 7400 Kaposvár, Buzsáki u. 6/B.

IDÉZÉS

Az Esztergom-Budapesti Érseki Bíróság tisztelettel megidézi az ismeretlen helyen tartózkodó Kuller József alperest, hogy a Pavelkova-Kuller köteléki perben március 26-án 10 órakor a Bíróság Székhelyén (1014 Bp. Úri u. 62.) megjelenni szíveskedjék. — Dr. Khirer Vilmos bírósági helynök, Dr. Csordás Előrs bírósági jegyző.

TALÁLKOZÓ

„Patronások figyelem! A tavaszi találkozó március 28-án 15 órakor lesz az intézetben. Gyertek el!"

Debreceni ifjúsági találkozó lesz a Szent Anna Székesegyházban március 28-án 9 órától 19.30-ig. A találkozó témája: Isten megszentelő Lelke.

MEGEMLÉKEZÉS

Dr. Brückner József (1894—1973) esztergomi kanonok, szemináriumi rektor, budapesti hittanár halála 25. évfordulóján, **március 25-én 17 órakor a Bakáts téri templomban, Esztergomban 18 órakor** mutatnak be ünnepi szentmisét tanítványai.

Megemlékezés Mindszenty bíborosról születésének 106. évfordulóján **március 29-én 15 órakor** a KDNP Központban. (XII. Nagy Jenő u. 5.)

HALÁLOZÁS

Verőczi Ilona M. Firmina Assisi nővér életének 82., fogadalmának 59. évében március 3-án az Örökkévalóságba költözött. Mérken temették.

Varga Lajos ny. plébános, kiérd. esperes, gyémántmisés áldozópap életének 88., áldozópapi szolgálatának 63. évében március 9-én a szombathelyi Papi Otthonban elhunyt. A zalaegerszegi Gócseji úti temetőben helyezték nyugalomra.

Mirolovics Anna Berta S.M. nővér életének 82., szerzetesi hivatásának 57. évében március 6-án elhunyt. A Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.

El nem évülő urnafülkék válthatók az elkészült Szent György templom altemplomában (X. Sörgyár út 73/A.). Tel.: 261-0208.

A Szent István Bazilika altemplomában el nem évülő urnafülkék válthatók. Érdeklődni lehet a kegyeleti irodában. Bejárat a Bajcsy-Zs. út felől. Kedden és csütörtökön 10—14-ig, szombaton 10—12-ig. Telefon: 332-0873.

A Kispest Wekerle-telepi Munkás Szent József templom urnatemetőjében soha el nem évülő urnahelyek köthetők le. Érdeklődni lehet a Kegyeleti Irodán: hétfőtől péntekig 9—13 óra között (1192 Bp. Bercsényi u. 37., Tel.: 282-7922) Ugyanitt teljes körű temetkezési ügyintézés Budapest összes temetőjébe!

El nem évülő urnahelyek válthatók a budapesti Szent Mihály templom alatt lévő kriptában (Bp. V. Váci u. 47/b., Angolkisasszonyok). Tel.: 137-8116. Jelentkezési idő: H—Sz—P du. fél 6—fél 7 óráig a sekrestyében.

Az alsóörsi egyházközség temetőrendezés miatt felhívja a régi, elhanyagolt sírok tulajdonosainak figyelmét, hogy a sírokat, a hirdetést követően, a törvényben meghatározott időn belül, a polgármesteri hivatalban újraválthatják.

KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA

Új Ember
KATOLIKUS HETILAP

http://www.vjrktf.hu/ujember.htm
Szerkesztőbizottság:
elnöke: Bíró László püspök
tagjai: Andrásfalvy Bertalan, Kindler József, Kopp Mária, Korzenszky Richárd, Kovács Péter, Tarjányi Zoltán, Zelnik József
Főszerkesztő: Rónay László
Főszerkesztő-helyettes: Kipke Tamás
Főmunkatárs: Parancs János, Szerdahelyi Csongor
Szerkesztőség: Bókay László, Elmer István, Szeghalmi Elemér, Szigeti László, Szikora József, Tóth Sándor
Tördelés: Kálmán György
Felelős kiadó: Horta Gábor
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1053 Budapest, Kossuth L. u. 1., I. 1.
Postacím: 1364 Budapest, Pf. 111.
Telefon: szerkesztőségi ügyek, előfizetés, terjesztés: 117-3661
fax: 117-3471
Egyéb kiadóhivatali ügyek: 117-3933
Csekkszámla:
OTP VII. 11707024—20168207. sz.
Templomi árusítás és előfizetés az Új Ember Kiadóhivatal útján
Előfizetési díjak: negyedévre 750 forint, fél évre 1500 forint, egész évre 3000 forint.
Előfizethető külföldről az Inter-Európa Bank RT-nél (H—1053 Budapest, Szabadság tér 15.) vezetett 11100104—1971940704 sz. számlán.
Éves előfizetési díj a szomszédos országok esetén 30 USD, más európai országok esetén 45 USD, tengerentúli országokban 60 USD vagy annak megfelelő más pénznem.
Terjeszti a Magyar Posta Rt., HÍRKER Rt., NHE és alternatív terjesztők
ISSN 0133—1205
Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt.
Internet: http://www.lang.hu/szikra.nyomda
e-mail: szikra@lang.hu
Táskaszám: 98-2420
Felelős vezető:
Lendvai Lászlóné vezérigazgató

SÁTOR javítása, impregnálás, húzózár- MERT semmit nem hoztunk a világra.

Megsérült a megújult templom

A rádió híradásaiból hallottuk először március 12-én, hogy meggyulladt a budapesti Szent Mihály-templomot borító állványzat, s a kivonuló tűzoltók huszonnyolc gépkocsival, két tömlős-emelőkosaras daruval tudták csak a tüzet megfékezni.

Reggel utam a Váci utcába vezet először. A környék lezárva, rendőrök állnak a templom két oldalán, s egy kosaras daruról szakemberek szemlélik a kárt. A vastraverzek összecsuklottak, az őket áthidaló fapallók elszenesedtek. A műanyag borítás „szétfolyott", s a maradék állványzatról a locsolás emlékeként jégcsapok lógnak a tavaszi-téli hidegben.

Miután előveszem újságíró-igazolványomat, fejemre sisakot téve, közelebb engednek a templomhoz. A tölgyfakapu szenes, megégett-fekete. A homlokzaton látszik néhány szobor, melynek karja, feje sérült meg — nyilván a hőhatás és az azt követő locsolás miatt. Hátrafordulva látom, a szemközti ház ablakai is megsérültek. Bizonyára a robbanás és a hőhatás miatt.

Az áthidaló fapallók elszenesedtek

Pedig minden szépen haladt. Az egyház, az önkormányzat és a helyi hívek adományaiból megújult a templom homlokzata. Napokon múlott, hogy az állványerdőt nem bontották még le. Hogy a téli hidegben is dolgozhassanak, gázpalackok adta hővel melegítették a fóliával védett munkaterületet. A szakemberek szerint — emberi mulasztást nem feltételezve — az egyik palackból szivárgó gáz okozhatta a robbanást és a tüzet.

Húsvétra tervezték az ünnepélyes átadást. Most a zágrábi érseknek kell üzenni, akit erre az ünnepre meghívtak — itt, az angolkisasszonyok templomában folyik ugyanis *Knezevic Antal* templomigazgató vezetésével a Budapestre települt—menekült horvátok lelki gondozása.

A tűz tetemes anyagi kárt okozott. A környékbelieknek izgalmat, félelmet, ijedtséget. A kár jelentős — de lehetett volna még nagyobb a baj. Segített azonban a gyors és szakszerű tűzoltás, az erős tölgyfakapu, a szerencse, vagy talán *más*...

Reményük is van. Pünkösdre talán sikerül helyrehozni a kárt. S „örülhetünk" annak is, hogy ez alkalommal nem gyújtogatás, nem vandalizmus, okozott kárt egyházi épületben, intézményben. Manapság már ez is valami...

b.l.

Sors, emberi sors

Emlékezés Eschenbach Jenőre

Nemrég telefonon kerestek a szerkesztőségben. Egy olvasónk kért időpontot tőlem, mert nagybácsikájáról, *Eschenbach Jenő*ről szeretett volna beszélni nekünk, aki szobrász, keramikus volt, s legjelentősebb művei Veszprémben, a püspökségen találhatók. Így találkoztam *Fraknói Zoltán*nal — az unokaöccsel —, akinek elbeszéléséből egy művész életútja, egy korszak becsületes embereinek sorsa, történelmünk egy szelete villan fel.

Eschenbach Jenő 1908-ban született és 1981-ben halt meg. Édesapját nagyon korán elvesztette. Az egyik bátyja nevelte, aki a fiatalember festőművészi ambícióit nem támogatta, így az egy „reálisabb foglalkozást", a keramikusságot tanulta ki az Iparművészeti Főiskolán, ahol 1930-ban végzett. *Orbán Antal* mellett tanulta meg a mesterségből és művészetből mindazt, ami megtanulható. A '37-es Párizsi Világkiállításon aranyérmet kapott, de számtalan más színvonalas kiállításon is részt vett. Így művei szerepeltek többek közt Milánóban, Rómában, Bariban, Barcelonában, Londonban, Oslóban, Berlinben és New Yorkban is. Idehaza a Fényes Adolf Teremben volt önálló kiállítása még életében, 1964-ben. Humoros, életvidám művész volt, aki nagyon sok egyházi vonatkozású munkájával méltán nevezhető egyházművésznek is. A „Menekülő Szentcsalád" vagy az „Angyali üdvözlet" című kerámiái méltán teszik felejthetetlenné alkotójukat.

Az Angyali üdvözlet

De „világi" művészete is jelentős. Derűje, emberszeretete nyilvánul meg groteszk, figurális kerámiái közt is. Ilyenek például a „Három testőr", a „Sakkozók", vagy a „Pletykázók" címet viselő szobor-

Ceny. kr. keramikai kiáll

1942 (Uparm. Társ.)
Szálló angyal
Golgota
Váza
Madonna I-II.
fej Jelöin
Golgota háttéralj

kera

Belv. Műv. Szalon 1944 febr.-ma

Tatárnő a lakásán

fej Flórián
Madonna III
kis kúria kis fényssel

kerám

19. 15 34 48 113 123 133 147 152 175 193 196 199

78 84 87 88 94 101

Eschenbach Jena

Keramikens

MDK

Eschenbach Jenö, kerem.-ip.müv.

a Kerámia-terem/tervezte:Gaspai Gerlach András/ - órtéren kiállitója.

Az Ipszm.Társulatnak az Ipszm. Nem.-ban rendezett 50 éves jub.kiállitásának rövid tvevői.
Magyar Iparmüvészet. 1935. 264,265.l.

MDK

Eschenbach Jenő

Kfj.: Kiállitásokról. Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4.sz. 80.l.

Eschenbach ~~Kraus~~ Jenő

szerepelt a Budai Képművészeti Társulat

kiállításán.

EK · 1932 · XI · 9.

Eschenbach Jenő

szerepelt a Budai Képművészeti Társulat

kiállításán.

PfF. 1932. XI. 6.

Esterházy Jenő

szobrász

Budai Szépművészeti Társulat kiállítása - Budai Klubban - szoborral szerepel.

Pesti Hirlap
1935.11.17.

Eschenbach Jenő

szobrász

Budai Szépművészeti Társulat téli tárlatán
tiszteletdíjat nyert.

Magyarság
1935.III.13.

MDK

Eschenbach Jenő kerámikus

Kszk

Eschenbach Jenő kerámikus kiáll. Fényes Adolf Terem
1964 jul.

MDK

Eschenbach Jenő

V. Orsz. Iparm. Kiáll. Műcs. 1965.

Eschenbach Jenő

Vkuminkiáll. 1943

Levétel a Szeretről,
kerámia.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Eschenbach Jenő

Ecsemitus

1.

Mag. Iparm

1938. 262 L

(kép)

j, 30×26 cm. (44. szoba.)
szlaghy II., 532. szám.

ÁK FESTŐ, XIX. század

vadászat

lászat

olaj, 58×100 cm. (24. szoba.)
szlaghy II., 376—377. szám.

ÁK FESTŐ, XIX. század

adászat

olaj, 115×88 cm. (Folyosó.)
zlaghy II., 444. szám.

ÁK FESTŐ, XIX. század

rasztcsalád

etkép

n-tondó, átm. egyenkint 30 cm. (39. szoba.)
az alábbinak párja.
szlaghy II., 544. és 545. szám.

ER, HUBERT (1817—1904)

m a Dunáról nézve

lent jobbra: H. Sattler, 1873.
olaj, 92×157 cm. (Első emeleti fogadó.)
zédes Kálmán: Az esztergomi érseki kép-
. Esztergom, II., 1875., 44. szám. —
nyi 23. l. — Maszlaghy II., 191. szám.

Eschenbach Jenő

regényíkus

A szent család

regénye.

Repr

Magyar Sors

1937. 5. 24.

Eschenbach Jenő

Sándor Hugó Zürich-ből
Corn. Nepos. Latin nyelv
leírás

Szépmüvészet
1842. 289.-C.

„EUROPA"
film-, könyv-, lanterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Eschenbach Jenő

C.

Szépmüvészet]

1943. 248 l.

a katolikus kör kiáll

magyar keramika

Tóth Gyöngyi Cinhota

Eschenbach Jenő

keramikus

MAGYAR IPARMUVESZET

1937. 21. l.

Az 1936. évi karácsonyi vásár

Eschenbach J.

Keramikus

l.

MAGYAR IPARMŰVESZET

1937. 163. l.

képek a párisi világkiáll. m. pavillonjából

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

30 nap **SZEPTEMBER** 39. hét

21 Vasárnap		Máté *Máté*
22 Hétfő		Móric *Móric*
23 Kedd		Tekla *Tekla*
24 Szerda		Fog.-kiv. M. *Gellért*
25 Csütörtök		Gellért *Kleofás*
26 Péntek		C. és Juszt. *Jusztina*
27 Szombat		K. és Damj. *Adalbert*

Eschenbach Jenő

keramikus

cród

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1938. 158.l. (Magyar kézművesipar a berlini kiállításon.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

164 - 868 - 165 - 236

Eschenbach Jenő

---

keramikus

1924 – 29:

Iparművészeti

Iskola.

Hol és mikor

született,

kinél tanult.

Sz. Bp 1968 márc 25

Orbán Antal

Táblakép. Patak Jenő.

"Koldus".Esch Matild müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.I.27.84.old.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

ESCHENBACH JENŐ

KERÁMIKUSMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1964. JÚLIUS 3-ÁN PÉNTEKEN DÉLUTÁN 1/2 6 ÓRAKOR

MEGNYÍTÓ BESZÉDET MOND

MAJOROS JÁNOS

MUNKÁCSY DÍJAS KERÁMIKUSMŰVÉSZ

FÉNYES ADOLF TEREM, BUDAPEST VII, RÁKÓCZI ÚT 30

7394 fnyv 1

ERZSIKE MARI

1998. 08. 20.

JÁSZKUN KRÓNIKA

A kunszentmártoni helytörténeti múzeumban augusztus 20-án nyílt meg a Szenvedés — Feloldás című kiállítás. Erzsike Mari és Ubbo Scheffer tárlatát a jövő év május 1-jéig tekinthetik meg az érdeklődők

FOTÓ: BARTALOS

ON

hozzáértő közönség
t hat napon keresztül

Hivatalos totó

A Szerencsejáték Rt. tájékoztat
TOTÓ és Góltotó nyeremény
után a következők:

TOTÓ: 13 plusz egy találat
ményük egyenként 292 493 forin
rab, nyereményük egyenként 51
vény 1396 darab, nyereményük
lálatos szelvény 13 340 darab, n
forint. 10 találatos szelvény 62
egyenként 60 forint.

Góltotó: 4 találatos nem volt. A
mozódó nyereményösszeg 100 02
rab, nyereményük egyenként 6668

Svédcsavar a

Ma délután indul útnak a magyar kötöttfogású birkózóválogatott a svédországi Gävlébe, ahol csütörtökön kezdődik és vasárnapig tart a szakág világbajnoksága.

Amint azt *Balla József* szövetségi kapitány elmondta, a csapat összetétele meg-

körül

Folytatás az 1. oldalról

A zalai megyeszékhely évtizedek óta dédelgetett termálberuházása 1999 tavaszán kezdődött. Az építkezés pontos helyéről csak 1999 áprilisában hozott döntést a zalaegerszegi képviselő-testület. Néhány embernek azonban pontos információi lehettek, néhány hónappal a termálberuházás helyének kijelölése előtt ugyanis megindult az érintett ingatlanok felvásárlása. A gébárti termálprogram kijelölt területén 1999 elején még kukoricaföld állt: a telkek túlnyomó többsége az egykori téesztagok tulajdonában volt, akik a kilencvenes évek elején részaránytulajdonként kapták meg a földeket. A földhivatali bejegyzések szerint egyes magánszemélyek 1999 tavaszán potom áron – négyzetméterenként 150–240 forintért – felvásárolták a gébárti telkek egy részét a részarány-tulajdonosoktól. Néhány hónappal később aztán már ők adták tovább a beruházáshoz szükséges területet az önkormányzatnak – négyzetméterenként 450-500 forintért. Egyes számítások szerint a telekspekulánsok több mint hetvenmillió forintos haszonra tettek szert néhány hónap alatt. Az ügyben semmilyen vizsgálat sem indult, a szakértők szerint nem történt jogsértés.

Kaposvár önkormányzata úgy döntött: fejlesztési elképzeléseit csak akkor hozza nyilvánosságra, amikor az önkormányzat már megvette az ingatlant – tájékoztatta lapunkat *Szita Károly* polgármester. Hozzátette: ezt a gyakorlatot tavaly vezették be, éppen azért, mert más módon képtelenek voltak megakadályozni azt, hogy telekspekulánsok fölvásárolják az önkormányzat elől az ingatlanokat.

Előfordul persze az is, hogy a telekárak emelkedésére számító ügyeskedők pórul járnak. A Hévíz környékén lévő külterületi ingatlanok például több száz tulajdonos kezében vannak, akik közül sokan úgy gondolták, hogy a város fejlesztési terveiben ezeknek a területeknek a belterületté nyilvánítása, illetve felvásárlása is szerepel. Nem gondolkodtak rosszul. Csakhogy a hévízi önkormányzat beruházásainak váratlanul határt szabott a természetvédelmi törvény egyik passzusa, amely szerint a város környéki ingatlanok nagy része lápos területen fekszik. Lápon viszont semmiféle építkezést nem szabad engedélyezni. Az ingatlantulajdonosok többsége jelenleg perben áll a földhivatallal, amely a telkek tulajdoni lapjaira rávezette azt a széljegyzetet: „Lápos terület".

nisztérium (BM) azt a dokumentumot, amelyet az önkormányzatiság tízéves tapasztalatairól készített. *Kara Pál,* a BM önkormányzati helyettes államtitkára elmondta: ezzel az önkormányzati törvény, illetve egyes ágazati törvények módosítását is előkészíthetik. Elsőként februárban az érintett minisztériumok, valamint az önkormányzati érdekszövetségek képviselőivel kívánnak találkozni, de később számítanak a helyhatóságok, valamint a szakmai szövetségek véleményére is. Kara hangsúlyozta, hogy több érvényben lévő szabályt újra kell gondolni. Ilyen például a helyi önkormányzáshoz való jog tényleges tartalma, az egyes településtípusok között a feladat- és hatáskörök differenciálása, a régió, a megye és a kistérségek egymáshoz való viszonya, a normatív támogatások rendszere. A helyettes államtitkár még a nyáron elkészülhet az önkormányzati törvény módosításának koncepciója, míg az esztendő végére a normaszöveg-tervezetet is kidolgozhatják.

Valószínűleg a kormány is tárgyalni fog a közigazgatás korszerűsítéséről szóló 1999. évi januári határozat végrehajtásának tapasztalatairól, és a kabinet döntésének megfelelően folyik majd tovább a munka – jelentette ki ezzel kapcsolatban *Kontrát Károly,* a BM politikai államtitkára. Lapunkban korábban beszámoltunk róla, hogy az önkormányzatok feladat- és hatáskörének áttekintésére, valamint a helyhatóságok finanszírozási rendszerének korszerűsítésére a határozat 2000. decemberi határidőt szabott meg. Az érintett tárcák álláspontja azonban az volt, hogy nincs szükség a jelenlegi struktúra megváltoztatására.

L. K.

A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK BEVÉTELEI ÉS REÁLÉRTÉKÉNEK ALAKULÁSA

(1991 = 100%)

Forrás: TÖOSZ NÉPSZABADSÁG-grafika

Pecsenyéstál Esterházy-címerrel

Folytatódik a kastélyok berendezésére indított program

Igen sikeresnek bizonyult az az újabb akció, amelyet a Műemlékek Állami Gondnoksága (MÁG) indított a tartósan állami tulajdonban maradó, részben múzeumi hasznosításra szánt kastélyok berendezésére. A szervezet tizenhárom felajánlást fogadott el, a mosdótáltól a kalapácszongoráig sok mindennel gazdagodhatnak a műemlék épületek.

A Műemlékek Állami Gondnoksága (MÁG) a Nemzeti Örökség Program keretében most harmincmillió forintot fordíthat a Kastélyok Korhű Berendezése programra. Ebből a pénzből a szervezet igyekszik felkutatni az egykori főúri lakhelyekről elkerült tárgyakat, de szükség esetén a műkereskedelemben is vásárol. A rendelkezésre álló összegből mód van az egyes darabok restauráltatására is.

Varga Kálmántól, a MÁG tudományos igazgatóhelyettesétől megtudtuk: a szervezet most elsősorban három épületre, a füzérradványi Károlyi-kastélyra, a péceli Ráday-kastélyra és Fertődre koncentrál. Szórólapokon, a közintézményekben kifüggesztett plakátokon is felhívták a környékbeliek figyelmét arra, hogy keresik a kastélyokból elkerült tárgyakat. Az őszi akció jelentős sikert hozott. A vásárlásról döntő bizottság januári ülésén több mint harminc ajánlatot értékeltek (egy-egy felajánlás esetenként több darabra is vonatkozott), végül tizenhármat fogadtak el.

A péceli kastély berendezése bővült például egy szalongarnitúrával, de szert tettek egy Ráday-monogramos papírvágó késre is. Füzérradványra kerülhet egy kályha, valamint egy trófea, amelyet felirata szerint József főherceg lőtt 1927-ben a radványi erdőben.

Különösen eredményes volt a Fertőd környékén folytatott gyűjtés. Előkerült például egy Esterházy-monogramos mosdótál (az 1936-os leltár szerint ilyenből száz darab volt akkor a kastélyban), de másfél millió forintért felajánlottak egy barokk órát is, amelynek párja már most Eszterházán van. A MÁG szakemberei úgy értesültek: az órához tartozó komód is megvan, mégpedig a szombathelyi polgármesteri hivatalban. Ugyancsak a fertődi gyűjtemény számára vásároltak meg egy, a XVIII. század elejéről való kínai teásszekrényt, valamint egy címeres pecsenyéstálat, amelyért 300 márkát fizettek egy németországi aukción. A gyűjtés során könyvek, festmények és zeneszerszámok is felbukkantak. A MÁG legértékesebb szerzeménye most egy fortepiano, amely amellett, hogy a reformkori Magyarország egyetlen fennmaradt kalapácszongorája, még működik is.

Az elmúlt néhány hónapban ingyenes felajánlások is érkeztek. Az ajándékozók többsége iratokat, fényképeket adott át a MÁG-nak. Ingyen jutottak hozzá ugyanakkor a füzérradványi kastély egyik század eleji szobaberendezéséhez is, amelynek felújítása azonban sok százezer forintba fog kerülni.

N. K. J.

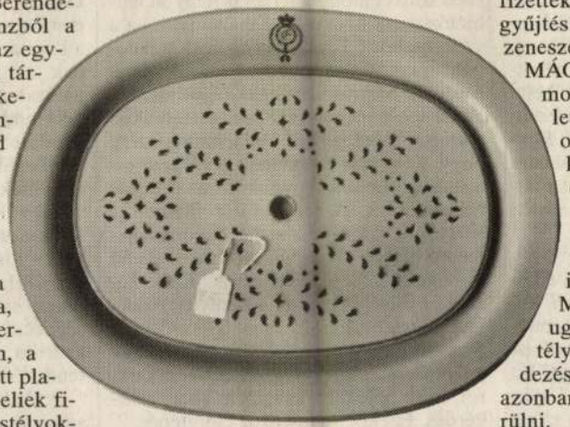

A címeres pecsenyéstál FORRÁS: MÁG

létszámát. Az adatokkal kapcsolatban az MSZOSZ alelnöke pénteken közölte: az APEH tavaly 775 ezer tagdíjfizetőt regisztrált, a kimutatásban nem szerepelnek a nyugdíjasok, a gyermeküket átmenetileg otthon nevelők. *Rabi Ferenc* elmondta, hogy az utóbbi időben több munkáltató is megszüntette a szakszervezeti tagdíj levonását. A „hivatalos" adatokat torzítja az az egyre inkább terjedő jelenség is, hogy a munkavállalók eltitkolják, hogy szervezett dolgozók. Az MSZOSZ nyilvántartása szerint a szövetség tagszervezetei 2000-ben 311 200 aktív dolgozót és 187 190 nyugdíjast regisztráltak. *Vígh László,* az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés elnöke 85 ezres taglétszámról tájékoztatott. *(K. J. E.)*

Közösségi és üzleti érdekekről

A társadalmi célú kommunikációról, reklámkampányokról kezdődött pénteken kétnapos konferencia Budapesten. A tanácskozás az üzleti és társadalmi érdekek összeegyeztethetőségére, a civil szervezetek számára megnyíló új lehetőségekre, és a reklámszakemberek számára kínálkozó új piacra kívánja felhívni a figyelmet. *(MTI)*

MDF: tisztújító országos gyűlés

A Magyar Demokrata Fórum szombaton Gödöllőn tartja XVI. tisztújító országos gyűlését, ahol szinte biztosra vehető, hogy *Dávid Ibolyát* újra választják pártelnöknek. A küldöttek megválasztják az elnökség öt tagját is; e tisztségre jelölték: *Boross Pétert, Csapody Miklóst, Dobos Krisztinát, Filó Katalint, Font Sándort, Friss Oszkárt, Gémesi Györgyöt, Herényi Károlyt, Kiss Gyulát, Lezsák Sándort, Pongrácz Tibort, Szászfalvi Lászlót, Székelyhidi Ágostont, Széles Gábort* és *Viniczai Tibort.* Megvitatják és elfogadják az MDF választási irányelveit, amelyek – az előterjesztés szerint – rögzítik: az MDF önálló pártként, saját jelöltjeivel kíván részt venni a 2002-es parlamenti választásokon. *(K. J. T.)*

Jövő héten döntenek a MiG-ekről

A jövő héten, kedden ül össze a nemzetbiztonsági kabinet, hogy a Magyar Honvédség MiG–29-es vadászrepülőgépeinek felújításáról tárgyaljon – közölte tegnap *Szabó János* honvédelmi miniszter. Lapunk információi szerint a nemzetbiztonsági kabinet a német–orosz DASA-konzorcium ajánlata mellett egy izraeliről is tárgyal a MiG–29-esek felújításával kapcsolatban. *(MTI)*

elég csupán arra utalni, hogy 1998 óta már a helyettes államtitkárok között is csupán egyetlen karrierdiplomata maradt. E tekintetben a legrosszabb jelnek talán Herman János elmozdítását tekintem, mivel személyében a legutóbbi időkig kiválóan felkészült diplomata irányította az apparátust. Utóda, Bába Iván – szakmai kvalitásai ellenére – nyilvánvalóan politikai kinevezettnek minősíthető, előtérbe állítása tehát az apparátus átpolitizálásának irányába hat.

– Hogyan éli meg ezt a helyzetet a magyar külügyi apparátus?

– Hivatalos formában erről semmilyen jelzést nem kaptunk. Mivel magam is nagyon sok emberrel kapcsolatban vagyok, ezért tudom, hogy középszinten, a karrierdiplomaták körében a hangulat egyáltalán nem rózsás. Van közöttük egyfajta félelem attól, hogy a politikai szempontok domináns pozícióba kerülhetnek a munka megítélésénél. Tapasztalható karrierbizonytalanság is, mert nem látják, meddig juthatnak a szakmai ranglétrán. Újabban a legtöbb európai állomáshelyre külső kinevezettek kapnak megbízást a nagyköveti posztokra, és ennek nagyon rossz az üzenete a hivatásos diplomaták számára, mert azt sugallja nekik, hogy álljanak be egy adott pártvonalra, manapság ez lehet az érvényesülés útja számukra. Ha pedig másként döntenek, akkor fel kell adniuk bizonyos szakmai ambícióikat.

– A tapasztalatok szerint a választásokat megelőző évben az adott kormányzati klientúra egy része úgy próbálja átmenteni magát, hogy kinéz magának egy tartós külföldi kiküldetést. Tapasztalhatók már ennek a jelei?

– Ezt a jelenséget én – ellentétben önnel – az előző kormány idején nem tapasztaltam. De az Antall–Boross-kabinetek idején valóban jellemző volt. Tény, hogy már kezdenek felröppenni aggasztó kósza hírek. Például hogy Szabadi Béla is diplomáciai pályára készül. Személy szerint nagyon remélem, hogy az ilyen híreszteléseknek nincs semmi alapjuk.

– Tapasztalata szerint honnan érkeznek a külügybe mostanában beözönlő friss erők?

– Az egyik legnagyobb merítési bázisnak a volt MDF-es nagykövetek látszanak. Egy részükről már az MDF-kormányok idején kiderült, hogy működésük nem nevezhető éppen tökéletesnek. Van egy másik réteg, amelynek esetében nem igazán konkretizálhatók a kiválasztás szempontjai. Alighanem Fidesz-közeli emberekről lehet szó. Furcsa módon az a benyomás támad, hogy az MDF-es bázis nagyobb, mint a Fidesz-környéki merítés. S végül vannak olyanok is, akiket politi-

– A külügyi bizottság ellenőrző szerepe sokak szerint megkérdőjeleződött, amikor tavaly a kormány kinevezte varsói nagykövetnek Katona Tamást, noha a testület nem támogatta a volt MDF-es államtitkár jelölését. Ezek után kell-e ragaszkodnia a bizottságnak a leendő nagykövetek meghallgatásához, ha a kormányt láthatóan kevéssé érdekli a kinevezésekről alkotott testületi vélemény?

– Ez valóban komoly kérdés a Katona-eset óta. Az ő kinevezése kétségkívül veszélyes precedenst teremtett, amit joggal a demokrácia íratlan szabályainak arculcsapásaként lehet értékelni. Ha ugyanis valamelyik nagykövetjelöltet nem támogatja a külügyi bizottság többsége, szerintem ez azt jelenti, hogy az illető iránt nincs meg a szükséges közbizalom. Márpedig ebben az esetben az adott személy nyilván nem tudja majd képviselni állomáshelyén az egész köztársaságot. Utóbb egyébként ígéretet kaptunk, hogy az eset csupán kivétel volt a szabály alól. Ennek ellenére bennem is megrendült a hit, hogy a meghallgatásoknak nálunk is olyan jelentősége lenne, mint a bejáratott a demokráciákban.

A pénz útja

– A bizottságnak ellenőrző funkciója van a külügyi költségvetést illetően is. Mennyire képesek nyomon követni például a határon túli magyar kisebbségeknek juttatott támogatásokat?

– Amióta Zupkó Gábor lett a külügy gazdasági ügyekben illetékes helyettes államtitkára, a külügyi költségvetést illetően a munkakapcsolat korrekt közöttünk, minden kérdésben széles körű tájékoztatást kapunk. De még Zupkó Gábor sem tud nekünk választ adni a Határon Túli Magyarok Hivatala keretei között végbemenő pénzügyi mozgásokkal kapcsolatban, mivel ezek a minisztériumon belül külön elszámolási egységet alkotnak. Márpedig a HTMH kebelén belül működő kisebbségi közalapítványokat illetően állandósultak a problémáink. Egyáltalán nem vagyok nyugodt a kialakult állapotok felől, úgy látom, teljesen átláthatatlan számunkra, mi folyik az említett közalapítványoknál.

– Konkrétan mit kifogásol?

– Főleg a döntési mechanizmus átláthatatlanságát rosszallom. Nem tudni, hogyan születnek a döntések a kedvezményekről. Gyanítható, hogy e döntések gyakran a klientúraépítést szolgálják. Nem garantált a folyamat pénzügyi átláthatósága sem. Mindezt elég élesen szóvá tettem, de a HTMH vezetői felvetéseimre

kat a rendelkezéseket is, amelyek szerintünk nem a szülőföldön maradást, hanem az elvándorlást segítik elő. Az egész munkavállalási koncepcióval ez a fő gondunk. Ezen túlmenően pedig már csak azért is érthetetlen a tervezett szabályozás, mert mai formájában eleve csak egy – átmeneti – ideig lehet majd érvényesíteni a törvény rendelkezéseit, mivel EU-csatlakozásunk után etnikai alapon nem lehet diszkriminálni valakit.

– A kormány szerint a törvény nem kerülne sokba a magyar adófizetőknek.

– Én nem vagyok ilyen optimista. E pillanatban még nem látható a státustörvény költségvetési háttere: egy fillér sincs beállítva ilyen célra a kétéves költségvetésbe. A miniszterelnök szerint a költségvetési tartalékból nem okozhat majd problémát 5 milliárd forintot átcsoportosítani. Csakhogy aligha hihető, hogy a státustörvény beindításának mindösszе ennyi lesz a költségvonzata. Ez az 5 milliárd valószínűleg csak a töredékét fedezné a tényleges kiadásoknak.

– Mit javasol a státustörvény helyettesítésére?

– Úgy gondolom, elsősorban a határon túli magyar oktatási és kulturális intézményeket szükséges támogatnunk, továbbá ezek személyzetét, hallgatóit, látogatóit. Vagyis ott kell támogatnunk a magyar kisebbségeket, ahol élnek, s azokat, akik ott, a kisebbségi közegben vállalják magyarságukat. Mindaz, ami a szülőföldön való boldogulást előmozdítja, megérdemli az anyaország jóindulatát.

– A következő hónapokban lendületet kaphatnak az EU-csatlakozással kapcsolatos tennivalók. Milyennek ítéli a magyar uniós felkészülést?

– A nizzai EU-csúcs hatására a külső körülmények kedvezően alakultak e szempontból a legutóbbi hónapokban. A svéd soros elnökség tervei is nagyon ambiciózusnak látszanak. Elhalványult az a veszély, hogy Brüsszel még évekig halogathatja a csatlakozási tárgyalások újabb fordulóit Magyarországgal. Úgy érzem, a labda most inkább már a mi térfelünkön pattog, s főleg nekünk kell tennünk azért, hogy 2004-ben már nálunk is választhassanak a polgárok képviselőket az Európai Parlamentbe. A felkészülést illetően a sorvezető adott. Ez pedig az országjelentés, hiszen ez tárgyilagosan vázolja fel a megoldandó problémáinkat. Ezek között figyelmet érdemel a környezetvédelem, a mezőgazdaság és az egészségügy. S akkor még nem beszéltünk olyan nagy jelentőségű, politikai természetű gondokról, mint például a korrupció és a romakérdés. Ezekben sürgető az előrelépés.

Kis Tibor

Tüntető bevándorlók. „Az idegenrendészeti törvény – éhség”, áll a kereszten

FOTÓ: REUTERS – HEINO KALIS

ból: a spanyol bevándorlási hivatal adatai szerint tízezren jöttek Romániából, csaknem ugyanennyien Lengyelországból, de van bolgár és ukrán közösség is. Munka eddig mindenkinek akadt, persze főleg a feketegazdaságban.

A bevándorlók helyzete az utóbbi hónapokban került a spanyolok érdeklődésének középpontjába. A konzervatív kormánynak ugyanis – tavalyi választási győzelme után – első dolga volt a korábban teljes konszenzussal elfogadott idegenrendészeti törvény szigorítása. Az eredeti törvény a legtöbb illegális bevándorló helyzetét rendezte volna, sőt lehetővé tette volna a családtagok bevándorlását is, a módosítás viszont több tízezer embert tehet földönfutóvá. Tavaly nyárig, a kormány által az illegális bevándorlóknak meghirdetett kivételes legalizálási időszak végéig 250 ezren kérték helyzetük rendezését, de ebből nyolcvanezer kérelmet elutasítottak. Megszigorították az illegális munkavállalást is: a „papírnélkülieket" feketén alkalmazó vállalkozókat súlyosan büntetik. Hivatalos becslések szerint harmincezer embert fenyeget a kiutasítás, de más források több százezerre teszik a számot. Murciában a minap száznegyven ecuadori végső kétségbeesésében a helyi templomban barikádozta el magát: amíg jogállásuk nem rendeződik, nem jönnek elő.

A helyzet meglehetősen paradox: a spanyol gazdaságnak a 14 százalékos munkanélküliség ellenére szüksége van

Oreja belügyminiszter máris megnyugtatta a közvéleményt, hogy nem szerveznek rendőri kitoloncolási akciókat: ez amúgy is nehézségekbe ütközne, mert Madridnak egyelőre csak Marokkóval van toloncegyezménye. Az illegálisok tehát valószínűleg maradnak, és örülnek, ha éhbérért kapnak valami munkát a feketegazdaságban. Ha nem, akkor marad a táskalopás, drogüzérkedés, autólopás, s velük az idegenek elleni előítéletek.

Eközben a társadalom nagy része még mindig hihetetlennek érzi, hogy Spanyolországot is elérte a gazdag országok „végzete": idegenek áhított hazája lett. Az új helyzettel ki így, ki úgy próbál megbirkózni. A valenciai tartományi kormány egészségügyi főosztálya például kis brosúrát adott ki Egészség és higiénia a bevándorlóknak címmel angolul, franciául, spanyolul és arabul. A füzet ilyesféle praktikus tanácsokkal látja el a többnyire földönfutó jövevényeket: „Nedvesítse meg testét bő vízzel, saját szappanával szappanozza be testrészeit, öblítse le bő vízzel, majd szárítsa meg magát törölköző segítségével, energikusan dörgölve testének különböző részeit." A brosúra arra is felhívja a bevándorlók figyelmét, hogy „ügyeljenek a kiegyensúlyozott táplálkozásra, megfelelő mennyiségű és minőségű élelmiszerek fogyasztására". E jó tanács különösen azoknak lehet hasznos, akik hetek óta nem találnak munkát.

Inotai Edit

Escher Károly művészete

Escher Károly 1890-ben született, ebben az esztendőben lesz hetvenöt éves, több mint félszázados alkotói korszak áll mögötte, és – tudomásom szerint – ez az első önálló kiállítása, amely fotoriporter-művészi életművét bemutatja. Nem valószínű, hogy ebben tévednék, hiszen elég közelről kísérhettem figyelemmel munkásságát, életpályáját.

Középiskolái elvégzése után technikusként dolgozott, közben megszerezte a mérnöki diplomát. 1916 körül a hazánkban akkor induló némafilm-gyártáshoz került, a Tanácsköztársaság idején a forradalmi filmhíradó operatőrje volt, a máig megőrzött híradódokumentumok egyrésze az ő munkája.

Csak a húszas évek vége felé kezdett fotoriporterként dolgozni. Először *Az Est-lapok*, a *Pesti Napló* képes melléklete, majd a *Híd*, a *Film-Színház-Irodalom* és a felszabadulás után a *Képes Világ*, *Kis Újság*, a *Képes Figyelő* és nyugdíjbavonulásáig a *Hungarian Foreign Trade* munkatársa volt.

A Fotolexikon tömör megállapítása szerint: „A magyar fotoriport úttörő alakja."

Fotoriporteri munkájáért és fotoművészeti eredményeiért tisztelői a „magyar Cartier-Bresson" nevet adományozták neki.

Valóban sok a rokonság, a párhuzam a világhírű francia művésszel, és valóban úttörő volt. Némely vonatkozásban még Cartier-Bressont is megelőzte.

Úttörő volt, sőt forradalmár. Csendben, szerényen olyan forradalmat vitt győzelemre a magyar fotoriporteri munkában, amelynek eredményeit – az ő képeit elfelejtve vagy nem is ismerve – most próbálja újra elérni, felfedezni az utána következő, már második nemzedék. Mert már fotoriporter-nemzedékek nőttek fel, akik önhibájukon kívül nem ismerik, ezen a kiállításon fogják igazán megismerni Escher Károly nagyszerű úttörő munkásságát.

Mert ő volt nálunk az első, aki kisfilmes géppel készítette riportjait, így szinte észrevétlenül közelítette és örökítette meg a mindennapi élet jellegzetes pillanatait.

Ő volt az első, aki „elmozdult" képet mert közreadni bátor, művészi meggyőződéssel. Így ábrázolta a mozgást, így érzékeltette a sebességet.

Legtökéletesebb ilyen képe Bartók „A csodálatos mandarin" táncjátékának jelenete, amely a katalógus címoldalán látható. Ma túlzás nélkül mondhatjuk, világhírű lett ez a kép, amely nemcsak a mozgást, nemcsak a tánc lendületét ábrázolja, hanem az egész Bartók-mű lényegét, szenvedélyét, szinte a témát is elmondja, sőt dinamizmusával, csodálatos biztonsággal – mert ilyen véletlen nincs – rögzített mozdulattal még a zenét is kifejezi a képpel.

Ő volt az első, aki kivétel nélkül mindig a természetes, meglevő valóságos világítást használta, sohasem fényképezett villanófénnyel. Ez a titka képei közvetlenségének.

Mihályfi Lajos: Művészek, barátaim
Bp. Corvina 1977.

területről érkeznek ilyen jó hírek. A balatoni nyaralóközönség zsúfolásig megtöltötte a tihanyi apátsági templomot, amikor ott orgonahangversenyeket rendeztek.

Mi a tanulság ezekből az örvendetes hírekből? Az egyik az, hogy a balatoni szezon nyári programját most már rendszeresen gazdagítani kell előre jól megtervezett, magas színvonalú eseményekkel minden művészet területén, s a giccset egyszer s mindenkorra azonnal, radikálisan el kell távolítani a Balaton környékéről. Véglegesen bebizonyosodott, hazugság volt, hogy ezt kéri a nyaralóközönség.

A másik tanulság még szélesebb jelentőségű: bizonyságot nyertünk arról, hogy változik a közízlés, és nem merev, megkövesedett kategória a közérthetőség fogalma sem a művészetben.

Borsos Miklós művészetéhez nem könnyű értőn közelkerülni. Mély, mai, tartalmilag és formailag egyaránt korszerű, ha úgy tetszik, avantgardista művészet ez, csak elmélyült odaadással, a szem és a szív szoktatásával lehet úgy megérteni, hogy igazán örömet szerezzen. Kritikusunk a kiállítás megnyitásakor ezt írta róla: „Borsos Miklóst a késői nemzedékek nyilván úgy fogják számon tartani, mint azt a szobrászt, aki a kő legavatottabb mestere volt korunkban." Nem is állítjuk azt, hogy mindenki megérti a százezer látogató közül. Vannak a kiállítás vendégkönyvében olyan értetlen és éretlen bejegyzések, amelyek azt mutatják, hogy egyeseknek még hosszabb utat kell megtenniük a korszerű képzőművészet megértéséig, élvezéséig. Voltak azonkívül a százezer látogató között külföldiek is, ami persze külön öröm azért is, mert hírét vihetik a világ minden tájára képzőművészetünk világszínvonalának.

De ha le is vonunk néhány százalékot, mégis nagyszerű szám a százezer, és nagy-nagy örömmel állapíthatjuk meg, hogy itt is frontáttörés történt. Ha sokat kesergünk is – joggal – vizuális nevelésünk hiányosságain, íme, e nevelésben kétségtelenül elmaradt ifjú és talán még jobban elmaradt idősebb generációk közül már százezer látogató sorakozott egy nagyon szép, igazán mai kiállításra.

Őszinte elismerés illeti a tihanyi múzeumot és a többi kulturális intézményt azért, hogy a nyaralók százezrei ilyen új, eddig talán szokatlan élményekre emlékezhetnek. Közelebb kerültek a korszerű művészethez azok is, akik most még talán mérges sorokat írtak be a kiállítás vendégkönyvébe. De ha még három ilyen kiállítást megnéznek – s ezek a kiállítások előzékenyen elébük mennek –, akkor hamarosan érteni kezdik a mai művészet mondanivalóját és érezni kezdik, hogy az hozzájuk is szól.

A kiállítás sikerének tanulsága pedig különösen fontos most, a hosszú ideje várt nagy nemzeti kiállításunk megnyitása előtt. Olyan tanulságok ezek, amelyeknek befolyásolniuk kell művészeti életünk irányítását, egész művészetpolitikánkat.

Magyar Nemzet, 1965. szeptember 18.

És végül ő volt az első, aki valóban képekben beszélt és képekben is gondolkozott. Képekben fejezte ki magát, jóformán alig kell riportképeihez magyarázó szöveg vagy kísérő cikk, mindent elmondanak maguk. Nem véletlen, hogy legnagyobb részük olyan képes mellékletben (Pesti Napló) jelent meg, amelyben nem is volt szöveg, csak egy-két soros aláírás.

Ezek a képek teremtették meg nálunk a fotopublicisztika újságírói műfaját is.

Escher Károly nem politizált, nem vett részt politikai mozgalmakban, de embersége vezette őt ösztönösen arra, hogy mindig a haladás érdekében agitáljon képeivel, azok művészi erejével és igazságábrázolásával. A szerkesztőségben kapott riportfeladatok mellett saját érdeklődése vezette őt azokhoz a témákhoz, amelyek itt ezen a kiállításon is jól láthatók. Egyéni látása, a szenvedő, elnyomott emberekkel való együttérzése, érzelmi kapcsolata, humánuma segítette ahhoz a határozott véleményhez, ítéletmondáshoz, amely képeiről leolvasható.

És ezek, a társadalom rettenetes igazságtalanságait megmutató, leleplező képek akkor jelentek meg, a fasizmus magyarországi évtizedeiben, ezek akkor harcoltak, akkor agitáltak, akkor lázítottak. Nemegyszer a szatíra erejével is, amint ezt például a „Várakozó állásponton" című képe bizonyítja. Díszruhás lovasrendőrök mögött utcaseprő áll várakozó állásponton, hogy tiszta úttestre léphessenek a körmenetben vonuló főpapi lakktopánkák és a díszmagyarok csizmái.

A „cinéma vérité" ősének tekinthetjük ezt a „foto vérité", amelynek első művelője Escher Károly volt Magyarországon. Képei hiteles korábrázolások, dokumentumok, leleplezések. Ha ezek nem válnának közismertté, akkor a következő generációk nem tudják elképzelni sem, hogy honnan jöttünk, milyen mélységekből emelkedtünk fel. Felvételei, negatívjai múzeumokban vannak: a Nemzeti Múzeumban, a Széchényi Könyvtárban, a Legújabbkori Történeti Múzeumban, a Színháztörténeti Múzeumban, a Filmmúzeum Archívumában.

(Ha valami olyan munkakörben dolgoznék, amelytől türelmetlenül követelik a lakásépítkezések gyorsítását, magam adatnék ki egy könyvet ilyen fotókból, amelyek megrendítően bizonyítják, hogy honnan indultunk, mit kellett legelőször eltüntetnünk és mit sikerült eltüntetnünk úgy, hogy még az emléke sem él. Hogy nincs már kilakoltatás, utcára dobott család, senki sem lakik szabad ég alatt, gödrökben, barlangokban és bódékban a ferencvárosi Kiserdőben, eltűntek a barakk-nyomortanyák. Nem nulláról indultunk a felszabadulás után, hanem mínuszról. Ez volt az a mínusz, amiről ezek a képek vallanak, amiről a mai húszéveseknek már sejtelmük sincs. Nem kellett volna várni arra, hogy a Képzőművészeti Kiadónak – amelynek feladatául a fotokönyvek kiadását „profilírozták" – eszébe jut-e, hogy ilyet kiadni fontos politikai tett, mással pótolhatatlan, meggyőző agitáció. – Nem jutott eszébe...)

Művészi portrékat is látunk ezen a kiállításon, de ezek sem úgy „művésziek", ahogy ezt általában értik. Ezek közül is kiemelkedik Derkovits Gyula arcképe, azt hiszem, hogy Derkovits Gyula egyetlen fényképe, amely azonban kifejező erejében, drámaiságában egyenértékű a nagy festőművész önarcképeivel.

Jelen voltam, amikor ez a fénykép készült. Derkovits Gyula velem beszélgetett, nekem panaszolta el keserű sorsát, kilakoltatták, a Horthy-rendőrök brutalizálták és letartóztatták. Ez a kép ma is hangosan vádol. Ebben az egyetlen fénykép-portréban benne van a nagy művész egész tragikus élete, nyomor, szenvedés, panasz ez a kép. És benne van az egész rettenetes korszak, amelyben készült. Beszélgetés közben észrevétlenül kattant Escher Károly kis gépe, így készült ez az arckép.

Vagy milyen tökéletes tükre Ferenczy Noémi művészi egyéniségének a róla készült fényképnek nyugodt, tiszta rendje, egyszerűsége, szigorú szerkezete és tónusainak lágysága.

Műszaki, tudományos képzettsége, vegyészi technikai tudása találkozott riporteri fantáziájával és olyan feladatot oldott meg, amely egyedül is hírnevet szerzett Escher Károlynak. A Petőfi Emlékmúzeumban őriztek egy daguerrotípiát, amely Petőfi Sándort ábrázolja. Hogy valóban őt, azt csak egy régebben készült reprodukció bizonyítja, de a daguerrotípia addigra majdnem teljesen tönkrement és azóta szinte teljesen elpusztult. Escher Károly kidolgozott egy elméletet, hogy hogyan lehetne az egyetlen eredeti, hiteles Petőfi-képet felújítani, feltámasztani. Az elmélet helyességét csak a kísérlet igazolhatná. De a Nemzeti Múzeum illetékesei aggodalmaskodtak. Indokoltan és joggal, hiszen a kísérlet kockázatos és övék a felelősség. Igaz, hogy a kép már csak egy fémdarab, amin jóformán semmi sem látszik, csak sejteni lehet, hogy mi van, illetve mi volt rajta, de ez a fémdarab nemzeti ereklye. Nem szabad kegyeletlen kézzel hozzányúlni, mert mi lesz, ha nem sikerül a kísérlet.

Hosszú huza-vona után született végre egy olyan megoldás, hogy első kísérletként egy másik daguerrotípiát próbálnak restaurálni, olyat, amelyen már semmi sem látszik, azt sem tudják, hogy mi volt rajta.

És Escher Károly megkezdi a kísérletet s ezen a daguerrotípián „elővarázsolja" Kossuth Lajos képét. Nem ismeretlen arckép volt, hanem egy közismert rajznak a reprodukciója.

Most már hozzájárulnak a Petőfi-kísérlethez. A siker teljes. A Petőfi-daguerrotípia, az egyetlen hiteles Petőfi-fénykép feltámadt.

Azóta tudjuk, hogy milyen volt Petőfi.

A kiállítás helye, a Nemzeti Galéria díszterme, szimbolikus kapunyitás a képzőművészetek otthonában a fotoművészet előtt. Ezzel azt hiszem le is zárul a vita arról a kérdésről, hogy lehet-e művészet a fotó?

A kiállítás helye és tartalma igennel válaszol.

Katalógus előszó, Magyar Nemzeti Galéria, 1965.

Eschenlohr Ferenc
Győrből, 1806-ban 19 éves.

Eschenlohr Ferenc, Győrből, vendéglős fia, 19 éves korában, 1806 márc. 24-én iratkozott be.

lásd Fleischer Béla 40. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

Escher

Sivesen olvasnánk még több-sok képpel dokumentált tanulmányt a képzőművészetek és a fotó(...) képeiről és hasonlóiról, ismertetés kölcsönhatások történetéből vagy világhírű fotósok ... életművéről. Néhány kivételtől a fotóművészeti kiskönyvtár lassan szürkülő kötetei, mások közül csak kettő jelent meg (Foto Escher-1966; Foto Vadas-1967).

Bodri Ferenc: A fotóművészet című folyóiratról.

Jelenkor XII. 4. sz. 1969. ápr., 370. l.

Escher Károly

„A Fotóművészet elmúlt évfolyamaiban olvashattunk a magyar szocialista fotóról, fotóművészetről... Lányi, a progresszív és szocialista fotósokról (Gink Lajos, Escher Károly, Talpai Lajos, Kádár Ferenc, Kálmán Kata, Langer Klára és mások) érdemes munkásságáról és az 1919-1944 közötti évek magyarországi.

Bodri Ferenc: A Fotóművészet című folyóiratról.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 365 l.

Escher Károly

MDK

ezüstérmet kapott

Magyar Iparművészet 1934. 72.o.

MDK

Escher Károly
fotomüvész loo fényképpel emlékalbumot ad ki
Bajor Gizitől és Csortos Gyuláról.

Esti Hirlap 113 sz. 1958. máj. 16 2 old.

MDK

Eser Károly, szobrász

186. Anyaság. Terakotta.

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészetért". Képzőm-Kiáll. 1942.
jun.6.-22. Kat.lo. 1

Escher Károly

A magyar fotóművészet 25 éve c. kiállitáson szerepelt müve a Magyar Nemzeti Galériában.

Szciófotók mestere.
"Csodálatos mandarin" elmosodó körvonalaival adja vissza a tánc lendületét.

Maksay László:Négy kiállitás
Rajztanitás 1967. II. 25-26.l.

Escher Károly

munkássága (Fotoalbum.) (Életrajzot írta Hilhálfi Ernő. Szerk. Bécsey György.) Bp. 1966, Corvina Kiadó.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

278. l.

Escher Károly

Dévényi Iván: Escher Károly fotói. - Jelen-
kor, 1967. 10. évf. 3. sz. 264. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 68-107.l./

69.l.

1021

XII. ÉVFOLYAM **FOTO** 1965. MÁJUS

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST VII., LENIN KÖRÚT 9-11 TELEFON: 222-202

5

KIÁLLÍTÁS ÉS ÉLETMŰ

JEGYZETEK ESCHER KÁROLY FOTORIPORTER MUNKÁSSÁGÁRÓL

A magyar fotoélet eseménye a 75. életévéhez közelítő mester: *Escher Károly* gyűjteményes kiállítása. Jelentősége kettős: elismerés a művész felé, aki közel fél évszázada halad fényképezőgépével a magyar fotósok élsoraiban. És számadás: hogy mit alkotott.

Ahhoz, hogy igazán így legyen, több kellett volna. Olyan gazdag életmű, mely évtizedeken át, naprólnapra az alkotások tucatjával növekedett, nem fér el egy teremben, még egy díszteremben sem. Arra azonban feltétlenül alkalmas, hogy az érdeklődőkben felkeltse a szenvedélyes kíváncsiságot: mit alkotott Escher Károly fotoriporter hosszú és gazdag munkássága során.

Ritkán hangzik ennyire egybe a sajtókritika, helyesebben jelen esetben a sajtó-méltatás: Escher Károly a fotográfiában nem Magyarország egyik Great old man-je, hanem egész Európáé.

Salomon, a század eleje nagy fotoriportere, Cartier-Bresson, a világhírűvé vált mester és a többiek, nem tanítói Escher Károlynak, nem forrásai művészi-fotoriporteri alkotásainak. A kicsiny Magyarországon tőlük függetlenül, sokszor megelőzve őket, lépett arra az útra, amelyen — ma már elmondhatjuk — a korszerű fotoriportázs útja merészen a jövő felé vezetett.

Escher Károly nevét nem akarom most Munkácsyhoz, vagy néhány, Magyarországról kitelepült, híres fotóséhoz sem hasonlítani. Az ő munkájának mérlegét itt, Magyarország földjén és annak határai között kell megvonni.

Maga a fotoművészet évtizedeken át nem örvendezett olyan korlátlan nemzetközi lehetőségnek, mint napjainkban. Ma alig bukkan fel egy-egy kiemelkedő nagy kép, egy stílusforma, kompozíciós irány: az értők és figyelők már ismerik az egész világon. A szakma nyilvántartja. A fotók képeslapok hasábjain, repülőpostán vagy képtávírón órák alatt száguldják be a földet. Amellett a fotó százmilliók ügye lett. A hatalmas példányszámú képeslapok szinte ömlesztve publikálják. Az amatőrök köre és velük együtt az érdeklődés a fotó iránt világméretűvé vált.

De a második világháborúig — Escher alkotótevékenységének nagy részét magába foglaló idő — a képnyilvánosság kisebb és zártabb volt. Mégis minden országban, a művészet korszellemét érezve, megszülettek azok a fotósok, akik egymást tán

ROVAT: MŰVÉSZET
Gábor Andor. Pillanatfelvétel az íróról. Visszatükrözi gunyoros derűjét, kemény céltudatosságát és emberi jóságát.

ROVAT: TÁRSADALMI
Temetés. A kép szándékoltan tónusszegény, a szürke, fekete rózsák és a koporsó fölött halványan világít a pusztulás: a halott keze már a „Mors imperátor" csontvázkeze lett.

ROVAT: BELPOLITIKA Hadirokkantak a millenniumi emlékműnél. Aktuális képet kellett készítenie a hadirokkantgyülésről, de sokkal több lett: a fotó a háború embertelenségét vádolja.

nem is ismerve, de közös úton jártak. Ezért szeretném Eschert önmagában, munkáin keresztül értékelni.

Escher alkotó-arcának megrajzolása nem olyan egyértelmű, mint ahogy a magyar sajtó eddig felvázolta. A legtöbben szinte csak „szociofotóit" méltatják. Őt, mint „szociofotóst", a jobboldali magyar rezsim aktív kritikusát emlegetik. Nem hiszem, hogy maga Escher Károly így mérné életművét. Escher nem volt szociofotós, nem készített szociofotókat. Escher mindig nagy fotós volt és nagy értékű fotókat készített. S hogy ma mégis megdöbbentő erejű, az akkori társadalmat leleplező fotóinak ezreit mondhatjuk — joggal — magunkénak, az abból ered, hogy fotói mindig sokatmondóan és nagyon igazan ábrázolták, amit ábrázoltak. Escher nem tartozott a marxista szemléletű újságírók vagy művészek közé, humanizmusa most soraikba fűzi.

Escher életművét ne szociofotóinak egységében keressük, hanem látószögének sokirányúságában. Escher, a fotóművész jellemzésébe az alapszínt,

ROVAT: ÉPÍTÉS Kubikosok munkára várnak. Az emberek szürkeségükben és rongyaikban nem hangsúlyozottabbak a képkompozíciót jellemző pallók, talicskák, lapátok mértani formáinál. Éppen ez váltja ki a nézőből a kizsákmányoltság vádoló gondolatát.

ROVAT: HITÉLET Nem megnyugvás és hit sugárzik belőle, hanem a komikum határán átlépett, egzaltációhoz menekülő odaadás.

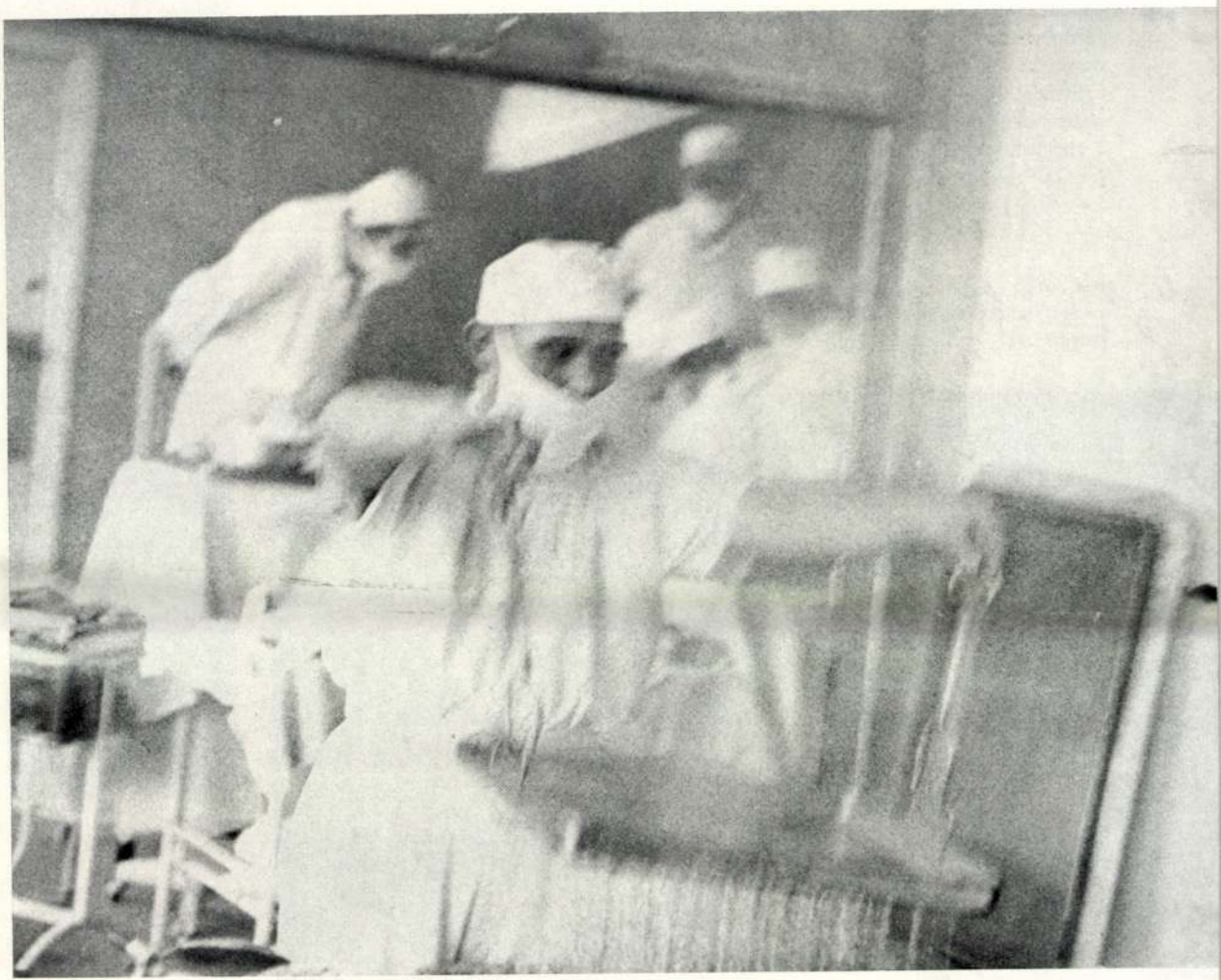

ROVAT: EGÉSZSÉGÜGY 30 évvel ezelőtt készült kép, melyet ma világszerte modernnek tartanának. A műtő hangulata, a sterilizáció gőze elmosódottságában szinte látomásszerű. Nagyon is indokolt a kép fogalmazási módja. Az operált beteg kábulatát érzékelteti, s az egész infernó-jellegével az emberek félelmét a műtőtől, a késtől, a haláltól.

Escher a fotoriporter munkája adta. A fotoművész általában egy bizonyos tematikának szerelmese kutatója, akárcsak a festők és szobrászok, zenészek, költők! Ezt a tematikát akarják újra és újra szebben és jobban ábrázolni. Escher nem kereste a maga tematikáját: fotoriporter volt, tematikája pedig az élet: a mindennapi élet, ez pedig nem kínál naponta csupa nagy és vonzó témát; csak sok-sok kicsinyt. Ezeket szakmai nyelven aktualitásoknak nevezik.

Escher Károly ezeket az aktualitásokat fényképezte, ezek dominálnak sok évtizedes munkájában. S ahogy kis hírek jelennek meg a lapokban, úgy jelentek meg az ő képhírei is. Mi az eseményből,

ROVAT: NAPI HÍREK Új üzlet nyílt meg a Belvárosban. A stílus változatlan, szürke tónusok között néhány világos folt, elmosódott arcok, mégis egy polgári réteg kiábrándultsága, unalma, mindent lefitymálása sugárzik belőle.

FOTO
1965 5.

ROVAT: VÁROSRENDEZÉS *Utolsó kép egy halálraitélt városrészről, a Tabánról. Mintha Krúdy Gyula sétálna sajátos birodalmában...*

a most újra felmért „képhírekből" az érdekes? Az ember! Escher az embert mindig nagyon közelről, valóságosan mutatta meg. Soha egy pillanatig sem kacérkodott korának szakmai gyakorlatával, mely kiszakította azt az eseményből és hamis arcot kényszerített rá a kamera, a nagyközönség számára. Escher nem ismerte a beállított riportképet, ő csak az embert ismerte, de azt igazán; jobban, mint egy orvos, mert nem kellett 30 másodpercig a pulzusán tartania a kezét, hogy a szívdobbanását felmérje, neki a másodperc ötvened vagy század része is elég volt.

Körülötte vitáztak, s még ma is vitáznak a „bemozdult" képről. Escher nem vitázott, hanem exponálta. Közel másfél évtizede dolgozom vele sohasem hallottam hozzászólni a „mozdult kép" elméleti vitájához. Látszólag nem is vett tudomást arról, hogy ez mint probléma létezik. Ha úgy érezte, hogy „mozgó" kép jellemző az eseményre, azt készített. Sokan vitáztak a kisfilmek használhatóságán. Ő ezen sem vitázott, de mesterművet alkotott vele. Sokan vitáztak az adott világítás elegendőségéről. Ő nem vitázott, de számára mindig elegendő volt. Készített bemozdult, durvaszemcsés képeket, adott világítás mellett. Készített kiexponált, fény- és valörgazdag képeket. Tulajdon-

ROVAT: KULTÚRA Egy képet adunk a felszabadulás utáni időkből, bár anyagából több kiállításra telne. „Új közönség az Operában". Komoly figyelmet érdemel, hogy a parasztasszonyok ábrázolásánál új szín mutatkozik Escher előadásmódjában. Míg régi képeit általában a figurák szinte kegyetlenül valódi, de személytelen közvetítése jellemzi, e képnél őszinte érdeklődése sugárzik. Megkapóan ábrázolja a parasztasszonyokban a megilletődést, hogy az Opera megnyílt előttük. Érezhető, hogy a kép alkotója velük örül.

képpeni stílusa mégis azért a mozgó kép, mert a sajtómunka azt kívánta.

Különben sem sokat beszélt a fotografálásról. Nem szerénységből. Ez az újságíró mentalitása, aki végzi állandó napi feladatait és azokban folyamatos munkát, s nem állomásokat jelentő alkotásokat lát. Képek ezreit rakta le szerkesztői írósztalokra, és soha nagyobb jelző nem hagyta el száját, mint „azt hiszem, ez elég finom, kifejező". Ezért szeretném, ha életművéről beszélve nem a szociofotóst, nem a mozdult képek mesterét, a Petőfi-képet nekünk visszaadó fototudóst említenénk, hanem a lélek ismerőjét, akinek minden egyes képéből: kérve vagy adva, kiáltva vagy suttogva, vidáman vagy szomorúan az ember szól hozzánk.

Escher Károly képei a Nemzeti Múzeumban, a Magyar Távirati Irodánál és saját archívjában Magyarország nagybecsű politikai és kulturális dokumentumaiként egy hosszú eredményes élet munkájáról beszélnek. De Escher Károlyt — szerencsére — jó erőben és egészségben látjuk ma is. A kortménykitüntetés s a kiállítás mellett — aligha tévedek — legnagyobb öröme az lenne, ha olyan új munkába vonnák be, melyekkel továbbra is értékeket tudna adni művészete és hazája számára. A különböző rovatokhoz tartozó képei nyilvánvalóan riportfelvételek, s hogy mégis mennyi művészi erőt zárnak magukba: ez az escheri életmű.

Vécsey György

MDK.

Escher Károly

Fotókiállitásának kritikája

Müvészet 1965 junius.35lap.

Escher Károly

Fotókiállítás Párizsban

Magyar Nemzet 1984. XI. 24.

mdk

Eisler Károly fotóművész

178 szociális témája felvétele
fókuszban az 1920–30-as évekből
Ezek a képek munkanélkülieket pesti
nyomortelepek életéről mutatják be.

Lengyel Tibor: 1961-ben Szakmai Bemutató
Legújabb Kori Történeti Múzeum Évkönyve 1961-62
Bp. 1963 129. l.

Escher Károly

Magyar Hírlap, 2000. április 7., péntek

Sajtófotók legjava néprajzi környezetben

Tocsik és Szőgyényi: még ma sincs ítélet FOTÓ: ISZA FERENC

Hétköznap délelőtt a budapesti Néprajzi Múzeumban. Folyamatosan érkeznek a látogatók, nagy létszámú iskolai csoportok váltják egymást, gimnazista korú nézők, jegyzetfüzetekkel – nyilván tanári feladatok okán – csoportokba verődve komolyan és felelősséggel elemzik, értékelik a látottakat. Gondolkodó emberek, töprengő, elmerülten figyelő fiatal arcok. Ilyen is van, kérem. Ez is a ma sokat szidott vizuális kultúra része. A jobbik része. A sajtófotó hazai és külföldi java.

Az idei kínálat is, ahogyan évek óta megszokhattuk, zavarba ejtően bőséges: egyszerre lehet megnézni a World Press Photo tavalyi, a magyar sajtófotó-pályázat idei legjobbjainak alkotásait, egy amerikai riporter, Anthony Suau Kelet-Európában 1989–1999 között készült képeit és a Gadányi György magángyűjteményéből rendezett Escher Károly-emlékkiállítást. Mindegyik bőséges elemzést igényelne, mert égetően aktuális témáik okán egyszerre érdemelnének tartalmi vizsgálódást és ábrázoló művészeti elemeik miatt esztétikai bírálatot. Mi most csak néhány érdekességet emelhetünk ki.

A World Press Photo anyagát látva, ezúttal is csóválhatják a fejüket azok, akik nem szívesen szembesülnek a világ sebeivel, unják már, úgymond, a sok szörnyűség fotóját. Miért nem magát a szörnyűséget? Én, például, azt unom, hogy a XXI. század küszöbén a nők még mindig birtoktárgyak, akiket a férfiember savval arcul öntheti, mint Bangladesben dívik, hogy az egyik embergyerek egy éhségtől haldokló mellett látja meg a napvilágot egy nyomorult kunyhóban, míg a másik ragyogóan tiszta szülőmedencében, átszellemülten mosolygó boldog és gyönyörű édesanyák között, és még hosszan sorolhatnám. Hogy az Escher Károly megörökítette, 1930-as évekbeli nyomorra és ordító társadalmi ellentétekre kiábrándítóan rímelnek Suau jelen kori kelet-európai képei.

Évek óta tapasztalhatjuk, és az idei nagyon erős mezőny is bizonyítja, fotóriportereink nem maradtak el a világtól tudás és bátorság dolgában. Haditudósítóként, itthon dolgozó hírlapi vagy ügynökségi fotósként egyaránt jól teljesítettek. Dudás Szabolcs, Kisbendek Attila, Szandelszky Béla vagy Szabó Barnabás balkáni képei világszínvonalúak. H. Szabó Sándor még az árvíz esztétikáját is képes volt megmutatni, ahogyan a biztos stílusérzékről tanúskodó Fazekas István több munkájával, köztük a „mindennapi élet" kategóriában joggal díjazott krematóriumi riportjával, vagy a pusztulás szépségét feltáró Continental-sorozatával. Ő is, ahogyan a nagydíjas Sopronyi Gyula, a riportereknek ahhoz a fiatalabb garnitúrájához tartozik, akik nagy tudással, magabiztosan és esztétikai igényességgel végzik a dolgukat. Nem mintha a középgenerációban nem volna tartalék: Fejér Gábor hibátlanul szép anyagokkal rukkolt ki, Habik Csaba sorozata égetően szuggesztív, Galovtsik Gábor ezúttal is gyöngyszemet hozott a képi humor nehéz műfajában, Teknős Miklós Utazás című, puritánul egyszerű, szinte konzervatív stílusú képe a tárlat – szerintem – egyik legszebb darabja. A sor szerencsére hosszan folytatható volna. Április 16-áig még megbizonyosodhatnak róla.

• Szarka Klára

Kompenzáció

Az MSZP-t megszégyenítő szociális érzékenységről tesz tanúbizonyságot újabban a kormány. Nem engedi elszaladni az energiaárakat, noha az EU-csatlakozás éppen a tarifák felszabadítását, a valódi verseny kialakítását kívánná meg. Az árampiac 2001-es megnyitásával párhuzamosan visszatérnének a szociális tarifarendszerhez, jóllehet a jövedelmi viszonyoktól függetlenül járó kedvezményeket alig fél éve törölték el – nagyobb társadalmi megrázkódtatás nélkül. Igaz, a kompenzációért fellépő nyugdíjasszervezetek érveit akkor a szőnyeg alá söpörték. A 2002-es választási kampány felvezetéseként is értékelhető közérzetjavító intézkedést gazdasági indokok nem támasztják alá. Ráadásul a nyugdíjastarifa előnyei, éves szinten mindössze ezer forintban öltenek testet. Ezzel meglehetősen olcsón szerezhet voksokat a Fidesz.

Rázósabb kérdés a földgáz ára. A kormány most nem hagyhatja cserben azokat, akik drága pénzen bevezették lakásukba a gázt, s egy drasztikus áremelés után kénytelenek lennének takarékra állítani a fűtést, rosszabb esetben a fiók mélyére süllyeszteni a kifizetetlen gázszámlát. Az érvelés tetszetős, társadalmi fogadtatása garantáltan pozitív. A mesterségesen alacsony szintre szorított gázár ellen, úgy tűnik, egyedül a Mol ágál. Csakhogy az olajcég gázüzletága már második éve seperhetett be több tízmilliárdos extraprofitot az olcsó világpiaci árak miatt. Az árrobbanás viszont az idén ismét mínuszba taszíthatja a gázüzletet, erre fel rögtön aktivizálta magát a Mol lobbigépezete. A hazai kitermelésű gáz árának világpiaci szintre emelésével egy csapásra orvosolni lehetne a Mol gondjait, ám ennek következményeitől, a 25-30 százalékkal felsrófolt gázdíjaktól a kormány lassan hideglelést kap. A kabinet mindenesetre fontosabbnak tartja a kispénzű fogyasztók érdekeit, ezt jelzi, hogy már a földgáznál is felmerült egy – voksokra váltható – esetleges kompenzáció bevezetése.

A lehetőségek tárháza kifogyhatatlan. Érdeklődéssel várom, az izzasztó távhőárak letörésére milyen tervvel rukkol ki a kabinet.

KRIVÁN BENCE

Konyec

A lopovnyákok kicsi, a hasukon szőrös, manószerű lények; hosszú kezük van és odvas foguk. Mind a három fogsorban. Gyakran találkozhatunk velük gombászás közben, de ez nem jelenti azt, hogy az erdőben élnek: a lopovnyákok nemzetsége itt él velünk a városban, a természetet csak rekreációs céllal keresik fel. (A kirándulásokon azonban óvatlanok, ezért találkozik velük a gombászó egyknnyen: lármáznak, dobozos sört isznak, kissé megbuggyant rántott karfiolt esznek papírszalvétából, és szemetelnek, szemetelnek.)

A lopovnyákok nem tisztaságmániás népség. Rendszerint áporodott bűzt hagynak maguk után. Márpedig mivel előszeretettel keresnek fel olyan helyeket, ahol sok papír van felhalmozva, az archívumokban, könyvtárakban, irattárakban terjengő szag a lopovnyákok szaga. Na, most már ezt is tudják.

Nehéz velük szót érteni, mert egy óorosz dialektust beszélnek. Ellenben nagyon összetartó népség: lopovnyák lopovnyáknak szemét ki nem vájná. Fontos még megjegyezni, hogy a rút kis mocskok legfőbb szórakozása az iratok ellopása. Este a lopovnyákok egész hadserege lepi el az irattárakat, szétdobálják az iratokat, az egyik dossziéból a másikba teszik, megcsócsálják és lenyelik (vagy a padlóra köpik). Hajnalban a sarokba pisilnek, aztán mennek aludni, a padló alá. Nem marad utánuk, csak az űr és a bűz. Papír se marad.

Jut ez eszembe onnan, hogy a Veszprémi Városi Ügyészség bizonyíték hiányában megszüntette a nyomozást (dr.) Szabó Gábor ellen. (dr.) Szabó Szombathely hírnevét öregbíti: ő az a polgármester, akinek nem találták a nyelvvizsga-bizonyítványát. Okirat-hamisítással gyanúsították a polgármestert, és az ügyészség most – megszüntetve a nyomozást – közölte, hogy a szombathelyi polgármester „középfokú nyelvvizsgát sehol nem tett.

Tíz éve hadakozi
amerikai trösztel
gokkal a Microso
sen tartóztatta fel
ám a hétvégén el
remény is, hogy B
kozása, amely Wa
Seattle városán
telepedett le, bí
megegyezik az őt
ügyi minisztérium
lenc államal. 20
madikát fekete hé
majd fel a Microso
A beharangozott
előtt a részvény
mélyrepülésbe k
Gates papíron 11
lárt veszített.

Thomas Penfie
negyvenhárom ol
ző ítéletében úgy
a szoftveróriás r
1890-ben elfoga
trösztellenes törv
monopolhelyzetév
totta a fogyasztók
versenyt a számíté
con, s fékezte az
A büntetést, ha a
ságon kívüli meg
hány hónap múl
A csata azonban
véget, mert a Mic
menni a Legfelsé
így a jogi eljárás al
elhúzódhat. A tec
ban olyan gyorsan
mire esetleg lezárú
digra a cég már e
lesztéseken dolgoz

A történet a he
nyúlik vissza. Bi
hagyta a Harvar
hogy megalapítsa
rosoftot. A vállalk
re 1980-ban a
megalkotása volt
kezett a QDOS é
használt MS-DO
csolódtak később
kesztők, az irodai
a publikációs csor
tékok. A nyolcvar
zepén jelent me
operációs rendsze
lágban működő
mítógépek kilenc
irányítja. A zs
1987-ben milliárd
is vezeti a világ
embereinek listáj

A komputere
szoftverek piacán
csaknem egyedura
re tett szert. Ez
felkeltette a szövet
nes hivatalok figye
mányzati próbálk
rosoft megzabol
részsikereket hozt
Windows 95-be a
építette az interne
megkönnyítő Exp
mot. Ez felbőszíte
ügyi szerveket és
is. Ám az illeték
bíróság nem talált
valót a különbö
együttes csomagol

Escher Károly
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
FEB 17.
MAGYAR NEMZET

Escher Károly meghalt

A fotóriporter, akit több mint fél évszázados munkássága alatt mindig a mozgás, az élet érdekelte, nem él. A végső pillanatot csak láthatatlan és már soha elő nem hívható filmen örökíthette meg. S ezt az utolsó, végső filmkockát vitte magával a nemlét sötétkamrájába.

Nincs többé pillanatkép, tőle nincs többé mozgókép (ez mesterségének egyik trouvaille-a volt), nem él benne többé a pillanat, az arc, a helyzet megragadásának édes mámora, nincs többé hívás, ráborult a fényképészi, örökös fekete lepel.

Escher Károly, a fotóriporter, a művész, a kor ábrázoló mestere, hivatásának valóban mágusa volt. S itt nem a magnéziumok régi lobbanására gondolok, hanem arra a tűzre, amellyel megragadta, arra a szenvedélyre, amelyre kifejezte korát. Volt idő a világban és a nemzetközi képes sajtó történetében, mikor az aláírások, a fényképet jelző szignók nem is jelentéktelen része magyar nevet, magyar alkotót takart. Még ebben az előkelő mezőnyben is az első helyek egyike illeti meg a távozót. A fotólexikon szerint Escher »a magyar fotóriport úttörő alakja« volt. Múlt év őszén úttörő munkásságát a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címmel koszorúzták meg.

Ezernyolcszázkilencvenben született, mérnöki diplomát szerzett, a némafilm első munkásai közül való, a Tanácsköztársaság idején filmoperatőrként működött. Igazi hivatása, valódi otthona, szenvedélye azonban a fotóriport volt, s élete végső pillanatáig az maradt. Ő volt az első, aki kisfilmes géppel kezdett dolgozni, s kisfilmes riportjainak egyes kockáival olyan megragadó képeket varázsolt elő, amelyek mélyebben fejezték ki a kort, mint nem egy regény, vers vagy színdarab.

Escher a semmiből, a pillanatból, egy arcrándulásból, egy helyzetből teremtett műfajt és ezt a »semmi«-t emelte művészi magasságba. Kubikosokat figyelt és lovas rendőröket, Derkovits meggyötört arcát leste, vagy a Duna-parti alvók alakját fényképezte, Thomas Mann-t örökítette meg, amint József Attilával társalog és az elmozdult táncospárt, amint a Mandarint adja elő. Esernyőket fényképezett, a bontott Tabánt, asszonyt a lányával, amint egy új belvárosi üzlet kirakatát nézi, fényképezett gazdagokat és szegényeket, szomorúakat és sápadtakat, napszámosokat és ingyen levesre váró öregeket — mindent lefényképezett, ami *mondott*, ami *közölt*, ami — szabad legyen azt mondani — *kiáltott* valamit.

Escher — a nyúlt alakú, magas, szemüveges, csendes ember — némaságában is kiáltás volt, s különösen az volt abban a korban, amely örökre elmerült ebben az országban. Escher nem politizált, de képeivel vádolt, mozgalmaktól távol állt ugyan, de minden képével agitált, valami tisztább, nemesebb, becsületesebb mellett. Évtizedeken át Az Est-lapok fotóriportere volt, nem hangoztatta ő ugyan, hogy az a világ rossz és bukásra érett, de szavak helyett minden fényképével azt mondta, s azt mutatta.

Ebből az országból, ebből a korból, a kikerülhetetlen törvényeknek engedelmeskedve, lassan távozik az öregek nemzedéke, akik közt számos kiemelkedő férfiú volt. Ehhez a nemzedékhez tartozott Escher is, akitől tanulni lehet és tanulni kell a következő évjáratoknak. Tanulni egy mesterség művészetét, egy hivatás mámoros szeretetét, a munkát, amely nála szenvedéllyé vált. Másképpen élni, dolgozni, s alkotni nem érdemes. Escher úgy élt, hogy csak az tudott lenni, ami volt.

»Fotóriporter.« E röpke, kissé dadogó, s némelykor hígan értelmezett szónak ő adott először súlyt, s nemes veretet.

Hogy magas alakja örökre eltűnt, emlékezzünk még utoljára arról, hogy Escher révén tudjuk, általa ismerjük Petőfi valódi arcát. Escher ajándékozott meg valamennyiünket a költő hiteles arcképével. Egy csaknem teljesen tönkrement, féltve őrzött dagerrotípiáról támasztotta fel, mentette meg nemzetének Petőfi arcát.

Az utolsó esztendőben egy Kossuth-arc feltámasztásán fáradozott. Ez a remény éltette súlyos betegségében még egy ideig.

Ruffy Péter

zetméter területen be áruinkat. Április zött a *Milánói V* szünk részt. Máj mást érik a külfö közi vásárok, ame gyarország *hivatalo viselteti magát.* M között *Göteborgb* között *Moszkvába* gazdasági Gépek Szakkiállításán, 13 *Friedrichshafenben,* az élelmi szer vásáron, 18—30-ig *Párizsban,* május 31—június 13. között Páduában veszünk részt a nemzetközi vásáron.

Június 12—26. között lesz a *Poznani Vásár,* 1—15. között a *Barcelonai Vásár,* június 21—július 5-ig tart a *Trieszti Vásár* magyar részvétellel.

Kiállítunk az augusztus 19-től szeptember 5-ig tartó *Torontói Vásáron* és a kerek egy hónapig, augusztus 20-tól szeptember 20-ig megrendezésre kerülő *Izmiri Vásáron.*

Szeptember ismét mozgalmas *hónap* a nemzetközi vásárok naptárában. Ekkor zajlanak le világszerte az őszi vásárok. Az elsőt szeptember 4-től 25-ig *Szalonikiben,* ezt követően 6-tól 13-ig *Lipcsében,* 7—20-ig *Bariban,* 8—18-ig *Zágrábban,* 11—18-ig *Bécsben,* 11—25-ig *Brnóban,* 15—25-ig *Helsinkiben,* 17—25-ig *Münchenben* (élelmiszer vásár), szeptember 18—október 1-ig *Plovdivban* rendezik. Az idei önálló magyar kiállítások sorát *Lagosban* zárjuk, ahol november 26-tól december 4-ig mutatjuk be a magyar ipar újdonságait.

Ez év első felében, mégpedig március 14—20-ig *Athénban,* május 5—21-ig *Párizsban* rendezik a más külföldi világvárosokban már nagy sikert aratott *Magyar Heteket.*

A nemzetközi vásárokon való részvétel mellett ebben az évben *24 külkereskedelmi vállalatunk a világ minden táján 284 önálló kiállítást rendez,* illetve szakkiállításokon vesz részt.

G. J.

nagy tömegű víz tört át. A védővonalon négy napig sikerrel álltak ellen a magyar terület felé ömlő víznek, a Fehér- és Fekete-Körös szögében azonban szerda délutánig *a lokalizációs vonalakon áttört víz mintegy 14 000 holdat borított el,* és az áradás tovább terjed. A gyulavári Lenin Termelőszövetkezet dolgozói már korábban biztonságba helyezték állataikat és egyéb értékeiket, de így is az árvízborította területen rekedt négy lánctalpas traktor, tíz tehergépkocsi és több vontató. Az Erkel Ferenc Tsz szerdán több vagon takarmányának mentését kezdte meg. *Gyulavári községet körtöltés védi a víztől.* Ezt a töltést is több mint ezer ember erősítette, hogy a szivárgás és a víznyomás ellen homokzsákokkal, műanyag fóliával szélesítse a védelmi vonalat. Műanyag fóliával borították be *Sarkad* és *Gyula* között a vasúti töltés oldalát is.

A *Berettyó* mentén elzárták a gátszakadást, a honvédségi alakulatok a szárazabb partról pontonhidat vertek a szakadás helyéig s a földszállító gépkocsik ezen a hídon át közelítik meg a gátat, hogy tízezer köbméternyi földdel ismét betömjék az átszakadt részt.

Az országban szerdán *több mint 550 000 holdat borított belvíz.* Ebből 121 000 hold bevetett terület. A Hajdúságban több mint 150 ház összedőlt,

---

országok ellen irányuló katonai erő felépítésében való részvételt.

A harc a két csoport között két kérdésben éleződött ki a felületen: az egyik a kis- vagy nagykoalíció kérdése, a másik a CDU elnöki tisztének betöltése.

Az Adenauer-csoport — amely Erhardot csak a választások megnyeréséig tekintette

kancellárt Rainer Barzelnek hívnák. Ez a kormány, ha a CDU—CSU megfelelő árat tud fizetni a szociáldemokrata vezetőknek, igen könnyen létre is jöhet; a tárgyalások a kulisszák mögött szorgalmasan folynak, amit jelez például Willi *Brandt* SPD-pártelnöknek ez év január végi nyilatkozata, amelyben gyakorlatilag felajánlotta a nagykoalí

Escher Károly

fejtegette Veres Péterről 1940. be, a Híd c. folyóiratban megjelent cikkével kapcsolatban.

Varga Balázs: Veres Péter harca Budapesttel

Budapest, 1971. 10. sz.
20-21. l.

Escher Károly

"Hazatérés Auschwitzból" c. fotómüve szerepel a Photographia Hungarica c. albumban, melyről Alföldy Jenő: "A vissza nem térő pillanat" c. kritikájában ir. A mü "a szabadság nagy pillanatát őrző riportkép"-mondja róla elismeréssel.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. juli. 31.
XV. évf. 31. sz. 12. lap

Eschet Károly fotóművész

a Magyar Népköztársaság érdem

Fotók: Nem említve

1966 febr. 23. Ország Világ

res művész

Eschet Károly fotóművész

A magyar Népköztársaság érdemes művésze

Fotók: Nem említve

1966 febr. 23. Ország Lilla

M.D.K

Escher Károly
fotós

Petőfi óriásméretű daguerreotípiáját láthatjuk. A mű Escher Károly nevéhez fűződik, ő hozta helyre Petőfi egyetlen hiteles arcmását.

Gregdi Ernő: 125 év fotóművészete
Művelődés és Irodalom, 1966. dec. 3-ig

M.D.K

Escher Károly
fotóművész

Fotókiállításainak főtémája
apart volt.

Bauer Jenő: Junior Erzsébet fotókiállítása
Művészet, 1966. augusztus – 19 lap.

M.D.K.

Escher Károly
festőművész

kiállítása volt a Nemzeti
Galériában.

Tibély Gábor: Koffán Károly festőportréi
Művészet, 1965 aug. – 46 kép.

Escher Károly

ezüstérmet kapott

A milanói Triennale díjai
Pesti Hirlap 1934. ápr. 1o.

MDK.

Escher Károly

Kiállitási hir

Népszabadság 1966 dec.14.

Escher Károly

Fotóművészeti munkái az Iparműv.Társ. tav. kiáll.-án.

M.H.934.V.18.

Escher Károly

Reklám- és riportfényképe az Iparművészeti Muzeum kiáll.-án.

M.934.V.19.

MDK.

Escher Károly

Kiállitási hir

Népszabadság 1966 dec.14.

MDK

Escher Károly
fotós

Méltatás.

Végvári Rajos: Testvéreink a fotó-
művészet, 1967. április - 23 lap.

Escher Károly fotóművész,
Érdemes művész

76 éves korában meghalt.
Tavaly kiállítása volt a Nemzeti
Galériában

Nyíregyháza 1966 febr. 17

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET
1967 JAN 1

1021

„Fotó Escher"

A Fotóművészeti Kiskönyvtár első száma

Régen várt sorozatot indított el a *Corvina Kiadó »Fotóművészeti Kiskönyvtár«* címmel. Szándéka képben, írásban bemutatni fotóművészetünk legkiválóbbjait.

Az első kötet *Escher* Károly munkásságát állítja elénk. Ezzel a kiadó nemcsak a tehetséges mester emlékének áldoz, hanem a közönség érdeklődésével is számol. Hogy milyen kapcsolatban volt Escher a közönséggel, mutatja, hogy életművét tükröző kiállítását csaknem százezren nézték meg a Nemzeti Galériában. Olyan művész volt, kinek szándéka mindenkor világos, embersége vonzó, közlési módja egyszerű, közérthető. Emberi és művészi elveihez becsülettel ragaszkodott. A humánum és a szenvedély tette nagy művésszé.

Mihályfi Ernő — aki jóideig nem csupán szerkesztője, hanem sok tekintetben Escher fölfedező-barátja volt — rajzolta meg portréját a kötet előszavában.

Egyik képén a ferencvárosi kiserdőről, a »hangyatelepről«, amelyről oly megrendítően írt *Bálint* György a *Húsz riport bemutatja a világot* című kötetben, a csupasz ég alá kitett ágyat, néhány lim-lomot, két aprócska és máris semmin sem csodálkozó gyereket láthatunk. Ki tudná feledni anyjuk súlyos, vádló tekintetét! Meglátja és láttatja velünk a szegvári iskola mezítlábas »ebédezőit«, s az ugyancsak mezítlábas, fáradt mezei munkást és segítőjét, tulajdon — iskolásnak is apró — lánykáját.

Olyan fotós volt, aki napi munkája közben is »örökértékű pillanatokat« kapott el. A múlt városházi jobboldal kiirtásra ítélte a verebeket. A madarak e proletárjai néhány napra tehát »beszédtémát« adtak. Escher lefényképezte őket egy sivár téli estén a kopasz ágakon és a nézők rokonszenve nyomban az »áldozatoké« lett. Kiment a pezsgőfürdőbe és lefotózta az élet felszínén gondtalanul és ostobán lubickoló bankigazgatót, pár pillanattal a második világháború előtt. Értette és szerette a haladó írókat, művészeket. Bartók, Medgyessy, Szőnyi, Karinthy és Móricz, a társadalmi haladásért küzdő legjobbak voltak modelljei. Kortársa és fotósa volt József Attilának és Thomas Mann-nak. Feledhetetlenek képein a szemek.

A riport művészi rangját a nagyvilágban azok a zseniális magyar fotóművészek szerezték meg, akik nem bírták ki az ellenforradalom fojtogató légkörét és elmenekültek. Escher a nehezebbet vállalta: idehaza teremtette meg a riport becsületét.

Kálmán Katának, a kötet szerkesztőjének a hatalmas életműből még maga a mester segített kiválogatni a közölt képek javát. A válogatás kitűnő. A nyomdai kiállítás a *Kossuth Nyomda* gondosságát dicséri.

Escher monográfiája több mint dokumentum. Több mint az első világháború óta eltelt kor vizuális számbavétele. Ez az első kísérlet arra, hogy a magyar kritikai realizmus e tehetséges művészét az utókorral maradandó igénnyel megismertessük.

Lelkes István

Óbu

A Magyar Nemzet d
ber 17-én megjelent 287
ma nagyon érdemleges, tar-
gyilagos, új megvilágításban
tárta elénk Óbuda fejlődését
gátló, és tájképi szépségét za-
varó Tábor-hegy veszélyes
sebhelyei kérdéseit. Legyen
szabad ezt kiegészíteni azzal,
hogy az agyagfejtés- városfej-
lődés együttes több mint 50
éve nyilvántartott történeti
folyamata Budapest földtaná-
nak, s egyben tanulságos, de
mindmáig nem eléggé tekin-
tetbe vett iskolapéldája mű-
szaki, földtani, és műegyetemi
»talajmechanikai« oktatásunk-
nak. Ennek a budai oldalon
nagy kiterjedésű tégla- és te-
tőcserép gyártására kiválóan
alkalmas agyagnak fölhaszná-
lása, nemcsak a hegyoldalak-
ban, hanem a budai részek
Dunáig terjedő lankás síksági
részein is, már a rómaiak ide-
jében megkezdődött. Az
aquincumi ásatások égető ke-
mencéket is feltártak és az ot-
tani római jelzésű téglák föld-
tani anyagvizsgálata a hely-
beli agyag mikroszkópos jel-
legeit ismerte fel.

A már beépített belső vá-
rosrészeken ilyen megszűnt,
többé-kevésbé elegyengetett
agyagfejtések voltak többek
között a Moszkva téren, a Vá-
rosmajorban, a Statisztika
parkban, a Pasaréti út elején,
a Herman Ottó út alatti, még
mindig nagy költséget okozó,
[illegible] után megszün-
tetett Szépvölgyi úton, sőt, en-
nek köszönheti létét a Bartók
Béla úti »Feneketlen tó« is.
Ezek egyik-másikára idősebb
nemzedékbeliek, sőt, középko-
rúak is emlékezhetnek, de
ezen kívül nagy számban van-
nak olyan kisebb-nagyobb el-
tüntetett gödrök, melyeknek
helye a budai területrészek
még részletesen nem tanulmá-
nyozott térszínalakulásának
vizsgálatra váró tudománytör-
téneti és településtörténeti, sőt
régészeti feladata.

Az új, egységes, nagyszabá-
sú városfejlesztési terv végre-
hajtásában gondolni kell az
ilyen irányú, múltbeli tapasz-
talatokkal, amelyek többek
között arra utalnak, hogy az
előtérben levő Tábor-hegyi
kérdésben az üzem beszünte-
tésének lassítása, késleltetése,
nemcsak a területrendezés
idejét hátráltatja, hanem a
legtökéletesebb műszaki meg-
oldások esetében is, korlátoz-
za a beépítés módját. Gaz-
dasági kihatásában pedig föl-
tétlenül számolnunk kell azzal
az elháríthatatlan ténnyel,
hogy növekedő, szocialista fej-
lődésünkben, városépítésünk
civilizációs igénynövekedésé-
ben Budapest építőanyag-el-
látása messzebb területekről,
mindenképpen nagyobb költ-
ségszámokkal fog jelentkezni.

Dr. V. E.

Tanuljon-e a felsőbb osztályos általános iskolás gyorsírást?

A Magyar Nemzetben szót
emeltem a középiskolákban a
a gyorsírásnak intenzívebb ta-
nítása érdekében. Hangsúlyoz-
tam akkoriban, hogy a diákok
dést tanúsítanának a gyorsírás
iránt, mint ez a múltban volt.

A Művelődésügyi Miniszté-
rium illetékes osztálya a mé-
lyére kell hogy nézzen ennek
kell

II.

Escher

személyében a főnaborduló istenit kórusig... egy eredeti, meggyőző és ...erejű, ...újat adó és... keresőt vélhető pillanatra függesztett fel. (Dési Lőrinc, krónikája mindig is közelebb állította Escher k... fotósztorihoz, mint a... népies idillinnuszhoz.)

Lakics István: A magyar fotóművészet útja.
Új Írás VII. évf. 1966. jún., 6. sz. 98. l.

Escher III.

A ötvenes években Escherrel jó ideig nem volt, nejtője, semmije-le jöttünk, később pedig csak ofszet lapoknál dolgoztattak, amelyeket külföldre szántak, ide a könyvre nagyon kevés jelzés jelzett rá. Bejön Gimnál, készült emlékalbumra, „Riportfényképek" című, makkönyvbe mutatta be a fotóreporterek hivatását... és egyéni kiállítása... pár hét alatt kétezer vendég nézte végig.

Lelkes tanár és nagy fotóművész, úgy

Új Írás VI. évf. 1966. jún. 6. sz. 88. l.

Escher Károly

A fölszabadulás után a fotó művészetnek nincs egy évtizedig nem volt nyitó-vízszintes, hiányzik sem... A fotó... kezdte elveszíteni a önálló művészet rangját és kalandos illusztrációvá süllyedt.

Volt néhány helyes fotóesztétikai kezdeményezés, megakadt azonban nem akart illő beszélni. ... Feladatok és munkalehetőség nélkül senyvedett a filmművészből fotóművésszé vált Escher Károly, a magyar fotóriport hallatlan vitalitású és világszínvonalú képviselője is parttalan lehetőségei "great old man"-je.

Lelkes István: A magy. fotóművészet útja.
Új Írás VI. évf. 1966. jún., 6. sz. 97. l.

Escher Károly

Holocaust-ellenes külföldi kiadóknak például a londoni fotó-évkönyvben Basch Frigyes, Escher Károly, Lengyel Lajos, Tabéry Lajos realista fotói mellett élénk kontrasztot Vadas Ernő ... felvételei Horthy ... testőreiről.

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.

Új Nés VI. évf. 1966-jún. 16. sz. 94. l.

Escher Károly

e riporter-fotóművész képei szerepelnek a MNG
„A magyar fotóművészet 125 éve" c. kiállításon.

-gonda-: A nyolcvanötödik a bronzérmesig
Petőfi Népe: Kilép. 1966. nov. 27. 8-o.

ESCHER Károly

91 11.4

Új Müvészet

Escher Károly

1021

125 ÉV FOTÓMŰVÉSZETE

Az első terembe lépve Petőfi óriásméretűre nagyított daguerrotípiája ragadja meg a tekintetet. A teljes megsemmisülés előtt, egy agyonoxidálódott ezüstlemezről, szakmai bravúrral, néhai *Escher Károly* mentette meg a halhatatlan egyedül hiteles arcát a vizuális örökkévalóságnak. Az utolsó teremben, mielőtt a néző búcsút venne a *Magyar fotoművészet 125 éve* kiállítástól s a foglyul ejtett pillanatok panoptikumából kilépne a város eleven valóságába, ismét egy nagyméretű foto állja útunkat. Erről két málló, gyalulatlan deszkalap lyukszeme néz ránk, benne egy drótdarab, mint egy kitépett idegszál. Ami a két fénykép: Petőfi lázas tekintete és a bomló deszkadarab vak szemüregei között van a Nemzeti Galéria tíz termében — ezernyi fénykép a múlt század negyvenes éveitől napjainkig — ez a magyar fotográfia. Megmutatja: miként őrizte meg a fényérzékeny fotopapír ötnegyed század szívverését.

A termekben bolyongva, a megállított idő és egyszeri megkövült mozdulatok lenyomatai között először az jut eszembe: mennyivel szegényebbek volnánk, mennyivel kevesebbet tudnánk századunkról, emberéről, életérzéséről és törekvéseiről, nagy pillanatairól és sorsdöntő eseményeiről a fotográfia fürge regisztráló és elemző készsége nélkül. Nem, ezt a száguldást egy másik művészet eszközeivel nem követhette volna az ember. S talán ebben rejlik, ma is és holnap is a fényképművészet értelme, társadalmi értéke.

Bár a kiállítás címében a fotoművészet 125 évéről van szó, mégis pontosabbak volnánk, ha általában a magyar fényképészet fejlődéstörténetéről beszélnénk, mert ezen a nagy, számadás jellegű kiállításon nemcsak műtárgyak láthatók. Akad itt — nem hibáztatásként említjük — tisztes múltbeli és jelenkori s inkább kézműipari történeti, semmint művészettörténeti becsű termék is. Van itt számos régebbi és újabb keltezésű fototudósítás, képhír, mely mint hiteles dokumentum, vagy információ lehet nagyon érdekes, intellektuális vagy tudományos szempontból értékes is, de nem művészet. Nem feltétlenül képvisel esztétikai értéket némely ügyes szólókép- és fotosorozat sem, de mint magazinfotók, feltétlenül szórakoztatók. Őszintén szólva a szociofotók nagy részének hatása is etikai igazságukban s nem esztétikumukban rejlik. Találhatók a nagy seregszemlén kizárólag műves értékű, szakipari jelentőségű kísérleti poli- és monochrom ábrák.

A tárlat így tulajdonképpen azt mutatja meg, hogy a fotográfiát az élet milyen széles területén, milyen sok célra felhasználják, így többi között arra is, hogy eszközeivel és technikájával az arra hivatottak művészi szinten tükrözzék a megismert valóságot. A kiállítás fényképeinek zöme emellett bizonyít. Már a fotográfia hőskorában is akadtak olyan lelki alkatú személyiségek, akik, mint a festő a színt, „érezték" a fényt és tudtak vele „rajzolni", jóllehet eszközeik igen kezdetlegesek voltak. Ma az eszközök és anyagok tökélyéről szólhatunk, de azt is észre kell vennünk — éppen ezen a bemutatón —, hogy a fotoművészet szintjének emelkedése nem tartott lépést a fotográfia technikai-tudományos fejlődésével. Inkább fordítva.

A foto-„kőkorszaktól" (ősfotók, daguerro- és talbotípiák) szó szerint: az „ezüstkorszak" felé haladva, rábukkanunk a foto első „öncsonkítására". Kisebbrendűségi érzésektől gyötörve egykori művészei — hivatásosak és műkedvelők — kieszelték a piktúrát utánzó, úgynevezett nemes technikákat, s megszületett a se hús, se hal fénykép. A foto anyagai azonban tökéletesedtek, s végre felvirradt a tiszta fényképiség hajnala. A foto festéke a fény, enélkül sem műszaki, sem alkotói értelemben nincs fénykép.

A felszabadulás után a rangosabb amatőrművészek a régi magyaros stílusban és felfogásban továbbra is artisztikus, gondosan megmunkált, ám problémamentes, indulatoktól át nem színezett, „szép fotókat" állítottak elő. Nagy hatással voltak a dolgozók köréből érkezett újfotográfusokra. Más amatőr és hivatásos fényképezők szövetkezetbe, vállalatokba kapcsolódva főképpen sablonos képtudósításokat, szabatos, fotodokumentációkat készítettek, leszűkítve a tárgyköröket és rutinosan ismételgetve a „jól bevált" formákat és módszereket. Mivel az amatőr művészek kiállításain is ez a szűkkeblű „kincstári norma" volt a mértékadó, fotoművészetünk minden tekintetben — kívül is, belül is — uniformizálódott, egysíkúvá vált. Nagyon kevés fényképezőnek sikerült az újjáépítés, és az új életformát alakító ember küzdelmeit és hőstetteit álpátosz nélkül, esztétikailag magas fokú művészi realizmussal ábrázolni.

Ha még ezer fotót „behívtak" volna a jeles rendezők, akkor is találhatnánk lyukakat a magyar művészi fotográfia életrajzán. Az utolsó termekben, így is láthatjuk a legutóbbi huszonöt év fotográfiai keresztmetszetét: szolid kép, nem nagy igényű téma és hagyományos előadásmód, mellette absztrakt fényplasztika, azután egy alma meg egy üveg a matéria mágikus szépségében, egy bánkódó futballkapus, majd egy kóccsomó a modern grafika modorában. Megint olyan „öncsonkításféle". A fotoművészetben is dúlnak az „izmusok" és szenvedélyek, folynak szerteleni individualista és teoretizáló kísérletek, és van — miért ne volna! — formabontás, vannak törekvések más stíluselemek hasznosítására, szintetizáló szándékkal (például hangos foto). A színek megjelenése is bőszíti és izgatja a foto művészeit. Klasszikus fogalmazványok mellett látni szürrealista feladványokat és a valóságból való menekülés más fényképi vetületeit is. Kicsit cseppfolyós, tanácstalan, néhol fáradt és irányvesztett a mai magyar fotoművészet. Beteges, aggasztó tünet ez? Gondolom, nem. Az volna baj, ha egyféleképpen és nem sokféleképpen fotografálnánk. Hosszú lefékezettség után kicsit elszabadult az alkotó képzelet. Vitatkozva, bukdácsolva új utakat, tartalmakat és kifejezési formákat keresnek a fényképezés fiatal mesterei. Hihetően nem kell százhuszonöt évig várnunk, hogy megtudjuk, megtalálták-e?

Szegedi Emil

Izlésük
és tetszésük s
válogatnak
s tájékoztatásukra elég
egy név,
egy cím —
Ön is így válasszon
már most
a téli könyvvásár
újdonságaiból
azoknak,
akiket karácsonykor
könyvvel akar meglepni,
így válasszon
saját magának is,
jegyezze elő
és vegye meg mielőbb
az Önnek értékeset,
az Önnek kedveset.

Kötve 57,—

Karinthy Ferenc
Víz fölött, víz alatt
Elbeszélések.
Kötve 30,—

Kolozs Pál
Reménytelen nyomozás
Regény. Kötve 20,—

Murányi Kovács Endre
Hét álnév
Regény. Kötve 20,—

Ortutay Gyula
Halhatatlan népköltészet
Néprajzi vázlatok.
Kötve 27,—

Róna Tibor
Több nyelven beszélünk
Szatírák, tréfák.
Kötve 29,—

Simon István
Szőlő és gesztenye
Versek. Kötve 14,—

Sipkay Barna
Boldogtalan boldogság
Regény. Kötve 21,50

KARÁCSO

A RULETTKI

A játékos után nem maradt semmi. Ruhásszekrénye üres volt. Azon az öltönyén kívül, amelyben eltemették, egyetlen ruhadarabja sem maradt.

Azaz... egy értéke volt. Szarvasagancsos cseresznyefa sétabotja. Ehhez a bothoz ragaszkodott, ezt nem kötyavetyélte el, ehhez kabalája fűződött. Amikor Ory Gyulától a tíz Louis-t kölcsönkérte, akkor is ezt a botot tartotta kezében. A tíz Louis elindította Gály példátlan, világraszóló, az emberek képzeletét megmozgató pályafutását. Gály a sanyarúság keserves, fekete napjaiban sem feledkezett el botjáról, és gyakran mondogatta barátainak:

— Amíg a cseresznyefabotom megvan, addig nem félek semmiől. Az majd csak segít rajtam.

A szarvasagancsos cseresznyefa sétabotot Dietl Fedor örökölte. A vagyon, amelyet Gály végrendeletében ráhagyott — elúszott, a követeléseket Dietl soha nem próbálta behajtani.

Így halt meg Gály Lajos, Monte-Carlo hőse, a játék varázslója, aki soha életében nem dolgozott, de azért időnként úgy élt, ahogy csak ázsiai fejedelmek engedhetik meg maguknak.

1. vízszintes. 21. függőleges és az ábra alatti két sor.

VÍZSZINTES: 1. Az idézet kezdete. 14. Eszménykép. 15. Szemléltető rajz. 16. Gyorsabban menj! 17. Csapat — angolul. 18. Beboritja. 20. Éktelenül fázó! 21. Fizetés. 22. Magas hegység. 23. Visszsza: megszólítás. 25. Iráni uralkodó. 26. Arany — franciául. 27. Arab hadvezér volt; Gibraltár névadója. 28. ... bikavér. 30. Kicsinyítő képző. 31. A hajó része. 32. Pirkad. 34. Tompa, csattanó hangot ad. 37. Ókori római üdvözlés. 38. Idegen hölgy. 40. USA-állam. 41. Kerti munka. 43. A virág pártáját alkotó szanyában. 48. A pécsi járás egyik községe. 49. A nátrium kémiai jele. 51 Fatyúhajtás. 52. Csípkedő. 54. A molibdén kémiai jele. 55. Német számnév. 57. Igekötő. 58. Magasztos (érzés). 59. Víziállat. 60. Nyugat-európai folyó. 62. Szám. 64. Kézben fog. 65. Pusztítás. 67. Nobel-díjas francia író (1869—1951). 68. Vakrémület.

FÜGGŐLEGES: 1. A tárgy egyik kérdő szava. 2. Megérkezik. 3. Shakespeare-mátor (1509-64). 7. Télen jégvirágos. 8. Három — idegen szóval. 9. Egitest. 10. Kiejtett betű. 11. Hegység Marokkóban. 12. Ilyen csésze is van. 13. Világtáj. 18. Fül — angolul. 19. Francia festő és grafikus (1780—1867). 21. Az idézet folytatása. 22. Japán bakteriológus; a salvarsan egyik felfedezője. 24. Svéd, dán váltópénz. 27. Kártyajáték. 28. Angolna — angolul. 29. Starter. 31. Művészegyüttes. 32. Német névelő. 33. Község a bajai járásban. 35. Ruha része! 36. Dísznövény. 37. Több részre darabol. 39. A molibdén kémiai jele. 42. Vízinövény. 44. Csukott. 46. Tölgy — angolul. 47. Ilyen a futócipő. 50. Riadó. 52. Egyenként gyűjti. 53. Komárom megyei község. 54. Olasz férfinév. 56. Sors — angolul. 58. Szódát

világban is: „Én sok koncertet *csinálok*" — mondja a neves operaénekesnő. „Ezt a szerepet egy színésznek kellett volna *csinálnia*" — hallhattuk ugyancsak a rádióban. Ugyanott az egyik zenei szerkesztőtől: „Mi, akik a Jó reggelt zenéjét *csináljuk* . . .". Ismét *Carelli:* „A sikert nem hanggal *csinálja*."

Politikusok szájából is gyakran hangzik el az efféle: „Nekünk olyan pártot kell *csinálni*." „Meg tudjuk *csinálni* ezt az átalakulást." „Azt az ellenőrzési formát, amelyet eddig *csináltunk*." — Egy miniszter vitazárójából: „Azokban a vitákban, amelyeket az elmúlt hetekben *végigcsináltunk* . . .". — „Nem lehet ‚Hátra arc!'-ot csinálni" — mondja egy másik. Ez át is vezet bennünket a sport területére. Ott így beszélnek: „Az olimpián a legtöbb pontot *csináljuk*", meg „. . . ahol a jubileumi világbajnokságot *csináljuk*".

Vajon a fenti idézetek szerzői nem tudják épp oly jól, mint mi, hogy előadást, hangversenyt *tartani*, a zenei műsort *válogatni*, a sikert *elérni vagy biztosítani*, a vitát *folytatni*, olimpiai pontokat *szerezni*, világbajnokságot *kivívni vagy lejátszani*, bérmunkát *végezni* szokás és így tovább? Bizonyára tudják, ha kissé gondosabb fogalmazásra szánják el magukat. De hiszen kényelmesebb sablonokban beszélni! Ki gondol arra, hogy ezek elburjánzása sietteti nyelvünk elszürkülését? Sajnos, alig valaki.

Rapcsák Lajos

A kétszáz esztendős Lamartine

Napjaink politikai ámokfutásában bizonyára számos — netán még jelentősebb — költői cen- és bicentennárium mellett húzunk el, oda sem figyelve. Indokolatlannak tűnhet fel hát, hogy éppen a francia romantikus költészet megindítójáról emlékezzünk meg. Még ha valóban és egyértelműen Alphonse de Lamartine volt is e nagyhatású irányzat legelső nagyhatású képviselője. Annál inkább, mert költői életművének mai hatása és megítélése már nem ily egyértelmű —, vagy éppen ellenkező egyértelműség felé hajlik. Kétségtelen azonban, hogy a romantikában való elsősége mellett, neki köszönhető a francia líra néhány legszebb verse, még inkább verssora. Ilyen sorok (persze, eredeti francia megszólalásukban), mint: „Csak egyvalaki nincs — és minden puszta lesz", vagy: „Csupán a szerelem marad, mint óriás kép, mit tűnt álma után lát az ébredő . . .", vagy ez a már Baudelaire-t előző: „Napok vén fekhelyén, mit unalom vetett . . ." — már önmagukban is megérnek egy-egy rövid misét.

De nekünk, magyaroknak, más indokaink is vannak. A francia forradalomnak az a „története", amely Petőfinek — naplója szerint — „csaknem mindennapi olvasmánya, reggeli és esteli imádsága volt, (. . .) a világnak ez az új evangyélioma" — minden bizonnyal Lamartine „A girondisták története" című ötkötetes műve lehetett. A 48-as párizsi februári forradalom ideiglenes kormányának tagjaként pedig ő fogadta — szeretettel és buzdítással — a magyar reformifjúság küldöttségét. Nyolcvanadik életévében halt meg — rövid dicsőség után, hosszan elfeledve. Ma, kétszáz évesen, az irodalomtörténet halhatatlansága és az olvasók feledése az övé.

S. Gy.

Száz éve született Escher Károly

Ma, amikor a lapok tele vannak képekkel, fotóriportokkal, illő megállnunk egy pillanatra, és kalapot emelve tisztelegnünk a magyar riportfényképezés nagy alakja, egyik úttörője előtt: *Escher Károly ma lenne százesztendős.* A kilencszáztízes években mérnöki diplomával kapcsolódott be a meginduló filmgyártásba, majd egy kis kényszerű szünet után, a húszas évek vége felé lett ismert fotóriporter. Dolgozott *Az Est*-lapoknál, majd a *Pesti Napló* képes mellékleténél, később a *Híd*, és a *Film-Színház-Irodalom* szerkesztőségében. A felszabadulás után munkatársa volt a *Képes Világnak*, a *Kis Újságnak*, a *Képes Figyelőnek*, és nyugdíjazásáig a *Hungarian Foreign Trade*-nek.

Csaknem hihetetlen, hogy mennyi mindenben tekintheti úttörőnek a mai fotóriporteri nemzedék. Ő az első Magyarországon, aki *kisfilmes géppel* készíti riportjait; ő az első, aki tudatosan készít *„bemozdult" riportképet;* ő az első, aki *nem* használ mesterséges megvilágítást felvételeihez. És élenjáró volt — mondhatnám: máig az egyetlen — abban is, hogy *riporteri* tapasztalatait könyv formájában osztotta meg másokkal.

Escher Károly fotóművész 1966-ban halt meg. Kár, hogy legalább egy kamarakiállítással nem emlékeznek meg róla mai kollégái.

(hajdú)

központjában foglalt helyet a társulat vezetője, Eugenio *Barba.*

AMIKOR VILÁGHÍRESSÉGGEL találkozunk, akaratlanul is nagyon aprólékosan vesszük szemügyre. Nem viselt Barba sem öltönyt, persze. Sarunak beillő szandáljával, amelyet e még verőfényes, de már ősziesen csípős napon, a mezítelen lábán viselt, cseppet sem úgy nézett ki, mint aki egy budapesti forgalmi dugóból keveredett elő. A kreolosan napsütött bőrű, erős szálú, őszülő, egykor hollófekete hajú férfi köré inkább mediterrán tájak illettek volna, talán éppen az a Gallipolis, ahol ötvennégy esztendeje meglátta a napvilágot. Ült a széken, de az ülés legszélén, már-már felpattant, úgy beszélt — a dániai Holstebróban működő Odin Színházról, a laboratóriumukról, az ottani tréningről, amely négy-öt éven keresztül gyúrja színészeit olyanná, akiknek már a jelenlétük is meghökkentő. Feszült testtartása ugyanazt a kemény akaratot sugározta, mint társainak pillantása. Sőt, ugyanazt a kettősséget: a kapcsolatot teremtő aktivitás és az elmélyült befelé fordulás kettősségét. Mintha végtelen intenzitással a maga — szellemi, s még inkább érzelmi — körébe húzna. A személyiség ereje mindent elárult, mielőtt elkezdődött volna a demonstráció.

Az ember *a minden.* A függöny nélküli, sivár teremben nehézkesen lépdelt egy férfi. Semmi különöset nem láttam a cipőjén, de mintha olyan lábbelit viselt volna, amely rendkívül súlyos, ráadásul bő is, le akar esni a lábáról. Majd pedig furcsán nyújtja a nyakát. Talán olyan kalapot

Mutatványait, ide-oda csapkodó, nedves törülközővel a mosakodást. S vacsorához ül, amelyet nem társalgás fűszerez, hanem egymásba folyó sírás-nevetés — különös, borzongató koncert.

Keringő hallik, mégis szimfóniának tetszik mindinkább. Amikor először csap fel a muzsika, az újra és újra első öreg szenvedését kíséri. Amikor másodjára szólal meg, tánczene valóban, ahhoz a tánchoz szegődik, amelynek koreográfiáját a bénító reuma tervezte. Fájdalmas látni s hallani — torokszorítóbb a rívásnál, a kacagásnál. A hajlott kor, a halandó lét megannyi kínját sűríti. Felemelő és leverő: kathartikus. Az ember különös produkciókra képes. Inaszakadt tagokkal asztalra széket, s megint széket, zsámolyt halmoz. S akinek hatalmas vállalkozás lehajolni is, e nagyanya most felkapaszkodik az ingatag építményre — hogy ott, az egyetlen villanyégő fényénél, fellapozza azt a könyvet, amelynek szavaitól lelkének békéjét reméli. S a torony ledől.

Naponta elmegyünk e nagyemlékű öregasszonyok mellett. Kérdőjellé görbedve, szögletes mozdulatokkal ott csoszog közelünkben egyik-másik. Csak akkor vesszük észre, amikor meghajolva lekapja fejéről a parókát, s a tar főben már felismerjük *Halász* Pétert. Azt, akit csaknem másfél évtizede már, társulatostól száműzött, kivándorolni kényszerített a párthatalom. Tapsolunk neki, tapsolunk a színházának: a *Love Színház*nak. Tapsoljuk a visszatérést, a hazalátogatást: *Y love Halász!* Kiáltozunk mi, „alternatív" színházjárók, zömmel megint csak olyanok, akik még szakadtra vennék a fazont. A beilleszkedést tagadó, egykor talán ellenzéki, vagy a rebellisekhez hajló „majdnem-fiatalok", közöttünk immár képviselőkkel is. Tömegnyi ember, sokan vagyunk, legalábbis a Petőfi Csarnok nagyterméhez képest, amelynek tribünje csaknem beleroskad. Mégsem tudom, elegen vagyunk-e?

MEGINT IPARKODTAM *alul*öltözni, másokhoz alkalmazkodni, mégis az dobogott bennem: én ide tartozom. S ezt le is írhatom — nem köt most a kritikusi pártatlanság. Hiszen két forró este, nem több, nincs ráadás. Ahogy az idegen Eugenio Barba, éppúgy a magyar Halász Péter is visszautazott, hazament. Hol a haza? Ott, ahol mindannyiunknak van — lesz — helyünk. Nekünk, akik maradtunk, kelletlen jelmezben. S önekik, akik elmentek — s míg vissza nem térnek végleg, láthatatlanul járnak-kelnek közöttünk.

Bogácsi Erzsébet

felbolydult törzsi Afrika. Térségünkön borostás emberek vonulnak át, rossz farmerben. Műbőr táskáikban alkohol, kombiné meg gázpisztoly. Nincs elborzasztóbb látvány a keletre menő vonatoknál. Ahogy másznak be az ablakon. Ahogy tuszkolják egymást, roppant bugyrokkal. Benne vagyunk a nyomor és az elkeseredés útvonalában, újkori népvándorlás.

Hát ez bizony nem vicc, kedves Mapkobur.

Vegyük hozzá, hogy minket is szorongat a félelem. Magyarország a még nyomorultabbak szemében oázis, gazdag sziget, a teli polcok hazája, ahol süt a pék, mert van mit sütnie; de mi tudjuk, hogy (akárcsak korábban) most is *ahhoz képest* vagyunk jól persze, hogy mihez viszonyítunk. Más ember vagy ország szerencsétlensége azonban soha nem vigasz. Vágyainkból két háború, az urambátyám világ, majd a negyven év regulázott szürkesége sem tudta megölni azt a vágyat, hogy *szépen élni.* Csakhogy még mindig elérhetetlen messzeségben borong ennek anyagi feltétele, valamint kultúrája. Azt hihettük, belátom, naivul, hogy ez a vértelen, okos forradalom egy csapásra mindent megold majd, s most itt állunk illúziók nélkül, létbizonytalanságban, tisztázatlan jövővel. Megint fizetni kell valamiért, amit nem mi találtunk ki, nem mi kívántunk, nem mi csináltunk. Nyolcvan éve nincsen jó politikánk, egyik bűn húzta maga után a másikat, idegen érdekek döntöttek rólunk, s vonták meg a határokat. Aztán hipp-hopp, bocsánat, tévedtünk; ám a csődtömeg mégiscsak ránk maradt. Nem csoda hát, ha most lámpással kell keresni, ki ért a politika tudományához egyáltalán, és ha nincsen (divatszóval élve) menedzser, kezdeményező erő, piac, becsület, hozzáértés, szakember, van ellenben megcsalatott és mindenből kiábrándult emberek özöne, krajcárokért napi robot, fellengzősség meg délibáb. Vezércikkekben lelkesen elmarasztalt közéleti közömbösség. És ennek álcája mögött tulajdonigazi szabadság ugyanis másképpen el nem képzelhető. Olaszországban, erős túlzással szólva, ötpercenként bukik a kormány, mégis megy a kocsi, ráadásul egészen jól. A politikának, ha *szakemberek* csinálják, nincs más dolga, mint megfelelő feltételeket teremteni az *egyén* boldogulásához. Azonos jogok alapján, persze.

Mi még, egy olyan közelmúlttal, mely az állam (és párt) szíjára fűzött mindenkit, s nemcsak létfeltételeit szabta meg vaskézzel, de ízlését, művészetét és nézetrendjét is, a politika meg a gazdaság párosából most még csak az elsőt figyeljük. De egyszer el kell érnünk oda, hogy ne kelljen mindenkit beszervezni valamilyen egyletbe, hogy ne kelljen folyton *agitálni* (ez köztudottan a „felkavarni" igéből származik), ne legyen kívánalom az állandó közéleti izgatottság. Egy időben minden szónoklat az orrunkat ütötte, s hol jobb munkára ostorozott, hol a számomra érthetetlenül, mindig *másnapos* szakállal megjelenő Arafat iránti szolidaritásra. Nem arról is lehet szó tehát, hogy amit most a megfigyelők népi közönynek mondanak, esetleg némi egészséges védekezés egyúttal, a magánélet meg a munka nyugalma érdekében? Nem továbbélésünk értékeit rejti így? Túl közel van még az *ideológiai* politizálás emléke, melyben a gumibotot a népnyelv „sűrített marxizmusnak" mondta. Most már gyanakvóak vagyunk, kedves Mapkobur, meghallgattunk tömérdek ránk dörrenő figyelmeztetést, ötször mentünk el szavazni, vagy ötször lestük csupán, mi lesz mindebből; és nem lettünk okosabbak. *Móricz* Zsigmond egy úgyszintén nehéz történelmi pillanatban azt a tanácsot adta, hogy „hagyd a politikát, építkezz!" Nem biztos, hogy ezt a kiábrándult, komor parancsot teljes egészében osztanunk kell. De klaszszikus tanulságnak — bármelyik korra tekintve — mégiscsak az a legfontosabb, hogy viták ide, politika oda, ne felejtsük el *művelni kertjeinket.*

Szeretettel köszönt

Szabó György

Magyar Nemzet 1990.okt.21. 10.p.

ESCHER Károly

gondolata, hogy *kire lövetsz, belügyminiszter?* Itt fordult, s az ember kereste, hogy mi történt 23-án. Föl se merült még, hogy forradalom. De az biztos, hogy éreztük, itt valami megfordul. Valami döntő változás történik. Olyan nyár volt előtte, ami átforrósította az egész országot. Talán nem így történik, ha az az otromba hiba nem ad egészen más utat a mozgásoknak, hogy a párt — megszabadulva Rákositól — ugyancsak egy másik Rákosi mellé sorakozott fel. Ez otromba hiba volt. Nem azért, hogy Gerő mit mondott kedden. Olyat mondott, ami várható volt tőle. Az egész vers, ha nem is így, sorokba, szakaszokba szedve, akkor készült, amikor fölértem Zugligetbe... Ha az ember agyában valami készen van, akkor azt már csak le kell írni. Hazamentem. Lehet, hogy valamit leírtam... egy-két sort. Hazudni nem akarok, de az biztos, hogy 26-án már megvolt. Nekem az volt a munkamódszerem, hogy leírom, utána legépelem, mert közben is alakul a dolog. Ennél a versnél, azzal együtt, hogy minden szavát meg sorát vállalom, ez a munka hiányzik. Most már tudom, hol kellett volna rajta még javítani, de hát erre nem került sor, mert felgyorsult minden. 26-án bementem az írószövetségbe, ahonnan küldöttséggel a pártközpontban voltunk.

— *A Parlamentben székelt a rádió, s ön akkor már kormánybiztos volt...*

— Igen. Az újságból tudtam meg, hogy kineveztek a rádió helyettes kormánybiztosának. A verset az adás előtt egy nappal mondhattam magnóra. Ez nem szereplésvágy volt. Lehetetlen dolog nem szólni, amikor ilyen dolog történik. Lassan érett meg bennem, hogy ez egy forradalmi változásféle. Nem az, hogy megyünk a forradalomba 23-án, mert ez nem igaz. És itt van egy nagyon fontos dolog. A Nagy Imre-féle koncepció, ami nála is úgy bontakozott ki, lassan. Ő is belecsöppent ebbe a mozgásba, mert ellenezte a tömegmegmozdulást. De hát amikor a tömeg megmozdul, nincs ellenzés. Egy-két óra alatt eltűnt az állam, a rettegett állam... Ez valami felmérhetetlen, káprázatos dolog volt. Nem emlékszem, hol, mikor neveztük először forradalomnak. De kiérlelődött lassan, s azt hiszem, Nagy Imrében is, és itt van az ő nagysága. Ez az ember a régi munkásmozgalomban nőtt fel, annak minden stigmáját magán hordta. S egy ilyen nagyon kritikus időszakban, amikor — minden szólam nélkül mondom — egy nemkedni. Nagy Imre leszámolt a saját munkásmozgalmi neveltetésével és tudatosan vállalta, hogy igenis, a nép érdekét nézem. Hogy itt új módon kell lépni. Tulajdonképpen már 30—31-én készen volt a koncepció, ami azt jelentette, hogy Nagy Imre vezetésével egy olyan kormány alakul, amelynek tagja *Lukács* György, *Kéthly* Anna (majd a november 3-án ismertetett kormánylistán szerepel — *M. L.*), *Kovács* Béla, *Bibó* István. Európa egyik legintelligensebb kormánya állt készenlétben. Itt értettem meg, hogy jó, amit én elkiáltottam, az egyfajta keserűség volt, fájdalom, de föl is lélegeztem, amikor megértettem a Nagy Imre-koncepciót, hogy igenis ez az, ami felé törekedtünk volna. Ez a versben így nincsen benne, de az benne van, hogy lehetetlen a nép nélkül kormányozni, a nép nevében. Mert ugye ez volt a sztálinizmus egyik fő módszere. A népet le lehet váltani. A kádárizmusnak is ez volt az egyik fő jellemzője.

„Mikulások" géppisztollyal

— *Milyen visszajelzések érkeztek az elhangzott versről?*

— Rengeteg telefon jött, meg más jelzések is. Nincs nagyobb öröm annak aki ír, mint ha azzal találkozik, hogy amit kimondott, azt az emberek a magukénak érzik. Megmondom őszintén, hogy egyáltalán itt ülök, és beszélgetni tudunk, ez ennek köszönhető... Aztán jöttek a zordabb napok, november 4-e... Kezdetben a kádári rendteremtés borzasztó nehezen ment. November végén kapok egy telefont. Egy hang, amiről éreztem, hogy ez nem magyar hangképzés, ezt az ember észreveszi. „Ön van nagy bajban. Jóakarója beszél. Egy hét múlva elviszik." Pont a telefonálás után egy héttel volt, december 6-án. Az ember a Mikulást várja december 6-án. Tehát 6-án reggel látogatóim jönnek, hatan-heten. A pufajkás fiúk voltak. Fel kellett öltöznöm. Énbennem olyasmi meg sem fordult, hogy miért vonhatnak felelősségre. Amit írtam, az igaz volt. Betuszkoltak egy nagy kocsiba. Betessékeltek a Fő utcába. Fölvittek egy nagy cellába. Ott volt például *Obersovszky* Gyula. Majd őt elhívták, kezdték kihallgatni az embereket. Engem is elhívtak. A kihallgató tiszt, nem lehet mondani, hogy barátságtalan volt, csak hát már kaptak valami instrukciót. Az a gyanú merült fel, mondja, hogy én valamilyen falragaszokra írtam költeményeket. „Az irodalmi szakéregy másolatát a versnek. Nekem rendkívül keserű dolog volt, hogy én, aki írtam, itt vagyok, bajom nem történt, de az, aki olvasta vagy kifejezte a tetszését, azt agyonbotozzák... Nem volt arról elképzelésünk, hogy ilyen őrületes megtorlás jön. Nagy Imre bármikor tagja lehet a kormánynak — ez többször elhangzott. Közben meg ment az én könyvem kiadása. December volt, a korrektúrát megcsináltam.

— *Akkor vette bele ezt a verset?*

— Akkor vettem bele. Meg az Egy körúti sírkeresztre című. A korrektúrát megcsináltam, a korrektúrában benne is van.

— *Mikor kellett kivenni a könyvből a verset?*

— Februárban. Akkor *Köpeczi* Béla volt a Kiadói Főigazgatóság vezetője. Ő telefonált, vegyem ki. Mondom, Béla, hát muszáj kivenni? Igen, igen. A te érdekedben — mondja. De mondom, én ezt úgyse tagadom le. De Kállai is, aki akkor még kulturális ügyekkel foglalkozott, ő is mondta. Meg is jelent márciusban a könyvem. Az üzletekbe kiment, de mindjárt be is vonták... 1956 lezajlott. Lent a városban vagyok valahol, két író barátommal. „Írsz egy tízes ügyeken, a Kilián-laktanya környékén stb. A kivégzettek névsorát, ha megnézzük, 75 százaléka munkásgyerek. És ebből lettek ugye a harmincket év során a grófok és a bárók...

— *Elégtételt érzett, amikor tavaly ősszel, október 23-án a televízióban újra elhangzott ez a vers?*

— *Dömölky* János itt volt, s azt mondtam neki, János, én nem tudom elmondani. Nekem ez az utolsó két év olyan feszült volt, hogy én nem tudom. De megvolt a rádiónál az a régi felvétel... Az ember már százszor föladta a reményt, hogy megéri. Pedig tudtam, hogy biztos eljön az idő. Mint ahogy eljöttek a cseh ügyek, amik igazolták a Nagy Imre-féle gondolkodást, a *Dubcek*-féle. Na de harminc évet kibírni a várakozásban, amikor még a barátoknak sem lehetett kimondani, csak a legmeghittebb barátoknak. Mert a kádárizmus egyik nagy teljesítménye az volt, hogy a besúgórendszer olyan tökéletes volt... Miután megértem, úgy szeretnék még valamit megcsinálni. Csak most nem tudok egyenesbe jönni. Harmincéves dresszúra, meg hamisság, ez a kacsingató korszak... Hát miért ne lenne zűrzavar?...

Marafkó László

Debrecen belvárosában a 4. sz. főútvonal mentén eladó:

- Baros u. 15. sz. alatt 518 m² telken 6 irodából álló 125 m² összközműves önálló irodaépület, mely lakás céljára is alkalmas.
  Kikiáltási ár: a forgalmi érték 60%-a = 2 400 000 Ft.
- Hajnal u. 15. sz. alatt 882 m² telken három különálló épületből álló 420 m² irodaépület, összközműves, mely telephelynek is alkalmas.
  Kikiáltási ár: a forgalmi érték 60%-a = 6 100 000 Ft.

Részletes információ: „ING-GÉP" Ingatlan és Gépforgalmazó Kft. 4025 Debrecen, Bajcsy-Zs. u. 11. Telefon: (52) 30-342.
Állami és szövetkezeti ingatlanok, valamint gépek értékmeghatározó szakvéleményét soron kívül árkedvezménnyel a Tiszántúl egész területén elvégezzük.
Versenytárgyalás helye: Debrecen, Hajnal u. 15.
Ideje: 1990. október 25. 10 óra.

berek között, hogy nálunk rongyokba járnak, éheznek az emberek stb. Azt hiszem nem lenne érdektelen egy bővebb cikk erről a témáról..." A sajtó mindenhatóságába vetett hit árad ezekből a sorokból, mert ugyan mit változtathatott volna osztrák sógorék gondolkozásán egy Pesten megjelenő írásmű, ám a tromf még csak ezután következett a levél érvrendszerében: „*...különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a határmentének legfőbb problémája a fiatalkorúak sűrűn ismétlődő disszidálási kísérletei...*" Bármily naiv voltam is, nem hihettem, hogy várhatóan nagyszerű riportom visszatarthat bárkit; ellenben a határmenti találkozók akkor még ritkák voltak, ez lehetett *a sorompó felnyitására* akkor, arrafelé a második vagy a harmadik alkalom: örömmel kaptam rajta.

Aki utazik, utazgat, úton jár — tartja egy német közmondás —, annak van miről mesélnie; én még az út előkészületeiről is hosszan beszélhetnék, mert szokatlan volt akkoriban az ilyen *nagy, külföldi kiküldetés*... A magyar határon át nem ment vonat, le kellett szállni, gyalogosan átmenni és az osztrák határállomáson felszállni az ő kezelésükben álló szerelvényre. Schillinget pedig végképp nem tudott adni a Lapkiadó Vállalat, tán tizenöt dollárt kaptam a kezembe, abból kellett volna a szárnyvonal kalauzánál jegyet váltanom... Végül ingyen utaztam fel Bécsbe, *a határmenti találkozó ugyanis elmaradt.* Előbb a szeptember 23-i (ezt táviratilag lemondták), azután az október 23-i időpontra előkészített „akciót", amelyre pedig már — mint hallottuk — kultúrcsoportok is készültek énekszámokkal, tánccal...

Bécsben, a pályaudvaron, beváltottam a dollárjaimat. Sok pénz volt az akkoriban... Megvettem a jegyem visszafelé az esti Arlberg expresszre. Kezdtem *újságírónak* érezni magam; a szerkesztőségi szobákban éjjeli inspekciókon arról regéltek nekünk a nosztalgiázó öregek, hogy nem is olyan régen egyszerűen felutazott az ember egy színházi premierre vagy kiállítás-megnyitásra Bécsbe, aztán az éjszakai vonattal hazajött... Még nem tudtam, színházba megyek-e, moziba, tárlatra, amiről beszámolnom majd a lapban erkölcsi kötelességem lesz, hiszen a határmenti találkozó helyett más, érdekfeszítő anyagot kell vinnem, egyelőre csak sétálgattam a bécsi utcán, ragyogó idő volt, napsütés, kedd, október huszonharmadika,

lett, mire az egyik vasutas a nona alatt behozta az épületbe a magáét, és kitette a forgalmi iroda ablakába. S az Arlberg utasai, akik hátrakulcsolt kézzel járkáltunk már órák óta fel s alá a perronon, akikben minden szembepőfögő mozdony, minden tolató vonat az indulás reményét ébresztgette, most ott tolongtunk az első emeleti ablak alatt és égre néző arccal hallgattuk a szózatot.

Nagy Imre *miniszterelnök* nyilatkozatát.

Első érzésem az öröm volt. „Éljen!" — rikkantotta tömegünkből valaki. Visszás érzést bennem ugyanakkor az keltett, hogy ez ilyen gyorsan ment, ez a kinevezés. Nagy bajok lehetnek Pesten, ha *azok* így megjuhászodtak... belementek...

A bajok, mint a beszédből kitűnt, a nagynál is nagyobbak. „*A békésen tüntető magyar ifjúsághoz csatlakozva, ellenséges elemek, félrevezetve sok jóhiszemű dolgozót, a népi demokrácia, a néphatalom ellen fordultak...*" — mondta Nagy Imre. (Az *akkori* Nagy Imre.) És olyat is mondott, hogy a munkásság védje meg a gyárakat, a gépeket!... Mindjárt képekre fordítottam agyamban: a géprombolóktól a gépeket... De hát mi történt a tegnapi, verőfényes kedden, miatt én Bécsben csámborogtam?

Rövid leszek. Útitársaim közül többen fogták a csomagjukat, felszálltak az ellenvonatra, vissza, Bécs felé. Mások átsétáltak a komarnói hídon, hogy Csehszlovákiából majd repülőn térjenek haza. Később bemondta a rádió, hogy Budapesten *kiterjesztették a kijárási tilalmat*, másnap reggel 6-ig. Az Arlberg sorsa egyre reménytelenebbnek látszott, amikor váratlanul mégis nekilódult Délután öt óra lehetett. Fél 7-re beért Kelenföldre, ott megint vesztegelt egy órát, majd a kalauzok végigjárták a kocsikat, mindenkit elparancsoltak az ablaktól, a villanyt is eloltották s felszólítottak minket, ne az üléseken üljünk, hanem az ülések közt, behúzott fejjel. Csakhamar lövések pattogását hallhattuk; az elsötétített vonat a már sötét estében befutott az üres Keleti pályaudvarra. Az üvegtetőn akár a zápor eső, úgy kopogtak a lövedékek.

A tilalom ellenére kitódultunk az utcára. A házakon lyukas közepű zászlók lengtek. Fiúk és lányok hangos, jókedvű csoportjai jöttek szembe, fegyvertelenül, fesztelenül.

A Thököly úton torlódás miatt épp álltak, hosszú sorban álltak a csukott szovjet tankok.

Ember Mária

Esselovszky MDK

Zsolnay épületkerámiai munkái 1911-14.

Bp-i Harsányi-épület /L a j t a ; szatmári régi "Fehérház" külső lapburkolata dombormüvekkel/ W e s s e l o v s z k y testvérek/ Lajta Testvérek bp-i Szervita-téri bérháza lapburkolat szines szallagdisszel/ L a j t a B./ kecskeméti ref. egyh. épitkezése: külső burkolat / M e n d e V. /1914.

76.o. 33. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay gyár müvészete.

Pécs. 1959.

Jan van Essen Lolland festőművész.

Magy. Nemz.

1949. VI. 12., 5. old.

(: Ripert. :)

212.

D Escher Károly

milánói iparművészeti
kiállítás 1933

Ernst Ödön -

Magyar Iparművészet

1937. 72. l.

olzmöbeln nicht einmal zweckdienlich ist. Glas-
aren, Keramiken, Porzellan, Metallwaren spielen
i der modernen Wohnung eine grössere Rolle
s früher. Höheren Zielen dient das Kunstgewerbe
der modernen Kirchenbaukunst, wo es mit Hilfe
on Glasmalereien, richtig angebrachten Dekoratio-
en berufen ist Andacht zu erwecken.

Dr. Ervin Ybl gives a valuable summary
i his study about the effects of to-day's architecture
iggested by „cubismus". Plains, lines, and forms
re ruling in today's applied-art too. Columns, pillars,
ielves are exiled from the furniture. But on the
ther hand, by applying metal furniture, we often
oil the comfort of a room, though practical pur-
oses do not require the avoidance of wood fur-
iture. The existence of glasses, ceramics, chinas
nd metal objects is more emphasized today, than
was formerly in crammed rooms. The higher
ocation of applied-art shows itself especially in
iodern church architecture, where the coloured
lass-windows, and the well applied ornaments
ause a higher devotion in the believers.

*

Gr. Stephan Zichy, Direktor des Un-
arischen Geschichtlichen Museums schreibt über
ie Pläne, laut welcher die neue Museumspolitik
ie ungarischen öffentlichen Sammlungen zu ver-
eilen bestrebt ist. Das geschichtliche Material des
lten Nationalmuseums soll mit dem Material des
Kunstgewerbemuseums vereinigt und all das den
erschiedenen Epochen entsprechend gruppiert
erden. Das bedeutend reichere kulturgeschichtliche

Essegvár

l.

Lukesbibl.

22, 23. l.

Esseg vár
romjai

l.
Róma Bakony
202. l.

6401 szám
Szü. 1894.

A beszterc

Értesítem építész urat, hogy
várban levő kút
pittassék kifogásom
Nem fogadhat
tioját, hogy reggel
kutból merítsék
épitö vállalkozó ur
,esetben a rabok
bele nem egyezhet
Ha a kut elég
hatósági helyszinelése

Esseqvár rovjai

Kepi és alaprajza

repr.

Dr Bakony

260, 261 l.

Eskulik Tamás, szobrász

L: Lóránt Zsuzsa

Rózsa Gyula Szakszervezeti Művelődési Központ

Nipszabadság - 1981. július 29. 7

MDK

Esmeister Ferdinánd kőmives pallér

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

P. Esoande, Gourmez épületei
P. Szobát Emil: a Pisa ólyan, mint az élet.

Történelmi stílusok, merész szerkezetek

A legnagyobb figyelem a Nagycsarnokra irányult. 1892-ben a főváros tanácsa pályázatot írt ki a volt sóhivatal területén felépítendő csarnok tervezésére — e pályázaton a négy budapesti induló mellett párizsi, berlini, lipcsei, prágai, szófiai mérnökök vettek részt. Az első díjat a párizsi *P. Esoande* és *J. Gourmez* nyerte el, a kivitelezési program elkészítésével azonban nem őket, hanem a második díjas *Petz Samut* bízták meg.

Budapest folyóirat, 1988., 6., 24-ald.

Espalargues, Pedro
(említi a 15.p. végén)

„Jézus születése és Mária halála"
Tempera 69x110 (fa) Védett.
Kikiáltási ár: 120000 Ft.

BÁV 46.Képaukció katalógus,Bp.1978.szeptember

M.D.K.

Esperon

E kőműves neve is Lugano tó környéki származásra utal.

Détsny Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között. I.közl.181.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.I.Eger,1963

M.D.K.

Jeronimus de Espuran /Esperon/

1554-ben Antonius valtelina kőművese.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között.I.közl.177.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.I.Eger,1963

Esperom kőmüves M.D.K.

1554-től dolgozik a vár építkezésén

Lásd: Espuran,

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésén 1493 és 1596 között 177.1.

Az Egri Múzeum Évkönyve I. 1963.

Берлин Клайен

Idea: Berlin.

177.1.

Edyserit Jaitos

M.D.K

Mëitakës

Thoma Gjuka: Oliviaë Gjuka Jeta universale
Mësuesit 1918. apmeus - 30 leip

M.D.K.

Dr Espersit János

A makói művésztelep szervezője, Rudnay növendékekvel együtt fényképét közli a lap a művésztelep résztvevői között.

Szinházi Élet. Bp. 1926. szept. 20-26.
XVI. évf. 38. sz. 39. lap.

. . .

Espuran, Jerominus de kőmüves M.D.K.

1554-től dolgozik a vár építkezésén

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésén 1493 és 1596 között 177.1.

Az Egri Muzeum Évkönyve I. 1963.

M.D.K.

Esperan (Esperom) Sirolamo olasz kőműves

Valtelina mester mellett 1554-től dolgozik az egri vár-ban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 322 old.

Eskulets Tamás

A képzőművészeti kivételező vállalat
öntödéjében Eskulets Tamás Petőfi
szobát öntötteti ki. A művész az
autogramfalra szabásszerint felírta
nevét.

—: Autogrammúzeum.
Új Tükör, 1979. április 8 - 43. lap

Esküdtek Tanácsa

Liszt Ferenc nőtlen Kalocsán

Magyar Jövendő 1936. VIII. 2.

Eskulits Tamás, grafikus

ESKULITS TAMÁS RAJZA.

Eskulits Tamás: Rajz

14.

Népszabadság, Bp. 1978. dec. 31.

Eskulits Tamás

P. Kiss Julianna: Amikor csak
versek vannak
Gondolatok egy új kötetről nobar
tárgyán

Népszabadság, 1986. X. 11.

Eskulits Tamás

Eskulits Tamás szobrászmű-
vész kiállítása a budapesti
Stúdió galériában megnyílt.

— : kiállítások.
Művészet, 1979. május — 47. lap

ESKULITS TAMÁS

1947. február 18-án Sóskuton született. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán 1969—1974. között tanult, mestere Pátzay Pál vezetésével. Kiállítását megrendezték Firenzében a „Villa Romana"-ban.

Lakcíme: Budapest XII., Levendula utca 10.

Kissrác virággal, 1977, bronz, terrakotta, 120 cm

Magyar szobrászati kiállítás Bp. 1978. Műcsarnok V. 5 - 28.

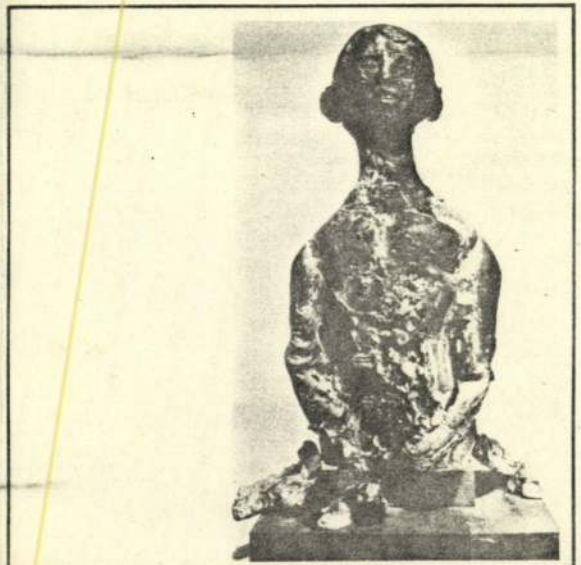

Escher Károly

Razzia után reggel ötkor/1934/

Népmüvelés 1985/2/37

Eskulits Tamás | szobrászművész
Rideg Gábor: Pályázat | 1977 évi nyílvános pályázat
pályázatokról.

Pécs, Mátyás király-pályázat: Eskulits Tamás díjazott terve
(fotó Csonka Károly)

Művészet, 1978. márc., 4 old.

Eskulits Tamás
szobrászmüvész

Fej

Eskulits Tamás szobrászművész
Budapest / Stúdió Galéria

Eskulits Tamás: Fej, vászon, piasztik, 30×20×20 cm, 1978
(fotó: Forgács Péter)

------:Kiállitások.
Müvészet, 1979.május /5.szám/ 47.oldal

Erzsébetváros

(Kiskükülő vm.)

Mühlsteffen-ház

Zádor-Rados

243. l.

Örmény templom

u. o. - 236. l.

BIZOWE.

pest.

ndre-u.7.

Erzsébetváros

Áredik L.:

Szab. kir. Erzsébet-
város monografiája.
Petrik 1886–1900

Erzsébetvárosi

Apafi-kastély

mai képe

repr.

Bíró Endrétől

III. t.

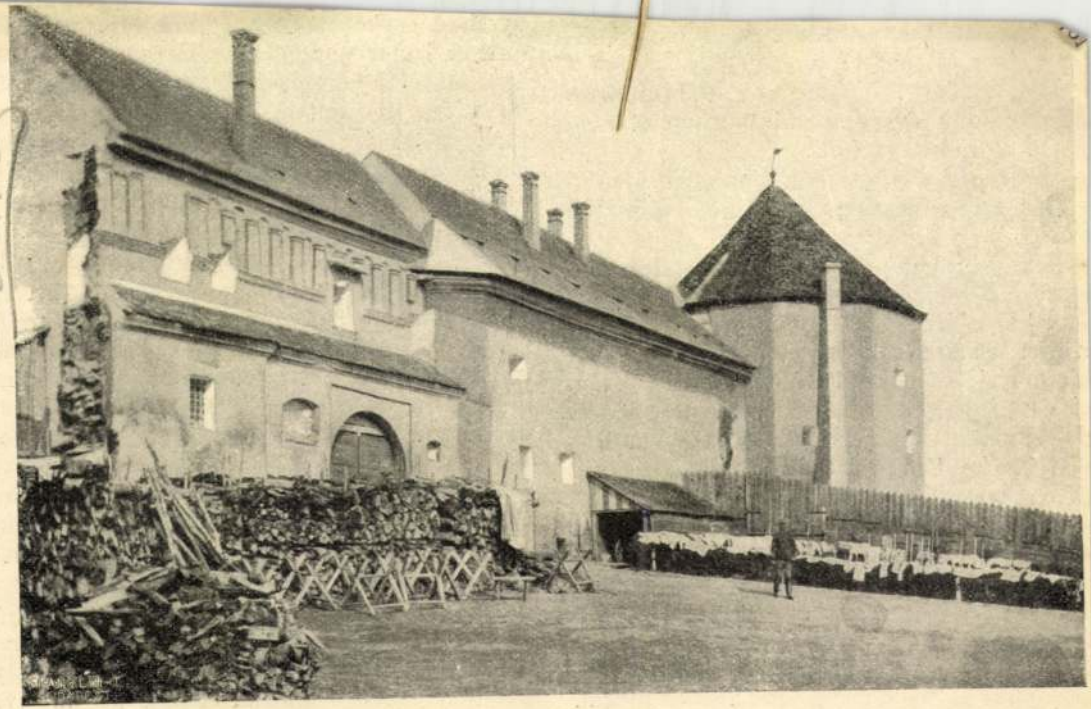

AZ ERZSÉBETVÁROSI APAFI-KASTÉLY. — Dr. Nielsen Konrád fényképei.

ok még itt lábatlankodni?
Péter elgondolkozott:
– Hm. Meddig? Magam sem tudom biztos. Talán csak addig, a míg végkép el nem jted Zathureczkyt, és . . .
– Már régen elfelejtettem a bolondosat.
– És a míg valamelyik Gaált nem választod ednek.
– Nem szeretem a Gaálokat, — felelt a mecske és behúzta az ablakot.
éter pedig járt tovább odakünn. A menyecske a varróasztalkánál. Nézte a varrást, meg az künn sétáló férfiút. Délután volt, unalmas, ri csendesség a falu felett. A menyecske kkoczogtatta ezüst gyüszüjével az ablakot.
– Gyere be, Péter. Uzsonnázzunk.
éter megcsóválta a fejét:
– Nem szabad.
ztán körülnézett és besurrant a kapun.
lig hogy az udvarra lépett, hirtelen lódobohangzott az úton. Zathureczky Gábor jött ılálban. A lováról ömlött a tajték. Az arcza úlva. Észrevette a besurranó Pétert. A ló gaskodott alatta, ő pedig eltakarta az arczát. in az öklével megfenyegette a házat. A pagyelmet eszközölt ki számára, Miskolczról indult ki ismét világhódító utjára. «Miskolcz város második szülötte-városom. Itt támadtam fel újra, itt keltem siromból új életre» — mondja 34 évvel később egy ugyancsak miskolczi látogatása alkalmával tartott pohárköszöntőjében.

Borsodvármegyét Jókai gyakorta szerepelteti regényei és elbeszélései szinteréül. A Bükkben való bujdosását a «Tengerszemű hölgy» című az Akadémia által megkoszorúzott regényében irja le. «A hol a világnak nincsen szája» című fejezetében festői szép vonásokkal rajzolja meg a Bükk-hegységet. Pazar költészettel irja le az őserdőt, a szentléleki Paulinus-kolostor romjait, az Örvénykő tetejéről nyolcz vármegyére nyíló fenséges kilátást. Szép szavakkal emlékezik meg tardonai házigazdájáról, *Csányi* Benjaminról és a falu lelkészéről, tiszteletes Parasznyai *Rácz* Endréről.

Mikor e sorok irója 1902 nyarán utoljára beszélt a lelkészszel, már akkor az 85 éves, hófehér szakállú aggastyán volt. Szivesen igyekezett felujítani emlékezetében az 53 évvel azelőtt történt eseményeket, hogy kérésemre

AZ ERZSÉBETVÁROSI APAFI-KASTÉLY KELETI FALA.

Erzsébetvárosi
régi ezüst poharak

Radocsay Lajos:
Régi ezüst poharak
Erzsébetvárosról.
Erdélyi Múzeum
1899. 402–403. l.

Tekintetes

„Europa"

könyv- és papírtechnikai vállalat

Budapest

Visegrádi u. 36

Erzsébetvárosi
történeti emlékek

Szádeczky Lajos:

Erdélyi Múzeum
1899. 399-402. l.

KÖNYVESBOLT
BOSZENTMIHÁLY, Gr Andrássy u. 4

Soltanto recentemente appariscono le nuove traccie dell[illegible]a storica, e speriamo che questa sua fase sarà degna di que[illegible]e-cedenti.

Errata Corrige

Apathy - Savtos

Fontes templum

Pour Jove rapax

Repor.

Ovi III. 493. C.

A Thuróczi-krónika. — Mohács 49
IV. A kereszt és a félhold 59
V. A XVIII. század 98
VI. A XIX. század 115
Jegyzetek 151
La battaglia nell'antica arte ungherese (Riassunto italiano) 177

ERZSÉBETVÁROS (Erdély)

Pl. Apl.

Képe VV 1859, 137 l.

Erzsébetváros

ERZSÉBETVÁROS (Erdély)

Mechitarista-templom

Kéne VV 1859, 148 l.

Erzsébetváros

Erzsébetváros *(Dumbrăveni)*, kisküküllő-megyei város a Nagyküküllő partján, Tr. óta Romániához tartozik. Élénk gazdasági kereskedelmi központ, vidékén fejlett földmívelés. (1930) 3827 lak. Régi neve *Ebesfalva* volt. Apafi-kastélyát Apafi Gergely dobokai főispán építtette 1552-ben: részben pusztulásnak indult, négyszögű, bástyákkal szegélyezett épület. A várost jórészt az Apafiak által a XVII. sz. második felében idetelepített örmények építették fel. Egykori örmény mechitarista, ma r. kat. temploma és a szerzet kolostora a XVIII. sz. végén épült. Az örmény főtemplomot, az erdélyi barokk egyik legnagyobbszabású alkotását, 1783-ban fejezte be *Gindtner* Ferenc kolozsvári építész. E. 1790-ben sz. kir. város lett.

Uj Idők Lex

IX-K

Erzsébetlaki kápolna

ERZSÉBETLAK

Kiskápolna, egyetlen homlokzati tornnyal
XVIII. sz.

Gerthon, 1941.

FOLIS FŐHADNAGY A CZÉLHOZ ÉRKEZIK.

élet minden örömét, — de csak rövid időre. Az aggastyánkor küszöbén harmadszor is meghódolt Hymennek, feleségül vette a csak 26 éves Zichy Melániát, annak a Zichy Károlynak a leányát, a kit Bécsben, nem tudjuk miért, Judásnak hivtak s a kinek pénzügyminisztersége az 1811. évi bankó-devalvációról emlékezetes. Mind a három felesége részeltette apai örömökben.

A berlini és párisi követségi állásokon át jutott Metternich szokatlanul fiatalon az osztrák birodalom külügyminiszteri és kanczellári polczára. Mint berlini követ nyélbe ütötte az osztrák-orosz-porosz-szövetséget, a mely vállalkozás az auszterlitzi vereséggel végződött. A béke megkötése után mind I. Sándor czár, mind pedig Napoleon Metternichet kivánták udvarukhoz követnek. A Napoleon kivánsága parancs volt: Metternich Párisba költözött, a miben egy emlékirat szerint, része volt Dumonstier márkinak is. Párisi követsége alatt ragadta ki Napoleon a spanyol földet a Bourbonok kezéből s ültette a spanyol trónra József bátyját. Ausztria ezt az alkalmat háborúra használta föl, azonban még nagyobb vereséget szenvedett, mint előbb. Metternichnék része volt a katasztrófában. Ő kardoskodott a legkonokabbul a háború mellett. A vesztett hadjárat azonban nem tépte meg diplomata nimbuszát. Hazajött Párisból, mihelyt Napoleon megengedte, a hadjárat kezdetén visszatartották még egyideig s átvette az osztrák külügyek vezetését. Most már a béke mellett agitált, a melyet Ferencz császár még a wagrami katasztrófa után sem volt hajlandó megkötni.

Arra a roppant hatalomra és tekintélyre, a melylyel utóbb dicsekedhetett, Metternich Napoleon orosz hadjárata alatt tett szert, a midőn Napoleon megbuktatására újabb koalicziót, teremtett. Páris első megszállásakor kezdődött az ő harminczhárom évnél tovább tartó érája. Azokat az éveket, a mig megjött az alkalom Napoleon letörésére, arra használta, hogy a kanczelláriát úgy rendezze be, a mint volt Kaunitz, az udvari haditanácsot, a mint volt Laczy idejében. Kaunitz volt a mintája, Kaunitz szerepét szánta magának. A mig Napoleon Elbán volt számüzetésben, Bécsben kongresszusba gyültek össze Európa dinasztiái, hogy földrészünket visszazökkentsék abba az állapotba, a melyben a franczia forradalom találta. A koronás fejek, diplomaták, politizáló szép asszonyok e páratlan sokadalmában Metternich egyaránt volt czeremónia-mester és vezér-diplomata. Személyesen ismerte Európa összes dinasztiáit, tudott velök bánni és tudta kapaczitálni a diplomatákat. Napoleon váratlan visszatérése Elbából és száz napos uralkodása ugyan mint riadt fürj-csapatot rebbentette szét a fényes gyülekezetet; de a rendezés már megtörtént s Napoleon második leverése után nem kellett ismét összeülni kongresszusba. A szent szövetség, a melyben Metternich Ausztriát, Orosz- és Poroszországot fogta együvé, restaurálta a franczia királyságot és a Bourbonokat visszaültette Franczia-ország trónjára.

A szent szövetség megkötése után bukásáig Metternich volt Európának első diplomatája. Hatalmát nemcsak maga érezte, éreztette másokkal, még koronás fejekkel is. Mint Kaunitz, Metternich is azt hitte és hirdette magáról, hogy *Európa kocsisa*, hogy világrészünkön egyedül az ő kezében a gyeplő. Az nem csupán az ő, hanem egyuttal korának is gyarlósága, hogy a diplomatizálás, a nagypolitika kedvéért nem törődött semmit a kormányzással. A bécsi kongresszus után egy ivadék egész élettartama alatt egyéb sem érdekelte a forradalmi hajlam gyökeres kiirtásánál. A rend volt a bálványa s azt hitte, hogy a rend legszilárdabb, legmegbizhatóbb alapja a rendőr, a kém s a czenzura. Prózai politikusnak hirdette magát, holott az illuziók embere volt. Ragyogó szellemességgel disszertált a politika napi kérdéseiről, ötletben kifogyhatatlan, ékesszólása megvesztegető; de mert mindig a távolba nézett, a közelállót nem látta. Ha nem a hivatalszobából, diplomata-aktákkal dirigálja Európát, a forradalom nem találja készületlenül s nem ő lesz szinte első áldozatává. Igy azonban Ausztria az «öreg ház», a melyet ő olyan odaadással, akkora méltósággal, a maga fontosságának nem is takargatott tudatával támogatott, egyetlen fuvallatra összeomlott 1848 márcziusának idusán.

Junius.

EGY ÉRDEKES LOVAS-VERSENY.

Október 1-én és 2-ikán párját ritkító érdekes lovaglási versenyt rendezett Budapesten a lovastiszti egyesület.

A Rákosfalvától délre elterülő nagy lovassági gyakorlótér e két napra ünnepi mezt öltött. Keleti szegélyén, egészen közel a kerepesi-vámhoz valóságos kis sátortábort emeltek. Az indulás és beérkezés helyén a rendezőbizottság sátrai körül Budapest előkelő sportközönsége teljes számban gyülekezett, és mindvégig kitartott bravuros lovastisztjeink gyönyörű sportünnepének végéig.

A verseny feltételei már eleve rendkívül érdekes eredményt igértek. Nem a rendes távlovaglási versenyek többnyire sablonszerű keretében tolyt le ez a mérkőzés. Egy új terv valósult meg e verseny folyamán, melynél a lovasnak legnagyobb testi erőmegfeszítése mellett még szellemileg is működnie kellett.

A rendes, megszokott távlovaglásokat egy bizonyos már huzamosabb idővel előbb közölt útvonalon tartják meg, a melyen a lovasok tetszés szerint trainirozhatják lovaikat, az útvonalat a versenyt megelőzőleg végig lovagolhatják s így a versenynél a viszonyok, melyekkel számolniok kell nem ismeretlenek előttük.

Nem így volt ez a legutóbb lefolyt mérkőzésnél, melyet a lovas egylet «*parancsőrtiszti lovaglás*»-nak nevezett el.

A feltételek röviden, a következők voltak:

1. Részt vehetett minden rendes és rendkívüli tag.

2. A lovaglás sulykiegyenlítés nélkül bármily országbeli és bármily korú lovon történhetett.

3. A lovaglás távolsága kb. 50 kilométer. Ebből 40 kilométert mű- és mezei utakon természetes akadályokkal (útárkok, sövények, patakok, vizes csatornák, stb.), 10 kilométert pedig a terepen toronyiránt, természetes és mesterséges akadályokkal kellett lovagolni.

4. A lovaglás irányát egy térképlapra berajzolva minden résztvevőnek az indulás napját megelőző estén adták tudtul.

Ezen útvonalat bármily módon előre bejárni tilos volt.

5. A lovaglást minden lovas egyedül, kisérő nélkül csupán a kapott térkép nyomán végezte.

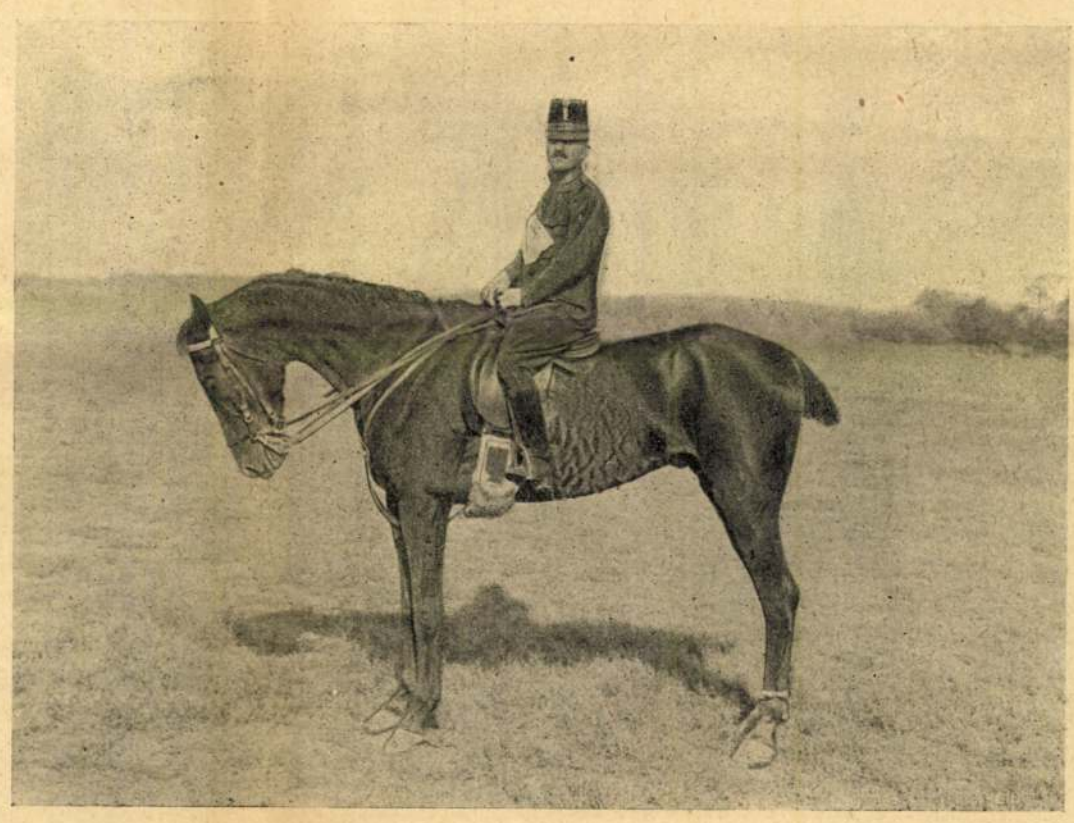

FOLIS FŐHADNAGY, KÖZVETLENÜL BEÉRKEZÉSE UTÁN.

KÉPEK A PARANCSŐRTISZTI LOVAGLÁSRÓL. — Kreybig Rezső fölvételei.

társalkodott, mint ő tette három napon át, annak már nincs többé maradása a földön, hanem elkivánkozik innen. Mondom neked, Anita, áldott az ilyen ember, mert a biztos üdvözülés már készen várja őt . . .

A kis leány nem felelt, hallgatagon ment az úton, fején a kosárral. És hallgatott az öreg asszony is és csendesen mentek tovább az estében, a tanya felé, a honnan tűz csillogott elébük. Nagy béke és nyugalom volt körülöttük és csak a tücskök szavát lehetett hallani az estében és a két pár faczipő kopogását a köves úton.

METTERNICH.

Száz évvel ezelőtt, mindjárt a wagrami katasztrófa után, a midőn Napoleon negyed izben tette tönkre Ferencz osztrák császár hadait, kezdődött egy fényes, negyven esztendőre terjedő diplomata pályafutás. A wagrami csatavesztés nyomában támadt zavarok állították a fiatal, alig harminczhat éves Metternichet az osztrák külügyek élére. Már nem volt kezdő diplomata. Tiz év óta szerepet játszott az osztrák külügyek vezetésében, de addig nem jutott az első hegedűhöz. A franczia forradalom zavarai gyorsan járatták le az osztrák külügyminisztereket; tizennyolcz év három külügyminisztert emésztett meg: Thugutot, Cobenilt és Stadiont. Ezek után került a sor Metternichre, a ki addig a drezdai, berlini és párisi udvaroknál volt nagykövet.

Metternich csak négy esztendővel volt fiatalabb Napoleonnál (1773-ban született) s abban az időben serdült ifjuvá, lépett a diplomata pályára, a midőn a franczia forradalom és Napoleon nagyon megváltoztatta Európa arczát. Ez a vihar Anglián, Török- és Oroszországon kívül végig söpörte egész Európát s a megszokott viszonyokat mindenütt fenekestől fölforgatta. Régi dinasztiák eltüntek egyidőre és egyidőre új államok támadtak. Az európai hatalmaknak az a koalicziója, a melyet Anglia pénzelt, a mely meg akarta torolni a lefejezett XVI. Lajos és Mária Antónia halálát, a mely az emigrált franczia nemességnek hazáját akarta visszaszerezni, a mely a régi állapotok föntartására és visszaállítására vállalkozott, nem birta nyakát szegni a gyülölt és rettegett forradalomnak. A mig Napoleon nem került a forradalmi hadsereg élére, a forradalom a franczia föld határain túl nem igen hódított; de Franczia országot meg tudta tartani. A mint Napoleon átvette az olasz földön táborozó franczia hadsereg parancsnokságát, nagyot fordult a koczka. A forradalom s a forradalomból született császárság diadallal járta be a kontinenst.

Metternich diplomata pályája körülbelől egy időben kezdődött Napoleon tüneményes pályafutásával, a rastatti kongresszuson, a melyen még csak Wesztfália grófjait képviselte. Beleszületett és ránevelték a diplomácziára. Családja, a melynek bölcsője a Rajna mellékén ringott, eredetét vissza viszi a Barbarossa Frigyes korába. Egy őse a XVI. században tieri választó-fejedelem és arról nevezetes, hogy a választó-reformok kollegiumában az osztrák abszolutizmus legerősebb támasza volt. Egy más őse tábornok volt II. Ferdinánd alatt s uradalmakat szerzett a lemészárolt cseh arisztokráczia elkobzott vagyonából. Apja is diplomata volt, de jelentéktelen ember, a kit Mária Terézia grácziája juttatott gazdag feleséghez és csekélyebb fontosságú diplomata állásokhoz. A fiatal Metternich azt az esztendőt, a melyben a francziák Mária Terézia vejét és leányát lefejezték (1793), Angliában töltötte. Husz éves volt akkor. Életirói azt mondják, hogy ez az Angliában eltöltött esztendő volt legnagyobb befolyással diplomata-pályájára. Kitünő politikusokkal ismerkedett meg: az ifjabb Pittel, Foxszal, Barkevel, Sheridannal és magára vonta III. György király figyelmét is. Ezután még kétszer fordul meg Angliában: 1814-ben, a midőn már mindenható kanczellárja az osztrák császárnak és 1848 tavaszán, a midőn majdnem negyven évi kanczelláros kodás után, a mely idő alatt ő volt az európai diplomáczia orakuluma, forradalom buktatta meg és Bécsből menekülnie kellett. Metternich politikai pályája forradalmi időben kezdődött és abban is végződött, pedig alig volt még egy diplomata, a ki a forradalom gyökeres kiirtásán nála hosszabb időn át, többet dolgozott volna. Életirói azt is állítják, hogy a diplomácziában asszonyok voltak a mesterei. A mint említettük már, a rastatti kongresszuson még csak a wesztfáliai grófok kollegiumának képviselője. Akkor már házas. Felesége diplomata-ideáljának, a nagy Kaunitznak unokája. Érdekből házasodott. Házasságával nagy vagyont, hatalmas összeköttetést, a feleségében kitünő munkatársat kapott. Hogy az asszonyok minő fontos szerepet játsztak a diplomácziában akkor, első állásában, a drezdai követségben megtanulhatta. Az orosz czár érdekében, Drezdában, akkor három gyönyörű asszony: a kurlandi herczegnő, aztán Czartoryski és Bagration herczegasszonyok dolgoztak. E hölgy-diplomatákkal Metternich igen barátságos lábon állott s az egyikhez, Bagration herczegnőhöz gyöngéd kötelékek fűzték. Viszonzásul ő sem csinált kázust abból, hogy felesége bizalmasan volt a drezdai franczia követség talentumos titkárával, Dumonstier márkival.

Ez a kölcsönös szeladonkodás, a rokoko éra hagyománya volt, s abban az időben nem okozott általános megbotránkozást. A bibliai *Példabeszédek* bölcs irója tanítja, hogy: «Édesebb az idegen asszony ajaka a csepegő lépesméznél és lágyabb az ő nyelve az olajnál.» Metternich híve volt e dogmának. Általán tudott dolog, hogy egész hosszú életén át mohón kivánta, fáradhatatlanul kereste és váltig vállalta azt a gyönyörüséges igát, azt a kivánatos jármot, a melybe Éva leányai Ádám fiait befogják. A társadalom minden osztályából, hol tartós, hol kérészéletű viszonyainak csinosan hosszú sorát ismerjük. Háromszor házasodott és eltemette mind a három feleségét. Először igen fiatalon, huszonhárom éves korában. Akkor, a mint már említettük, Kaunitz herczeg unokáját vette el, a kivel tovább élt egy negyedszázadnál, a ki testi bájakban nem vetélkedhetett volna a grácziákkal, de érdemes parthie s jeles diplomata-talentum volt. E házassága idejébe esnek hires viszonyai, egyebek között az orosz Lieven herczegnővel szőtt viszonya is, a mely irodalmi emlékét, Metternich egész kötetnyi levelét nem rég publikálta Hanoteau. Rövid özvegység után, mert házát üresnek, szalonját ridegnek találta asszony nélkül, közel ötven éves korában, feleségül vett egy husz éves, gyönyörű bankárleányt. A midőn ez is meghalt, a mint mondta, sírba tette vele boldogságát, egész életét, az

A szobor a leleplezés után.

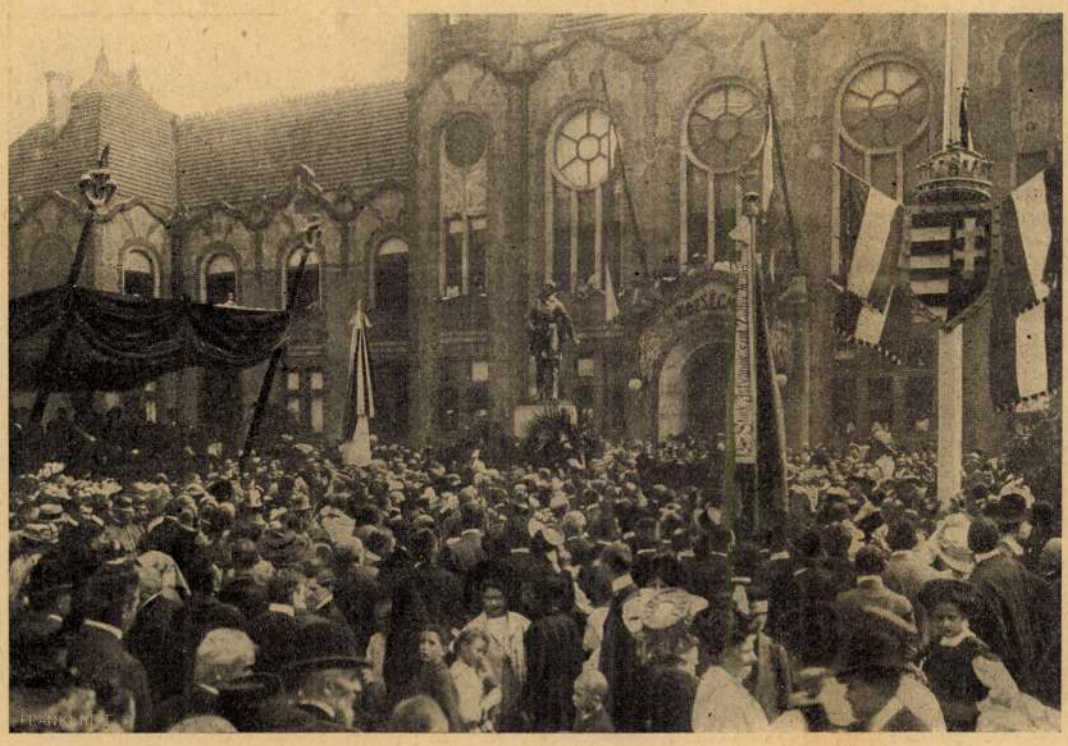

A leleplezési ünnepély.

AZ ERZSÉBETFALVI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉRŐL. — Balogh Rudolf fényképei.

Erzsébetfalvai ref.

vlébánia templom

(Pest vm.)

1909-ben neogót stílusban Bánszky építész tervei szerint építették 180.000 K költséggel Kun Erzsébet tiszteletére.

Chobortnić

239. l

Erzsébetfalvai ikr

templom

(Pest vm)

Emlékek

Chobotvac

239. l.

11. A tálczát tartó nő draperiája egészen megváltozott a sötét szinü palást elhagyásával, a minek helyébe széles öv jött, s elől oldalt megkötve, s fényes szinü széles szalaggal a hatás élénkitésére,

12. Bár a metszetben nem vehető ki, meg kell még említenünk, hogy az első kidolgozás szerint az ülő öreg asszonynak kék dereka, vörös szoknyája, és ölébe vetett barna palástja volt, mig a második kidolgozásban ugy a derék, mint a szoknya kék s a palást vörös.

Mint látjuk tehát Murillo Szent Erzsébete nemcsak a képzőművészet egyik hasonlíthatlan remeke, de egyszersmind rendkivül érdekes kuriozum is, melynek tanulmányozása a művészi alkotás egész világának titkait fedi fel.

LEVÉL MEXIKÓBÓL.

Leon (Mexikó), 1889. október 5-ikén.

Tisztelt szerkesztő ur! «Hivatlan vendégnek ajtó megett a helye» — mondja egy magyar közmondás, ha még jól emlékszem a magyar közmondásokra, ennélfogva a hivatlan levélnek a papiroskosárba kell kerülnie. Kerül-e vagy nem, az bizony már nem az én gondom, de hogy hogyan jöttem a megirásához, azt mégis csak elmondom.

A mult napokban gyengélkedés folytán szobámba zárva kellett maradnom, egyetlen honfitársul egy öreg hegedüm van, s miután azon elhuztam valamennyi öreg magyar nótát, a melyekre emlékszem, elővettem egy kis faládát, hogy abban a régiségeket ujonnan rendezzem. Régiségnek nevezem én azokat az öreg papirosokat, a melyeket már egy pár év óta ebbe a kis faládába dobok. Ebben a faládácskában vannak öregebb és ujabb magyar lapok, oláhból fordított rosz versek, nyugták, postautalványok, levelek, és számtalan kisebb-nagyobb papirosok és czédulák. Némelyiket át is futom, s mily különös érzés, ha például egy tiz év előtti levelet ismét elolvasunk.

Egy bukaresti levél azt mondja többek közt: «Mily szerencsés leszel te, barátom! elmondhatod, hogy a Fekete tengertől a Csöndes-tengerig láttad a világot»! Egy párisi levél mondja: «milyen büszke lehetsz, ha az öt élő nyelvhez, melyeket beszélsz, még egyet hozzá tanulhatsz!» Egy bécsi levél: «Mit nem adnék én, ha a te helyedben volnék, annyi idegen országot és messze földeket megismerhetni; a legelső hely, a melyet fölkeresnék, Queretaró volna». Végre a magyarországi levelek közt: «Isten vezessen, és oltalmazzon kedves fiam, menj, tanuld a világot ösmerni, csak ne felejtsd öreg anyádat!»... Egy másik papirosdarabon: «Örömmel veendjük fia levélküldeményét», stb.

Mindezt tiz hosszu év előtt mondták és irták! Az egyetlen, a ki még most is ismétli tiz év előtti véleményét, az az anya. Irok is neki, a mit csak tudok; azután irok feleletül ama kis czédulára is, a melyben azt mondják, hogy elvárják leveleimet. És miért ne? Talán mert már tiz éve elmult? Hiszen «a mi késik, nem mulik», aztán tiz év alatt már más valamit is lehet irni!

Itten köztársaságban vagyunk, itt minden ember polgár (cindadano) és senki sem törődik a nemes, nemzetes, vitézlő, tekintetes, nagyságos, méltóságos, kegyelmes, fönséges és Isten tudja hány ezer mérföldnyi hosszuságu czimekkel, mint az én kedves anyaföldemen. A monarkhiákban ha az iskolamester fiából csizmadia lesz, már félig lenézik, magam is tapasztaltam a következő esetben.

1873-ban volt az az év, a melyben rám is rám került a katonai szolgálat sora. Bukarestből felutaztam Szegedre, szülővárosomba, és ott az illető katonai hatóságnál jelentkeztem. Öten-hatan voltak a teremben. Mi a neve? kérdezé egy öreges, vastag, tisztességes külsejü ur. Nevem megmondása után felnyitott egy félmérföldnyi nagy könyvet, és egy pár percz mulva megtalálta abban a nevemet. Először hosszasan nézte a születési jegyzetet, aztán hosszasan rám nézett, mintha kételkednék valamiben és végre egy rövid kérdés: «Foglalkozása?» — «Czukrász», feleltem. Erre az öreges vastag ur, és a többi kisebb-nagyobb uraságok egymásra néztek, és olyan gúnyosféle mosolyt ajkaluttogtak egymás közt valamit. Következtek egy szó nélkül a hivatalos formulák. De az a gúnyos susogás, az a valami, olyan vörössé tett, mint egy rák. Mi is lehetett egyéb az a valami, mint hogy: «És annak az urnak a fia, annak a nagy uniformisos urnak a fia mesterember!»...

Itt Mexikóban ez másképen van, a világ itt nem olyan rang-kóros. Itt akárkivel czeremónia nélkül lehet beszélni, még ha a legnagyobb ur is. Mikor egyszer a mexikói Egyesült-Államok elnökénél, Manuel Gonzáleznél voltam, ezen ur oly barátságosan beszélt velem, és oly barátságosan adta a bal kezét (jobb karja hiányzik), a mint semmi esetre sem adta volna egy porosz altiszt.

No, de nem akarom ezzel mondani, hogy itt Amerikában minden arany, és hogy csak itten található minden jó, és semmi otthon, a jó Magyarországban! Már husz éve körülbelül, hogy külföldeken vagyok, különféle nemzetek közt, és hu sz év után elmondhatom, hogy mindenütt talál az ember valami kifogásolni valót, és mindenütt talál valami utánozni valót. — Az europaiak egyáltalában és még nagy részt azt hiszik, hogy az «Amerika» szó csupa arany. Ez bizony nem igaz, és nagy csalódás.

Mikor 1880-ban ide jöttem Mexikóba, hát egyszer utközben beszédbe eredtem egy csoport fiatal franczia fiuval. Én biztos helyre utaztam, ők még nem tudták igazán, hogy hová mennek: sem mesterségük, sem másféle tudásuk nem volt, magyarán mondva, faragatlanok voltak. E fölötti tünődésemben megkérdeztem egyiköket, hogy hát mi végre jönnek Mexikóba? «Pour faire fortune» volt a válasz! — szerencsét próbálni!

Hogy mindannyian «fortune»-t csinálnak itten, az bizony nem igaz. Ime itt vagyok magam is. Már tiz éve vagyok itt és még sincsenek kincseim. Élek ugy, mint akárhol is élnék. Itt az igaz több pénzt keres az ember, de többet is kiád. Mert mi hasznom van belőle, ha egy hatos helyett egy dollárt keresek, és egy jó pohár bor mindjárt egy fél dollárt kóstál? Az egyetlen, a mi itten előnyösebb, hogy eme világrészben az élet egy kevéssel türhetőbb, mint a szigoru Európában, főkép a kellemes éghajlat miatt.

New-Yorkban megjelen egy magyar lap. Valahányszor ezt a lapot olvastam, mindig mérgelődtem, mert szerinte csak egy ország van a világon, és az az Éjszaki Egyesült-Államok. Szerinte Magyarországon minden kicsinyes, minden rosz; csak az említett államokban nagy minden, dicső minden, csupa erény minden. Hogy az Éjszaki Egyesült-Államok föllendülése századunk legnevezetesebb csodája, és hogy ezen Egyesült-Államok pénztára a leggazdagabb, mert nincs ország, a melynek kasszájában annyi száz milliom tallér heverne feleslegül, ez mind tény és bizonyos, de hogy ottan minden dicső és erény, az mesebeszéd. Mert bizony ott ép olyan romlott emberiséget találhatni minden lépten, és az élet minden lépcsőzetén, mint akárhol.

Különösen az éjszak-amerikai igen különbözik személyiségében az idevalóktól. Például az idevalóknál (mexikóiaknál) spanyol modor uralkodik, minden szavuk finomság; az éjszakiaknál, legalább nagyobbrészökben, minden rideg, rövid, gyakran durva is. Számtalanszor láttam Mexikóban a legnagyobb kávéházakban, hogyan viselik magokat ott az éjszak-amerikaiak: a székre ülnek, és két lábukat az asztalra teszik! Mit mondana ehhez Kugler ur Budapesten?

Még azt is meg lehet engedni, hogy az európai kivándorlás nagyobb része az éjszak-amerikai Egyesült-Államokba tódul. Az oda bevándorló népek kevés idő mulva összekeveredenek, és megamerikaisodnak. Talán bizony még a nagy számban levő magyarok is. Ezt onnét következtetem, mert az utolsó időkben intéztem egy levelet magyarul a legnagyobb magyar házhoz, a mely ott van; levelem üzleti volt ugyan, de ha csakugyan magyarok, felelhettek volna magyarul. Fájdalom, angolul feleltek, a mire én aztán spanyolul irtam vissza.

Itt Mexikóban sokkal kevesebb idegen van; főképen magyar. Az egész Mexiko nagy területén, mely négyszer oly nagy, mint egész Franczia ország, nem ismerek több magyart, mint valami hatot! De még ennek a hatnak a fele sem magyar nemzetiségü.

Bizony nem is volna csuda, ha lassacskán elfelejteném a magyar nyelvet. Mikor néha-néha Magyarországból valami öreg lapot kapok, hát azt kétszer is elolvasom, még pedig az utolsó betüig, még a tyukszemvágó hirdetését is, egészen a nyomdatulajdonos nevéig. De bizony sokszor feltűnik, hogy magyar lapokban több idegen szót találok, mint saját leveleimben. Ugyan, ha én helyettem egy csik-tapolczai jó ember olvasná eme lapokat, vajon kitalálnáe-, hogy mit jelent például: «morfondirozni», «tmpozáns», «jég-lavoir», «lokalitás» «kompromittáló», «aktualis» stb. stb. — Tehát nekem is megbocsájtható, ha rosszul irok, hiszen már annyi év óta alig beszéltem egy pár magyar szót. Annyi biztos, hogy az itt levő idegenek nem fornak oly hamar az itteni uralkodó nemzetiségekbe, mint az éjszaki Egyesült-Államokban.

És végre is, ha az Amerikában élő magyar magyar akar lenni, hát az csakis saját maga magának lehet, mert valódi nemzetiségét senki sem különbözteti meg. Az éjszaki Egyesült-Államokban van sok magyar, van nagyon sokkal több tót. De hát itt az mindegy! Egyiket is, a másikat is «hungarian»-nak nevezik. Mexikóban a magyarokat egyáltalában a németek közé sorozzák.

Dél-Amerikában, főképen az argentiniai köztársaságban szintén nem kevés számu magyarság van, legtöbb számban azonban, fájdalom, a szép nem. Szegény Magyarország! meddig nem ér el ez a te kiviteli áruczikked?

*

Mikor a fővárosba (Mexikóba) megérkeztem után alig egy pár napra észrevettem, hogy ugyanazon utczában, a hol én laktam, egy első emeleten egy nagy fekete fatábla van, és azon félrőfnyi nagy fehér betükkel irva e szó: «Kossuth» — hát a szivem is megrezgett láttára. Kossuth! Es ki lehet ez? — Hát ki lehetne? Egy harminczas éveit élő nő, divatárusnő, ki vasár- és ünnepnapokon a nagy sétatéreken megjelenik, «à la derniére mode», egy arasznyi kis fehér kutyával a karján. Ne tessék csudálkozni, ha nem kerestem kellemes ismeretségét! Különben is megtudtam, hogy ez a magát «Kossuth»-nak nevező kisasszony franczia. — De nagy csudabogár mégis ez a világ!

A mult években történt. Olvasom az itteni fővárosi lapokban az ujdonságok között: «Egy körülbelől 35 fejből álló magyar kivándorló csapat érkezett meg, és a főváros környékén telepedett le, derék, jó kinézésü emberek, jó munkások.»

Aztán valami három hónap mulva ez a nee v zett «magyar kivándorló csoport» ide is elérkezett, Leonba. Hát kik volnának mások, mint czigányok? Mikor itt az utczán a négy nagy csizmás, pörgekalapos, bunkósbotos és zöld dolmányos barna embert megláttam, messziről ráismertem a földiekre! Ezt az ismeretágat nem volt szükséges a «Theresiánum»-ban, sem pedig «Saint Cyr»-ben tanulmányozni! Elegendő, ha szegedi vagyok. — No aztán — a «földik» hozzám is bejöttek.

Miután vásároltak a legjavából, és végre a 25 krajczáros finom szivarra rágyujtottak, hát természetesen a beszélgetésre is rákerült a sor. Miért tagadnám? Már égtem a vágytól egy pár szót magyarul beszélhetni, és ha czigányokkal folyt is, de mégis oly jól, oly édesen éreztem azt a félórai üstfoltozó neveltségü társalgást (ha társalgásnak lehet nevezni), hogy szinte a lelkem is ugrándozott volna, ha lábai lettek volna. — Ott ült a vajda, annak fia, öcscse, bátyja! fitestvérje és az egész halom ember minden pereputyja. Az egyik (a legbetyárosabb) itt meg is házasodott; Mexikó szép országának egyik elfelejtett sarkában elvett egy kis mexikói parasztleányt. Még meg akarom említeni, hogy az egész csapat ember «polyglotta» volt, azaz beszéltek angolul, francziául, németül, spanyolul, oláhul, stb., a mit legrosszabbul beszéltek, az a magyar volt, és még hozzáragasztom, hogy a mit magyarul beszéltek, minden harmadik szó betyárkáp'láros «Isten ugyse», «Terringette» meg «Teremtette» és «Jézus-Máriás» borssal volt fűszerezve.

Másnap aztán megjött a komaságnak a szép neme is. Azok is meglátogattak. A főszemély a vajda anyja, felesége, vagy nem tudom miféle hozzátartozója volt. No ez itt sem hagyta el ősei mesterségét. Nem a lopást akarom mondani, kegyes engedelmével, hanem azt a rózsaszinü jövőt, a mit az ember tenyeréből kijósol. — Nekem is jósolt. Hittem is, hogy ne hinnék az utolsó itélet trombitáinak szétrepedésében a sok belefujástól. Azt mondta ez az öreg anyus: «Hát édes fiam, urásága ám hát á mízes hítben ván, és áz ű szíp kis felesíge jú remínyben ván, suk pínze lesz», stb. stb. A hetekből évek lettek, a remény elrepült, és a «suk píz» el nem jött! A mi igazán megmaradt, az a méz. A vén czigányasszony minden esetre sajtóhibát követett el, mert «mézes-hét» helyett «mézes-év»-et kellett volna jósolnia.

SZENT ERZSÉBET A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN.

MURILLO FESTMÉNYÉNEK ELSŐ VÁZLATA.

A csodatevő magyar királyleány, Szent Erzsébet emlékének évfordulóját (nov. 19) nem üli meg különös ünnepségekkel a katholikus egyház; leszámítva a budai kapuczinusoknál évenként e napon kiosztatni szokott ingyen ebédet, nincs tudomásunk róla, hogy Szent Erzsébet kultusza azt a jelentőséget mutatná külsőleg is, melyre mint az egyház kanonizált szentje, «mint a szűzies, istenfélő élet mintaképe, és mint Árpádházi királyleány, többszörösen igényt tarthat. Sőt elég különös, de a hazai képzőművészet sem igen vette eddig művészi inspirácziója tárgyául, Liezenmayer, Paczka képeit s tán még egy-kettőt leszámítva, holott fenkölt életének megragadó epizódjaival nemcsak az ujabb külföldi festőművészet legjelesebbjei foglalkoznak előszeretettel, igy Flugger, a müncheni jubileumi kiállításon legutóbb feltünt Sz. Erzsébet halálában, de a régiek nagymestere, Murillo is egyik legcsodálatosabb remekének megteremtéséhez vette alapul.

Flugger festménye komor, de megragadó csoportozatban jeleníti meg a jótékony Erzsébet királyleány halálát, mig a Murilloé abban a jelenetben tünteti fel, mikor egy bélpoklos koldus fejét mossa. Utóbbi a spanyol kormány tulajdona és jelenleg a madridi San Fernando akadémiában van elhelyezve, mellette pendant gyanánt Murillo «Római szenátora». Mindkét kép eredetileg a La Caridad kórház számára készült Sevillában, Murillo születési helyén.

Murillo képe, melyre itt különösen ki akarunk terjeszkedni, s mely elég különös módon «Erzsébet (Izabella) királyné» név alatt ismert a külföldi műértő körökben, egyike Murillo elismert remekeinek, s azok között volt, melyeket Napoleon Párisba hurczolt volt zsákmány gyanánt, s Napoleon bukása után visszakövetelték a szövetségesek. Azonban a retoucheur keze alatt sokat szenvedett. Művészeti szempontból csak sajnálni lehet, hogy a festmény nem maradt Párisban. De Franczia ország kifogásolhatlan jogczimen akart egy Murillót megszerezni, s az eddigelé festményért fizetett legmagasabb összeget, 613,000 frankot adott a Soult-féle gyüjtemény elárverezésén egy más Murillo-képért: «Mária mennybe meneteléért», mely most a Louvre legirigyeltebb kincsei sorában foglal helyet.

Képünk egy kisebb rajzban mutatja Murillo festményének eredeti vázlatát. E szintén festett vázlatnak, mely csak ujabb időben fedeztetett fel, érdekes története van. Harminczkét év előtt az Egyesült-államoknak egy lissaboni követe fedezte volt fel, s akkor csak annyit tudtak róla, hogy egy rég elhalt portugál nemes szélnek szórt képtárából ered. Az amerikai műértő, fölismerve benne Murillo nagy képének eredeti vázlatát, rögtön magához váltotta a megszabott áron, 300 frton, bár négyszeres árát is szivesen megadta volna érte. Igy került a kis kabinet terjedelmü, kemény fára festett kép Amerikába.

Rendkivüli érdekes összehasonlításra nyilik alkalom a festmény és e vázlat között, melynek tanulságai egyaránt fontosak a művészre és a műtörténészre nézve. A művészet történelmében páratlanul álló példa, hogy közvetlen szemlélet utján tehessünk párhuzamot egy nagy mester kész remeke és első konczepcziója közt, s ily módon nyomról nyomra kisérhessük a teremtő elmét alkotása minden fázisában, az eszmét lelke titkos alakulásában, a mint javítva munkál, módosit, tökéletesit rajta. A festőművészek amaz általános osztályozásában, mely őket *szinezőkre* és *rajzolókra* osztja, Murillo az előbbiek közt foglal helyet, ép ugy mint Rafael az utóbbiak közt. De azért Murillo mint rajzoló sem volt kisebb, és semmi sem bizonyíthatja gondos és lelkiismeretes rajzát, s a kompozicziő törvényeinek mély ismeretét jobban, mint a két festménynek párhuzamba állitása. Az egyiknek minden fogyatkozása, minden hanyagul kidolgozott részlete, kijavítva, tökéletessé varázsolva tünik elő a kész festményen. A változtatások oly számosak, oly fontosak és tanulságosak, s oly mélyen érintik a kompozicziő leglényegesebb elveit, hogy megjutalmazza a ráfordított időt és fáradságot, ha felsorolunk néhány jelentékenyebb eltérést az alapvázlat és a kidolgozott festmény részletei között.

1. Első tekintetre feltünik, hogy a balfelőli előtérben ülő koldus alakja, a mint épen egy rongyot vesz le lábszára sebéről, az első vázlaton ugy ül ott, hogy nem láthatja a sebet, melyre néz; eltakarja előle térde, vagyis látásvonala felülről egyenesen aláfut lábszára hosszában. Ezen a fogyatkozáson a kész műben az által lett segítve, hogy testét előre hajtja s térdét kifelé fordítja, ugy hogy valósággal odalát hat a hová néz.

2. A jobbfelőli háttérben a második képen a koldusnézők csoportja el van hagyva, csak egy maradt meg, a mankón járó, az is változtatott helyzetben. Ezt a változtatást is több körülmény indokolja. Egyik az, hogy a kompoziczióban minden alaknak meghatározott eszmét kell képviselnie, s a koldusok eszméjét, mely már az előtér ülő asszonyában és férfiában is kifejezést nyer, igen sok alak, igen nagy egyformasággal, képviselte volna. Az az egy, a melyet meghagyott a mester, mankóival a szenvedés egész más formájára, a bénaságra van vonatkozással. A mellett ez a csoportozat, bármennyire mesteri és egészen Murillora való is önmagában, tulterhelte volna a képet s a szenny és nyomor tulságával keltett volna visszataszító benyomást. A csoport feláldozásával a művész könnyed és pompás arkhitekturának csinált helyet, mely méltó egy királyi lány palotájához, emeli a hangulatot, s bizonyos előkelőség elemét viszi belé a jelenetbe.

3. A három egyenes egyenközü vonal, melyet az ülő nő vállaihoz támasztott hosszu bot s a felette levő koldus mankói képeztek, oly hiba volt, mely előnyös kijavítást nyert ez utóbbi alakjának megfordításával, mely igen festői mozdulattal van megoldva.

4. A mosakodó gyermek mögött álló két más gyermek szintén felesleges alakok voltak, melyek semmi lényegesebb magyarázattal nem járultak az első által már amugy is eléggé kifejezett alapgondolathoz, kivéve azt, a melyik fejét vakarja. Murillo elhagyta őket, csak a fejnek a bélpoklost jellemző vakarását tartotta fenn egy más alakban, mely a kép tuloldalán gyermek helyett felnőtt ifjut tüntet elő, arczán a hülyeség egyéb jellemző vonásaival.

5. A két felesleges gyermekalak törlése helyet enged egy második nőcseléd behozására arany vizeskancsóval, a mi lényeges eleme a kompozicziónak, mert a másik nőcseléd csak egy tálczát tart kezében orvosi szerekkel. E szép nőalakkal való kiegészítése nagyban emeli különben is a kép hatását.

6. A háttérben álló öreg nő ez uj alak miatt kevésbé láthatóvá válik, és rögzített szemüveget visel, holott az első képen mozgatható szemüvegeket emelt szemeihez.

7. Murillo csoportosításának pyramidalis jellege határozott kinyomatot ölt a kész műben, holott a vázlatban nem volt rá suly fektetve. A királylány feje most a pyramidalis vonalak csucsát képezi, mig a hülye ifju feje a jobbfelőli al-pyramidnak a csucspontja.

8. Igen sok egyenes vonal és szögletes forma hátrányos a kompoziczióra nézve. Ezért kisebbítette a mester második képén oly jelentékenyen a medenczét tartó emelvényt, melyen a könyörület műve végbe megy.

9. Az egész festmény alapeszméje természetesen a szent királylány irgalmas cselekedete. De milyen szerencsésen emeli ki ezt a gondolatot a kész művön egy csekélyke változtatás! Az első képen a szent nő alátekint keze művére. A második képen épen az mutatja önmegtagadó cselekedetének érző lelkében nyilatkozó fájdalmasságát, hogy fejét elfordítja, mig kezei nem szünnek meg tenni azt, a mitől érzékei visszariadnak.

10. A régi egyházi festészet mestereinél nem ritka dolog volt, hogy a művész képén, melyen valamely szentnek életéből vett epizódot tárgyalt, az elmosódó háttérben a főjelenet zavarása nélkül ugyanazon szent életéből egy más pótló jelenetet vett föl. Igy látható Murillo képén is jobbfelőli a mély háttérben az a jelenet, mikor a szent királylány kiszolgálja asztalánál a koldusokat.

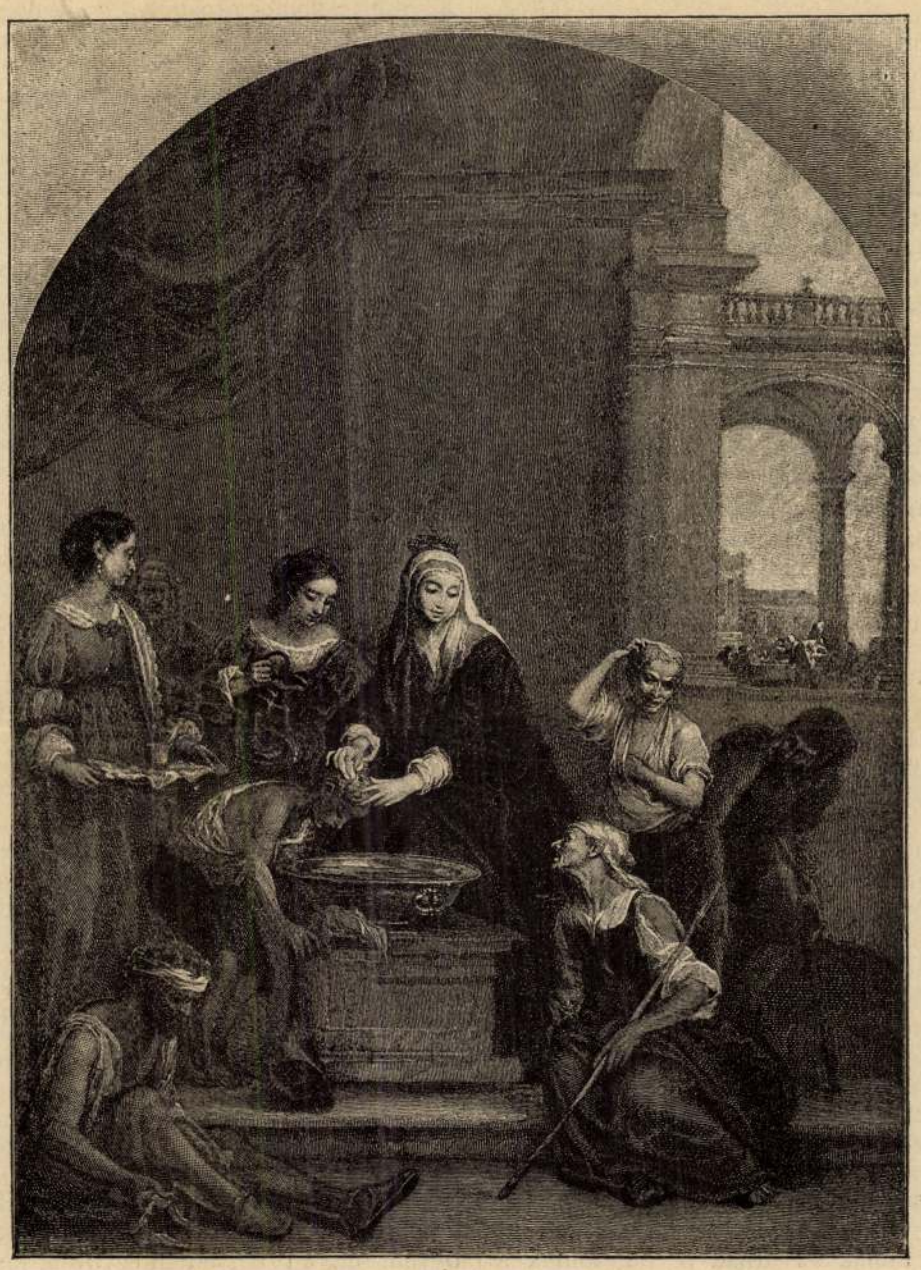

MURILLO «SZENT ERZSÉBETE».

MDK

Erwin rajzát

Alfred Lemoine litografálta. /Roma, 1866./

Nyom. Betrauts Paris. "L'abbé Liszt"

Kunsthandel.

Dr André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft.2. S. 62.

Erzsébet Királynéról

I. Károly nejéről mondja a krónika, hogy Zách Felicián éppen azon ujjait vágta le mérgezlete alkalmával, melyekkel annyi viseruhát varrt és hímzett.

Baranyai Oberschall Magda
A kézművesség első nyomai. Magyar Művelődéstört. I. 597. l.

L. Pallas Lex.

VI. R. 418 l.

Erzsébet királynénak

I. Károly király felavatá-
ner

brázi oltára

elölről és hátulról

XIV. sz.

Repr.

Magyar Művelődéstört.

I. 588. l.

Rotschild-gyűjtemény

Páris.

1015

Erzsébet királyné

Nagy Lajos ~~neje~~
anyja.

Dercsenyi: Nagy Lajos Ora
157. l.

ESZTERGOM. FŐSZÉKESEGYHÁZI KINCSTÁR

Erzsébet
az Óbudai klarissza
kolostor apátnője
pecsétviaszó?

l.
- Baráti Szabó László
Óbuda egyházi intézményei a középkorban
Bp. 1935. 38. l.

sculpté et doré au chateau de Versailles. Phototypi

JAHRBUCH DER KÖNIGLICH PREUSS SCHEN KUNSTSAMMLUNGEN. Siebenter Ban II. Heft. Tartalom : Friedrich Lippmann, *Ein italien scher und ein deutscher Kupferstich des XV. Jah hunderts.* Két horganymaratású és egy fénymetszet képpel. W. Henke, *Empirische Betrachtungen üb die Malereien von Michelangelo am Rande der Deck in der Sixtinischen Kapelle.* (Fortsetzung.) Die Prophe ten und Sybillen. Hat képpel a szövegben. Sidne Colvin, *Eine Zeichnung von Michael Wolgemut.* Eg fénynyomatú képpel a szövegen kívül és egy horgany maratású képpel a szövegben. Karl Frey, *Studien z Giotto.* Herman Grimm, *Zu Raphael,* VIII. Öt képp a szövegben. H. Tschudi, *Ein Madonnenrelief vo Mino da Fiesole.* Egy fénynyomatú képpel a szövege kivül.

MITTHEILUNGEN DES K. K. OESTERR MUSEUMS FÜR KUNST UND INDUSTRIE Neu Folge. I. Jahrg. Nr. 4. (247.) Bucher, *Fran reich und die kunstindustrielle Bewegung.* Dr. Rieg

Erzsébet királyné, Róbert
Károly király jelenéseinek
házi oltára, ma Rothschild
Alfonz báró párisi gyűjtemé-
nyében, melyet Czobor Béla
kutatásai óta most először ismét
a Akadémiai értekezésében (Árpád-
házi boldog Margit állítólagos
házi oltárképe. Akadémiai Ér-
tesítő 1901. 409. l.) Ez a ki oltár
s a Nehrenyölet foglalt alakok
ezüstből vert ötvösmunkát, áttet-
ző zománccal festett szárnyképei
vedrp mesében olasz jellegűek.
Erről nincs a XIV. századból egy-
len szárnyasoltár sem maradt mik.
Divald Kornél. Felsőmagyarországi
gótikus szárnyasoltárairól. Évkönyvei
a Orsz. Magy. Képzőművészeti Múzeum —.
III. kötet 1924. 22. l.

Erzsébet királyné

Róbert Károly fele-
ségének kézirata
Ernst XIV. V.
Paris, Rothschild - gyűj-
temény
Repr.
Divald Magyarország,

132. l. 133. l.

Legrégibb gótikus
Magyarországi

1942
22.-8.

Erzsébet királyné

Károly Róbert király neje
Wittelsbach
A bécsi Capistranus Szent Jánosnak
elpanaszolja, hogy Váh
Felicián a királynénak
arany ujjait vágta le,
melyekkel az egyházának
különböző egyházi ruhákat
varrt és hímzett. Erzsébet alapította meg 1334-ben az óbudai Klarissza-kolostort, melyben számos főrangú apáca volt s ez a kolostor a művészi hímzés és művészet egyik főhelye volt. Lásd még ugyanitt az ott közölt egyéb adatokat is

Miskolczy István dr. Magyar-
Magyar Anjouk korában 149. l.
Bp. 1923.
MOB Kvt. 1624. 7

~~Coapó María~~ VI. 146.

Erzsébet királyné.

Robert Károly feleségé
Nagy Lajos anyjá

l.

Katolikus Lexikon

II. k. Bp. 1931. 48. l.

Pór Antal: Nagy Lajos
Bp. 1892.

IRODALOM

-Sourek: Kunst in der Slowakei. 384 ábr. 59 o.

JEGYZET

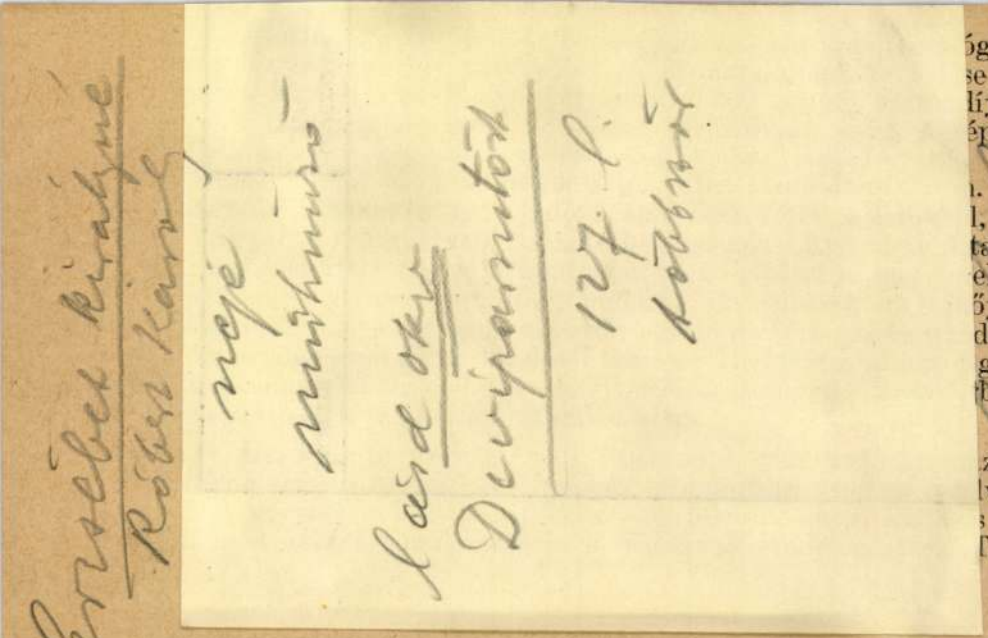

ógiai intézeti
se és az idő-
lájjal. A kül-
ép és hosszú
A m. kir.
. kir. Posta
l, továbbá a
tal rendelke-
ely időjárási
őjárás és az
dolgozott ki.
gyesületben,
ban számolt

ziumi tanár
lvjáráskuta-
s tekintettel
Tanulmánya

jelent meg. Két másik tanulmánya az Árpád kori magyar [illegible] vonatkozott: „Contributi allo studio dei rapporti fra la plastica ungherese nell'età romanica e quella dell'Italia settentrionale" (a Római Magyar Intézet 1939/42. évkönyvében) és: „A székesfehérvári bazilika kőfaragványai" (Gerevich-emlékkönyv 1942). Végül tanulmányt tett közzé „Olasz művészeti politika" címen az Olasz Szemle 1942. évfolyamában.

Dr. Dobosy Tibor (1915, Budapest, róm. kat.) egyetemi díjtalan gyakornok (Eckhardt Sándor professzor) 800 pengős ösztöndíjban részesülve, befejezte a francia irodalomból leteendő bölcsészeti doktorátusára való előkészületet; Pierre Choque-ról, Anna magyar királyné francia kísérőjéről és magyar kapcsolatairól szóló értekezése elkészítése kapcsán felmerült kérdések elmélyítése és kibővítése céljából pedig Eustache Dechamps személyét és írásait tette tanulmány tárgyává. E végből behatóan tanulmányozta Eustache Dechamps-nak műveit és Gaston Raynaudnak róla írt munkáját. Tudományos könyvismertetéseket írt az Egyetemes Philologiai Közlöny számára Hankiss Jánosnak Irodalomszemlélet című művéről, valamint A. Cianának Victor Hugóról írott grafológiai megfigyelésekre alapozott monográfiájáról

Erzsébet királyné

Károly Róbert felesége

Nagy Lajos király

anyja

Művümrő

l. † Buda 1380 dec. 28.

Bárkfai Szabó László

Óbuda egyházi intézmenyei a középkorban.

Bpp. 1935. 37. l. 70, 71, 72, 73. l.

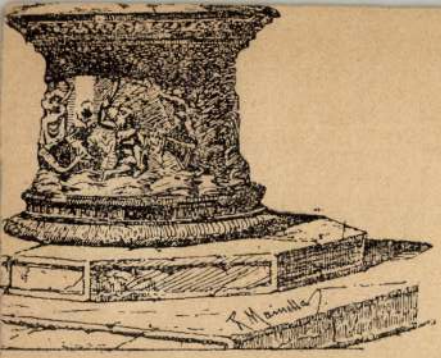

szlónyél tartója Velenczében a Márktéren.
A. Leopardi műve.

nekülve, vitte volna magával a munkáso-
, kik aztán Limogesben meghonosították a
nánczozás művészetét. Szerző csatlakozik
partehoz, ki ezen véleményt nem fogadja
A XI. században a velenczei ötvösség
öltve jár a byzanczival, a kettő egymás-
annyira hasonlított, hogy a velenczei
a byzanczi munkát nem mindig lehet meg-

M.D.K.

Erzsébek István antalos

Neve 1827 ben a Gyenesi vent Flora kápolna építésekor fordul elő.

Dornyay Béla: Gyenes at. Flora kápolnájának történetéhez. Keszthely 1938, 12.

Ervi, Aarne

Magyar Építőművészet 1978/4

nagyvilág

Aarne Ervi
1910—1977

Aarne Ervi otthona Helsinkiben tócsendes tengeröböl partjára futó kert végében áll. A házat tölgyek, nádas keretezi, a szaunát vadszőlő rejti, a virágok átfonódnak a lakáson. Negyedszázad alatt klasszikussá érett bútorok állnak a mindkét oldalán üveg lakószobában. Utóbb fákat kerülgető irodapavilon épült az Ervi villához. Ez a vízre, tölgyekre néző műterem a hatvanas években világhírre jutott finn építészet látogatóit szívesen fogadta, a házigazda megejtő kedvességgel kalauzolta minden vendégét, többnyire állást kereső fiatal külföldi kollégákat. Ervi ekkor már a legismertebb finn építészek egyike volt.

Nevezetes művei közé tartozik a Turkui Egyetem. Három oldalról keretezett főtere a középkori székesegyházra nyílik.
Korszerűsítette a Helsinki Egyetem központi könyvtárát, és mögötte megépítette a belváros egyik legszínvonalasabb középületét, az egyetem Porthania nevű tömbjét. Ez volt az első előregyártott vasbetonvázas középület Finnországban.

Tapiola kertváros világszerte ismert, központját és számos lakóépületét Ervi tervezte. Ez a zömében a hatvanas években kiépült település Helsinkitől néhány kilométerre talán a legszebb az ezidőtájt alapítottak között. Kifogásolták ugyan, hogy inkább kert mint város, az eltelt idő mégis az igényes építészeket igazolta. Ervin kívül a legjobb tervezők próbáltak ki új lakás- és háztípusokat anélkül, hogy igazolásul kísérleti lakótelepnek kelljen kinevezni Tapiolát. Központja, mint Ervi majd minden műve a természetre, itt egy mesterséges tóra néz.

Aalto szabadon álló épületei végérvényes zártságával összevetve, feltűnő az eltérés. Emlékezetes belső tereihez, erős, sűrű tömegeihez mérten Ervi terei kevésbé lényegesek, inkább az épített és a megművelt természeti környezet folyamatossága, egymásbahatása megkapó. Nyersen, festetlenül soha nem hagyott felületeket, leggyakoribbak a kerámia és zománcozott fémlemez homlokzatok, nagy ablakokkal. Városi ember volt, a városiság skandináv értelmében. Nagy feladatait, mint a legtöbb finn építész még ma is, pályázatokkal nyerte, a Finnországba késve érkező gazdasági fellendülés idején. Ez a lendületes, sok műszaki újdonságot kínáló korszak tükröződik az ötvenes évek végén, és a hatvanas évek elején tervezett, épített épületein.

Sokfélét tervezett, hajlott új anyagok és szerkezetek kipróbálására. Működése széles skálája vízierőművektől ajtópántokig terjedt.
Utóbb uszodákat, könyvtárat, szállodát, áruházat és belsőépítész munkatársával utasszállító hajó közösségi tereit tervezte meg.

Néhány évig Helsinki főépítésze volt, számos kitűntetés és tiszteletbeli professzori címe mellett a Magyar Építőművészek Szövetsége is tiszteletbeli tagjául választotta.

Rendszeresen, évente utazott szerte a világban, Magyarországon 1965-ben járt, magyar kapcsolatai felesége indíttatására kötődtek. Irodájában tíz-húsz fő, közöttük három-négy külföldi dolgozott éveken át.

Tizenöt évvel ezelőtt súlyos műtétje után fokozatosan csökkentette munkái számát és nagyságát. „Pénzes" munkát még azért sem vállalt, hogy ezáltal lehetővé tegye más tervek alaposabb kidolgozását, igényessége az utolsó évek fáradságát is legyűrte. Múlt ősszel, 67 éves korában sok szenvedés után halt meg. Vele a „harmadik" finn építészgeneráció harmadik jelentős alkotója távozott a korán elhunyt Jorma Järvi és Viljo Rewell után.

Szabados László

1. Aarne Ervi műterme, Helsinki, Kuusisaari. (Fotó: A. Ervi)
2. A turkui Egyetem könyvtára. (Fotó: A. Ervi)

1. Atelier de Arne Ervi, Helsinki, Kuusisaari
2. Bibliothèque de l'université de Turku

1

2

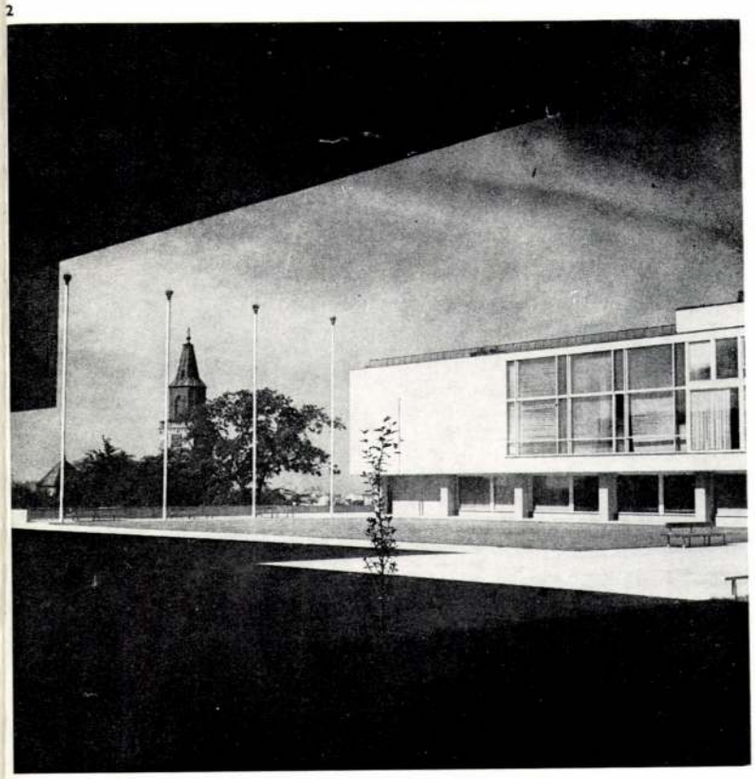

zad 40-es éveiből, továbbá Konrad Stopf jelzéssel ellátott tervrajz 1826-ból, Volkmann József volpói (Szerém megye) pékmester házához (13. kép).

Iratok

A hagyatéki anyagokkal együtt számos írásos dokumentum került a gyűjteménybe. Nagy jelentőségűek Molnár Farkas személyes jellegű levelei, melyeket Walter Gropiushoz írt, illetve tőle kapott, továbbá az Építész Kamarából történt kizárását tartalmazó okirat.

Mint említettük, Benkhardt Ágoston 1945 után fontosnál fontosabb építészpolitikusi állásokat töltött be. Természetes tehát, hogy hagyatékához számos jelentős kéziratos anyag kapcsolódik. Több szovjet építészeti írásnak magyar fordítása, melyek révén nyomon követhetők, hogy mit tartottak akkor ilyen magas építész-politikai helyen fontosnak. E forrás értékű sokszorosított anyagot a kor s kor dokumentálása szempontjából még teljesebbé teszi több pártiratnak, határozatnak, a kis példányszámú kiadványnak jelenléte. Nagy értéket képvisel az a 12 darabos Zofahl Lőrinc és Discher József aláírásokkal ellátott számla és árjegyzék, melyek a korábban említett tervrajzokhoz kapcsolódnak. 1975-ben vásároltuk meg Gerecze Péter közel 100 darabos személyére vonatkozó iratgyűjteményt.

Képzőművészeti alkotások

1975—1977 között 350 képzőművészeti tárgyat vásárolt a múzeum. Ebből 300 grafikai mű, többségükben városképeket és egyedi épületeket örökítenek meg. Kuriozitásnak tekinthető Gyárfás Jenő festőművész készítette 28 darabos ceruzavázlat-sorozat, melyen felvidéki és erdélyi műemlékeket örökít meg (Körmöcbánya, Besztercebánya, Segesvár, Szászsebes), továbbá Nagy Imre ismert erdélyi festőművész Kós Károlyt megörökítő karakterisztikus portréja (15. kép).

Műemléki szempontból különös fontosságú Bartholommeo Peici fertődi kastélyt ábrázoló olajfestménye a 18. század végéről, Dudits Andor néhány freskóvázlata a gyöngyösi templomhoz és az Országos Levéltárhoz, valamint Telepy Károly: Sümegi Püspöki Palota és Vár c. olajfestménye a 19. század végéről (14—17. kép).

Fotó-anyag

Jelentősen bővült az elmúlt 4 évben a múzeum fénykép anyaga is. Nagyobb részük a hagyatékokhoz kapcsolódik (Molnár Farkas, Benkhardt, Várnai), de tovább bővítettük Erdély és a Felvidék jelen műemléki állapotát bemutató anyagunkat is. Különálló csoportot képez a Seidner örökösöktől megvásárolt közel 2000 darabos hagyaték, mely a 20 század magyar építészete szinte minden fontosabb emlékét rögzíti (18. kép).

Könyvek — folyóiratok

Könyv- és folyóirat állományunk gyarapodása 354 darab. Közöttük számos feledésbe merült folyóirat (Interieur, Fény, Új szín, Tűzhely) a 20-as évekből Molnár Farkas, valamint Benkhardt hagyatékból-előkerült Bauhaus könyv első kiadása, sőt egy igen gazdag Weimarban kiadott Bauhaus-tapéta sorozatot bemutató ismeretlen dokumentum is 1935-ből.

Pusztai László

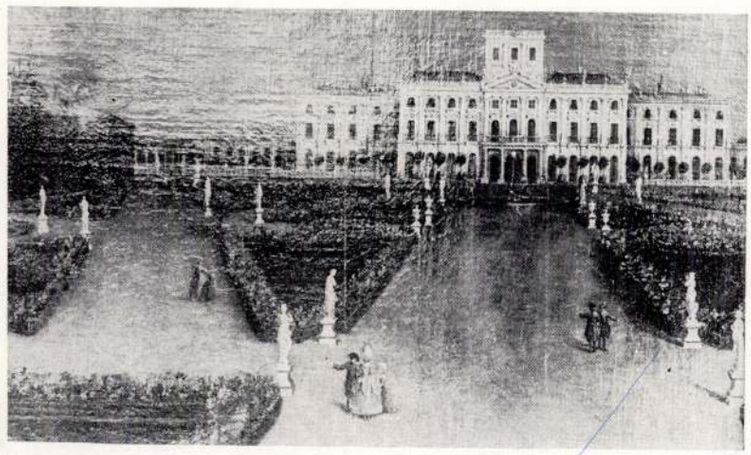

14

15

16

17

18

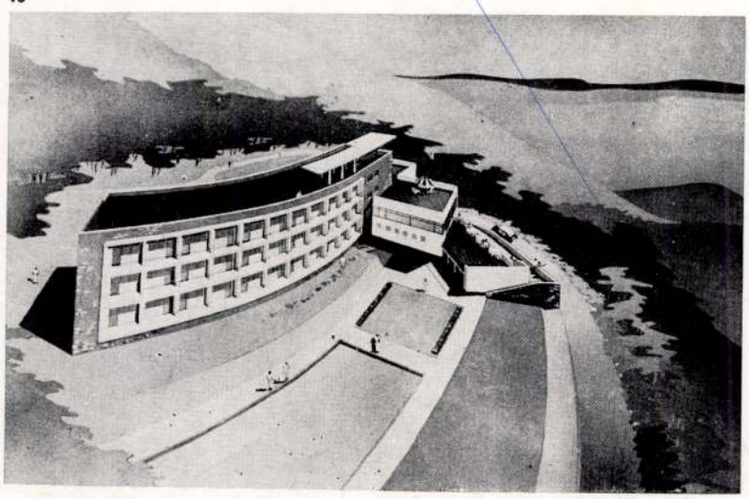

11. Lechner Ödön: Zala György szobrászművész műteremlakásának terve, 1895
12. Ziegler Győző: A margitszigeti fürdő átalakítási terve, 1891
13. Konrad Stopf: Volkmann József pékmester háza, 1826
14. Peici Bartholommeo: Fertőd, Eszterházy kastély, 1792
15. Nagy Imre: Kós Károly portréja, 1938
16. Dudits Andor: Freskóvázlat az Országos Levéltárhoz, 1920-as évek
17. Telepy Károly: Sümeg, püspöki palota és vár, 1892
18. Lauber és Nyiri: A tabáni gyógyszálló terve, 1936 (Seidner fotó)

11. Ödön Lechner: Plan de l'atelier à domicile du sculpteur György Zala, 1895
12. Győző Ziegler: Plan de reconstruction du bain de Margitsziget, 1891
13. Konrád Stopf: Maison du boulanger József Volkmann, 1826
14. Peici Bartholommeo: Fertőd, Château Eszterházy, 1792
15. Imre Nagy: Portrait de Károly Kós, 1938
16. Andor Dudits: Esquisse de fresque pour les Archives Nationales, vers les années 1920
17. Károly Telepy: Sümeg, palais épiscopal et forteresse, 1892
18. Lauber et Nyiri: Plan de l'hôtel de station thermale, 1936 (photo Seidner)

Erzsébet

Die Mutter des König Ladislaus (welch?), die Königin Erzsébet, war Meisterin der Stickkunst.

XV. század?

Kard Ung. 105. l.

Érsekpénz VII. 138.

MDK

Erzsébet-ciklus mestere

A kassai főoltár ezen festőjét a bécsi Schottenstift mesterrel hozzák kapcsolatba.

A magyarországi művészet története I. 251.l.
Bpest,1961.II.kiadás.

MDK

Erzsébet-ciklus mestere

A kassai főoltár ezen mesterét Herlin Friedrich festővel hozzák kapcsolatba.

A magyarországi művészet története I. 251.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

MDK

Erzsébet főhercegnő

Parkrészlet

Almásy-Tel. 3.auk. 1939. nov. 13 l.

ERZSEBETKA'POLIVA, PLÉBÁNIA TEMPLOM
v. Pozsony vm.

Struhár, Alojz: Prinzipien des geometrischen Systems und der Konstruktion gotischer Masswerke
Ars 9-1o. 1975-1976, 259-328

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, ANNA:
BRATISLAVSKÍ VÝTVARNÍ UMELCI
A UMELECKÍ REMESELNÍCI 18.
STOROCIA
ARS 4. 1970, 1-2. 72

Essenbach Jenő

A Magyar Képzőművészeti Társulat
kerámia kiállításán bizánci
Madonnája emlitve.

M.N. 1942. XII. 19.

Eschenbach Jenő, kerámia

MDE

4. Orsz.iparm. kiáll. Műcs. 1959.

MDK

Eschenbach Jenő, kerámia

4. Orsz. Iparmüv. kiáll. Mücs. 1959. dec.

MDK

Eschenbach Jenő

kerámia munkával résztvett az alábbi kiállításon

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

MDK

Eschenbach Jenő

Eschenbach Jenő /kerámia/ résztvett a IV.Országg.
Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarnc
Budapest 1959. Dec. 18 - 1960.Jan. 31. Kat.

MDK

Eschenbach Jenő

Kiállitásokról. Magyar Nemzeti Művészet 1938.
4. sz. 80.l.

MDK

Eschenbach Jenő

kerámia

M. egyházmüv. kiáll. N.Szal. 1941. II.

BÉKÉS KARÁCSONYT ÉS BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁNUNK. ÉS
SZERETETTEL VÁRJUK A VESZPRÉM MEGYE MŰKINCSEIBŐL
RENDEZETT ÉV VÉGI KIÁLLÍTÁSUNKRA!

AZ ERNST MÚZEUM MUNKATÁRSAI

WE WISH YOU A MERRY CHRISTMAS AND A HAPPY NEW YEAR!

THE STAFF OF THE ERNST MUSEUM

ERNST MUSEUM

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 OKT - 8

NÉPSZABADSÁG

Eskulits Tamás

1021

1978. október 8., vasárn

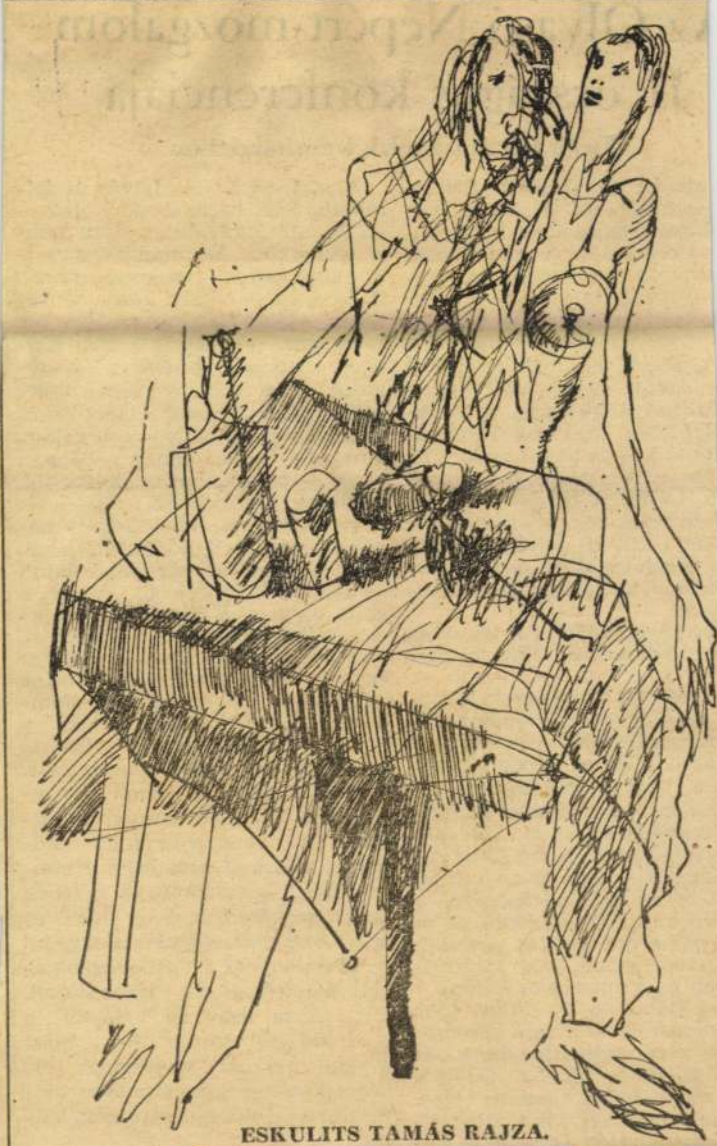

ESKULITS TAMÁS RAJZA.

Az Ol

II. országos konferenciája

Sarlós István felszólalt a tanácskozáson

nbaton az Olimpia Szállónegkezdődött a tízéves *Ol-Népért-mozgalom* II. országonferenciája. A tanácskozárt- és társadalmi szervezeulturális intézmények képi, írók, pedagógusok vesznek

elnökségben foglalt helyet s *István*, az MSZMP Politizottságának tagja, a Haza-Népfront Országos Tanácsőtitkára, *Orbán László*, az gos Közművelődési Tanács e, *Garai Gábor*, a Magyar Szövetségének főtitkára, *Mol-éla*, a Hazafias Népfront Or-s Tanácsának titkára és *Bo-Sándor* kulturális miniszterttes.

vezető előadást *Fábián Zol-*az Írószövetség titkára tar-

tapasztalatokat egész kultuéletünk és közgondolkodászemszögéből értékelte hozólásában Boros Sándor. Hangozta, hogy a munkahelyi kögekben, az üzemi és szövetti vezetők körében mind nab a megértés, a fogékonyság, mogatási készség az Olvasó rt-mozgalom segítségére, s dik az együttműködés és az fogás a politikai és társadalzervezetekben, az intézmében és a munkahelyeken.

rai Gábor — és utána több hozzászóló — arra a kérdésre te a választ: *mit adunk az ó közönség kezébe?* Óvott a szemlélettől, amely igazi nek, művészi munkának tija a nehezen érthető és be-

A vitában Sarlós István is felszólalt. Szólt a mozgalom gyökereiről, a felszabadulás előtti falusi olvasóköri és munkásmozgalmi könyvtárak hagyományairól. Hangsúlyozta a helyi kezdeményezések jelentőségét, majd így folytatta: — Senkit sem szabad olvasási „bravúrra" ösztönözni, s a verseny sem vezet célhoz. Nincs és nem is lehet tehát magának való olvasómozgalom, amely — mint ahogy néhányan vélik — csak akkor működik jól, amikor a jelzőszámok felfelé ívelnek. Számokkal különben is nehéz a tényleges fejlődést kifejezni, hiszen joggal kérdezhetik: vajon az válik-e olvasóvá, aki hónapok alatt olvassa el Tolsztoj *Háború és békéjét* — egyetlen könyvet —, vagy az, aki tizenkét kriminek jut egymás után a végére? Ne így közelítsünk az olvasómozgalomhoz! Törekedjünk arra, hogy a könyv „szellemközelbe" jusson, késztesse olvasóját kérdezésre, újragondolásra s önálló véleményalkotásra. Olvassanak az emberek mindenekelőtt saját örömükre, ezt kell tudatosítani mindenkiben — mondotta, s egyebek közt hangsúlyozta, hogy sehol és semmikor sem szabad megengedni az irodalom- és a történelemoktatás jelentőségének lebecsülését. Még akkor sem, ha valóban a technika századában élünk, mert a nagy műszaki vívmányok elképzelhetetlenek az általános kultúra értékeinek felhasználása nélkül.

A tanácskozás ma folytatódik.

Ery Franz

d.

Schwenkörpraxis

84, 98. l.

Ujhelyi

Eri Ferencz

festő

L.

Szendrey-Szentiványi

448.1.

Seems

Eri (Ery, Very) Ferenc

festő sz. 1665. Antwerpenben

L. máj 2. mh. 1737 L Londan + 1702.

egy képet vett tőle a londai

városi tanács 15 frtért.

1712. megszerette a londai

polgárjogot. 1724. a tanács

utasítására felvették a

városi szegény kórházba.

T. 1352.

ben összeomlott Derra féle házat,
menekülnek.

20.4 : 34 cm.

Ery Ferenc
festő

l.
Bendeg. Festészet
Pest-Budán a
XVIII. században.
Szépmüvészet

1944. 234. l.

E. 1724 a Linda Regény
Korhűben

MAGYAR BANK
BUDAPEST
VILMOS CSÁSZÁR ÚT
32.
ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ery (Sery, Lecny) F.
1665–1737. 132. l.

Gyarv K. Morvági
festészet a XVII. század-
ban. Bp. 1953. 132. l.

Navicelli L. cikke
AÉ. 1883. 100, 108. l.

nytár

mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
ívelap		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

ÉRY-KOVÁCS Gergely

Az ÉT-ülés előtt

Nem lesz se sztrájk, se demonstráció

A vasas-, illetve a bányászszakszervezet egyelőre várakozó álláspontra helyezkedett, s az ÉT-ülés eredményétől teszik függővé: szerveznek-e figyelmeztető sztrájkot vagy demonstrációt.

Fogarasi László, a vasasok szóvivője kérdésünkre hétfőn elmondta: az elmúlt napok nyilatkozatai alapján bíznak abban, hogy a kormány is kész a kompromisszumra. Hozzátette, kulcskérdésnek tartják, hogy a kormány ismerje el a hat szakszervezeti konföderáció augusztusi megállapodását. Ez ugyanis megmutathatja, hogy a kormány a megegyezés szándékával ül a tárgyalóasztal mellé, vagy csak időhúzásra törekszik. Az ÉT-t követően mindenesetre elnökségi ülést tartanak, majd találkoznak a vasasüzemek képviselőivel is. Komolyan gondoljuk — tette hozzá —, hogy a sztrájkot, demonstrációt szeretnénk elkerülni.

A bányászok helyzete speciális, hiszen külön is tárgyalnak a kormány képviselőivel. Ezenkívül természetesen az ÉT ülését is megkülönböztetett figyelemmel kísérik. *Bónis János*, az elnökségi iroda vezetője úgy fogalmazott: a szakszervezet csomagtervét komplexen értelmezik, s nem tudják elképzelni, hogy abból akár csak egy követelést is figyelmen kívül hagyhatnának.

Megkérdeztük a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkárát, készülnek-e a közeljövőben sztrájkra, netán a bicskei központú éhezéshez csatlakoznak?

— A bicskei éhségsztrájkkal kapcsolatban szakszervezetünk nyilatkozatot adott ki, amelyben elmondtuk, szolidárisak vagyunk velük, hiszen mi is hasonló célokért *Kupa Mihály* miniszternek — át fogják adni azt a válságkezelő csomagot, melyet a PSZ „magad uram, ha szolgád nincsen" elv alapján dolgozott ki, a kormányzatot ugyanis hiába kérte erre. E programban, amelyen most végzik az utolsó simításokat, ismételten követelik a közalkalmazotti törvény betartását, a kétkulcsos áfa, illetve a semmilyen dologi és bérfejlesztés kompenzálását, megjelölve ennek forrásoldalát is. E programmal, mely egy év túlélését tartja az elérendő célnak, a robbanást és a sztrájkot szeretnék megelőzni. Ha azonban a hét végi kétnapos ÉT-tárgyalás a fenti kérdésekben semmilyen eredménnyel nem járna, és nem születne megállapodás, akkor — ahogyan a főtitkár asszony lapunknak kijelentette — elképzelhető, hogy a PSZ kétórás figyelmeztető sztrájkot szervez. Mint arról már írtunk, a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete aláírásgyűjtésbe kezdett hasonló célokért, s az aláíróíveken szerepel az is, hogy a PDSZ *„végső eszközként a többi érintett szakszervezettel közösen vagy önállóan sztrájkot szervezzen". Petrus László*, a PDSZ ügyvivője lapunkat arról tájékoztatta, eddig húszezer aláírás gyűlt össze, ám még több várható. Ma délután négy órakor Tanóra a puszta ég alatt címmel aláírásgyűjtő akciót szerveznek a Blaha Lujza téren.

— A sztrájk ügyében egyelőre még nem foglaltunk állást — mondta az ügyvivő. — Minden azon múlik, mennyire veszi figyelembe az ÉT-n a kormány a LIGA követeléseit, illetőleg akarnak-e majd sztrájkolni a LIGÁ-n belüli szakszervezetek.

H. É. — T. K.

Milyen büntetést kap Oláh?

A jelen lévő frakciótagok tegnap 16-11 arányban úgy szavaztak, hogy vonják felelősségre *Oláh Sándor* kisgazda képviselőtársukat két, általuk elítélendőnek tartott cselekményért: találkozott és megbeszélést folytatott *Torgyán József* pártelnökkel és *Boross Imrével*, a Nemzeti Kisgazdapárt főtitkárával, valamint az ország nyilvánossága előtt, a parlament plenáris ülésén lemondásra szólította fel *Boross Péter* belügyminisztert.

Miután a többség döntött Oláh felelősségre vonásáról, azt követően titkos szavazással kívánták meghatározni a büntetés mértékét, azaz: kizárják-e Oláht a pártból, vagy elégséges a figyelmeztetés. A múlt heti meghallgatásról készült — igen bizalmasan kezelt — etikai bizottsági jegyzőkönyvet ugyan mindenki megkapta, ennek ellenére a minősített többséghez szükséges létszám nem volt meg. *Szabó János* képviselőcsoport-vezető ezért a borítékok későbbi időpontban történő, azaz jövő hétfői felbontásáról döntött, így azok, akik a tegnapi ülésen nem szavaztak Oláh ügyében, még megtehetik.

A frakcióülés utáni sajtótájékoztatón azt is megtudtuk, hogy *Faddy József* helyére a hét végi időközi választáson a 36-ok nem indítanak jelöltet, mert még mindig tisztázatlannak tartják a párt körül kialakult jogi helyzetet. **(s. i.)**

Újabb 1956-os iratok

Az Országos Széchényi Könyvtárba került az a 47 irat, amelyet *Borisz Jelcin* orosz elnök adott át magyarországi látogatása idején *Göncz Árpád* köztársasági elnöknek. A dokumentumokat *Kosáry Domokos*, az MTA elnöke, illetve a könyvtár részéről *Juhász Gyula* főigazgató tegnap vette át. Jelcin hangsúlyozta, azt szeretné, „hogy szabad kutatás cél-

Bányászszakszervezet–kormány

Kevés esély a megegyezésre

Nem közeledtek az álláspontok a Bányaipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének sztrájkbizottsága és a kormány képviselői között tegnap megkezdett egyeztető tárgyalás első plenáris ülésén, amely után szakértői szinten folytatódott a vita. Ma délelőtt ismét összeülnek a bányászok és a kormány képviselői, és várhatóan a déli órákra kiderül, lehetséges-e kompromisszumra jutniuk, vagy a szakszervezet kénytelen lesz törvényes érdekérvényesítési eszközeivel élni.

A legélesebb vita középpontjában az erőművek által jövőre, illetve középtávon átveendő energetikai szén mennyisége, illetve a szén ára áll.

A kormány képviselőinek vélekedése szerint a szénbányák és a szenes hőerőművek közös részvénytársaságba egyesítése önmagában meghozná a megoldást, míg a szakszervezet szerint ilyen társaságot létrehozni január elsejéig teljesen lehetetlen. Az utóbbiak az úgynevezett szénfillér bevezetését javasolják: néhány fillérrel emelkedne a villamos energia kilowattóránkénti termelői ára, ezt a felhasználók fizetnék meg — nem a lakosság —, és ezzel egyenlítenék ki az MVM Rt.-nek a hazai szén felhasználásából következő veszteségeit.

A plenáris ülés után *Schalkhammer Antalt*, a BDSZSZ elnökét arról kérdeztük, lát-e esélyt a megállapodásra?

— Csak a pillanatnyi helyzetről tudok beszélni: most nem látom a kompromisszumkészséget. És ha ez nem változik, akkor nem marad más eszköz, mint az, hogy megpróbálunk mindenféle szolidaritást igénybe véve kikényszeríteni egy, a társadalmi előnyöket hordozó megállapodást. Az MVM egyszemélyes részvénytársaság, és a tulajdonosnak, a kormánynak piacgazdaságban is módjában áll utasítást adnia a menedzsmentnek, ha magasabb rendű tulajdonosi érdekről van szó. Tehát arra volna szükség, hogy a kormány adjon a villamos műveknek átvételi utasítást a hőmennyiségek és az árak tekintetében. Ezt szeretnénk elérni, de egyelőre az elvi megközelítésben is különbség van. A plenáris ülés ma azzal ért véget, hogy a szakértők kedd hajnalig megpróbálnak megállapodásra kész változatokat kidolgozni, hogy a keddi folytatás során születhessen megoldás. Mi azt is el tudnánk fogadni, ha 1993-ra megállapodnánk, és a kormány vállalná, hogy december közepéig megtárgyalja a nyitott kérdéseket. Mindenesetre kedd délben felállunk. Remélem, kompromisszummal.

F. T.

Roik bírósághoz fordul a névhasználat miatt

Új elnök, új mentalitás az 56-os Szövetségben

Nagyon remélem, hogy az 56-os Szövetség budapesti szervezetének szombaton, többségi akarattal megválasztott új elnöke nem egyszerű személycserét, hanem új mentalitást is jelent majd — mondotta kérdéseinkre válaszolva *Roik János*, a szövetség vezetője, akinél elsősorban azirányt érdeklődtünk, igaz-e, hogy *Pongrátz Gergelyt* leváltották. Roik cáfolta ezt az állítást, és Pongrátz távozásának részleteibe sem kívánt belemenni. Csupán megjegyezte, a volt elnök „nagyon egyéni" utat járt, s ez nem volt konfliktusmentes. Ennek ellenére felajánlották neki, legyen a szövetség szóvivője, ám Pongrátz ezt visszautasította.

Az 56-os Szövetség köreiből szerzett értesülés szerint a tagság csalódott Pongrátz Gergelyben, aki megérkezésköz egykori parancsnoka a tagság nélkül egyéni akciókba kezdett, és a fővárosi szoborügyekben kifejtett aktivitása sem keltett osztatlan sikert.

Információraink elmondták, Pongrátz Gergely maga köszönt le elnöki tisztségéről, kijelentve, ő ezután is a maga egyéni útját fogja járni, mert nem kíván egy „gittegylet szürkéi" között maga is elszürkülni.

Az egy esztendeje dúló belső harc után hogyan képzeli a budapesti szervezet munkáját az új elnök, *Bük János*? Kérdésünkre a fiatalabb generációhoz tartozó férfi elmondta, csapatmunkának fogja fel a vezetést, és jóllehet nem akarta elvállalni az elnöki tisztet, reméli, saját higgadtsága jó hatással lesz majd a tagságra. Kijelentette eddig is a nemzeti megszélsőséges gondolatok térhódítását meg kell akadályozni.

— Mi sem akasztást, sem gyilkolást nem akarunk — mondotta —, de jó törvényeket igen. Nemzeti egységben gondolkodunk, és a faji megkülönböztetést már csak azért is elvetjük, mert mártírjaink között vannak zsidók és cigányok is.

Egyébként az országos szövetség vezetője, Roik János a *Népszavának* elmondta, az október 23-i Kossuth téri incidens érlelte meg benne az elhatározást, hogy bírósághoz fordul. Úgy látja ugyanis, vannak, akik visszaélnek az 56-os névhasználattal. Konkrétan *Porubszky Istvánt* említette, aki szerinte az 56-os Antifasiszta és Antibolsevista Szövetség vezetőjeként őket is lejáratta. Szeretné bírósági úton elérni, hogy a forradalomra utaló megtisz-

Vadnyugati rímtörténet

Adott számú értékelendő rendezőnk van. Többségük kötődik egy — vagy egy-két — gondosan megválasztott színházhoz. Ami az ő szempontjukból érthető, de a többi színház szempontjából sajnálatos. Értékelendő rendezőink *Pesten* dolgoznak, *Kaposváron*, esetleg *Szolnokon*, s ezzel a mozgásigényük kis is elégíttetett. Alig akadnak köztük olyanok, akik vállalkozókedvből vagy más ambíciókból vezérelve elvetődnek távolabbi, illetve rosszabb kondíciójú színházakba is. Az egyikük *Verebes István*.

Legutóbb Verebes *Zalaegerszegen* vendégként megrendezte és eljátszotta, hogy milyen is az, amikor ő Zalaegerszegen vendégként rendez és játszik. *Gorkij Éjjeli menedékhelyét* használta fel apropóul, hogy a fővárostól távolba szakadt kollégái iránti tiszteletből, színpadi balladát költsön a vidéki színészéletről. Ő maga Lukát, a vándort alakította a bensőségesen szép előadásban. Örök utazóként jött, maradt kicsit, majd távozott. Mielőtt elment, még dödögött valamit arról, hogy más városokban is keresik az újat, ott van dolga. Mindenesetre tudni lehet, merre vitte tovább a lába és a kötelesség, hiszen pénteken a *Miskolci Nemzeti Színház Rostand Cyranóját* mutatta be Verebes István rendezésében.

Verebes ezúttal egy XVII. századi, romantikus francia darabot helyezett át a XIX. századi *Amerikába*, a *Vadnyugat* közepére. Legalábbis így kezdett hozzá, s itt tartottak a tervezők is (*Éry-Kovács Gergely, Torday Hajnal*), amikor a színpadképet és a kosztümöket elképzelték. Verebes azt mondja: Cyrano egy hallgatag cowboy. Pechjére — nem az. Hiszen a nagyorrú gascogne-i vitéz a drámairodalom egyik leglágfertigebb hőse. Alkatilag alkalmatlan néma leventének. Lételeme a nyelv, virtusa a rímes beszéd, éke a szóvirág. Nem fosztható meg verbális lendületétől, hiszen úgy a drámája is odaveszne. Mi maradna akkor belső szépségéből, lelki nagyságából és félig-meddig viszonzott szerelméből?

A rendező időközben aligha nem rájött, hogy a bőbeszédű poétát mégsem nézhetjük hallgatag cowboynak a kedvéért. Úgy képzelem, félúton beismerte, hogy a darab nem igazán működik az általa kigondolt rendszerben, s halkan hátrább lépett. A színpadon maradt összekuszált helyzetből ki-ki igyekezett a saját erejéből, színészi intelligenciája révén kivergődni. A legtöbbre a sokra hivatott címszereplő, *Szervét Tibor* jutott. Érzékeny, hajlékony játékában még bizonyos nagyvonalúság is felfedezhető: amikor lehet, Szervét visszaigazolja Verebes elképzelését. Alakításának legszebb pillanatait ugyanis Cyrano némaságára időzíti. Legjobb jelenetében *nem* mondja el *Túróczi Éva* Roxane-jának, amit elmondani kívánt. Roxane bevallja, hogy szeret (mást), mire Cyrano — tán életében először — elhallgat, hogy elhallgassa, ami a szívén és a száján.

A felemásra sikerült előadás felmutat új és érdekes vonásokat, melyek eddig nemigen tartoztak hozzá a Cyrano-képünkhöz. Például, hogy milyen kétes értékű dicsőség vért ontani egy ostoba élc miatt, s hogy — az esztétikai értéken túl — morálisan miként ítélhető meg a ballada, mely szóban és tettben is úgy végződik: „Megdőflek a versem végén!". Vagy hogy Roxane milyen gátlástalanul csalja lépre grófi hódolóját. Vagy hogy Cyrano és Christian micsoda tapintatlansággal és kíméletlen önzéssel használják ki egymást, szerelmi céljuk érdekében.

Az a szép, francia romantika se fenékig tejfel. Benne rejlik a vadnyugat.

Stuber Andrea

Túróczi Éva és Szervét Tibor Jármay György felvétele

TELE/VÍZIÓINK

Néha csoda

Ez az, amiért hajlamosak vagyunk visszamenőleg is mindent megbocsátani, a *Dallast*, a *Donovan gyereket* vagy a *Közjáték* néhány sorozatának elrettentéseit, mert ez az, amit mégiscsak a televíziónak köszönhetünk, hogy csodát láthatunk. A csodának pedig az a tulajdonsága, hogy lehetsz bármilyen nyomorult állapotban, lefoglalhat ezernyi bajod és problémád, ha megérkezik, nem enged el, legalább arra a másfél órára, amíg tart, felszabadít. A lélek a súlytalanság állapotába jut, méghozzá abban a biztonságos tudatban, hogy nem idegen tájakon bolyong, s nem marad le saját jól bevált gyötrelmeiről.

„Műveld a csodát, ne magyarázd" — mondja egyik versében *Nagy László*, s valószínűleg nem is lehet magyarázni. Reménytelen és nagyképű vállalkozás volna „értékelni" *Kathleen Battle* és *Jessye Norman* spirituálékoncertjét, csupán annyit lehet tudomásul venni, hogy két fantasztikus hang, ám két egymástól eltérő predesztináció, hang- és érzelmi alkat milyen művészi alázattal alkalmazkodott egymáshoz a spirituálé zenei világának tökéletes felmutatása érdekében. A két művész között legalább akkora a különbség, mintha *Szvjatoszlav Richter* és *Rubinstein* zongorázott volna külön-külön, majd négykezest.

Mégis — hiszen *Amerikában* vagyunk — volt valami mesterdalnoki kihívás, már csak a pikantéria kedvéért is. Két olyan művésszel, akiknek lábai előtt hever a zenei világ, ezt el is lehet játszani. Nincs benne semmi rizikó. Tudni lehet: itt nem lesz vesztes. Ennek ellenére magával ragad az izgalom, amely oly idegen a mi európai stílusérzékünktől. Na most aztán mit tud még „bedobni" Jessye Norman a maga világhírű drámaiságával Kathleen Battle zokogó imája után? Mert azért, a mi ízlésünkhöz képest, valóban meglehetősen alpári módon izgatták a közönséget. S bevallom, én ezt is roppant élveztem.

Akik az amerikanizálódás veszélyétől rettegnek, féltik a nemzeti kultúrát, furcsán érezhették magukat a hangverseny láttán. Mert ebben bizony vastagon benne volt az ÜZLET; a téma is szenzáció, s ráadásnak a két „emancipálódott" néger világsztár. És mindennek ellenére, mégiscsak az amerikai mély, népi zenei hagyomány került ki győztesen, diadalmasan ebből a pikáns üzleti vállalkozásból. Ahogyan *Bartók* és *Kodály* is elképzelte volna, ha az arisztokratizmusunk nem a formákban, a művészi illemben nyilvánulna meg, hanem a minőségben.

Eszembe jut egy kecskeméti népzenei találkozó, ahol több napon át borzasztó okos és érdektelen elméleti előadásokat hallgattam néhány hozzáértő, ám ki-be lézengő gyér hallgatóság körében, abban a nyomasztó tudatban, hogy zenei anyanyelvemet milyen elképesztően ösztönösen használom. Minden előadás a lelkiismeret-furdalást, a szégyent erősítette bennem. És akkor elérkezett a búcsúest. A tudósok tudományuk, a hallgatók tudatlanságuk súlyától megszabadulva mulattak. Egy ősz hajú székely és egy pesti fiú táncolt előttünk versengve, mi tapsszal, részrehajló szurkolással hajszoltuk őket a még jobba, a legjobb utáni jobba. Tisztára amerikai stílusban! Azaz dehogy is. A kiemelkedő tehetség mindig is párosult bizonyos vagány versenyszellemmel.

Talán itt rejtőzik a magyarázat arra, miért nem tud hatni még az az elenyészően kevés népzenei műsor sem a televízióban? Mert túlságosan tudományos alapon közelítünk hozzá (némelyek úgy is adják elő), holott fogalmam sincs, mit kellene megérteni azon, ami a szívünkben a [illegible]

Párizsi tudósítónktól

Hogyan raboljuk el önmagunkat?

„A nous deux, Paris!" — kiáltott föl *Balzac* hőse, Rastignac, mielőtt *Párizs* meghódítására indult volna. Hányan, de hányan akarták *Párizst* a lábuk előtt heverve látni! Most magyarul hangzik, egy zseniális magyar kislány szájából: *„Kettőnké a harc! Kettőnkön a sor!"*

Polgár Judit épp most hódítja meg a francia fővárost. *Sakkról* általában a sportkrónikában írnak. Hadd tegyünk ezúttal kivételt. Nemcsak azért, mert a világ legfényűzőbb, leglátványosabb sakkversenye a *Champs-Élysées Színházban* játszódik. Hanem, mert *Phi[illegible] Trophée Immopart*. Idén Timmannak nem volt szerencséje. Az első fordulóban Polgár Judittal sorsolták össze. A magyar kislány 2-0-ra nyert. A zsúfolásig megtelt színház vastapssal jutalmazta a hatalmas képernyőről boldogan mosolygó Juditot. A francia média azóta a Polgár névtől visszhangzik. Egyébiránt a verseny rendezése újszerű. A nézők kis szavazókészülékkel voksolhatnak a nagymesterek soron következő lépéseire. Aki a legtöbb lépést eltalálja, sakkszámítógépet nyerhet.

Jean-Edern Hallier régóta álmodozik arról, hogy megdett. Megint máskor megszervezte saját elrablását, eltűnt egy hétre, majd újra előkerült. Azzal is dicsekszik, hogy hölgyrajongóiból háremet tart fönn.

Nos, ez a fura figura, aki mellesleg *Szaddám Huszein* pártolója és Mitterrand ellensége lett időközben, és kokettál már a szélsőballal és szélsőjobbal is, szatirikus hetilapot alapított *Nemzetközi Idióta* címmel. Önmagát a francia irodalom *Bobby Fischerjének* tartja, aki dacol a világgal. Legutóbb a bíróság előtt követelte, hogy megjelenése előtt álló új regényét vigyék a zúz-

Tankönyvcsekk?

Tegnap megnyílt az A + A, azaz az *Angyalföldi Alternatív Tankönyvbolt* a *Váci* úton. Manapság már összesen 110 kisebb kiadó vállalkozik az országban tankönyvek kiadására. Értékesítésükre sorra nyílnak a boltok *Győrött, Debrecenben, Miskolcon* és több nagyvárosban.

Az üzletben többféle tetszetős, könnyen áttekinthető, színes, és súlyát illetően szerencsére már könnyű nyelvtankönyv sorakozik. Rövidesen kapható lesz matematika és más tantárgy tanulását elősegítő kiadvány is. Hogy a szülők pénztárcáját ne terheljék túl, arra remek dolgot hallottunk. A gyerekek tan[illegible]

Erdősy Attila, építész

L: Előző lehón

-: követségi kérdés

10-12

Magyar
Építő művészet

Bp. 1983

83/4

ERTSEY Attila építész

Aláírója a Hivjuk életre az építészkamarát. c. felhivásnak. ld. Magyar Nemtez 1990. márc.14. 4.p.

dek. /1848. március 19 - 1848. december 31./ Összeáll. és sajtó alá rend. Szekeres László. 2. köt. Bp. 1967, Akad. K. 924 p. 20 cm.

/- - összes müvei. Cikkek és beszédek 2./
Kritikai kiad.

92/43
JÓKAI Mór: Cikkek és beszédek. 1850-1860. Összeáll., sajtó alá rend. H. Törő Györgyi. 5. köt. 2. r. Bp. 1968, Akad. K. 723 p. 20 cm.

/- - összes müvei. Cikkek és beszédek./
Kritikai kiad.

93/28
JÓKAI Mór: De kár megvénülni. - Öreg ember nem vén ember. Regény[ek.] (Sajtó alá

megvan

Ertler David

ötv.

l.

Kőmagyökj;

1297. 7.

Ertler (Ertel) Dávid

ötös

L.

Szudray – Szentiványi

450. l.

i uszodájának belsejét tünte-
ak, egy pedig a trambulinon

9.6 cm.

Ertler David

Ötvös Magyarban

Kolmagyotzj-

235. l.

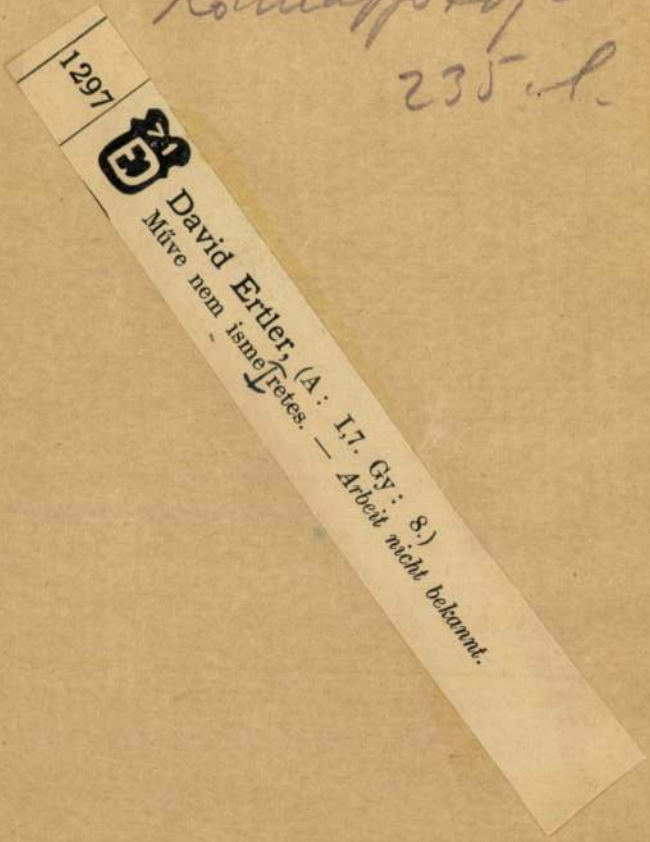

ERTSEY Attila ép.

Magyar Fórum,
1991. 13. sz. 5. p.

Új pályázat kell, új szellemi társulással...

(**Ertsey Attila** építészmérnök)

Tisztelt Uraim!

Nagy tisztelettel figyelem elszánt törekvésüket a Nemzeti Színház ügyében. Bárminek, ami a Nemzet számára hasznot hajt, csak így, egyéni kezdeményezésekből szabad megszületnie, akkor lehet valóságos. Ahhoz, hogy megválaszolhassuk a Nemzeti Színház kérdését, világosan előttünk kell állnia a Nemzeti Színház eszméjének. Valaha a Nemzeti Színház kultúránk, a magyar nyelv temploma volt, fennmaradásunk jelképe. Akkor a színházak, a vándorszínészek ezt az eszményt szolgálták, ilyen értelemben lehetett színházi életről beszélni. Akkor a nemzet önmagát akarta megformálni. Most egy nemzettudattól megfosztott nép áll tanácstalanul, idegen ideálok vonzásában e feladat előtt.

A Nemzeti Színház eszméje ma csupán emlék, egyesek számára az se. Ennek tudatában tehetjük föl a kérdést; érdemes-e építeni? Hogyan és kinek?

Én azt mondom, igen, érdemes. Ehhez azonban néhány feltételt meg kell változtatni.

A tervpályázatot ki kell venni az állam kezéből. Akkor nem történhet meg, hogy a zsűribe pozíciók alapján delegálják a tagokat, s az sem, hogy az építész zsürorok közt kettő is akad, aki annak a tervezővállalat-monstrumnak az embere, érdekelt a megbízás megszerzésében. Úgy tűnik, nem tanultunk Bős–Nagymarosból, a döntést „független" szakértői lobbyra bíztuk.

Új pályázatot kell kiírni, de intézményeken kívül, az államtól függetlenül. Ez nem az állam dolga, hanem csakis a szellemi élet képviselőié.

natkoznak. Ez utóbbiakat egyelőre
alni. Kevésbé érvényesül a kuta-
ésnek mint egésznek a figyelembe
ősiti a scriptor és a miniátor
tal a szövegkompozicióban is uj
iszen a képeket magyarázó rubri-
nkényes módon - fejezetekre tagol-
Jogos tehát "Képes Krónikáról"
ka során az illusztrált kézirat
tipusa jött létre.
miniátor együttmüködésének első
k szövegbeli helyének, ezzel téma-
apcsolatának, méretének, továbbá
ének meghatározása volt. Mindez
fejezéssel tördelésnek nevezhető.
ra nézve beható és meggyőző mo-
. század eleji francia könyvfesté-
ól publikáltak.[112] A vizsgálat ered-

ERTSEY Attila épitész

Hozzászólásának ismertetése a Magyar Épitész Kamaráról rendezett vitán, 1991. január 11.

= a/3. 1991. 2.sz.

WEINBRENN W.

Reder.

Polen

Polen, das unter Boleslav II. noch in der ersten Zeit der Auseinanderse ung zwischen Gregor VII. und Heinrich IV. zu den Verbündeten des Papst gehört hatte, war schon in den achtziger Jahren aus der Obedienz Gregors VII. in die seines Gegners Wibert und ins kaiserliche Lager übergegangen[618]. A der

[616] KEHR, Wibert 1, 360–362; JORDAN, Stellung Wiberts von Ravenna S. 156; K virz, Entstehung des Kardinalkollegiums S. 70 Anm. 225.

[617] JL. 5662 vom 27. Juli 1096 (Migne, PL. 151, 480–482); als Legaten schlug d Papst den Abt Odilo von St. Gilles vor. Im Jahre darauf trat Koloman I. in die Allianz d politischen Mächte um Urban II. ein durch seine Heirat mit Busilla, einer Tochter R rs I. von Sizilien. Durch die neuen Untersuchungen von W. HOLTZMANN, DA 19, ist der Name (Busilla) auch dieser Rogertochter fragwürdig geworden, s. o. S. 136 Anm. 482. päter stand Koloman mit Byzanz in engster Verbindung als Ratgeber der Komnenen und S wiegervater des Johannes Komnenos, der sich mit Kolomans Tochter Irene (Pyrisca) verm hlte; s. DE LA FORCE, Les Conseillers latins d'Alexis Comnène, Byzantion 11 (1936) 154 Zur Geschichte Ungarns und seiner Beziehungen zu Urban II. s. auch B. HOMAN, Gesc des Ungarischen Mittelalters 1 (1940) 315ff. (freilich nur zusammenfassend und ohne Disk ssion der einzelnen noch ungeklärten Fragen); vgl. ferner die knappen, anregenden Bemerk ngen von G. SZÉKELY, Ungarns Stellung zwischen Kaiser, Papst und Byzanz zur Zeit der K uniazenserreform, Spiritualità Cluniacense in: Convegni del Centro di Studi sulla Spiri ualità medievale 2 (Todi 1960) 312–315.

[618] Vgl. The Cambridge History of Poland 1 (1950) 41–42f.; s. auch Gregor VII Reg. II, 73 an Boleslav II. von Polen (ed. CASPAR 1, 233ff.).

ERTSEY Attila építész

SÁROS László: KÖR Építészeti Stúdió Kft. = Magyar Építőművészet, 1991. 5/6.sz. 4 - 11.p. ill.

A KÖR tagja. Beszámoló munkájukról

A pravoszláv templomok topográfiai jegyzéke

E topográfiai jegyzék csak alapvető adatokat tartalmaz a magyarországi szerb templomokról. Ábécérendbe szedett lajstroma tájékoztató jellegű.

Azokról a templomokról, amelyeknek építészeti vagy művészeti értéke jelentősebb, több adatot közlünk.

A jegyzék három csoportra oszlik: I. A pravoszláv istentisztelet céljait szolgáló templomokéra, II. A más hitfelekezetek, illetve a községi tanácsok rendelkezésére bocsátott templomokéra és III. A lebontott templomokéra.

Megjegyzés: A II. csoportba tartozó templomok esetében a templombelsőt lényegesen átalakították, eltávolították az ikonokat, az ikonosztázokat, továbbá a pravoszláv istentiszteletthez nélkülözhetetlen egyéb tárgyakat. A III. csoportba tartozó templomokról csupán a levéltári anyagból, illetve a jórészt Szentendrére átszállított műkincsek alapján szerezhettünk értesüléseket.

I.
A pravoszláv istentisztelet céljait szolgáló templomok

1. Baja

A templomot Szent Miklósnak szentelték. A mostani egyhajós, klasszicista elemeket magában foglaló, tekintélyes barokk templom 1775-ben épült a korábbi, 17. század végéről való pravoszláv templom helyén. Az aranyozott faragású magas ikonosztázt a 19. század húszas éveiben fejezték be. Az ikonosztáz ikonjait Arsa Teodorović festette 1793-ban, a főpapi trónust pedig 1810-ben. Az egyes műtárgyakat, közöttük Ostoja Mrkojević 1692-ben festett *Triptichonját* is Szentendrére, a Szerb Egyházművészeti Gyűjteménybe vitték át.

A templomon és az ikonosztázon folyó jelenlegi konzerválási és restaurálási munkálatokat az Országos Műemléki Felügyelőség irányítja.

Zuegina

Ertl Viktor

építész

Szül. 1880. Nándor-völgyön (Győr m.) Rozsnyón és Losonczon végezte középiskoláit, azután a münchemi műegyetemen tanult. Gyakorlati éveit Bálint és Jámbornál, Way és Straussnál és Fejér és Dános építészeknél töltötte. 1914-18. katona, azután a Felszámoló hivatalnál, majd a Pénzügyminisztérium II. főosztályában működött. 1926-tól önálló tervező és vállalkozó. Bér- és családi házakat tervezett és épített.

Vallott Antalné Lapis Piri. okl. Gazdasszony. Gy. 1929. 152. t. 1. szék.

Ertl Viktor

építész

Elektr. arch.

Válybal

An

die Buchhandlung

152. l.

Durch die Buchhandlung .....

.....

bestelle ich

Reallexikon zur Deutschen Kunstgeschichte

Herausgegeben von Otto Schmitt

..... **Lieferung 1 und folgende des** (etwa 12 Lieferungen zu je 4 Bogen umfassenden) **I. Bandes** zum **Subskriptionspreis von je RM. 5.85** (anstatt RM. 6.50), der spätestens mit Vollendung des I. Bandes erlischt.

Ich verpflichte mich mit dieser Bestellung zunächst nur zur Abnahme des I. Bandes und erwarte nach Vollendung des I. Bandes Aufforderung zum Bezug der weiteren Bände. Ich erhalte durch die Subskription auf den I. Band das Vorrecht auch die weiter erscheinenden Bände mit gleicher Preisermäßigung zu beziehen.

Name und Stand: .....

.....

Ort und Tag: .....

.....

m 1337. XI. 36. (52053)

MDK

Ertl, hegedükészítő

Polgár G.: A hegedü. Vas. Ujs. 1914.11.sz. 209.l.

Megnyitva

Értelmes gyula

mezőkövesdi újonnabó

l.

Rákosszentmihályon 1896

245. l.

249. l.

48. Ereklyemuz.

lőrefésült haja, szemöldöke, bajusza és
szeme kék. Állógalléru sötétzöld atillája

4 cm.
rczi emlékek muzeumából (107/95.No.168).
-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

490

Értekezés Gyula

mezőkövesdi szűrszabó

mester hímzett szűrje

repr.

Vas. Ujs. 1897. 383. l.

(A népies magyar ru-

házat eredete.)

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **MÁJUS** 22. hét

26 Vasárnap		Nérei Fülöp *Fülöp*
27 Hétfő		Béda et. *Béda*
28 Kedd		Ágoston pk. *Emil*
29 Szerda		Pazzi Magd. *Maxim*
30 Csütörtök		Arki Janka *Sándor*
31 Péntek		Jézus sz. Sz. *Petronella*
1 Szombat	**JÚNIUS**	Pamfil vt. *Pamfilius*

Értelmező Gyula

mezőkövesdi

műszaki

középiskolai

tanár

164. l.

165. l.

Értelmes Gyula

mezőkövesdi

református

l.

Gróf Ky

3. l.

Érkelmes Gyula

újpaszmövek műszaki
Mezőkövesd

Grosschy Istvánné dr

Magyar nejei bün-
zsebkI. t cifraosztr.
Bp. 1930. 3. l.

-

téseket füzni,. Zalavárott fennmaradt
adatait. Az a pompás szallagfonatos
könyvtárába őriznek stilusban szorosan
t azoknak is kiindulópontjához az
s kapcsolat annál is inkább feltünő,
Szalczburgból jött müvészek festették é
t.

iket nem lehet nyugodtan emlékekre konk
elengdehetetlenül szükséges ahhoz, hogy
. A honfoglalás előtti templomok kérdé
e ma sem az irott, sem az emlékszerü ku
s kutatás kiinduló pontjai lehessenek.
az emlékanyag egy csoportját hozzá kxxx
amelyeknek azon a helyeken való létezé-

Értény, nk. Tolna vm. tamási j.-ában, az újdombóvár—lepsényi vasútvonal mellett. (1930) 1515 lak.

Értesítési kötelezettség, kereskedelmi jogi fogalom, a szerződések másodlagos tartozéka. A szerződések jóhiszemű teljesítése az alapszolgáltatás kötelezettsége mellett még egyéb mellékkötelezettségeket is ró a szerződő felekre. Ezek közül a legfontosabb az É. Ennek értelmében az adós minden körülményről, mely a hitelező érdekeit érinti, az utóbbit értesíteni tartozik. Az É.-nek jelentősége van pl. a szavatosságnál, az engedménynél, a megbízásnál, a biztosításnál, az utalványnál, a váltónál és a csekknél. A biztosított köteles a biztosítót a biztosítási esetről; az engedményező az adóst az engedményezésről; a megbízott a megbízót a megbízás teljesítéséről; az utalványos az utalványozottat az utalvány be nem váltásáról, hasonlóképpen a váltó- v. csekkbirtokos közvetlen előzőjét a nemfizetésről értesíteni.

Értesítés nélkül, váltójogi kifejezés, az idegen váltó szokásos kelléke abban az esetben, ha a kibocsátó a váltó kibocsátásáról külön nem értesíti az intézvényezettet.

Értesítő. 1. A szülő, ill. gyám szabályszerű időközökben, a középiskolában félévenkint történő tájékoztatása a tanári kar részéről a tanuló előmenetele felől. A községi és autonóm felekezeti középiskolákban a tanulók január 31.-én külön lapon kiállított *félévi É.*-t kapnak, amelyet a szülő v. helyettese láttamozni tartozik. A miniszter rendelkezése és vezetése alatt álló középiskolák, úgyszintén a polgári és az elemi iskolák tanulói felvételükkor tanulmányi É.-könyvecskét kapnak, amelybe folytatólagosan bejegyzik a félévi és évvégi tanulmányi eredményeket. **2.** A közép-, polgári és felsőkereskedelmi iskolák a tanév végén kiadott nyomtatott beszámolója működésükről; tartalmát a Rendtartás írja elő. Ezt az É.-t régebben *programm*nak nevezték.

Ertl *Antal*, festő, *1796, †1852. Sopronban működött, jellegzetes biedermeier tájképei és életképei a soproni múzeumban és magántulajdonban vannak.

Ertl *Emil*, osztrák regényíró, *1860, †1935. Első nagysikerű könyve *Im blauen Guguckshaus* (1909). Történeti regényei G. Freytagra emlékeztetnek. Legnagyobb műve *Ein Volk an der Arbeit* c. négy könyvből álló regényciklusa, 1809-től napjainkig négy osztrák nemzedék típusait állítja elénk.

Ertl *János*, orvos, *1880. Vidéki gyakorlat után 1912-től mint műtő-sebész budapesti kórházakban, majd a világháborúban a harctéren működött. A háborúban tökéletesítette a regenerációs sebészetet (állkapocs- és végtagpótlások), a budapesti egyetemen 1921-ben a képzőműtétek tanának magántanára lett. A honvédségnél dolgozik, mint plasztikai sebész. Összefoglaló munkája: *Plasztikai sebészet* (1921).

Értónus, az erek törekvése az összehúzódásra. Ezt az *érszűkítő idegek* (vasoconstrictorok) fokozzák, míg az *értágítók* (vasodilatatorok) csökkentik. Sápadt arcnál az erek tónusa fokozott, pirulásnál erősen csökkent.

Eruánt II., örmény király, uralkodott Kr. u. 65-től 88-ig. Uralma alatt szünt meg az örmény uralom Mezopotámia felett. Városokat építtetett, így székhelyéül *Eruántágierd*et (ma romváros Szovjet-Örményországban, E. palotájának és mauzoleumának maradványaival).

Eruca, *borsmustár*, a keresztesek családjába tartozó növénynemzetség. Mintegy 10 faja közül a Földközi tenger mellékéről származó *E. sativa*-t régebben termesztették, magvaiból olajat sajtoltak. Füve Olaszországban ma is kedvelt saláta.

Erucastrum, l. *Hirschfeldia*.

Eruditio (latin), a. m. tanultság, műveltség, mesterségbeli tudás.

Érújfalu *(Závada)*, nógrádmegyei község, Tr. óta Csehszlovákiához tartozik; (1930) 228 lak.

Erupció (latin), vulkáni hegyek kitörése. Az egyes E.-k néha szabályos, legtöbbször azonban szabálytalan időszakokban követik egymást. Az E.-nak kétféle fajtája van: egyik a *mélységbeli E.*, amikor a kitörés alkalmával az anyag nem jut el a föld felszínére, hanem még a föld belsejében megmerevedik, mert a felette levő kőzettömeget nem képes áttörni. A másik a *felszíni E.*, ennél a vulkán az anyagot kiszórja s az a föld felszínén halmozódik fel.

Eruptiv kőzetek *(tömeges kőzetek)*, földünk szilikát övéből származó, izzónfolyós oldadékoldatok, a „magmák" lehűlése, kikristályosodása révén keletkezett kőzetek. A föld legkülső, 16 km mélységű övének több mint 95%-a E.-ből áll. Ha nagyobb mélységben merevednek meg, akkor *mélységbeli* v. *plutói*, ha felszínközelbe v. éppen a felszínre törnek, akkor *kitörésbeli* v. *vulkáni kőzetek*nek nevezik őket. A plutói kőzetek főképviselői a gránit, szienit, diorit, gabbró. Vulkáni kőzetek a riolit, trahit, andezit, dácit, bazalt. Az E. ásványi főalkatrészei: földpátok, kvarc, csillám, amfibol, piroxén és olivin; vegyileg oxigén, szilicium, aluminium, vas, kalcium, nátrium, kálium és magnézium az uralkodó elemeik.

Érvágás, ősi eljárás a betegségek megelőzése és gyógyítása céljából. A modern orvostudomány hosszú ideig száműzte a gyakorlatból. Újabban főleg *Aschner* Bernhard kezdeményezésére ismét értékelik, mint sokszor életmentő beavatkozást. Használják agyvérzésnél, magas vérnyomásnál, mérgezéseknél, klimaxos panaszoknál, vese- és szívbajoknál; szívaszthmánál kitűnő hatású, de angina pectorisnál életveszélyes lehet. É.-kor a testsúly és vérbőség szerint 2—4 dl vért csapolnak le. Hatásának módja nem teljesen tisztázott. A vér ugyan hamarosan pótlódik, de az É. oly vegyi folyamatot in-

Uj Idők Lex. IX. K

dít meg, mely a vér felhigulásával és a szív tehermentesítésével jár.

Érvasad *(Vășad)*, szilágymegyei község, Tr. óta Romániához tartozik. (1930) 1967 lak.

Érvelés (latin *argumentatio)*, a mások meggyőzésére való törekvés logikus megfontolások feltárása útján. Eszköze az *érv* (latinul *argumentum*), maga a logikus megfontolás. Van tudományos É., amely elméleti tantételt bizonyít, van jogászi, kereskedői, politikai és egyéb gyakorlati É. is. Az É. hatásossága nem mindig a bizonyítás logikai értékétől függ, hanem a gyakorlatban az érvelő ékesszólása, rábeszélőképessége is erősen érvényesülhet.

Érvény, az *érték* (l. o.) létformája. Érték és valóság szemben állnak egymással, a valóság *tényleges*, az érték *érvényes*. Az É. fennállása *objektív*, tehát nem függ elismerésünktől. Az É. elismerésétől függ azonban ítéleteink *érvényessége*, akár lét-, akár értékítéletek azok. Az É. azt jelenti, hogy az értéknek meg kell valósulnia, hogy a valóság értékes legyen, É.-e van pl. egy erkölcsi szabálynak.

Érvényes felület, a vívósportban a versenyző testének az a része, ahol a szabályok értelmében őt érvényesen el lehet találni. Fegyverenkint változik: kardban É. az egész felsőtest derékig, a karokkal együtt, tőrben nyaktól derékig, a kar és a fej kivételével, nőknél a két csípőt összekötő vízszintes vonalig, párbajtőrben az egész test.

Érvénytelenség, a jogügylet hatálytalansága abból az okból, hogy az ügyletnek valamely kelléke hiányzik. Az É. legsúlyosabb esete a *semmisség*, amikor a jogügyletnek semmiféle a felek részéről célbavett hatása nincsen. Ezzel szemben a *megtámadható* jogügylet ideiglenesen hatályos ugyan, de a felek egyike azt egyoldalú nyilatkozatával visszaható erővel megdöntheti. *Semmis* a komolytalanul kötött, a színlelt, a törvény kijátszására irányuló, a törvényes tilalomba ütköző, az erkölcstelen, a közrendet sértő, a képviseleti jog nélkül, a nem kellő alakban v. a megkívánt cselekvőképesség hiányában megkötött, a határozatlan szolgáltatásra irányuló jogügylet. *Megtámadható* az a jogügylet, amely kényszer, tévedés v. megtévesztés hatása alatt jött létre.

Érverés, l. *Érlökés.*

Ervum, *növénynemzetség*, l. *Lencse.* Így nevezik a bükköny *(Vicia)* egyéves fajokból álló alnemzetségét is.

Erwin von Steinbach, német építész, *1244 körül, †1318. Neki tulajdonították a nagy strassburgi Münster építését, de valószínű, hogy csak a Ny.-i rész ered tőle. Halála után fiai (Erwin és Johannes Wielin) folytatták művét.

Erymanthosi vadkan, a görög mitológiában kegyetlen fenevad, amely Arkadia és Elis határán, az Erymanthos hegyén tanyázott és onnan pusztította a környéket. *Herakles* Eurystheus király parancsára elfogta és elevenen vitte Mykenaiba.

Eryngium, l. *Iringó.*

Erysipelas, l. *Orbánc.*

Erysiphe, l. *Liszthármat.*

Erythema, a bőr felszínén jelentkező nagyobb vérbő foltok. Különféle külső (gyulladás) és belső ingerekre (elpirulás) a bőr erei kitágulnak, „hyperaemiás" területek, vörös foltok keletkeznek. Ha a foltok élénk pirosak, a vérbőség *(hyperaemia)* aktív; ha szederjes színűek, a vér pangása okozta passiv hyperaemiáról beszélnek.

Erythraea. 1. Olasz gyarmat, l. *Eritrea.* **2.** Növénynemzetség, l. *Ezerjófű.*

Erythrina, a hüvelyesek családjába tartozó növénynemzetség. Mintegy 30 faja a trópusi tájakon honos. A kertészetben alkalmazása a Dahliáéhoz hasonló. Kevéssé ismert, pedig nagyon szép és nem kényes növény. Magvetéssel és zöld dugványozással szaporítják. Gondozása és teleltetése is ugyanúgy történik, mint a Dahliáé.

Erythrocyta, l. *Vörös vérsejtek.*

Erythroderma, az egész test bőrfelületére szétterjedő, vérbőségtől kísért, élénkvörös erythemafoltokkal és hámlással járó, néha sokáig elhúzódó bőrgyulladás. A *másodlagos E.* más betegségek (psoriasis, pityriasus rubra pilaris Devergie, leukaemia stb.) kísérő jelensége. Különféle orvosságok: chinin, belladonna, higany idézik elő. A szervezet túlérzékenysége nagy szerepet játszik benne. A *Leiner-féle E. desquamativum neonatorum* újszülötteknél lép fel, a bőrfelület vörösségében és a fej faggyúmirigyeinek fokozott működésében nyilvánul. L. még *Csalánkiütés* és *Ekcéma.*

Erythroxylon, a kétszikűek Erythroxylaceae családjába tartozó növénynemzetség. Mintegy 200 faja a meleg éghajlat alatt, főleg Amerikában él. A Peruban és Boliviában honos *E. coca* szolgáltatja a *cocalevelet*, fontos gyógyanyagot. Ebből, valamint a kolumbiai *E. novogranatense* leveleiből készül a *cocain*, érzéstelenítő és kábítószer. Képét l. a 353. lap előtt D.-Amerika térképének hátlapján.

Erzberger *Mathias*, német politikus, *1875, †1921. Néptanító volt, majd kat. lapoknál dolgozott. 1903-ban birodalmi gyűlési képviselő lett és erős harcot folytatott a birodalom gyarmatpolitikája ellen. E. volt a centrumpárt balszárnyának a vezére, 1917 óta a birodalmi kormány háborús politikája ellen küzdött. 1918. okt. 3.-án birodalmi államtitkár lett, ő állott annak a bizottságnak az élén, amely 1918. nov. 11.-én Foch tábornaggyal a compiègne-i erdőben a fegyverszünetet megkötötte. 1919-ben birodalmi pénzügyminiszter lett, de 1920-ban a Helfferich ellen folytatott pör miatt el kellett hagynia állását. Politikai gyilkosság áldozata lett.

Érzékcsalódás, a valódi érzékelés tulajdonságával bíró kóros észrevevés. Ha inger nélkül támad: *hallucináció*, ha pedig nem

Ertl
Lab I. 59. 121
III. 121

Erről Antal

MAGYAR MŰVÉSZET
1928 S.T. 584
Csatkai

Csatkai E.

Nyírpárdolás,
művészi és Sopronban
MM. 1928
584. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

< Erdl Antal >

festő

Erről

Csaskai Endre

< >, biedermeier-

kori festőnk.

ÚSV (Új Sopronvár-

megye?)

1942. nov. 4.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ertl Antal

Sopron 1953
117, 119. l.

Csatkai - Dercsényi:

Sopron és környéke
műemlékei. Dercsényi D.:
Magy. műeml. Topogr. II. k.
1953

ERTL *Antal*, festő, * 1800 körül. Alighanem Bécsben tanult s eleinte főleg életképeket, később romantikus tájképeket festett. Az 1850-es években rajztanár volt Sopronban a bencéseknél.

Ke. gy. I. 29/l

T. 6152.

rat és várost, hová hajóhid vezet,
k és járó-kelők közelednek, [illegible]
gött három alak köti le figyelmünket.

stadt Pressburg

t. Paterno.

. a vk. 7.5 : 11.5 cm.

Erdl

Soproni rajztanító
1820-as évek

l.

Ivánédi-Molnár László

Tóth Ágoston honvéd-
erdélyi-Bp. 1938.

30.l.

Könyvtárunkban

P é n z t á r
---

a marosszentimrei ref.templom h

tása előtt elrendelt előmu

Kelet:	T á r g y :
aug. 26	I.heti kifizetés aug.24
" "	Drimberián Gy. és Mihál utiszámlája
" "	Molnár Istvánnak fuvaro
szept. 2	II.heti kifizetés aug.2
" "	Vitt János pallér utisz
" 9	III.heti kifizetés szep
" 16	IV. " " szep
" "	Popa János kavicsért
" "	" " " " " "

Antal és Bertalan 2 kisbőrnyo
Erdl

Erdl Antal

festő

szül. 1796. febr. 15.

Sopronban

Apja bőrbély volt.

1837-ben szerzett soproni polgárjogot. 1850-52. rajztanár volt.

† 1852. aug. 10.

Sopronban. Sírkövét megvan a régi Szent Vinkó-temetőben.

Képei a soproni múzeumban és soproni magánosoknál.

Soproni Szemle

1938. 30. l. jegyzet.

TAB. Somogy megye

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ertl Antal

festő

1800 Évnél született. Az 1820-as
években való életképei bécsi
iskolairatást sejtetnek. Ké-
sőbb romantikus tájképeket
festett. Az 1850-es években
rajztanára volt a bencések-
nél.

A Soproni Képzőművészeti
Kör kiállítása. 1927

825

Theer Robert.

I. Miklós cár arcképe (Nikolaus I., Kaiser von Russland.) Kny. F. Krüger után.

383 m. 303½.

K. 2. —

ERTL ANTAL

Magyar Vadászirodalom

Képeskönyve

Erdl Róbert

cikkét a budapesti pályaudvarokkal kapcsolatban említi

Bronts Lajos: Az átmenő személypályaudvarok kérdéséhez. - Budapest, 1970. 7.sz. 28-29. l.

Ertl Róbert

Bronts Lajos cikke említi Pecsi Frigyes, Zielinszky Szilárd, Vég Ákos, Alay Elemér és Ertl Róbert terveit-elgondolásait a budapesti pályaudvarokkal kapcsolatban.

Bronts Lajos: Elgondolások és tervek. Összefoglaló a pályaudvarokról szóló cikkhez.
Budapest, 1970. 2.sz. 30. l.

Ertl Antal

festő

Sopron

1837. jun. 12

polg. colleg.

Vári

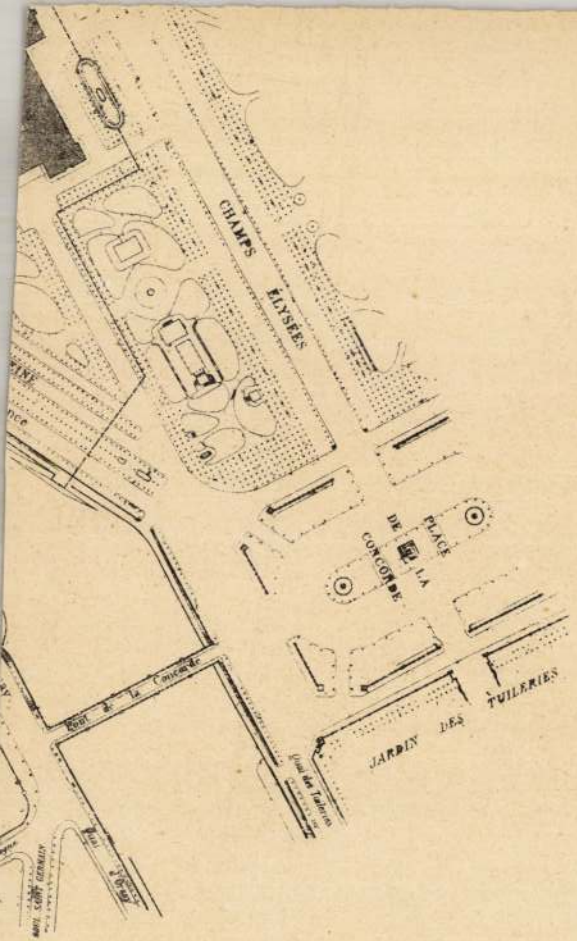

Nyom. Durdik J. Budapest, VIII. Maria-utcza 18.

Evtl Antal
„soproni festő"

Eckl Ferdinánd
soproni kereskedő
képmása 1832-ből
ajándékozás útján
került 1942-ben az
alabbi múzeumba

Soproni Szemle
1943. 59. l.
(A Soproni Múzeum
közleményei)

Ertl Antal

Föv. lépő

Égő falu, of

n. K. becses megrendelése folytán szállítottunk:

és	Egységár		Összeg	
	Korona	fillér	Korona	fillér
á.	350.	-.	1750.	-
ikról á.	350.	-.	2800.	-
ját könyveikből á.	700.	-.	31500.	-
és,saját negativjaikról	700.	-.	2800.	-
épeinkről	700.	-.	2800.	-
ással saját negativjaikról	700.	-.	33600.	-
iseebbitéssel saját negativjaikról	1050.	-	9450.	-
bbitás saját 3 negativjaikról			1400.	-
			86100.	-
ona				

Fizetendő 30 napon belül Budapesten, készpénzben, **minden levonás** nélkül.

./.

Ertl Ferkó

képeivel kapcsolatos
fotómunkája az
alábbi gyűjteményben
1819-ből.

Storno Miksa

A Storno-család
magángyűjteménye
Sopron 1942. 20 l.

d belső. Capitulum piros, kürépült
, nemöldökei s nemebarna s arra s
udája felett érdves keresztjei el arany-

méretei 44:35 /m.

udéra 1854 septbr 27.

Erdl Antal

Terebélyes fa tövében két alak ül. Erdl 1819 "jó-
"gával, lavírozott tépia-
tanulmány a Storno-
gyűjteményben.

Storno Miksa:
Adatok a soproni
festészet történetéhez.
Soproni Szemle
1938. 26, 27. l.
Képpel

Ertl Antal festő
vászon Szirekavarva
S. Bertalannal.
szül. 1796. febr. 15, † 1852.
aug. 10. Sopronban. 1837. lett
polgárrá. 1850-52. rajztanító
a soproni (bencés gimnáziumban.
Atyjának, aki borbély volt,
1795 óta háza volt a Város-
házterén. 1826-ig is festői
már csak latió. 1815. mintes-
tő utlevelet kap, 1818 és 1821.
3-3 évre újabb utlevelet, 1824-ben
(arádémiai festő újabb 3 évre.
1826. Sopronban a
mintár függönyeinek egyes-
részei vállalja. ○ Vizsgás (1826)
(Ecset forgó arckép
(1832) c. Katonák (1844) c. képei a
Soproni Múzeumban, Hold-
fényes éjjeli táj c. képe a
soproni Storno-gyűjteményben, templomi zászlója a
(1819)

fordul

○ 1830 ápr. 15-én Sopronban kelt nyugtája a Kazinczy Ferenc arcképéért. 1840. kapcsolódik az egy vászonra festett kifestőkép vállalkozás

úrnak

Budapest IX.,
Rákos-u. 10.

Kismartoni Haggi Éá-
polnálban. Az 1847. éves
kiállításon két képpel
szerepel. Ismeretesek Zer-
gevadász c. festménye,
két tájképe és Scholl Gott-
lieb olaj. arcképe (1827)
magántulajdonban.
A soproni lyceum gymn.
1895/6-iki értesítőjéből

Csatkról.

…i minisztermek 92.570/1925.III.a.
…II. és Csekkosztályhoz intézett ren-

92.570/1925.szám.-

III.a.

A Műemlékek Országos Bizottságának,

B u d a p e s t .

Hivatkozással 1925. november h
27-én kelt 344.számú felterjesztésé
re tudomás céljából másolatban megk
döm.-

Budapest, 1926.évi január hó 18-án.

A miniszter h e l y e t t :

Ertl

l.

LykaMagyműI800-50

122, 164, 184, 373. l.

2.

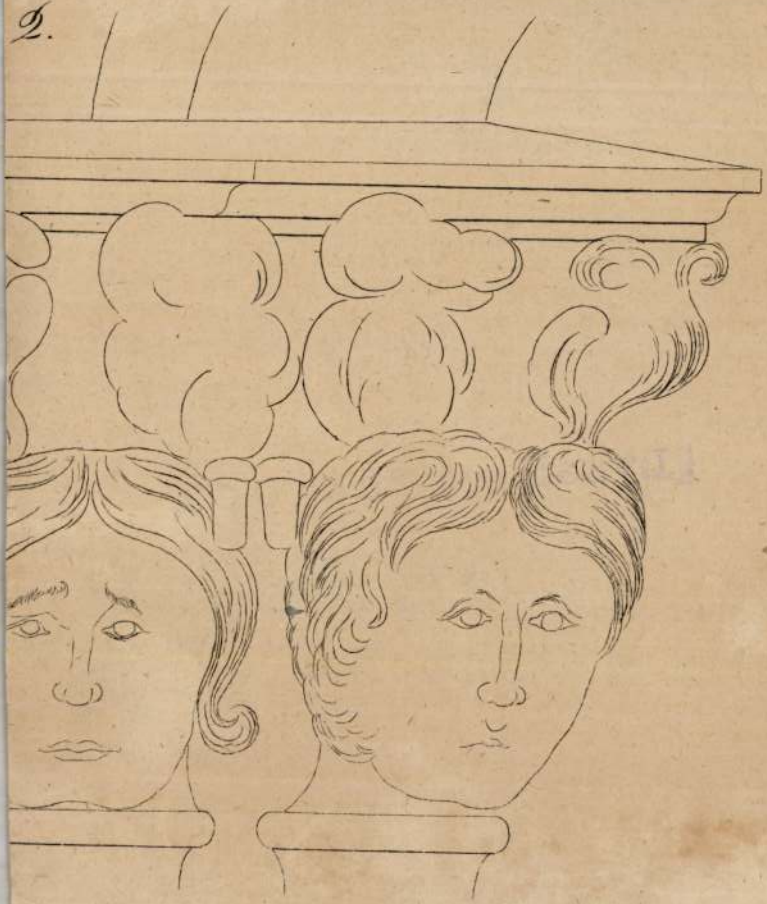

Erdl

l.

Lykanemzromantika
87.96.212.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Mus. és Kvt. Tört

Erdl, soproni Jegyz. III. 145.

MDK

Ertl Antal

Borsos-képet és fejedelmi festményeket fedeztek fel Kőszegen. Pesti Hirlap 1944. szept. 24.

Ertl, festöm. MDK

A képtár helyi művészetet szolgáló termében kap helyet műve, bár nem soproni születésü, de itt tartózkodott.

A helyi művészet megbecsülése.
Muz.és Kvt.Ért. III. 1909. 2-3.sz. 144-145.l.

Ertl

1852-ben bekövetkezett haláláig a soproni bencés gimnáziumban rajzot tanit.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 8.1

Ertl Antal
1796-1852

Borbély volt az apja.
1815-26 külföldi vándoruton volt.
Sok lekötött munkájára hivatkozva nem vállalta a soproni kaszinó kif stését, sem a szinház számára a diszletek javitását.
Arcképrk, tájképek és a katonaéletből vett jelenetes ábrázolásai ismertek.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 6.l.

Ertl Antal

1927-ben a Soproni Képzőművéstei kör fennállásának 30. évfordulájára megrendezett kiállitáson néhány alkotását bemutatták.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 24.l.

M.D.K.

Ertl Antal, festő

A művészek a múlt sz.elejeé, hogy megéljenek rajzleckéket is adtak, vagy rajztanárok lettek. Igyó is Sopronban. 278.o. 31.jegyz.

Longyel Imre: Wilh. Egger pinxit 1825. A Lilla arckép festőjéről 257.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve, 1965. Debrecen, 1966
Alföldi Nyomda, Debrecen

MDK

Ertl Antal, festöm.

Hegyi tájkép. 1826.
Pihenö rokkantak. 1844. festményeit Printz Ferenc dr. nyug.tanács. juttatta el a képtár helyi müvészetének kultuszát szolgáló terem részére.

A helyi müvészet megbecsülése./Sopron/.
Muz.és Kvt. Ért. III. 1909.2-3.sz. 144-145.l.

Ertl.festő

Soproni festő volt.1852-ben halt meg. 257.old

Mende Gusztav: Van-e soproni jellegü tájképfestészet? 257.old

Soproni Szemle,Helytört.folyóirat.III.1959.Sopron

Ertl Antal

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

4 l.

Ertl Antal

Havasi vadász

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

12 l.

Ertl Antal

Erdőrészlet

"

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

ll 1.

M. D. K.

ERTL Antal festő

Soproni festő.

Csatkai Endre: Steinacker Károly soproni biedermeier festő 148.
Művészet. 1953. 1-2. sz.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Jankovits Gyula

ÚJ EMBER

1966 JAN. 9.

1021

Jankovits Gyula centenáriuma

Száz évvel ezelőtt született az akkoriban még nem egyesített Budapesten Jankovits Gyula szobrászművész. Képzőművészeti Főiskolánk még nem volt az ő ifjúkorában, s így az iparművészeti iskolában tanulta a mintázást, majd Münchenben s hat éven át Bécsben tökéletesítette művészi tudását. — Nagyobbméretű szobormüvei közül a legismertebb — és egyúttal legsikerültebb — a budai Gellérthegyen 1902-ben felállított — a magyar kereszténység 900 éves évfordulójára készített — Szent Gellért szobor, amely a mártír püspök keresztet magasra tartó alakjával, s a keresztvíz alá hajló magyar figurájával érzékletesen fejezi ki a nagy gondolatot: a kereszténység hazai felvételének világtörténelmi jelentőségét. A szerencsés elhelyezésű reprezentatív szobor napjainkban is egyik legbecsültebb emlékműve fővárosunknak. Csak nemrégiben állították helyre a bombasérült oszlopsorát, s indították meg újból az alatta kiképzett sziklás vízesést. Ünnepi alkalmakkor a kivilágított szobor festői hangulatában is gyönyörködhetünk. — Kisebb szoborportréi közül hadd említsük meg még a pannonhalmi bencés főapátság karakterisztikus Asztrik-szobrát. Az említetteken kívül még számos kisebb-nagyobb szoboralkotása hirdeti országszerte alkotójuk ihletett tehetségét, aki 1932-ben hunyt el Pomázon.

ucse és Jézus

ez

alapítójaként kezdték tisztelni őt.

Hogy mindenkit üdvözítsen

Velük — emberekkel — összehasonlítva Jézust, azonnal a különbségek ugranak ki. Nem volt bölcselő, mint Szokrátész, nem volt élettagadó, mint Buddha, nem volt az evilágban való élet, közélet és kultúra hagyományok szerinti formáinak rendszerbe foglalója, mint Konfucse. Szokrátész a gondolkodás problémáiról tanított, Buddha az emberi törekvések vereségét hirdette az egyetemes lét irtózatos hatalmával szemben, Konfucse a múltnak és egy bizonyos kultúrának szolgálatába olvadást. Jézus kezdettől fogva mindvégig elsősorban önmagát tanította: „*Én* vagyok az út, az igazság és az élet..." „Aki *engem* követ, nem jár sötétségben." Szokrátész a görögség, Buddha a hindu népek, Konfucse a kínaiak számára szólt, s mindegyik belekötődött a közösségbe, amelyből származott. Jézus az egyetlen, aki első szavától fogva az egész emberiség számára szólt és szól máig. Pedig emberi származása szerint — hogyha *csak* ember — neki kellett volna *leginkább* hozzákötődnie szűkebb közössége szelleméhez, annak

kophaghoz hasonló, faragott kőből készült, láda áll, mellyben annak idejében vagdalt krumpli-, burgundi-, répa- és egyéb marha-eledel szóratik. A marha friziai és oldenburgi faj s ennek keveréke, erős széles faru, tiszta, vakart, mint az angol paripa, folyvást istállón tartatik, kétszer hajtatván ki itatás alkalmával az udvaron levő trágyaudvarra (Misthof), részint hogy friss levegőt szijon, magát ssé kijárja s a trágyát keményebbre tapossa; jó bő tartása mellett tejet sürüt és bőven ad. A tej y része a városban adatik el, a sajt csupán a házra készül, a tejfel pedig vajjá készittetvén, ban adatik el.

Az épület felső emeletén van összesen hat gazdasági és vendégszoba; a padlás magtárul használtatik.

A harmadik épület alsó helyiségeiben van egy, fiatal marhának szolgáló ól, mellyben 12 darab különféle koru borju és meddő marha áll, négy kamara, a marha téli tartására szükségelt burgonya, répa elhelyezésére. Ennek felső emeletén 7 szoba van, melly részint a cselédek lakásaul, részint az idegen és fogadott munkásoknak éjjeli hajlokul szolgál; — ezenkivül egy nagy sajttartó kamara. A padlás ismét kicsépelt gabonatartásra használtatik. E szerint összesen minden épületben 21 szoba van.

Az udvar hátulsó s illetőleg negyedik oldala egy hosszu pajtaépülettel van befoglalva, mellyben különféle szalmás-élet tartatik, s az őszi- és téli hónapokban kicsépeltetik; ennek egy végében vannak a kocsiszinek, gazdasági eszközök kamrája s a polyva- és szecskatartók. Egy mellék kis udvarban pedig 12 ólban 21 darab, jó husban levő félmanga faju sertését tartja a gazda.

Az udvar közepén, közel a marha-ólhoz van, a mintegy 1000 □ rőf területü kikövezett és erős, 4 láb magas fallal körülépitett négyszegalaku trágyaudvar, mellybe a ló- és marhatrágyán felül az embertrágya, utcza, udvar, szobasepredék és egyéb szemét hányatik, s marhavizelettel gondosan öntöztetik.

Erzsébetvárosi plébánia. — (Lásd a szöveget 138. oldalon.)

Az udvart környező épületeken kivül csinos virágos kert van, melly különféle szép nyári virágokkal diszlik, s össze van kötve a zöldségeskerttel, mellynek tiszta utjai szép finom kavicscsal kihintvék, s jó benyomást tesznek az idegenre. Ennek egy emeltebb sarkában egy tágas, papirtapétokkal kirakott csinos veranda áll, hol parasztunk a forró nyári napok estéjén családjával pihenni szokott. E kert szemlélésénél több nő ruhát teritgetett a gyepre, kik közt gazdánk 16 éves leánya is működött, tökéletes parasztos öltözetben levén, a többi szolgálóktól meg nem lehetett különböztetni. A többi épületek körül egy nagy gyümölcsös-kert terül el, mellyben a különféle nemesebb faju körtve- és almaoltványok bő terméssel kinálkoznak. — Földje lóherével levén bevetve, a marhaetetésre használtatik. Ennek egy végében barna kőszéntartó és tüzifa-kamara áll. Az ekék, mellyekkel dolgozik, széles talpuak; láttam itt vetőgépet, répa- és krumpli-, szecskavágókat és egyéb gazdasági eszközöket.

Nevezetes, hogy parasztgazdánk, ki szép olvasottságu, nagy tapasztalásu, sokat utazott, mivelt, rendes életü, vallásos férfiu, mint volt kamarai követ kitünő, nem tanult egyebütt, mint falusi iskolában.

Lássuk azonban külgazdaságát*). Egész birtoka, melly javitott három nyomásra (Dreifelderwirthschaft) van osztva, 82 altenburgi Acker, vagyis 205 porosz Morgen, ezt 1700 bécsi □ ölével számitva, tesz 116 magyar holdat és $^{2}/_{1200}$ részt. Ebből 73 Acker mivelt szántóföld, a többi rét-, kert-, udvar-, tó- és bokrokból áll.

A szántóföld alrétege kövér agyag, a termő felréteg 10 — 12 hüvelyk mélységü. A rétek inkább nedvesek mint szárazak, s nagyrészök alagcsövezve (drainirt) van. A földnek kétharmad része kalászos veteményekkel volt bevetve, mellyek a mult 1856-ik évben következő termést adtak: A

A mákony (opium) élvezése Chinában. — (Lásd a szöveget 139. oldalon.)

*) Ezt nemrég hozzám irt levele nyomán közlöm. K. A.

Vas. Ujs. 1859.

tisztabuza 15, a rozs 15, az árpa 18, a zab 10 magot. Egy harmada a földeknek az ugynevezett ugar, adott: $8\frac{1}{2}$ aker 176 szekér nyers veres lóherét és 160 mázsa száraz lóherét; 4 aker adott 624 zsák krumplit a marha számára, $1\frac{1}{2}$ aker adott 38 szekér czukorrépát, szekerét 32 mázsával számitván; $1\frac{3}{4}$ aker adott 22 szekér káposztát 30 mázsával számitván, melly azonban elébb le volt levelezve; 5 aker, melly azonban akerenkint $2\frac{1}{2}$ mázsa guano-trágyával javittatott, adott $46\frac{1}{2}$ scheffel (= $1^2/_3$ osztrák mérő) repczét; $2\frac{1}{4}$ aker adott 10 szekér borsót, vagy is 8 magot; 2 aker adott 400 zsák emberi eledelre szolgáló jobbféle krumplit. Szükség itt megjegyeznem, hogy ezen ugarföldbeni termés nagyobbrészt mind meg volt trágyázva, s ebbe vettetett az 1857-ki őszi gabona. Parasztgazdánk annyira vitte már a trágyaszaporitást, hogy egyharmada földének majd mind meg van trágyázva.

Ezen egész gazdaság 8 cseléddel miveltetik, kik közől 3 szolga, (Knecht, béres) 2 ugynevezett cséplő (Drescher) és 3 szolgáló. Ezenkivül fogadtatnak a szükséghez képest elegendő aratók, ültetők és kapálók, kik 4 garas napibéren felül élelmet kapnak. — A cselédszemélyzet fizetése: az elsőé, kinek Schirrmeister neve van, 50 tallér, a többi udvarszolgáé 38-tól 32-ig. Az első szolgálóé 26 tallér, a többié 24-től 22-ig.

Parasztgazdánknak nején kivül 6 gyermeke van, kik, kivevén egy 12 éves fiát, ki tudósnak készül és az Altenburgi gymnasiumba jár, mind parasztoknak, illetőleg földmivelőknek neveltetnek, s minden munkában segitik. A cselédség velök eszik egy szobában, de külön asztalnál, csupán kivételesen, ha p. o. vendégek vannak a háznál, eszik a gazda családja külön.

A cselédség élelme reggel munka előtt tejleves, reggelire 2 lat vaj és egy kis sajt, délben leves, zöldség füstölt vagy friss hússal s egy tál főtt gyümölcs, estebédre ugyan az, ha t. i. hús van, illyen pedig 4 szer van egy héten. Kenyeret ehetnek, a mennyit akarnak. A többi napokon hús helyett tésztást kapnak. Sert és pálinkát, kivevén az ünnepélyeket, s aratás idejét, — nem kapnak; ekkor azonban minden nap hússal élnek.

Minden déli és estebéd előtt és után hangos imádság tartatik. Háziszükségre rendesen egy pár marha és 6 — 7 hizott sertés vágatik le. Minden ünnepeken böven osztatik ki kalács a cselédek között.

A gazda adója a mult évben tett: 117 tallér földadót, 128 tallér birtokmegváltási, és 54 tallér községi adót, mely utóbbiban a pap, templom, iskola, utcsinálás, szegények tartása stb. foglaltatnak, összvesen 299 tallér.

* * *

Véget vetvén itt a derék és nevezetes parasztgazda, *Heinke* János ismertetésének, hogy a kis Szász-Altenburgi herczegség parasztjait jobban kiismerhessük, jónak tartottam még ezekről is némelyeket közölni: A szász- altenburgi herczegség egész területe 24 □ mértföld s 140,000 lakost számlál; a földbirtokok, a városiakon kivül, kamarai és nemesi (Rittergüter), továbbá parasztbirtokok vagy is ollyanok, mellyek lovas-gazdák által miveltetnek (Anspanngüter), továbbá ollyanok, mellyek csupán tehenek által miveltetnek (Handgüter) s kerti-birtokok, az az ollyanok, mellyek csak kevés földből állanak, és kapával miveltetnek (Gärtner-Gutsbesitze).

Nagyobb része a földbirtoknak paraszt kézben van, kik vend eredetüek, régi nyelvüket a jól rendezett iskolák behozatala következtében irásgyakorlat és jobb könyvek olvasása által lassan elhagyták, s nagyobb részt már tiszta német nyelven beszélnek. Szokásaikat azonban s ruházatjokat mai napig megtartották. Olly kis kalapot, mint a férfiak, s olly rövid és feszes szoknyákat, mint itt a nők viselnek, egész Némethonban nem látni. A nők mellükön valóságos pánczélt viselnek, melly ugyan a szemérmetesség nagy tanúsága, de felette alkalmatlan.

Nagy részt tehetősek és miveltek s a földbirtok náluk fel nem osztatik, hanem birtokuk együtt kezeltetik, s mivel fel vannak a nemesi tartozások alól mentve, 50, egész 100, sőt több hold földet birván, valóságos földesurak. Be lévén pedig itt a *minoratus* hozva, apja halála után a kisebbik, vagy legkisebbik fiu veszi át a gazdaságot, többi testvéreit csekély becsü mellett kielégitvén.

Erkölcsiségüket igen jellemzi az, hogy gyermekeiket zsenge koruktól szorgalomra, rendre s pontosságra szoktatják. — Mind a két nembeli gyermekek már hatodik éves korukban falusi iskolákba küldetnek, hol a leányok 13-ik, a fiuk pedig 14-ik éves korukig tanitásban részesülnek. Ezenfelül még számosoknak szüleik olvasásban, jobb irásban, számvetésben, rajzban és zongorában magán órákat is adatnak, s a legujabb időkben nem ujság, hogy több parasztcsalád összeállván, gyermekeiknek külön magántanitókat tartanak, kik vagy az iskolatanitói praeparandiából kerültek ki, vagy a theologia candidátusai, s mivel a tehetősb parasztok gyermekei is többnyire szintén parasztok lesznek, zsenge koruktól a tanulástól szabad idejökben a házi és mezei kisebb gazdasági munkákra szoktattatnak, illetőleg beavattatnak.

Nagy gond fordittatik a nagyobb ifjuságnál a vasárnapi tanulásra az egész kis herczegségben.

A szülék és gyermekek közt rendesen nagy az egyetértés és igazi keresztyén szeretet. Szép jellemük az altenburgi parasztoknak az, hogy igazságszerető fejedelmükhöz hálás kegyelettel viseltetnek, hazájukat pedig mindenekfölött szeretik, s ritkán történik, hogy valaki szülőföldét elhagyja. — A vallás náluk szent s a templom és iskola iránt ajtatos szenvedélylyel viseltetnek, s ezekért örömmel áldoznak.

Az egyenesség, igazlelküség és vendégszeretet főerényükhöz tartozik. A bel és külgazdaságban legnagyobb pontosság, szorgalom és tisztaság uralg. Alig hinné az idegen, hogy az a paraszt-suhancz, ki egy órával elébb szántott, vetett, s az a parasztleány, ki egy órával elébb moslékot nyujtott a sertésnek vagy tehenet fejt, egy órával utána zongoráz vagy Schiller munkáit olvassa. Nyilvános mulatságokon, táncz vagy mint maguk nevezik „parasztbál“ alkalmával kellő rend tartatik, s a ritkaságokhoz tartozik a veszekedés, verekedés, vagy épen a részegség, s mind ezt nagyobb részt a jól rendezett falusi iskoláknak lehet köszönni.

Bajos ugyan általános itéletet hozni egy egész rendről, annyit azonban meg kell itt emlitenem, hogy különben többen e mivelt néposztályból két gyengével birnak t. i. némi tehetősségi rátartással és kártyázási szenvedélylyel, — egyébiránt biztos lehet itt az ember személye és vagyona minden kihágásoktól.

A fölebb megnevezett Heinke János cosmai paraszton kivül, kiv levelezésben állok, van még, mint fölebb mondám, több mivelt paraszt kik közől jónak tartottam még következöket megismertetni.

Névszerint van Gardschützön egy másik Heinke nevü, szintén (A spansgutbesitzer) lovas-gazda, ki szintén falusi iskolákból került ki, s csu a számvetésben és rajzban, mihez igen nagy hajlama volt, kapott magán kat, miután édes atyja is nagy fejszámoló volt s ezen szenvedélyt benne meg inkább ébresztette.

Altenburg szomszéd városbeli tudós ismerősei a csillagászatra ösztönözvén, szenvedélyes csillagász és klimatológ lett. Szerzett kitünö frauendorfi látcsövet, mozgékony állványnyal és magasabb órakörrel, a drezdai hires Blochmanntól. Nagy gyönyörüséget talál ennek használata mellett abban, hogy számolási szenvedélyét alkalmaztatja, igy például Jupiter és holdjai besötétedésénél óráit igazithatni. Midőn nejével Berlinben volt, megtekintette az ottlevő csillagdát is, hol Galle által körülvezettetett, véletlenül megpilantja Encke csillagász neje az altenburgi parasztnőt, férjét reá figyelmezteti, s igy ismerkedett meg a nagy csillagásszal. Érdekeltetvén Encke a csillagászó paraszt iránt, Bertram föhadnagyot megbizta, hogy Heinke csillagászi eszközeit állitsa fel. Mi megtörténvén, vizsgálatait s számitásait folyvást nagy szenvedélylyel üzi.

A Pleisse vizén, tulajdon rajza s terve szerint, közvetlen felügyelete alatt egy, két rőf széles, 36 rőf tágulatú iv lánczhid készült, melly minden jégtorlásnak ellenáll, s őt mint mechanikust is hirbe hozta. Az altenburgi gazdasági egylet egyik alapitója, társa az altenburgi mű és mesterségi társulatnak, nagy vonzalommal és ismerettel bir a festészet iránt, s magának is csinos réznyomat gyüjteménye van. — Harmadik tudós parasztunk, kit itt felemliteni illőnek tartottam, Kratsch János, Klein-Tauschwitzon, kivel levelezésben állok. A helység-elöljárói és birói hivatalon felül több kitüntetésben részesül, tagja t. i. az oszterlandi természettudományi, az altenburgi pomologiai, a gross-schönaui Saxonia nevü természettudományi, és a pleisseni ornithologiai társulatoknak. 64 aker föld birtokosa levén, a gazdasága vitelétől felmaradt üres óráit természettudományi tárgyak gyüjtésére forditja, melly több száz, nagyobbrészt önkezüleg kitömött madár, 3000 rovar és pillangó, 1000 tengeri és 800 édesvizi puhanyból áll. Ezen köztiszteletben álló férfiu sem tanult máshol, mint falusi iskolában.

Végre kit talán tudományosságánál fogva első helyen kellett volna emlitenem, Kresse Zachariás, dobraschützi paraszt tünik ki. Ez nemcsak jeles mezeigazda és iró, hanem nagy szónok és erkölcsös férfiu, s alig hihető, hogy ezen ember sem tanult másutt, mint falusi iskolában. Mint kamarai követ s mint az 1843-ki Altenburgban tartatott német gazdák nagy gyülekezetének tényező tagja, mindenkor közelismeréssel szerepelt. Mint iró nagy tiszteletben áll nemcsak az altenburgi, de több német tartományi paraszt társai előtt is. Mint irodalmi és gyakorlati gazda pedig a német gazdászati irodalomban ismeretes.

Nem rég 17 kinyomott alkalmi verseivel, mellyekben egyszerü ugyan, de tiszta értelmes felfogás látható, s illy czimü nagyobb munkájával „Geschichte der Landwirthschaft des altenburgischen Osterlandes“ ajándékozott meg.

Parasztunk 1840-ik évben a mezei gazdaságért minden áldozatra kész uralkodó herczeg által, tulajdon költségén más három tekintélyes választmányi taggal együtt a würtembergi és badeni gazdasági viszonyok megtekintésére küldetett ki.

Hol illy parasztokat nevelnek a falusi iskolák, ott nyugott lehet minden lakos. Az erkölcsiség és valódi vallásosság levén főjelleme az altenburgi parasztoknak, a legnagyobb ritkaságok közé tartozik ott a lopás, rablás és gyujtogatás.

Erzsébet-város.

(Erdélyben.)

Erzsébet-város vagy Ebesfalva, egyike azon városainknak, mellyeket a velünk *szivben* és *vérben* rokon örmények laknak — fekszik a régi Küküllőmegyében, a Segesvár és Medgyes közti utvonal közepén, a Nagy-Küküllő jobb partján; 2000 lakossal, kik örmények, oláhok, magyarok és szászok; vallásukra nézve örmény katholikusok (kik hitczikkeikben megegyeznek a római katholikusokkal, s a róm. kath. püspök megyéjébe is tartoznak, de a sz. misemondásban némelly kis szertartások különségén kivül, nevezetesen abban térnek el a római egyháztól, hogy istenitiszteletüket, a misét is beleértve, anyanyelvükön mondják el, az egyházi beszédek azonban magyarul is tartatnak); azonkivül róm. katholikusok, egyesült és nem-egyesült görögök, reformatusok, lutheranusok. E kis városnak nyolcz temploma van, mellyek elég szépek; különösen piaczi nagy temploma olly szép és nagyszerü épület, melly egész Erdélyben párját keresi; azonkivül még nevezetes az itt lévő „Mechitár szerzetbeliek“ temploma, melly tisztán örmény és keleties szerzet levén, szertartásaiban meg inkább eltér a római egyháztól. — Átalában templomaik ékszerekben és ruhákban rendkivül gazdagok; az oltárképek közt két feltünőt láttam; egyik sz. Annát mutatja férjével és leányával, a piaczi

templomban, — a másik sz. Ilona képe a mechitároknál; valódi remekművek; szerzőik ismeretlenek.

E kis város hajdan mind azon szabadalmakkal élt, mikkel régi fejedelmeink hű alattvalóikat elláthaták. — Az udvarias levéltárnok ur multban gyökerező büszkeséggel mutogatá a város pompás *okleveleit*, mellyek jogaikról és szabadalmaikról szólanak. — Az *első* Apafi Mihály fejedelemtől van egy, melly 1696. febr. 7-ikén kelt a fogarasi várban, tiszta magyar nyelven; kalligrafiája kissé különös a jelenkor gyermeke előtt. E levélben elismertetik az örmény atyafiak testületisége és azon időbeli engedélyek és korlátozások adatnak tudtokra.

A második oklevél 1733. aug. 11-én kelt, s ebben Károly császár mezővárossá (oppidum privilegiatum) teszi Ebesfalvát. — 1758. aug. 31. donatiót kap a város jószágaira s ugyan ezen év nov. 8-án ujabb jogokat. — 1786. dec. 27-én József megerősiti Mária-Terézia adományait. 1837. aug. 15-én Ferdinánd király szabad királyi várossá emeli; 1843 gymnasium állitására ad engedélyt.

Átalában a város multjából látszik, hogy a derék ősök mindent megtevének arra, hogy városuk diszét és tekintélyét neveljék. Ott a gazdag uradalom, mit a fiscustól saját pénzükön vettek meg, itt a szép és diszes templomok; jól ellátott papok és tanitók, — mind ezek arra mutatnak, hogy az elődök mind *szellemi*, mind anyagi tekintetben megtevék mind azt, a mit lehete; s midőn ezeket látjuk, önkint kérdezzük, hogy : Hát a jelenkor mit tesz? . . . . vajjon a jelen nemzedékről mit fognak mondani az utódok? . . . . mit felmutatni? . . .

A várost, a közelebbi mult sokat rongálta, ugy hogy a derék polgárok közélete csaknem egészen kihalt; de reméljük, hogy azon polgárok, kiknek még az ország asztalánál is helyük volt, nem fognak megfeledkezni a jelen kor igényeiről. Most, midőn a civilisatio félreutasithatlan karja, a vasut majdnem kapunkig hozza a mivelt világot, most nem szabad tétlenségben maradni, hogy elmaradottságunk szánalmat ébreszszen, s járatlanságunk zsebét töltse az ügyesebb kalmárnak.

Olly helyen, hol mint Erzsébetvároson is — dicséretére legyen mondva — nagy tiszteletben részesül a papság és tanitói kar, ennek fontos kötelessége, kezébe ragadni a haladás zászlóját. — Mindent eszközölhet a tiszteletben álló papság s ugy tudjuk, hogy jelenleg épen olly kezekben van e hatalom, mellyek arra minden tekintetben méltók.

A város éghajlata szelid, jó bort és jó buzát terem határa, gazdászattal azonban inkább csak oláh és szász lakosai foglalkoznak; az örmények csak ujabb időben kezdenek hozzá; nekik főéletmódjuk a kereskedés.

Nevezetes még a városban az, hogy itt áll a maga épségében az utolsó erdélyi fejedelemnek, Apafinak lakháza; nem mondhatni, kastélya, mert a lakházon kivüli részek elpusztultak vagy átalakultak; most a tanács és más hivatalok helye, szomoru tekintetü, kevés gondot forditnak tisztán tartására; pedig e hely megérdemlené, hogy több kegyelettel legyenek iránta. — *D. F.*

A mákony (opium) élvezése Chinában.

A mákonyt háromfélekép használják bóditólag részegitő szernek. Vagy szilárd állapotban, mint a labdacsot, lenyelik, vagy folyó állapotban, mint a mi gyógyszertárainkban is található, festenykép (tinctura) iszszák; avagy végre kis pipákban, körülbelől mint a dohányt, elszivják.

Az első mód tulnyomólag a mahomed vallásu népeknél divatozik, mint Törökországban, Perzsiában, a második mód a keresztények közt van szokásban; a harmadik mód Chinában s a keletindiai szigeteken otthonos.

A chinai az ópiumot a pipázásra előkésziti az által, hogy vizbe áztatja, kiveendő abból minden oldható részt, mi által az sulyának legalább is felét elveszti; ez oldatból a vizet a tüzön elpárologtatja s a hátramaradt száraz mákonyt apró labdacsokká gömbölygeti. Egy szemet ebből aztán, kis ércz, legtöbbnyire ezüst pipába tesz, meggyújtja, s abból nehány apró vagy egy hosszu szippantást tesz, s a füstöt aztán orrlyukain avagy fülein ereszti ki. Ezt annyiszor ismétli, mig nem látja, hogy már eleget vett magához.

Singapore-ban csaknem egészen ugy élvezik a mákonyt, mint Chinában, hol is a mákony-korcsmák méltók a megtekintésre. Ezekben csakugy tolongnak a mákonyáruló asztalhoz.

A mákonyt itt igen apró darabkákban árulják, s mintegy 10 ujkrnyi pénzért egy pipányit s hozzá mindjárt pipát, kis lámpát s alpárnát vagy gyékényt, pokróczot is adnak. A pipának, mint rajzunk is mutatja, sajátos alakja van. Nem a szár a pipába, hanem a pipa van a szárba dugva, annak vége felé; e kis érczpipa hasonlit egy kis tányérhoz s lyuka csak akkora, hogy egy borsó férhet bele.

A vevők aztán a kapott gyékénynyel, vagy pokróczczal a helyiség belsejébe vonulnak, azt egy alacsony, széles fapadra leteritik, ketten ráfeküsznek, közükbe egy fatálra teszik a lámpát és hozzá fognak a mákonyszivához, mint ez rajzunkon látható.

Borneo, Sumatra s Java szigeten, a mákony-oldatot nem pároltatják el szárazig, hanem mikor az még szörp (syrup) sürüségü, vékonyra apritott dohány és betel közé keverik. Ebből borsónyi labdacsokat gömbölygetnek. Lakománál a gazda egy illy labdacsokkal rakott tányért hozat be, mellyen lámpa is van, és egy pipát; ebbe egy labdacsot tesz, meggyujtja, nagyot szippant s a füstöt orrán, szemén, fülén ereszti ki s a pipát odább adja, melly aztán kézről kézre jár mindaddig, mig az egész társulat megrészegül.

Mérsékelten élvezve, a mákony a kedélyt felviditja, a gondolatnak gyors röptet kölcsönöz s az egész testet olly gyönyörérzetbe ringatja, mellyet lehetlen leirni. Nálunk a bornak van illyféle hatása; azért Chinában a mákonyt a bor helyett élvezik. Továbbá a mákony csodaerővel bir a testerő föntartására s az embert a fáradalmas munka elviselésére képesebbé teszi; mig a szeszesital, ellenkezőleg, elgyengit.

Keleten, Ázsiában, szóval a mákony-élvező népek, e szerből hihetetlen nagy mennyiséget fogyasztanak. Keletindiáról tudjuk, hogy a keletindiai társulat legalább hetedfél millió font mákonyt vett egy év alatt a termesztőktől s azonnal a kereskedésbe vette. E mennyiség termesztésére legalább 500,000 hold föld volt szükséges. Ebből a társaságnak legalább 40 millió pftnyi tiszta haszna volt. De ez csak a kivitel. Magában Indiában még több fogy el. Vannak itt néptörzsek, mellyeknél lakoma vagy gyülekezet alatt, ugy jár körül a mákonyszelencze, mint Európában sok helyütt a burnotszelencze; néhol még a lovak is kapnak. A mákonynyal Indiában a keletindiai társulat ollyféle egyedárusságot üz, mint Európában több országban a dohánynyal.

1837-ben Keletindiából Chinába 3 millió fontot, a keletindiai szigetekre pedig másfél millió fontot vittek be, s a bevitel azóta tetemesen növekedett. China jelenleg legalább is 4 – 5 millió fontot fogyaszt, mi szintén 4—5 millió sterling fontot (40—50 millió pftot) képvisel.

TÁRHÁZ.

Kakas Márton a szinház körül.

XCVI. „*Dráma-krizis.*“

Ha már van börze-krizis, béke-krizis, gabona-krizis, opera-krizis, miért ne lehetne *dráma-krizis* is? Tudniillik, hogy a Teleki-jutalomra pályázó drámák épen most vannak abban a veszedelmes paroxismusban, a minek máskor az a szomoru vége szokott lenni, hogy *egy meggyógyul* és megél, a *többi* pedig *meghal*. Most azonban az a rendkivüli pathologiai tünemény fordul elő, hogy *négy* darab akar *életben maradni*, s egyiket sem tudják az orvosok a másik kedveért megölni. Ez az egészséges időjárás okozza azt.

Tehát X. és Y. birálók A. és B. drámákat tartják a többieknél jobbaknak s egymással egyenlő jóknak; tökéletesen igy vélekednek Q. és Z. birálók. C. és D. darabokra nézve, az ötödik biráló W. pedig egyátalában nem akarja megvallani, hogy mit tud e kriminalis eset felől?

Itt aztán drága a jó tanács?

Egyik müértő azt tanácsolja, hogy ha a futtató lovasok egyszerre értek mind a czélhoz, egyik sem előzte meg a másikat fél lófejjel sem, akkor — *fussanak megint ujra.*

Másik müértő tanácsa az, hogy az egyenlő szavazattal biró szerzők *üssék el* a tétösszeget, például „páros, vagy páratlan?“ (paar oder unpaar?) — „fej-e vagy irás?“ — „meine Tante, deine Tante,“ ezek mind igen alkalmas eszközök a kérdés megfejtésére. — „Dupla, vagy semmi!“

Harmadik müértő azt hiszi, hogy törvényesen lehetne kényszeriteni a birálókat, hogy egy darabban egyezzenek meg. Hogy W. biráló nem akar vallani? Mire való a *Kreuzverhör?*

Sokan azt hiszik, hogy a jutalmat meg kell osztani valamellyik két darab között, mások megint az ellenkezőt, hogy épen nem kell azt kiadni.

Mi akármit egyebet hiszünk, csak ezt az utóbbit nem.

Hogyan formulázná ezt az Akademia? „Minthogy a birálók a pályamüvek felett meg nem egyezhettek, tehát — a jutalom nem adatik ki.“? — Igy nem jó lesz. Vagy : „mivelhogy a birálók szavazattöbbsége négy elfogadható dráma közől kettőt egyformám kitünőnek talált, — tehát — mind a nyolcz ollyan rosz, hogy egy sem méltó a jutalomra?“ — Igy még roszabb lesz.

Hát akkor mi fogna például történni, ha egyszer két ollyan remekmü akadna össze, mint Bánkban, hogy mind az öt biráló azt mondaná, hogy ezek egyenlőn jók. Az Akademia elvetné mind a kettőt? Vagy más eset : ha, mint épen tavaly történt a vigjátékoknál, hogy az elsőnek itélt darabra nézve a második sokáig kétségessé tette a diadalt; és *mind a kettőt egy szerző irta.* Már most ha az elsőt és másodikat a birálók egyenlő értékünek itélik, az a jámbor drámairó, ki *két jó müvet* adott be, *ezért büntetésül elmozdittatik a jutalomtól.*

Az Akademia által kitüzött jutalmat minden esetre ki kell adni : akár két felé, akár nyolcz felé törve, de ki kell adni; mert a jutalom visszatartása ollyan bizalmatlanságot szülne, a mi egészen leverné a jövendő pályázatokra való kedvet. Annak a lehetőségét nem szabad kimondani, hogy a kitüzött jutalom még visszatartható is lesz.

A visszatartás mellett azt hozzák fel, hogy az Akademia hirdetményében ott van a kötelező szó „*osztatlanul*“ tehát ezt meg kell tartani. Az Akademia azonban e pályázatoknál már kezdetben azt a szabadelvüséget tanusitotta, hogy a betük értelméhez nem kivánt ragaszkodni; ott levén alapszabályaiban, hogy a *nyelvtani* és *belletriai* munkákat érdeklő jutalmakat az *illető nyelvtani osztály itélje el*, s drámabirálókat mégis három más szakosztály képviselői közől nevezett ki, a mit különben igen helyesen tett. Ha tehát akkor jó szántából nem találta kötelezőnek a betük szoros értelmét, miért ragaszkodnék most ollyan erősen hozzá, midőn a *szükség kényszeriti* annak megtörésére?

Erzsébetváros (Erdély)

A jutalom ki nem adását csak az motiválja, ha a pályamüvek mind olly roszak, hogy egy sem áll az irodalom szinvonalán.

A birálók által adott motivum pedig az, hogy több pályamű találtatott figyelemre méltónak. — Már most tessék ebből a két tételből egy mondatot csinálni.

Kakas Márton.

Az időjárás- és időjóslatokról.

Az oktalan állatok csak a jelenben, de az ember a multban és jövőben is él; azért szeretné tudni, a mi főleg a gazdát érdeklő, hogy micsoda idő lesz holnap és holnapután? E kivánságból származnak átalában a jóslatok és jóslók. — Látjuk, hogy a természetben minden változás bizonyos törvények szerint megy véghez; tehát nem is kételkedhetünk, hogy az idő változásai is bizonyos törvények alá vannak vetve. De ámbátor a természet-buvárok ezen törvényeket régóta kutatják, s a szelek irányát, eső mennyiségét stb. a legszorgosban feljegyzik, még sem sikerült nekik, csak egy csepp harmatot is bizonynyal megjövendölhetni.

S valóban, ha a javában ismeretlen, és számtalan tényezőket, mellyek az időjárásra befolyással vannak, szemügyre veszszük, p. o. ha látjuk, hogy a hold, azonkivül hogy a tengerdagályt és apályt okozza, a változásokban (lunatio) az időjárást is vezényleni látszik, a mennyiben közönségesen tapasztalt dolog, hogy bekövetkeztével azt jobbra, vagy balra forditja (a többi csillagoknak és tán üstökösöknek is befolyásuk lehetvén, kivált ha a földhöz közelebb juthatnának), senkisem lesz, a ki az időjárás törvényeinek megszabása körüli nehézségeket át nem látná. — A tapasztalás, mellyhez ragaszkodnunk kell, itt kétséges ismereteket nyujt, ugy annyira, hogy a 40,000 év óta, (mióta t. i. a chinaiak tudóskodnak) nem sokat és semmi bizonyost sem tanultunk. A jóslók irányában tehát méltán lehetünk bizalmatlanok, főkép ha, mint legujabban Smith ur meglehetősen elbizakodva, a bekövetkezendő csudának *napját* is előremondani merészkednek.

Azonban elismert dolog, hogy a szelek a legmérséknek és időváltozatnak fő szülő okai. Ebből az következik, hogy a szél irányából s a szelek különböző tulajdonságai ismeretéből az időjárást előre meghatározni annál is inkább lehetséges, mert e tekintetben egy 60 évi tapasztalásból meritett, de mindeddig sem a tudósok, sem a gazdák előtt nem eléggé méltánylott szabály létezik, mit egy a mult században Angolhonban élő józan gazdának köszönhetünk. E szabály a következő :

„A szelek azon irányt, mellyet éjnap-egyenletkor, t. i. március 17—25. és september 17—25-e körül vesznek, átalánosan fél évig megtartják.“

A ki tehát éjnapegyenletkor a szelek járására figyelni fog, az az *átalános időjárást egy fél évre* előre meg fogja határozhatni, annyira, hogy ha más háborgató körülmények nem jőnek közbe, legalább azt fogja hihetőleg megjósolhatni, hogy a következő fél év száraz, meleg, nedves, vagy hideg lesz-e? — a mint t. i. a szél a földsarkokhoz közeledik, vagy tőlök távozik; mert az északi sarktól *hideg*, a déli sarktól *meleg* szokott jőni; nyugatról *eső*, keletről *szárazság*.

Mindezt csak átalánosan s bizonyos módositások mellett kell érteni. Igy az É., ÉK., K. és DK. *) szelek, mellyek *a fentebbi szabály szerint* fél évig fognák kitünő befolyásukat az időjárásra gyakorolni, *nyáron* annál nagyobb szárazságot s meleget hoznának, minél gyakrabban a K. és kivált DK. szelek fujnának; *télen* pedig annál nagyobb száraz hideget, minél többször az É. és ÉK. szelek szoritnák háttérbe a többit.

Ellenben a D., DN., N. és ÉN. szelek mindig nedves, és annál hidegebb *nyarat* jövendölnek, minél közelebb esnek az északi sarkhoz; s annál lanyhább, sok havat igérő *telet*, minélinkább a déli sark közeléből erednek.

Hogy az É., ÉK., K. és DK. szelek száraz, derült időt hoznak, annak oka abban fekszik, mert száraz, azaz olly tartományokból jőnek, hol nem terhelhetik vizgőzzel a levegőt; a D., DN., N. és ÉN. szelek ellenben azért hoznak esős időt, mert meleg tenger-vidékről jövén, vizgőzzel vannak terhelve, melly vizgőz aztán nálunk, mint a hidegebb égőv alatt, mindinkább felleggé tömül, s végre mint eső hull a földre. A DN. szél kivált az, melly az Atlanti nagy tengeren Európa és Északamerika közt uralkodik; innen van az is, hogy az odavaló utazás rendesen több ideig tart, mint vissza. Ha oda 40 nap utazunk, vissza csak 23 kell.

Egyébiránt megtörténhetik, hogy midőn p. o. az ÉK. szélből derült időt, a DN. szélből pedig esőt jövendöltünk, akkor épen annak ellenkezője fog bekövetkezni. S illyenkor ismételve mondom, csak azt kell figyelembe venni, hogy a lég egyensnlyának feltételei nincsenek tökéletesen ismerve; azért ezen szabályok alóli kivételekről nem adhatunk biztosan számot.

Ezen törvényeket háborgató eseményeket illetőleg a hires porosz természetbuvár, Humboldt Sándor, a többi közt az jegyzi meg, hogy gyakran meg szokott történni, hogy az északi sark körül összefagyott roppant jéghegyek leszakadnak, s szigetekkint a nagy tengerbe az egyenlitő felé usznak, hol lassan felolvadván, a levegőt annyira meghűtik, hogy a szél, mellynek az előadott szabályok szerint melegnek kellene lenni, dermedő csikorgással fujja a nótáját és jóslatunkat meghazudtolja.

De ezek csak kivételek; hiszem, hogy a gazdák javaslatomat figyelembe fogják venni, s utóbb meg is köszönni; mert hogy minő haszon háramlik a gazdára, ha csak félévre is meghatározhatja előre az időjárás átalános jellemét, — magától szembe ötlik.

Raisz Károly.

*) Olvasd : Északi, Észak-keleti, Keleti, Délkeleti stb. A ki még nem tudja, jegyezze meg magának, hogy rövidség okáért csupán a kezdőbetükkel jegyeztetnek e szelek nevei.

Irodalom és müvészet.

⊙ (*Pályázat.*) Deézs város községtanácsa a polgármester inditványára, fölsőbb jóváhagyás reményében, 200 ft. pályadijt tüzött ki a következő föladatra : „Irassék *le Deézs* város története, mellyben a hadi eseményeken, politikai és vallási mozgalmakon kivül tekintet legyen helyhatósági életére, sajátszerü viszonyaira, a szellemi s anyagi haladás történetére, szóhagyomások és irásbeli adatok nyomán.“

△ (*Pályázat.*) Miksa bajor király, a drámai költészet emelésére akarván hatni, 200 darab arany jutalmat tüzött ki a legjobb szomorujátékra, vagy drámára, mellynek tárgya Bajorország vagy a Pfalz történetéből választandó.

\+ (*Uj irodalmi müvek.*) „*Papidolgozatok gyászesetekre.*“ Halotti prédikátiók, gyászbeszédek és imák egyházban, gyászudvaron és sirnál. 8-ik füzet. Terjedelme 216 lap. Ára 1 ft. 20 kr. pp. vagy 1 ft. 40 kr. uj pénzben.

— „*Ifjusági Plutarch*“ Kiadja a pápai kath. gymnasium nehány tanára. II. füzet. Tartalma: Nagy szent Gergely, *Fábián* Jánostól; Vitéz János, *Pórtól*; O'Connell Dániel, *Laky* D-től; Bacon Roger, Kruesz Chrysostomtól; Szent László, *Lászlóffy* Eteltől; Leonardo da Vinci, *Petendi* Gézától; Szent Erzsébet, *Lászlófi* Kálmántól; Fehér György, *Vaszary* Kolostól; Batthyáni Ignácz, Ompolyitól; Schmid Kristóf, *Fuchs* Tamástól, Fénélon Ferencz, *Kurcz* Antaltól. Kapható Pesten Ráth Mór könyvkereskedésében 88 uj, vagy is 50 pkrért.

— „*Családi olvasmányok*“ III. füzete, mellynek tartalma: „Az erény jutalma.“ *Klar* után németből *Nagy* Mártontól.

— „*Kerti gazdaság könyvtára.*“ II. kötet. „Gyümölcsfa-iskolák.“ Lucas Ede utmutatásai nyomán, hazai viszonyainkra átdolgozva, különösen a községi faiskolák vezérkönyveül. Kiadja a „*Kerti gazdaság*“ szerkesztősége. Számos felvilágositó fametszettel. Ára 1 uj forint. A ki tiz példányt rendel meg, 8 ftért kapja.

\+ (*Boross Mihály „Kegyeletek oltára“*) czimü munkájára Osterlamm Károly pesti könyvárus előfizetést nyit. A „Kegyeletek oltára“ a szent és világtörténelem drágakő-darabjaiból van épitve, mint szerző mondja. Az egész munka négy füzetből, s minden füzet hat nyomott ivből fog állni. Egyes füzet ára 20 ujkrajczár. Kiadó egyelőre csak a két első füzetre nyit előfizetést, mellyek közől az első mártius, a második aprilis végeig okvetlen elhagyja a sajtót. Az előfizetések mártius végeig Osterlamm Károly könyvárushoz bérmentve küldendők. Minden 5 előfizető után egy tiszteletpéldány jár.

— (*Térey Pál uti-naplója.*) Mult évben lapjaink is emlitették, hogy Térey Pál a, Magyar Gazdasági Egyesület ajánlólevele mellett külföldre utazott, leginkább az ottani gazdasági viszonyok tanulmányozása végett. Azóta több jeles czikkével találkoztunk jeles készültségü hazánkfiának a hazai lapokban, s most jelenthetjük, hogy kilencz havi távollét után e napokban ismét haza érkezett. Utja Németország, Francziaország, Belgium, Anglia és Skóthonra terjedett; különösen a gazdasági tekintetben példányképül szolgálható két utóbbi ország gazdaságait a helyszinén félévig tanulmányozta. E részben bő alkalma volt a legközvetlenebb tapasztalásokat szereznie. Jelenleg itthonn érdekes és tanulságos „*Uti napló*“-ja kiadásán dolgozik, mellyet, mint halljuk, több mint száz aczél- és fametszvény fog disziteni, mik mind Angliában készültek. E nagyobbszerü munkára előfizetések, vagy megrendelések most is elfogadtatnak május 1-ig 5 ujftjával, Pesten *Ráth* Mór könyvkereskedésében, vidéken a szétküldött megrendelési iveken. Birjuk Térey ur igéretét, hogy tapasztalásainak szép tárházából egy-egy érdekes és közhasznu töredéket a Vasárnapi Ujságban is fogunk közölhetni. Egyébiránt bizton hiszszük, hogy hazánk nagy és értelmes gazdaközönsége e komoly czélu törekvéseket minélinkább gyámolitani és előmozditani fogja. A munka junius elejére készen lesz.

\+ (*Rákosi Lászlótól*) egy kötet népdal fog megjelenni. Előfizetési ára egy ujforint, melly Pestre, magyar utcza 7-szám alá küldendő.

\+ (*Óváry Lipót „Emlény“*) czim alatt egy kötetben megjelenendő beszélygyüjteményére előfizetést nyit. E gyüjtemény 16, részben még eddig meg nem jelent beszélyt tartalmazand. Előfizetési ára 1 ujforint. Az előfizetések april végeig Óváry Lipóthoz (Kozma Vazul nyomdai irodájába) küldendők. A mű majus végén fog megjelenni.

\+ (*Rózsa Sándor viselt dolgait*) bizonyos Fekete Miklós „hiteles adatok nyomán“ megirta, s Heckenast Gusztávnál f. hó utóján megjelenik. Annyi bizonyos, hogy lehet e tárgyról igen érdekes és tanulságos könyvet irni. A munka ára 80 kr., postán küldve 1 ft. ujpénzben.

\+ (*Uj zenemüvek.*) „Kikiriki!“ népies csárdás, tulipiros jókedvében kikukorékolta *Németh János*. Ajánlva van Kakas Mártonnak. Ára 54 uj kr. — „Tücsök csárdás.“ Zongorára szerzé *Konkoly Thege* Miklós. Madarassy Erzsi kisasszonynak ajánlva. Ára 54 uj kr. — „Hattyu-hangok.“ Zongorára alkalmazta *Petényi* Otto. Kossuch Hermin és Etelka kisasszonyoknak van ajánlva. Ára 54 uj kr. — „Heiraths-Gedanken,“ polka-mazurka, Herz Vilmostól. Eisenstädter Josefina kisasszonynak ajánlva. Ára 36 uj kr. — Mind a négy zenemű kapható Treichlingernél.

\+ (*A hangászegyleti zenede*), mint halljuk, a *szovalati* tanszék felállitására szükséges előintézkedéseket már megtette. A tanszék betöltése pályázat utján fog történni.

\+ (*Ellinger Kolozsvárott*) nagy tetszésben részesül. A „M. F.“ azonban kitünő képességének elismerése mellett megrója azért, hogy a hatás kedvéért mindjárt az előadás kezdetén koczkára teszi hangerejét, s nem gazdálkodik azzal kellőleg a végsiker biztositására. E megjegyzést Ellinger énekére a pesti lapok is már többször tették, de eredmény nélkül.

Vas. Ujs. 1859.

vedd vissza; érzem, eperczben nincs jogomban, hogy sorsodat magaméhoz kössem. Isten veled! Isten kegyelmetekkel is; remélem, jobb hirrel fogok visszatérni. Addig Isten velünk!

Elek urnak torkán akadt a szó; s kiüritetlen tette le poharát. A vigalomból szomoru némaság lett; még Gergely ur is egészen kijött türelméből.

— Ez a Miklós müve! — kiált az asztalra ütve. De ne félj leányom; azért is megmutatom, Apaffyné lesz belőled!

Katalin szive pedig a váratlan jelenet óta jobban-jobban szorult; a vér eltünt arczából s egyszerre csak eszméletlenül rogyott Klára karjaiba.

* * *

Ifju Apaffy Mihály alatt három ló is kidölt, mig Bonczidára ért. A titok, melly legédesebb álmaiból olly kiméletlenül serkenté fel, folyvást háta megett ült s perczig sem hagyta pihenni.

Bánffy jóval idősebb volt Apaffynál; nagy barátság soha sem volt közöttük; azért a két férfiu találkozása most is csupán a fődologra szoritkozott.

Apaffy átnyujtá a levelet s felvilágositást kért.

— Bethlen Miklós nagyitja a dolgot — mond Bánffy szárazon, mint ki igen is öszinte akar lenni. Én csupán nagyságod iránti különös jóakaratból titok pecsétje alatt megmondom, miben áll itt a dolog.

Apaffy feszülten és szó nélkül várta a magyarázatot.

— Az itt a kérdés, mit választ nagyságod a kettő közöl: ha boldog férj akar lenni: *meglehet*, nem lesz fejedelme ez országnak; ha nem akar boldog férj lenni: *nem lehetlen*, hogy fejedelemsége *talán* meg fog erösittetni. A dolog egyedül nagyságod személyét illeti. Ennyit tudok az egészről.

— Ugy könnyü a választás — mond Apaffy, csalmáját véve. Istennek ajánlom gubernator uramat! . . . S azzal lovára pattanva, repült vissza Küküllő felé.

— Oda fenn talán még szeretik, ha illy ürügy van a megerösités megtagadására; most még csak *más oldalról* kell magamat biztositanom. Az urfi már a *jegyváltással* eljátszotta szerencséjét; a lakodalomnak nincs miért megtörténnie . . . Ha minden ugy megy, mint én akarom, még menyasszonyt is cserélhetünk.

Ezzel leült s körülbelöl illy tartalmu levelet irt Bethlen Gergelynek.

„Nagyságos Generalis uram!"

„Hallom, leányát az ifju Apaffy Mihálylyal eljegyezte. Jól meggondolja kegyelmed, mit cselekszik, — ne *vegye magára* azon megtörténhető csapásért a felelösséget, melly az országot e miatt érheti. Én többet nem mondhatok, csak hogy Apaffy, fejedelemségével játszik . . . A többit értse utána nagyságod. Dixi et salvavi animam meam. (Elmondám s megmentém lelkemet.) Egyébiránt stb."

Aztán a nagy pecsétet is reányomta és jókedvüleg dörzsölé finom fehér kezeit.

— Pár napig még heverhet! mond aztán jó kedvüen, a levelet asztala szögletébe dobva.

* * *

Ezalatt a Toroczkaiak antik gyürüje visszavándorolt Apaffy Mihály ujjára s a boldog völegény örömmel sietett vissza Ebesfalvára, hogy háza ügyeit elrendezze.

A dolog természete hozá magával, hogy a Bonczidán történtekből semmit el nem mondhatott; magát Katát is csak azzal nyugtatá meg, hogy majd elmondja az esküvő után.

De alig ér haza, midön leendő apósától levelet kap s alig hihet szemeinek, midön abból visszaküldött jegygyürüje hull ki.

A levél tartalma következő. :

„Nagyságodnak Istentől minden jókat kivánok. Fájdalommal teszem ugyan, de nagyságod jegygyürüjét vissza kell küldenem. Nagyságod még nem teljeskoru s mostani tetteit gyámjainak rónák fel. Én azon szerencsétlenségért, melly vagy nagyságodat, vagy az országot érhetné, a felelösséget magamra nem vehetem.

„Egyébiránt állandó hivei maradunk nagyságodnak s ha az idő eljött s nagyságod akarata állandó, a mi nyulik nem mulik. Kata leányom az ideig hajadon marad s ugy hiszem, ez igaz hajlandóságának elég erös bizonysága. Jegygyürüjét sem kivánja vissza, söt kéri nagyságodat, tartsa meg azt mindenesetre a multaknak emlékéül."

Apaffy a mennyből hullott alá a legnyomorultabb földi helyzetbe. A lovagiasság azt kivánta, hogy Katalin jegygyürüjét visszaküldje. Nem kötelezhetett a nélkül, hogy maga kötve ne legyen; bár teljeskoruságáig csak nehány hó vala hátra.

E szerint a gyürü ismét megkezdé vándorlását s a két sziv egyidöre külsöleg tovatávozott egymástól, de csak, hogy érzetben annyival jobban közeledjék.

Mit érezhetett a kétszeresen csalódott ifju pár, csak az képzelheti, ki már bepillantott a mennyország kapuján s épen az ajtóból utasittaték vissza.

De a remény élt s Apaffynál e remény nem is remény volt, hanem meggyözödés.

Hite szerint a *gyürük vándorlása* még nem volt befejezve s ő szerelme teljes hevével várta azt a boldog perczet, midön Katalint ujra és örökre sajátjának mondhatja.

(Vége következik.)

A szinek, mint jelképek.

Semmi kétség, hogy a régiek a szinek megválasztásánál különböző elvekből indultak ki, s hogy azoknak különböző jelentéseket tulajdonitottak, s habár a régi festmények egészbeni hiánya mellett, nehéz is e tekintetben tisztába jöni, mindazáltal egyes szinek jelentésére vonatkozó adatok maradtak fel az ó korból, melylyekre támaszkodhatunk.

1. A *fehér* szin a tisztaságnak, ártatlanságnak, fénynek és szerencsének jelképe. A görögök- és rómaiaknál Jupiter neve egy-jelentésü volt a nappal, s Rómában az ujonnan föllépő konzul január 1-jén fehér lovon és fehér ruhában ment a Kapitoliumba, melly templom Jupiternek volt szentelve a fehér lóval együtt. Ugyancsak Jupiter tiszteletére áldoztak fehér bikát, s ha az valahol setétebb szinü volt, fehérre festetett. Apolló, mint a fény istene, ezüstivet hordott. A jéruzsálemi papok annak szinét viselék, kinek ruhája fény, Zsolt. 104. 2. A fehér szin a különböző vallásoknál az istenséget jelzi, ahonnan a papok gyakorta fehér ruhát hordanak. Feltámadása után a Megváltó is fehér köntösban jelent meg, Márk. 16. 5, s János Jelenésének 3. 5. szerint, az ujjászülettek és kiválasztottak is fehér ruhába fognak öltözködni. Ezért hord a pápa még ma is ilyen szinü öltönyt.

Hogy a fehér szin az ártatlanságot és szerencsét is jelzette, bizonyitja az, hogy a rómaiak a hüség istennöjét fehér ruhában ábrázolták, s hogy némelly régi népek a szerencsétlen napokat fekete kövel vagy vonással, a szerencséseket fehérrel jelelték.

Emlitettük fölebb, hogy a fehér szin uj életnek is volt jelképe, s épen ezért halottaikat ezen szinnel tisztelték meg a régiek; gyászt jelentett az. De hát mi is nem fehér kelmékbe burkoljuk-e halottainkat? s nem azt tette-e József a keresztről levett Megváltóval? Chinában és Sziámban még most is a halhatlanság és tisztaság képe az, hol a halottakat is fehérben gyászolják, melly szint a régi franczia királynék is használták e czélra.

Végül elhallgassam-e, hogy a fehér szin a béke hirnöke. A régi czimbereknél a fehérre festett paizs, ha a harczban fölemeltetett, békekérésre mutatott; de jelenleg is, avagy nem fehér zászlót vagy kendöt szokás-e lobogtatni, ha az összeütközést kikerülni vagy a barátságos viszonyt fentartani ohajtják?

2. A *fekete* a fehérnek van ellenébe téve; tévedést, álnokságot, setétséget, átalában roszat jelent az. A teremtés történetében is emlittetik a világosságnak küzdelme a setétséggel. A persák azt tartják, hogy az első emberpár, vétkezése után, feketébe öltözött, melly szin hát a megbánást jelentette. Homér is feketében szepelteti a bánkódókat, s ezen szokás egész Görögországban fenmaradt, s onnan a rómaiakhoz is átment. Az Üdvezitő némely középkori festményeken fekete köntösben jelenik meg, ha a sátánnal küzd, söt sokszor a szent szüz is fekete arczczal van adva, mi a setétség szellemeivel küzdését jelenti. És magát a setétség szellemét is nem fekete szinben szoktuk-e elöállitani?

3. A fehér és fekete szin egyesüléséből származik a *szürke*, s jelentése is a kettőéből van összetéve. A keresztyén Európában a gyász szünésének jele az, s a kigyászolásra képez átmenetet. Ha mély gyászba öltözködünk, fekete szint használunk, erre következik a félgyász, szürke szinnel, mellyet a kigyászolás jele, a fehér szin vált fel.

*

4. A *sárga* szin, az arany és a nap az isteni bölcseséget és szeretetet jelképezi. A régi egyiptomiaknál a vallásos rejtelmekbe való beavatást jelentette az s a szobrok, mellyek az emberi tudást személyesiték, mint a Hermeszé a görögöknél, Merkuré a rómaiaknál, megaranyoztattak. A középkori művészek, ha a hitet akarák jelzeni, sárga szint vettek föl; ez okból öltöztették szent Pétert sárga köntösbe, s adtak aranykulcsot kezébe. A régiek egyébként mindent, mi szép és jó volt, szintén mint a most élők is, aranyszinben festettek, s a régi és szerintük jobb időket: *aranyidőnek* mondták. Még a sárga szinü ételek is, mint a méz, bölcseséget és szeretetet jelentettek náluk, s épen ezért szerepelt az utóbbi az áldozatoknál. — Azonban nem volt midig ezen jelentése a sárga szinnek. A kénről névszerint — melly pedig saját sárga szinnel bir — tudjuk, hogy a bünt, s az abbóli megtisztulást jelzette. Ez okból viseltek az egyiptomiak sárga gyászruhát. Az Éris almája is nem egyezséget és szeretetet, hanem ellenkezőt jelentett. A zsidó hagyomány szerint a paradicsom azon fája, mellynek gyümölcsétől az első emberpár eltiltatott, czitromfa volt. Ezen nézet később a keresztyéneknél is lábra kapott. A középkori festészek ugyanis Judást sárga ruhában ábrázolták, mivel Krisztust elárulta, söt némelly államokban a zsidóknak is ollyan szinü ruhát kelle viselni, hasonló okból.

5. A *veres* szint a régieknél a tüz képviselte, melly megszenteltetést és ujjászületést jelentett. Ezen okból égették meg a régiek halottaikat, s ugranak az indusnök még ma is a mágyára, hol elhunyt férjük teste hamvad el, hogy lelkük megtisztulva juthasson a mennybe. — A királyok, mint Istennek helytartói a földön, az ó korban bibor ruhát viseltek a papokkal együtt, s ezen szint, legalább részben, a főpapok maig is megtartották. Az indus hitregetanban Visnu skarlátruhában ábrázoltatik, mint ez a görög Zeuszszal és Jupiterrel is történik, mellyek szobrai egykor a többi istenekéivel együtt ünnepnapjaikon veresre festettek, s arczaik czinóberrel bemázoltattak. De a veres szin vért is jelent, miért is ez a szin Mársnak volt szentelve. Tudjuk, hogy háboruviselések alkalmával a veres zászló és véres kard minő szerepre van hivatva. Néhol a törvény végrehajtója — a bakó — is ezen szint tartozik viselni. A spártaiak halottaikat veres lepelbe burkolva temették el.

A mechitaristák temploma Erzsébetváros on.

6. Az *azurkék* szin majdnem minden vallásformáknál az isteni bölcseségnek jelképe, melly a világot teremtette. Ahonnan az indus istenek, az egyiptomi világteremtő, néha Jupiter, s a chinaiaknál a menny, a legfensőbb isten, mind kék szinben állittatnak elő. A kék szin még most is ártatlanságnak és hüségnek jelképe, s a régi egyiptomiaknál is jelentette az az utóbbit. Legalább a skarabéak ide mutatnak, mellyek kéken szinezve az egyiptomi régiségek gyüjteményeiben jelenleg is föllelhetők és minden bizonynyal egyiptomi harczosok gyürüiből erednek. De gyász jeléül is tekintik a kék szint, s innen van, hogy a római szentegyház papjai nagyböjtben kék misemondóruhát szoktak fölvenni.

7. A görög és egyiptomi hitregetanban a *zöld* szin a viznek volt jelképe, s a vizek istenei, zöld hajjal festettek. Ezen szin Vénusnak volt szentelve, ki állitólag a tenger habjából vette eredetét. Jelentette továbbá a növényzést, mellynek a nedvesség főtényezője, és mivel érettség előtt a gyümölcsnek zöld szine van, a keresztyén világ ezen szint a reményre vitte át. Némileg ebből magyarázhatni ki, hogy János evangelista zöld köntösben festetik, mint a ki az emberiséget az isteni kijelentés titkaiba beavatta. Hasonló jelentéssel bir azon festvény is, melly Mohamedet ugy ábrázolja, mint a ki tusájában zöld turbános angyaloktól segittetik. — Egyébiránt a zöld szin minden időben és mindenhol jó jelentésü.

8. A *piros* szin a veres és fejér összetétele által származik. Az egyiptomiaknál az ujjászületésnek volt az jelképe. Ide vonatkozik azon rege is, miszerint a rózsa Vénusnak tövis által okozott lábvérzéséből vette származását. Láthatni egyszersmind innen azt is, miért volt a rózsa a halál sajátja, s miért hintettek a halottak sirjára rózsákat, s miért adtak az elhunytak szellemeinek rózsákból készitett eledeleket, s miért környezte a rómaiak halál-istennőjének halántékát rózsafüzér. A viritó korukban elhalt szüzek nálunk is fejér rózsakoszorukkal tétetnek sirjukba, s az apaczák czimerében, kik a világra nézve meghaltak, fejér rózsakoszoru diszlik. Hogy végre a rózsa a szerelmet is tolmácsolja, onnan megfogható, mert Vénus, kinek az szentelve volt, a szerelem istennőjét is ábrázolta.

9. A *jáczint-*, *bibor-*, és *skárlátszin* a veresnek és kéknek vegyülete, ugy, hogy a skárlátban a veres, a jáczintban a kék az előkelő. Az utóbbi szinről nevezett drágakönek a régiek igen nevezetet sájátságokat tulajdonitottak, névszerint, hogy az a tüzben meg nem ég, söt hogy azt eloltani is képes. A hasonnevü virág a levegöt és nedvességet jelzi, de a szentirásban ezen szin a rosznak, hibának és álnokságnak ábrázolója.

10. A *violaszinről* már fölebb mondtuk, hogy néha a gyász jelképeül alkalmaztatott. Mint illyet hordták azt a régi franczia királyok, s viselik most is a chinaiak. A boldogságos szüz sokszor illy köntösben adatik a festményeken. A keleti ametisztet, melly violaszinü ásvány, a régiek csodálatos erövel ruházták fel, s azt hitték felőle, hogy a ki azt magánál hordja, meg nem ittasodik, holott pedig ezen példázat az ásvány és az érett fekete szőlőszemek közti hasonlaton alapul. Hogy az ibolya a növények közt a szerénységet képviseli, ez nem annyira a szintől, mint inkább onnan van, hogy alacsony növése miatt illatos virágával a többi füből ki nem emelkedhetik.

11. A *barna* szin mindig rosz jelentésü volt. — Hihetőleg ezen szint kell érteni, midőn a jelenések könyvében sárkányok- és lovakról van szó. Az egyiptomiak pokolistene is ezen szinnel képzeltetett és ábrázoltatott, kinek egykor veres ökröket, kutyákat, szamarakat és veres haju embereket áldoztak. A nép hiedelme szerint a veres haj még ma is roszat jelent, álnokságra, ravaszságra, és árulkodásra mutat az, s azt mondják, hogy Judásnak is veres haja volt. Az indusok hitregetanában, s a középkori festményeken a barna és barnaveres szin a pokoli isteneknek volt sajátja, s az araboknál minden, mi rosz, barna szinü. A szerzetesek barna szinü kámzsái is azt jelentik, hogy ők a világról lemondtak, s hogy a pokol ellen kell küzdeniök. *Dr. S. J.*

A mechitaristák temploma Erzsébetváros on.

(Erdélyben.)

A V. U. mult számában adtuk e derék erdélyi város rövid ismertetését s mondtuk hogy e csupán 2000 lakossal biró hely, különösen templomainak nagy száma és szépsége által tünik fel. Ugyanott közöltük a plebánia templom rajzát; mai számunkban veszik olvasóink a mechitaristák templomaét, melly első tekintetre igen nevezetes épitménynek mutatkozik s ékszereinek és ruháinak gazdagságán, oltárképein kivül, benne a sz. Ilonát ábrázoló kép valódi remekműnek mondatik.

Álljon itt még nehány szó e szerzet ismertetéséül. *Mechitaristáknak* neveztetnek azon örmény szerzet tagjai, melly a fiatalság nevelését s tudományos buvárkodást tüzte ki czéljául, s e végett küldi tagjait a távol keleti tartományokba. Alapitója *Mechitar* vagy *Mkhitar* (azaz: Vigasztaló) volt, ki 1676-ban született Kis-Örményországban. 20 éves korában pappá lett, s régi szándékát valósitva egy társulatot alakitott olly czélból, hogy

nemzete hanyatlásának ellene dolgozhasson. — 1700. körül kilencz barátja csatlakozott hozzá Konstantinápolyban, kiket bizonyos egyházi szabályok által fűzött magához. Üldözni kezdték s ő Moreába menekült, hol a velenczei kormány megengedte neki, hogy kolostort és templomot épithessen. 1712-ben IX. Kelemen pápa megerősité a szerzetet. Midőn a törökök Moreába nyomultak, Velenczébe vonult, hol Sz. Lázár szigetét adták át neki, hogy ott templomot s zárdát épitsen. Ezeket szerencsésen bevégzé s meghalt 1749-ben. — E szerzet tagjai tudományosságuk által tüntek ki mindig, számos és nevezetes munkákat bocsátottak ki az irodalom minden ágában. E kolostor mintegy középpontja az örmény irodalmi mozgalmaknak s egy hirlap is jelenik meg itt, mellyet keleten igen sokan olvasnak. — 1801. óta Bécsben is létezik egy mechitarista-társulat, melly irodalmi munkálatokon kivül a neveléssel és közhasznu munkák kiadásával foglalkozik; illyen van Münchenben is, s ezekkel áll összeköttetésben az erzsébetvárosi mechitarista-collegium is.

Szilágysági oláhok.

(Népismertetés.)

A Szilágyság *) tetemes darabját oláhok lakják. A mennyiben ezek erdélyi testvéreiktől szokásaik — viseletök — és életmódjuk által valamennyire különböznek, jónak láttuk öket e lap hasábjain pár vonásban felmutatni. — A szilágyi oláh nép szép, erös testalkatu. A férfiak gyakran hat lábnyi magasságuak; a nök izmosak jó kinézésüek. De ök is osztoznak nemzetök közös hibájában, a tunyaságban, s ritkán tudnak a mindennapi kenyérnél többet szerezni, a miért átalánosan nyomorult anyagi és szellemi állapotban tengenek, s a polgárisodásnak majd semmi elönyével sem ismeretesek.

Szilágysági oláh népviselete.

Életmódjuk leginkább földmivelés. De ez nagyobb átalánosságban csak málétermesztésre szoritkozik, s kevés taluban lehet terjedelmesebb buza-földekre is akadni. Ebböl telik ki élelmök nagy része; — sovány málékenyér és nehány fokhagymával hetekig elélnek; hus-nemüt, fött-ételt, kivált saját házuknál, ritkán esznek, de napszámban, vagy mint cselédek annál válogatóbbak. Gyümölcsfát gyéren tenyésztenek, s daczára a föld alkalmas voltának kerteikben szilvafán, s silány vajalmán kivül egyebet nem igen találhatni. Oltoványuk nincsen. Szántövetö oláhok két, jobbmóduak négy ökröt is tartanak. Szekerök rosz *fakó-szekér*, melly egészen ön-készitményök levén, benne egyetlen *vasszeg* sem találtatik, — s vas hiányában a kerekek is, rövid használat után, szabálytalan sok-szöggé kopnak. — Mindkét nembeliek napszámra és szolgálni is járnak, s mintha nem követelök, kevéssel megelégesznek, s hanyagságukat leszámitva, felügyelet mellett elég jól dolgoznak, s meglehetös kezefogásuk van, sok magyar cselédnél használhatóbbak. Belölök állanak ki a molnárok, kondások, csordások, csaknem kivétel nélkül, — falun és városon.

S kivált régebben az udvarbiróságot szinte minden uradalomban ök viselték, s e tisztben sok ügyességet és hüséget tanusitottak. Sokan marhával kereskednek és méhtenyésztéssel foglalkoznak.

Nöik a családi szükségre megkivántató vászon-nemüt mind maguk készitik — s gyakran igen szép himzéseket látni fehér-ruháikon; — azonkivül tartós jó házivásznat nagyon jutányosan vásárolhatni tölök.

Viseletök. — A legény veres, föleg kék fejtövel gazdagon kivarrott vászoninget és gatyát visel; (természetes, hogy a szeretöje varrja.) Derekán széles, nagy réz-gombokkal, s elöl csattal rakott tüszöt hord; lábán szijjal körültekert bocskort. Nagy, lecsüngö haját fehér báránybör sapka fedi. Télben, s rosz időben, elöl gombbal sürün kivarrt, leginkább kék posztó mellényt vesznek fel, — s nagy zsiros kalapot; a nyalkábbak bodros fekete tollat; — némellyik csizmát is huz, de ebben csak a szoltgálat-tevöknek van módjok; fényüzés jelének tartják, s nem-igen kedvezö itélet, ha valakiről azt mondják: „*csizmát visel.*“ — Az ollyat kevélynek hiszik. Fehér harisnya-posztó nadrágot is viselnek. — Ezenkivül mindegyiknek van pitykés, sallangos, nyakban függö tarisznyája, mellyet dologra vagy erdöre-menet rendesen magával viszen, ugyszinte kurta, durva szövésü barna, vagy fehér ször darócza. Az öregek a czifrázatokat leszámitva, ugyanilly öltözetben járnak. — A kondások széles kalapot, lobogós inget, rövid, alig térdig érö gatyát, gombos tarisznyát, tülköt, rosz időben kurta-gubát, és bocskort hordanak. Nadráguk nincsen, s leghidegebb időben sem kell nekik semmi egyéb ruha.

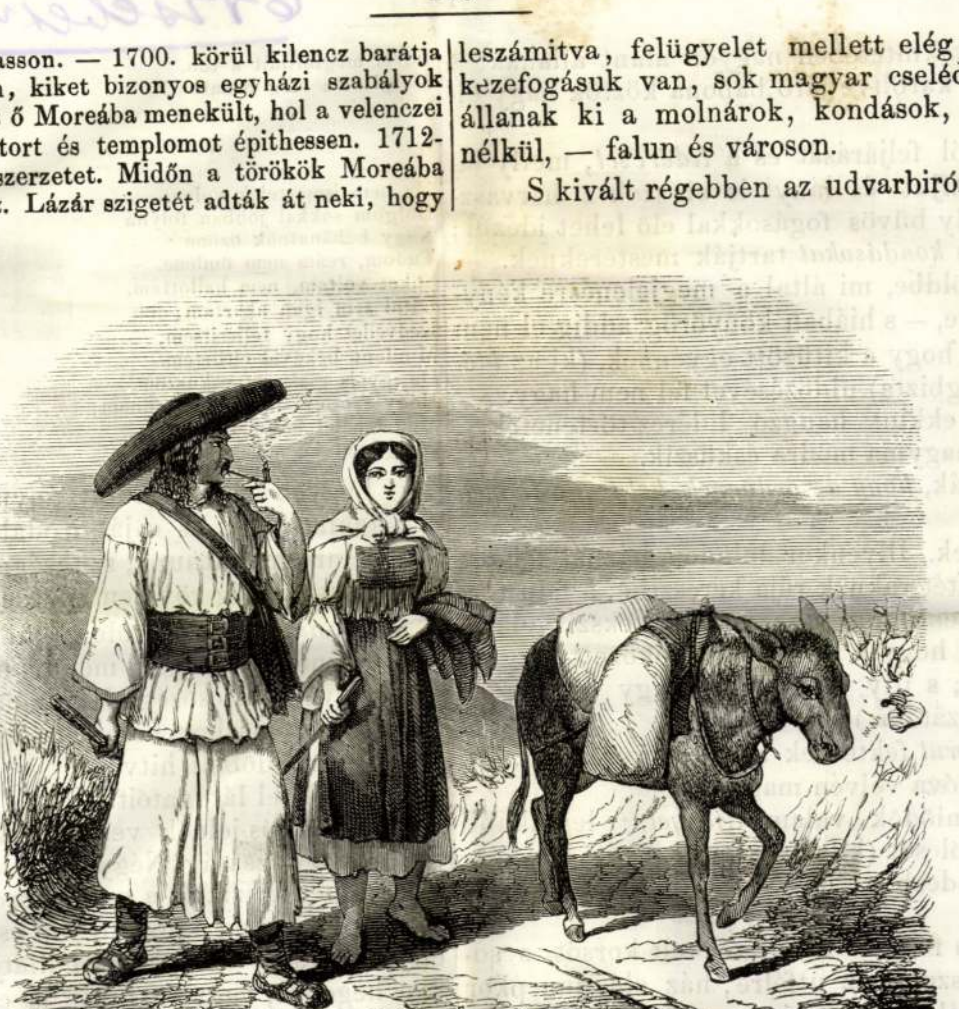

Szilágysági oláh népviselet.

A nök öltözete: varrottas ing, csikos vagy kék szoknya; setét szederjes, piros vagy sárga csiku kötövel, mellyet *katrinczának* neveznek. Nyakukban két-három sor, csigával elegy régi pénz függ, millyenek Erdélyben majd mindenütt nagy számmal találtatnak. Többnyire piros csizmájok van, azonban ezt csak innepés vasárnapra, vagy *vásárkor* huzzák fel, s ekkor is a város végéig kezökben viszik. Hajokat kétfelé választják. A czifrább leányok fejét csillogó gyöngyék disziti. Az öreg asszonyok ruházata ezekkel nagy részt megegyezik, hanem egyszerüebben öltöznek. A férjes nök — nem mint a hajadonok csak elöl — de hátul is kat-

*) A Szilágyságot, vagy Szilágyot Kraszna, Középszolnok és Kövárvidéke alkotja.

rinczát kötnek. — Mireltegán tol[illegible]

[illegible] állanak, s [illegible]ággal rendszerint karöltve járó babona köztök nagy elterjedésnek örvend.

Hiszik a lelkeknek sirból feljárását és a *lidérczet*, melly látogatásával a legvirágzóbb ifjut és lányt is el szokta hervasztani. Azt mondják, ezt némelly büvös fogásokkal elő lehet idézni; a miben főleg a *molnárokat* és *kondásokat* tartják mestereknek. — Illyenkor vasvillát ütnek a földbe, mi által a megjelenésre kényszeritett lidércz meg van kötve, — s hiában könyörög, addig el nem eresztik, mig fel nem fogadja, hogy a kitüzött egyénnek, (ki az *idézőt* vagy *látót* e mütételre megbizta) üldözésével fel nem hagy. — Akár hány oláhtól hallani ekkint hangzó lidércz-történeteket. mellyek valósága felől veres-hagyma módra esküszik. —

Az üres házat meggyujtják, *hogy az ördögnek helye ne legyen benne.*

A jégesőtől nagyon félnek. Illyenkor minden háznál fejszét vágnak a földbe, seprüt, pemetét raknak rája keresztbe; a falu tornyában pedig az egyházfi rettentő harangozással igyekszik elkergetni a zivatart. (Természetes, hogy a lég ez által okozott rezgése gyakran odacsalja a villámot; s illy módon nem egy harangozó lett a boldogtalan bal-hit áldozatává)

Házuktól eltávozván, *seprüt* fektetnek az ajtón keresztül; igy minden veszélyes látogatástól óva vélvén magukat.

A tartós betegségben sinlődők valami „*jegyet,*“ leginkább szalag-darabot, gombot, gyümölcsöt (kilencz szem szilvát) stb. löknek az utfélre, azon meggyőződésben, hogy a ki felveszi, nyavalyája arra száll át.

Mások *pornában* („Isten fizesse“-re) vizzel telt korsót, s sokan egy darab kenyeret is tesznek az utfélre, ház elé, innepkor pedig a tehetősebbek egész zsák turós-lepényt osztanak ki a szegények között. Azonkivül az egyháznak is tesznek kegyes ajándokot. —

Mulatságaikban sok vadság és állatiasság észlelhető. Szokásban van lakodalomkor megnedvesitett köre nagy darab izzó-szenet tenni, s a baltafokkal jót ütni reája, a mi ollyat szól mint az ágyu. Ezen időtöltésnek nem egyszer voltak szomoru következései; többek közt, alig pár évtizede, csaknem egész falu lett miatta lángok martalékává. — Fő gyönyörüségök a vásárra járás. Ekkor a *ficsorok* uj kalapot tesznek, s hajokat zsirral vastagon megkenik; a lányok legszebb kivarrott-ingöket veszik fel; felhuzzák piros csizmájokat, — s arczukat pirositóval erősen bemázolják. Az oláh délelőtt a piaczot járja, délután beül a korcsmába, — késő alkonyatig elpitizál kancsója mellett, s szürkületkor hazaindul. — Addig megy, „*a meddig az Isten viszi*“ s sokszor az országuton hál.

Tánczuk illyenforma : Legelébb fiuk és leányok, egymással szemközt sort formálva sétálnak; aztán ki-ki a vele átellenben állóval összefogózik, s párosával forognak, el-elválva szabálytalanul ugrálnak, végre az egész koszoruvá alakul, s jobbra balra lejt.

Zenéjök a furulya, mellyen nagyon szépen tudnak játszani, és a nyögő hangu *csimpolya*. Azonkivül hegedüjök is van.

Népdalaikban, mellyek kedélyüket, nemzeti életüket és történetüket egészen visszatükrözik, sok szépség és igaz érzés található, s idevéve azon tünödő, örökké szomoru melodiát, mellynek lágy zengésében egy ezred története szól — ezeknél valami megragadóbbat gondolni nem igen lehet. Álljon itt ismertetésül egypár dal, szószerinti forditásban.

I.

Engedd Istenem, feküdjem
Ama mákos kert füvébe;
Engedd Istenem, haljak meg
E virágos kert megébe'! . .
Nőjetek virágok, de ne ne virágzzatok —
Mert nem kell már nekem a ti virágotok . .
Mint a sövénytető akkorát nőjetek :
Hadd borithassam be a rést veletek! *)

II.

Anyám, engem katonának visznek!
Te itthon moss fehér ruhát nékem.
Mosdd meg könyeimnek özönével, —
Száritójuk bú-bánatom légyen;
Küldd el apró csillagoktól, —
Elhozza egy halaványul.
S küldd el a holdtól hozzám,
A félholdnak sugarán:
Ez elhozza igazán.
S küldd el a naptól nekem,
Mert a nap süt fényesen —
És elhozza szivesen . .

III.

Keresd meg jól, — megtalálod,
Nyáron a földet kapálva;!
Keresd meg jól, — megtalálod,
Nyáron a füvet kaszálva. — —

IV.

Szegény kis ösvényem,
Már fü fog felnőni rajta! . . .
Hadd nőjön, majd lekaszálják :
Csak te maradj enyém, lyánka!
Hosszu utra megyek én el,
Kisérj emlékezeteddel!
— — Széles fü lebeg a tón, —
Éltem én is boldogan. . . . .

Levél megfordult a tón,
Hahj! van elég bánatom!

V.

Ha nem ismertelek volna,
Dolgom sokkal jobban folyna
Nagy bubánatnak özöne ·
Tudom, reám nem ömlene. —
Süket voltam, nem hallottam,
Látni sem igen akartam;
Kedvedet hogy teljesitsem,
Mindent békével eltürtem.
De igy is csak azt esküszöm,
Hogy szeretni meg nem szünöm,
Még a halál bus órája
Szemeimet be nem zárja.

Anyám engem katonának visznek!
Te itthonn moss fehér-ruhát nékem!
Kis kaszám a fogason maradjon —
S a szeretőm : mint virág a réten. . . .
Anyám, mikor visszatérek,
Kis kaszám összerozsdázik,
A szeretőm elvirágzik. . . .
Ne! anyám, a keszkenőmet
Tedd a láda fenekére,
S nézd meg harmadik estére.
Ha a keszkenő fejér lesz :
Akkor bánat nélkül élhetsz;
Ha pedig rothadtra válik,
Meghasad szived halálig : —
Hol a zászló meghajolva.
Ott leszek én is elhullva! . . .

*) A szerelmesek résen át beszélnek egymással.

Legyen elég ez mutatványul. — Az oláh költészetet népismereti tekintetből, és saját irodalmunk érdekében mentől nagyobb figyelemre méltatnunk, szükséges.

Lássuk még röviden nevezetesebb szertartásaikat.

Házasságukat illetőleg, különös, miszerint szülőfalujokból ritkán vesznek feleséget, mentől messzebbről kerül az asszony, annál nagyobb dicsőség. Mindenütt van egy házasság-szerző, ki a párokat egymáshoz kommendálja. Először evvel látogatja meg a legény jövendőbeli hitvesét. — Illyenkor a leány legelébb is étkezésre hivja fel látogatóit. Mentől élesebb a legény *kése*, annál szerencsésebb jós-jelnek veszik. Ha tetszik a leány, csakhamar megtörténik a házasság. Négy vagy hat ökrös szekeren czifra nász-nép kiséretében viszik át a menyasszonyt, vőlegénye falujába. Az ökrök szarvai puszpáng ággal ugyan csak ki vannak bokrétázva, a szekér elején pedig a csimpolyás hallatja szivreható melodiáit, kihez sokszor hegedüs, vagy furulyás is csatlakozik. Esketés előtt a pap a jegyeseket szalaggal egymáshoz kapcsolja; aztán mindkettőjöknek egy-egy darab mézes-kenyeret nyujt, s midőn ezt megették, feloldja a szalagot. Egész nap, késő estig foly a dinom-dánom; a vőlegény ujong, — a menyasszony sir-ri. Ekkor a vőlegény anyja fris szénára vet ágyat az uj párnak.

Temetés. A halott számára siratókat fogadnak. E tisztet rendszerint öregasszonyok teljesitik, kik hangos jajgatásaikkal a siralmasokat is tulhaladják. — Azonkivül nyelve alá kis ezüst pénzt tesznek, melylyel a másvilágot határló folyam révészét, ki a földi életből kiköltözőt átszállitja, kifizetni képes legyen. A férfiak gyásza abban áll, hogy félesztendeig kalap nélkül fedetlen fővel járnak; az asszonyok setét szinü ruhát viselnek. — De férje halála után hat hónapra akárhány asszony férjhez megy. — *Zilahy K.*

A budai magán-tébolyda.

Ezen gyógyintézet igazgatója, dr. *Schwartzer* Ferencz, miután a bécsi közkórház elmekórosok osztályában, mint másod orvos több évig fáradatlan szorgalommal müködött, s az orvostan e fontos ága körül ennek fejlődésével párhuzamosan mind elméleti, mind gyakorlati ismereteket szerzett; nemes ihlettől áthatva s vissza nem rettenve az előitélet s rágalom fulánkitól — ezen olly nagy munkával, szorgalommal gyüjtött ismereteit, tapasztalását, szerencsétlen honfitársai javára forditani elhatározá, melly czélból előbb Váczon, később Budán 1852 évi január 1-én tulajdon költségén egy csinosan s szakértői tapintattal berendezett magántébolydát nyitott, mellyet évről évre javitva, hiányait pótolgatva — mainapig fentart.

E mindkét nembeli elmebetegek gyógyintézete Budának igen egészséges és szép táján a Krisztinavárosi kék golyó-utczában áll, s mintegy 50 beteg befogadására van elrendezve, kik nemök szerint tökéletesen elkülönitvék.

A férfi betegek osztálya egy csinos, — keletről nyugotnak nyuló két mellék szárnynyal ellátott épület, mellynek bejáratát szépen festett csarnok képezi, mellyből balra az igazgató lakásába, jobbra az elég tágas és világos folyosóba s innét a szellős és diszesen festett betegszobákba juthatni, mellyeknek ablakai fehérre festett könnyü vasrácsozattal ellátvák; a szobák nagyságához képest mindenikben egy vagy két beteg lakik. — Sétahelyül a kertté alakitott s virágokkal dusan ékesitett téres udvar szolgál, mellynek nagy gonddal ápolt árnyas fái alatt kényelmes padokon a beteg tetszése szerint nyugodhatik, vagy naponként tisztára sepert s kőmorzsával behintett utain sétálhat.

A nőbetegek osztálya, hol egyszersmind a segédorvos is lakik, egy keskeny utcza által elválasztott szomszéd épületben van, mellynek csinosan bebutorzott kényelmes szobái, árnyas lugosokkal és szép virágokkal gazdagon diszitett sétakertje, — valamint a lehető legnagyobb tisztaságban tartott s egy dus lombozatu diófa által csaknem egészen beárnyazott udvara a beteg kedélyére kellemes befolyást gyakorol.

A beteg fölvétele az intézetbe a szülők, gyám és a hivatali vagy községi lőljáróság ajánlatára történik, melly esetben az intézet igazgatójához

volna szegény sógorunknak a hagyatéka, agarak, pipák, bundák. De Werbőczy már meghalt és majd valamelyik hunczut Zathureczky fogja a fejébe húzni a vidrakucsmát nem sokára.

A többi Gaálok is ezen a véleményen voltak.

— Ha már mindenáron férjhez akar menni Jolán, menjen valamelyik Gaál-fiuhoz. Van belőlük elég. Igaz, hogy a Gaálok nem tudnak szépeket mondani, tánczolgatni meg ábrándosan sóhajtozni, de még mindig ér annyit a csizmasarkuk, mint az az egész tót familia.

Ilyenformán ütött ki a háború a Gaálok és Zathureczkyek között. De hiszen másképen nem is lehetett volna, mint úgy, a hogy történt, hogy egy szép asszonynak a mosolygása megbolygatja egyszer azt a szép egyetértést, a mely már sok esztendeje fennállott a két család között.

Gaál Napoleon, mert épen ő volt a legöregebb, pünkösdkor megüzente Süvöltőre Zathureczky Sámuelnek:

— A mi kertünkbe ne járjatok, rózsát máshol szakítsatok. Napoleon de Gaál. Tabon és Geszteréden.

Zathureczkyék megkapták a különös üzenetet, nyomban feleltek is reá, az igaz, hogy nem

— Te, Péter, — kérdezte egyszer, — meddig fogtok még itt lábatlankodni?

Péter elgondolkozott:

— Hm. Meddig? Magam sem tudom biztosan. Talán csak addig, a míg végkép el nem felejted Zathureczkyt, és . . .

— Már régen elfelejtettem a bolondosat.

— És a míg valamelyik Gaált nem választod férjednek.

— Nem szeretem a Gaálokat, — felelt a menyecske és behúzta az ablakot.

Péter pedig járt tovább odakünn. A menyecske ült a varróasztalkánál. Nézte a varrást, meg az odakünn sétáló férfiút. Délután volt, unalmas, nyári csendesség a falu felett. A menyecske megkoczogtatta ezüst gyüszüjével az ablakot.

— Gyere be, Péter. Uzsonnázzunk.

Péter megcsóválta a fejét:

— Nem szabad.

Aztán körülnézett és besurrant a kapun.

Alig hogy az udvarra lépett, hirtelen lódobogás hangzott az úton. Zathureczky Gábor jött lóhalálban. A lováról ömlött a tajték. Az arcza feldúlva. Észrevette a besurranó Pétert. A ló felágaskodott alatta, ő pedig eltakarta az arczát. Aztán az öklével megfenyegette a házat. A pamidőn a felesége, az ő oltalmazó géniusza kegyelmet eszközölt ki számára, Miskolczról indult ki ismét világhódító utjára. «Miskolcz város második szülötte-városom. Itt támadtam fel újra, itt keltem siromból új életre» — mondja 34 évvel később egy ugyancsak miskolczi látogatása alkalmával tartott pohárköszöntőjében.

Borsodvármegyét Jókai gyakorta szerepelteti regényei és elbeszélései szinteréül. A Bükkben való bujdosását a «Tengerszemű hölgy» czímű az Akadémia által megkoszorúzott regényében irja le. «A hol a világnak nincsen szája» czímű fejezetében festői szép vonásokkal rajzolja meg a Bükk-hegységet. Pazar költészettel irja le az őserdőt, a szentléleki Paulinus-kolostor romjait, az Örvénykő tetejéről nyolcz vármegyére nyiló fenséges kilátást. Szép szavakkal emlékezik meg tardonai házigazdájáról, *Csányi* Benjaminról és a falu lelkészéről, tiszteletes Parasznyai *Rácz* Endréről.

Mikor e sorok irója 1902 nyarán utoljára beszélt a lelkészszel, már akkor az 85 éves, hófehér szakállú aggastyán volt. Szivesen igyekezett felujítani emlékezetében az 53 évvel azelőtt történt eseményeket, hogy kérésemre

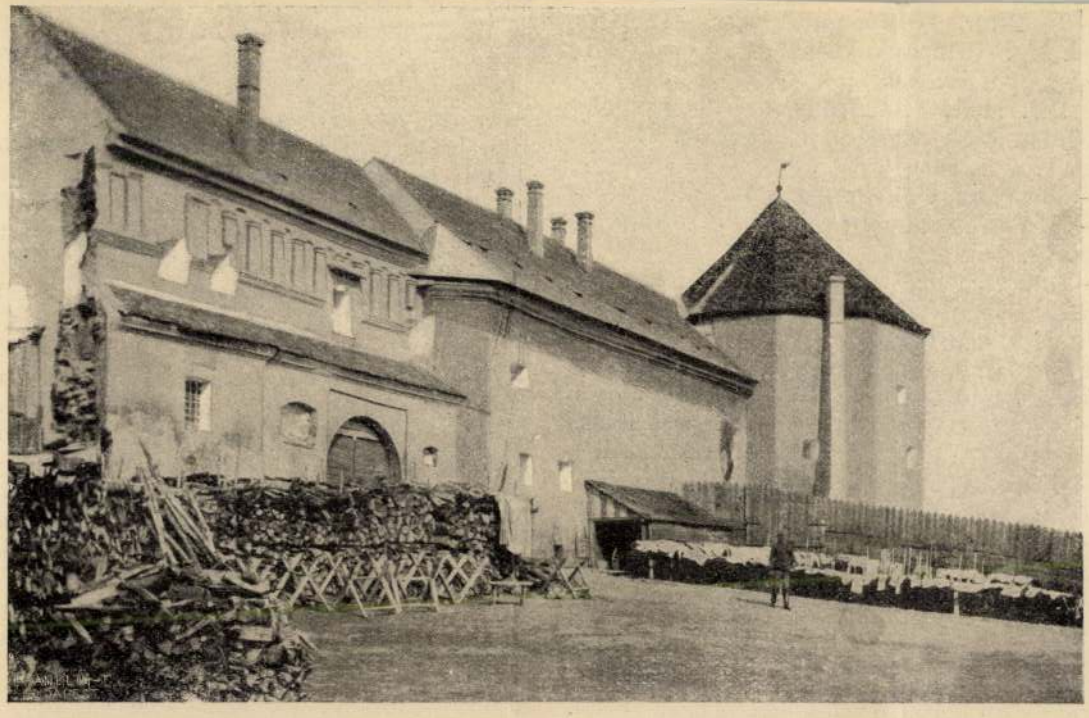

AZ ERZSÉBETVÁROSI APAFI-KASTÉLY. — Dr. Nielsen Konrád fényképei.

egyik sem a kettő közűl, akkor más nem lehetett, csak Birta. Gaál Jolán Enyiczky Samuné volt az a bizonyos özvegy menyecske és mert szép fehér ökrei, csinos, rendes gazdasága, szép nagy háza, sőt megtakarított pénzecskéje is volt, szebb volt minden korabeli Gaál-leánynál. No hiszen talán a nélkül se lett volna halaványabb tüzes szeme, barnább fehér arcza, daliásabb a termete . . . Talán a nélkül se. De így mindenesetre fehérebb volt az arcza («patikaszinű», — mondták a szegény Gaál-lányok), a termete pedig olyan volt, hogy egy grófnőé se lehet különb. (A Gaálnék erre is csak nevettek: Ó, be bolondok a férfiak; nem tudják, hogy Kunyecz Jusztinián, a debreczeni nőszabó, még egy csontvázból is Mária Terézia-termetet tudna formálni, ha erre rendeletet kap.)

De hát a férfiak bohók voltak és Zathureczkyéknek állandó hátaslovuk volt. Még a deres szakállú Zathureczky Mihály is felült néha erre a hátaslóra és végig poroszkált a falun, mondván, hogy vajjon nem felejtett-e még el lovagolni; de a paripa, tán csak megszokásból, akkor is, midőn az öreg ült a hátán, a Gaál Jolán háza előtt kényesen emelgette a lábát, felkapta a fejét és rázta a sörényét,

Vas. Ujs., 1905. 72. l.

ripa vékonyába nyomta sarkantyúját és elvágtatott arra, a merről jött.

*

Természetesen párbaj lett a dologból. Csakhogy az se olyan párbaj volt, mint a milyeneket az ujságban olvasni. A Gaálok és az öreg Zathureczkyek látszólag kibékültek, hogy együtt intézzék el a két fiúnak a dolgát.

— Kár volna a nemes vérért, — mondotta Zathureczky Sámuel.

— Magam is azt mondom, — felelt Gaál Napoleon. — Verekedjenek kopjával, mint az őseink. A megyei múzeumban — egyszer ott jártam, — a kapunál áll pánczélban két lóhátas középkori vitéz. Ez a két vitéz jutott most az eszembe. Elkérjük a múzeumtól a pánczélt és sisakot, és a fiúk verekesznek az Almás-réten.

— Helyes, — felelték a Zathureczkyek.

Tehát párbaj, még pedig középkori párbaj. A kis falukon végigvágtatott a hír, végig az egész vármegyén. Még öreg alispánnuk is megelégedetten bólintott:

— Már csak meg kell adni ezeknek a Gaáloknak, hogy eredeti ficzkók.

A párbaj napja és órája is meg volt határozva. Gyült, gyülekezett az atyafiság a komaság az Almás-rétre. A pillangós mezőt ellepték

szony, még azt se tudták volna megtagadni. A kis Zathureczkyek már kölyök-sorban védelmezői és pártfogói voltak a mezítlábas falusi leánykáknak. Jól megdögönyözték a parasztfiúkat, de ezt mindég úgy csinálták, mint mikor a császár megveri engedetlen jobbágyát. A parasztfiúk nem is igen mertek szembeszállani a Zathureczky-gyerekekkel. Tűrték az ütleget.

— Én tettem, Zathureczky, — mondták a kis kölykök és az apjuk otthon megdicsérte.

A história nem jegyzi fel, hogy a Zathureczkyek odahaza is olyan lovagok voltak a saját feleségeikkel és leányaikkal szemben, mint az idegen nőkkel. Sőt egy rosz szólás-mondás azt tartja, hogy: «Annyit sír, mint Zathureczkyné.» Sírtak-e, busongtak-e a Zathureczky-asszonyok odahaza, az nem tartozik ennek a történetnek a keretébe. Ha sírtak is, arra nézve a nagyszakállú Zathureczky Gábor intézkedett már, mondván:

— Az asszony dolga, hogy fonjon, főzzön és sírjon. A többit bízza a férfiakra.

Elég az hozzá, hogy abban az időben egy nagyon szép özvegyasszony éldegélt azon három falvak egyikében, a hol még a szőlőpásztor is vagy Gaál volt, vagy Zathureczky, de ha

AZ ERZSÉBETVÁROSI APAFI-KASTÉLY KELETI FALA.

K.-D. K.

ERTL Ferenc asztalos, jezsuita laikus
megh. 1736.

1720-1721. Trencsén, novícius
1723-1725. Nagyvárad
1726-1731. Kolozsvár
1732-1736. Sárospatak

Agglásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
II. 145., 195., 237. l. I. 190. l.

MDK

Ertl Ferenc épitész

Épitőipar, 21.sz. 1909. máj, 23. 195 l.

HDK

Referenzen B.A: XII. Tavaszi Szalon...
Magyarság, 1937. máj. 16. 24 l.

MDK

Ertl Ferenc, festő, Szombathely.

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Miv. Ért. 1952. 1. sz. 138 l.

Erdődy Ferenc

műasztalos

XVIII. sz.

† 1736 aug. 7.

lásd Schönchr. XVIII. századbeli képző- és iparművész életrajzi adatai

Scholz Jenő

281. l.

Történelmi Tár

1937. 281. l.

Műemlékek Orsz. Biz.

Szállítójegy.

1 Beaux arts

Kötet 232 *Füzet* *Ára*

*Budapest, 19*37 01/14.

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA
KÖNYVESBOLTJA

Budapest IV,
Kossuth Lajos-utca 18. szám.

17.255. — K/9.

Ö. Erdl Ferenc

festő

Kisvaston

l.

Forum

1934.72.l.

valószínűleg

eltt név

és aláírás Erdl Antalra

Könyvnyomda
ékelyudvarhely

Tek.

E U R O P A

film, könyv és lapterjesztő rt.

B U D A P E S T. V.
Rotheremere u. 13. VII. 8

FRANZ E R T L , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH, Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 399.- Herr FRANZ E R T L
Felvétel ideje: 1827. 4. July.
Hová vették fel: Steinamanger,/ Szombathely/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Ertl Frigyes

"A zene hullámán"c. kép "Te Deum laudamus" felirattal orgonáló fiatal férfit ábrázol, akinek játékát angyalok hárfán kisérik, fent a mennyekben.
Repr.

Élet, Bp. 1922. márc. 19. XIII. évf. 6. sz. 135. lap.

Ertl, Georg Gabriel, pozovuji ötvošinas

V. 120.

Ertl Georg Gottlieb

M.D.K.

ERTL Gusztáv festő

1914.-ben Nagybányán dolgozott a Szabadiskolában

Réti: Nagybánya.. Bp., 1954. 331.l.

Ö Erte Jusztáv

1913/14

Ferképzomfoiskvk
79.l.

bokat, ekkor hanyatlás áll be, mígnem

ERTL GYÖRGY, pintér

173[illegible]-ben Kőszegen [illegible] a lékai pintérek hordóját az orsz.vásáron a céh elkobozta.A lékaiak panaszt tettek a tanácsnálA tanács határozatát Ertl és Czimerhakl Pintér Mátyás előtt felolvastak.Szt.jakab naptól Szt.Márton napig árulhatnak az orsz.vásarokon a lékai pintérek hordót Kőszegen. 569.old. 5.jegyz.

~~SZOVÉNYI ISTVÁN: A kőszegi céhek küzdelme a kontárok ellen a feudalizmus~~ SZOVÉNYI ISTVÁN: A kőszegi céhek küzdelme a kontárok ellen a feudalizmus kései időszakában 567.old.

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XXI.évf. 1967 4.szám. Szombathely, 1967

ERTL, Jakob, pozsonyi hegedűkészítő

J. E. bürgerl. Geigenmacher † 57 éves korában,
Pozsony, 1818 április 8. (1818, 397 l)

Preßburger Zeitung
(Gentilotti)

Ertl, Jacob

hegedűelőadó Pozsonyban.
XVIII — XIX. sz.
Vielleicht der Vater
von Johann Anton und
Karl Ertl. Eine Vi-
oline von ihm besitzt
der Preßburger Dom-
chor.

Lützendorff

167. l.

Ertl Johann Antal
hegedűelőadó 1785–
1828. Beiden mütödött.

Leeb Georg

Hegedűvirtuóz Pozsony

1706 – 1728 körül.

Er gilt als sehr tüchtiger Violinenmeister. Zwei Violinen von ihm (1706, 1728) besitzt der Preßburger Domchor.

Lütgendorff

371.

Erbl Jamin Antal

Trauungsregister

E Jakobsja-

Becs 1785-1828

Lutzendorff

1671

dr. Szentiványi Gyuláné
részére

Budapest

V. Lágymányosi-út 1

ERTL JÁNOS, fazekas

Weimann Ágoston kőszegi kerámiacserépgyárában dolgozott. Edler Gottlieb is.-A tulajdonossal szemben elmaradt járandóságaikkal kapcsolatban fordultak a tanácshoz-ahol később békésen megegyeztek. 388.old. 14.jegyz

MOLNAR LÁSZLÓ: Weimann ágoston kőszegi kőedénygyára 383.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966 3.szám Szombathely 1966

MDK

István
Ertl József ifj. épitőmester

A budai "Magyarország Nagyasszonya"c.gyógyszertár belső átalakitási munkalatait és a hatalmas kiváltást, amely szinte egybe olvasztja a patika terét az uccával, ifj.Ertl József István épitőmester készitette.

Épitőmunka, 1934. 4-5.sz. 80.lap

megnyitva

Ertl Károly

hangszerkészítő

Pozsonyban

Igen szép hárfás hangszereket, hegedűket, gitárokat és mandolinokat készített, sokszorosan díjazott kiváltott találmányai

Pozsony és környéke

Pozsony 1865.

158 l.

ad 267 1901.

52,192 ㎡ } engedély nyert a dohány á
894

és museum elhelyezésére szolgáló

× 116/96 a fő szolgalmi jogosultal nemá

× 225/898 a fő szolgalmi a nemzeti alaptok

(pótlólag) és ingyen elkészíti

128/899 utóbbi kötelezettségünk jogosultat a

Az előzőleg lakással együtt emeli fel szol

mivel a szolgalmas a, az előzőleg

A jogosultsági jogi helyiségekben

egyéb vonatkozásban és ajtók nyíl

NB ezen helyiségek mellett is a

vállalt és még az ajtó rendel

Az ide pótolandó ajtók a

×) azt kikötik hogy más részéről

Ertl Károly

hegedű készítő Pozsonyban.
Er steht in seiner Arbeit
Lech und Schweitzer nahe
und hat, wie der Letztere
allerlei chemische Versuche
angestellt, um den „Cremo-
neser Lack zu ergründen",
und dabei wenigstens so
viel herausgebracht, dass
sein Lack für seine Zeit
sehr gut genannt werden
kann. Seine Arbeit war
sehr sauber und besonders
geschickt verstand er ein-
gelegte Instrumente her-
zustellen. Eine Geige, drei
Violen, ~~eine~~ ein Violoncello,
und drei Bässe von ihm
besitzt der Pressburger
Domchor.

Lützendorff. 167. l.

Budapest, VI

.....szám.

Horthy I

.....

1

.....

fog

I. Arv

Hivatalból

műemléki ügyben.

II. Arvízhatár

Ertl Lajos

festő, szül. 1855 okt. 3.

Bazinban.

Ertl Lajos, festő, szül. 1855 okt. 3-án Bazinban (Pozsony m.), 1878 okt.-ban iratkozott be és 1882 júl.-ig az ált. fest. szakosztályon Griepenkerl tanítványa volt.

lásd Fleischer Béla 40. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Ertl (Ludwig) Lajos

geb. Bösing 1855

1880-81

Bécsi akadémia
könyvtár

Mihalik József: A Rassai Rákóczi-emlékkiállítás lajstroma V. 14.

Ertl Lívia

festőművész

Nemzeti Szalon tárlata - képével szerepel.

Pasztelljeivel

Nagyatád
1929.VI.16.

Ertl Livia festőművész

Résztvett az "Alkotó Művésznők Egyesülete"
első kiállitásán.

E.K.931.VI.7.

Ertl Lívia
(Petheőné)
Jenő

megírva

Ertl Lívia

1917/18 II., 1918/19

Ferképzőmfoiskévk

1932-33. 79. C.

Ertl Lívia (Petheőné),
tanító; sz. 1897 szept. 21-
Lugoson. A felsőbb leányis-
kola elvégzése után az
egyet. képzőnk főiskolá-
ban 1917-19. Gyakr. o-a
Kmiat tanult. Az
1920-as években elmaradt
tanulmányait folytatta, 1928. a Lóvay Erzsébet
gimnázium tanára lett. Hosszabb ideig
betegeskedett. Hal.

Portréval állítottak az 1930-as években a Lóvay Erzsébet Gimnázium dísztermében.

Petheőné Erdl Lívia

Petrányi Miklós

mint cd

festők

1939-ben Mis-
kolcon élnek.

Cséby Miskolc

34. l.

Zömmv. Főisk. Évk.
1932-33. 79. l. – Halmay
– Leszih: Miskolc. Bp. 1929.
263 l. – Műv. Sz. 1937. 6. sz.
46. l. (Képpel.) – Képzőműv.
Főisk. anyakönyvi adatai.

Petheőné Erdélyi

festő

Élet.

lásd

Halmi Lajos

263. l.

MOB Ref. 3708

Az 1920-as években több-
ször tartózkodott ha-
1928 a Lillay testvérek
művészi kiállításán part-
ok arcképeivel aratott
sikert.

Sporten, Debrecenben
és Miskolcon folyó
napilap portréival vált ismert.

Petheő Ettl Lívia

Öreg ovisbarát
c. Egér rep.

Művészet
1937. 6. 446 l.

Ertl Lívia

szül. Lugoson 1897
sept. 21. Rk. tanítónő
leányok.

1917/18 II. elsőéves nő-
vendég. Slatr O - Pilch D.

1918/19. I. másodéves u. o.

1918/19 II. "

Hadtörténelmi Közlemények

VIII. 124.

Ertl Lívia

festő

Lívia

Petkeóné Ertl Lívia.

Cikkvári Miskolc

34. I.

Ertl Mária MDK

Capri szigetén, repr.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Ertl Mária MDK

Vadregényes táj, az Attersee mellett, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

~~Ertl/Mihály/~~ Ertl Mihály

?

Talán azonos a kőszegi patika két képének festőjével, akit a rendi évkönyv csak Dominus Etl-nek nevez.

Ertl Mihály a kőszegi Repertorium Civium szerint 1701 febr. 17-én városi polgárjogot nyert.

Nékám Lajosné: A kőszegi volt jezsuita patika. Ip.műv.Muz. Évk.III.-IV. 1960. 117-136.l.

134.l.

E

MDK

Paul Ertl, ötvös tanuló

1651 jan. 9.-én felszabaditja öt Feistel Márton.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV és XIX.sz.-ban.
Muz.és Kvt.Ért. 1918. 41-53.l.

Erzsébet

Borsony m.

Csáki kő

Környöki 1878.

Vegy romanik. kriptomalaspnyila 1:100

20.

Erzsébet főhercegnő.

129. PARKRÉSZLET. Jelezve és dat. 1900.
Karton. 50×71 cm. 20.—

Almássy-Telcki II. 1939

VI

Erzsébet (Nemt)

ikonográfiája -

a Nápolyi Donna Regina zárdában fenti életét ábrázoló jelenetek freskoján.

Felfedezte Ovary Lyrót. A zárdát secularizáció miatt még az 1860-as években lebontották.

Nefelejts 1866. 435. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Escher Károly: Razzia után reggel ötkor (1934)

ESCHER Károly

Magyar Nap16 1990. 7.sz. 6.p.

17. Mindig nagyon szerettem vitatkozni, beszélni. Ügyvéd akartam lenni, mint az apám. Azután – hogy is mondjam? – megundorodtam a világtól. Nem érdekeltek már csak a tanítványaim.

Magániskolákban tanítottam, esti egyetemeken. Szigorú voltam, igényes, mint egy vénkisasszony. Nem tettem le a gyászt apám halála után, gyereklány voltam, és már miszi-nek, néninek szólítottak az emberek.

A templomban gyakran elüldögéltem. Ott csend volt és nyugalom. A szomszédok azt mondták rólam, hogy vallásos vagyok.

18. Anyám, szegény, vasalta tovább az ágynemût, főzött és mosott. Átkozott reuma! – mondogatta, ha hétrét görnyesztette a fájdalom. Mire rávettem, hogy menjünk orvoshoz, már teljesen elrákosodott.

[illegible] iskolában, este az egyetemen. A diákok ismernek: szigorú vagyok és igényes, mint a vénkisasszonyok. „A kubai" – mondják rólam. A kis ragyás. A miszi. Az idegen.

24. Karácsonykor – mondja feleségem – eszembe jut még néha a múlt. A ház, az udvar, az ebédlő. Megyek hazafelé az iskolából, és hirtelen érzem azokat a hűvös, tükörsima kőlapokat. Máskor megállok egy nagy, árnyékos szobában: anyám vasal, felhúzza az illatos lepedőket, a hímzett párnahuzatot.

Az avenidán szembe jön velem Flor, a szakácsnő, vagy elsuhan mellettem Nelson égszínkék kocsija. Kagylócska ül benne, hófehér menyasszonyi ruhában. Hazamenni! – tűnődöm ilyenkor, de akkor megáll mögöttem a két kisöreg. Gyere – mondják –, feldíszítjük a fát! – Én pedig nem tépelődöm tovább: velük maradok.

4.) IV. Béla meghallgatja
(elolvasta) pecsétjes XIII
írásbeliség XI. sz. 8. I
nemzete. 9. kirá
királyban kell-e h

230 - 231 - 232 Pecsétek i

233. Újfalu kiírási arany

(Ertl Bertalan)

rajztanár és festőiz a
Nonleathelyi kir. főgym-
nasiumnál

Könyve

( ) Az emberi csontvá-
és izomrendszer. Technikusok, épitészek, szobrászok, műipa-
rosok, diletteánsok és főkép-
pen rajzolók szá-
mára. 12 táblával

Szombathely
1882.

226. 1-2) Az valamelyik. 1.) Bu
2.) Ha

3. Ugyanígy. Hajdúhad

4.) Ugyanígy. Szentendrén mú

Budapest Nemzeti Mú

227. Karcsú dolgozata. Sz

Budapest N

228. Zsolt. Az Zsámbéki

Budapest Nemz

Az alsó a felső egész

229. 1.+ 3. Bronzcsillagok. 2. B

Erdélyi Bálint.

Szül. 1829. Ujvár.

1887-ben Lajosvárt a honvédelmi főgymnásiumból, ahol
Lázár rajztanár volt.
ez

Szinnyei.

II. k. 1444. h.

1887
38
1849
87

Grafika,/litografia?/

Kaposvár és környéke Ert Bertalan után

Divatcsarnok, 1861.május 21.1.21.

168.

Irodalom

Ertl Bertalan

A styltan kézikönyvel
c. művének képes mellékletei.
Budapest, é. n. 8 táblán fénynyomat.

Ertl Bertalan

H. 3-p. e. —.50

természetes gőzfürdőjének belsejét
ödnek, akik közül egyet balra egy

19.2 cm.

Ertl Bertalan

festő és rajzmester

L.

Szendrey–Szentiványi

44 450.l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Erdélyi Múzeum

MAGYAR MŰVÉSZET
1928. 559

Ertl Bertalan, festő és rajzmester. A XIX. század első felében hosszabb ideig Sopronban élt. Az 1860-as évek legelején Kaposvárt lakott. 1861-ben kőnyomatban kiadta Kaposvár és környékének látképét. Hegyi tájkép (1826) és Pihenő rokkantak (1844) cz. képei a Soproni Múzeumban vannak.

Múzeumi és Könyvt. Ért. 1909. 145. l. (E. Antalként említve.) — *Vas. Ujs.* 1861. 249. l.

„MOVE“ ORSZÁGOS ELNÖKSÉG
Budapest, VI., Podmaniczky-utca 45.
Telefon: 228—34.

—

/ szám/192 8.

Mélyen tisztelt

Miután bátyám a dol
remélte,mintsem Te azt velem
met talán azzal a hátsó gond
befolyásoltalak,tisztelettel
boriték felhasználásával bát
közölni,amit nekem szóbelile

Én bátyámnak 300 p
mostan a/conto fizetésként
a kénért 120 pengővel fizet

(Ertl Bertalan)

rajztanár és festő

Könyve

(7) Physiognomiai

tanulmányok.

Nyolc táblán és

65 typikus rajzzal.

Kolozsvárt

1883

BUDAPEST, 1940 X.29.

IX., RÁKOS-UTCA 10
TELEFON: 81-5-95

(Gyrl Bélatan)

könyve

( ) Az emberi fej és test
arányai. 21 rajz és
könyv
Szombathely
1882.

~~Brenner János~~

~~építő Szombathely~~

Erdl Boldizsár

főgimn. rajztanár

Szombathely

1884-ben meghalt

Raffensberger Ignác

kőfaragó

Szombathely

Korábbi

az alábbi egyesület

pártoló tagjai

A Vasmegyei Rajzészek

Egylet évi jelentései

Szombathely 1873,

1874, 1875, 1876, 1884.

BUDAPEST

<Erll Bertalan>

rajztanár és festész
a Rombachelyi kir. fő-
gymnasiumnál.

Könyvei.

<1> Physiognomiai tanulmányok. Rövid értekezés az emberi arcz és a testrészek physiognomiájáról s a különböző typusok symbolikus jelentőségéről. Festőnek, rajzművésznek és különösen a magyar nagy közönség számára. Nyolc tábla 65 typikus rajzzal. Rombachely 1863.

Ertl Bertalan

+ (*Ertl Bertalan*) kaposvari rajzmester Kaposvar varosat es annak regényes táját diszes rajzban, előfizetés utján kiadja. A könyomatu kép 2 láb széles és $1\frac{1}{2}$ láb magas leend, mely junius végére jélenik meg. Előfizetési ára 1 ft 80 kr., mely Koposvárra Ertl Bertalan rajzmesterhez küldendő.

Uas. 24.

1861. 249. l

Ertl Bertalan

Ertl Bertalan. Az építészeti és ékítményi styltan kézikönyve. Különösen az ékítményi rajzoktatás előmozdítására és magánhasználatra készítette —. 171 ábrával. (8-r. VI., 71, 1 l.) Szombathely, 1878. Seiler Henrik könyvny. Szerző sajátja 4.—

E könyv képzőművészeti vonatkozásai megvannak gyűjteményünkben

Lásd!

6. Helyszín rajzolási signaturák és térképek kanzellárjaira. 6 minta lap.

7. Calligraphiai minta lapok, három folioratos füzet, összesen 24 előírással

8. Tájképek tollrajzokban, füzetenként 12 tájkép. Folioratos kivitelben.

9. Physiognomiai tanulmányok Stombathely. 1883. E munka boritéjárol vive a fenti könyvcimek.

Szinyei József Magyar Iró

szerint szül. 1829 Pozsony, 1849-től 38 évig [illegible] (1887-ig) a Szombathelyi Kat. Főgimnáziumban tanította a szabadkézi rajzot, mértani rajzot és térképrajzot. Szinyei csak az 1. r. alatti művei ismeri.

Ertl Bertalan

festő és rajztanár

könyvei:

1. Az építészeti és díszítmények stylban kézikönyve. Steindruckfabláan 174 ábrával - Szombathely 1878.

2. A csontvaz és izomrendszer anthropographiája. 12 tábla.

3. Az emberi fej és a test arányai - 12 táblával

4. Physiognomiai torzképek vajpalok számára. 12 lapminta.

5. Egyenes vonalu mértani síkdíszítmények, szövetek és a műipari körök használatára - Három folioratos rész, részenként 16 díszítménnyel és rövegel

fordító 16.3 '48 I

Ertl Bertalan Kaposv. F.19.2.

kőnyomatban adta ki Kap. és környéke látképét.
/Ly.N.r. 96./ Rajzolt kapcsolat.

ERTL BERTALAN, rajztanar

Szombathelyen az ipariskolaban 1884 utan a rajzoktatas nehéz körülmények között indult meg. A rajzoktatast Limbauer Vince és Ertl Bertalan kezdték és alapoztak meg. 442.old

:

SIMON ENDRE? A szombathelyi szakmunkasképpzés és ipariskola története 1848-ig II. 442.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 3.szám, Szombathely

ERTL, Carl, pozsonyi hegedűkészítő

C. E. Geigenmacher in Preßburg, Fiatal ember, Andreas Jauber tanítványa és utódja. Hírdetés. (1836, 114.l)

Preßburger Zeitung
(Gentilhon)

Kaposvár:

megírva Ertl Bertalan

A középtér a város foglalja el, hol a régi római katholikus templom, (nagyon rossz rajzú fametszet) s a vármegyeház köti le figyelmünket. A megyeház mögött a ~~régi~~ volt. posztónyíró telep, a jelenlegi foghíz tűnik szemünkbe, míg jobbra a szegényházi kápolnás vezeszik a város végén észre. A háttérben, az épületek közöt, a dombon, hol a Kálvária van s az előtérben lévő sík szélén fák díszlenek. Az uton balra-akét fogatos kocsi után egy földmíves pár halad a város felé, míg jobbra a paraszt asszony mögött két hölgy és egy úr sétálnak. A vonalkeretbe foglalt kép feliratai

alól balra: „rajz. Ertl B. 1861" s jobbra: „Nyom. Sieger Ede Bécsben"
s a kép alatt az ország s a város czimere után: „KAPOSVÁR."

Kőnyomat aláirásával; méretei a vonalkeretet véve: 59.4 X 40.4 %m.

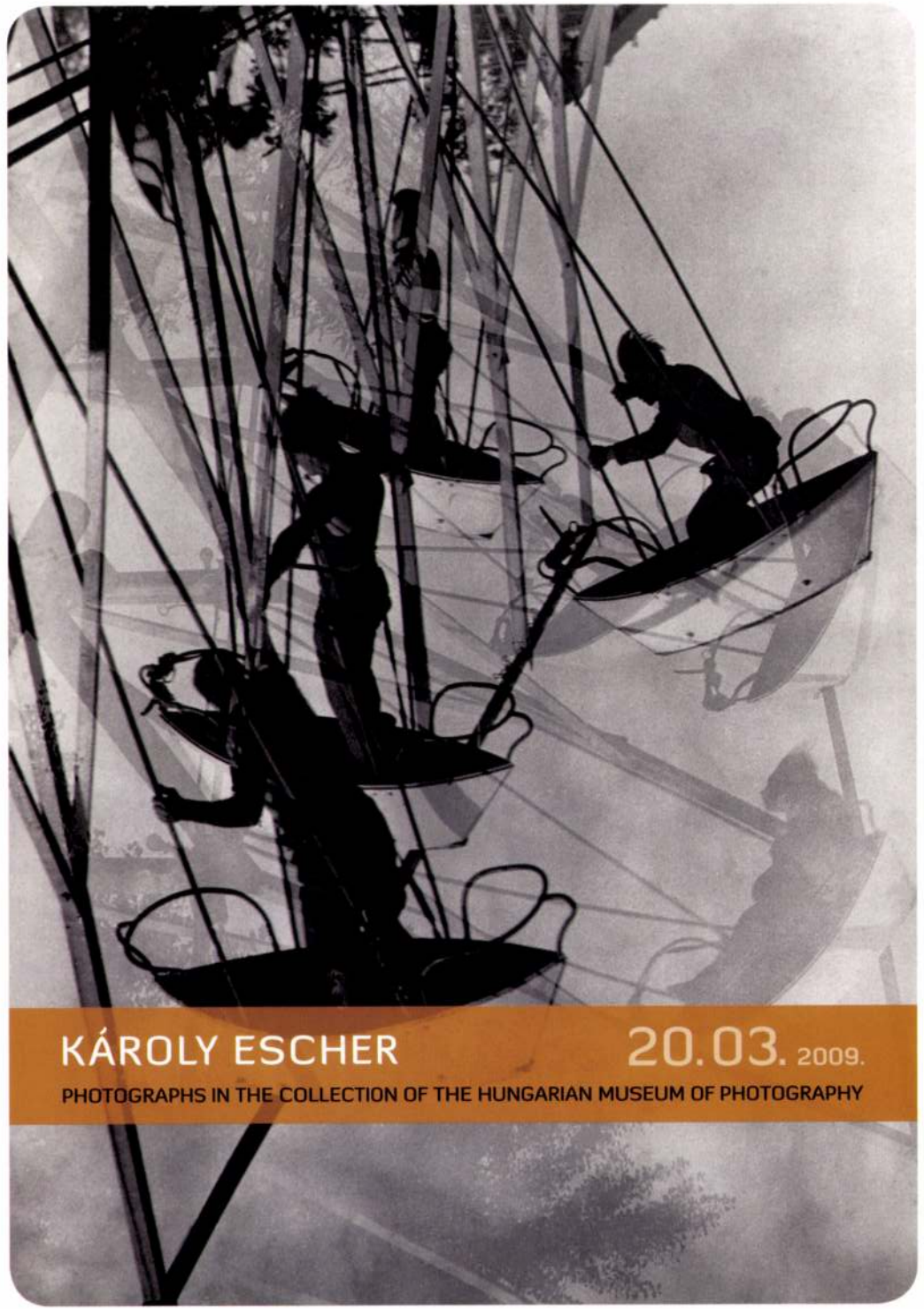

KÁROLY ESCHER 20.03. 2009.

PHOTOGRAPHS IN THE COLLECTION OF THE HUNGARIAN MUSEUM OF PHOTOGRAPHY

INVITATION

THE HUNGARIAN MUSEUM OF PHOTOGRAPHY
(6000 KECSKEMÉT, KATONA JÓZSEF TÉR 12.)
CORDIALLY INVITES YOU AND YOUR FRIENDS TO
THE OPENING OF AN EXHIBITION ENTITLED

PHOTOGRAPHS BY
KÁROLY ESCHER (1890–1966)
IN THE COLLECTION OF THE HUNGARIAN MUSEUM OF PHOTOGRAPHY

TO BE HELD ON FRIDAY, MARCH 20, 2009 AT 5 P.M.

THE EXHIBITION WILL BE OPENED BY
DR. BÉLA ALBERTINI, PHOTOGRAPHIC HISTORIAN.

THE EXHIBITION MAY BE VIEWED DAILY
– WITH THE EXCEPTION OF MONDAYS AND TUESDAYS –
FROM 10 A.M. TO 5 P.M. UNTIL JUNE 14, 2009.

HUNGARIAN MUSEUM OF PHOTOGRAPHY
H–6000 KECSKEMÉT, KATONA JÓZSEF TÉR 12.
TELEPHONE: (+36) 76.483.221, FAX: (+36) 76.508.259
E-MAIL: FOTOMUZEUM@FOTOMUZEUM.HU
WWW.FOTOMUZEUM.HU

20.03. 2009.

PHOTOGRAPHS
BY KÁROLY ESCHER

KÁROLY ESCHER

(SZEKSZÁRD, 22 OCTOBER 1890 – BUDAPEST, 16 FEBRUARY 1966)

ARTIST, PHOTOGRAPHER, JOURNALIST, OPERATOR AND WRITER. ESCHER RECEIVED THE *AFIAP* AWARD IN 1960, THE *EFIAP* AWARD IN 1963, AND THE ARTISTS AWARD IN 1965. HE BEGAN HIS PHOTOGRAPHY CAREER WITH THE HELP OF THE AMATEUR PHOTOGRAPHER IMRE BELHÁZY. FOR HALF A CENTURY, HE FOLLOWED EVENTS WITH HIS CAMERA. HIS WORK WAS FREE OF POLITICAL BIAS. HE USED HIS PHOTOGRAPHY TO FIGHT AGAINST POVERTY AND INJUSTICE. HE WAS ONE OF THE FIRST TO USE BLURRED MOTION. OWING TO HIS PROFESSIONAL STANDING, IN 1955 HE WAS CHARGED WITH RESTORING THE PETŐFI DAGUERREOTYPE – A TASK HE COMPLETED IN ACCORDANCE WITH CONTEMPORARY STANDARDS.

ON THE LEFT: SWINGBOAT. 1930. GELATIN SILVER. 600 X 491 MM.
ON THE BACK: ANGEL OF PEACE. 1938. GELATIN SILVER. 395 X 286 MM.
HUNGARIAN MUSEUM OF PHOTOGRAPHY

nka

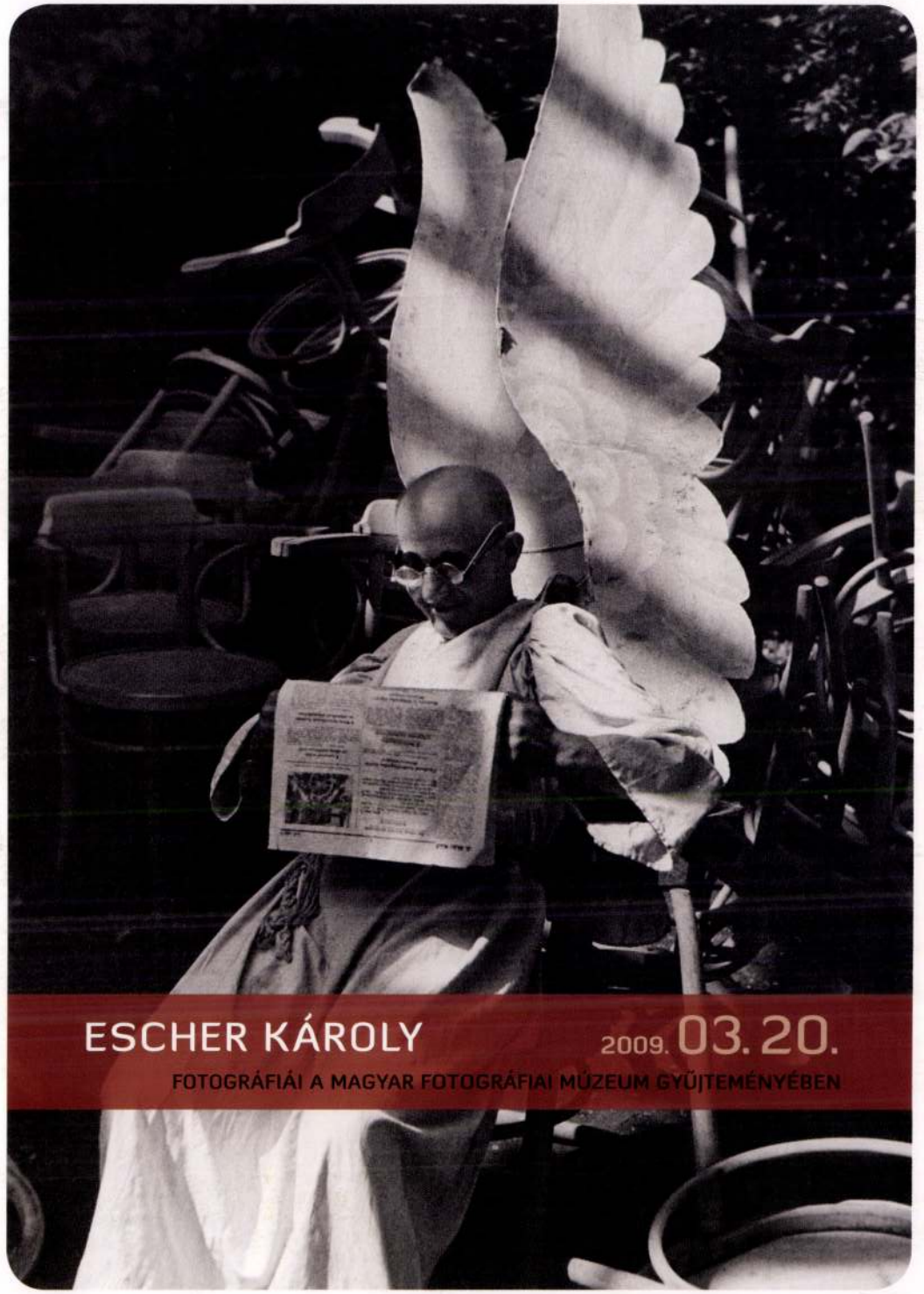

ESCHER KÁROLY

2009. 03. 20.

FOTOGRÁFIÁI A MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM GYŰJTEMÉNYÉBEN

MEGHÍVÓ

A MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM
(6000 KECSKEMÉT, KATONA JÓZSEF TÉR 12.)
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS BARÁTAIT

ESCHER KÁROLY (1890–1966)
FOTOGRÁFIÁI
A MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM GYŰJTEMÉNYÉBEN

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA,
2009. MÁRCIUS 20-ÁN, PÉNTEKEN, 17 ÓRÁRA.

A KIÁLLÍTÁST DR. ALBERTINI BÉLA
FOTÓTÖRTÉNÉSZ NYITJA MEG.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 2009. JÚNIUS 14-IG,
HÉTFŐ ÉS KEDD KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10–17 ÓRÁIG.

MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM
H–6000 KECSKEMÉT, KATONA JÓZSEF TÉR 12.
TELEFON: 76/483-221, FAX: 76/508-259
E-MAIL: FOTOMUZEUM@FOTOMUZEUM.HU
WWW.FOTOMUZEUM.HU

2009. 03. 20.

ESCHER KÁROLY
FOTOGRÁFIÁI

ESCHER KÁROLY

(SZEKSZÁRD, 1890. OKTÓBER 22. – BUDAPEST, 1966. FEBRUÁR 16.)

AFIAP (1960), *EFIAP* (1963) CÍMMEL KITÜNTETETT ÉRDEMES MŰVÉSZ (1965), FOTÓMŰVÉSZ, RIPORTER, OPERATŐR, SZAKÍRÓ. FOTOGRÁFUSI PÁLYAKEZDÉSÉT BELHÁZY IMRE, AMATŐR FOTOGRÁFUS SEGÍTETTE. FÉL ÉVSZÁZADON KERESZTÜL KAMERÁJÁVAL OTT VOLT MINDENÜTT, AHOL MEGÖRÖKÍTÉSRE ÉRDEMES ESEMÉNY TÖRTÉNT. POLITIKÁTÓL FÜGGETLENÜL DOLGOZOTT, KÉPEIVEL MINDIG A SZEGÉNYSÉG ÉS AZ IGAZSÁGTALANSÁG ELLEN HARCOLT. AZ ELSŐK KÖZÖTT HASZNÁLTA A BEMOZDULÁSOS ÉLETLENSÉGET; SZAKMAI TEKINTÉLYÉT JÓL PÉLDÁZZA, HOGY ŐT BÍZTÁK MEG 1955-BEN A PETŐFI-DAGERROTÍPIA RESTAURÁLÁSÁVAL, MELYET A KOR TECHNIKAI SZÍNVONALÁNAK MEGFELELŐEN EL IS VÉGZETT.

BALRA: A BÉKE-ANGYAL. 1938. ZSELATINOS EZÜST. 395 X 286 MM.
A HÁTOLDALON: HAJÓHINTA. 1930. ZSELATINOS EZÜST. 600 X 491 MM.
MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM

Erzsébet Királyné emlékmúzeum

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKMÚZEUM ALAPÍTÁSA.

Báró Kalay Imre:

Budapest 1913. IV. kiadás

Az «Erzsébet királyné emlékmúzeum» létesítése ügyében Ő császári és apostoli királyi Felsége a magyar királyi miniszterelnökhöz a következő legfelsőbb kéziratot méltóztatott intézni:

Kedves dr. Wekerle!

Az a kegyelet, a melylyel hű magyar nemzetem megdicsőült királynéja, Istenben boldogult Nőm emlékezetét őrzi s a melynek sokszorosan szeretetteljes módon kifejezést adott, arra indit, hogy az özvegy gróf Andrássy Aladárné Wenckheim Leontin bárónő, őrgróf Pallavicini Edéné Mailáth Adél grófnő, gróf Batthyány Lajosné Andrássy Ilona grófnő és Ferenczy Ida asszony, a megboldogult királyné Ő Felsége felolvasónőjéből álló bizottság kérelmét teljesitve, mindazokat a tárgyakat, a melyek a királyné használatában állottak és birtokomban, vagy

családom birtokában vannak, egyesítsem és átadjam hű magyar nemzetemnek Erzsébet királyné örök emlékezetére, ki a nemzethez annyi szeretettel viseltetett.

Ezen tárgyak, mint a magyar nemzet tulajdona, «Erzsébet királyné emlékmúzeuma» czimen a Magyar Nemzeti Múzeum leltárának részét képezendik és a leányaim, Gizella bajor királyi herczegnő és Mária Valéria főherczegnő által a Nemzeti Múzeumnak már korábban adományozott tárgyakkal egyesítve, megtekintés végett a közönségnek hozzáférhetővé teendők és a mindenkori vallás- és közoktatásügyi miniszter igazgatása alá helyezendők.

Az «Erzsébet királyné emlékmúzeuma» elhelyezésére budapesti várpalotám meghatározott helyiségeit szentelem s egyúttal elrendelem, hogy ezen múzeum kezelési költségeinek fedezésére évente bizonyos összeg udvartartásom költségeinek terhére a Magyar Nemzeti Múzeumnak kiutaltassék, az ezen összegből netán fenmaradó fölöslegből pedig a múzeum czéljaira szolgáló alap létesíttessék.

A magyarországi udvarnagy feladata leend, hogy az «Erzsébet királyné emlékmúzeuma» helyiségeinek karban tartásáról gondoskodjék, a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértőleg a javadalmazás czélszerű felhasználására ügyeljen s a múzeum látogatási rendjét szabályozza.

Azon számos tárgy, melyet Ferenczy Ida asszony megdicsőült Úrnője iránti kegyeletes megemlékezésül ezen czélra felajánlott, a múzeumba felveendő; szintúgy felveendők a jövőben is azon felajánlandó tárgyak, melyek Istenben nyugvó Nőmhöz valamely vonatkozásban állottak és melyeket a vallás- és közoktatásügyi miniszter az átvételre alkalmasaknak talál.

Azon belső tiszteletért és hű ragaszkodásért, a melyet a fent nevezett hölgyek dicsőült Nőm iránt tanusitanak, a buzgó honszeretetért, melylyel a megboldogult királyné emlékét az országban ápolják, valamint gondosságukért és fáradozásukért, melylyel a királynétól származó tárgyakat összegyüjtötték és a múzeum alapját megvetették, ezen hölgyeknek köszönetemet és elis-

merésemet fejezem ki. Felhivom Önt, hogy erről a nevezett hölgyeket értesítse és a jelen elhatározásom foganatosítására szükséges teendők iránt második főudvarmesteremmel egyetértőleg, kit e tárgyban egyidejűleg utasítottam, intézkedjék.

Kelt Bécsben, 1907. évi november hó 14-én.

Ferencz József s. k.

Wekerle Sándor s. k.

Az eme legtelsőbb kézirattal létesített «Erzsébet királyné emlékmúzeum» keletkezését illetőleg álljanak itt a következő adatok:

Az 1898-ik év deczember hó 1-én 83664. sz. alatt kelt leiratával, dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter értesítette a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóságát, hogy Gizella bajor királyi herczegnő és Mária Valéria főherczegnő megdicsőült anyjuk, Erzsébet császárné és királynénk emléktárgyainak egy részét a magyar nemzetnek ajándékozták. Nyomban utána a budai királyi várkapitányság 45 tárgyat — jórészt a megboldogult királynéhoz intézett feliratokat — a Nem-

zeti Múzeum igazgatóságának adott át; 1899 május 31-én pedig Ferenczy Ida asszony, csillagkeresztes hölgy, a brünni «Maria Schul» nemes hölgyalapítvány tiszteletbeli tagja, Erzsébet királyné felolvasóhölgye, ugyancsak mint ő Fenségeik ajándékát, meghozta azt a fekete díszmagyar-ruhát, amelyet a dicső emlékű királyné itteni utolsó hivatalos megjelenése alkalmával viselt, a mikor a magyar törvényhozás mindkét háza az 1896-iki millenniumi év junius hó 8-án a budai királyi várlakban Ő Felségeiknek hódolatát bemutatta. Ezt a díszruhát Ferenczy Ida asszony dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, Szalay Imre nemzeti múzeumi igazgató és dr. Hampel József, az érem- és régiségtár vezetőjének közbejöttével a Nemzeti Múzeumnak átadta, hol az, az előbb említett tárgyakkal együtt 1907. évi október 21-ig a régiségtárban őriztetett és közszemlére volt kiállítva.

1907 évi márczius hó 11-én főrangú hölgybizottság járult Bécsben ő Felsége elé, akihez azzal a kérelemmel fordult, engedne át a megboldogult királyné lakosztályából bútorokat s emléktárgyakat a magyar nemzetnek elidege-

níthetetlen örök tulajdonúl, hogy azokból, kiegészítve a Nemzeti Múzeumban már letéteményezett tárgyakkal, a budai királyi várlakban **Erzsébet királyné emlékmúzeum** legyen létesíthető és közszemlére bocsátható.

A hölgybizottság tagjai voltak: özv. gróf Andrássy Aladárné Wenckheim Leontin bárónő vezetése alatt: őrgróf Pallavicini Edéné Mailáth Adél grófnő és gróf Batthyány Lajosné Andrássy Ilona grófnő. A hölgybizottság kérelmét őrgróf Pallavicini Edéné tolmácsolta, mint a kitől a múzeum létesítésének eszméje kiindult; a király örömmel beleegyezett a hölgybizottság kegyeletes kérésének teljesítésébe s megbizta Ferenczy Ida asszonyt, mint a ki legjobban ismeri a királyné használati tárgyait, azoknak kiválasztásával és a múzeum felállítása iránti javaslattétellel, egyszersmind pedig gróf Apponyi Albert vallás- és közokt. miniszterrel szemben abbeli kívánságának adott kifejezést, hogy a Nemzeti Múzeumban elhelyezett Erzsébet királyné emléktárgyak is a létesítendő múzeumba kebeleztessenek be.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ennek folytán 1907. évi május hó 4-én

39142. szám alatt leiratot intézett Szalay Imre nemzeti múzeumi igazgatóhoz, akit, hivatkozva Ő Felsége legmagasabb óhajtására, felhatalmazott, hogy a Múzeumban őrzött Erzsébet-királyné-emléktárgyakat annak idején a budai királyi várlakban létesítendő emlékmúzeumnak adja át.

A király magasztos példáján indulva, — ki a bécsi cs. kir. udvari kincstárból azt az ezüst ládácskát is leküldötte, melyben az országos küldöttség 1867-ben a koronázási ajándékot a királynénak átnyujtotta, — Mária Valéria főherczegasszony a megdicsőült királyné kézi könyvtárának magyar könyveit, továbbá Gizella bajor királyi herczegnével együtt többrendbeli egyéb értékes emléktárgyat, Ferenczy Ida aszszony a királynénak közel 100 különféle arczképét és szobrát, nagyszámú kéziratát, számos reá vonatkozó nyomtatványt s mindennemű emléktárgyat ajánlottak fel, mely utóbbiak értéke azoknak a királyné által közvetlen és folyton történt használatában rejlik. Ezekhez járul Sztáray Irma grófnő udvarhölgy kegyeletes ajándékából amaz öltözék is, a melyet az orgyilkos tőr Genfben 1898. évi szeptem-

ber hó 10-én átjárt s a legnemesebb szív vére kiváló nemzeti kegyeletünk tárgyává avatott. Festetics Mária grófnő udvarhölgy Ferenczy Idával egyetemben a királyné életnagyságú szobrának gipszöntvényével és többen mások egyéb értékes ajándékokkal gazdagították a gyüjteményt.

Ilyképen az emlékmúzeum létesítésére szükséges anyag összegyülvén, Ferenczy Ida asszony ama tervezete, hogy az emlékmúzeum álljon: a megboldogult királyné egykori dolgozószobájának teljes berendezésével felszerelt egy szobából és egy nagyobb múzeumi teremből, a melyben a többi emlékek nyerjenek felállítást, Ő császári és apostoli királyi Felsége legmagasabb helyeslésével találkozott és e czélra a budai királyi várlaknak a szent korona közvetlen szomszédságában levő helyiségek szemeltettek ki. Ezeknek adaptálása s a múzeumi terem gyüjteményes szekrényeinek elkészítése Hauszmann Alajos udvari tanácsos, műegyetemi tanár, a királyi várlak építészének tervei szerint és vezetése mellett foganatosíttattak. Az egyik teremben 1907 október 15-től 20-áig Ferenczy Ida személyes felügyelete alatt és

utasításai szerint a királyné egykori dolgozószobájának bútorai híven a volt beosztás szerint állíttattak fel. A Nemzeti Múzeumban őrzött tárgyak október 21-én hozattak át és ezzel megindult az emléktárgyak termének berendezése, valamint az összes tárgyak törzskönyvszerű lajstromozása. Eme munkálatokat Ferenczy Ida asszonynyal együtt őrgróf Pallavicini Edéné, gróf Batthyány Lajosné, Hauszmann Alajos műegyetemi tanár és e sorok írója végezték.

Addig, a míg az emlékmúzeum szervezeti alapon életbelép, az összes tárgyak, a cs. és kir. főudvarmesteri meghatalmazott, Szegedy-Maszák Aladár kormánytanácsos, a m. kir. udvarnagyi hivatal vezetőjének ideiglenes gondozására bizattak.

Az emlékmúzeum összes tárgyait, immár nemzeti tulajdont, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. kormány képviseletében folyó 1907 évi november hó 30-án s illetőleg deczember hó 12-ikén a Magyar Nemzeti Múzeum számára mint ezen intézet igazgatója átvette e sorok írója, s az átadási és átvételi okmányt gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi

magyar királyi miniszter 1907. évi deczember hó 22-én jóváhagyási záradékkal látta el.

Kegyeletes érzésünk ápolására s az emléktárgyak jelentőségének magyarázata czéljából azoknak leirásához nehány nevezetesebb történelmi visszaemlékezést fűztünk

Az Erzsébet Királyné Emlékmúzeum 1908. évi január hó 15-én nyílt meg, az anyai legmélyebb fájdalom töviskoszorúját viselt koronás fő pedig letekintett ezen a napon szebb hazájából hű magyar nemzetére, a midőn ez, jóságos királya kezéből mély megindulással vette az *Ő* emlékének szentelt eme kegyeletes alapítványt!

Meghatva és bánatos szívvel szemléljük felejthetetlen Nagyasszonyunk emléktárgyait, látogatóink pedig vigyék magukkal a változatlan kegyelet és hazafiui hálaérzet kioltha-tatlan emlékét az iránt, a ki Királyunk magasztos szavai szerint is «*a nemzethez annyi szeretettel viseltetett*».

Részlet a királyné irószobájából.

A királyné iróasztala.

(57. sz.) A királyné imakönyve.

(114. sz.) A királyné meggyilkoltatásának szinhelye Genfben.

A múzeum-terem.

A harmadik terem.

Erzsébet Királyné

emlékmúzeum

Erzsébet királyné emlékmúzeum, Erzsébet királynéra vonatkozó emléktárgyak gyüjteménye a budai Királyi Várban. 1907-ben alapította I. Ferenc József, a Gizella bajor kir. hg.-né és Mária Valéria főhercegnő által már korábban a Nemzeti Múzeumnak ajándékozott Erzsébet-ereklyéket mindazokkal a tárgyakkal kiegészítve, melyek a királyné használatában állottak.

Uj Idők Lex.

IX. K.

48. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, DECZEMBER 1.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKMÚZEUM.

Általános örömet keltett a hivatalos lapban Szent Erzsébet napját megelőzőleg megjelent királyi kézirat, a mely a magyar miniszterelnökhöz intézve s megemlékezve boldogult Erzsébet királynénknak Magyarország iránt mindenkor tanusitott nagy szeretetéről, a boldogult királyné emléktárgyait a nemzetnek ajándékozza, leltárszerüleg a Magyar Nemzeti Múzeumba rendeli bekebeleztetni s befogadásukra a budai királyi várlakban a szükséges helyiségeket berendeztetni kivánja. Ehez az alapitványhoz járultak a Gizella bajor királyi herczegné és Mária Valéria főherczegné által már korábban ajándékozott s eddig a Nemzeti Múzeumban őrzött, valamint általuk most átadott, úgyszintén a Ferenczy Ida felolvasó hölgy s gróf Festetics Mária és gróf Sztáray Irma udvarhölgyek által adott emléktárgyak, a melyek összesen két termet töltenek meg.

Itt adjuk az Erzsébet királyné emlékmúzeum néhány képét, nevezetesen első sorban a király által ajándékozott irószobáját, a melynek egész butorzatát hiven úgy, a hogy a királyné használta itt Budán, átvitték a múzeumba. Itt látjuk iróasztalát teljesen felszerelve, amott a nyugágyat, a melyet a vasuton használt, a midőn Budára jött, hogy itt adjon életet Mária

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ DOLGOZÓ-SZOBÁJA A BUDAVÁRI ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-EMLÉKMÚZEUMBAN. — Jobboldalt a kiralyné nyugágya, melyen 1868-ban Budapestre utazott.

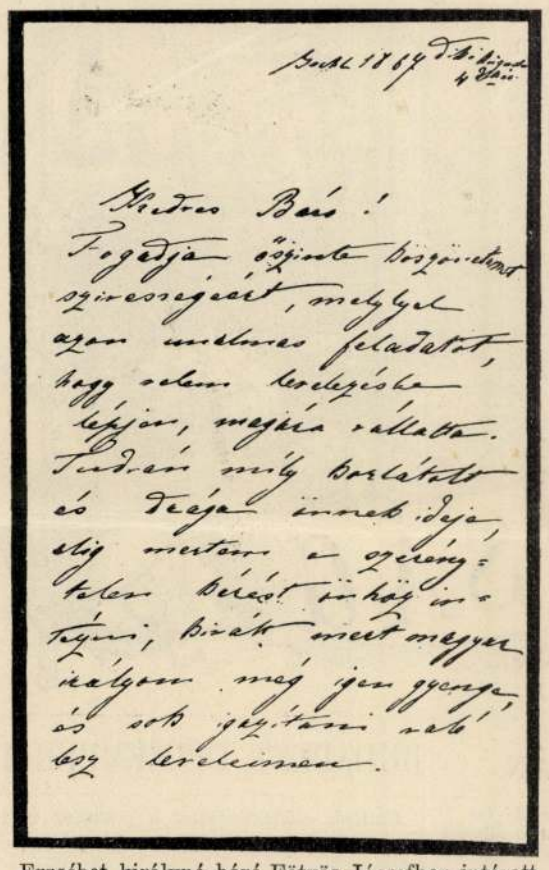

Erzsébet királyné báró Eötvös Józsefhez intézett egyik levelének kezdősorai.

Valéria főherczegnőnek. Ebben a teremben találjuk könyvtárának Mária Valéria főherczegnő által ide áttett több mint kétszáz magyar kötetét, legjobb iróink történelmi és szépirodalmi műveit, — a pamlag felett a hires gödöllői falkavadász társaságnak, ugyanezen társaság által a királynénak felajánlott képét, csupa arczkép, a középen Ő Felségeikkel, amott pedig Benczúr «Mályvák között» czimű ismert képének eredetijét, a melylyel királyunk kedveskedett felséges nejének.

Erzsébet királyné életének különféle fázisaira legjellemzőbbek azonban azok az emléktárgyak — legtöbbjük Ferenczy Ida ajándéka — a melyek az u. n. múzeumi teremben összegyűjtve nyertek kiállítást; itt először is életnagyságú szobrának mása ötlik szemünkbe, lénye egész megragadó bájával, alakjának mondhatni leányos karcsuságával. Ennek a szobornak fehér márvány eredetijét báró Nopcsa Ferencz, gróf Festetics Mária és Ferenczy Ida a budapesti Erzsébet örökimádás temploma számára készíttették. A falakon függő kevés hiján 100 arczkép a királynét menyasszony korától kezdve, majd mint tündéri szép ifjú anyát, magyar királynévá történt koronáztatásakor viselt díszruhájában, mint híres amazont lován vágtatva, majd mint gyászoló anyát, végül egy kis fénykép — a melyet pár nappal gyászos halála előtt amateur kapott le — Genfben az utczán sétálva örökíti meg.

Az emlékek néhánya Ő Felségeik 1857. évi első magyarországi körútjára, két aquarel 1866. évi januárban Ő Felségeik fényes bevonulását Budán örökíti meg, néhány tárgy az 1866. évi porosz háború idejére emlékeztet, vízfestmény a koronázást, egy nagyított amateur-fénykép pedig a királynét tünteti fel, a midőn 1897 őszén Budapestet életében utoljára hagyja el.

A koronázás dicsőséges napjaira emlékeztet amaz ezüst szekrényke is, a melyet Ő Felsége a bécsi cs. kir. kincstárból küldött le s a melyben az országos küldöttség a királynénak az 50,000 darab arany koronázási aranyat átadta. A koronázási ajándékot tudvalevőleg a király is, a királyné is az 1848/9-diki honvédsegélyző alapra adták.

Egy szekrényben látjuk ezer apró használati tárgyát, a másikban lovagló szereit s mellette kedvencz lovai képeit azon időkből, a midőn fia korai halála anyai szivét még nem törte meg.

Ezután a tragikus eset után már többé nem tette le a gyászt; fekete volt az a magyar díszöltözete is, — Gizella bajor kir. herczegné és Mária Valéria főherczegné ajándéka — a melyben itten utolsó hivatalos szereplésekor, a millennium alkalmával a magyar törvényhozás hódolatát fogadta a király oldalán, könnyekre fakadva Szilágyi Dezső remek szónoklatán. Egy kis üveges szekrény foglalja magában az emlékek legszomorúbbjait; az 1898 szeptember 10-iki gyásznap emlékeit. Sztáray Irma grófnő udvarhölgy ajánlotta fel a muzeumnak azt a kis fekete selyem kabátkát, a melyen még ott van a legnemesebb szivet átjárt gyilkos tőr hasítása, — és egy kis fekete kalapot, a melyet királynénk meggyilkoltatásakor hordott; — a szárított rózsák is ebben a székrenyben Genfből a királyné koporsójáról valók.

Az orgyilkos keze nemcsak felejthetetlen királynénktól fosztott meg, mert benne a magyarság igaz pártfogóját, őszinte barátját, érdekeinek szószólóját is gyászolja, — irott emlékei, saját kezeirása tanuskodnak irántunk táplált érzelmeiről legigazabban. Az, a ki fáradságot nem ismert a magyar nyelv megtanulásában mint ő, a ki oly kéréssel levelez báró Eötvös Józseffel, hogy ez javítsa ki íráshibáit, hogy ez úton is tökéletesbíthesse magát a magyar nyelvben, a ki a II. Vilmos császár itteni híres «moriamur pro rege nostro» toasztja hallatára azzal felel, hogy ilyen nyilatkozat mily jól esik egy magyarul érző szívnek, — annak velünk együtt érzésében nem kételkedhetnénk még akkor sem, ha nem tudnók, mily nagy szerep jutott neki a kiegyezési tárgyalások idején, midőn a vezérlőférfiakkal sűrűn érintkezett s mily döntő befolyást gyakorolt a kiegyezés sikerére.

Erre czéloz báró Eötvös József is az emlékmuzeumban kiállított 1867 nov. 25-én kelt levelében, a midőn a királynénak irja, hogy «a komoly veszélyek már mögöttünk fekszenek.» Azok abban a pillanatban szüntek meg, midőn a magyar király s a magyar nemzet érdekeik teljes ugyanazonosságát belátták és az Isten meg fogja áldani azt, ki által ez végbement.

FORGÁCS.

I.

Balsors.

Ha csalogány vagy s dalolni születtél,
Vagy büszke sas vagy, felhők közt csapongó:
Legyen a párod, a kit megszerettél,
Te hozzád méltó, magadhoz hasonló.

Túzokhoz kötve büszke sas nem élhet,
Siratva bérczét, a szabad világot,
S elvész a legszebb fülemüle-ének,
Ha közelében, óh jaj! — liba gágog.

II.

Szerelem.

A szerelmet el nem éri,
A ki sirva kergeti;
Rút a nőnek minden férfi,
Ki sóhajjal ront neki.

Asszony szívét meg nem vívja
Esdeklő búd, lágy szavad, —
Gúnyos arczán ez van írva:
Itt koldulni nem szabad!

III.

A boldogság.

A boldogságot kergeted,
Ép mint a többi mind;
És elfáradsz és — nem leled,
Ép mint a többi mind.

De mi okon is kergeted?
Látta már valaki?
S mi jogon sírsz, hogy nem leled?
Igérte valaki?...

IV.

Két nemtő.

Az ifjuság ha tovarebben
És elhervad a szerelem:
E földi bánat-rengetegben
Két uj vigasztaló terem.
Hogy leljen egy kis enyhülésre
Ki egyre fárad, fut, lohol:
Két nemtő hívja feledésre, —
A *nikotin* s az *alkohol*.

V.

Egy szó.

Ép most van a nap nyugovóban:
Az alkonyégen tűzgolyó van
S a kék felhők közt lángolóan
A fénye szétterjed lilán...
Nézzék — szavaltam álmodóan —
Mily szép a nap így nyugovóban!
A hölgyek rámondták: Valóban!
Ah *tényleg!* — szólt egy pesti lány...

Sajó Sándor.

HULLÓCSILLAG.

Sötétkék este, most száll meg a harmat,
A föld testében jóllakott kéj árad,
Szellő csikland át a tó selymes leplén,
Csönd. Az ábrándosok most éjszakáznak.

Ott fönn .... csillagtúl csillagig ezüst húrt
Feszítnek a Szférák az örök Rendnek,
A szivemhez is kifeszítnek egy húrt ....
S dal árad róluk szét a végtelennek.

De most! .... Az égen sajgó tüzes ostor
Sujtol keresztül .... Leszakadt egy csillag,
S az ég arczán tüzes könnyként pereg le ....
Oh jaj lesz, jaj a mi álmainknak!

Egy világ rombadűlt! Az ezüst húron
Végigvillámlik át az örök csenden,
A szárnyatörött csillag sikoltása
Belém sujt s kél riadt rengés szivemben.

Az én szivem is, oh bukott testvér te,
Sejti, hogy fog majd pattanni a húrja
S aztán hull, hull... s csak egy sikoltó fénysáv
Villan egy perczre a nyugodt azúrra.

Bodor Aladár.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás)

Irta **MIKSZÁTH KÁLMÁN.**

Az öreg Noszty a mellett érvelt, hogy a fenforgó esetben alig volna értelme a halasztásnak. Ő úgy tudja, Feri most előnyben van az összes ott settenkedő akarnokok között, hát

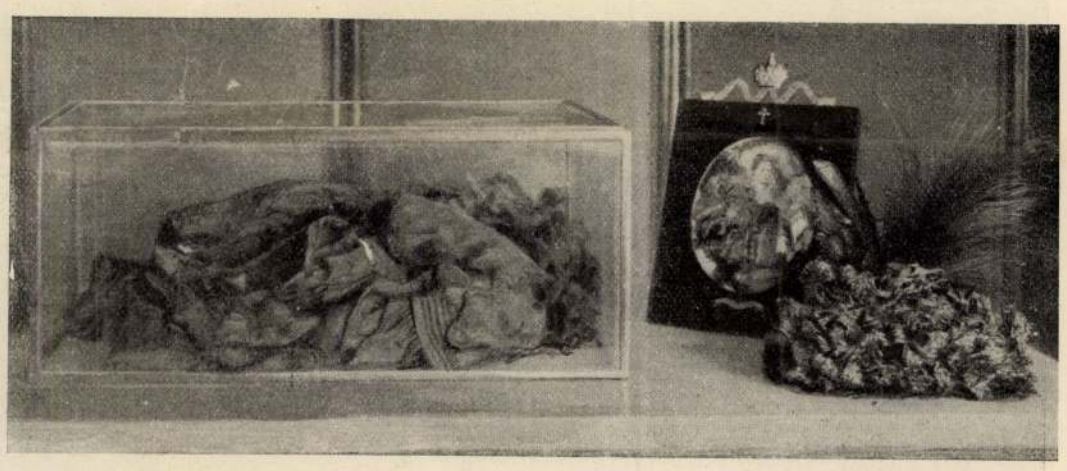

A királyné ruhái, melyeket megöletésekor viselt. (Az üvegszekrényben látható blouse-on levő fehér folt a tőrszúrás helye. Az arczkép alatt a királyné kalapja).

A BUDAVÁRI ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-EMLÉKMUZEUMBÓL.

mire vár? Olyan időpontra, a mikor nem lesz előnyben?

Vilma ellentmondott apjának.

— Vannak dolgok, apa, a melyekhez te nem értesz. A szerelem hirtelen támad, mert az csoda, mennyei misterium, de a hajlam lassan érik, akár a dinnye, melyet nem szabad idő előtt meglékelni, mert különben vége van.

— Furcsa hasonlataid vannak, — dörmögte Kopereczky s valami közvetítő formulán törte a fejét. — Talán nem ártana, ha valamely szakértő szemek szétnéznének . . . Egy kis izé, hogy is hivják csak katona-nyelven, egy kis kémszemle . . . ha például te vállalkoznál Máli, te, a család esze.

Homlódyné elgondolkozott egy perczig.

— Magam is gondoltam már erre, de . . .

— Tudom, hogy nehezére esik a kevélységednek, de . . .

— Látod, Izrael, ez megint egy jó gondolat tőled, — mondá Vilma. — Mert ha Máli néni egy félórát tölt Tóthéknál, beléjük lát, olyan világosak lesznek a Máli néni szemén keresztül, mint a gyertya irányában tartott tojások.

— Mondom, Vilma, hogy borzasztó vagy a hasonlataiddal.

— Csak valami szerencsés ürügyön gondolkozom, — mentegetőzött Homlódyné, kis homlokát összeránczolva, — nem szeretném, hogy háztűznézőnek látszassam, valami formát keresek a látogatásnak s holnap áthajtatok Rekettyésre, holnapután pedig mindent meg fogtok tudni.

A tatár herczegnő másnap csakugyan meglátogatta Tóthékat, a mit kivált a hiú Tóthné roppant nagyra vett, azt se tudta a nagy örömtől, melyik lábára álljon; Homlódyné egész lényéből csodálatos chic és előkelőség áradt ki, méltóságteljes volt és mégis szeretetreméltó, nyájas és mégsem leereszkedő, természetes és mégis ravasz, kiszámító. Teljes két órát csevegett részint Tóthtal, gazdasági dolgokról, részint az asszonyokkal, holmi semmiségekről, beleszőve Noszty Ferit is, a mennyire a szükség hozta, meguzsonnált, s mikor elbúcsúzott, összecsókolózott a hölgyekkel, megigértette velök, hogy legközelebb ők is eljönnek Voglányba.

Még ez is! Tóthné ujjongott elragadtatásában. Voglányba mennek vizitát visszaadni, a Balikán ősfészekbe. Nagy dübörgéssel leereszkedik előttük a felvonóhíd. Kár, hogy már nem tartanak kürtöst a nagy urak, mint hajdanta, hogy kürtszó jelentené a vendégek érkezését. De még e nélkül is szép! Teremtő Isten, ki gondolt volna arra valaha, mikor még mi összekeltünk, Mihály, hogy egy ilyen helyre megyünk vizitet visszaadni. Oh, Mihály, nem dolgoztál hiába e világon, nagy pozicziót szereztél a családnak, hanem most már gondoskodj, hogy illő módon jelenhessünk meg, négy lovon, a mint Homlódyékhoz szokás. Mit rázod a fejedet? Hogy nem engeded, mert nem szereted a hivalkodást és kapaszkodást? Hát mit bánom én, ne szeresd, de szeress legalább bennünket s ne engedd, hogy úgy állitsunk be Voglányba leányoddal, mint valami Arme Reisenderek.

A tatár herczegnő összejött útközben, épen a Gyík hídjánál, a Noszty fogatával. Baldachinos kis kocsiját, melyben ő hajtott, messziről felismerte Feri és az ostora nyelével tisztelgett. Meglassítván lovait, odakiálta Homlódynénak.

— Mi ujság?

— Megnyertem az egy mázsa bonbont, — kiáltá ez vissza.

— Komolyan?

— Mind a három kapu ki van nyitva. «Good by!»

Legyezők, útitáska s teázó-készlet, melyben a királyné maga készítette teáját.

A királyné koronázási ajándékának szekrénye.

Rudolf trónörökös gyermekkori játékszerei.

A BUDAVÁRI ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-EMLÉKMÚZEUMBÓL

Kocsis és Pimpósi, a hajdu, mind nem értett ebből egy szót se, de annál többet Feri. Mintha kicserélték volna a világot. Zöldebbek lettek a füvek, szerelemről zúgtak az erdők s ugyanerről fecsegett a kacskaringós Gyík. Vigan hajtott most már Rekettyés felé, ismerősen integetett a pléh-fedeles torony, mintha hivná. A mint a faluba befordult, szembe látta jönni Tóth Mihályt Pázmár doktorral. A doktor egy kifeszített ernyőt tartott maga elé a nap ellen, Tóth pedig puskát vitt a vállán.

Noszty odadobta a gyeplőt a kocsisnak, leugrott.

— Úgy látom, veszett kutya van a faluban.

— Nem biz az, — felelte Tóth Mihály nevetve, — hanem egy kis kabátbélés kell az anyjuknak télire, hát arra pályázom most. A doktor egy róka-családot fedezett fel itt a Horka-erdőben.

— És ön, doktor, napernyőt visz puska helyett?

— Én csak egyféleképen ölök, — elmélkedett a doktor. — Tartson velünk a szolgabiró úr!

— Bánja a szösz, — határozta rá magát hirtelen, — hanem akkor puska kellene.

— Majd hoz utánunk a hajdu egyet, — vélte Tóth Mihály. — Csak menjen, Pimpósi, kérjen a kisasszonytól, mert a feleségem nem mer hozzá nyúlni. Ott leszünk a kis erdőben, — mutatta a hajdunak az egy pár holdnyi bükkös.

Szép juniusi délután volt, úgy hat óra felé, a nap még erősen tűzött s Pázmár a napernyő alatt is nagyban törülgette izzadó homlokát.

Az erdő alig nehány száz lépésnyire volt innen; a Tóthék lakásától még ennél is közelebb, mert valaha a gazdatiszti parkhoz tartozott, de Tóth kiirtatta a közbül eső részt és most búza termett benne. Hogy tehát az erdőfoltot megközelítsék, a falu végére kellett jönniök s ott a mezei gyalogútra térni, mely zizegő búzafalak közt vezetett odáig. A gabona már-már fölszedegette a szőke ruházatját, a nagybajuszú kalászok szeliden ringatóztak, ha egy-egy kis széláram felizgatta őket. Egyhangú és mégis szép volt minden, itt-ott a búzavirág kéklett, vagy a pipacs harangja piroslott.

— Szép a világ! — lelkesedett a doktor.

— S a maga betegei mégis itt hagyogatják, — kötekedett vele a szolgabiró.

— Hja, az már nem az én hibám, hanem a legfelsőbb közigazgatásé, — riposztirozott a doktor.

— Kérdés. Mert például ki ápolja őket ilyenkor, mikor maga a róka ellen vezet öldöklő férfiakat?

— Oh, azokról ilyenkor is gondoskodva van. Három öreg asszony ápoló van a kórházban. Minden héten felváltva asszistensem valamelyik. Felvesz távollétemben betegeket s képes őket ellátni legalább az első segélylyel. Néha magamat is meglepnek, mi mindent tudnak ezek az öreg anyókák s mi mindent kitalált a nép ezredévek óta a maga eredeti észjárásával. A múlt héten egy embert hoztak be Voglányból, ki a nagy emelésektől veszélyes sérvet kapott. Nem birtam visszatolni. Mikor otthon nem voltam, Kecske Gergelyné (így hivják az egyik ápolónőt) két téglát tett a beteg ágya alá, a lábaknál, úgy, hogy a beteg feje alantabb essék, mint a felső teste, s egy éj alatt a sérv magától visszament.

Tóth Mihálynak megtetszett az eset, a magyarázatát kérte, a mi veszedelmes volt, mert a doktort, ha valami tudományos fejtegetésbe bocsátkozott, lehetetlen volt megállítani.

Szerencsére elérték az erdőt s a szolgabiró furfangosan kivonhatta magát a meghallgatás alól.

— Csak menjenek előre. Nekem itt az erdő szélén kell bevárnom Pimpósit, mert különben nem akad rám. Majd utólérem az urakat!

Tóthék tovább mentek, beljebb a sűrűbe, Noszty pedig leült egy fatörzsre s hallgatta a madarak csicsergését. Többet ér az, mint a Pázmár előadásai. Különösen ma nagyon a szivéhez szólnak, mintha egyenesen neki dalolnának. S mennyire megtöltötte szivét édes érzésekkel az erdő is. Elandalodva nézett bele a fasorok titokzatos, mély homályába. Lábainál egy kő alól viz szivárgott ki, mely egy kis darabon mint ezüst paszománt futott a zöld pázsiton, megitatva a füvecskéket, majd el-

tűnt a földrepedésekben vagy egy bokor alatt, aztán előbukkant odább és újra elrejtőzött. Még hangja sincs, csak úgy megy, nesztelenül, — gondolta magában Noszty, — holott odább már zsémbelni fog és morogni, valahol pedig talán harsogó folyam lesz és a sziklákat verdesi haragos habjaival.

Noszty a figyelmét erre irányítva, mindenütt követte a szélesedő ezüst pántlikát a szemeivel, látva, annak is milyen nehéz útja van, míg czélt ér, hogy megy neki egy kőnek s hogy hull vissza gyöngyözve, hogy téved bele egy gödörbe, a honnan nem tud egyhamar kivánszorogni, a hol hajolt sziklarétegre ér, szétterül rajta, mint egy ezüst abrosz . . . S a mint odább sem ereszté el a tekintete az erecskét, sőt fel is állott, hogy tovább láthassa, egyszerre két villogó szem és egy rőt fej bizseregtette meg a tagjait. Egy öreg róka mászott ki egy lyukból s óvatosan szétnézvén, száját a patakba mártotta s csakhamar felszürcsölte majdnem az egészet. Valami jót uzsonnálhatott a koma.

Noszty egy bokor mögé húzódott, hogy a róka észre ne vegye, szidván Pimpósit magában, hogy még mindig nincs itt a puskával. A róka eloltván szomját, körülnézett a világ mind a négy része felé, mint a magyar gazda, mikor az esőt várja, csakhogy a gazda az eget nézi, a róka pedig a talajt fürkészte. Csend volt köröskörül, semmi gyanús jel sehonnan. Most tehát visszament a lyukhoz és sajátságos hangot hallatott.

Ez volt a hivó jel. Három kis rókakölyök ugrott ki erre a lyukból és elkezdett a lyuk előtti pázsiton hanczúrozni. Az anyjuk egy nyúllábat keresett elő valahonnan, azt odadobta nekik, az egyik rókakölyök elkapta és elkezdett vele szaladni a tisztáson, a másik kettő utána, kergették, utólérték, egymáson hemperegtek és az inkriminált nyúlláb hol az egyiknél, hol a másiknál volt, kikapták egymás szájából, iregtek-forogtak, néha egyetlen hármas testnek látszottak egy rakáson, a másik perczben pedig egy három rókatestből formált karikagyűrűnek, hanem ez mind csak játék volt, mert a kis testvérkék egymást nem bántották. Az öreg megállt a lyuk szájánál és onnan nézte gyönyörködve a gyerekek egészséges jó kedvét, aranyos pajkosságát.

A KIRÁLYNÉ DOMBORMŰVŰ ARCZKÉPE.

Egyszer aztán magasra emelte fel a lompos farkát s úgy látszik, ezt a jelbeszédet értették a csemeték, mert egyszerre megszűnt a játék, s mint valami vezényszóra, mind a hárman betakarodtak a lyukba, — künn hagyván a nyúllábat, mely, úgy látszik, inkább csak simbolum volt.

Az öreg róka most megint megvizsgálta a tájékot mindenfelől, s miután a közbiztonságot kielégítőnek találhatta, mégegyszer visszaszaladt a lyukhoz és megint hallatott valami hangot, a mi, tekintettel a továbbiakra, fenyegetés féle lehetett, hogy: «most én elmegyek, gyerekek, szépen viseljétek magatokat és ki ne jöjjetek semmi zajra, míg én ki nem hivlak, mert különben megesz a mumus.»

A róka elrohant Mezernye felé, nekivágván rézsút az erdőcske éjszaki részének (a hol különben egy major volt az erdőszélen). Noszty megfordult, utána bámúlt és épen kiáltani akart Tóthékra, hogy: «Hop, hop, ott szalad a róka», midőn egyszerre nesz támad, megzörrennek a gallyak, hátrafordul és elnyeli a szándékolt kiáltást, mert egy sokkal meglepőbb tör ki az ajkairól:

— Klára!

Azt hitte, álmodik. A somlyóhegyi leány állt előtte, ugyanabban a cseresznyeszinű szoknyában, ingvállban, csipkés köténben, sárga thearózsával a hajában, nem birt betelni vele.

— Az vagyok. Én vagyok. Elhoztam a vadász úrnak a puskáját.

S pajzán mosoly játszott az ajkai körül, mi-

A NAGYTEREM.

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-EMLÉKMUZEUMBÓL.

közben az erdő is nevetett, ő pedig egyet perdült, mint az orsó és szétnézett.

— De hol az apa és az orvos?

— Azok elmentek az erdőbe a doktor rókáját keresni, én meg itt bevártam a puskát.

Mari nagyon elszontyolodott erre és az erdő is szomorú lett.

— Szent Isten, mit tegyek? Hisz akkor én kompromitáltam magamat. Jöjjön, jöjjön, keressük fel őket.

— Lehetetlen most.

— Miért?

— Látja ott azt a lyukat, ott a kis tisztáson, a borókával átellenben?

— Látom.

— Hát abban három rókakölyök lakik, most tuszkolta be őket az anyjok s ő maga elment valahová, várom, míg visszatér.

— Lehetetlen! — dadogta Mari gyermekes elképedéssel. — Oh, be szeretném őket látni!

— Üljön le és várjuk meg.

— Leüljek, és hová?

— Talán a gyepre. Tudja-e, mikor Somlyón a hordócskán ült, a szoknyáját váltig lehuzogatva, hogy a szép kis lába ne legyen künn. Épen ez a szoknya volt. Beh szép ön ebben! Köszönöm a kedves meglepetést.

— Tudja, a mama nincsen otthon, átment a tiszteletesnéhez, mikor a maga hajduja jött puskát kérni. Gondoltam magamban: ahá, a szolgabiró úr átvedlett vadásznak, hát én is csinálok egy tréfát.

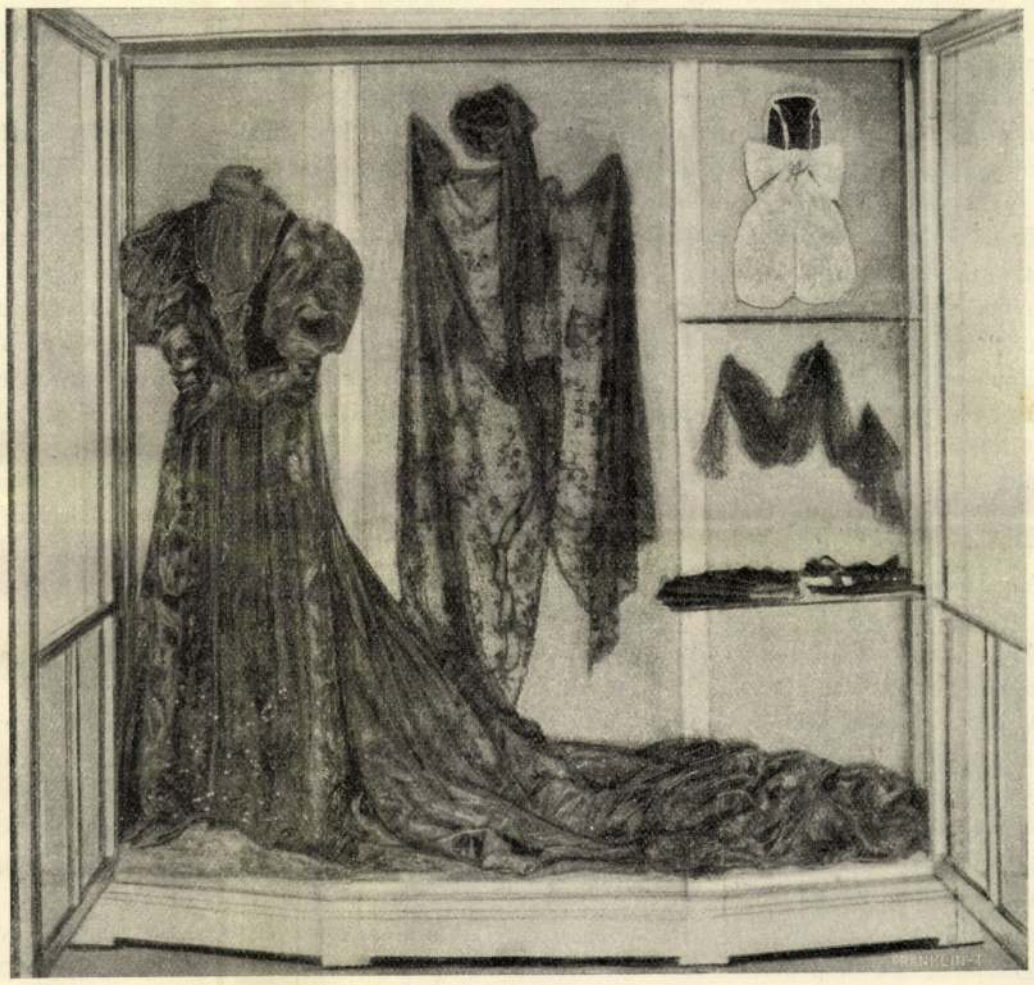

A KIRÁLYNÉ DÍSZMAGYAR ÖLTÖZETE, MELYET A MILLENNIUMI ÜNNEPÉLYKOR VISELT.

A KIRÁLYNÉ ÍRÓASZTALA.

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-EMLÉKMUZEUMBÓL.

— No, hát még sem ül le?

— Nem, nem, én visszamegyek. Félek, nagyon félek, hogy meglát valaki. Képzelje csak. Hisz akkor én el vagyok veszve. Már talán így is. Úgy félek, úgy reszketek . . .

— Ejh, mitől fél?

— Furcsa. Hogy hírbe hoznak.

— Hiszen lehet azon segíteni.

— Oh, dehogy lehet.

— Én tudok rá akár két módot is, — mondá fojtott hangon Noszty és lehajolt a bokor alá, hogy egy cziklament letépjen, melyet a buja páfrányok eltakartak.

— Mi az? — kérdé a leány haloványan, ijedten tekintgetve körül.

Noszty hozzá lépett vakmerően. A leány mintegy ösztönszerűleg egy lépést tett hátra.

— Az egyik az volna, ha én most megkérném feleségül.

Mari arcza kipirosodott, mint a nyiló rózsa.

— Majd is a szájára ütnék. No, nézze meg az ember. Nem szégyenli magát ilyeneket beszélni? Mondja a másik módot!

— A másik mód pedig az lenne, ha maga kérne meg engem férjeül.

— No hallja, szolgabiró úr, maga mégis gonosz egy ember.

— Pszt, pszt! Ott, ott jön, — susogta most Noszty és a tekintetével mutatta az irányt, a hova Marinak néznie kellett.

A róka jött vissza, hosszan elnyúlt testtel, lompos zászlaját felkunkorítva s egy téglaszin tollazatú kakast tartott a szájában a lábainál fogva, mely kínosan vergődött szárnyaival s kétségbeesve csipogott, rikoltozott, mintha mondaná: «Engem már visznek.»

— Jöjjön közelebb! — integetett Feri, majd átfogta a derekát és közelebb vonta a sűrű bokorba, hogy a róka ne lássa. A leány észre sem vette a látvány izgalmai közt, hogy még azután is ott maradt az ifjú keze a derekán; egyre közelebb, közelebb húzta magához balkézzel, míg jobbjában a puskát tartotta, a két

sziv közel egymáshoz dobogott, a két fej majdnem összeért, Feri érezte a leány hajának illatát, a Mari szive hangosan vert, — de persze mind a róka miatt.

A róka mama tehát uzsonnáért járt a majorban, s most a lyukhoz érve, valamit makogott, mire megint kiugrottak a rókafiak s látván anyjuk szájában a félelmetes állatot, a mint hősiesen kalimpál az egyik sarkantyus lábával s üti-veri szárnyaival az édest, a mit az csak annyiba vesz, mintha egy önműködő legyező hűs szelet hajtana rá ebben a kutya melegben, ijedten megszeppenve állottak félre.

Az öreg némi mozgásokat csinált a farkával (úgy látszik, minden mozdulata jelent valamit, a mit a kicsinyek értenek), aztán közvetlen közelükben eleresztette a kakast. Nesztek, itt az uzsonna.

A rókafiak azonban, a helyett, hogy rávetették volna magukat, riadtan futottak be a lyukba, a kakas pedig az ellenkező irányban menekült.

A róka bosszús tekintetet vetett a maflák után, mintha restelné, hogy ilyen élhetetlen kölykei vannak: «mi lesz belőletek, mi lesz?» — a kakast egy iramodással megint elfogta és megint előhivta a gyerkőczöket.

Kijöttek engedelmesen s megálltak sorba, mint valami iskolásfiúk, szemüket anyjukra függesztvén. Az öreg kétszer emelte fel a farkát, kétszer lehajtotta s egy félkört irt le vele a gyepen. Aztán a középre állt s elkezdődött az előadás. Ide figyeljetek, kedveskéim!

Kieresztette szájából a kakas lábát, mire az megint szabad lett volna, de az egyik talpát rátette a szárnyára, az természetesen rángatta, mire egy fényes toll a szárnyából kitépődött. Az egyik róka-kölyök, a legbátrabb, nekidurálta most magát, kilépett a sorból és a szájába vette a tollat. Az öreg jóakaratúlag pislogott rá: «Jó róka lesz belőle» gondolta, de talán meg is mondta valahogy a farka billegetésével, mert határozottan irigykedve tekintettek rá a testvérkéi.

A helyzet egyre válságosabb lett. A kakas csapkodott, fetrengett, vonaglott, hánykolódott, de mindig kevesebb erővel. Érezte utolsó perczeinek közeledését. A róka egy-kétszer meghömpölygette első lábaival, mintegy játszott vele, aztán egyszerre megvillantak apró, éles, fehér fogai és ham, egyetlen harapással elválasztá nyakát a törzsétől, aztán elugrott a vonagló holttesttől, mely fej nélkül is szaladt még egy darabkán, s a kölykeit uszitotta rá... ezek most is félénken közeledtek felé.

Noszty e pillanatban vette le karját a Mari derekáról, fölkapta puskáját, hogy czélba vegye az öreg rókát.

Mari remegve fogta meg a karját.

— Ne, ne; jaj, ne bántsa a szegény kicsikék mamáját . . . kérem.

— Mit ad, ha életben hagyom? — suttogta Feri mosolyogva.

— A sárga rózsámat a hajamból, — suttogta vissza Mari.

S már ez a suttogás oly ingerlő, oly csalogató volt, mint az örvény. A szerelmesek hangja az, — habár most csak a rókák miatt volt suttogó.

— Nem elég, nem elég, — és keze a kakashoz nyúlt.

— Hát mit akar? — kérdé rekedten, lázasan.

— Egy csókot, Mari, — lihegte Noszty.

— Nem lehet, az nem lehet, — szólt, és reszketett. — Hova gondol? Legyen esze.

— Lássuk no, mit ajánl föl a maga jószántából?

— Jaj, csak a csókot ne kivánja, mert én meghalnék szégyenletemben, — dadogta csendesen, szép fejét féloldalra hajtva, mintha el volna törve, — inkább leszek, nem bánom . . . a felesége.

— Oh, kis bohó! — kiáltott fel Noszty örömittasan. — Hát jól van, abba is belenyugszom.

S ezzel elhajítá magától a fegyvert, a két karjába zárta a kedves alakot, forró lehellete, feje mellén nyugodván, szinte égette s megbódítá, szemei tétova fényt lövelltek, lehajolt az arczához, kezébe vette az állát, belenézett a szép vágású ibolyaszemeibe s hirtelen megcsókolta.

Csodálatos, nem halt bele, — sőt olyan viruló lett az arcza, mint azelőtt egyszer sem, s elmenekülvén tőle, összeomlott haját igazgatva, melynek egy fonata valahogy a mellénygombba akadt volt meg, lesütött szemeiben alattomosan bujkáló mosolylyal fenyegette meg az igéretszegőt:

— Megálljon, erdei zsivány!... Maga Patkó!

A róka-család az eldobott puska zörejére bevonúlt a földalatti palotájába és semmi sem maradt a tisztáson az előbbi drámából, csak a szegény kakas kitépett tollazata. A fák levelei ábrándosan suttogtak. Egy hűs áram végigsuhant az erdőn. Valahol egy rigó fütytyentett. Odább az erdő mellett vezető telegramm-oszlopok egyikén egy harkály dolgozott, kopácsolt, abban a hitben, hogy bogaraknak kell lenniök az oszlopban, különben honnan lenne a zúgás? A kenyérért való küzdelem mindenütt — s a hibás kombináczió. Hát ezeknek a szegény madaraknak is vannak családásaik?

Különben csend volt köröskörűl. Ünnepélyes, lankasztó, édes csend.

— Menjünk, — mondá Mari csendesen, ábrándosan. — Keressük meg apát.

Feri lehajolt a puskáért s csak akkor jutott eszébe, hogy hiszen nem is volt megtöltve.

— Menjünk, — felelte, — de menjünk e kis erecske nyomain, a melyet felfedeztem, szeretném látni, hogyan növekszik odább.

— Apának ne szóljon kérem semmit, sem a doktornak.

— No, csak az kellene. Semmi köze ahhoz a doktornak.

— Úgy értem, hogy a rókáról ne szóljon.

— Úgy, a rókáról? — szólt Feri megütközve. — Hát arról a másik dologról?

— Úgy, a másikról? Azt is majd én magam végzem el ma este a szüleimmel.

Megindultak az erecske mentén s nézték, nézték, hogy nő, hogy szélesedik. A nap már lent járt s biborvörösre festette a páfrányok húsos leveleit s arany vásznakat teregetett ki a sűrű lombozat között. Jobbról egy lövés dörreje rázta fel a csendet. Arra tartottak. A patak velök ment, zsémbelt, majd morgott. Ők pedig hallgattak. (Folytatása következik.)

A PÁLYAORVOS.

Elbeszélés. — Irta **Cholnoky Viktor.**

Az ajkai vasuti vendéglőben vártam az éjjeli vonatot és valami olyan borjupörköltet ettem, a mi középlény volt a fürészpor és a törlőgummi között. A szomszéd asztalnál vasuti emberek üldögéltek és borozgattak, beszélgettek. Természetesen vasuti dolgokról folyt a szó és csakhamar átterelődött a hires városlődi kanyarodóra.

Nincs bakonyvidéki ember, a ki ne ismerné ezt a vakmerő gyors-csigavonalát a volt nyugati vasutnak, a mely Szombathelyt köti össze Székesfehérvárral. A mikor a vonat elhagyja Tüskevárt, elkezd köhögni, prüszkölni, a levegő pedig még forró nyáron is egyszerre sajátságos élt kap, befúródik a kupé ablakán és könnyet facsar annak a szeméből, a ki nincsen hozzászokva. A termőföldek lassankint elmaradnak s a lankásan emelkedő tájképbe már itt-ott belenyujtja egy-egy erdőcsápját a Bakony ősrengetege. Buza és rozs eltűnik, csak a koldus burgonya mászik fel a hegyoldalon együtt a vonattal.

A mint a lokomotiv mind asztmásabban kezd lihegni, lassankint egészen megváltozik a vidék képe, a vonatot kezdi lassankint elnyelni egészen a rengeteg, negyven-ötven hegykúp látszik szanaszéjjel, mind erdővel benőve. Emberi kulturának elmarad minden nyoma, még a burgonyaföld is fáradtan állt meg a hegyoldal derekán: nem birja tovább a mászást.

Emberhangtalan csendben robog tovább a vonat, — most már robog, mert fenn van a hegytetőn, a bükk és cserfa hazájában, a hol alpesi zamatu a levegő.

Hirtelen kanyarulóval erdős sziklafok mellett visz el a sinpár s a mint elhagyta a fokot, magános, zsuppfedeles épület tárul az utas szeme elé. Kis tisztás van körülötte, de ez belevész mindenfelől a zúgó ősrengetegbe. A gombási csárda ez, a Patkó Pista hajdan hires tanyája.

A vonat gyorsabban kezd el kalapálni, mintha szivdobogást kapott volna az erős hegyi levegőtől, vaczogásszerű mozdulatok rázzák a kupékat. Mind gyorsabbá válik a robogás, egyszerre megritkulás nélkül elmarad jobbkézről az erdő s mélységesen mély völgy közepén falu bukkanik elő. Hosszú, a patak mentén elnyuló sváb falu, a végén, vakandtúrásnyi nagyságunak látszó domb tetején, sárgásszürke, négyszögletes fallal körülvett épület áll. A falu Városlőd, a magányos épület hajdan az Ecsegváry grófok kastélya volt, ma a falu nagyvendéglője.

A robogás rohanássá szaporodik, a sinpár vakmerő kanyarodással vesz utat lefelé, az erdő hulladékai, apróbb-nagyobb facsoportok jobbról-balról csapódnak el a kupé ablakai mellett, a melyeken ha kitekintesz, azt látod, hogy a völgy eltűnik, nincs s a vendéglő messze-messze tűnik fel, most már balkézről, de egy magasságban a pálya magasságával.

Mind lázasabb lesz a sietés, a vonat kerekei egyszerre visszhangosan kezdenek el kattogni, oldalt konyhakertek, apró kis szántóföldek maradnak el, végül az első ház fehérre meszelt fala hasítja végig a vonat ablakát, aztán a második, a harmadik, a többi, — a vonat Városlődön rohan keresztül.

Nem is rohan, hanem már repül. Itt van az a hely, a hol a mozdonyvezető két kézzel kapaszkodik bele a gép fogantyújába és Istennek ajánlja lelkét, az utas pedig dobogó szivvel, kissé sápadt ajkkal kérdi magától: mi lesz a vége ennek az eszeveszett száguldásnak?

Még öt perczig tart az őrült, megakaszthatatlan vágtatás, aztán lassanként elcsillapodik a vonat, a robogása kezd emberségesebb, egyenletesebb lenni. A mozdonyvezető elereszti a vasfogantyút, megtörli a homlokát, aztán dörmögve szól oda a fűtőnek:

— Hála Isten, túl vagyunk baj nélkül a városlődi kanyarodón!

Ez a kanyarodó, a mely állandóan foglalkoztatja a Bakony vidékén minden vasutas embernek a fantáziáját, foglalkoztatta az én szomszédaimat is a vendéglőben. Egyikük, valami az Alföldről hozzánk került ember, a ki szörnyen lenézte a hegyet, elmosolyodott a beszélgetésre és valami olyant mondott, hogy mégsem lehet olyan nagyon veszedelmes az a kanyarodó, mert még soha sem történt benne semmi szerencsétlenség. Az öreg Ijártó Márton, ez a vastagbajuszú, kissé rezesorru mozdonyvezető felelt a szavára:

— Hát igazad van, öcsém, hogy a városlődi kanyarodóban még sohasem történt semmiféle baj, de azért mégis szerettem volna, ha ott lettél volna velem a mozdonyon, a mikor én a városlődi kanyarodóban a saját vonatom elől szöktem meg... baj nélkül, az igaz.

— Mondja el, urambátyám, hogy történt a dolog, — kiváncsiskodott valamelyik fiatalabb vasutas.

Ijártó Márton pedig hörpentett egyet, szétörülte a bajuszát, azután így kezdte a történetét:

— Hetvenkilenczben történt. Épen ide Ajkára érkeztem meg késő este, tiz órakor, a te-

Esikits Tamás

A Zsilinszky-szobor

Kemény bírálattal illette a *Népszabadságban P. Szűcs* Júlianna Bajcsy-Zsilinszky Endre Deák téri szobrát. *Negatív esztétikai ingert* váltott ki belőle — s e megállapításával tökéletesen egyet lehet érteni.

Avatásakor láttam először a szobrot, s azóta is töprengek, *kit ábrázol ez a görnyedt bronzalak, s mit sugall a reátekintőnek?* Bajcsy-Zsilinszkyt semmi esetre sem; hősi életének tartalmát, szimbólumát még kevésbé.

A Képzőművészeti Tanács 1983-ban meghívásos pályázatot írt ki Bajcsy-Zsilinszky Endre szobrának megmintázására. A beküldött négy terv közül három álló figurát, a pályázat győztese, a kecskeméti *Eskulits* Tamás viszont ülő alakot javasolt. P. Szűcs Júlianna szerint „a fiatal szobrász magas színvonalú és a modellhez méltó művet alkotott", Zsilinszky Endrének a zsűriben részt vevő egykori harcostársa azonban nem értett egyet a szoborkompozícióval. De nem azért, mert Zsilinszky arcvonásai nem élethűek — egy szobor valóban nem „háromdimenziós fénykép" kell legyen —, hanem azért, mert Eskulits a harcait mindig merész lendülettel vívó politikust *karszékben, lezserül keresztbe vetett lábbal ülő úriemberként ábrázolta.*

Ez a póz *jellemének meghamisítása* volt, hiszen Zsilinszky úgyszólván sohasem ült. Vezércikkeit, memorandumait, tiltakozó iratait — a pusztító náci sugallat, a német—magyar sorsközösség babonája ellen, a háborúba vitelünkben bűnösek felelősségre vonásáért, a törvénytelenségek megszüntetéséért és jóvátételéért — dolgozószobájában föl s alá járva diktálta fölhevülten, szinte robbanó hévvel. Még a Parlament padsorában is állandóan ugrásra készen ült, hogy villámgyorsan visszavágjon támadóinak, vagy tiltakozzék a magyarság becsületébe vágó bitangságok ellen. Az indulat ilyenkor szinte kiröpítette székéből. Eskulits, egyetértve a még élő kortársak véleményével, megpróbálta ezt az „ültében is felpattanásra kész" alakot ábrázolni, de *kísérlete nem sikerült.* Ezután kapta a megbízást — de a munkához rendkívül rövid időt — *Győrfi* Sándor karcagi szobrász, akinek az alkotása aztán a centenáriumi ünnepségek során a Deák téren felavatásra került.

Ez a szobor, a lépel lehullta után, megdöbbenést keltett a Zsilinszkyt ismerőkben. Olyan, mintha nehézkesen tápászkodna föl ültéből; a tétován előrenyújtott bronzkar szinte hív, hogy segítsünk neki. Hol van ebből az alakból az erő, a lendület, a kiállás?! P. Szűcs Julianna a szobor kinyújtott bal karját fenyegető mozdulatúnak minősíti, de ilyennek valószínűleg csak az úttesten járművel haladók látják, a gyalogjárdán közlekedők előtt *egy megroggyant figura* áll.

Modern szobrokban természetesen nem keressük az ábrázoltnak hiteles arcmását, e bronzfejen van ugyan valami Zsilinszky vonásaiból, de *tökéletesen hiányzik róla szellemisége.* Ez az arc kifejezéstelen: nincs rajta indulat, düh, tiltakozás, harag, ellentmondás — végsőkig való kiállás.

Hogy mindezek csupán annak a három-négy öreg értelmiséginek az érzései volnának, akik Zsilinszkynek — élete egy-egy szakaszában — munkatársai lehettek? Idézhetek paraszti véleményt is, méghozzá nem is akárkiét. Egyik leghívebb és legbátrabb harcosának, az immár 90. éve felé haladó *Bagossy* Imrének a leányáét, aki egészen fiatalon sokszor látta Zsilinszkyt, amikor édesapja hajdúböszörményi házában — Tarpa felé menet — egy-egy éjszakára megszálltunk. A lassanként már hatvan felé járó téesztag, Kadárné Bagossy Zsuzsa így nyilatkozott a szoborról: „Nem tudom, ki hagyta jóvá, és mit akar a szobrász azzal a megtört alakkal? Bajcsy-Zsilinszky Endre nem ilyen ember volt! Ő oly gerincesen kiállt a magyarságért, hogy ez a tartás rája nem lehet jellemző." Ez egy józan paraszti vélemény.

Két kérdés mindezek után. Az első: miért nem kapott a fiatal művész több időt és „kellő szakmai kontrollt" műve megalkotásához? A másik: mi történjék a fölállított bronzalakkal, amely — mint a Népszabadság cikkírója megállapítja — olyan negatív esztétikai ingert vált ki az előtte elhaladó gépkocsik vezetőiből, hogy balesetveszélyt okozónak minősíthető.

Antalffy Gyula

lengert, az egyesült államokbeli | látogatott hazánkba.

Ipari robotok, önműködő gyártóegységek

Számítástechnikáról mérnököknek

(MTI) Száznál több üzem, intézmény tervező- és gyártmányfejlesztő mérnökeinek részvételével kétnapos számítógépes bemutató és konferencia kezdődött hétfőn az Esztergomi Ipari Vezetőképző Intézetben.

A megbeszélésen elmondták, hogy ebben az ötéves tervben felgyorsul az elektronika és a számítástechnika térhódítása. A különféle termékek gyártásánál megjelentek az ipari robotok és a felügyelet nélküli gyártóegységek, ezért átalakulóban van a hagyományos mérnöki munka is: a tervezésnél és az irányításnál egyre nagyobb szerepet kap a számítástechnika.

A tanácskozást az országos számítástechnikai programhoz kapcsolódva rendezték meg, azzal a szándékkal, hogy lehetőséget teremtsenek a számítástechnikával támogatott új gyártmányfejlesztő és irányító rendszerek és azok alkalmazásának megismerésére.

A konferencia része annak a programnak, amelyet az esztergomi intézet a számítástechnikai képzés meggyorsítása érdekében állított össze.

Házasság és válás

Kapjon széles nyilvánosságot a pszichológiai kultúra

(MTI) Hétfőn a miskolci Akadémia-bizottság székházában nyitották meg a Pszichológiai kultúra hete '86 című országos eseménysorozatot. *Kormos* Sándor, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetője megnyitó beszédében [illegible] széles nyilvánosságot, nagyobb fórumot kapjon a pszichológiai kultúra témaköre.

A miskolci rendezvényeken többek között szó lesz a nők italozásáról, a hazai kábítószerfogyasztásról, a pszichikus önsza-

Esküdtek Társa, szabadkőműves
Köztéri alkotások. Összeállította: Halbsi Éva
1988. augusztus.

Kiskunfélegyháza, Bajcsy-Zs. ut. Általános Iskola:
"Bajcsy-Zsilinszky Endre-portrészobor", bronz, 200 cm,
(figuraméret). /említve/.

Kaposvár, Dimitrov u. 20-34. Megyei Kórház-Rendelő-
intézet: "Kaposi Mór" mellszobor, bronz, 5/4 én.
/említve/.

Művelet, 1989. január, 64-old.

Eckhardt Tamás

nyelvészprofesszor

Kaiserslauternben avatják fel a művén
Bajcsy-Zsilinszky Endréről készített alkotását.

Új Tanár
1989 jan. 29.

ESKULITS Tamás szobrász

KÁROLYI JUlia: Kecskeméti képzőművészeti körkép.
= Forrás, 23.évf. 2.sz. 1991 71.p.

ESKULITS

A KÉPCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

ESKULITS TAMÁS

SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1989. MÁJUS 11-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA
SAJTOS GÉZA
AZ ERDEI FERENC MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
IGAZGATÓJA

MEGTEKINTHETŐ
1989. MÁJUS 11—20.

IVÁNYI GRÜNWALD TEREM
KECSKEMÉT
PETŐFI ÚT 4.

F. k.: Tóth Pál István Produkt Reklám

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 NOV 25

Tamás Eskulits

Budapester Rundschau

1021

Grafik von
Tamás Eskulits

r Grundschule
Brigaden der Kleinmotoren-

Kind im schulpflichtigen
Alter soll schwimmen ler-
nen. In Ermangelung der
Fachkräfte und anderer Be-

Eskulits Tamás, szobrász

L.: Kósa Ilona

Hasznos M.: Jelenségek... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. dec. 17.

Eskulits Tamás

„Michel Farell" 6vonat, 28 cm

szerepelt az 1978-as Studió kiállitáson
-Katalógus a könyvtárban-

Eskelits Tamás, grafikus

rajz : rézkarc

13

Eskelits Tamás: Rajz

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 9.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-126

1978 APR. 9

NÉPSZABADSÁG

Eskulits Tamás

1021

ESKULITS TAMÁS RAJZA.

anuló közül már most sem akar
nindegyik színész lenni — akad,
ki ügyvédnek, újságírónak, peda-
ógusnak készül. Az egész ország-
ól érkeztek gyerekek, érdekes
zonban, hogy Szentesnél nagyobb
árosból egyik sem érkezett —
zegedről például senki ... A leg-

Eskulets Tamás

Eskulets Tamás Drapéria II-
jét állitott a ki

Haydu István: Studio d'actuel.
Művészet, 1979. április - 12. lap.

Eskulits Endre

Egészségvédelmi plakát

Hajdu István: Studió Nacionál
Művészet, 1979. április 4. szám/ 12. oldal.

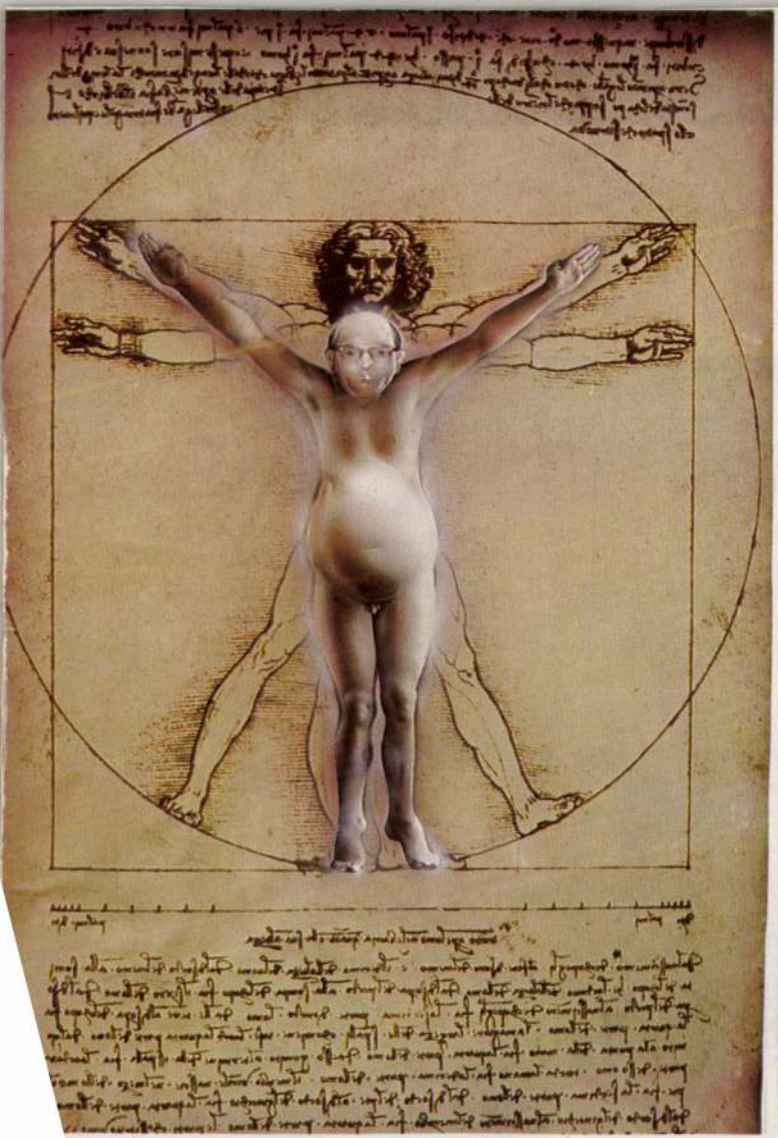

Endre: Egészségvédelmi plakát, tempera, 100×70 cm, 1978 (fotók Tahin)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Eskulits Tamás
VILÁGOSSÁG
Budapest
1972 JAN

ben.

[10] Weber, Marianne: Max Weber. Ein Lebensbild. 1926. Tübingen. 690.

1021

Eskulits Tamás: Szemek

való odaadás készségének töretlenségéről mindenek ellenére, újra és újra meggyőződhessen.[10]

KOVÁCS ANDRÁS

pszichológiai előfeltételeiket és kihatásaikat. . . . Nem az intézményeket akarjuk pszichológiai törvényekből levezetni, vagy elemi pszichológiai jelenségek alapján magyarázni, hanem az intézmények ismeretéből kiindulva, azok kulturális meghatározottságát és jelentőségét akarjuk egyre inkább megérteni." (Á. 48.)

A weberi történetiségfogalom azonban alapjaiban tér el mind a kor pozitivista, mind szellemtörténeti, mind történelmi materialista felfogásaitól. Míg ezek a kapitalizmus létrejöttét különféle fejlődéstörvények, történelmi trendek beteljesüléséből magyarázzák, addig Weber értelmezésében a *kapitalizmus, a racionális társadalom szinguláris, történelmileg véletlenszerűen egybeeső faktumok ad hoc eredménye.* Létrejöttéhez éppúgy szükséges volt a szabad munka és a tőke, mint pl. háztartás és üzem szétválása, mint a rendi állam, a római jog és a protestáns etika. Ezek a tényezők egymástól teljesen függetlenül, egymásból levezethetetlenül jelennek meg és bármelyikük hiánya más társadalmi formáció létrejöttét eredményezhette volna. Sok közülük, mint már volt róla szó, megjelenik a nem-racionális társadalmakban is, de mint az összehasonlító vallásszociológia kimutatta — mondja Weber — egy tényező mindenhol hiányzik a nyugati racionalitást konstituáló elemek közül: az életvitel szigorú racionalitását, a világon belüli aszkézist hordozó etika, amely a csak nyugaton létező protestáns etika sajátja.

Mint látható, ez a történelem-fogalom sem több, mint a filozófiai-metodológiai követelmények következetes érvényesítésének eredménye. Azonban a történelmi fejlődéstörvények teljes kikapcsolása a történelem tartalmi kérdéseinek magyarázatából jelentős problémákat okoz, amelyek megoldására Weber sem talált egyértelmű formulát. E kérdéskör tárgyalására itt nincs mód, gondolatmenetünk szempontjából annyit

összracionali
szerűen a rac
történet, mi
összeomlása

A modern, ra
tékek, „kultú
rák: az „iste
konzekvenciá
Weber tudat
visszavonhata
összes tradícióival, hogy a racionalizáció, a „varázslat alóli feloldás" kiváltotta válságot egy tételes filozófiai szintézis, amellyel Dilthey, az újkantiánusok, tehát a filozófus elődök, kísérleteztek, meghaladni nem képes. A harcban álló, összebékíthetetlen objektivációk mindegyike racionalizálhatja saját értékszempontjai szerint a világot, de a filozófia számára többé nem létezik a harcoló objektivációk felett egy olyan közeg, amely ezek valamiféle filozófiai koncenzusához, a válság „tiszta" filozófiai megoldásához lehetőséget nyújtana. A világnézeti problémákra megoldást kereső gondolkodás számára csak a harcoló istenek közötti választás az egyetlen esély. A modern világ megsemmisítette a „tiszta", tételes filozófia lehetőségét, és „csak" egy filozófiailag orientált tár-

[9] Egy példa: a vallásszociológia néhány gondolatából azt olvashatjuk ki, hogy a nyugati racionális társadalom egyszerűen nem jöhetett volna létre, ha Szt. Pál nem olyan zseniálisan tölti be apostoli küldetését. Weber itt azt fejtegeti, hogy a zsidó vallásban már kialakultak egy bizonyos racionális életvitelt célzó etika normái, amelyeket az Ótestamentum tartalmaz, de ezek még terhesek voltak a zsidó nép történelmi helyzete okozta jegyekkel. A zsidó vallás világtörténelmi jelentősége ezeknek a racionális tényezőknek köszönhető, amelyek a későbbi európai, racionális vallásos etikák alapját jelentik. Ez a racionalitás azonban — írja Weber — Szt. Pál közvetítői tevékenysége nélkül nem öröklődhetett volna át, az ő apostoli tevékenysége volt az, amely ezeket a racionális eszményeket a fejlett nyugat számára közvetítette, és megszabadította — mivel kereszténvi kontextusba helyezte — a zsidóság történelmi helyzetéből fakadó korlátoktól. Ebből világosan adódik a következmény: Pál ténykedése nélkül nem lehetett volna protestáns etika, tehát kapitalizmus sem. (R. S. III. 6 skk.)

Eskulits Tamás szobrai

LISZT FERENC SZOBRÁT, Eskulits Tamás szobrászművész alkotását leplezték le tegnap Kalocsán, a főtéren, a zeneköltő születésének 175. évfordulója alkalmából.

Népszabadság, 1986. X. 2

Eskulits Tamás szobra

-: Horai Tükör

Új Tükör

-29.

43.

XXIII/26

SZOBORAVATÁS

Újabb képzőművészeti alkotással gazdagodott Győr: Eskulits Tamás Vénusz című szobrát avatták föl a Rábaparti városban. A carrarai márványból formált 1,7 méter magas nőalakot a Rába folyó két ága által körülölelt szigeten, a Tolbuchin sétányon helyezték el.

a legnatásosabb
öz, legyen az
rossz példa.
szülők gyerme-
rökítik azt a ta-
ogy a házasság
re szóló szerző-
an hordják a
„kórokozóját"
„újratermelési"

életre nevelés
elsősorban —
a házasság ér-
rehabilitációjára-

pán
bora
maj
Ves
vét
táro
ítélé
közv
körn
verk
tés,
val
gyelg
jei,

Eskulits Tamás

Liszt-szobor Kalocsán

Liszt Ferenc-szobrot avattak *Kalocsán*, október elsején, a zene világnapján. Az életnagyságú bronzszobor — *Eskulits Tamás* szobrászművész alkotása — a székesegyház és az érseki palota közötti téren áll, fehér mészkő talapzaton, arccal a templom felé. A szobrot *Rátkai Ferenc* művelődési miniszterhelyettes leplezte le. A szoboravatás után *Ijjas József* kalocsai érsek és *Paskai László* koadjutor érsek, a Magyar Püspöki Kar elnöke adott fogadást az érseki palotában, ezt követően pedig *Ránki Dezső* és *Klukon Edit* zongoraművészek adtak hangversenyt az érseki palota dísztermében.

„Liszt Ferenc több alkalommal látogatta meg Kalocsát. 1885-ben itt zongorázott" — olvasható egy emléktáblán a művelődési ház, az egykori szeminárium falán. Az érseki kastély falán nincs emléktábla (igaz, a művelődési házon is ez évben helyezték csak el), de bizonyára ezért is került éppen ide ez a — az avatáson megjelentek többségének tetszését elnyerő, valóban szép — szobor. Liszt Ferencet ugyanis *Haynald Lajos* kalocsai érsekhez fűződő barátsága hozta több alkalommal is Kalocsára — mint erről a *Liszt Ferenc Társaság* 1982-ben megalakult *Kalocsai Csoportjának* kiadásában megjelent kis füzet is tudósít.

A négy éve alakult csoport (tagjainak sorában találjuk *Kováts Géza* érseki helynökét is) a „hírhedett Zenész" emlékének ápolását, s a centenárium méltó megünneplését tekinti feladatának. A Liszt-év kalocsai ünnepségsorozatának méltó befejezése volt ez a szoboravatás. A miniszterhelyettes „az óriásokat termett 19. századi zeneirodalom nagy újítójaként" méltatta Lisztet. A szobor talpazatán a város, a Liszt Ferenc Társaság helyi csoportja mellett koszorút helyezett el szülőhelyének, a ma Ausztriához tartozó, egykori Sopron megyei *Doborjánnak* polgármestere is.

Az ünnepi megemlékezésnek — amely láthatóan közös ügye volt a *városnak*, a *megyének* és az *egyházmegyének* is — méltó záróakkordja volt Ránki Dezső és Klukon Edit hangversenye. *„Hosszú évek óta szerettünk volna itt, ezek között a falak között egy koncerttel tisztelegni Liszt emléke előtt: most ez is sikerült"* — mondotta a rendezvény egyik fő szervezője, a városi zeneiskola *igazgatója*. Abban a teremben, ahol 1945 óta nem volt nyilvános hangverseny, abban a teremben, amelyet százegynéhány évvel ezelőtt Haynald érsek szelleme és gyakran Liszt muzsikája töltött be.

k. t.

1840-ben, amikor — immár dicsőségtől övezve — először tért vissza rég elhagyott hazájába, forró sikerei és ünnepeltetése közben is időt szakított rá, hogy meglátogassa a ferencesek pesti kolostorát, amelynek akkor apja egykori rendtársa, *Wagner Kapisztrán* volt a főnöke. Az eseményről *Gasparich Kilit* ferences barát számolt be a *Társalkodó* január 18-i számában. A derék szerzetes később katonatisztként vett részt a forradalmi harcokban, 1853-ban az osztrákok kivégezték. Kevéssé ismert írása szép emléke Liszt Ferenc egyházi kapcsolatainak. (Regényt Gasparich-ról *Szántó Konrád* írt *Az oltártól a bitófáig* címmel. A Szerk.)

Lukácsy Sándor

A szép s jólelkű Liszt!

Egy vonását írom le Liszt szép lelkének, s fogadom, még inkább tisztelendik bámulói. Kérdi valaki: mi az?, röviden megmondom, s aztán fejtem meg bővebben: Liszt Pestről

igen s egészen gye
dék le a szerzetes
vélem, ismét gye
magát, oly ártatla
mekileg jó, s mi
szokott — a legjo
tem — erényesen
úgy viselé magát,
volt, mennyire me
hogy ő a nagy Li
vész! Így, mint ő
körében, legnagyo

Tehát egy estvét
gény szerzetesek
estvét, s máris eg
szél! pedig ő eze
gyermek áldozá fe
ténem, nem mint
mulóinak. Megláto
zárt lakóit, nem e
őket megfoghatat
nem hogy mereng
játéka fölött, mel
kat cserél. Most

Esküdt Tamás

a Stúdió '80 kiállítást a Műcsarnokban rendezték meg. – Esküdt Tamás produktumai csak produktumok voltak, minden művészi imitáció nélkül; egy kitömött vaníja, félig nyitott póstai csomagban, pontatlanul állítva. /emlékül/.

Tecske András: Jóranabb célok felé...
Dolgozók Lapja, 1981. jan. 25.

Eskulits Tamás, szobrász

L. Pátzay

8.

– Kő

Szabadság, Bp. 1980. május 22.

Eskulits Tamás.

Eskulits Tamás: Kissrác

Szabadpark Tánkán
Napló/Veszprém/, 1948. szept. 17.

Eskulits Tamás, aj szobrász

L: Pátzay Pál

-: Tanítványok

2.

Esti Hirlap, Bp. 1978. okt. 17.

Eskulits Tamás

A müvészt megbizták, hogy Petőfi Sándor bronz mellszobrát készitse el a kisteleki Általános Iskola parkja részére.

------:Köztéri munkák.
MÜVÉSZET,1979.október - 47.lap.

Eskelitos Tamás

Az 1978-as Magyar Szobrászati Tábor expresszív-felfogású orgonával szerepelő műhelyében egy más irányú plasztikával szerepel.

Hegedüs István: Stúdió-Akciónak.
Művészet, 1979. április - 12. lap.

Eskulits Tamás

ESKULITS TAMÁS: PORTRÉ

ESKU

Eskulits Tamás, [ ]

l: Bukta Imre

P. Kiss J.: A feszültség fokozható

Nincs szabadság. Bp. 1980. dec. 31.

7

Eskulits Tamás

Miskolcon közös tárlaton vett részt

Napjaink 1977-1-2
Molnár Zsolt:Studió tárlatok

Eskulits Tamás, grafikus

ESKULITS TAMÁS RAJZA.

13.

Eskulits Tamás. Rajz

Népszabadság, Bp. 1978. ápr. 9.

Eskulits Tamás

Az Egri Kisgalériában Lugossy Mária és Bohus Zoltán iparművészek december 17-től, a hódmezővásárhelyi Medgyessy Teremben Piroska János festőművész december 20-tól, a Ferencvárosi Pincetárlaton Tamás Noémi, Körösényi Tamás, Eskulits Tamás és Lóránt Zsuzsa december 22.-től mutatja be műveit, közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 31.
XXI. évf. 53. sz. 8. lap.

Eskulits Tamás

Tőlb mobkészmüvén közöttük
Eskulits Tamás kiállítása a
Ferencvárosi Pincetárlatban
december 21-én nyílt meg.

— : Kiállítási naptár.
Művészet, 1974. december - 48 lap.

Eskulits Tamás

Milyen lesz Bajcsy-Zsilinszky Endre szobra?

A Magyar Nemzet február 5-i számában *Antalffy* Gyula Bajcsy-Zsilinszky Endre több régi munka- és harcostársa emlékeire hivatkozva ezeket írta: *„Nem sokan élünk már, akik hosszabb időt tölthettünk Bajcsy-Zsilinszky Endre közvetlen környezetében... de ülve semmiképp sem tudjuk őt elképzelni... Ez a póz egész jellemének félreértése.”*. Ezután Antalffy elmondja, hogy a művész, *Eskulits Tamás*, aki végül megkapta a megbízást a fővárostól, konzultált az emlékezőkkel és ennek a beszélgetésnek a hatására megváltoztatta eredeti elképzelését, „felállítja” a politikust. Végül mégis másként alakult a szobor terve. Álló szobor esetén egyébként érthetetlen lenne a zsüri döntése, hiszen a Bajcsy-pályázatra beküldött négy terv közül három álló, s csak egy, az Eskulitsé javasolt ülő figurát. Indokolatlan lenne a pályázat győztesét arra kérni, hogy a másik három pályaműhöz hasonlítsa szobrát.

Némi módosítás azonban mégis lesz. Az Antalffy kifogásolta, a „lezserül, keresztbe vetett lábbal ülő úriemberként” való ábrázolás *helyett* éppen a Magyar Nemzet szerzője által oly érzékletesen leírt pózban kerül majd a szobor a Deák térre, így: (Bajcsy-Zsilinszky) *még a Parlament padsorában is állandóan ugrásra készen ült. Az indulat ilyenkor szinte kirepítette a székből.”* A legutóbbi információink szerint ezt a feszült, szócsatára kész ülő, ám felpattanásra kész politikust láthatjuk majd a téren. A szobrot 1986-ban, Bajcsy-Zsilinszky Endre születésének 100. évfordulóján avatják fel.

(hajdú)

gedett le. Gyorsan kellett hát
élni az alkalommal, nehogy

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1978 DEC 31

NÉPSZABADSÁG

Eskulits Tamás

1021

ESKULITS TAMÁS RAJZA.

tek ki
rabol
általá
szent
kek
tehát
igazá
lesznek a Kaposvarott, Kecskemé-
ten, Szolnokon és másutt is kikí-
sérletezett megoldások, hanem ha
folyamatossá lesz a kísérletezés,
illetve a kísérletek eredményeinek
beépülése egész színházi, s végső
soron nemzeti kultúránkba.

Művészet, történelem és szerelem: mind parabola-pályán fut sebesen.

Ne legyen hát a parabola a szín-
házi életben se kivételes kény-
szerpálya, hanem ez legyen a te-
hetség bizonyításának normális
útja!

Zappe László

Antik istenek rehabilitációja

Eskulits Tamás keceli konpozóciója

Most már biztos, hogy vége a huszadik századnak. Ezt éreztem meg egy *székesfehérvári* emlékkiállítás és egy *keceli* köztéri szobor látása után. Szerb Antal sokszor merengett azon, hogy saját, modern, neofrivol nemzedéke mennyit köszönhet a francia forradalom előtti mentalitás megértésének. Ahhoz, hogy rátaláljon egy hamisítatlan huszadik századi identitásra, előbb át kellett nyúljon a tizenkilencedik századi apák feje fölött, és a tizennyolcadik, századból kellett erőt, ihletet merítenie. Mert elátkozott századunkban bárki, bármit tett – maradjunk a képzőművészetnél – valamiben egyetértett. Rühellette a múlt század egész látványkínálatát úgy ahogy volt, romantikától eklektikáig, realizmustól historizmusig.

„Megtanultuk becsülni a banalitások báját, a lebegő amoretteket és fütyürésző faunokat; amit egykor ízléstelennek tartottunk, ma már szórakoztató. Bár a múlt századvégi faunok és nimfák pajzánkodása a barbár és pogány szexualitásnak csak szalonváltozata, de még mindig a leplezetlen életörömmel, a földi szerelem olykor giccses, olykor duhajkodóan vad direktségével van tele, és nem az új századvég szexualitásának brutalitásával vagy szorongó keserűségével." – olvasom Nagy Ildikó könnyed, okos sorait a századforduló magyar szobrászegyéniségéhez, *Róna József emlékkiállításához* fűzött katalógusban. E faunokat és nimfákat az elmúlt évtizedekben is lehetett látni itt-ott. Múzeumokban és tanulmányi kiállításokon, monográfiákban és bizományi áruházakban, jobb napokat látott polgári nagynénik tálalószekrényein és stukkóváltozatban, letört végtagokkal belső józsefvárosi házhomlokzatokon. Az amputációkról negyvenötös srapnel, ötvenhatos dumdumgolyó és az IKV közösen gondoskodtak. E faunok és nimfák szimbolizálták számunkra a polgári lét bornírt, önző és értelmiségellenes magatartását. És nem nagyon tudtuk elképzelni, hogy sikeres tárlatot lehet rendezni annak a szobrásznak a művéből, aki a mélyen alázott szegény zsidók világából úgy emelkedett ki, hogy elfogadta a művészeti élet csöppet sem forradalmi és egyetlen lehetségesnek vélt szamárlétráját. Előbb a pesti Gründerzeit, a zsizsegő nagyváros kínálkozó lehetőségeit az épületszobrászatban, később a bécsi akadémia Zumbusch és Hellmer-féle császári királyi reprezentációját, majd a karriertörténet koronájaképpen Szavojai Jenő és Kossuth megmintázására egyaránt érvényes emlékműszobrászati jogosítványt. Az efféle karrierek nekünk éppúgy nem imponáltak, mint avantgárd művészkollégáinknak. Mintha tenyerünkkel letakartuk volna azokat az illusztrációkat, amelyek a magyar szobrászattörténetben Izsó Miklós és Beck Ö. Fülöp közötti íveken terültek el. De úgy látszik, nemcsak a múzeumi embereknek tetszettek meg váratlan hirtelen a „közbülső" szobrok, a pánok és faunok, szatírok és kentaurok duhajkodásai, a nietzschei dionnüszoszi görögség maskarádéja, persze kicsinyég úgy, ahogy azt a közép-európai Móricka elképzelte a szalonban, a cseléd szervirozta habos kakaó gőzében. És ahogy megtetszett nekünk Róna József majdnem elfeledett világa, valami hasonló úgy látszik megtetszett a kortársainknak is.

Róna József plasztikája

Megtetszett a középgenerációs szobrász *Eskulits Tamásnak*, mert szakmai kihívást érzett egy többalakos mitológiai bronzkompozíció elkészítésében. Megtetszett az ötletadó keceli polgármesternek, aki a környéken termő finom száraz homoki borhoz odaillőnek érezte az olymposzi asszisztenciát. És megtetszett – a hírek szerint – a kunsági település polgárainak, mert vízcsobogásos derűt, büszkeségre okot adó urbánusan nagyvonalú „városközpontot" és szemgyönyörködtető ötleteket mutat a *Római istenek kútja*. Talán azért is megszerették, mert a római birodalom határát jelző *limesen* túli Kecel, mintha ezáltal került volna közelebb, a művelt pannon kolónia vágyottan latinizált kultúrájához. De ez nem biztos, ez afféle belemagyarázás.

Ami viszont biztos és tény, hogy Ekülits pazar technikával, a sokszor elfelejtett és sokszor újra megtanult, de csak a ritka merészeknek kézre álló viaszveszejtő bronzöntéses módszerrel alkotta meg négyalakos kompozícióját. Egy Dianát, egy Bacchust, egy Venust és egy Faunt, fölültetve őket egy szép formájú carrarai márványsziklára, lábukhoz telepítve ravaszan szokatlan eljárással patinázott felhőket és folytatva a színezést hajzaton, meztelenséget kiemelő szalagdíszen, szőlőből font koszorún. Az egész mű gazdagsága folytán szórakoztató, statikája révén bravúros, pikáns részletei miatt illetlen. De leginkább egy negyedik jelző kívánkozik ide: szabad. Ehhez talán egy kis magyarázatot. Róna József – a székesfehérvári kiállítás is erről szól – a múlt század végén, e század még boldogabbik elején pontosan eligazodott, hogy mit, hol, hová, kinek lehet és érdemes mintázni. Szavojai Jenőt a budai vár elé, begerjedt faunt a szalon háló felé vezető bejáratához. Kossuthot a miskolci főtérre, a Józsefet leteperni akaró Putifárnét a könyvtárszoba sejtelmes világításához. A magánbűnök és közerkölcsök végzetes és végzetterhes kettéválásának idején, az intézményesült hipokrízis korában a tematikai ellentét feloldhatatlannak látszott. Illetve a feloldásra csak doktor Freud díványán volt mód, éltek is vele azok, akik elég intelligensek, gazdagok, hisztérikusak voltak, hogy vélt és valódi problémáikat orvosolhassák és a számlát kiegyenlíthessék.

A világ azóta sokat változott. Szavojai Jenők után az első világháborús emlékművek következtek. Kossuthok után Szent Istvánok. Ismeretlen katonák után Leninek. Végül kopjafák. A budoár faunjai után táncosnők. Dérynék után porcelán korcsolyázók. Matyó madonnák után gubbasztó aktok. Végül „kompozíciók". Valahányszor megbontatott a „köz" és a „magán" szféra között az ikonográfiai rend, annak híre ment, abból botrány lett. Mennyi küzdelem övezte Beck Ö. Fülöp Ifjúság Kútjának fölállítását a Rózsadombon... És mennyire magányos Ferenczy Béni szép, dús aktja a Vérmezőn... És akkor egy prűdnek hitt alföldi kisváros főterén egyszerre csak lerombolódik a hálószobaillem és közreprezentáció világai fölött őrködő Bastille. Ne háborúzz, szeretkezz! – állítja Eskulits jakobinusan, hippisen és persze posztmodernül plasztikájával.

A kiürült közösségi szimbólumok és a semmitmondó díszítőszobrok, a retorikus pózba vágott államférfiak és a teljességgel frigid, valószínűleg szűznemzés útján teherbe ejtett szoboranyák után kicsattanó libidójú fiatal testek ülnek tort Kecel főterén. És a helybeliek büszkék rájuk. És testüket még nem mázolták be szurokkal. És a pap még nem prédikálta ki a pogány vigalmat. Apró, gyönyörűséges hab-fodor ez a balra tartó *folyam fölszínén*.

Róna József (és persze Stróbl Alajos, Senyei Károly stb.) bécs–budapesti historizmusa, annak bájos, magánszférára mért változata kitört és szabad, alföldi eget kért. Az ég kárpitja ettől nem hasadt meg, az erkölcs tisztítómáglyáit ettől nem gyújtották alá. A tekintélyelv teljességgel hatálytalanittatott, legföllebb a szobormű márványtábláján a művésznél és megbízónál nagyobb betűvel vésett szoboravató exállamtitkár (1994 április!) neve utal arra, hogy azért mégis csak itthon vagyunk.

A sűrűn változó földi hatalmasságok, a kedves város, de legfőképpen az olymposzi istenek védelmében mondom: nem kellene a táblára – esetleg helyére – szépen patinázott bronzból mindent takaró repkényt futtatni?

P. Szűcs Julianna

Finomulás

A. néni fölakasztotta magát. A fia meg a menye talált rá a lakásában, amikor ebédet vittek neki. Ezt hallottam a törzskocsmában. Van egy kis közvélemény az ilyen kocsmákban, meg lehet tudni mindenfélét, amit sehol máshol nem. Például azt, hogy A. néni pár nappal ezelőtt még fodrászhoz készült.

– És el is ment? – kérdezte az egyik vendég.

– Persze. Szépen megcsinálták a haját.

A válaszoló A. néni szomszédja volt. Tudja azt is, hogy vizsgálgatták mostanában a kórházban a nénit, s megmondták neki, hogy be kell feküdnie *valamilyen* műtétre majd. Az utóbbi hónapokban egyre csak fogyott.

– Dehogyis fogyott! – szólt közbe a kocsmárosné. – Találkoztam vele pár napja, a melle is megvolt, a feneke is. Nem vettem észre rajta semmit.

– Állandóan fáradtnak érezte magát – szögezte le a szomszéd.

Valaki úgy érzi, rájött a dolog nyitjára. – Biztos egy hülye orvos megmondta neki, hogy rákja van, azért kötötte föl magát.

Egy másik iddogálónak az volt a véleménye, hogy az orvosok az ilyesmit nem mondják, viszont A. néni kikombinálta, hogy miről van szó.

– Be se járt mostanában ide – jegyezte meg valaki. – Pedig azelőtt törzsvendégnek számított.

Erre is volt magyarázat a kocsmárosnő szerint: – Kihalt a nemzedéke, nem volt kivel beszélgetnie. Épp a múltkor számoltuk a férjemmel, hogy nyolc év alatt húsz öreg meghalt. Csak azok közül, akik ide bejártak!

– Hogy gyűlölte a kocsmákat, míg a férje

temetésen. Azt találta neki mondani, hogy ha fordítva lett volna, és maga hal meg, ő biztos elment volna.

Egy vendég fölszisszent. – Hát ennyi éppen elég, hogy valaki megharagudjon. Pláne egy öreg.

– Ez igaz – mentegetőzött a kocsmárosné –, de hát éveken át naponta itt kártyáztak. Évtizedek óta ismerték egymást.

– Bizony – sóhajtott egy eddig szótlan férfi, szintén törzsvendég. – Ezek már a háború előtt is itt laktak. Már az apjuk is itt lakott. A nagyapjuk is. Emlékszem, A. néni külön házat épített maguknak, a háború után ez volt az első ház, ami fölépült. Mindenki csóró volt, de neki kétszintes házra is tellett.

– Miből? – kérdezte valaki.

A szomszéd szerint volt neki miből. A németekkel meg az oroszokkal is haverkodott, főleg a németekkel. Az egész család német volt. A fiát évekig Németországban neveltette, rokonoknál.

❑

Rácsodálkoztam magamban, hogy németek meg oroszok. Én A. nénit csak A. néninek ismertem. Pedáns öreg hölgyn[illegible]

háború után. BM-sofőr lett. Nagy volt a pofája. Ittasan vezetett akkor is, de el is csapta a BM. Később buszsofőr lett, pont az itteni járatra tették. Rémesek voltak a két bátyjával együtt. Minden környékbeli kocsmában féltek tőlük, állandóan verekedéseket provokáltak. B. bácsi kétméteres volt, a lába meg negyvennyolcas.

Figyeltem is, meg nem is. Hallgattam a beszédet, de szinte csak duruzsolásként. Illetve nem duruzsolásként, hanem hangulati aláfestésként. Ez se pontos. Néha nagyon is beszűrődött egy-egy újabb részlet valakiről, akit ismertem vagy nem ismertem, de csak lökést adott az én *külön* gondolataimnak. A svábhegyi múlt az én svábhegyi múltamnak. Mikor fölköltöztem, két-három éven át visszajártam a városba, szinte csak aludni jöttem haza. Nem tudtam, *hol* lakom. Nem akartam tudni. Nem érdekelt, hogy ez a hely *mi*. Csöndes hely volt, ezért választottam, nem bírtam már aludni meg dolgozni zajban. Ennyi. Még a sétáimat is *lenn* jártam, nem itt a környéken.

Elgondolkoztam egyszer építkezéskor, mikor készült az alap, hogy ezen a földdarabon még soha ember nem lakott. Pionírfélének képzeltem magam, aki meghódítja a vadont. Figyeltem a markológép munkája nyomán kirajzolódó rétegeződést. Titokzatosnak titokzatos volt a látvány, de földtörténeti. Semmi-

kiváltképp lovon. Leterítették a királyi pokrócot, talán épp a mi későbbi házunk helyén.

Pár év eltelt addig, míg például már sajnáltam a Benza bácsi házát. Mert lebontották. Főleg a kéményét sajnáltam. Akkor már tudtam, hogy kicsoda volt a Benza bácsi. Színész és bohém a reformkorból. A múlt század negyvenes éveiben itt egyáltalán nem voltak még utcák, tehát nem lehetett megadni címeket se a vendégeknek, akiket az ember meghívott magához a hegyi viskójába nyári mulatságra. Így hát azt találta ki a Benza bácsi a csavaros csepűrágó eszével, hogy építtet egy csavaros kéményt a háza tetejére. A vendégeknek csak annyit kellett kérdezniük, mikor fölértek a sváb szőlősgazdák présházáig, hogy merre van a csavart kéményű ház. Ilyenből csak egy épült. Az Óravillán óra volt, a Jókai-házban a Jókai lakott. És így tovább.

Nem is az volt az érdekes, hogy tudtam, ki kicsoda, hanem az, hogy már *akartam* tudni. Bevetettem magam a zöldbe, a zöldbe borult kis utcákba, télen is makacsul kapaszkodtam, csúszkáltam a nagyobb utak közt átvezető meredek közökön, melyeket főleg *A kőszívű ember fiai* című Jókai-regény szereplőiről neveztek el, és *éreztem* a múltat. A zöld lombok múltját, a kövek múltját, még a hó múltját is. Mert hol van már a tavalyi hó, de a százötven évvel ezelőtti, az megvan. Megmaradt. Egyszer séta közben *leesett* bennem, és nem olvadt el.

Persze, készült az új korszak a Svábhegyen, melynek én is az egyik brutális hőse voltam, bár kezdtem *finomulni*. Beérett, eljött a zöldövezetté válás ideje. Föltekerték a múlt szőnyegét, s leterítették a villalakók kertesház-

Akasztófa-cimborák

Böröcz András kiállítása Székesfehérváron

Böröcz András köszöni, jól van. Harmincöt éves korára jön-megy, kétlaki életet él New Yorkban és Budapesten. Odaát azt csinál, amit akar, itt azt állít ki, ami belefér. Ott már egy kicsit befutott, itt meg már nagyon szeretik. A korrekt bemutatáshoz még hozzátartozik, hogy mindig avantgárd volt, de ettől sose szenvedett, hogy *Erdély Miklós* tanítványának számított, de ettől még nagyon megtanulta a képzőművészeti mesterség tanulható részét, hogy *Révész Lászlóval* vagy *Roskó Gáborral* szívesen alkotott kiállító duót, de manapság — — mint ez a székesfehérvári István Király Múzeumban látható — inkább egyedül van. Egyedül van jó.

A képzőművészet értelmét ritkán irigylésre méltó emberek. Küszködnek az értetlenséggel, szenvednek a belterjességtől, kiszolgáltatottjai a művészeti írók divatérzékenységének és megalázottjai a mecenatúra elfogultságának. Az örömzene analógiájára örömfestés, örömszobrászat nincs, eddig nem volt. Böröczig. Ő ugyanis valamennyi kulturális előrejelzés dacára lubickol mestersége nyújtotta élvezetekben. Babrál — ébredéstől elalvásig. Telefirkálja az elébe kerülő papírokat, függetlenül attól, hogy a hordozóanyag nemes-e vagy bóvli. Zsebkésével megfaragja a faragható dolgokat, függetlenül attól, hogy az efféle tevékenységért jutalmat vagy intőt kapna-e az iskolában. Valószínűleg étkezés közben sem szűnik meg működni, a borospalack dugóiból éppúgy szobrot szerkeszt, mint az asztalon hagyott szegett kenyérből. Ami a pincérek szemében illetlen lehet, az nekünk, teóriáktól és koncepcióktól zuális csínyjeit. Mert mennyi humor van abban, ahogy a *Kígyók* (1—28) a kitépett irkalapokon mámoros viszonyba kerülnek a téglából rakott gyárkéményekkel; viszonyuk csúcspontján pedig a hüllővel okádtat füstöt, és a kamint tekergetteti ravasz udvarlást mímelve. És mennyire vicces, amint a sötét bajor parasztkenyér belséből egy zanzásított néger-indián fej vigyorog elő a csimbókká átminősülő cipőhaj alatt.

Ami pedig a ceruzaszobrokat illeti... A hosszanti falon apró konzolokon sorakoznak radírkoronástul, grafitbelestül, festékruhástul. Egy-egy alátét már most üres. Fogadni lehetne, hogy a hiányzó [illegible] tömzsi ajtónál, de összeállításuk értelmét, hogy [illegible] tök szabadon végzetes túl kecsesek és lophatóak, túl törékenyek és groteszkek ahhoz, hogy megúszanak egy kiállítást.

Csak az örök infantilisakban és a nagyon koravén gyerekekben, csak a bohóctermészetűekben és a mániás depressziósokban van meg az alkotásvágynak ez a minden mást elnyomó dühe. Böröcz számára a formálás a lélek alapzaja, a világ megélésének egyetlen lehetséges módja. A keze ügyes és képzett. De elképzelem, amint hátracsavarva összekötözik: előbb-utóbb megtanulna lábfejjel rajzolni és foga közé szorított vésővel faragni.

Lassan a vigyorral tehát: Böröcz nem tud nem alkotni és nem tud a képzőművészeti illemhez szocializálódni, nem tud nem mesélni és egyáltalán nem tudja, nem akarja a képzeletet leválasztani a valóságtól, a tiszteletre méltó dolgokat megsüvegelve kiemelni a közönséges tények tengeréből. A dolgok nála végeredményben furcsák és jelentéktelenek. Mintha csak egy akasztásra váró ember készítené a leltárt a búcsúzásra méltatlan tényekről.

Az akasztófa egyébként nemcsak kritikusi hasonlat: Böröcz műveiben rendszeresen és módszeresen akasztgat. Minél inkább beleszeret egy motívumba, annál valószínűbb, hogy a széria csúcspontját megtiszteli az akasztott emberrel. (Néha guillotine-nal is kísérletezik, de mintha a nyaktiló nem lenne az ő világa). Így aztán bitófává alakul kezei között a Wolfram-ágó és a vasváti sín, a kerék és az esernyők, de legfőképpen a Lajtán [illegible] szorított [illegible] és [illegible] tóra alakuló nyírt szőrcsalista képregény.

És még mindig az akasztófánál. A századelő Németországában élt egy talányos költő, *Christian Morgenstern*. Villon után szabadon ő fedezte fel újra az akasztott embert, mint a létmegélés alapmetaforáját. A müncheni kabarévilágból induló poézis annak idején lázba hozta az újra fogékony irodalmárokat és vele a vaskalapos magyarázatra szomjas esztétákat. Morgenstern nem volt hajlandó soha felfejteni alapszimbólumát: hadd tipródjanak az írásszakértők, hogy vásottságával, gyilkos jó humorával mit is akart valójában. „Egy kis szellemi könnyedséget, vidámságot és szabadságot terjeszteni, a képzeletet megélni" avagy Nietzsche és Hoffmannstahl túlsúlyos életbölcseletét parodizálni.

A költő pedig rendesen és versben mégis megadta a választ: „Ha nem akarjuk, hogy a világ elkerülhetetlen kell a gúny tárgyául nekünk. Gyermeki bosszú a lét mély komolysága ellen ez; jobban érti, hogy miért él, ki tudást tőlünk szerez."

Böröcznek, Morgenstern kései magyar képzőművész rokonának még ennyi magyarázatra sincs szüksége szépséges húszadik századunk megélt tanulságainak fényében. Értjük az ördögi jókedvet, mert hát ihaj-csuhaj kiterítenek így is, kiterítenek úgy is. Addig viszont mulassunk éppolyan jól, mint a világégések

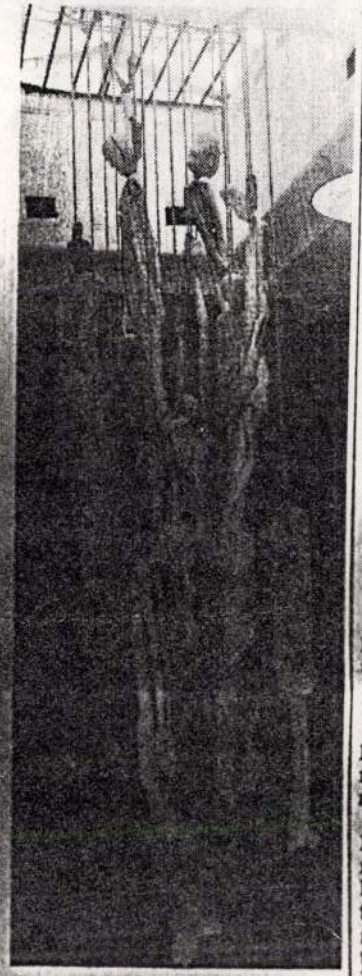

Akasztottak (1989—1990.)

MAGYAR KOLUMBUSZ-TÁNCJÁTÉK KÉSZÜL

A balettművész vezényel

Meglepő plakát a budapesti utcán: szeptember 30-án *Rudolf Nurejev* vezényli a *Failoni Kamarazenekart* az Operaházban. A világhírű táncos és koreográfus nemrégiben karmesterként is bemutatkozott egy gazdag bécsi műpártoló házi koncertjén a *Wiener Residence Orchestre* élén. Utána az első nyilvános hangverseny nem kevesebb tapsot hozott a sokoldalú művésznek. E koncertek előzményeit, a karmesteri pálca felemeléséig tartó időszakot egy amerikai—magyar kft., a *Ballett—B* filmszalagra rögzítette.

— Társulatunkkal a múltat, a jelent és a jövőt is szolgálni kívánjuk — foglalja össze működésük lényegét a Ballett—B ügyvezető igazgatója, *Bokor Roland*. — Legfontosabb célunk, hogy már meglevő színházi balett-, tánc- és „táncközeli" zenei produkciókat rögzítsünk, az utókorra hagyományozzunk.

Értékmentő vállalkozás a Magyar Televízióval közös munkánk is: a Szegedi Balett két darabjának televíziós változata. *Imre Zoltánnak* a Pergolesi Stabat Materére készített koreográfiája valószínűleg Halottak napja tájékán kerül képernyőre, s talán már a közeljövőben elkészülhet a Faust Valpurgis-éjének „tévésített" változata is.

Az egy vagy több kamerával való rögzítés és a videóra, tévére szánt változatok létrehozásán kívül fontosnak tartjuk az eleve videóra, filmszalagra komponált táncprodukciókat is, ez persze nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy e művek később színpadra kerüljenek. Jó példa erre a *Cristoforo Colombo*. Az Amerika felfedezésének 500. évfordulójára emlékező táncjátékot filmnek terveztük — de az elő-

A világpremier a jövő év tavaszán lesz az Operaházban. A mű librettóját *Kóródy Ildikó* írta, a zeneszerző *Szakcsi Lakatos Béla*, a koreográfus *Keveházi Gábor*.

És ezzel a művel visszajutunk Nurejevhez, ő lesz a táncjáték egyik főszereplője. És miközben vele erről tárgyaltunk, kiderült, hogy Karajan szorgalmazására már hosszabb ideje foglalkozik a vezénylés gondolatával. Az említett házi koncertet magam is meghallgathattam, és bár ismertem Nurejev remek muzikalitását, bizony meglepődtem, hogy karmesternek is milyen jó.

A programot megismerve a Failoni Kamarazenekar muzsikusai örömmel fogadták az ötletet, és vállalkoztak a budapesti koncertre. A műsor: Csajkovszkij Vonósszerenádja, *Prokofjev Klasszikus szimfóniája* és *Stravinsky* műve, az *Apollo*.

Kővágó Zsuzsa

új művészet

Ízelítő a szeptemberi számból

Sinkovits Péter: A reprezentációló csapdái — Pataki Gábor: Csak saját értékítéletemre támaszkodhattam (beszélgetés Szabadi Judittal) — Kolozsváry Marianna: Az eltűnt idő nyomában (Ország Lili kollázsai) — Körner Éva: Pszeudo (bevezető a Pauer-esten) — Kovalovszky Márta: Zuhanás közben (Camiel Van Breedam és Wladislav Hasior kiállítása) — Hegyi Lóránd: A „Café Deutschland"-tól a „Café de Flore"-ig (Jörg Immendorff kiállítása Bécsben) — Gelencsér (Rothman) Éva: Frank Frigyes centenáriumi kiállítása a Vigadó Galériában — Benedek Katalin: Gráber Margit kiállítása Szekszárdon és

ESKULITS TAMÁS

repr."Postai csomag"

ld.Kokas Ignác

Sz.A.[Szókely András]:Karácsonyi bőség a Műcsarnokban

ÚJ TÜKÖR 1981/XVIII/2.sz.28-29.o.

emam privatum est positi
religioso hominis lapsi "sensus"
erii naturalis /non puri sed derivati/
ligiosas. Hoc quidem scientifice ut
a ut sola fide teneatur.

Ex eo tamen, quod ex
omnes formas religionum humanitatis
emata peccati et redemtionis praeci-
d Deum dependet., argumentum scientifi-
rtionis fidei desumi potest.
s supernaturalis intelligitur summa
de eius proprietatibus, de salute, de
/de modo colendi Deum sec. ritum ab
alitatis, de vita instituenda privata
a exigentias naturales hominis commu-
nem mediaque ad illum consequendum ap-

Eskenlitz Tamás, grafikus

Rajz: Rajz.

Eskenlitz Tamás: rajza M. 5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 2.

ESKULICS Tamás

Összefogás a környezetért

Környezet-egészségügy. Egyetlen szó, mely magába foglalja a környezetvédelem minden területét. Környezet (és) egészségügy: e két kérdéskör feladatait, céljait kapcsolja össze az a tavaly elfogadott nemzeti akcióprogram, melybe Magyarországon eddig három város, köztük Győr kapcsolódott be.

(9805/6097/1/5)

Dr. Radnai Andrea

Az akcióprogram helyi megvalósítási lehetőségeiről tárgyalt tegnap délután *dr. Radnai Andrea* az Egészséges Városok Projekt irányító bizottságának győri tagjaival. A budapesti központ titkára elmondta: az emberek egészségi állapotának változásában meghatározó szerepe van a környezetnek. Céljuk ezért az, hogy a különálló és csak egy területet átölelő kezdeményezéseket összefogják és egységesen megjelenítsék. Az általuk elkészített országos terv kiinduló pontként szolgál a helyi programok elkészítésénél, melyek sok esetben példát mutatnak a fővárosnak és a nagyvárosoknak egyaránt. Ilyen a civil szervezetek bevonásának kérdése, illetve a gazdasági szférával történő példamutató együttműködés, mely területeken Győr Budapest előtt halad.

Dr. Radnai Andrea értékelése után *dr. Pék József* tiszti főorvos foglalta össze a legfontosabb feladatokat. Hangsúlyozta: szűkebb tevékenységkört kell kijelölni, mert egyszerre minden problémát nem tudnak megoldani. Kezelni azonban lehet a szennyvízelvezetés kérdését, a levegő szennyezettségének csökkentését, és ösztönző juttatásokkal támogatást tudnak nyújtani a szelektív hulladékgyűjtés gyakorlati alkalmazásához. A városi önkormányzat részéről *Takács Zoltán* környezetvédelmi főmérnök tájékoztatta a szakembereket a helyhatóság munkájáról. Beszámolójában elhangzott: az önkormányzatok környezetvédelmi munkáját meghatározó 1995-ös törvénynek megpróbáltak eleget tenni, így tervek, illetve már elindított programok készültek a csapadék- és szennyvízelvezetés, a kommunális hulladékkezelés, a zajártalmak csökkentése érdekében, az ivóvízellátás, a helyi közlekedés, az energiagazdálkodás és a zöldterületek védelmében.

S. Á.
Fotó: SZÜK ÖDÖN

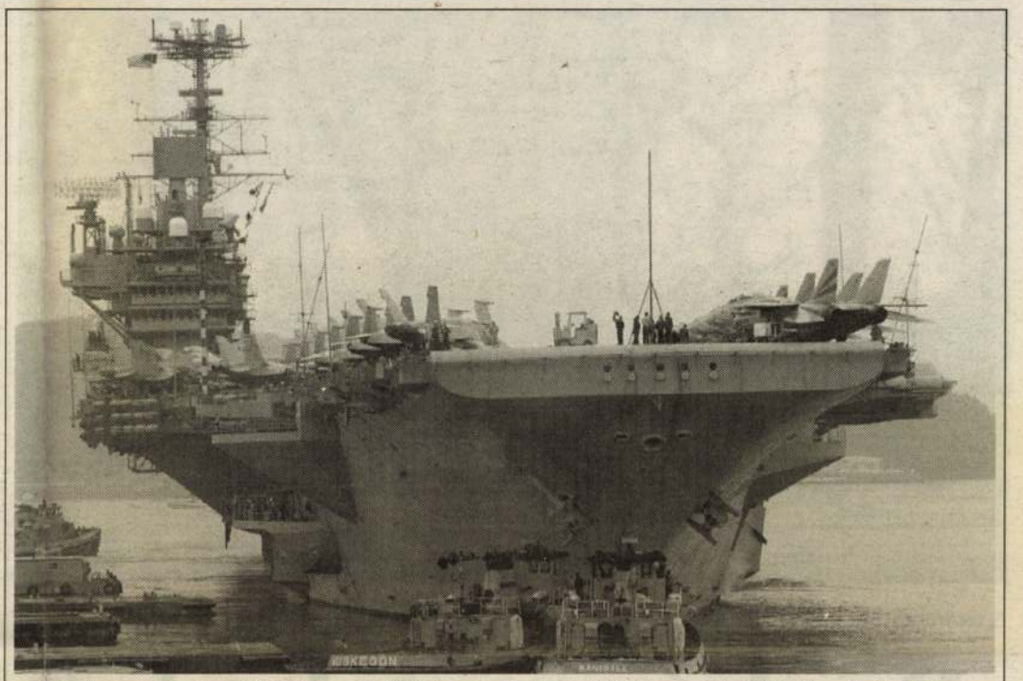

Az Independence nukleáris meghajtású amerikai repülőgép-anyahajót kalauzhajók kivontatják állandó állomáshelyéről, a jokoszukai amerikai haditengerészeti támaszpontról. Az Independence egy cirkálóból, két rombolóból és egy tengeralattjáróból álló hajóraj kíséretében indul a Perzsa-öbölbe, hogy felváltsa az ott állomásozó Nimitzet. A Nimitz repülőgép-hordozó az ENSZ és Irak között kialakult feszültség miatt tartózkodik a térségben.

Jelölteket állított az MDNP

A Magyar Demokrata Néppárt (MDNP) megyei szervezetének képviselőjelöltjei tegnap bemutatkoztak a sajtónak. *Dr. Payer Erzsébetet,* a soproni szervezet elnökét, *Kovács Ottó* megyei önkormányzati képviselőt, *Szabó Józsefet,* a párt országos elnökségének tagját, *Horváth Lajost,* a megyei közgyűlés alelnökét, valamint *Beller Józsefet,* a megyei szervezet vezetőjét mutatták be. A hatos számú körzetnek, Kapuvárnak és környékének képv[illegible] *dr. Raskó György* „belső mag" – korábbi politikai tevékenységből eredően – rendelkezik némi politikai rutinnal. Véleménye szerint pozitívumként értékelhető az is, hogy a tagok kétharmad része eddig semmiféle pártformációban nem vett részt. Ez sokat jelent mind a szemléletben, mind a gondolkodásmódban.

– Ezek jelentik azt a hidat a társadalom irányába, mely valóban egy néppárti politizálást enged meg, s ami nyitott egy meghatározott érték- és azon alapuló érdekrendszer

Az elnök elmondta, hogy a statisztikai adatok és a személyes tapasztalatok arról tanúskodnak, hogy a szimpatizánsok aránya jelentősen növekedett. Ezért várja a néppárt azon választópolgárok támogatását, akik értékelik azt az európai stílusú, szakszerű politizálást, amelynek alapértékeit a modern európai kereszténydemokrácia határozza meg. Várják minden választópolgár támogatását, akik „megelégelték azt a fajta sérelmi, indulati politizálást, amely

Közvélemény-kutatás a vízlépcsőről

A megkérdezettek 31 százaléka szerint Magyarországnak érdekében áll felépíteni a nagymarosi vízi erőművet. A Szonda Ipsos Közvéleménykutató Rt. kérdésére 33 százalékuk tagadta ezt, 36 százalékának pedig nem volt véleménye a kérdésről.

A felmérést a Környezettudományi Központ nevű magánalapítvány rendelte meg, az értékelést elküldte a pártok frakcióvezetőinek, a civil szervezeteknek, illetve a sajtó képviselőinek.

A vízlépcső iránt „nagyon érdeklődők" 58 százaléka az építkezés ellen foglalt állást, 31 százalék támogatta az építést. A fővárosiak közül 44 százalék nem támogatta, 27 százalék helyeselte a vízlépcső megépítését. Az iskolázottabbak és jobb anyagi körülmények között lévők inkább ellenezték, mint támogatták a vízlépcső építését.

A megkérdezettek 73 százaléka szerint nem befolyásolná a pártok közötti választását a vízlépcső felépítése, 8 százalék válaszolt úgy, hogy gyengítené ez a tény a kormánypártok iránti bizalmát, 6 százaléknak pedig éppen erősítené. (MTI)

Telex

Washington – Izrael és a Palesztin Hatóság elvben elfogadta Bill Clinton amerikai elnök javaslatát a közel-keleti béke lépésről lépésre történő megteremtésére, de a gyakorlati megvalósítást illetően a két

ta. Az angol királyi család messze legnépszerűbb tagján

tások ellensúlyozására adandó támogatással foglalkozik. Stix kedden Kismartonban (Eisenstadt) tartott sajtókonferenciáján kifejtette: a tervek szerint a keleti bővítésben határkörzeteik által érintett EU-tagálla-

A tetőtől talpig összefirkált szobor: talán megtisztítható... Fotó: SZ. B.

Barbár cselekedet

Bemocskolták a Radó-sziget gyöngyszemét

Győr köztéri szobrainak legszebbike a Radó teret díszítő, Eskulics Tamás által carrarai fehér márványból alkotott szépséges nőt ábrázoló szobor, amelyet felállítása előtt jogosan Mosolygó Vénusznak neveztünk el. A gyönyörű szobornak sok megpróbáltatásban volt része. Néhány évvel ezelőtt egy csavargóbanda sátrat épített köréje, ahol hihetetlen bűzben és piszokban töltötték nappalaikat és éjszakáikat.

A város lakosságának felháborodására az arra illetékesek eltávolították a szobor körüli illetékteleneket. Egyébként a szobor több Győrről szóló prospektusban szerepel. Az idelátogatók gyakran fényképezik vagy videofilmre veszik. Szerencsére az időjárás most nem kedvez az idegenforgalomnak, mert a Mosolygó Vénuszt emberi mivoltukból kivetkőzött huligánok meggyalázták: tetőtől talpig színes krétákkal, festékkel bemocskolták, obszcén feliratokkal firkálták tele. Nem tudom, lesz-e lehetőség megtisztítani. Sajnos egyre többen vannak azok, akiknek útjukban áll mindaz, ami szép. Nem törődnek azzal, a város milliókat költ arra, hogy Győr minél szebb legyen, s minél jobban vonzza az idelátogatókat.

A napokban egy 18 év körüli úriember, úgy gondolom, szórakozásból a Baross úton kihelyezett szép hulladékgyűjtőket rugdalta. Természetesen szólni sem mertünk. Nem kívántuk, talán nem is mertük kitenni magunkat a nyomdafestéket nem tűrő kiabálásainak. A Baross utat fiatal kerékpárosok versenypályának használják. Nincs, aki kitiltaná őket Győr sétálóutcájából. A gépkocsivezetők is gyakran figyelmen kívül hagyják a behajtani tilos táblát. A városért aggódó győriek nevében kérdezem: nem lehetne megfékezni a vandál garázdákat?

I. B.

Győr fesztiválváros

A Magyar Turizmus Részvénytársaság a kiemelt vonzerővel rendelkező 1998. évi rendezvények támogatására kiírt pályázatokat elbírálta. Figyelembe véve Győr megyei jogú városnak az idegenforgalomban betöltött szerepét, „Győr fesztiválváros 1998" címmel a megyeszékhely részére ötmillió forint támogatást nyújtott.

Pályázatával a város a Győri Tavaszi Fesztivál, a 33. Győri Nyár Nemzetközi Kulturális Fesztivál, valamint a Barokk Nosztalgiák Művészeti Fesztivál megrendezéséhez kért és kapott támogatást. E három rendezvény közösen kapta a „Győr fesztiválváros 1998" megnevezést, mely programsorozattal a megyeszékhely tagja lett a Magyar Művészeti Fesztiválok Szövetségének.

Ez komoly rangot, elismerést jelent, s jelzi továbbá, hogy a művelődési tárca és a turizmus rt. is bizalommal van a város rendezvényei iránt. Azzal, hogy Győr viselheti a „fesztiválváros" címet, programjai megjelennek a nemzetközi fesztiválok eseménynaptárában itthon és külföldön egyaránt.

Negyedszázados az Ifjúsági Ház

Programsorozat az alapítás évfordulójára

Huszonöt évvel ezelőtt, március 15-én adták át rendeltetésének és Győr város ifjúságának a Petőfi Sándor Városi Művelődési Központ (PSVMK) épületét. E tény nem kerülte el az intézmény mai munkatársainak figyelmét, s már most formálódik annak a programsorozatnak a terve, amellyel ez év március 14-én ünneplik meg a negyedszázados évfordulót.

Kovácsné Koch Éva, a PSVMK igazgatónője elmondta: a jubileumra különféle kiállításokkal, az amatőr-filmstúdió vetítési estjével, az Arrabona Diákszínpad produkciójával, valamint a művelődési központban működő, illetve egykor működött zenekarok koncertjeivel készülnek. Meghívást kapnak az ünnepi megemlékezésre a város vezetői, kulturális életének irányítói, s mindazok a csoportok, együttesek, magánszemélyek, akik munkájukkal, tevékenységükkel jelentős szerepet játszottak az intézmény huszonöt éves történetében. Szándékuk szerint a

Számos rendezvénynek ad majd otthont a PSVMK a huszonöt éves jubileum alkalmával.

ben szakmai kapcsolatban álltak a „Házzal".

A március 14-re tervezett rendezvénysorozat sikere érdekében az igazgatónő arra kéri a város polgárait, hogy a birto-

Nyitott kapuk – szülőknek

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 JUL 1 21

Eskulits Tamás

1021

Eskulits Tamás: Az utolsó vacsora

vári *Utunk*-beli 1956-os Dsida-vita első cikkében (38. szám) bukkantam *Panek Zoltán* Dsida Jenő ébresztése című írásához csatoltan. Az első versszak helyesen, mai helyesírással így hangzik:

Lássuk, vajon itt a habos verejték
s jajgatások rettenetes hevében,
véres arcú rémületek között is
úr-e a szellem?

Sajnos, a második versszakot itt is hibásan közölték. Mert nézzük meg tartalmi szempontból a sort! Miként az előző sornál a *szerelem* nem illett bele a vers mondanivalójába, itt a *hernyófogó*-val nem lehet mit kezdeni. Dsidára egyébként sem jellemző az ilyen típusú szóalkotás. A megoldás második felét egy nálunk alig ismert kötet adta meg: a Kolozsvárt, 1974-ben, a Dacia Könyvkiadó gondozásában megjelent Dsida Jenő Versek és műfordítások. Ebben a második versszak így szól:

Megkínozva száz harapó fogóval
rá tudnék-e még mosolyogni csöndes
révedéssel régi görög hegyekre
s zengeni ritmust?

Egészen biztos, hogy ez a helyes szöveg, ugyanis itt a versszak kérdéses első sora nemcsak tartalmilag jó, de szótagszáma is szabályos, sőt ritmusképlete is.

Dalos Gábor

Csajka G. Czyprián: Mozi

NEM ÉRTEM BORGOT

Lelkes kocateniszezőként már régóta próbálom ellesni a svéd fenomén, Björn Borg titkát. Végigizgultam megannyi győzelmét, köztük a minapi wimbledoni csatát is, igen csekély eredménnyel: adogatásaim sem pontosabbak, sem erősebbek nem lettek. S most mégis felcsillant a remény. A dolog nyitja — mint mindené — a szex. Ezt egyik napilapunk Londonba kiküldött tudósítója jelentette, a következőképp: *„Dr. P. A., a MALÉV londoni képviselője látta a tévében két héttel ezelőtt a Borggal készült riportot, ő meséli, hogy bemutatták a svéd fiú monte-carlói házát, román menyasszonyát (szintén teniszező), akivel ugyan már két éve együtt él, de az edzője eddig tiltotta a szextől. Most azonban rájött hogy a rendszeres udvarlás csak jót tesz Borgnak."*

Már közeledek a titok nyitjához, a közlemény azonban olyan sejtelmes, hogy nehezen tudom megfejteni. Addig világos, hogy úgy kell együtt élnem a menyasszonyommal, hogy eltekintünk a szextől. Ezt megpróbálhatom, csak kell hozzá egy kellően tűrőképes menyasszony. De akkor mi az, hogy „a rendszeres udvarlás csak jót tesz Borgnak?" Hagyjam faképnél az amúgy is hidegen tartott tűrőképes arát, és járjak kurizálni a korzóra az ott sétáló hölgyekhez? Vagy a menyasszonyomnak udvaroljak rendszeresen, anélkül, hogy egyszer is a boldog végkifejlet reményével kecsegtetném? A mondatban olvasható „azonban" netán arra utal, hogy „udvarláson" az eladdig kárhoztatott szex értendő? Vagyis kétévi szünet után, most már Borg is, egészen nyugodtan... Sőt, akár eddig is lehetett volna?

De megálljunk. Akkor miért nyerte meg minden mérkőzését Björn Borg eddig is? És miért nem jutottam ki Wimbledonba én?

B. Gy.

Eskulits Endre

A Képzőművészet c. rovatban Vadas József: "Huszévesen" cimmel ismerteti a Fiatal Képzőművészek Studiójának jubileumi kiállitását a Nemzeti Galériában.
A textilesek közül: Benkő Marianna, Erdős Julia, és Martos Katalin,
a plakátgrafikusok közül: Eskulits Endre, Helényi Tibor, Rényi Katalin, Szyksznian Wanda,
az üvegtervezők közül: Buczkó György és Mészáros Márta müvészeket emliti meg a kritika.
A tárlat rendezői a fiatal müvészek x számára boxokat javasoltak, ahol mindenki azt tehette, amihez kedve volt.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 16. XXII. évf. 5o. sz. 13. lap.

Eskulits Endre grafikusművész.

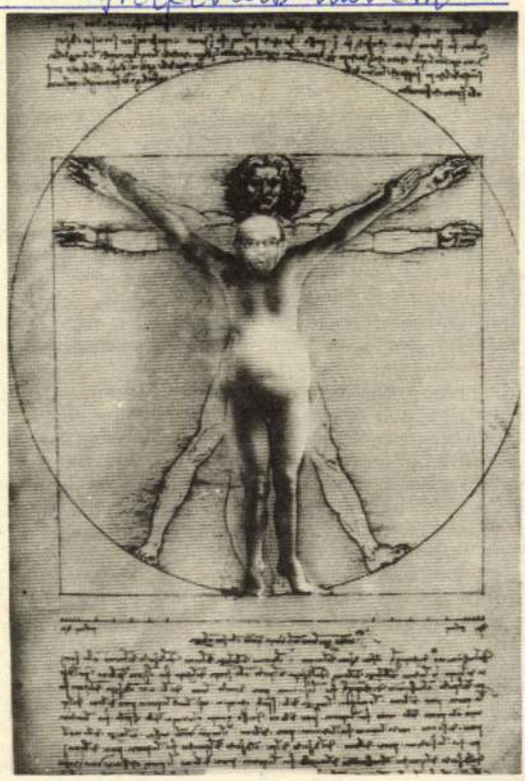

Eskulits Endre: Egészségvédelmi plakát
MIKÓ LÁSZLÓ FELVÉTELE

ció, fluxus — a legújabbnak tartott törekvések eredményei, áleredményei, féleredményei kissé válogatás nélkül, olykor megméretlenül, érdemtelenül is. Nemritkán azonban biztató kezdeményként is.

Úgy tűnik tehát, hogy jó volt a nagykorúságot feltételező gesztus — a „box", „platz" saját-világ reprezentálását lehetővé tevő engedmény — de *hiányzott az igényesség megtartását, sőt fokozását segítő válogató, korrigáló szempont.* Csúnya félreértések keveredtek csak játszani akaró megnyilvánulásokkal, illetve komoly művészi felelősséget tükröző kezdeményezésekkel. Példával élve: a véglényeket csak gusztustalanságukban utánzó asztal, vagy a fotón dokumentált kétszerkettő mélységű fizikai folyamat a létrehozók minden szándéka ellenére sem nőtt sem társadalmi, sem művészi szimbólummá. A vizuális élmény szempontjából pedig semmit sem adtak. Magyarán szólva ezeknek s a hozzájuk hasonlóknak nem sok közük van a képzőművészethez, még a legkurrensebb törekvések szellemi propagátorai szerint sem. Mellettük azonban jó játéklehetőséget, fantáziamozgató nézegetést, cselekvést kínált például az a képromboló festő, aki saját műveit felszabdalva ingerelte a nézőket, s játékot kínált boxában. Akár egy óra hosszat is rakosgathatta az ember a képfragmentumokat, míg rájött, hogy becsapták: ami egészében nem volt jó, az darabokban sem, gyönge darabokból pedig nem lehet jó egészet csinálni! Mindezek ellenére jó játék, s van vizuális élménye is — bár csak határterületen érintkezik a képzőművészettel.

Nem lehetett viszont nem odafigyelni a környezetalakítás gondjairól szóló boxokra, platzokra. Ezek nívósan, eredményt felmutatóan dokumentálták a képzőművészet egy új, a fejlődésből adódó feladatát és a lehetséges megoldásokat. A vizuális kultúra összetevőinek és értékeinek átrendeződéséről tudósítanak ezek a kezdeményezések, megmutatják, hogy a tágabb és a szűkebb környezet alakításában, az eszközök, a játékok formálásában mennyi és milyen fontos szerepe van a klasszikusan értelmezett képzőművészet minden eddigi eredményének. Ha másért nem, ezekért már érdemes volt vállalni a box-platz kiállítási rendszert.

Hozzátartozik az igazsághoz — s ez is a szabályok hiányát jelzi —, hogy az attraktívan hivalkodó „önmagamutogatások" a rendezés jóvoltából olyan hangsúlyossá váltak, hogy a gondolatokat közlő „saját-világok" eléggé háttérbe szorultak. Nem szólva az igazán hagyományok szerinti képzőművészetről. Pedig ezen a területen is volt figyelemre méltó újdonság. Például: sokkal erőteljesebb és izgalmasabb volt a festészet jelentkezése, mint a szobrászoké; Kondor életművének tanulságokat adó hatása az itt jelentkezők művészetében már felülemelkedett az epigonizmus, a grafika képviselői szintén a legjobb hagyományra építve váltak önállóvá. A legörvendetesebb azonban az, hogy hosszú szünet után színvonalas és erőteljes festészet van kibontakozóban. A megelőző generációkban egy-egy egyéniség jelentett kortárs piktúránkban nívót jelző szintet. Most egy egész generáció jelentkezik — szellemben, szemléletben hasonlítanak egymásra, de egyéniségüket megtartva és színvonalat diktálva.

gy kicsit rejtve maradt a tárlaton, hogy sok jó festmény szerepelt, hogy sokszínűen, s egyúttal nívót képviselően dolgoznak a fiatalok, s valószínű, hogy áttörésük olyan állomást jelenthet festészetünkben, mint amilyet a magyar grafika „második virágkorának" idején teremtettek az akkori fiatalok. Érdemes nevekkel jelezni, hogy kik azok, akik elsősorban ígérik a kortárs festészet körének egészséges bővülését: *Babos László, Barabás Márton, Bujdosó Ernő, Dienes Gábor, Jánosházi Ágnes, Kárpáti Tamás, Kelemen Károly, Kiss Zoltán László, Korányi Mária, Kovács László, Kovács Péter, Marosvári György, Mészáros László, Nagy Gábor, Szkok Iván, Záborszky Gábor.* Lehet, hogy igazságtalan a felsorolás — de a stúdiókiállításon szereplő művek ezt sugallják, sőt igazolják. Természetesen nem arról van szó, hogy csak a felsoroltaktól láttunk elfogadható műveket, de a lehetőség és az „igényesígéret". az ő munkáikban volt a legkézzelfoghatóbb. Lehetne szólni persze előbbrelépőkről — mint például *Bodoczky István, Eisenmayer Tibor, Fábián Gyöngyvér* —, a megtorpanókról — *Duschanek János, Buhály József, Lendvai Antal, Püspöky István* — s olyanokról is, akiknek munkáit látva nem táplálhatunk túl sok reményt. (A nevek itt nem fontosak.) A kiállítás tanulságait keresve azonban mégiscsak a sok nevet adó, a generációt egészében kiemelő jelentkezés a fontos.

A grafikában is érdemes megjegyezni az új vonulat jelentkezését. Akár a rajzosság képviselőit — *Badacsonyi Sándor, Balba Margit, Harangozó Ferenc, Felvidéki András, Lacza Márta, Orosz István* és társaik —, akár az elvontabb eszközökkel dolgozók — így *Almásy Aladár, Bedő Sándor, Püspöky István, Szabó László* — vagy fotót idézve ábrázolás — egyebek között *Kiss Gusztáv, Prutkai Péter, Varga Géza Pál* — körét nézzük, tapasztalhatjuk, hogy komoly mondandójú, kitűnő szakmai felkészültségű grafikusnemzedéktől remélhetjük a magyar grafika „harmadik virágkorát".

A szobrászatról szólva: jellemző, hogy a már ismert és joggal dicsért *Loránt Zsuzsa* munkái mellett a festő *Nagy Gábor* kisplasztikája az egyik legjobb alkotás. Nem arról van szó, hogy a plasztikában érdekeltek kevésbé lennének tehetségesek, vagy kisebb a vállalkozó kedvük — inkább arról, hogy még mindig komoly terhet jelent a stiláris hagyomány súlya. Azonban így is megállapítható, hogy *Balázs Eszter* és *Englert Judit* kitűnő jelképteremtők; hogy *Gyulavári Pál* és *Palotás József* jó formaérzékűek, s hogy a nonfiguratív eszközökkel dolgozók most mondandónélküliek, megelégszenek a manírral. Szép volt *Mészáros Mária* két üvegplasztikája. Az egészre figyelve viszont megállapítható, hogy esemény nélküli a szobrászok szereplése.

Úgy vélem, tanulságként nem árt megismételni: jó dolog, hogy a fiatalok végleteket is próbálva igyekeztek friss szellemben szólni. Természetes, hogy ez az akarás olykor megbicsaklott, viszont igaz, hogy még az eltévesztett lépések nyomán született „művek" is elviselhetők voltak. Ám azt tudatosítani kell, hogy *a mindenáron mást akarás önmagában még nem eredményez művészetet;* az újítás még nem esztétikai érték, s játszani is csak szabályok szerint lehet. *Sok tehetséges fiatal dolgozik most,* segíteni kell, hogy pontosan tudják, meddig terjed a képzőművészet határa, s hogy azt se feledjék: a mindent próbáló önállóságnak is csak akkor van értelme, ha a próba nyomán értéket találnak s azt meg is akarják osztani velünk.

BERECZKY LORÁND

KRITIKA

Kritika, Budapest, 1969. 3. sz. 44.

szolidaritással, az emberi közösség utáni vággyal. A panteizmus megjelenése, tudatosodása és kifulladása igen mozgalmas, történelmi és szellemi változásokkal teli korszakban, 1913-tól 1921-ig játszódott le.

Ugyanazzal a váratlansággal és határozottsággal, ahogy 1911-ben a gobelint tette meg életcéljává, 1922-ben új sorozatba kezdett. Témája a dolgozó, ásó, kertészkedő, fát hordó, egyéb paraszti és városi munkát végző ember volt, aki az ábrázolásokon foglalkozásának attributumával jelent meg. A teremtő munka, a dolgozó osztályok megdicsőítése szimbolikus, általános szinten zajlott le. A művész kerülte a tendenc szájbarágást, megelégedett utalásokkal, bordűrbe szőtt sarlókalapáccsal, a baltás ember, a korhadt és virágzó fa allegóriájával. A legtöbbet nem is ezekkel a tematikus elemekkel mondta el, hanem az alakok monumentálissá növesztésével, a belőlük sugárzó harmóniával.

Műveinek tartalma tulajdonképpen egy nagyon testetlen, nagyon törékeny elképzelés, egy kommunista utópia volt a munka által megváltott, a munka által felszabadított emberről. Ezt az utópiát, ezt a szocialista alapokon újraálmodott aranykort minden konkretizálás azonnal megsemmisítette volna. Életereje megfoghatatlanságában, eszmeiségében rejlett, pszichikai bázisa pedig egy nagyon mély, szinte vallásos hit volt, aminek a művész ugyanolyan maradéktalanul adta át magát, mint korábban a panteizmusnak.

Az új téma, az új eszme új formákat követelt, s a gobelinben szubsztanciálissá emelkedő statikus alakok, a síkfelület ábrázolásbeli kötöttségei igen kiváló eszköznek bizonyultak megjelenítésére. A megújított kárpit élettel töltött meg elvont tartalmakat, amelyek üres allegóriának, irodalmias szimbólumokat, amelyek banalitásnak tűntek volna a festészetben. Találóan jegyezte meg Vágó Márta: „Ha freskók emelnék a munkás szimbolikus figuráját arra az elvont magaslatra, amelyen régi mitikus figurákat, középkori szentek ábrázolásait meg szoktunk látni, ez valahogy kínosan hatna..."

Az utópikus elvontságból és szűkszavú szigorból táplálkozó monumentalitás a *Piroskorsós szőlőmunkásnő* keskeny, magas, telített ábrázolásában ér csúcspontjára. A *Kőműves* már bőbeszédűbb, levegősebb. A fekvő formátumú gobelineken az attributumok egyenrangúvá válnak a figurákkal. A harmincas évek tájábrázolásaiban pedig az arány tovább módosul. Az ember ismét beleolvad, beleépül a kitárulkozó természetbe, magasabb szinten élve át a korai művek panteizmusát. A vallásos erejű hit lobogását meghitt líra, megragadó bensőségesség váltja fel, a munka, az élet boldogsága.

A felszabadulás után Ferenczy Noémi visszatér az attributumos, szimbolikus képtípushoz, a társadalmi átalakuláshoz fűzött várakozás monumentális alkotásokra ihleti. *(Összefogás, 1948, Magvető 1949/50.)* Az ötvenes évek közszelleme azonban, amely az idillt valóságnak, a valóságot idillnek kívánta látni, a gobelin képszerűvé tételére kényszeríti. Csoda-e, ha a varázslat megtörik?

NAGY ZOLTÁN

A fiatalok stúdiójának kiállítása

Az év utolsó hónapjában érdekes, agyatlelket próbára tevő bemutatkozást rendezett a Fiatal Képzőművészek Stúdiója. A tárlat összhatását tekintve arra a játékra emlékeztetett, amely véletlenül szerveződik, épp ezért csak egyetlen szabályt: „a csak azért is" virtussá fokozódó indulatát ismeri. Olyasféle játék, mint amikor két pár bokszkesztyű kamaszok közé keveredik, s elkezdődik a ring nélküli, a nagyokat utánzó, szabályokat mímelő „próbabunyó" — megegyezve, hogy: nem ütünk nagyot. A játék hevében aztán leesik egy nagyobb pofon, s aki kapja, sértődötten ugyanakkorát üt vissza. Végül élet-halál komolyságú verekedéssé fajul a játékbokszolás. Ilyenkor aztán már nehéz mondani, hogy nem ér a nevem. Valahogy ez a csapkodó adok-kapok vagdalkozás, szabályt nem ismerő „csak azért is" hangulat jellemezte a stúdiókiállítást és fogadtatását.

Igaz, hogy már több mint öt esztendeje visszatérően ugyanazt az elmarasztalást kapta az évenként megrendezett stúdióbemutatkozás. A kritikák kifogásolták a langyos unalmat, a vállalkozókedv hiányát, a játékot, a próbálkozást nem ismerő komolykodást; a megfelelni akarásból fakadó „szépen dolgozás" invenciótlanságát. Természetesen nem volt alaptalan a középszerűt fájlaló kritikai hang; tény, hogy az elmúlt években a 35 éven aluliak túl hamar megismerték a befutni akarás belenyugvást szülő, mintákat követni tudó művészeti magatartását. Legalábbis a csoportos kiállításokon ez volt a jellemző. Szellemi és művészi izgalmak, igazi vállalások és produkciók nélkül zajlottak le évenként a stúdiótárlatok; legfeljebb a fogadtatásról szóló fanyalgó, a „koravénséget" ékes szavakkal kárhoztató kritikák csillogtak. Szinte verseny volt: ki tud keményebben, „okosabban" odamondani a fiatalságukat tagadó fiataloknak.

Úgy tűnhet fel tehát, hogy a megalakulás huszadik évfordulóján a jelenlegi stúdiótagok valahogy rádöbbentek fiatalságukra, illetve a fiatalsággal még jogként birtokolható „korlátozottan érvényesülő felelősségtudat" mentességet is adó voltára. A jubileum alkalmat és indítékot adott a „visszaütésre" — megszületett a „csak azért is kiállítás", amelyen a megszokottól, az ismerttől, az elismert mintától való eltérés akarása figyelmen kívül hagyott sok szabályt. A bemutathatóság és a képzőművészet esztétikájának szabályait is. A játékot ígérő szándék így nagyon komollyá vált, a komolyan vett dolgok pedig néha idétlen léhaságnak tűntek. A tárlat nyomán a látogatónak szembe kellett néznie a rendezvény lényegét érintő kérdéssel: örüljünk, vagy háborogjunk-e a stúdiótárlaton látottak miatt?

Kitérő válasznak tűnhet, de a sarkosan fogalmazott kérdésre nem volna jó sarkosan éles választ adni. Ugyanis hosszú idő után végre először kínált differenciált anyagot a fiatalok bemutatkozása, s ha az akarás merészségéből adódó botladozás mögé nézünk, akkor láthatjuk, hogy vannak igazán jó és kiemelkedő művészeti produkciók, s vannak teljesen dilettáns, képzőművészetnek még elfogultan, bármely törekvés megszállottjaként sem nevezhető munkák is. Tudvalevő, hogy a mecénálás türelmet, megértést, de következetességet is igénylő feladat — így az első benyomás alapján nem volna szerencsés megmásíthatatlan, erkölcsi és egzisztenciális következményekkel járó ítéleteket mondani. A kritika azonban — elkerülve az összkép adta hangulati meghatározottságát — köteles — vagy legalábbis elvileg köteles lett volna — elemzését ítélet formájában megfogalmazni.

Nos — visszatérve az eredeti kérdéshez — szerintem nem kell kétségbeesni a stúdiókiállítás miatt. Tagadhatatlan, hogy kulturálispolitikai szempontból és művészi vonatkozásait tekintve a tárlat próbára tette a befogadás és a támogatás tűrőképességét, de a „feleselő-kezdeményezés" nem a mindenáron való szakítás, az akartan „rosszulszólás" szándékából eredt. Sokkal inkább az útkeresés, a saját döntés tapasztalatlanságaiból. S ez is elsősorban az összképre érvényes: mert az egymáshoz nem illő szemlélet egymást (akár egy alkotó munkásságán belül önmagát is) kontrázó művei heterogénné tették a tárlatot. Sőt az lett az eredmény, hogy valódi művészi kezdeményezések elsikkadtak, s művészeten kívüli „viccek" művészi mezben jelentek meg. Annál inkább, mert ezen a decemberi tárlaton két jelenség egybeesett. Egyrészt a közismert kiállításterem-hiány miatt a stúdiósok bemutatkozása először került — kényszerűségből — az ország első képtárába, másrészt először verődött egybe nagy nyilvánosság előtt mindaz, ami eddig kisgalériákban, klubokban maradt meg. Koncept art, ak-

ESKULITS Endre

O. Virágh Ernő: Eskulits Endre.

= Könyvtári, 34. évf. 12. sz. 1984. 751. p. ill

sowie Weinfelder beieinander
sind die einzelnen Wohnhäu-
ıum die Rede sein, höchstens
ıen.
mit dem Grafen László Feste-
ımigte, sprach 1846 den drei
Notwendigkeit der Umbildung
wurden die Siedlungen nachei-

még az 1713-as tűzvész
1779-ből a következőt
irányba és szolmára vo
való „... 1799. szeptemb
zsindellyel födött templo
leolvasztva imitt—amott

A kisebb—nagyobb
ka", részben a házak gy
sek hiányos számlájára
volt a helyzet. Csupán
9-e közt a megye külön
goknak.[3]

[1] ZML. IV. 433. No. 5778. F
új örökös Egyességhrül s
kében. (Kézirat). Feldolg
meg püspöki mezőváros
13. Zalaegerszeg, 1983. 16

[2] Békefi László sümegi plé
dok. Itt jegyzem meg, hc
említi.

[3] ZML. IV. 1/b. 1779. szept

Eskulits Endre plakátja

Eskulits Endre
grafikusművész

K. T.: Az év
legszebb plakát-
jai kiállításról.

Napló (Veszprém),
1980. márc. 22.

ki.

Az emberi civilizáció egyre nagyobb mennyiségben használja fel az olajat, gazdaságilag azonban ez egyre jobban megterheli az országokat. Az elmúlt évben a világpiaci ár csaknem kétszeresére, 1970 óta több mint tízszeresére emelkedett. Az olajtermelés 20 év alatt megháromszorozódott, de a szakemberek véleménye szerint a források közeli kimerülésével lehet számolni. Mi tehát a teendő? Takarékoskodni kell — mondják a politikusok és a közgazdászok. Sem a felhasználók, sem a termelők számára nem létezik más alternatíva. Ugyanilyen fontos az új energiaforrások kutatása és feltárása. Természetesen felmerül a kérdés, hogy valójában mi is a helyzet a világ egyik legnagyobb olajtermelőjével, a Szovjetunióval?

Jelenleg a Szovjetunió a föld egyetlen olyan iparilag fejlett országa, melynek exportőre. Ennek ellenére az utóbbi években a Szovjetunióban is erőteljes takarékossági intézkedések léptek életbe. A tények alapján arra következtethetnénk, hogy az olajtartalékok kifogyóban vannak, ami az olaj lényeges drágulását vonja maga után. A valóságban azonban nem ez az igazság. Nemrégiben átfogó jelentést készítettek a szovjet gazdaság perspektíváiról. Az ország olajtermelése állandóan növekszik. Tavaly elérte az 585 millió tonnát, a tervek szerint az idén mintegy 606 millió tonna lesz. Az elmúlt 15 évben gyorsabban növekedett a kitermelés üteme a Szovjetunióban, mint a világ többi országában átlagosan — a termelés megháromszorozódott.

És a tartalékok? A szovjet olajbányászok nem osztják azok pesszimizmusát, akik mindennap az iparág hanyatlását várják. A mai napig a világon kitermelt összes olaj mintegy 55

Eskulits Andre, grafikus

„Egészségügyi plakát." [repr.]

Kritika, Budapest, 1979. 3. 38. old.

Eskulits Endre

A kiállitáson a boxokban szereplő művészek közül Drózdik Orsolya és Bernáth Sándor müveit birálja kritikájában Vadas József. Hasonló véleményt nyilvánit Zámbó István "mesterséges szemétdomb"-járól és Lengyel András "festett utjelző táblái"-ról.
A grafikusok közül viszont kiemeli Banga Ferenc és Lacza Márta müveit, s Lóránt Zsuzsa szobrász munkáit.
Külön elismeréssel méltatja a festők közül: Dienes Gábor, Kárpáti Tamás és Nagy Gábor munkáit.
Vadas József beszámolóját lásd: Dienes Gábor festőművész művénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 16. XXII. évf. 5o. sz. 13. lap.

MDK

Escher Károly

fotomxüvész összeállititta Csortos Gyuláról készült fényképeket.

Esti Hirlap. 47 sz. 1959. febr 25. 2 old.

MDK

Escher Károly, fotóm.

bravuros riportfotóival uj irányt nyitott a magyar riportfotográfiában.

Rosner Károly: Reklámgrafika. - Magy.Ip.müv. 1934.
Iparm. Társ. kiállitása. 94-96 l.

MDK.

Escher Károly

Ferenczy Noémiről készült fényképét emliti a cikk.

Magyar Nemzet 1965. ápr.13. lap -

Eschek Károly fotóművész

Kiállítása nyílt a Nemzeti

Galériában magyar díjban

Nógrád, 1965 márc. 7, 1. old.

M.D.K

Escher Károly
festőművész

A Nemzeti Galériában tartotta
kiállítását.

Szeregh Ákos: Márciusi krónika
Művészet, 1965. június - 35 lap

Escher Károly

Escher Károly restaurálta a
kalocsai Petőfi szobrot.

Rózsa György: Petőfi fenyőfaszobrai.
Tiliaa, 1975. art. 28 - 11 oldal

Escher Károly fotón.

a mestere

↓

→ Lucza Vincének (fotó)

MŰVÉSZET 1985/2/58

Escher Károly

Farkas István emlékkiállitása a Magyar Nemzeti Galériában február 28.-tól,
Escher Károly és Pécsi József fotomüvészek emlékkiállitása a székesfehérvári Ifjusági Házban március 14.-ig tekinthető meg.
Anna Margit festőmüvész a Mücsarnokban március 3.-tól,
Kiss István szobrászmüvész a dunaujvárosi Uitz Terem ben március 3.-tól,
Szabados Árpád grafikusmüvész a szegedi Képtárban március 12.-ig,
Decsi Ilona, Kéri Imre, Muzsnai Ákos, Püspöki István grafikus-müvészek a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállitótermében február 26.-ig mutatják be müveiket.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ~~it~~ február 25. XXII.évf 8. sz. 8. lap.

Escher Károly
fotós

„Petőfi" (repro)

Bóka György: Petőfi fényképe Ruvesca
Tükör, 1975. okt. 28 - 11 oldal

Escher Károly
fotós

A hatvani Petőfi képet Escher
Károly restaurálta.

Soltész István: Ő volt hát Petőfi?
Tiszatáj, 1975. okt. 14-9 oldal

Escher Károly

ESCHER KÁROLY ÉS PÉCSI JÓZSEF fotóművész képeiből emlékkiállítás nyílt tegnap Székesfehérvárott. A magyar fotóművészet e két nagy egyéniségének 65 válogatott felvételét: riportképét, csendéletét, portréját és reklámfotóját láthatja a közönség március közepéig a Velinszky László Ifjúsági Házban.

Magyar Hirlap 1978-42-1o

Escher Károly (grafikus:)

A új Petőfi-kötet címlapját tervezte.

(T): Megjelenés az ünnepre M. P.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 17.

Escher Károly

Escher Károly (1890–): fotóművész, a magyar fotóriport úttörő alakja. Játékfilmeket is fényképezett. 1928-tól az *Est*-lapok fotóriportere volt.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim
Bp. Corvina 1977

(12 vld.)

M. C. Escher

→ Kópaléica

„A mellem Islandsjái"

A tájról Gáhoc

ci Ne

Mûvelet

89/X

MDK

Escherich

Hummel Nep.János Mozart tanitvány arcképe, rézm.,
Escherich rajza után Wrenk /1803/

Tud. Gyüjt. 1832, VII. 36.

P. 150/1965. - /EDÜ

5., "Zenei élet" jelige:
"Adalékok Kiszsáliás
zenei életéből" c.
P. 138/1965. - /EDÜ

6., "Szerbek" jelige:
"A pomázi szerbek nép
/9 lap/
P. 122/1965. - /EDÜ

64.85780 Közl. Ny. – 1000 db – 30

MDK

Eschlberger György kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

ESCHNER JÁNOS, kőműves

Kb. 1815-ben Lichtenvohner Ferenc ácsmesterrel együtt elkészítették a vörsi templom tervrajzát és költségvet 43.old.

HORVÁTH JÓZSEF: A vörsi templom története 41.old

. Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 9. Veszprém, 1970

ESCHNER János kőmüves

és Lichtenwalner Ferenc ácsmester készitette
a vörsi r.k.t mplom terveit 1818

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének
műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 2o6.

Eschrieg Ch./Christianus/, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosle gé-
nyek jegyzéke származási hely szerint: "Ohlau, Szilé-
zia: Eschrieg Ch." 123.old

Batári Ferenc: Asztalosle gé nyek Győrött a XVII.
Században - Adatok Győr város asztalosmívességének
történetéhez 93.old

Arrabona, 9.- Xantus János Múz. Győr, 1967. - A Győri
Múz. Évkönyve

Christianus Eschrieg, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1681-től: "Christianus Eschrieg Vohn Oiau Au3 Der Schlesing tieschler geseell". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmüvességéhnnnek történetéhez 93.old

Arrabona, 9.-Xantus János Múz, Győr, 1967.-A Győri Múz. Évkönyve

Aschrieg, Christianus, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg é-
nek jegyzéke: "Aschrieg, Christianus, Onlau, Szilézia,
1682". 11b.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleg ények Győrött a XVII. szá-
zadban. Adatok Győr város asztalosmesterségének
történetéhez. L 93.old

Arrabona, 9.-Antus János Múz, Győr, 1967,- Győri
Múz. Évkönyve

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

l'Escluse, Charles

Clusius, Francia
botanikus

Birpás: Francia
utazók
37. l.

Eschwege, von Elmar
(Braunschweig, 1856-1935)

„Fiatal hölgy a zöldelő domboldalon"
O. v. 98×68 J. l. 6.: v. Eschwege Wr. Weimar
Kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

táké, akik valóban Cézanne-ának
-ból indultak útnak. Egy ideig tükö-
rözött vették az alkotómesterek a
mértani idomokról elejtett szavait,
mikor azonban a tér absztrakt ren-
derébe kezdtek, túlnőttek azon
a ponton, ahol az épületen még valaki
állni. A csoportnak Picasso mutatta
meg a járható ösvényt, mikor azon
(az) van elhaladt előtte, szamárfüleket
mutatott utána. Picasso, a szeszé-
lyes, dús, imbolygó és ciklikus Picasso
egyik csoporthoz sem tartozik, talán
azért, mert mindháromnak ő a
lelke.

A kubizmust legismertebbje Braque
-ának Georges Braque, ez
a megbízható, óvatos és nagyon ízlé-
lésű mester. Nagy részre van abban,
hogy a kubizmus a formák méta-
ni egyszerűsítésén, majd az
elemek imaginárius rendezésén
keresztül a dekorációhoz közel jutott.

Esküdi templomkastély

l.

Mlakoldy József:
Templomkastélyok Erdélyben.
Építő Ipar.
1913. 193. l. képpel.

Ese Katalin, amatőr grafikus

Tatán, a megyei művelődési központban látható az amatőr képzőművészeti kiállítás. Ese Katalin munkái illusztrátori tehetségről árulkodnak. Helyenként azonban a szín esetleges odafirkálása rontja a lapok minőségét.

Zámbó Kornél: Amatőr alkotók.
Dolgozók Lapja, 1982. szept. 25.

Ese Katalin, grafikus

Sárközi mocsarából tűkrőz
Istent Szitnyátéknak.
Lapozom . . . Két nyelvnek villogása
átaltragyog dombos Baranyában,
s mint az ékkő pontosan szegve
aranyat a Duna,
ezüstje a Dráva.
Itália itthon Pannóniában!

Ese Katalin : Rajz

4.

Élet és Irodalom Bp. 1983. nov. 25. XXVII/47

Finom arisszonyok, álmodozó szemek, bájos és szomorkás gyermekek, snájdig huszárok, komor tekintetű férfiak. Mindannyian a kamerába néznek; picit oldalra fordulnak, háromnegyed profilból látjuk őket. Romantikus, buja, színpadias hátterek, egy-egy jellegzetes tárgy, pompás virágcsokor a kézben. Még a szegénység is szép (megkomponált, szépre formált).

A század eleji polgár büszkén néz a kamerába, elégedettnek, olykor gondterheltnek is meri mutatni magát; még nem tanult meg színlelni. A fénykép csecsebecse, díszített keretben, üveg alatt őrzik, lakásdísz s az élet bizonyítéka. Nemzedékeket ment meg a feledéstől. A pesti polgár tehát öntudatos, nem mindegy neki, mit őriz meg róla az utókor.

A kép gyakorta retusált, színezett „égi más", szebb lett, mint a valóság, ma mégis ámulunk e „kegyes csalások" láttán. A fényképészet hajnalán született képek naivságukban is megkapóan kedvesek. Nemcsak azért, mert egy letűnt, mosolyogtató divat kellékeit láthatjuk, nemcsak az egyenes, nyílt tekintet, a furcsa póz miatt. Kedvesek, mert minden utólagos mesterkedés ellenére mindenki az, aki, mert az emberek szívesen tárulkoznak fel.

Múltba süllyedt városrészek, utcák, házak élednek fel, boldogan ismerünk rá egy-egy háborúk viharát túlélt épületre, s nosztalgiát ébresztenek a szép portálok, meghitt zugok. Város és lakója összenőttek, büszkék egymásra. A széles sugárutak, a belső udvari nyomor, a hetyke vagy búskomor tekintetek egy kort, egy életvitelt, -érzést sugároznak. Széthulltával a felcseperedő fotóművészet naiv bája is tovatűnt. A rút valóság rútan, az ember rejtőzködve, a tárgyak mértani rendben tükröződnek.

KOLTAI AGNES

Escher Károly: Éjjeli menedékhely 1932.

volna akkor, ha az eset előzményeit is ismeri? A bizonyíték perdöntő, és mivel most került elő a bécsi Habsburg-levéltárból, teljes terjedelemben közlöm:

Haus- Hof und Staatsarchiv
Wien
Kabinet Archive
Korrespondenzacten
412. KON. 907. Karton: 23.
Császári és apostoli királyi Felség!

A magyar törvényhozásnak egyik szerény, de munkás tagja voltam. Rajongó szeretettel csüggtem a nép sorsának javításán s legszentebb célom volt, hogy a nép boldogításán munkálkodjam. Honfiúi kötelessége ez minden állampolgárnak, mert a nép jóléte: a haza boldogsága.

Emez önzetlen munkám közepette ért az 1906. évi általános képviselő választás. Békés-Csaba népe, mely azelőtt a parlamentbe küldött, ismét kitüntetett bizalmával s zászlóm köré csoportosult. Ám Bakos Mátyás személyében ellenjelöltem is támadt, aki az engem gyalázó röpiratok, falragaszok és hírlapi cikkek egész özönével támadt rám és az általam képviselt pártra.

A bukott tábor sajtó útján elkövetett izgatás címén panasszal támadta meg mandátumomat. Az el-

nak, alázatos hódolattal
Felséged kegyes színe e
a most felsorolt nyomat
figyelembevételével az
Nagyváradi Királyi Tör
mint Sajtó Bíróság előtt
B. és 9227/907 B. számok
lyó, tisztán politikai jel
perek törlését, legfelsőb
méből elrendelni méltóz
Hódoló tisztelettel ma
Császári és Apostoli Ki
Felségednek legkisebb
*Ách*im L. András föl*

A folyamodvány külső
ez olvasható:

Allerhöchster befehl: z
vieren, azaz őfelsége p
teljesíteni. Aláírás: Bros

Kristóffy írja a mem
hogy I. Ferenc József a
kiadások elszámolását m
zetesen ellenőrizte. Ism
tett neki az aláíró nev
őrnagy pedig, Kristóffy
munkatársa, bizonyosa
zően referált a császárnak a kérvényező felől.

Amikor dr. Tibori János kezembe adta a kérvény xerox másolatát, csupán ennyit jegyzett meg: „Ez a történeti valóság, amelyhez lehet ugyan magyarázó érveket kapcsolni — de felesleges." Ez hát Áchim L. András felmentésének igazi oka és története.

1908. május 3-án újra megjelent

A Békéscsabán gyülekező magyarországi parasztpárti kongresszus hódolattal üdvözli a népállam alapját képező általános, egyenlő és titkos választói jog fejedelmét, a megalkotandó igazi alkotmány atyját I. Ferenc Józsefet, Magyarország dicsőséges királyát.

Felséged hűséges alattvalói nevében:

.....

.....

megbízott

.....

megbízó

ifizetésre kerülő díjból progressziv jöv.adó és községfejl. hozzájár. kerül

apest, 197.....

mására.

a feladat irányítója:

a szerződéshez szükséges előzetes engedély kelte, száma:

népellenes fekete aknamunkáját. Fel fogjuk építeni a népszabadság oltárát, gyermekeink jövőjének boldogulását ... Hozsánna, a magyar fekete föld fehérlelkű rabszolgái, én édes parasztttestvéreim!"

A kongresszuson előterjesztésre került javaslatból:

„A kongresszus kimondja, hogyha a kormány a jelzett plurális és

zatlan, vagy ragalmazó."

Valóban, az új dokumentumok is ezt mondják, de ez már egy másik történet. Egy gyilkossági, magát makacsul tartó, legendának az eloszlatása.

Et quid nunc? Egy szép legendával kevesebb lett. Sajnálom, és csak Goethével tudok válaszolni:

„Nekem kedvesebb a káros igazság, mint a hasznos tévedés. A káros igazság a hasznos, mert

ESCHER KÁROLY

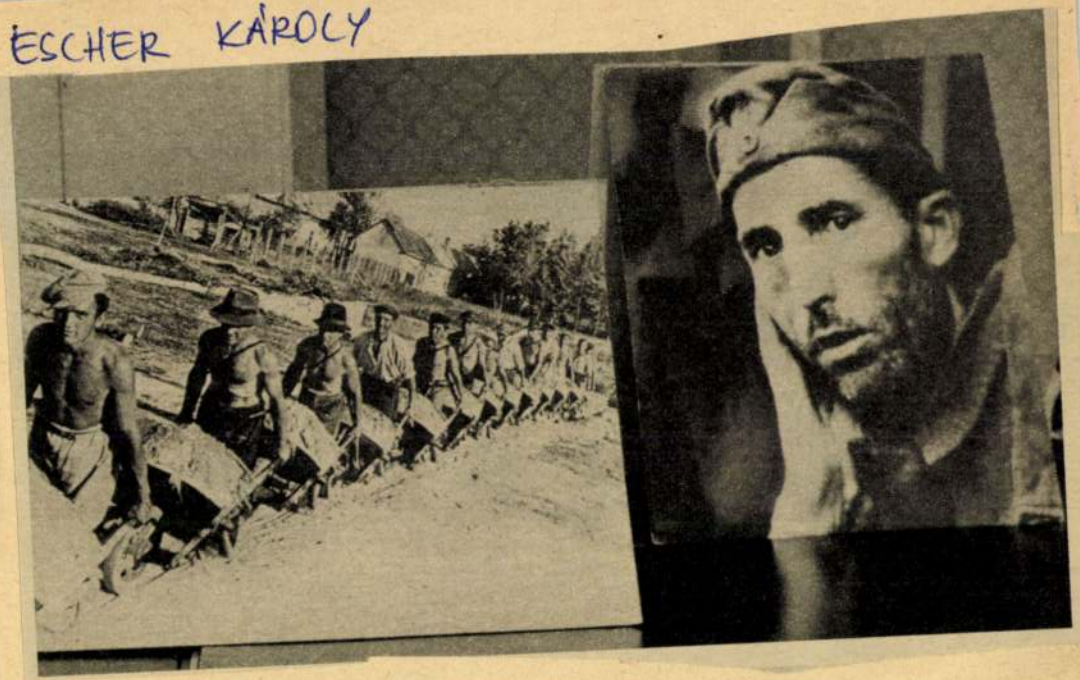

FOTÓ – FÓRUM

Escher Károly, a 14 éve elhunyt nagy magyar fotóművész képeiből láthattunk ezúttal kiállítást. A magyar fotóriport úttörő alakja, az Est-lapok egykori fotóriportere nemzetközileg is ismert és elismert volt. Itthon munkáját érdemes művész címmel honorálták.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ese Katalin, amatőr grafikus

1983 NOV 25

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

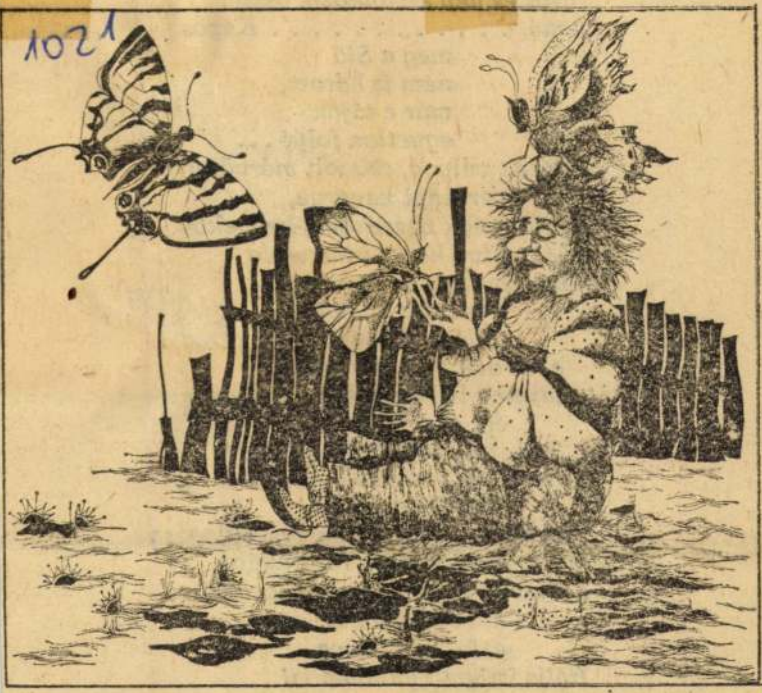

Ese Katalin rajza

vár
Arn

Mes

fölv
s vá
kőb

s
minna itthon volna
égi és a földi!
S ahogy köztük állnék
Sárköz mocsarából tükröz
Isteni Színjáték.
Lapozom . . . Két nyelvnek villogása
átalragyog dombos Baranyába,
s mint az ékkő pontosan szegve
aranya a Duna,
ezüstje a Dráva.
Itália itthon Pannóniába!

AS

ERTLER Ágota

Szombathelyen született.	**1963**	Born in Szombathely.
Végzett a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán történelem-rajz szakon.	**1986**	Graduated from the Teachers' Training College called Berzsenyi Dániel, where she had been majoring in History and Visual Arts.
Diploma a Magyar Iparművészeti Főiskolán bőr- és nyomóipari formatervező szakon.	**1992**	Finished her training at the Colleege of Art and Crafts where she had been specializing in designing and printing leatherwork.
Jelenleg az Iparművészeti Főiskola Mesterképző Intézetének hallgatója. Tagja a Fiatal Iparművészek Stúdiójának.	**1992**	Doing her MA coursework at the College of Art and Crafts. She is a member of the Studio of Young Artists.

KIÁLLÍTÁSOK — EXHIBITIONS

Budapest, Tölgyfa Galéria - Diplomakiállítás	**1991**	Budapest, Tölgyfa Gallery - Exhibition of diploma works
Budapest, Műcsarnok - "Tatarozás"	**1992**	Budapest, Art Gallery - "Renovation"

Geboren in Szombathely.	**1963**	Nata a Szombathely.
Absolvierte sie die Pädagogische Hochschule Berzsenyi Dániel als Geschichte- und Zeichenlehrerin.	**1986**	Diplomata nell" Istituto di Pedagogia Berzsenyi Dáneil di Szombathely, nella facoltà di storia-disegno
Absolvierte sie die Hochschule für Kunstgewerbe als Entwurfsverfasserin für Leder- und Druckgewerbe.	**1992**	Diplomata nell' Istituto dell' arte decorativa. E l'autore delle forme delle produzioni di cuoio.
Heute ist sie Studentin am Institut für Meisterbildung an der Hochschule für Kunstgewerbe. Mitglied des Studios Jugendlicher Kunstgewerbler.	**1992**	Adesso è studentessa dell' Istituto della formazione dei maestri. Membro dello Studio dei giovani artisti dell' arte decorativa

AUSSTELLUNGEN — ESPOSIZIONI

Budapest, Tölgyfa-Galerie - Diplomausstellung	**1991**	Budapest, Galleria Quercia - Esposizione di diploma
Budapest, Kunsthalle - "Renovierung"	**1992**	Budapest,Gelleria delle belle arti - "Restauro"

KOLLEKCIÓ I.
1992. BŐR, SZITANYOMAT

COLLECTION I.
1992. LEATHER, SIFTER-PRINTING

KOLLEKTION I.
1992. LEDER, SIEBDRUCK

COLLEZIONE I.
1992. CUOIO, RIPRODUZIONE CRIVELLO

KOLLEKCIÓ II.
1992. BŐR, SZITANYOMAT

COLLECTION II.
1992. LEATHER, SIFTER-PRINTING

KOLLEKTION II.
1992. LEDER, SIEBDRUCK

COLLEZIONE II.
1992. CUOIO, RIPRODUZIONE CRIVELLO

KOLLEKCIÓ III.
1992. BŐR, SZITANYOMAT

COLLECTION III.
1992. LEATHER, SIFTER-PRINTING

KOLLEKTION III.
1992. LEDER, SIEBDRUCK

COLLEZIONE III.
1992. CUOIO, RIPRODUZIONE CRIVELLO

Erzsébet királyné,

Nagy Lajos felesége
három leányával Kent
Simeon zárai ernst
koporsóján

Repr

Magyar Művelődéstört

I. 357. l.

Revai Lex

VI. ka. 419. l.

HELYSÉG

Sztropkó

VÁRMEGYE

Zemplén

ÓRZÉSI HELYISÉG

Templom

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

Edények

KOR

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

TÁRGY

Csésze

LEIRÁS (ANYAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Erzsébet királyné

Nagy Lajos felesége

műhimző

l.

Tápay Szabó Gizella:

Magyar úri hímzés.

Bp. 1941. 4. l.

Elnök Ur!

Uram!

i a székelyudvarhelyi m. kir. állami
lyát az 1907/908. tanévben jó ered-
hónap kivételével az Országos mű-
az utóbbi öt évben a vajdahunya-
varagó nyert alkalmaztatást.-
ésnél az immár szűnetelt, - 1909. nov.
rettsége gyarapítása végett
első "építő"-ipariskola téli tan-
évvel ezelőtt megnősült. - E
adatok előrebocsátása után áttérek

ESKULLITS Tamás

VIKÁR BÉLA

1859–1984

SOMOGY

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

IRODALOM, MŰVÉSZET

TAKÁTS Gyula, VIKÁR Béla, CSANÁDY János, ERDÉLYI Sándor, JÁNOSY István, SIMON Ottó, HEGEDŰS Sándor, BÁGYONI SZABÓ István, HULES Béla, KÖRÖSSI P. József, KUKORELLY Endre, KORIN Géza, PINCZÉSI Judit versei. – SZABADI Judit: A modern művészet nyelvújítási kísérletei: a szimbolizmus. – KISS Dénes: Vonalak. – GERENCSÉR Miklós: Héja-nász. – PATAK Márta: Amikor a liftek... – TÜSKÉS Tibor: Bulgáriai ceruzajegyzetek. – BODOSI György: Keresztury Dezső: Le-föl. – VALLÓ László: Fekete István utóélete. – LACZKÓ András: Tallózó.

ÉGTÁJAK

SZOPORI NAGY Lajos: Finn kutató disszertációja a pályakezdő Adyról. – HELLAAKOSKI, AGREN, PAWALS, LAINE versei (*Fodor András, Tornai József, Jávorszky Béla, Szopori Nagy Lajos* fordításában.)

SZÜLŐFÖLDÜNK

Aprófalvak, társközségek – beszélgetés VARGA Károllyal, a népfront megyei titkárával. – BENCZE Géza: Adatok egy kaposvári bányahivatal történetéhez. – GULYÁS József: Az esztétikai értékválasztás dilemmái.

FIGYELŐ

Hamlet, befőttesüveggel *(Ézsiás Erzsébet)*. – A hangnem ugyanaz – beszélgetés KOLTAI Róberttel *(Leskó László)*. – Nagy Gáspár: Földi pörök *(Kelemen Lajos)*. – Írószemmel 1982 *(Horpácsi Sándor)*. – Csörsz István: Sírig tartsd a pofád I–II. *(Bekes József)*. – M. Szabó Gyula: Bordásfalak *(Kopházi Ferenc)*. – Eötvös Károly: Balatoni utazás *(Z. Somogyi Erzsébet)*. – Tanulmányok József Attiláról *(N. Horváth Béla)*. – Ormos Mária: Padovától Trianonig *(Szőke Domonkos)*. – Somogyi Múzeumok Közleményei 1981 *(Kőhegyi Mihály)*. – A Dunántúl településtörténete IV. *(Paál László)*.

1919—MŰTÁRGYAK SZOCIALIZÁLÁSA

Mű. Mag
1969/3

A Tanácsköztársaság számos intézkedése közül is kiemelkedik a műtárgyak szocializálása. A magyar történelemben először vették állami tulajdonba a különböző gyűjteményekben felhalmozódott művészeti, muzeális értékeket, műkincseket. Bár a Tanácsköztársaságnak több intézkedése is érintette a múzeumokat, talán egyik sem keltett olyan visszhangot, mint ez. Nem véletlen, hogy a szocializálást végrehajtó szakemberek, muzeológusok ellen hosszú évekig tartó hajszát folytatott a tanácskormányt követő ellenforradalmi rendszer.

A szocializálás végrehajtása igen nagy munkát, apparátust igényelt. A bizottságnak és általában a műkincsek szocializálásának lelke *Kentzler Hugó*, a Szépművészeti Múzeum őre volt. A bizottság tagjai között olyan kiválóságok voltak, mint a később világhírre emelkedett *Tolnay Károly*, *Wilde János* és a Firenze festészetével foglalkozó *Antal Frigyes*.

A műtárgyak szocializálását országszerte albizottságok végezték. Első lépésként zárolták a gyűjteményeket, majd leltárba vették a tárgyakat. Ezt követte a műtárgyak elszállítása a kijelölt múzeumba. Munkájuk eredményeit kitűnően reprezentálta a szocializált műtárgyak 1919-es, műcsarnoki kiállítása. E kiállítás páratlan jelentőségét senki sem vitatta, alapos és méltó értékelése mégis mindmáig várat magára.

A bizottságnak, feladata teljesítése közben, helyenként valóságos felderítő munkát kellett végeznie. A műcsarnoki kiállítás katalógusának futólagos áttekintéséből is nyilvánvaló, hogy a kiállításon szereplő értékektől tulajdonosaik nem egykönnyen váltak meg. Mindent elkövettek, hogy a bizottság elől elrejtsék azokat. A legfantasztikusabb helyek szolgáltak a tárgyak rejtekhelyéül. Viszonylag a legkevesebb gondot a hitbizományi anyag számbavétele, leltározása okozta, ugyanis leltárai egy-egy példányát a megyei törvényszékek őrizték. Ugyancsak könnyebben ment a különböző kiállításokról ismert, jelentősebb gyűjtemények számbavétele (pl. az esztergomi kincstár, a fraknói Esterházy-gyűjtemény stb.). Helyenként, mint például Fraknón, a helyi események is elősegítették a szocializálás zavartalanságát. Fraknón a herceg, a lakosság dühétől tartva, biztonságosabbnak látta, ha gyűjteménye Budapestre kerül.

A Batthyány grófok csákányi és németújvári műkincsei korábban már szerepeltek tárlatokon, kiállításokon. Ez úton azonban csak egy-egy jelentősebb alkotás vált országszerte ismertté. A gyűjteményre tulajdonképpen az 1912-es Vas megyei Műtörténeti Kiállítás alkalmával terelődik a figyelem. A kiállítás legnagyobb meglepetését idősb *P. Brueghel: Keresztelő Szent János Prédikációja* és az ugyancsak e gyűj-

(Foto: Kárász Judit)

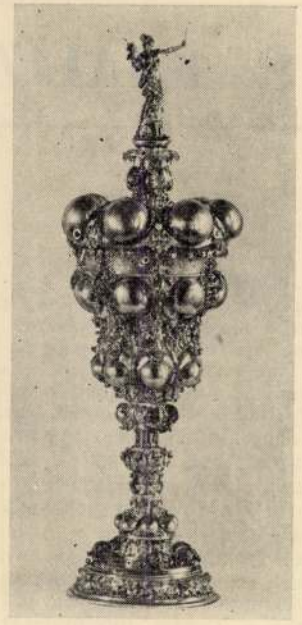

teményből származó XV. századi, ún. *Rokkás Madonna* bemutatása okozta. A kiállítás kikölcsönzött tárgyairól szabályos átvételi jegyzék készült. A nagycsákányi és a többi Vas megyei kastély műkincseinek szocializálását e jegyzékek alapján végezték. Ha azonban e jegyzékeket összevetjük az 1919-ben, a szocializáláskor készült leltárakkal, szembetűnik, hogy az 1912-ben szereplő tárgyak egyike-másika – mint pl. a Brueghel-kép, négy bronzszobor—hiányzik az 1919-es jegyzékből. A kevésbé érdekes tárgyak azonban rendben a helyükön voltak. A szocializálást végző *Kentzler Hugó* és *Miske Kálmán* sehogy sem akadt rá a Brueghel-képre és négy mellszoborra. A gróf távollétében a kastély gondnokánál tudakolóztak, aki először azt állította, hogy a Brueghel-képet az uradalom trágyadombja alá rejtette, később azonban bevallotta, hogy Batthyány Iván még novemberben a szombathelyi püspökvárba vitette őket. Végül is a szombathelyi direktórium segítségével a püspökvár régiségtárnak nevezett lomkamrájában bukkantak rá arra a keskeny ládára, mely a világhírű képet rejtegette.

A szocializálás révén a múzeumokban sok tárgy gyűlt össze. Ezek leltározása sok gondot okozott a múzeumok dolgozóinak. Különösen az igen nagy számú és addig csak alig-alig ismert iparművészeti anyag feldolgozása ütközött nehézségekbe.

Az ellenforradalmi kormány ugyan első intézkedései között semmisnek mondta ki a Tanácsköztársaság szocializálási rendelkezését – a tárgyak visszaadása, azonosítása és a velük nemritkán felmerülő nemzetközi problémák rendezése még hosszú éveket vett igénybe. A szocializáló bizottság vezetője és tagjai ellen, jelenlétükben vagy nélkülük, bűnvádi eljárás folyt. Ezért a szocializálással kapcsolatos iratok egy része a bíróság különböző fórumaihoz került, s így legtöbbjüknek nyoma veszett. Az Iparművészeti Múzeum különböző raktárai – a mintegy ötezer darab szocializált műtárggyal – teljesen megteltek. A képzőművészeti gyűjtemények – ugyan nem gyarapodtak olyan nagy anyaggal, mint az iparművészetiek és a történetiek – elhelyezése csak a város különböző pontjain levő raktárakban vált lehetségessé. A leltározás és az azonosítás elhúzódása miatt annyi idő telt el, hogy közben egyes helyeken – mint az Iparművészeti Múzeumban – előrehaladt az anyag tudományos feldolgozása is. A proletárdiktatúra idején „tartós szabadságra" küldött *Végh Gyula*, az Iparművészeti Múzeum akkori igazgatója, a begyűjtött anyag számos olyan darabját másolta le, melyek eredetije időközben elpusztult, vagy külföldre került. A begyűjtött műtárgyak egy részét – mint például az esztergomi, fraknói kincseket – még a múzeumon belül is rejtekhelyen őrizték, feltehetően a múzeum alsó pincéjében.

A visszaszolgáltatást bonyolította a trianoni békeszerződés döntése az ország határaira vonatkozóan. Végh Gyula az 1940-es években megjelent emlékezéseiben így ír: „*Tekintettel arra, hogy Fraknó vára, ahol azelőtt az Esterházy-kincstárat őrizték, a békeszerződés értelmében Ausztriának jutott, azzal a kéréssel fordultam Esterházy herceghez, hogy a hitbizományi kincstárat ne engedje külföldre szállíttatni, hanem hagyja meg továbbra is letétképpen az Iparművészeti Múzeumban. Nagy Emilnek, a herceg akkori jogtanácsosának tanácsára a hazafias szempont mellett hangsúlyoztam a gazdaságit is*", hogy csak azok a műtárgyak „*lesznek adómentesek, amelyek múzeumban vannak elhelyezve. Ez az érv hatott is. Megkötöttük a letéti szerződést és az Esterházy-gyűjtemény az Iparművészeti Múzeumban maradt...*"

Hasonló szerződés jött létre a Szépművészeti Múzeum akkori vezetői és gróf Batthyány Iván között Brueghel világhírű képére és a Rokkás Madonnára vonatkozóan, valamint más nagyobb és kisebb jelentőségű műtárgyra is.

Noha az ellenforradalmi kormány első intézkedései között eltörölte a szocializálást, hatását mégsem tudta teljesen megsemmisíteni, hiszen az akkor begyűjtött anyag jelentős részét a felszabadulás a múzeumokban találta, s az államosításokkal a magyar nép tulajdona lett. Így a Tanácsköztársaság a fentiekkel jelentős, pótolhatatlan nemzeti értékeket mentett meg.

Katona Imre

Kis magyar Mosoly Albuma

Kiállítás a kecskeméti Fotográfiai Múzeumban

Hat-hétszázezer gyereket fényképezhettek talán le Budapest patinás fotóműtermében, a Mosoly Albumánál. Van, aki e nevet nem ismeri? A kicsit geil, de a jövedelmezőséget illetően kétségtelenül sikeres elnevezés az üzlet eredeti tulajdonosának, Grósz Józsefnek köszönhető. A jeles mester 1928-ban nyitotta meg gyermekfényképészetét a Lipót (majd Szent István) körút 12. alatt. A bolt csak jóval később, 1952-ben, az államosítás alkalmából költözött innen tovább, a nem túl messzi Nyugati tér egyik sarokházába.

Hetvenkét év, naponta – mondjuk – harminc gyerek. Elképesztő sokaság. A temérdek portré közül évente egyetkettőt választottak ki a Magyar Fotográfiai Múzeum muzeológusai: a kecskeméti kiállítóterem falán június elejéig ki-ki szembesülhet a lehangoló ténnyel, hogy minden gyerek tulajdonképpen egyforma. Vagy csak a Mosoly Albuma tette őket egyformává? Ahogy ott ülnek kis ruhácskáikban, réveteg mosollyal szorítják magukhoz az obligát mesekönyvet, a telefont, esetleg kis kezüket lehetetlen tartásban pihentetik a legfőbb díszletelemen, a hatalmas abakuszon? Mind mások persze, mégis egyformák. Felnőttesek, természetellenesek, mintha teljesíteni akarnák szüleik elvárását, hogy így őrizzék meg arcvonásaikat a jövőnek.

Réveteg mosoly, obligát mesekönyv

A Fotográfiai Múzeum mégsem volna az, ami, ha megelégedne a gyerekfotók sorba rendezésével. Ők még ellenpontozzák is a látványt: minden egyes képhez kommentárt fűznek, természetesen ugyancsak kronologikus sorba rendezett fényképek formájában. A legnevesebb magyar fotóművészek – például Escher Károly, Rév Miklós, Reismann Mariann – életképeit, megrázó riportfotóit, ellesett pillanatfelvételeit tették a „röhögősök" alá. Ahogy írják, ez „nem dokumentálás, nem történelemóra. E képek csak igaz és elgondolkoztató lenyomatok az 1928–1989 közötti időszakról."

Nem történelemóra? Dehogynem. 1930: Halott kisgyerek a ravatalon, 1931: Zeppelin Budapest felett, 1938: Felvidéki bevonulás, 1940: Zsidó és baloldali munkaszolgálatosok, 1941: Pincérverseny, 1943: A keleti fronton, Minszk előtt – és így tovább. Az 1944-es képen egy fehér köpenyes férfi elmélyülten dolgozik emeleti lakása asztalánál, csak éppen a ház végződik a semmiben: egyszerűen hiányzik a fala. Az 1945-ös év mosolygós gyerekére egy Auschwitzban született csecsemő képe felel, az ötvenes évek mosóvászon ruhácskában feszítő modelljei alatt fekete autó, békenagygyűlés girlandokkal és semmibe meredő tekintetekkel, a Népstadion építése ragyogó napfényben, majd a Rákosi Mátyás Hajó- és Darugyár csillagfestő szakmunkása sorjázik. És a hatvanas évek? Amikor úgy tűnt, ez már örökké így lesz? A pesti napfogyatkozás, az ébredő Boráros tér, a golyóálló gangon tipegő, miniszoknyás menyasszony? Aztán Brezsnyev, a pártoktatás barkós káderei, a Trabant, az orosz katonák gyűrűjében erőlködő ligeti vagány? Esetleg a 69-es fricska, az Ember a Holdon, ahol az elmosódó ködöt sugárzó televízión egy bekeretezett gyerekkép vonzza a tekintetet? És a végállomás, a Fidesz 89-es ülősztrájkja a kamerák kereszttüzében álló Kövér Lászlóval?

Mi ez, ha nem történelemóra?

Ami pedig az abakuszt illeti: egy 1944-es képen látható először a gyerekek válláig érő, roppant kellék. A hetvenes évek végéhez érve, a színes fényképezésnek hála az is kiderül, hogy piros.

N. Kósa Judit

árolt három nigériai
tólag csak a lagosi
yeztetés során derült
rgó műtárgyakat tör-
in lopták el. Az eset
a Nok-szobrok úgy-
istán vannak, s a
imogató UNESCO
mzetközi kulturális
a védett műtárgyak
listák – tiszteletben
l. Ettől függetlenül a
ok Párizsban marad-
ı fogalmazott: fenn-
isára.

Dési András

ve

a kiállításon minden-
irizsi utca képe tűnik
ban Hector Guimard
zült, kígyózó formá-
etróállomás-bejáratá-
rd, Toulouse-Lautrec
ival, érzékeltetve a
ó, modernizálódó vá-
a mulatók dekadens
it. Brüsszel, Helsinki,
ow, Bécs, München
iparművészeti úttörő,
y pazar lakberende-
irgyait felsorakoztató
York mellett érthető-
dapest is kiemelt sze-
kap. Az eredeti ma-
szecessziót Lechner
ıek a nemzeti identi-
ereső Posta-takarék-
ira, a mai Nemzeti
Zsolnay-kerámiái,
festménye, Vaszary
önyvillusztrációja és
lái képviselik.
legkitűnőbb londoni
ırra a megmagyará-
ımely az art nouveau
ıgáns belga–francia
, négyszögletes oszt-
lője, a Jugendstil kö-
erül a kérdés, vajon
ınak a megnyilvánu-
talán szó?
Albert Múzeum Art
július 30-ig látható,
, szerdánként este fél
k a belépő 7,50 font.
s

R. Hahn Veronika

élő Vlagyimir Bu[illegible]kij tartott előadást. Az író elmondta, hogy ha az ember az Egyesült Államokról kíván információkat szerezni, akkor közvélemény-kutatásokat kell olvasnia. Ha Németországról, statisztikákat kell böngésznie. Franciaországról kiváló képet adnak a legfelső körökben is terjedő pletykák. Oroszországra viszont mindig a legutolsó vicc a leginkább jellemző. Ez pedig így szól: mint az az állatmeséből ismert, a róka megkörnyékezi a szájában sajtot tartó hollót. Azt kérdezi tőle: Putyinra szavazol vagy nem? A holló hümmög. A róka ismét kérdez: Putyinra szavazol? A holló megint csak hümmög. A róka harmadszorra: Putyinra szavazol? Ekkor a holló azt mondja: igen. A sajt szokás szerint kiesik a szájából, a róka elszalad azzal. A szomorú holló pedig így tűnődik: na és ha nemet mondtam volna?

Bukovszkij szerint ez az állatmese bárminél jobban tükrözi a jelenlegi orosz valóságot. Azt a valóságot, amelyre az a jellemző, hogy egy volt kommunista és egy KGB-ezredes között kellett választania az orosz hollónak. Mert ki is ez a Putyin? – tette fel a kérdést Bukovszkij. Így válaszolt: senki úr, KGB úr. Putyin megígérte a katonai kiadások emelését, megígérte a középiskolások katonai képzésének – amely Gorbacsov alatt megszűnt – újrateremtését. A múlt év végén a jelenlegi elnök a VCSK (az egykori politikai rendőrség) születésének 60. évfordulóján olyan beszédet mondott, amelynek az volt a lényege, hogy ez a szervezet, miként testvérszervezetei is, mindig az orosz emberek érdekeit képviselte. Sztálin árnyéka, Sztálin szelleme, a sztálinista mentalitás fenyegeti tehát ismét Oroszországot, mondotta Bukovszkij.

Nem érdemes azon vitatkozni, hogy a nácizmus vagy a szovjetrendszer áldozatainak száma nagyobb-e, mert a lényeg ugyanaz: mindketten társadalmi rétegek pusztítását célozták meg, a szovjetek osztályokét, a nácik faji csoportokét, és mindketten átalakították a társadalmat.

Nicolas Werth, A kommunizmus fekete könyve egyik – a szakértők által legjobbnak tartott – fejezetének szerzője arról beszélt, hogy hét évet töltött először a Szovjetunióban, majd Oroszországban, a levéltárak, archívumok megnyitása Moszkvában érte őt. Nagy megdöbbenést okozott számára az a hatalmas írott anyag, amely ezeken a kutatóhelyeken eléje tárult. Kutatásainak eredményeként Werth megállapította, hogy számos fontos mozzanat emelhető ki a kommunista népirtás elemei közül. Ilyen például a folyamatosság. 1917–1918-ban – még Lenin alatt – kezdődött a táborok felállítása történész is felszólalt. Kun Miklós egyebek között arról beszélt, hogy *A kommunizmus fekete könyvét* 1999. november 7-én mutatták be Moszkvában. A mű jelentős részben a Soros Alapítvány támogatásával jelent meg. Abban az országban, amelyben a kommunizmusnak több tízmillió áldozata volt, mindössze 300 példányban fogyott el ez a könyv, a sajtó pedig agyonhallgatta – hangsúlyozta a történész. – Nem az a fő baj – mondta –, hogy egy KGB-ezredes irányítja az országot, hanem az, hogy a régi rendszer támad föl. Az a rendszer, amelyben – s egyúttal a világtörténelemben – egy Lenin–Trockij-levélváltásban bukkant fel először a koncentrációs tábor kifejezés.

Zinner Tibor Színes könyvek című előadásában arról beszélt, hogy a politikai jogokat tipró különféle színű művek 1927-től jelentek meg Magyarországon. 1927 és 1936 között négy vörös könyvet adtak ki a baloldaliak ellen. A harmincas évek zöld könyvét a nyilasok adták ki. 1947-ben fehér könyv jelent meg a magyar polgári erők ellen. Ez után következett a szürke könyv, amely a MAORT-per anyagát tartalmazta. 1949-ben Mindszenty bíborost hívatott lejáratni a sárga könyv. 1949 őszén a Rajk-per anyagát tartalmazta a kék könyv. 1957-ben négy darab fehér könyv volt hívatva lejáratni az 56-os forradalmat. Ezt követte a Nagy Imre-per fehér könyve, majd tizenöt megye helyi „ellenforradalmi összeesküvéseit" feltáró fehér könyvek.

Markó György a Történeti Hivatal működésének nehézségeivel ismertette meg a hallgatóságot, utalt rá, hogy e problémák azt is tükrözik, hogy a magyar társadalom a kommunizmus ügyében nem fogadja el a kollektív bűnösség vádját, ezért a történettudomány részéről árnyalt megközelítésre van szükség.

Andrzej Paczkowski lengyel történész érdekes összehasonlítást végzett a lengyel, a cseh és a magyar történetírás problémái között. Szerinte mindhárom ország történészei bizonyos „csúcsok" körül munkálkodnak a leginkább. A magyarok 1956-ot, a csehek 1968-at tartják a kommunizmus elleni harc legfontosabb eseményének. A lengyelek viszont 1956 mellett 1968-at, 1970-et és 1980-at is. Ezen túl hallatlanul fontosnak tartják azt a szerepet, amelyet II. János Pál pápa játszott a kommunizmus ellen vívott harcban. Mindezek eredménye, hogy a lengyel történetírás bizonyos vonulata szerint a lengyelek játszották a legfőbb szerepet a világkommunizmus megdöntésében. Ebben a felfogásban a romantikus lengyel történetírás hagyományai folytatódnak.

H. L.

ESCHER KÁROLY FOTÓ M.

francia és holland kiállításokon. Díjakat, oklevelet kapott Münchenben Amsterdamban, Brüsszelben 1920. Münchenben Weisingernél, 1926. Rómában a Libereria Wilsonban † 1939. Párizsban a Művészházban volt egyéni kiállítása.

† a Europa mai városában.

Emlékiratait mindig gyűjtő vagy plasztikában eredeti magyarságban kezelte, magyar anyagban dolgozta ki, a keresztkérmeket

† 1939 Párizsban Szent Kristóf-szobrát kiállítás.

negativban mutatta.
Összes érmei öntőtők.
Sok szobrászkodott a ré-
mekeivel. Az
Európai múzeumokba
és éremgyűjteményekben Bécsben/művei van.
A Lipcsei Képzőművészeti múzeumban
Karádi Nagy Lili
üdvözlet br. és Prágának terrac. mokka
Kürdi arcképek br.
plakettje és több bronz
érme, ~~kerültek~~
az párizsi érmészeti mú-
zeumba kiplantálva
művei vannak

Ercö (festő, grafikus) ugyanitt.
1922. a münchani J. Hill
adományaként egyik harma-
dik díjat.

1926. Vitéz Kézi. Román
Iean a Librería
Wilson salonjában

X s 1911-ig iparművészeti munkáit Paszton Viktor gyűjteményében kiállítva.

(Akkor főleg plasztikus fabefejezéssel foglalkozott szerző tanulmányait.)

Louis Corinth után

F az akadémiáig majd Rómában.

s az iparművészeti technikumi vezető tanárjaként is.

-

Olga,

Esso Ernébet, nobrain, grafikus, iparművész, sz. 1883. Jánosházán (Vas m.) 1919-ben Berlinben a Szecesszió akadémiáján tanult; X 1913-14. a téli szünetben Párizsban képezte magát. Frauenchiemsee-ben [1916] Hornpolitz Mária Dasio művészeti volt # arnaud két évig Berlinben dolgozott. Azóta állandóan Münchenben él, hol 1918-tól évenként részt vett a Glaspalotai Kiállításokon, továbbá egyéb német városok, angol, olasz, [illegible]

[Münchenben]

ESSEŐ ERZSÉBET.

Szobrászművész. Született 1883-ban Jánosházán. Tanulmányait Berlinben a Secessio-Akadémián Lovis Corinth vezetése alatt kezdte, 1911-ben. 1913—14-ben Firenzében az akadémián és Rómában dolgozott, 1916-tól kezdve pedig Münchenben, ahol az éremművészet technikai részét tanulta meg. Állandóan Münchenben él, ahol 1918-tól kezdve évenként részt vett a Glaspalast tárlatain, továbbá az egyéb német, osztrák, angol, olasz, francia és holland városokban rendezett kiállításokon, de többször szerepelt a budapesti tárlatokon is. Számos díjat, oklevelet és érmeket nyert Münchenben, Amsterdamban, Bruxellesben; Budapesten a Műcsarnokban pedig Halmos Izor kisplasztikai díját kapta meg 1930-ban. Érmei a legkülönbözőbb európai muzeumokban és éremgyüjteményekben.

Műcsarnok
1939.

Escö Erzsébet

Geboren zu Jánoshása (Kom. Vas), aus alt-adeliger ungarischer Familie, als Gutsbesitzerstochter. Begann ihre Studien 1911 in Berlin an der Secessions-Akademie, arbeitete 1913–14 in Florenz, um sich 1915 in Ungarn der Verwundetenpflege zu widmen. Im Jahre 1916 nach München gekommen, lernte sie 3 Monate lang bei Max Dasio die Medaillenr. Technik. Ausser den ersten 2 Jahren in Berlin, keine Korrekturen erhaltend, erhielt sie mehrere Preise so vom Bayerischen staatlichen Münzkabinett in den Jahren 1919–1920–1922 u. 1924. An den Ausstellungen in Budapest, München, London, Rom, Paris, Berlin, Dresden, Köln, Stuttgart, etc. teilnehmend, beschickte mehrere in- u. ausländische Museen Werke von ihrer Hand. Die Medaillen sind alle in Original-Grösse in Gips oder Plastilin modelliert u. im Gipsnegativ u. Positiv fertig gearbeitet, die kleineren nur Negativ geschnitten. Sämtliche Medaillen sind gegossen. Frau von Escö ist in erster Linie Kleinplastikerin und hat auch mehrere Porträtbüsten verfertigt.

Ihr Passagegroschen 199. E – 206. L.

28,29.+

Igen sik. művé felsorolva.

T. 3601.

öző rangfokozatú három tengerész-
s hajóépitő gyalogságot látunk, mig
ek föl. Felirata:

ILLERIE U. SCHIFFBAU-CORPS

dtner.
g und Eigenthum der Kunsthandlung

k. 33.6 : 25.3 cm.
ner: Die k.k. Oesterreich´sche Armée
irung in Wien.

l.

Budapest. 1932 6/4

Kedves Jóakarata Uj!

Idezárva küldöm Ernő
Gyurka életrajzát, saját kezem
data alapján. —
Természetesen ilyenkor adat és né-
hol helyesbítésekkel van minden
dése mellékva. —
Kiváló Tisztelettel

Procopius Kálmán

Esseö Erzsébet

Esseö Erzsébet, született Jánosházán (Vas m.) régi magyar nemes családból ,mint földbirtokos leánya. Tanulmányait 1911-ben Berlinben a Secessi Academián kezdette ,1913-1914-ig Firenzében dolgozott, hogy magát a köfaragó technikában is kiképezze ,mig a világháboru alatt 1915-ben a sebesült ápolásnak szentelte magát. Münchenbe 1916-ban ékezve, három hónapig tanulta Dasio Max-nél a Medailleur-technikát,a nélkül ,hogy az első két évet kivéve Berlinben korrekturát kapott volna és már ezen időben több dijat nyert. Igy a bajor állami éremtártól az 1919,1920 és 1922 években, és 1924-ben a budapesti kiállitáson. Budapesti, Müncheni, Londoni, Romai Párizsi ,Berlini,Dresdai, Kölni,Stuttgarti stb. kiállitásokon állandóan részt véve ,több bel és külföldi museum ~~xxxxx~~táltala készitett müvekkel bir. Az érmek mind Gyps vagy plastilinben ~~xxxx~~ eredeti nagyságban készitettek és Gyps negativ vagy positivben dolgoztatnak ki,mig a kissebbek negativben vannak metszve. Összes érmei öntöttek.

Procopius Béla
őexcellentiájának
Kőrléte

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Münchenben élő magyar származású éremművésznő. Érmein a német éremművészek, különösen Götz hatása érződik az első időkben. Első igazán szép alkotása, melyet két változatban is elkészitett:
"ÖNARCKÉPE" volt.-Kompozicióiban a gondolat, az érzés
dominál. 54.old. 1.kép. 61.old. Fekete repr.

GOSZTONYI JÓZSEF: A ... századi magyar éremművészek külföldön 56.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

MDK

Esseö Erzsébet, szobrász.

szül. 1883 -ban Jánosházán. Berlinben, a Secessio-Akadémián Lovis Corinth vezetése alatt kezdte tanulmányait. /1911./ Firenzében 1913-14 az akadémián és Rómában dolgozott. Állandóan Münchenben él. 1918-tól évenként a Glaspalasttárlatain szerepel, továbbá Német.o. Ausztria, Angol-, olasz francia és holland városok kiállításain. Sokféle díjat nyert. Érmei Európa sok muzeumában és éremgyüjteményében.

Karyatida. 1925. Bronz.

Mücsarnok.-Őszi tárlat. 1939. okt. 8.-nov. 19. Kat.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Érmein kitűnő képmásokat látunk, míg a hátlapok kompozíciói az ábrázoltak jellemére és életművére utalnak. Minden egyes képmásban, kompozícióban a gondolat, az érzés dominál. Számos művészi éremportrét készített. Így: "R.STRAUSS"-ról is. 54.old

BOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 5?.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Esseő Erzsébet az első magyar éremművésznő, aki az élvonalba küzdötte fel magát. Művei a világ minden tájáin, múzeumok és magángyüjtők megbecsülését vivták ki, ezzel is bizonyitva tehetségét és rangját az éremművészetben. 1954-ben halt meg Münchenben. 55.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társukat Evkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Érmei kivétel nélkül öntött érmek, eredeti nagyságban gipszbe, vagy plasztilinbaxágyxxxx mintázva; a kisebbek negatívba vésve. Érmei általában kis példányszámban készültek, azért nehezen hozzáférhetők, lülönösen a spost-érmei.- 55.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

1883-ban született Jánosházán, művészi tanulmányait 191
1911-ben kezdte a berlini Secessions Academie-n, majd
Párizsban folytatta. 1913-14-ben ~~xxxxxxxx~~ firenzei és
római tanulmányút után 1915-ben hazatért Magyarország
ra és idejét a világháború sebesültjeinek ápolására
szentelte. 54.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek
külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
1974.

Esseő Erzsébet szobrász

Iparművészeti Muzeum megvás rolta "Pinguinek" c.terrakottáját.

Pesti Hirlap 1931.III.17.

Esseö Erzsébet

Szerepelt a dunaszerdahelyi Tavaszi találatán.

d.O. 1931. IV. 26.

Esseő Erzsébet rajzóra

Kiposztikával nyerte el a Nemzeti Szalon téli tárlatán

Új Magyarság 1938 I. 25

Esseő Erzsébet nobrás

Münchenben él.

Képeit a Neurati Szalon

fél. Tárlatain

Nyíró 1938 I. 25

ESSEÖ ERZSÉBER, éremművész

Az Éremkedvelők Egyesülete/ÉKE/1930-ban Magy.Éremművészeti Egyesület lett/MÉE/.Évenként tagjaiknak egy-egy magy.művész által készitett plakettet adott. Év,-sorszám,egyesület beütve.
1922.-WSSEÖ ERZSÉBET:-Soproni népszavazás.-!o mm. Kerk.-Bronz. 8.old.

SZIGETI ISTVAN: ÉKE plakettek 7.old

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XI/.1955. ------ dec. 1.sz. Bp.

Eseő Erzsébet MDK

Édesanyám, bronz

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Eseő Erzsébet MDK

Patrona Transsylvaniae, vasöntvény

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

M.D.K.

Esseő Erzsébet

815. Angyali üdvözlet. Bronzszobor. 29.7 cm.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 88. l.

MDK

Esseö Erzsébet, szobor

Kariatide. Bronzszobor.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 46.1.

MDK

Esseö Erzsébet, szobrász

Braziliai sörényes farkas.	Terrakotta.
Tanulmány.	Angol cem.
Kalotaszegi menyecseke.	" "

Nemz.Szalon.-Téli tárlat. 1938 jan.-febr. Kat.

MD K

Esseö Erzsébet, szobrász.

Érmek.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 20. l.

Esső Erzsébet

Testvérek, gipszplakett

Miesarnok 1916. tavaszi tárlat

Esső Erzsébet MDK

Édesanyám, vasszobor

Madonna, bronz

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

MDK

Esseő B.

A Münchenben élő Esseő B. egyike a modern magyar érmészet képviselőjének.

Schulek Alfréd dr.: Érem- és Plakettkiáll. az Iparművészeti Múzeumban.

Magyar Iparművészet, 1924. 54.l.

Basso B.

MDK

Esseő Erzsébet

Magyar Müvészet 1926. 419.l.

MDK

Esseő Erzsébet

Szobrai az Ernst Múz. 93.-ik csoportkiállitásan.

Gál Endre dr.: Az Ernst Múzeum ...

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 11-12.lap

MDK

Esső Erzsébet

Vak ifjú. Bronzszobormű.
Testvérek. Gipszplakett. Mgt.

KMT 1916. tav.kiáll. 35.lap

MDK

Esső Erzsébet

Művészet 1915. 155.1.

MDK

Esseő Erzsébet

Képzőművészet 1931. 41.sz. 141.l.

Esső Erzsébet.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1927-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Esseő Erzsébet

Érmei és plakettjeivel gyarapodott a Szépm. Múz.1926-ban.

Cikk: A Szépm.Múz.gyarapodása 1926-ban.

Magyar Művészet, 1927. 2.sz. 112.l.

Esső Erzsébet.

Müveiből kiállitást rendezett a Nemzeti Szalon 1910-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

M.D.K.

Esseő Erzsébet

/A cikk egyik helyén Eszelő Erzsébetnek irja a nevet./
Bronzaktjának repr.-ját bemutatja a lap.
Ernst-muzeum kiállitás.

Három iskola c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1927. nov. 6-12.
XVII. évf. 45. sz. 28-29. lap.

M.D.M.

Esső Erzsébet

MDK

Vasérmek

Bronzérmek

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

Esső Erzsébet MDK

Hungaria érmek,Vasérmek

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Esseő Erzsébet

Képzőművészet 1931. 41. sz. 141.l.

Esső Erzsébet MDK

Náray-Szabó fiuk, vasplakettek

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Esseő Erzsébet

Magyar Iparművészet 1934. 85.1.

MDK

Esső Erzsébet

Képmás szoborsdve a Műcsarnok kiállításán.

Művészet, 1918. 53-54.l.

MDK

Esseő Erzsébet

Herczeg G.: Vászary János és az - Ume kiállitás a Hagen-szövetségben. /Bécsi levelek/. Ujság 1928. jan. 15. 6.l.

Esseő Erzsébet

MDK

Karriatide, bronz

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Esső Erzsébet

Pingvin, terrakotta

Műcsarnok 1934 téli kiállítás

Esseő Erzsébet MDK

Női akt, terrakotta

Mücsarnok 1934 Téli kiállitás

Esseő Erzsébet szobrász

Ernst Múz. kiáll. XCIII. 1927.

Esseő Erzsébet

MDK

Érmek

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Edső Erzsébet MDK

Juhászbojtár, terrakotta

Oroszlánkölyok, terrakotta

Ebédvivő menyecske, terrakotta

Műcsarnok 1934 Téli kiállítás

Esső Erzsébet MDK

Érmek és plakettek

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

MDK

Esseö Erzsébet szobrász

Szobormüvével vett részt a Mücsarnok 1934. évi téli tárlatán.

(m.v.): A Mücsarnok téli tárlata.

Nemzeti Ujság, 1934.Jan.13. 11.lap

MDK

Esseő Erzsébet, szobr.

Ybl E: Iparmüvészet és szobrászat a Györgyi K. eml.kiáll.on. MI. 1934. 84-86. l.

Esső Erzsébet MDK

Arcképtanulmány, szobor

Mücsarnok 1915. tavaszi kárlat

MDK

Esseö Erzsébet

UME bécsi kiáll. 1928.

MDK

a Társaság tagja

Fedő l. Társ. Kiáll. M.Szol. 1926. ápr.

MDK

Esseő Erzsébet szobr.

Gerő Ödön cikke. MI, 1934. 83. l.

MDK

Esseő Erzsébet

Magyar Művészet 1926. 7. sz. 418.l.

MDK

Essö Erzsébet, ip.müv.

ezuttal nem szerencsések bemutatott tárgyai., butorai. Emlekeztetnek nemet divatlapok használati targyait ábrázoló képekre.

Farkas Zoltán:
A Nemz.Szal. tavaszi kiállitása.

Vasárnapi Ujs. 25.sz.1911. 58.évf. 498.l.

Esső Erzsébet

MDK

Érmek és plakettek

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Essö Erzsébet

Iparművészeti Múzeum új szerzeményei-
nek kiállításán munkája szerepelt.

NM. 929.X.20.

Essegó Erzsébet

Iparművészeti Múzeum új szerzeményeinek kiállításán munkája szerepelt.

BH. 929. X. 20.

Esseő Erzsébet
szobrai.

** **Éremkiállitás Párisban.** *Párisból* táviratoznak, hogy a francia pénzverde palotájában nemzetközi éremkiállitás nyilt meg. A kiállitáson nagy feltünést keltettek Esseő Erzsébet magyar müvésznő sikerült munkái.

Lipaj
1929 VII. 7

Magyar királyi állan

Iktató-szám..... 19...

.....osztály.

A beadvány { száma.....
kelte .....
beérkezése .....

Tárgy:

.....db melléklet .....csomag .....súly

Esseő Erzsébet
szobrász

— **Magyar siker a párisi nemzetközi éremkiállításon.** A francia pénzverde párisi palotájában nemzetközi éremkiállítás nyilt meg. A kiállításon nagy feltünést keltettek *Esseő* Erzsébet magyar művésznő sikerült munkái.

Uj Idők
1929 VII. 7

Magyar királyi állar

Iktató-szám..... 19...

.....osztály.

A beadvány { száma.....
kelte .....
beérkezése .....

Tárgy:

.....db melléklet .....csomag .....súly

Essö Erzsébet

Iparművészeti Muzeum újabb szerzeményeinek kiállitásán munkája szerepelt.

M.929.X.20.

Esseö Erzsébet

szerepelt a Művészek Tavaszi Estjén.

Lipót 1931. IV. 26.

Esseő Erzsébet

Szerepelt a Nyíregyházi Tavasz találatán.

BH. 1931. IV. 26.

Esseő Erzsébet

szobrász

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - szoborral szerepel. Kisplasztika

Magyarság
1930.XII.21.

Esseő Erzsébet

. *Esseő Erzsébet*, a plakettművészek egyik legtehetségesebb fiatal hajtása, Münchenben él. A háború utolsó éveiben feltűnt plakettjein müncheni művészek és még inkább az olasz renaissance művészek elég önállóan feldolgozott hatása érzik. Hadiérmén (1917) a renaissance művészek neveltjeként jelentkezik.

Az érem- és plakettművészetet tárgyaló legfontosabb magyar irodalom. Ráth György: Az érem. Ráth György: Az iparművészet könyve I. köt. Budapest 1902; *Meller Simon:* Ferenczy István élete és művei. Budapest 1905; *Csányi Károly:* A magyar érem- és plakettkiállítás lajstroma. Budapest 1907; *Elek Artúr:* A magyar éremszobrászat öregei és ifjai. „Művészet" 1908; *Lyka Károly:* Az érem- és plakettművészet stílusa. Budapest 1910; *Dr. Siklóssy László:* A modern magyar éremművészet és művelői. Budapest 1910 (Különlenyomat a Numizmatikai Közlönyből); *dr. Gohl Ödön:* Magyar orvosok emlékérmei. Budapest 1911 (Különlenyomat a Numizmatikai Közlönyből); *Faludi Géza:* Magyar orvosok újabb emlékérmei. Numizmatikai Közlöny 1918 és 1922; *Mihálovics Béla:* Magyar jogászok és államférfiak emlékérmei. Num. Közl. 1910; *Csányi Károly:* Budapesti gyüjtők és művészek érem- és plakettkiállítása. Budapest 1924.

Fónagy Béla: A Képzőművészeti Múzeum érem- és plakettgyűjteménye

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 32. l.

IX., Ferenc

Telefon:

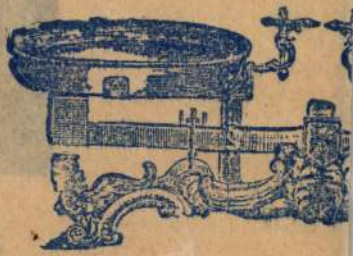

acél evőeszközök

isok és vitrázso

Esső Erzsébet, iparművésznő Budapesten. A Nemzeti Szalon alapító tagja. 1911-ben égetett fa- és bársony-műveiből a Nemzeti Szalonban gyűjteményes kiállítást rendezett. Ugyanez évben »A plasztikus fabeégetés« czímen könyvet adott ki.

V. TEREM

ESSEŐ ERZSÉBET.

Szobrászművész. Született 1883-ban Jánosházán. Tanulmányait Berlinben a Secessio-Akadémián Lovis Corinth vezetése alatt kezdte, 1911-ben. 1913—14-ben Firenzében az akadémián és Rómában dolgozott, 1916-tól kezdve pedig Münchenben, ahol az éremművészet technikai részét tanulta meg. Állandóan Münchenben él, ahol 1918-tól kezdve évenként részt vett a Glaspalast tárlatain, továbbá az egyéb német, osztrák, angol, olasz, francia és holland városokban rendezett kiállításokon, de többször szerepelt a budapesti tárlatokon is. Számos dijat, oklevelet és érmeket nyert Münchenben, Amsterdamban, Bruxellesben; Budapesten a Műcsarnokban pedig Halmos Izor kisplasztikai díját kapta meg 1930-ban. Érmei a legkülönbözőbb európai muzeumokban és éremgyüjteményekben.

1. Karyatida 1925. Bronz. Mgt.
2. Krisztus. Vázlat. Szépia. Mgt.
3. Kis guggoló. Terrakotta. Mgt.
4. Orangután. Kréta.
5. Angol véreb. Szines kréta.
6. Felfelé lépkedő. Terrakotta. Mgt.
7. Hans Pfitzner zeneszerző. Krétarajz.
8. Claudius Dornier. Tusrajz.
9. Kalotaszegi menyecske 1934. Terrakotta.
10. Guggoló mozgásban. Terrakotta.
11. Akt. Rajz.
12. Zsiráfok. Rajz.
13. Pingvinek. Tollrajz.
14. Fiatalasszony arcképe. Rézkarc.
15. Térd-akt. Kréta.

16. Ruth Schaumann. Rézkarc.
17. Disznók. Ecsetrajz.
18. Érmek és plakettek (asztal-vitrinben).
19. Érmek (üvegszekrényben).
20. Tigris. Rézkarc.
21. Kutyafej. Rézkarc.
22. Két oroszlánkölyök. Rézkarc.
23. Lépkedő tigris. Rézkarc.
24. Játszó oroszlánkölykök. Rézkarc.
25. Kis oroszlán. Rézkarc.
26. Pihenő. Terrakotta.
27. Sörényes farkas. Terrakotta.
28. Richard Strauss. Kréta.
29. Pembaur. Kréta.
30. Táncoló akt. Festett rajz.
31. Madonna. Vizf.
32. Érmek. (Üvegszekrényben.)
33. Pembaur. (Profil.) Rézkarc.
34. Procopius Béla. Szines rajz.
35. Görög leányka. Terrakotta. Mgt.
36. Madonna. Dombormű. Terrakotta.
37. Ugró oroszlán. Szines kréta.
38. Skót terrier. Vizf. Mgt.
39. Gazellák. Vizf.
40. Tigriskölyök. Szines kréta.
41. Madonna a gyermekkel. Terrakotta.
42. Erdélyi Madonna. 1918. Terrakotta.
43. Visszatekintő. Rajz.
44. Akt-tanulmány. Ecsetrajz.
45. Angyal. Dombormű. Terrakotta.
46. Mozgástanulmány. 1930. Bronz.
47. Hugo Junkers. Tus.

Esseő Erzsébet

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállításán - a
Műcsarnokban - szobrával szerepel.

Lat
1930.: 1.91.

Esső Erzsébet

szobrai

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállításán - a Műcsarnokban - szoborral szerepel.-

Magyar Hirlap
1930.XII.21.

Eső Erzsébet

Szerepelt a Művészeti Tavasz hálaadás.

M. K. 1931. IV. 26.

Esseő Erzsébet

szerepelt a dülsenaos Tavasz tárlatán.

PH. 1931. IV. 25.

Esső Erzsébet

szerepelt a művésznő Tavasi tárlatán.

V. h. 1931. IV. 26.

Esteö Erzsébet

Szerepelt a Művésznők Tavaszi Hárlatán.

8 ó. h. · 1931. IV. 26.

Vásárhelyi Híradó fel. szerk. Hódmezővásárhelyen, 1919. VIII. 20./IX. 30: a *Makói Újs.* szerk.

M. Kvszle, 1903. Mell. (A hazai hírlapirod.) — *Morsz.* 1903. IV. 21. (Hírek). — *MTC.* Bp., 1913/31. — *Barna.* Uo., 1929. — OSzK Hírl. kat. — Gulyás-gyűjt.

Esseő → *Esső*

Esser *Károly*, dr. jur.: ügyvéd. — 1942: nyitott ügyvédi irodát Bpen. — Talán az ő m: 1. *M. honos vagyok-e?* Az illetőségi bizonyítvány és állampolgársági bizonyítv. megszerzésének egyszerű módja. Bp., 1938. — 2. *A velencei tó kincse.* Reg. Írta Hentschel Henrik. Ford. (Uo., 1938).

M. kvészet. Bp., 1941. — *MTC.* Uo., 1943/4. (1944. III. 7. körlev. nem válaszolt!) — Gulyás-gyűjt.

Essert *János* (Palánka, Bács-Bodrogvm., 1866. jún. 19. –): r. k. plébános. — 1891: pappá szenteltetvén, Militicsen, 1893: Bajmokon káplán, Szabadkán el. isk. hitoktató. 1896: Temerinre, 1899: Zentára került, 1906: csátaljai plébános. — M: *Római utam emlékei.* Bp., 1901.

Schemat. Colocens. Kalocsa, 1915. — *Petrik.* 1901–10. Bp., 1917. — Gulyás-gyűjt.

Esső *Andor* (Jánosháza, Vasvm., 1880. okt. 27. –): keresk. tanácsos, gépgyáros. — R. k. Szülők: Sándor, Payer Lujza. Gépészmérnöki okl. 1906: Bpen megszerezvén, fél é. a Ganz-gyárban, majd 2 é. Németorsz.-ban dolgozott. Ezután a szombathelyi Pohl E. és Fiai gépgyár üzemvezető főmérnöke. Később Bpen telepedett le, ahol 1920 k. dr. Pattantyús Gézával megalapította az E. és Tsa műsz. vállalatot, mely főleg liftek gyártásával foglalkozott. Az 1914/8: háborúban részt vett s mint t. tüzérszázados szerelt le. — Műszaki és közgazd. cikkeket írt. Pl. *P. Hírl.* (1911).

Műegy. Névj. Bp., 1929. — *Bp. that. vál. névj.* 146: 6. l. Uo., 1930. — *Ker. m. közél. alm.* I. Uo., 1940. — *Bp. távbesz. névs.* Uo., 1943. — Gulyás-gyűjt.

Esső (Esseő) *Erzsébet* (Jánosháza, Vasvm., 18?? –): iparművész, szobrász és grafikus. — R. k. Eredetileg iparművészeti tanulm. végzett Bpen s 1911: a Nemz. Szalonban égetett fa- és bársony készítményeiből gyűjteményes kiállítást rendezett. Még ez évben Berlinbe ment, ahol szobrászattal kezdett foglalkozni. Ilyenmű tanulm. Firenzében és Rómában folytatta, majd Münchenben telepedett le, ahol egy évtizeden át mint az ottani Sezession tagja szerepelt, főképp emlékérmekkel, állat szobrok- és rajzokkal, kisplasztikai alkotásokkal s több díjat nyert a müncheni Münzkabinet pályázataiin. — Cikkei: *Soproni Napló* (1911: Domborított beégetés festése), *Kultúra* (1912: A batikról). — M: *A plasztikus fabeégetés. A domborított mélyégetés ismertetése.* Bp., 1911.

Nemz. Szalon alm. Bp., 1912: 163. l. (Esső). — *EPhK.* 1913. (Hellebrant). — *Szendrey-Szentiványi.* I. Uo., 1915. (Esső). — *Petrik.* 1901–10. Uo., 1917. (Esső). — *Krücken-Parlagi.* I. Wien-Lpz., [1918]. (Esső). — *Révai.* XX. Bp., 1927. (Esseő!) — *Éber-Gombosi.* I. Uo., 1935. (Esseő). — Gulyás-gyűjt.

Essősy *Béla* [Albert], dr. jur. (Léva, Barsvm., 1874. –): ügyvéd. — R. k. Középisk. Léván, a jogot Bpen elvégezvén, pályáját mint joggyakornok a bpi keresk. és váltótörvényszéken kezdette. 1898: Molnár Ákos bpi, utóbb Wilheim Károly ipolysági ügyv. irodájába került. 1906: Bpen ügyv. vizsgát tett s még ez évben Szécsényben ügyv. irodát nyitott, melyet 1943:

is vezetett.
VII. 7: szer
MTC.
Uo., [1933]
Estéli *A*
komáromi
versei és t
Alkotm. (19
nyek. Eszte
Románnal)
Petrik.
Gulyás-gyű
Ester *Mi*
ura! (Reg.)
1943). —
Reg. Írta A
Gulyás-
Esterás *F*
Esterház
(1846 – 1
közben): cs
1447. h.). –
ogy. képvis
zékhez tart
és az Atlet.
Pallas.
Esterház
(1676 –
1722.): ku
lők: Ferenc
mint csász
Simon tábo
kay csapat
a kurucok
Rákóczi Fe
bati ütköze
nyát vezett
Vág ment
kői csatába
balszárnyát
Bezerédyve
cs. altábor
menti és a
kiverve, B
dent fölper

ESSŐ (Esseő) Erzsébet

Gulyás P.: Magyar írók ..Us.VII.Bp.,1990.

Esseö Erzsébet

Angyali üdvözlet, br.

Szépm. Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

MDK

Esseö Erzsébet

Angyali üdvözlet, brszob.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
1952 Bp.

Esseő Erzsébet

Érmékkel és plaquettekkel szerepel a Kéz. műv. Társaság tavaszi tárlatán a művészmunkában.

Magyarság 1925 V. 16

Esseő Erzsébet szobrász

Iparmüvészeti Muzeum megvásárolta Pinguinek c. terrakottáját.

Nemzeti Ujság 1931.III.17.

ESSEÖ ERZSÉBET

M.D.K.

Radnay Oszkár:

Modern szoborgyüjteményünk

/Illusztrációkkal/

Az az óriási lendület, mellyel a magyar művészet nem is egészen egy évtized alatt a vezető nemzetek sorába jutott, felrázta a közérdeklődést is. A tárlatok eseményekké váltak, tizezrek látogatják és a közönség egyre hangosabban áhitozott olyan stabil, rendszerbe foglalt képzőművészeti anyagra, amiből az egész magyar fejlődés lendületét végigfigyelhesse. A Szépművészeti Muzeum e kívánságnak és hivatásának megfelelően - csaknem egy esztendei gondos munka árán - megnyitotta végre azt a 169 műdarabból álló kollekciót, amely nagyjában felöleli az utolsó két század szobrászatát.

Az első fülkében a kronologikus sorrend Ferenczy Istvánnal, az első tudatosan működő magyar szobrászművésszel kezdődik. Hat arcmás és egy pompás genre-márványszobor képviseli a jeles mestert, aki szellemi és nemzeti felfrissülésünk korának, az 1800-as évek-nek szülöttje. Rimaszombatból indult el, mint vándor lakatoslegény, hogy a bécsi művészeti akadémia érmetsző osztályára eljusson. Ott Klieber tanár tanitványa lesz, aki a nagytehetségü ifjut ösztöndijjal Rómába küldi, ahol csaknem tiz esztendőt tölt el munkában és tanulással. Mikor visszajön hazájába, a fővárosban telepszik le és nehéz küzdelmeket viv a táblabirói világ közönyével. Legjobb al-

kotásai közül való az itt kiállított Kazinczy Ferenc szobra, melynek másodpéldányát a Magyar Tudományos Akadémia faragtatta ki a művésszel 1847-ben. Pompás a Fáy András portré, továbbá Széchy Mária és Schodel Róza énekesnő mellszobra. A "Pásztorlányka" cimü szimbolikus genre-márványszobra a Nemzeti Muzeumból került át ide.

Ferenczy István művészete - mestereinek hatása alatt - az uj klaszicizmus szellemében fejlődött. Finomkodó stilussal készültek szobrai, melyeknek patetikus modora különösen a Kazinczy arcképszobrán és a művészet keletkezéséről regélő genre-jén érződik szembeszökően. Az ő hatása alatt növekedett melléje egymásután Dunaiszky Lőrinc budai faragómester, majd Engel József, Alexy Károly, Dosnay Károly, Izsó Miklós és Kugler Ferenc, akiknek részben tanitómestere, részben szellemi irányitója volt. Ők képviselik a magyar szobrászat első generációját, a német és francia hatásokon épült ujbarok és klaszicizáló, patetikus stilus-korszakot, amely után, szinte minden átmenet nélkül, a nemzeti érzés és vele az idegen hatásoktól elkülönülő nemzeti stilus jelentkezik a szobrászatban.

Izsó Miklós, aki Ferenczy Istvánnak volt növendéke, majd Bécsben és Münchenben folytatta tanulmányait, mindjárt első alkotásában magyarnak mutatkozott. A "Busuló juhász", mely most a muzeumban van, általános feltünést keltett és Izsó keresett művész lett; egyre-másra alkotta meg az Alföld magyar néptipusainak genreszobrait. Táncoló paraszt-alakjai közkeletüek lettek. Ezekből egész terrakotta vázlatkollekciót állitott ki a muzeum egy Izsó-vitrinben. A magyar szellem

közben tovább szélesedik és Huszár Adolf müveiben folytatódik a maiak felé. Huszár Adolf "Huzd rá cigány"-a a 60-as évek egyik nevezetes eseménye, a népszinmüvek virágkorának hangulatából fakadt és hatása jól érződik Huszárnak budapesti Petőfi-szobrán, sőt egy-két momentumban dunaparti többi szobrain is (Eötvös, Deák Ferenc).

Az átmenetet innen a finomkodó naturalizmusba Kugler Ferencnek kiállitott Pulszky-siremlék-reliefje adja. Ez a márványdombormü a magyar szobrászat legjelesebb értékdarabjai közül való és dísze a kiállitásnak. Utána szinte szemboszökően látszik az az ujabb művészeti változat, melynek képviselői Zala György, Fadrusz János, Donáth Gyula, Ströbl Alajos, Róna József és Telcs Ede. Közülök az öt első egységes stilust képviseli és ez a stilus a monumentális naturalizmusban csucsosodik ki, bár az ujbarok ünnepiségét és pátoszát sem veti le egészen.

Zala György a milleniumi emlékmü, a parlament előtt álló Andrássy lovasszobor, a budavári 48-as honvédemlék és az aradi Vértanuk emlékének alkotómestere. Ebben a gyüjteményben, arcképszobrain kivül ott van a hires "Mária és Magdolna" hatalmas szoborkompozíciója, amely mesterének minden művészi jellegzetességét élénk tárja.

Fadrusz Jánost, a korán elhunyt világhirü mestert csupán a farkasokkal viaskodó Toldi-jának bronzmásolata képviseli: Donáth Gyulát is csak egy szobor - igaz, hogy remekmü! - a "Halál angyala"

reprezentálja. Stróbl Alajos művészete azonban teljes szépségében áll előttünk az "Anyánk" nagyméretü, csudálatos márványszobrával és "Géniusz" cimü portréjával. Róna József művészetét pedig barokhatásu Bacchus-szobra és reliefszerüen komponált, kissé disszharmonikus "Zsuzsanna és az öregek" márványcsoportja képviselik.

Ebből a művészeti változatból Telcs Ede vezet át a ma uralkodó "modernizmusba", amely jelző egy egészen szétfolyó, kialakulatlan művészeti "akarást" határoz meg. Telcsnek a "Góliát"-ját látjuk, a "régiek" stilusában megalkotva, mig a nemrég kiállitott "Toronyépitő"-je merész lendülettel már a modernizmus jegyében született. Plakettjei közül is egyik a naturális, másik a kereső stilust bizonyitják. Értékben pedig Telcs Ede az a magyar mester, akinek majdnem minden alkotása az egy etemes magyar művészet egy-egy kiemelkedő eseménye.

A második terem a modern művészeké, akiknek elrendezési sorrendje Simay Imre dekorativ állatszobrával kezdődik. Ezen az oldalfronton áll Cser Károly életnagyságu hires bronzszobra is, a "Győztes"; ez a férfiakt a jeles mester hatalmas tudásáról és invenciójáról tesz tanuságot. A "diadalmas férfit" ábrázolja, amint átköti homlokát a győzelmi szalagjelvénnyel. Sorban következnek aztán Körösfői-Kriesch Aladár finom márvány-portréja, Ligeti Miklós kis Anonymusa, Damkó József remekbe készült "Definitor" cimü terrakotta portréja, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond barokkosan vibráló "Venczell Béla arcmása", Tóth István pompásan megkomponált "Déli pihenő" bronz-

genreje, Sidló Ferenc finom "Prinaverá"-ja, Horvay János "Beethoven"-je, Szentgyörgyi István klasszicizált "Kigyóbüvölő"-je, Meiret Ödön egy érdekes márványaktja, Pásztor János néhány szép aktja és "Bucsuzkodás" cimü hires magyar genréje, Sámuel Kornél végtelenül finom márványreliefje és a "Menekülő" cimü bronzszobra, Ferenczy Béni elfinomitott bronzportréja, Orbán Antal markáns terrakotta fejtanulmánya és Lux Elek quattrocento-finomságu márványportréi. Az éren és plakettanyagban Beck Ö.Fülöp nagy kollekciója mellett Reményi József, zsákodi Csiszér János, Fémes Beck Vilmos, Borán Lajos, Murányi Gyula és Esseö Erzsébet vannak képviselve.

A külföldi szobrgyüjtemény büszkeségei a francia Rodin és a belga Meunier. Itt van Rodin világhirü márvány-kompoziciója, a "Tavasz ébredése", Laurens festő portréja, az "Ébredő ifju" életnagyságu bronzszobra és a párisi Hugo Viktor szobor mellékfigurájának szánt "Nereidák" bronzvázlata. Meuniert pedig a "Hajóvontató", egy ronek bronzfej, nagyszerü életnagyságu dokkmunkása és több kisebb bronz-szobra reprezentálja. Mellettük képviselve vannak még Lagae, Dubois, Stoltenberg-Lercho, Rombaux, Hildebrand, Zügel, Liipola György Budapesten élő finn szobrász, Stappen, Frangos, Zutt és Maillol.

A modern szoboranyag egyik része se teljes, sőt a hiányok a kiállitás rendeltetését erősen korlátozzák. Olyan mesterek hiányoznak, akik pedig a magyar szobrászatban igen jelentős szerepet vittek és visznek. Igy nincs muzeumunknak egyetlen Fesler Leo szobra

se, aki pedig a palatinusi magyar renaissance fontos művésze volt. Az ő alkotásai a Kalvin-téri "Danubius" kutszobor, amely Budapest legszebb köztéri szobra. Továbbá a királyi várkert oroszlánjai, a Bazilika apostolai stb.

Hiányzik Holló Barnabás is, akiről egyik legutóbbi számunkban irtunk és akinek özvegye, férje gazdag művészi hagyatékának birtokában az éhhalállal küzd. A mai jelesek közül nincs képviselve Székely Károly, Margó Ede, Bory Jenő, Lukácsy Lajos, Csiszér János, Maugsch Gyula, Keviczky Hugó, Szamosi-Soós Vilmos, Kallós Ede, Siklódy Lőrinc, Istók János, Farkas Béla, Szántó Gergely, és Visnyovszky Lajos, akik mind kiegészitő egyedei, értékes művészei szobrászatunknak. Viszont Lux Kleket jellegzetességében nem mutatja be a gyüjtemény, hiszen világhiros táncos-szobrai hiányoznak a kiállitásról, azok a szobrok, amikben művészi lendület és mesterségbeli tudás tekintetében szinte egyedülálló értéke a nemzetközi művészetnek. Ugyancsak széles kiegészitésre szorul a külföldi anyag is, melyben csupán Rodin és Meunier vannak jól képviselve.

A meglévő műanyag gazdagsága, szépsége és elrendezése azonban minden figyelmet megérdemel és ha a hiányokat pótolhatja az állam, a budapesti Szépművészeti Muzeum a legjelentékenyebb kontinentális muzeumok sorába emelkedik.

Panoráma. Bécs. 1926.jul.11. 9.sz. 9-11.p.

Esseö Erzsébet, szobrász

szül.1883-ban.

Sörényes farkas.	Terrakotta.
Richard Strauss.	Kréta.
Pembaur. /?/	"
Táncoló akt.	Festett rajz.
Madonna.	Vizf.
Ermek/Üvegszekrényben/.	
Pembaur /profil/.	Rézkarc.
Procopius Béla.	Szines rajz.

Műcsarnok.-Őszi tárlat. 1939. okt.8.-nov.19. Kat. 10.l.

MDK

Esseö Erzsébet, szobrász
szül.1883-ban.

Visszatekintö.	Rajz.
Akt-tanulmány.	Ecsetrajz.
Angyal Dombormü.	Terrakotta.
Mozgástanulmány. 1930.	Bronz.
Huge Junkers.	Tus.

Mücsarnok.-Öszi tárlat. 1939.okt.8.-nov.19. Kat.1e.l.

MD K

Esseö Erzsébet, szobrász.
szül.1883-ban.

Görög leányka.	Terrakotta.
Madonna.Domborü.	"
Ugró oroszlán.	Szines kréta.
Skótterrier.	Vizf.
Gazellák.	"
Tigriskölyök.	Szines kréta.
Madonna a gyermekkel.	Terrakotta.
Erdélyi Madonna. 1918.	"

Műcsarnok.-Őszi tárlat. 1939. okt.8.-nov.19. Kat.lo.1.

ESSEŐ ERZSÉBET szobrászm.

192. Magdaléna
193. Angyali üdvözlet
194. Tantalus

Plaquettek.

Az Ernst Muzeum kiállitáai XCIII.
Csoportkiállitás kat. 1927.október. 15.oldal

ESSEŐ ERZSÉBET szobrászm.

189. Madonna
190. Reggel
189/a. Madonna
191. Festőnő

Az Ernst Museum kiállításai XCIII.
Csoportkiáll.kat. 1927.október 15.oldal

ESSEŐ ERZSÉBET szobrászmüvész

185. Meditation
186. Caprice
187. Caryatide
188. Oroszlánkölyök

Az Ernst Muzeum kiállitásai XCIII.
Csoportkiáll.kat. 1927.október 15.oldal

Esseö Erzsébet, szobrász. MDK

szül. 1883-ban.

Kaletaszegi menyecske. 1934.	Terrakotta.
Guggoló mozgásban.	"
Akt.	Rajz.
Zsiráfok.	"
Pingvinek.	Tollrajz.
Fiatalasszony arcképe.	Rézkarc.
Térd-akt.	Kréta.

Mücsarnok.-Öszi tárlat. 1939. okt.8.-nov.19. Kat. 9.1.

MDK

Esseö Erzsébet, szobrász
szül.1883-ban.

	Ruth Schaumann.	Rézkarc.
	Disznók.	Ecsetrajz.
18.	Ermek és plakettek.	
19.	Ermek.	
	Tigris.	Rézkarc.
	Kutyafej.	"
	Két oroszlánkölyök.	"
	Lépkedö tigris.	"
	Pihenö.	Terrakotta.

Mücsarnok.-Öszi tárlat. 1939. okt.8.-nov.19. Kat. 19.1.

ESSEŐ ERZSÉBET szobrászművésznő

1927.okt.23-án az Ernst-muzeumban XCIII. csoportkiállitáson

Magyar Művészet, 1927. 606.l.

Esseő Erzsébet kerámikus.

Kerámiái és plakettjei.

KUT. 1934.ápr. /N.Szal./

Esseö Erzsébet éremmüv. MDK

finom munkái müvészi élményt jelentenek.

Éremmüvészet. a Györgyi Kálmán-emlékkiállitásom.
Nemz.Ujs. 1934. máj.25. 11.1.

ESSEŐ ERZSÉBET szobrászművésznő

181. Patrona Transylvaniae
182. Fogoly királytigris
183. Guggoló
184. Annunciata

Az Ernst Muzeum kiállitásai XCIII.
Csoportkiáll.kat. 1927.október 15.oldal

MDK

Essö Erzsébet, szobrász
München

Érmek és plakettek.

OMKT-Műcs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt.kiáll. 1925 máj.-jun.

Kat. 32.1.

MDK

Esső Erzsébet iparm.

Farkas Z: N.Szal.tav.kiállitása. Vas. Ujs. 1911.
25.sz. 498. l.

MDK

Esseö Erzsébet

Diák arcképe, rajz

N. Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 9. l.

MDK

Esseő Erzsébet

Porcellán plakett

Vasérmek

Porcelánplak.

Bronzplakett

"

M.Képzőművésznők E. 9.kiáll. N.Szal. 1917. ápr.

lo. 1.

MDK

Esső Erzsébet

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj. 34. l.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM — NÉPRAJZI MÚZEUM
ETHNOLÓGIAI ADATTÁR
Budapest, VIII., Könyves Kálmán körút 40
Telefon: 331-142

Esső Erzsébet

Érmek és plakettek

Tev. kiáll. [illegible]

Essèö Erzsébet

"KUT" kiállításán a Nemzeti Szalonban kisplasztikájával és èrmeivel szerepelt.

Ujság 934.IV.15

Essö Erzsébet

"K.U.T." kiállításain a Nemzeti Szalonban éremművészetben jelent igazi művészi értékek.

8óu.934.IV.15.

Essaö Erzsébet

"K.U.T." kiállításain a Nemzeti Szalonban "...nagy művészi kultúrával mintázott kisplasztikákat és érmeket állított ki."

BH. 934. IV. 15.

Esső Erzsébet MDK

Vak ifju, bronz

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

Esső Erzsébet

"Butordarabocskái már a Gartenlaube schmücke dein Heim rovatában sem foglalhatnának helyet" -mint a kritika megállapitja a Nemzeti Szalonban rendezett, téli tárlaton szereplő müveiről.
Müvészet c. rovat közleménye.

A HÉT, Bp. 1911. juni. 4.
XXII. évf. 23. sz. 375. lap.

ESSEÖ ERZSÉBET, éremművész

Pető Ernő sebész főorvosról komponált érmén egészen bizarr jelenetben tárja elénk Aesculap figuráját. Minden konvenciót félretéve Aesculap magával a kigyóval, mint ostorral üzi el a homokórát tartó halál allegóriáját. Akár csak az előlap egyenruhás mellképe, a hátlap kompozíciója is az I. Világháború hangulatát idézi. 13.old. 5.kép. 17.old.

DR. VARANNAI GYULA: Aesklepiosz és a kígyó a magyar orvosérmeken 11.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1970, Bp.

ESSEÖ ERZSÉBET, éremművész

Pető Ernő sebész főorvosról komponált érmén egészen bizarr jelenetben tárja elénk Aesculap figuráját. Minden konvenciót félretéve Aesculap magával a kigyóval, mint ostorral üzi el a homokórát tartó halál allegóriáját. Akár csak az előlap egyenruhás mellképe, a hátlap kompozíciója is az I. Világháború hangulatát idézi. 13.old. 5.kép. 17.old. Fekete repr.

DR. VARANNAI GYULA: Asklepios és a kígyó a magyar orvosérmeken 11.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1970, Bp.

ESSEO ERZSEBET, éremművész

Az Éremkedvelők Egyesülete minden évben tagilletményként érmet vagy plakettet adott tagjainak. Az érmek peremébe az egyesület kezdőbetűi, a sorszám és az évszám van beütve. Egy másik jelzésforma: ESSEO ERZSEBET "MAGYAROK VOLTUNK", c. öntött érem előlapjának alsó felében már a mintázáskor bevéste az "ÉKE" 1922" jelzést. Ennek peremében csak sorszámot találunk. 79.old

GONZAGONYI JÓZSEF: Az éremkedvelők Egyesülete /ÉKE/ / 2.folyt./ 72.old.

AZ ÉREM, XXIX.évf. 1973. 2.szám, Bp.

ESSEO ERZSÉBET, éremművész

Az Éremkedvelők Egyesülete minden évben érmet vagy plakettet adott tagjainak.

A/-AZ ÉREMKEDVELŐK EGYESÜLETE által kibocsátott érmek és plaketteK.-/ÉKE/.----TAGDIJILLETMÉNYKÉNT:

16.-1922.-ESSEO ERZSÉBET: "SOPRONI NÉPSZAVAZÁS", cimü bronz, kétoldalú érme, 70 mm.-Sisakos vitéz, körirat: MAGYAROK VOLTUNK, ÉKE. 1922.-79.old. Kép az 1973. 1.számban, 35.old. fekete repr.

GOSZTONYI JÓZSEF: Az Éremkedvelők Egyesülete /ÉKE/ 5 2.folyt./ 72.old

AZ ÉREM, XXIX.évf. 1973. 2.szám, Bp.

ESSEÖ ERZSEBET, éremművész

Az Éremkedvelők Egyesülete minden évben érmet vagy plakettet adott tagjainak.

a/-AZ ÉREMKEDVELŐK EGYESÜLETE által kadott érmek és plaketttek.-/ÉKE/.-----TAGDÍJKILLETMÉNYKÉNT:

16.-1922.-ESSEÖ ERZSÉBET: "SOPRONI NÉPSZAVAZÁS", cimü bronz, kétoldalú érme, 70 mm.-Sisakos vitéz, körirat: MAGYAROK VOLTUNK, ÉKE-1922.-79.old.kép, az 1973.1. számban, 35.old.

GOSZTONYI JÓZSEF: Az Éremkedvelők Egyesülete /ÉKE/ 5 2.folyt./ 74.old

AZ ÉRME. XXIX.évf. 1973. 2.szám, Bp.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

1924-ben Az Eremkedvelők Egyesulete az Iparművészeti Muzeumban rendezett kiallitast.A katalógusban 58 kiallitó,gyujtó,művész ex talalható,kik kózott oly muvészek is szerepeltek,mint:ESSEŐ ERZSÉBET. 33.old

GOSZTONYI JÓZSEF: Az Éremkedvelők Egyesulete /ÉKE/ /folyt./ 28.old

AZ ÉREM, XXIX.évf. 1973. 1.szám, 8p

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Sok magyar éremművész működött régebben és ma is sikerrel külföldön és itthon egyaránt.-ESSEŐ ERZSÉBET az Éremkedvelők Egyesülete érempályázatán díjat is nyert.1922-ben a "SOPRONI NÉPSZAVAZÁS",cimu érmet készítette az Egyesület számára. Bronz,kétoldalas.70 mm. 37.old

GOSZTONYI JÓZSEF: az Éremkedvelők Egyesülete /ÉKE/ /folyt./ 28.old

az ÉrM. XXIX.évf. 1973. 1.szám, Bp.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Az Éremkedvelők Egyesülete tagilletmény érmeit minden évben kiadta. 1922-ben ESSEŐ ERZSEBET elkészitette az ÉKE első öntött érmét :

16.kép.1922.-"SOPRONI NÉPSZAVAZÁS",cimü érme.-Bronz, kétoldalas, 70 mm.SISAKOS vitéz feje balra,Körirat:MAGYAROK VOLTUNK ÉKE 1922. 33.old. Kép 35,old

GOSZTONYI JÓZSEF: Az Éremkedvelők Egyesülete /ÉKE/ /folyt./ 28.old

AZ ÉREM, XXIX.évi. 1973. 1.szám, pp.

ESE

ESSŐ ERZSEBET, éremművész

Az Éremkedvelők Egyesülete 1930-ban kiadta a magyar Éremművészet története,c.könyvet,németül.A magy.éremművészet világhirűvé tételében nagy része volt e katalógusnak.Sok magyar művész működött akkor külföldon és ma is nagy sikerrel.Igy pl. ESSŐ ERZSEBET,éremművész is. 37.old

GOSZTONYI JÓZSEF: Az Éremkedvelők Egyesülete /ÉKE/ /folyt./ 28.old

AZ ÉREM, XXIX.évf. 1973. 1.szám, Bp.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

1916-ban Münchenben telepedett le. Max Dasionál három hónapig tanult és a kiváló éremművésznél gyakorolta azt éremtechnikát.

MAX DASIO éremről, Tanáráról készült érme. 54.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzé
zés dominál. Nem csoda, hogy a kiállitásokon számos érmet
és elismerést kapott. - Több dijat nyert a müncheni Münz
kabinet pályázatain 1919-1920-1922-és 1924-ben. 54.ol

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek
Külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971.
Bp. 197z.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzés dominál. Nem csoda, hogy a kiállitásokon számos érmet, elismerést kapott. -1927-ben Londonban rendezett kiállitáson vett részt. 54.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzés dominál. Nem csoda, hogy a kiállitásokon számos érmet, elismerést kapott. 1939-ben a Műcsarnokban volt gyüjteményes kiállitása. 54.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzés dominál. Nem csoda, hogy a kiállitasokon szamos érmet elismerést kapott. -1943-ban Bécsben volt kiállitása. 54. old

[illegible] XX. századi magyar éremművészek
külföldön 83. old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Érmein kitünő képmásokat találunk, míg a hátlapok kompozicióí az ábrázoltak jellemére és életmüvére utalnak. Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzés dominál.-Számos művészi portrét készitett. Ig
"RÖNTGEN"-ről is. 54.old

GOSZTONYI JÓZSEF: X.X.szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Érmein kitünő képmásokat látunk, míg a hátlapok kompozicióí az ábrázoltak jellemére és életművére utalnak. Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzés dominál. -Számos művészi éremportrét készitett. Igy: "BEETHOVEN"-ről is. 54. old

GOSZTONYI JÓZSEF: A ... századi magyar éremművészek külföldön 56. old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

A Magyar Nemzeti Galéria 1959-ben rendezett kiállitásán"Magyar éremművészek a XIX.XX.sz-ban"cimmel,10 drb érmét állitotta ki,ezek között:
"MAGYAROK VOLTUNK,MAGYAROK MARADUNK" a soproni népszavazás alkalmával készitett érmét is. 54.old

GOSZTONYI JÓZSEF: A...sopradi magyar éremművészek külföldön 51.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
Bp. 197x.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Érmein kitünő képmásokat találunk, mig a hátlapok kompo
zicióí az ábrázoltak jellemére és életművére utalnak
Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az ér
zés dominál. Számos művészi portrét készitett. Igy:
"WÖLFLIN"-ről is 54. old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. szazadi magyar éremművészek
külföldön 53. old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Evkönyve, 1971.
Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Érmein kitünő képmásokat látunk, míg a hátlapok kompozíciói az ábrázoltak jellemére és életművére utalnak. Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzés dominál.- Számos művészi éremportrét készitett. Igy: "X. PIUS PÁPÁRÓL" is. 54. old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53. old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Érmein kitünő képmásokat látunk, mig a hátlapok kompozi
ciói az ábrázoltak jellemére és életművére utalnak. Min
den egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzés do
minál.-Számos művészi éremportrét készitett. Igy:
"GOHL ÖDÖN"-ről is. 54.old

KOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek
külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Evkönyve, 1971.
Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Érmein kitünő képmásokat látunk, mig a hátlapok kompozi ciói az ábrázoltak jelleére és életművére utalnak. Minden egyes képmásban, kompozicióban a gondolat, az érzés dominál. -Számos művészi érem portrét készitett. Igy: "NEMES MARCELL"-ról is. 54. old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 54. old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Evkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

"MAGYAROK VOLTUNK, MAGYAROK MARADUNK", c. érmét a soproni népszavazás alkalmával készítette. Ez az Éremkedvelők Egyesülete megbízásából készült és tagjai 1921-ben ezt kapták tagilletményül. Így ez az érme nagyobb példányszámban készült. 1959-ben kiállítva a Nemz. Galériában 54. old

GOSZTONYI JÓZSEF: [illegible] magyar éremművészek külföldön 53. old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

Esső Erzsébet MDK

Édes anyám, vas
Madonna, bronz

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

MDK

Esseö Erzsébet, szobrász
szül. 1883-ban

Krisztus. Vázlat.	Szépia.
Kis guggoló.	Terrakotta.
Oranguzán.	Kréta.
Angol.véreb.	Szines kréta.
Felfelé lépkedö.	Terrakotta.
Hans Pfitzner zeneszerzö.	Krétarajz.
Claudius Dernier.	Tusrajz.

Mücsarnok.-Öszi tárlat. 1939.okt.8.-nov.19. Kat. 9.1.

MDK

Esseö Erzsébet szobrász

Spectator: Képzőművészet. Pesti Szemle, 1940, ápr.sz. 74-80 l.

Könyvekről

Május király

— Lőrinczy György novellás kötetéről. —

Május király nem akart hinni sem a szemének, sem a fülének. Hiába zenélt tilinkóján a szépség örök melódiája, a Torz elhódította közönségét. Meg kellett érnie, hogy többé senkisem hallgatott rá, egyedül maradt. Temetőknek, halottaknak, emlékeknek énekelt, mert az idő visszafordult és a jazz-band kótyagos publikuma nem figyelt már csüggeteg, halkszelíd nótáira.

Ezt az alaphangot üti meg Lőrinczy György legújabb novellás kötete első, a címet adó, darabjában. A kitűnő szerző azonban csalódni fog. Lehet, hogy a jazz-band pillanatokra elhallgattatja a költészetnek finomabb hangokra hangolt hurjait, de a jazz-band csak muló divat, a költészet pedig örök. Örök az a költészet, melynek Lőrinczy György most megjelent novelláiban is mesterien áldoz. S örök az emberek meseszomja, mely Lőrinczy György legujabb novelláiból szerezhet lelki gyönyört nyujtó kielégülést.

Huszonöt novellát foglal magában a testes kötet. Mindegyik méltó egymáshoz s a szerzőhöz, aki már annyi értékes könyvvel gazdagította a magyar irodalmat. Az olvasó, ha mesét akar, mesét kap. Ha humort akar, humort. Ha szépséget és filozófiát akar, akkor megkapja mind a kettőt. S mindezeket a legváltozatosabb témakörben, szinte az élet egész skáláján.

Lehetetlen külön ki nem emelni Lőrinczy György kristályos nyelvművészetét, mely a magyar nyelv mai jazz-band-es kavargásában és fertőzöttségében példája lehet a jelennek és jövendőnek. FALU TAMÁS

Emlékkönyv Négyesy László hetvenedik születésnapja alkalmából

Stilusosabb és értékesebb ajándékkal meg sem lephették volna tudós társai, barátai és tanítványai a hetvenéves Négyesy Lászlót, mint a tiszteletére közrebocsájtott emlékkönyvvel. Egyik kritikusa szerint Négyesy László elsőrangu mint tudós, mint művész és mint ember. A tudóst és művészt a könyv illeti, az embert a szeretet. Az emlékkönyvben az irodalomtudomány hivatottjai vonulnak az ünnepelt elé a tudomány szeretetével és a szeretet tudományával. De mégsem hízelgések halmaza a könyv, hanem egy hosszú, eredményekben gazdag, élre tört és élen maradt élet méltatása. Minden essay egy nehéz suly, mely Négyesy László értékét méri.

Az emlékkönyvet a Magyar Irodalom Történeti Társaság ajánlja elnökének s Pintér Jenőé, a kiváló irodalomtudósé a szerkesztés érdeme. Az ő tisztult ízlése, szakavatott keze, magas nézőpontja tette méltóvá az ajándékot az ünnepelthez.

A könyv egyébként nem más, mint Négyesy László életének magas szinvonalu essaykben kifejeződött kalauza. Cicerone egy munkás, gazdag élet évei, alkotásai között. Horváth János mint Toldy Ferenc művének folytatását jellemzi. Gulyás Pál Négyesy munkáinak kronologikus sorrendjét állítja össze. Alszeghy Zsolt irodalmi tanulmányait értékeli, a pszihológiai esztétika hajtásainak nevezi azokat. Badics Ferenc az egri ciszercieknél kezdődött középiskolai tanári pályán vezet végig az Országos Középiskolai Tanáregyesületnek nagy díszt adó elnökségéig. Baros Gyula a szellemi mult egész anyagát ismerő és értékelő s az irodalmat a közlélek kifejezésének tekintő tudóst ünnepli benne. Borbély István a XIX. század irodalmának szemszögéből méltatja, stilusában Herczeg Ferenchez hasonlítva. Brisits Frigyes az egri éveket festi, melyeknek önképzőköri munkásságában találja magvát a későbbi hatalmas oeuvre. Császár Elemér Négyesy legnagyobb szabású kritikai munkásságának boncolgatásával állít elénk jellemképet. Császár Ernő a tanárképzés területén kifejtett működését taglalja. Dézsi Lajos a XVI—XVII., Gálos Rezső a XVIII. és Sik Sándor a XX. századi irodalmunk tudósát méltatja, Farkas Gyula a tudomány külföldi őrszemei nevében köszönti a nemes példaadót. Hankiss János mint egyetemi tanárt emeli piedesztálra. Horváth Cyrill a magyar verstudomány egyik legkiválóbb boncolóját ünnepli. Kéky Lajos a Kisfaludy-Társaságban kifejtett működésével, Kristóf György őstörténeti kutatásaival, Morvay Győző szónoki műveivel foglalkozik. Pap Károly intim képet ad Beöthy Zsolttal való barátságáról. Pintér Jenő a Magyar Irodalomtörténeti Társaságban, Sajó Sándor a Tanáregyesületben elért eredményeiről, Pitroff Pál a pedagogusról értekezik. Szász Károly akadémiai birálataival igazolja, hogy mindenkor megértette az idők szavát s az örök szép előtt annak „modern" vagy „nem modern" voltát figyelmen kivül hagyva nyujtotta mindig a pálmát az igazi tehetségeknek. Szinnyei Ferenc középkori irodalmi kutatásainak jelentőségét emeli ki. Tolnai Vilmos hangsúlyozza, hogy nincs a nyelvtudománynak olyan területe, melyet ne vitt volna előbbre egy-egy termékeny gondolattal. Várdai Béla a Szent István Akadémiában, Viszota Gyula a Magyar Tudományos Akadémiában végzett munkáinak állít emléket. Zlinszky Aladár tankönyveinek kiválóságáról ír. Zolnai Béla a tanítványaihoz fűző amor intellektuális melegében mutatja be. Zoltvány Irén emléksorai zárják be az alkalmi könyvet, mely ellentétben az alkalmi művekkel, mindaddig megtartja aktualitását, amíg a tudás fáját eszményekért élő tudósok öntözik.

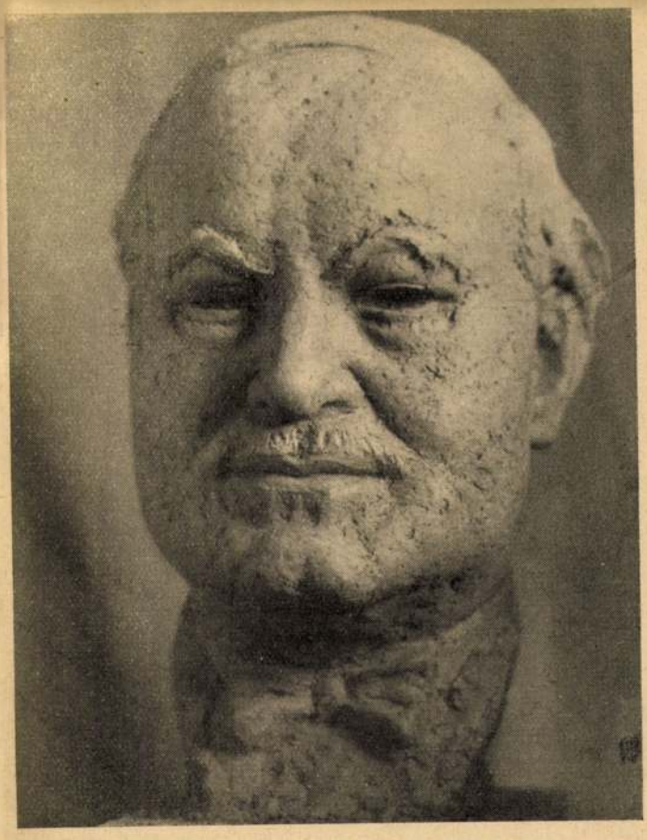

Nemes Marcell képmása. A kiváló műgyüjtő sok nagybecsü képet ajándékozott a Szépmüvészeti Múzeumnak, amely hálából megörökíttette őt ezzel az életnagyságon felüli képmás-szoborral. A mű szerzője Esseő Erzsébet, aki még éltében mintázta meg a kitünő mecénást

Uj Idők 1931. 16. sz.

Amerikai miniatűrök

Írta: **dr. Wallner Ödönné**

U. S. A. Pawling, 1931 február.

Az amerikai kispolgárok hatvan százaléka saját kezével ácsolja, jobban mondva szegezi össze, készen vett terv szerint, a maga faházát. A házhoz, akárcsak egy kis építőszekrényben, mindent — gyárilag kiszabva, legyalulva, összeragasztva — készen lehet venni, még az ablaktáblákat is. Ahhoz, hogy valaki házat „építsen", nem kell mesteri diploma, mert a házépítéshez szükséges „használati utasítás", a szegekkel együtt mellékelve van.

Innen van aztán, hogy egy-egy házon a tömérdek ablak és ajtó közül nyolc darab legalább is nyolcféle nagyságú. És néha két ablak vagy két ajtó oly szorosan kerül egymás mellé, hogy az egyiknek az oldalrámája fölöslegessé válván, úgyszólván beleolvad a másik ablakba. Csak az a bökkenő, hogy az így összeházasított ablakok közül is az egyik igen gyakran egy lábbal túlmagasodik a másikon.

Az ember azt hinné, hogy gyufaskatulyában lakik, már tudniillik, ami a falakat illeti. Némelyik fal, még a külsők is, alig vastagabbak, mint egy képenge. De itt, a rohanástól, semmire sem érnek rá az emberek. Ma építünk, holnap behurcolkodunk, holnapután egy kis nyereség kínálkozik és — túladunk az új házon. Egy hét mulva, meglehet, már Californiában kaptuk meg a jobb megélhetés biztosítékát s hátatfordítunk az East Side-nek.

Szédületes a mozgás! Semmi-semmi részletes terv, alapos kivitel, csak a jobb jövő reménye, amiért rohanni, repülni kell, letiporni, legázolni, ha kell, mindent, de még ma, mert holnap talán mi nyúlunk el egy autó kerekei alatt. De az se baj, ha be van biztosítva az életünk!

•

Ebben a városrészben, ahol mi lakunk, kevés az üzlet s nem is engedi meg a hatóság, hogy új boltokat nyissanak. Fűszeresbolt, hentes, drogéria — ennyi az egész. Itt a drogériában ehet-ihat, szórakozhat, pihenhet az ember és ismereteit is bővítheti, könnyűfajtájú regények, szerelmes kis novellák olvasásával, mert minden jóravaló drogéria egyúttal kölcsönkönyvtár is. Fontos cikkek: az „icecream-soda", a szendvics válogatott fajtái, a tej és főképpen a „candy", a cukorka, az édesség.

A helyes adagolásban naponta fogyasztott kockacukor az itteni újabb orvosi kutatások szerint ugyanis rendkívüli és meglepő módon fejleszti a szellemi képességeket és a... bátorságot. Széles e világon sehol nem adnak ki annyi pénzt a „candy" reklámozására, mint itt. A gyárak között vezet a milliomos Curtis-Candy Co., amely hetenkint versenyeket tűz ki és szép pénzt osztogat szét a nyertesek között. A gyermeknépség csak az aviatika iránt érdeklődik jobban, mint a cukorka iránt.

Mivel az orvosok Amerikában a maguk jól berendezett gyógyszertárát használják — amely minden orvos rendelőjének kiegészítője — és mivel maguk látják el betegeiket orvossággal, amelyet egyenesen a gyárból rendelnek, csak igen ritkán történik meg, hogy valaki orvosság keresésével hozza zavarba a drogistát.

•

Ez a gyönyörű, terméskövekből épített és repkénnyel befuttatott épületcsoport, a nagy park közepén, egy magán nevelőintézet s mint „egyetemre előkészítő iskola", egyike a legelsőknek az Unióban. Erre épp oly büszkék az amerikaiak, mint Washingtonra. „Emme Willard" a neve és alapítója híres úttörője volt a nőnevelés fejlesztésének. Ide jár a két kislányom. Japán, India, Afrika, Dél- és Észak-Amerika minden tája ontja leányait ebbe az intézetbe, ahol a sportot épp úgy tanítják, mint a szellemi tornát. Ha megtörténik, hogy a tanárnő valamiben tévedett, szépen beismeri tévedését, anélkül, hogy tekintélye emiatt csorbát szenvedne. Magolni nem kell, mert a tanítás és a felelés írásban történik; a félévi vizsgák is írásbeliek. Sok gondot fordítanak a szép, hangzatos beszédre s külön tanárnők tanítják az előadás művészetét. Ha valaki egy-két tárgyból év végén elbukik, azért felveszik a felsőbb osztályba, csak a szóbanforgó tárgyakat ismétli.

Az internátusi növendékek az ebédhez minden este estélyi ruhát — dinner-gownt — öltenek és az óriási ebédlőkben négy személyre való, kerek asztaloknál ülnek. Hetenkint helyet cserélnek, még pedig úgy, hogy az év folyamán minden leány egyszer az igazgatónő nyolcszemélyes asztalához kerüljön.

•

Odaát, jobbkéz felől, az a középkori várkastély: az árvaház.

A gyermek itt *kisisten*, az árva éppen úgy, sőt talán még inkább, mint az, akinek élnek a szülei. Rendkívül bőkezűen gondoskodik róluk úgy a város, mint az állam. Az árvaház nem intézet, hanem igazi otthon, ahol már a berendezés is az otthon érzését kelti. Sok nurse, orvos és felügyelőnő vigyáz a gyermekekre. Ahhoz, hogy ide bejusson valaki, nem kell protekció, valamint, például, a minden kényelemmel berendezett megyei tüdőszanatóriumba való bejutáshoz sem. Elég ajánlólevél az, ha valaki árva, vagy tüdővészes.

•

A mi villánk is fából épült, mint errefelé majdnem minden villa. De az öreg doktor, akitől a házat vettük, nem sajnálta a rávalót.

Ami a legjobban tetszik nekem a lakásunkban, az a sok, mennyezetig érő, falba tolható, hatalmas tölgyfaajtó. Általuk az egymásba nyíló, három, különben is tágas, kényelmes szobát egyetlen, óriási teremmé varázsolhatom. A ház legnaposabb részét az ebédlőm és a tánceremnek beillő konyhám foglalja el. Az első emeleten, a nagy hallon kívül, négy tágas, világos hálószoba van, mindegyik beépített ruhaszekrényekkel.

Itt is van kényelmes fürdőszoba, mint a földszinten is. A második emeleten pedig még két hálószoba és egy óriási, befejezetlen szoba, amit majd műteremnek akarok berendezni.

•

... Telepedjünk ide, a kandallóhoz, a rádió mellé. Szerencsénk van, mert egy félóráig magyar cigánymuzsikát fogunk hallgatni Newyorkból. Közben teázunk. Az otthoniak el sem tudják képzelni, mi az nekünk: itt magyar muzsikát hallani. Zokogunk mindig, úgy befelé s jó, hogy annyi szobánk van, hogy ne lássuk egymást ellágyulni, mert merengeni, ellágyulni nem jó nekünk. Nem jó annak, aki küzd. Annyi, mint sok-sok vért veszíteni.

•

... Valaki csenget. Sajnálom, hogy megzavarnak. Ó, csak a leányaim két pajtása. Kérem, ne botránkozzék meg azon, hogy a kislányok csak úgy otthonosan berontottak ide és nem is köszöntek. A köszönés olyan avult, „antik" szokás, hogy mi, modernek már csak túltesszük magunkat rajta. Ha látogatóba megy valahová az ember, nem lehet zokonvenni, ha a házi gazda, akár fiatal úr, akár fiatal hölgy, elterpeszkedve marad a legkényelmesebb székben, nem adja át a helyét s talán nem is köszön.

•

Még nem múlt el teljesen a szájunkból a karácsony utóíze, hadd beszéljek hát egy kicsit a karácsonyi szokásokról. Itt az emberek már nyáron kezdik vásárolni az ajándékokat és a karácsony előtti hetek izgatott sürgés-forgással telnek el. A szent este teljesen világiassá vedlett. Minden van benne, csak a Szent Gyermek veszett el valahogy. Ki tudja, nem szökött-e meg ebből az őrült zajból és túlságba vitt fény és dísz köréből? Mert az egész karácsonyelőtti zürzavar: a diszítés és a minél pompásabbnak *látszó* ajándékok előkészítéséből áll. A fényszórókkal, színes villanykörtékkel díszített karácsonyfák divatja már az égig nőtt. Nagy üzletek homlokzata, két emelet magasságban, körbe van rakva karácsonyfával.

Szép szokás, hogy az emberek karácsonykor piros szalaggal átkötött babérkoszorúkat akasztanak az ajtóra, néha minden ablakra. Ebben van valami méltóság.

Persze karácsony napja nem is képzelhető el pulyka és áfonyamártás, meg sült tökből készült pástétom (pie) és édes burgonya nélkül.

A karácsony az egyetlen ünnep, amely itt ünnepnek hat. Talán azért nem érzem ünnepnek az ünnepeket Amerikában, mert a templomokban itt nem harangoznak. Amikor karácsony napján a rádió közvetítette Londonból a westminsteri apátság harangozását, úgy sírtam, mint egy gyerek.

•

Itt a pénz alig forog. Ami az üzleti életet oly magasan tartja, az a *Hitel*. A hitel viszont gigászi arányokat öltött, olyan arányokat, hogy azokról hazai embernek fogalma sem lehet. Itt az ember házat vehet, berendezkedhet és hónapokig élhet, jóformán egy dollár nélkül. Aki a részleteket pontosan fizeti, az már jómódú embernek számít. Hát még, ha egy jótékonysági íven ötven dollárral szerepel a neve!

Fontos a *make-believe*, vagyis: elhitetni az emberekkel valamit s a gyermekek már otthon megtanulják, hogy kifelé mindig csak szépet és jót kell mutatni s hogy a szegénység társadalmi és üzleti bevallása: bukás.

A Szépművészeti Múzeum szobortárából. Kariatida. Esseő Erzsébet bronzműve

vellájában (ajánljuk, hogy olvassa el újra és gondolkozzék rajta): „Nézze le a hiúságot, de használja fel. Milyen butaság arra nevelni a lányokat, hogy szégyen csinosnak lenni. Ez olyan természetes kívánság. A hiúságot le kell gyürni. Föléje kell emelkedni, nem alatta maradni és szidni, mint rabszolga a zsarnokát!'' Ebben az elbeszélésben mondja Kosáryné azt is, hogy „baj annak az asszonynak az öregedés, akinek csak az arca volt szép. De akinek a lelkében volt a vagyona, annak felszabadulást jelent''. Na látja, Asszonyom! De ha ez így van is, azért a hiúsággal nem szabad hadilábon állni. Hajdanában, amikor az asszonyok tíz évig viselték alakítás nélkül az ünneplő selyemruhájukat és símán feltűzték fonott kontyukat a fejük tetejére, akkor talán mindegy volt, hogy hiúk-e, vagy sem. De akkor a férfiak az utcán, a színházban is csak olyan asszonyokat láttak, mint amilyen a feleségük volt, vendéglőben, moziban, villamoson pedig szintén nem láthattak másféle nőket, mert mozi és villamos még nem volt, vendéglőbe pedig úriasszony, hacsak vidékről nem jött fel Pestre, nem igen járt. De most más világ van. A férfit most ezer kísértés környékezi, amerre csak lép s ha a lelke érintetlenül kerül is haza, mégis csak eszébe jut neki, mikor a feleségét meglátja, hogy a többi asszony mennyivel csinosabb, fiatalabb, jobban öltözködő, mint az övé. Kevés az olyan férfi, aki nem hasonlítja össze feleségét, önkénytelenül is, más asszonyokkal. Húszéves feleség már nem illenék az ön urához, Asszonyom, ettől ne féljen. De egy csinos, üde megjelenésü feleséghez bizony joga van. Ha tudná, hány asszonyt ismerünk, aki az ön korában még nem is álmodik az öregségről, aki rugalmasság, csinosság tekintetében bármelyik fiatal lánynyal veszi föl a versenyt s akiknek — lányos mamák nagy szomorúságára, — nagyobb az udvaruk, ha valahol megjelennek, mint akármelyik fiatal lánynak. Ezt csak vigasztalásképpen mondjuk. Nem azért, hogy *ilyen* legyen, hiszen ez már az ellenkező véglet, de azért, hogy lássa: *így is* lehet. Van a kettő között középút. „Az álmok városa'' írójának van egy regénye, amelynek hőse egy asszony, aki pontosan annyi idős, amennyi ön. Ez az asszony szintén azt hiszi, hogy elmult már a fiatalsága, nem ad magára semmit, elhanyagoltan jár: fakó ruhában, kitaposott cipőben s beletörődik, hogy a férje is részt. Egyszer a szabónője tévedésből egy másik ruhát küld el a lakására, nem azt, amelyet ő választott ki. Ez a ruha gyönyörü, elegáns, divatos toalett. Olyan, amilyen neki még sohasem volt. Nem tud ellentállni a kísértésnek és felpróbálja a ruhát. Egyszerre minden megváltozik körülötte. A szép ruhában kitünik, hogy ő még most is szép. A ruha fölkelti benne a régóta, oly mélyen alvó hiúságot s a hiúság segitségével nemcsak férje szerelmét szerzi vissza, hanem még a leánya udvarlója is beleszeret. Ezek túlzások, Nagyságos Asszonyom, kilengések a *másik* oldalra, de az inga végül megáll a középen. És miután ennyi mindent előre bocsátottunk, kérdésére azt feleljük, hogy: igen. Ne gondolja, hogy mindenkinek ezt felelnők. Alaposan meggondoltuk a dolgot és mégis ezt mondjuk. Nem hisszük ugyan, hogy elvesztené férje szerelmét, ha nem tenné, de ha ő kívánja, mégis meg kell tennie. Csekélység ez ahhoz képest, amit kockáztat, ha nem teszi meg. Hogy mások mit szólnak hozzá, az egészen mellékes. Ebben a dologban csak a férje véleménye fontos. Ha neki tetszik, senkinek nincs köze hozzá. Reméljük, hogy üzenetünk megnyugtatja. Irjon máskor is.

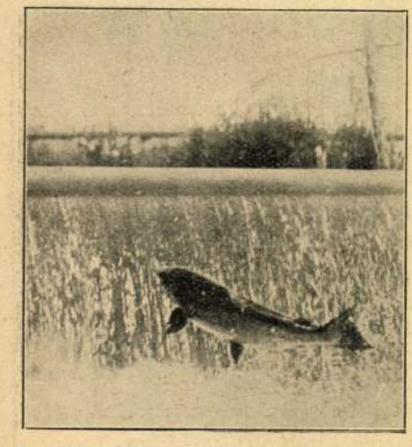

A vándorösztön csodája. A tengeri lazac ívás céljából a tengerből visszavándorol születési helyére, a folyóba. Közben mindenféle akadályokat kell leküzdenie, így vízeséseket is, amelyeken átveti magát, mint képünk mutatja

RÉGI ELŐFIZETŐ. Címe: VIII., Üllői-út 33.

DR. 28. A kiadóhivatal a hiányzó számokat megküldötte. Az ügyben eljárunk, de türelmet kérünk.

IFJÚ POLITIKUS. 1. Mi kizártnak tartjuk, hogy az az eset valaha is bekövetkezhet. Ha ön csakugyan tehetséges, érdemes ember, *azt* senki sem fogja az ön szemébe vágni. Meg aztán, ha annak a fiatalúrnak kifogása lenne is ön ellen, nem hisszük, hogy e kifogás további következményeivel számolni kellene. Ha ön csakugyan tehetséges ember, önre sokkal nagyobb szüksége

Ami Schwaninger, a berlini Staatsoper művésznője, aki külföldön nagy sikerrel kreálta Bartók Béla és Dohnányi Ernő pantomimjeinek fő női szerepeit

van a klubnak, mint arra az úrra. Ha kételyei vannak, vagy nyugtalankodik egy ilyen eset bekövetkezésének lehetősége miatt, ajánljuk, adja elő kételyeit közöletünk ama kiválóságának, aki a klub élén áll. Nem kételkedünk benne, hogy ő meg fogja nyugtatni önt. 2. Ajánljuk a Schidloff-rendszert. Tankönyvekért forduljon Singer és Wolfner könyvkereskedéséhez, VI., Andrássy-út 16. Egyáltalán nem késő, ha 24 esztendős korában kezd nyelvek tanulásához. Ha franciául akar tanulni, figyelmébe ajánljuk azokat a francia tanfolyamokat, amelyeket Budapesten a francia követség tart fönn s amelyekről részletes felvilágositással szolgáltunk az Uj Idők 1926. évi 40-ik számában, a szerkesztői üzenetek rovatában „K. M.'' jelige alatt. 3. Kérdésére legközelebb.

F. M. 13. 1. Nem éppen tapintatos kijelentés, de mi nem vennők oly nagyon

Pallier Vaclav, az új budapesti csehszlovák követ

Uj Idők 1927. XXXIII. 10.

A Phoenix is feléled poraiból Hogy ő is ihasson a MOHAI-ból

zokon. 2. Ezer darabért 40.000 koronát fizetnek. Ha nagyon ügyes és nagyon szorgalmas, ezerrel elkészülhet egy nap (nem fél nap!) alatt. Válaszbélyeges boríték beküldése ellenében megírjuk, hogy hová forduljon. 3. Ostwald Wilhelm: Bevezetés a természetfilozófiába. Ára 2.80 pengő. Emerson: Az emberiség képviselői. Ára kötve 3.50 pengő. Emerson: Természet, ember, társadalom. Ára 2.50 pengő. Emerson Essayk. Ára 4 pengő. Delarochefoucauld: Gondolatok. Ára 2.20 pengő. Nagy József: A filozófia története. Ára 7.60 pengő. Pascal: Gondolatok. Ára 3 pengő. Pauler Ákos: Bevezetés a filozófiába. Ára 6.40 pengő. Riehl: Bevezetés a jelenkor filozófiájába. Ára 5.60 pengő. Schopenhauer: Életbölcsesség. Ára 4.20 pengő. Schopenhauer: A szerelem metafizikája. Ára 4.50 pengő. Szilasi Vilmos: Platon. Ára 60 fillér. Mindezeket a könyveket megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrássy-út 16.

HÓVIRÁG 50. Szegénységi bizonyítvány alapján az illetékes ügyvédi kamara ingyen ügyvédet rendel ki. Ügyvéd nélkül ne írjon a bíróságnak.

JUDITH. (CORNEILLE.) Utána néztünk, de azt a levelét, amelyben *Corneille* iránt kár választ, nem kaptuk meg. Ha kérdése még időszerű, kérjük, ismételje meg.

MIMÓZA. Csak megismételhetjük, amit a multkor üzentünk önnek. Úgy látjuk, semmi oka sincs az elkeseredésre és nemcsak szép könyvek várnak önre ebben az életben, hanem még ezenkívül más is. Hogy valami konkrét recepttel is szolgáljunk: melegen ajánljuk, hogy sportoljon. Például: evezzen. Nincs szükség csodára, hogy az ön élete szép legyen, napsugaras. Meg fogja látni: egészen mindennapi, naponta, hála Isten, tízezrével előforduló események is elegendőek lesznek ahhoz, hogy ön egyszerre szépnek lássa a világot. Ha az írás megnyugtatja: igen nagy hibát követne el, ha nem „írná ki'' magából a bánatát. Mi ezt a bánatot ezer örömmel vesszük le az ön vállárol, számunkra ennek a bánatnak pehelysúlya van csak, mert mi tudjuk, amit ön még nem hisz el nekünk, hogy az ön fiatal életében ez a bánat: vonuló felhő a mindig kék ég alatt. Ön nem tudja elképzelni, hogy az ég kiderül, mi azonban tudjuk, hogy egyszer a legfeketébb felhők is úgy eloszlanak, mint a buborék. Még az emlékük sem marad meg. Várjuk a levelét.

Szeplők ellen továbbá **májfoltok, pörsenések** ellen

Crème Eva, Savon Eva

Biztos! Gyors! Kellemes!

Figyelmeztetés!

Vigyázzon, hogy eredeti *„Montreuil-Paris"-féle Eva Crèmet* és *szappant kapjon!!! Hamisítványt utasítson vissza!!!*

Magyarországi főraktár: TÖRÖK PATIKA Budapest, VI. kerület, Király-utca 12. szám.

HÓPEHELY. „A szüleim nagyon szeretik a vőlegényemet és a legjobb véleménnyel vannak róla. Nekem csak szimpatikus és becsülöm. Elég-e ennyi egy hosszú életre?'' Ennyi, kedves kisasszony, nem elég, de túlságosan sok is. A nap 24 órából áll. Akármilyen hosszú időt szánna is ebből a 24 órából szerelemre, még mindig körülbelül tízszer annyi idő maradna — másra. A házasság problémája elsősorban nem szerelmi probléma, hanem *az együttélés problémája.* Az egyáltalán nem bizonyos, hogy az ember együtt tud élni olyan emberrel, akibe halálosan szerelmes. Az viszont egészen bizonyos, hogy olyan emberrel, akit becsülni lehet és aki ráadásul még rokonszenves is, igenis lehet együttélni. Ön az elképzelhető legnagyobb dicséretet írta le arról a fiúról. Azt írta róla, hogy *jó.* Csitri leány persze nem tudhatja, hogy félboldogság az egy házasságban, ha a férfi csakugyan jó, mert a jó házasság alapja az asszony okossága *és* a férj jósága. Igyekezzék meggyőződni arról, hogy a férfi valóban olyan-e, amilyennek ön most gondolja. Ha csakugyan érdemes az ön rokonszenvére és becsülésére, azt tanácsoljuk: ne habozzék. Hogy egy házasság szerelmi szempontból jó-e, az úgyis többnyire csak az esküvő után derül ki. E sorok írójának a hozzánk érkező leveleken keresztül igen-igen sok boldogtalan házaséletbe nyílik betekintése. A házasságok boldogtalanságának okai között, úgy találtuk, elsősorban az szerepel, hogy a férfi: embernek silány, nem tud a feleségével bánni, nem jó hozzá. Másodsorban a rossz anyagi viszonyok teszik boldogtalanokká a házasságokat. Igen-igen ritka eset az olyan, amelyben az asszony így panaszkodik: „Az uram rokonszenves ember, jó ember s én becsülöm, de boldogtalan vagyok, mert nem vagyok belé szerelmes''. Menjen feleségül hozzá, azt ajánljuk.

MARGÓ. 1. A mi véleményünk az, hogy bemutatkozáskor a leány is mondja meg a vezeték- és keresztnevét, még pedig értelmesen, érthetően, világosan mondja meg és ne csak „örvendjen'' az illető úrnak, aki akárhányszor negyedórákon keresztül teljes tájékozatlanságban van afelől, hogy kivel is áll szemben. 2. Kérdését teljes terjedelmében ide iktatjuk: „Ha egy fiatalembertől, mikor társaságban vagyok, cukorkát kapok (színházban), a jelenlevő hölgyek után magamat, vagy a fiatalembert kell megkínálni?'' A fiatalembert, kisasszony, a fiatalembert! Önmagát az ember többnyire legutóljára kínálja meg, kedves kisasszony. Akkor is, ha nő. Az különben is igen szép és keresztényi felfogás, hogy mindig mi magunk vagyunk a legutolsók, nálunk mindenki előbbre való. Igy diktálja ezt a legszebb erény: az alázatosság erénye. És ne higyje, kérem, hogy az alázatosság erényét csak férfiak számára találták ki. Nem. Általában: minél előkelőbb, lélekben minél magasabbrendű valaki, annál szerényebb, annál alázatosabb. Ezt nem az „etikett'' írja elő. Ezt ösztöne kell, hogy megmondja önnek. A hölgyek után tehát, a színházban, kínálja meg az illető fiatalembert, akitől azonban csak akkor fogadja el a cukrot, ha közel áll önhöz és igen-igen jó ismerőse. 3. A bois de rose szín *(rózsafa)* már nem divatos. A közelgő tavasz divatszíne: a szürke.

H. STEFI. Örülnénk, ha sorsáról időnkint hallhatnánk. S még inkább, ha segítségére lehetnénk Szíves üdvözlet.

A most folyó állami osztálysorsjátékban az Uj Idők sorsjegyei közül eddig a következőket húzták ki:

Az I. csoportból:
4805, 16302, 52751, 58191.
A II. csoportból:
68365.
A III. csoportból:
69501.

A kihúzott számok helyett a következő pótsorsjegyeket kaptuk:

I.
69184 (fél), 38807 (fél), 39852 (fél), 52780 (fél), 49577 (fél), 65958 (fél), 18763 (fél), 4803 (fél).
II.
52935 (fél), 68355 (fél).

Az Uj Idők előfizetői és barátai résztvesznek a milliárdos osztálysorsjáték huzásaiban is.

I.

A reorganizált állami osztálysorsjáték XVII. ciklusában (1926 októbertől 1927 márciusig) az Uj Idők *összes* előfizetői — teljesen díjtalanul — a következő tizenöt sorsjeggyel játszanak:

I.

69184 (fél), 38807 (fél), 4822, 13841, 39852 (fél), 52780 (fél), 20742, 20750, 49577 (fél), 65958 (fél), 52760, 54209, 54216, 54219, 56220, 18763 (fél), 4803 (fél), 59617, 68362.

II.

Az Uj Idők *összes* barátai között a következő öt sorsjegy nyereményeit osztjuk szét egyenlő részben:
52935 (fél), 68355 (fél), 68368, 68541, 68544, 69395.

III.

Végül öt sorsjegy nyereményeit az Uj Idők ama *tíz* barátja között osztjuk szét, akik 1926 január 1-étől 1926 szeptember 10-éig terjedő időben a legtöbb előfizetőt szerezték lapunknak. E sorsjegyek számai:
68545, 69503, 69506, 69516.

Az ezekre eső nyereményeket *húsz* részre osztjuk, amelyből *öt* rész illeti a legtöbb előfizető szerzőjét, *négy* rész a sorban másodikat, *három* rész a harmadikat, *kettő* a negyediket és *egy-egy* a többit.

Eddig a lista így alakul:

1. Pályi Istvánné	9	előfizetőt szerzett
2. Puskás Emilné	8	„ „
3. Koós Zsigmond	6	„ „

A 4—5—6—7—8. helyre egyforma eséllyel pályáznak:

Ifj. Hubay Kálmán	4	előfizetőt szerzett
Lovas Ferenc	4	„ „
Galadalits Mária	4	„ „
Guzmics Mariska	4	„ „
Pekovits Sándor	4	„ „
Hajós Béla	4	„ „

A 9—10. helyre egyforma eséllyel pályáznak:

Schreiber Dezső	3	előfizetőt szerzett
Matula Gizella	3	„ „
Gyuris Károlyné	3	„ „
Moskovcsák Jolán	3	„ „
Pohl Sándorné	3	„ „
Teszléry Károly	3	„ „

XXXII. évfolyam, 10. szám

Budapest, 1926. március 7.

címlapkép

UJ IDŐK

SZERKESZTI:
HERCZEG FERENC

Oroszlánkölykök. Esseő Erzsébet terrakotta-szobormüve

Kiadóhivatal, Budapest, VI., Andrássy-út 16. sz.

Ára 7000 korona

Esseo Ernőnek

A Dumas-sorozat megrendelési feltételei

Gróf Monte Christo	1232 oldal, füzve, négy kötetben	200.000 korona
	félvászonkötésben, négy kötetben	325.000 „
	egész vászonkötésben, két kötetben	300.000 „
A világ ura	652 oldal, füzve, négy kötetben	125.000 „
	félvászonkötésben, két kötetben	187.000 „
	egész vászonkötésben, két kötetben	220.000 „
A három testőr	725 oldal, füzve, egy kötetben	80.000 „
	félvászonkötésben, egy kötetben	110.000 „
	egész vászonkötésben, egy kötetben	125.000 „
Husz év mulva	580 oldal, füzve, egy kötetben	80.000 „
	félvászonkötésben, egy kötetben	110.000 „
	egész vászonkötésben, egy kötetben	125.000 „
Bragelonne Vicomte	1300 oldal, füzve, két kötetben	160.000 „
	félvászonkötésben, két kötetben	200.000 „
	egész vászonkötésben, két kötetben	250.500 „

A felsorolt 5 mű, félvászonkötésben,	10 kötetben	900.000 korona
A felsorolt 5 mű, egész vászonkötésben	8 kötetben	960.000 „
A felsorolt 5 mű, füzve	12 kötetben	620.000 „

Gróf Monte Christo és A világ ura

együttes megrendelés esetén

füzve, 8 kötetben ..310.000 korona
félvászonkötésben, 6 kötetben ..500.000 „
egész vászonkötésben 4 kötetben 500.000 „

A három testőr trilógia

I. **A három testőr**
II. **Husz év mulva**
III. **Bragelonne Vicomte**

A teljes trilógia, füzve, 4 kötetben .....320.000 K

A teljes trilógia, félvászonkötésben, 4 kötetben 420.000 K

A teljes trilógia, egész vászonkötésben, 4 kötetben 500.000 K

Megrendelhető 10 havi részletfizetésre, az egyes sorozatok külön-külön is.

Az Egyetemes Regénytár uj regénye!

Hall Caine: A vörös Józon

című rendkivül érdekes nagy munkája. A 19. század nagy szerelmi regényei között is első sorban áll Hall Caine: A vörös Józon című nagy regénye, amelyet sohasem felejt el az, aki elolvasta.

Az Egyetemes Regénytár uj negyedének szenzációja

Rasputin

Izwolszky világszerte óriási feltünést keltett müve, amelyben az orosz cári kormány háborus külügyminiszterének, Izwolszkynak leánya irja meg Oroszország összeomlását. A regény francia nyelven jelent meg és félév alatt 500 ezer példányban fogyott el. Hőse: Rasputin, az orosz parasztból lett varázslatos erejü szerzetes. Izwolszky regényét Kosáryné Réz Lola forditotta magyarra.

Az Egyetemes Regénytár, április—juniusi negyedében, a Rasputin-on kivül közli még

Rider Haggard: A Tudás Leánya

című hatalmas regényét az „Ő" és „Ayesha visszatér" sorozat befejező részét, amely most jelenik meg először magyar nyelven. Az Egyetemes Regénytár előfizetési dija az Uj Idők olvasóinak negyedévre 50.000 kor.

Az Uj Idők olvasói Hall Caine: A vörös Józon című szenzációs sikerü regényét az Egyetemes Regénytár 3 füzetében 25.000 koronáért megrendelhetik!

Az Uj Idők mai számához mellékeljük a Milliók Könyve uj számát, **Wells: Óriások világa** című nagysikerü regényét, mindazok számára, akik a Milliók Könyvére is előfizettek.

Megrendelő-szelvény a boriték 4. oldalán.

Essco Ernébe

vod 2

Ujság. 1939. okt. 10.

(e.a.: E.E. nobraia Műcsarnokban.)

A nagyméltóságú m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr az elmult tanévben 2620 pengőt folyósított a reászoruló hallgatóknak ruházattal és tanszerekkel való felszerelésére. A leggondosabb kiválasztás útján 66 hallgatót tudtunk ebben a segélyben részesíteni.

Ingyenes étkezést nyujtott a Szent Imre Kollégium Igazgatósága 11, a m. kir. „Rákóczi Ferenc" Honvédközépiskolai Nevelőintézet Parancsnoksága 7, a m. kir. Szent László 4. honv. gyalogezred Parancsnoksága 19, a m. kir. 103. honv. tüzérosztály Parancsnoksága 2, a m. kir. 7. honv. tüzérosztály Parancsnoksága 3, a m. kir. 3. honv. huszárosztály Parancsnoksága, a m. kir. „Zrinyi Ilona" Honvédtiszti Leánynevelő Intézet Igazgatósága, a Bencés Szövetség, a Soproni Polgárotthon vezetősége, az Isteni Megváltó Leányai, 1—1, összesen 107 hallgatónak.

Külön is ki kell még emelnünk, leghálásabb köszönetünk nyilvánítása mellett, a soproni Szent Imre Kollégium Igazgatóságának nemes áldozatkészségét. Bentlakó hallgatóinknak

Eperjesi Erzsébet

IV Károly. Szent
László bronzból

Vayer Lajos ffy

Magyar uralkodók.
Bpo 1942. 20 f.
39. tábla

rudd alkotása Franciaországban. Rene de Birague síremlékéről a kancellár térdelve imádkozó, realisztikus jellemzésű portrészobra a Louvreba került; u. o. van P. több dombormüve; az orléansi múzeumban Jean de Morvillier orléansi püspök márvány mellszobra.

PILOTY, 1. *Ferdinand*, német grafikus, * Hamburg 1786, † München 1844. Régi mesterek rajzairól és festményeiről (részben Strixnerrel közösen) kiadott kőnyomatai hosszú sorával a fényképreprodukciók fellépése előtt nagyban előmozdította a régi művészet ismeretét.

P., 2. *Ferdinand*, festő, az előbbinek fia, * München 1828, † u. o. 1895. Bátyjának, P. 3.-nak hatása alatt történeti genreképeket festett.

P., 3. *Karl von*, festő, P. 1. fia, * München 1826, † u. o. 1886. A müncheni akadémián Schorn tanítványa, utóbb Antwerpenben Biefve és Gallait, Párizsban Delaroche hatása alatt felkarolta a történeti festésnek akkor modern színeit, mozgalmas, a külsőségek valószerű ábrázolására nagy súlyt helyező, amellett patétikus, sőt színpadias irányát. P. művészete és a müncheni műv. akadémián kifejtett tanító tevékenysége mintegy középpontja a XIX. sz. történeti festésének, amely a század végéig, sőt azon túl is művelőkre talált. (Magyarországon főleg Benczúr, P. tanítványa és a tanárságban utóda folytatta irányát.) Annak idején ünnepelt művei közül, amelyek mai szemmel nézve sokszor tűrhetetlenül színpadiasak, de mint a klasszicizmus által elhanyagolt festői kultúra feleleventői történeti szempontból méltánylást érdemelnek, jellemző példák: Seni Wallenstein holtteste előtt, Thusnelda Germanicus diadalmenetében (München, Neue Pinakothek), Nagy Sándor halála (Berlin, Nationalgal.),

2078. FIÓKOS SZEKRÉNY, diófa, oldalá
lappal. Kommode mit herabklappbar

2079. KEREK EBÉDLŐASZTAL, diófa, s

2080. EGYAJTÓS SZEKRÉNY, fekete fa,
Schrank, schwarzes Holz, mit empire

2081. KÖNYVSZEKRÉNY KANAPÉVAL.
mit Kanapee, Palisanderholz, mit Br

2082. ALACSONY IRÓSZEKRÉNY, maha
rige Zylinderbureau, Mahagoni, Wien

2083. FALITÜKÖR, faragott és aranyozott
in reich geschnitztem und vergoldete

2084. KÉTAJTÓS RUHASZEKRÉNY, di
türiger Kleiderschrank, Nussholz, mi

2085. KÉTAJTÓS RUHASZEKRÉNY, dió
XVIII. sz. — Zweitüriger Kleidersc
Intarsia. Österreich, XVIII. Jh.

2086. LÁDA, diófa, két faragott hermával.
Italienisch, XVII. Jh.

2087. SZALONSZEKRÉNY, hajlott oldalá
Louis Philippe. — Salonschrank, mit

ır, Louis XVI. — Kommode, Nussholz. Ungarisch

óasztal, pamlag, 3 karosszék, egy kerek asztal, maha- Bücherschrank, Schreibtisch, Sofa, 3 Armstühle, runder

fa, faragott diszitéssel. Osztrák, XVII. sz. — Breites i. Österreich, XVII. Jh.

XVIII. sz. — Tisch, Nussholz, mit geschweifte Füsse.

sznyefa, csillagos berakott lappal. XVIII. sz. — Vier-, mit Sternintarsia. XVIII. Jh.

s lábbal. Olasz, XVII. sz. — Langer Tisch, Eichenholz.

ályozott lábakkal. Olasz, XVII. sz. — Viereckiger Tisch,

bal. XVIII. sz. — Tisch, Nussholz. XVIII. Jh.

zteres lábbal. Olasz, XVII. sz. — Langer Tisch, Eichen- sch, XVII. Jh.

lábakkal, lapján csillagos berakás. XVIII. sz. — Tisch, . XVIII. Jh.

Essen Erzsébet

Wild Jánoshegy (Vas m.)
1911-től Bécsben
1913-14 Firenzében
1916-tól Münchenben
Max Dariomál tanult
Hans Hofmann
Rolf Nesch
Schlemmer
Klee
Kandinsky
Marottjából Hans
Reichel készült.

Clarendon Hotel
VIII. kp.

: ásvány-földtani előadás és demonstrációk
um ásványföldtani osztályában és a M. Kir.
et gyüjteményeinek megtekintése. (Zimányi.)

ásványföldtani kirándulás a kis Svábhegyre.

r: előadás és demonstrációk a gerinczes
álásáról és konzerválásáról a M. Nemzeti
Horváth).

r: állat- és növénytani kirándulás Aquincum

dulás a Dobogókőre.

r: növénytani előadás és demonstrációk
eum növénytani osztályában.

r: állattani előadás és gyakorlatok a M. N.
tani osztályában.

kor: állat- és növénytani kirándulás a
.

ben: ásvány-földtani kirándulás Duna-
ssz idő esetében: ásvány-földtani előadás
eziók a M. N. Muzeum ásvány-földtani

Esseo Erzsébet

Münchenben és
Münchenben
élem regel

Zürichben 1893.2
sem az iparművészeti
sem a képzőművészeti
főiskolán nem
tanultam ezen
a néven.

Szép Emlékek

Művészi a

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM · ORSZ. MAGY. SZÉP... · BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY ÚT 41.

1904. VIII. 27.

640/1904.

Hedthaly (ut. Szamla.)

Esso Erzsébet

MAGYAR MŰVÉSZET
1925 169. (O.M. képzm. Társ. kétfüzet. elism.)

~~1926. 418–9~~

1927 113,606 D

a képzm. Mus. ekartje

Esseo Erzsébet

1929 32,356.

Főcsat.

az Uparm Mus 1928. évi szerzem

Tábor

Nagy-Várad.

A középtért elfoglaló v
patok veszik körül és ostromol

Eigentlicher abriss der Türck
wie selbige den 2/12 octob
lagert ~~wa~~ worden.

fölül jobbra: pag. 20.
magyarázó szövegének kezdete:
O. eine vom feind verla

Rm., mér. a vk. 25.9: 29

Kosa Erzsébet

Cod.

(Lyka K., Numism. Közl. 1918 1–4. l.)

Lantsba ch beven-dő.

dupl

~~Arad~~ polgári leányiskola

IX. 47.

Esső Erzsébet

Magyar Múzeum
1925. 169
~~– 1926. 418 – 9 sheet~~
~~– 1927~~ 113, 606 duplum

Jelentkezi rokonsági és
pártmunkásai Tanulmányait
München és Freiburg
végezte. Főreáltanárként
működött Münchenben

36 évés

M. N. Murcmm Königsaal III. SS.

Esseò Erzsébet

Szépen. Neue

Térdelő táncosnő, br
Richard Strauss-érem, br
Művésző arcképlámpa, br.pl.
Gobl Gábor
H.v. Habermann
Karl Brandt
Max Dasio
} br. érem

Angyali üdvözlet, br tabl
Pierguineale; terrac. "

Karfiol?

Essco Erzsébet

Révai XXI. 303. l.

ádvice

Szerkesztőség !

ágos Bizottsága által rendezett
sitott jóindulatára támaszkodva,
tisztelt Szerkesztőséget, hogy
ozó és idemellékelt rövid hirdo-
ban a közművelődési célravaló te-
óztassék.

ém van megküldeni az előadásról
csak azzal a kéréssel, hogy an-
i számban helyet adni méltóztas-

l

Esső Erzsébet

Szent István Cék IX. művé-
szeti munkács
1911. nov. dec.

ESSŐ ERZSÉBET PLASZTIKUS FABEÉGETÉSŰ DÍSZSZEL KÉSZÍTETT TÁRGYAI.

Esső Erzsébet
Bécs, Gyárfás Géza IX.
művészeti munkái.
1911. nov- dec.

ESSŐ ERZSÉBET PLASZTIKUS FABEÉGETÉSŰ DÍSZSZEL KÉSZÍTETT TÁRGYAI.

Estéé Erzsébet

Ünnep
2

Velence 1922

162. l.

V

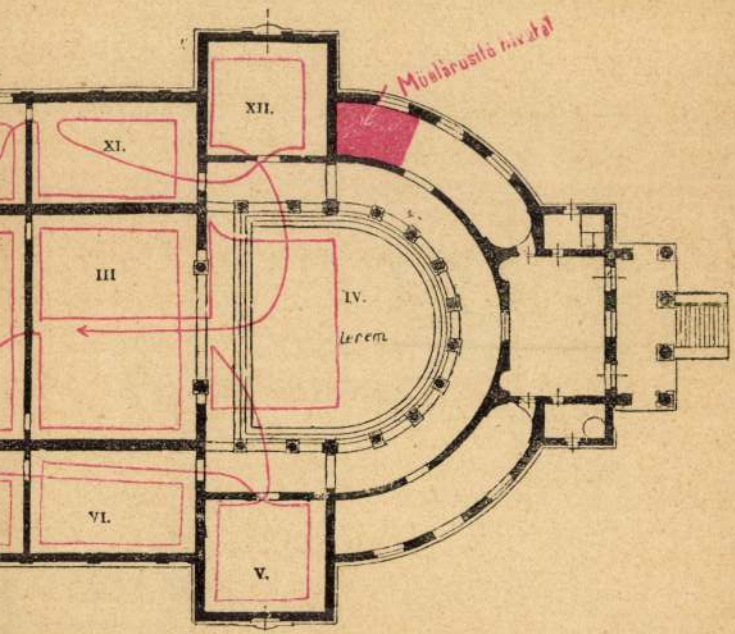

egczélszerűbb
— követni.

No 45

La Mostra dell'Incisione e della Medaglia ungheresi della Città di BUDAPEST

Esseő Erzsébet
Continued again
leeiland
1940
V

45. 1922. **Esseő, Erzsébet:** »Eravamo ungheresi, rimaniamo ungheresi«

No 63

La Mostra dell'Incisione e della Medaglia ungheresi della Città di BUDAPEST

62. Francesco Liszt (placchetta)

1922 Valence
1928 Nice (UMF
1932 Valence
1934 Nice
1935 Helsinki
1940 Milano

Erdei Viktor

Ujpesti Kisállatsáp

Nemzeti Salon

1926. ápr.

Főv. kepi

Esseó Erzsébet

vért vett az alábbi
ércmkiállításon

Vod

Unkari

Helsinki 1935

759
66
8.2

Esso-Erzsébet

részt vett az alábbi kiállításon

Kunoth. Mus. Ung.

Medaillon 1934

Béci

UNGARISCHE MALEREI DER GEGENWART

Esseö Erzsébet

Kolozsvár
Kath. Kiáll. az Ernstben

1927. okt.

terül el folyóval és ismózott égbolttal. Jelzése a zsámoly alján két sorban ez: »*Danhauser pinx. Viennae, 1825.*«

Vászon, méretni 58·8 : 72·7 cm. — Felajánló jegyzék 150. — Akadp. lapok. 3 — Uj lelt. k. 17. — 1905. átad. jkv. 429.

1868: IV. 148. — 1870: VI. 52. — 1871: VI. 52. — 1873: VI. 52. — 1876: IV. 70. — 1878: V. 37. — 1880: V. 37. — 1881: V. 37. — 1883: V. 185. — 1884: VII. 239. — 1885: VII. 239. — 1886: VII. 239. — 1887: VII. 239. — 1888: VII. 239. — 1889: VII. 274. — 1890: VII. 274. — 1891: VII. 289. — 1892: VII. 289. — 1893: VII. 363. — 1894: VII. 16. — 1895: VII. 16. — 1896: VII. 16. — 1897: VII. 16. — 1898: VII. 16. — 1900: VII. 16. — 1901: VII. 16. — 1903: VII. 16. — 1904: VII. 16. — 1905: VII. 16.

1846: II. 182. — 1851: II. 182. —

A Pyrker-gyüjteményből 182. — Ltsza 17.

* Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Szemlében:

Py. 182
Ujl. 17

Essö Erzsébet

1911. máj. – jún. Kiáll. –
Nemzeti Szalon.
Iparművészeti munkái egy kollektív kiállítás.
Katalogus. (életrajz nélkül).

V.

Nagyzablát h. n. III. 237

Essco Ernőtől

Társulati művészfotó
Műszaki

1931. tav. tárl. 99, 100, 101, 102 V
1932. febr - márc. Kiáll. 321. V

Bővebb
felvilágositással szolgál
DANI JÁNOS
a kirendeltség vezetője

AUJHELY
Interurbán telefon 109

Szedte: *Pávai János.* Nyomta: *Mandula Vince*
a Keresztény Sajtóvállalat nyomdájában Sátoraljaujhelyen.

Losch Erzsébet

wohnt München Amalienstrasse 5.

1930/31. jüb. kiáll. 212, 262 ✓

1934. téli kiáll. 142, 143, 144, 168, 170. ✓

attista Tiepolo.

+ meghalt Madridban 1770-ben.

Tőlef vinádtatája a.

nnát, ki kereit ~~kedvelte~~ úgy tartja,
dnája a ki előtt a kátra dülve s lefelé
ül, az előterben látható szentek vinád-
Ebenbol röpködnek, ~~s angyalkacsok~~. A ren-
iát keretbe tett keretek, szent Domokos és
szent Ambrust és sz Ferencet, kik tér-
a földön kinyelt koponyák és csontok
bolva a keretben tűé, épületek romjai
ebben keresztek vidék.

ri 73: 56 cm.
Lapló apaudeka.

08 R 20

Losó Erzsébet

1911. szept. 5-ikén.

Nemzeti Szalon.

Első Erzsébet

gyűjt. kiáll.

Nemzeti Salon

1911. maj 28-tól

június végéig.

(Novák Andorral

együtt és tav.

kiáll.)

V

Fővárosi Képtár

Esseő Erzsébet

Vitrinben ESSEŐ ERZSÉBET
kerámiái és plakettjei.

Nemzeti Szalon 1934
Kut ápr

KÉPKERETGYÁR

IV., Gerlóczy-u. 5. IV, Károly-körut 28.

Alapittatott 1880.

ESSŐ ERZSÉBET

53 Madonna terrakotta szobor 50.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1934

Schweng Josef VIII.249.

ESSEŐ ERZSÉBET

42. Braziliai sörényes farkas, terrakotta	100.—
43. Tanulmány, angol cement	90.—
44. Kalotaszegi menyecske, angol cement	90.—

Nemzeti Szalon
téli tárl. 1938 jan. febr.

Essó Erzsébet

Műcsarnok Stombathely

1915. tav. Kiáll. 232 V

1916. tav. Kiáll. 38, 40 V

1916-17. téli Kiáll. 331, 332 V

1917. tav. Kiáll. 353 V

1917-18. téli Kiáll. 316, 317 V

1918-19. téli Kiáll. V

Essó E. München.

1923. tav. Kiáll 234, 680 V

1925. tav. Kiáll. V

Alsószecsei népkvt. IV. 262, X. 217.

ESSEÖ *Erzsébet*, szobrász és médailleur, • Jánosháza. Berlinben és Olaszországban tanult, aztán Münchenben telepedett le és szobrokon s szobrocskákon kívül (Kariatidja. Angyali üdvözlete s több érme a budapesti Szépmüvészeti Múzeumban) emlékérmek hosszú sorát alkotta meg (magyar koronázási érem, Hungária, Hindenburg, Wölfflin, Brandi, Dasio, Gohl Ödön, Habermann, Tagore. Röntgen stb.) Rézkarcolással is foglalkozik.

Ke. G. I. 292 l

T. 6154.

eégett várat, mely felé széles ut
nennyi hölgygyel, kikkel szembe
:

Pressburg.

a rl. 23 : 19 cm.

Gosseó Endrébl

17 tornai kiállítása.

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 418.

dupl

MM

1925 169. l. (O.M. Képm Társ.)

1926. l. hiány (Kitüntető okirat.)

1927. 113. l. (A képm Mun. naplap.)

1929. 356. l. (Az Ipam hiv. 1928 évi tevéken.)

Esseö Erzsébet
Édes anyám, vas
Madonna, bronz

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 19 l.

L. Kovásznai Viktória. Fejezetek a magyar éremművészet történetéből. Bp., 1999 Argumentum, M. Numizmatikai Társulat

*Névmutató**

Alföldi János 94
Asszonyi Tamás 135, 138, 140–142, *153*

Beck Ö Fülöp 25–26, *38*, 40, 44–45, 47, *52–54*, 61, 64, 67, 70–72, 76, 96–99
Berán Lajos 46, 48, 62, 64, 66, 73, 93–94, 96, 98–106, *113–118*
Bernsee József 13
Bethlen Gyula 42, 50
Bezerédy Gyula 44, 50
Boehm József Dániel 10, 12–15, 17, 19–20, 24, *30–31*
Boldogfai Farkas Sándor 95
Borsos Miklós 98, 132–133, 137, 139–140, *146*
Bödy Kálmán 95
Brüll Moritz 13
Budahelyi Tibor 135, 138, 142, 144, *159*

Czinder Antal 124–131, 134, 140–142, *147–150*

Csikszentmihályi Róbert 133, 137, 141, *154*
Csikvári Péter 136, 138
Csiky Tibor 136, 138, 142, *159*
Csillag István 46, 50, 61, *77*, 98
Csiszér János, Zs. 94, *119*
Csúcs Ferenc 95, 98, *120*

Edvi Illés György 97
Egyed Emma, Sz. 98
Esseö Erzsébet 74, 76, *119*
Exner Károly 22, 26, *34*, 93

Ferenczy Béni 124, 132, 139–140, 144, *146*
Ferenczy István 10, 12, 17, *28–30*, 92
Fémes Beck Vilmos 68–71, 74, 76, *80–82*, 96
Friedrich Ferenc 142, 145

Gaál István 98
Gáti Gábor 98, 141, 143, 145, *160*
Gerl Károly 15–17, 19, 21–22, *31–33*, 93, 98

Hafner Arnold 45, 48, 50, 61–62, 73–74
Holdas György 143, 145, *160*
Horváth László 144, 145

Ispánki József 97–98
Iván István 98

Jittner Antal 13
Juhász Gyula 47, 50, *77*

Kallós Miklós 98
Kalmár János 142, 145
Karl Henrik 11–12, 16, *28*
Kenéz László 133, 137, *157*
Kiss György 98, 142, 144–145, *160*
Kiss Kovács Gyula 140–141, 145, *159*
Kiss Nagy András 98, 133, 136–137, 140–142, 144, *156*
Kovács László, Cs. 135, 138, 144, *158*
Kövesházi Kalmár Elza 65, 76

Ligeti Erika 134–135, 137, 140–141, 144, *155*
Lóránfi Antal 15–17, 22, 25, *35*
Lugossy Mária 136, 138, 142–144, *157*

Madarassy Walter 94, 9[illegible] *122*
Mayer Elek 15, 17, 21, *3*[illegible]
Merényi Gina 98
Mester Jenö 98
Moiret Ödön 62, 65–67,
Murányi Gyula 42, 47, 5[illegible]

Nagy István János 135, 1[illegible]

Palotás József 135, 138,
Pátzay Pál 98
Patzó Pál 46, 50
Petrovics Demeter 13

Radnitzky Károly 9–10, [illegible]
Reisner József 19, 21–22
Reményi József 46, 50, [illegible] 73, 76, *84–85*, 94, 97
Renner Kálmán 98, 110–
Rigele Alajos 98
Róna József 45, 50
Ruff András 48, 51

Scharff Antal 9–10, 15–[illegible] 92–93
Schwartz István 15–17, 1
Seidan Wenzel 9–10, 14,
Soltra E. Tamás 144–145

* A névmutató csak a magyar éremművészek neveit tartalmazza.

Esseö Erzsébet

Esseö Erzsébet, München, Amalienstrasse 5.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

Eseő Erzsébet

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

8 Órai Ujság
1934.I.14.

Esseő Erzsébet

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Pesti Hirlap
1954.I.14.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

A müncheni "Secessions"tagjaként tiz éven át szerepelt emlékérmekkel és kisplasztikákkal. Első érmei háborús témájuak, stilusosan hadifémből is készültek. Érmein a német éremművészek, különösen Götz hatása érződik az első időkben. A világháború több hadvezérétől készitett érmet. 54.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

ESSEŐ ERZSÉBET, éremművész

Münchenben élő magyar származású éremművésznő. Érmein a német éremművészek, különösen Götz hatása érződik az első időkben. Első igazán szép alkotása, melyet két változatban is elkészített:
"ÖNARCKÉPE" volt. Kompozicióiban a gondolat, az érzés dominál. 54.old. Kép.61.old.

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

ESSEÓ ERZSÉBET, éremművész

Érmein kitünő képmásokat látunk, mig a hátlapok kompoziciói az ábrazoltak jellemére és életmüvére utalnak.-Müveit számos müzeum őrzi világszerte, többek között Londonban, Párizsban, Rómában, Berlinben, Kölnben Drezdában, Stuttgartban és természetesen Budapesten.
54.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.századi magyar éremművészek külföldon 53.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat évkönyve, 1971.
Bp. 197z.

MDK

Esseő Erzsébet

Dékány A: Az Ipm. Társ. Gy.K. emlkiálla.
Magyarság, 1934. máj. 19.

Esseő Erzsébet
plakett és éremmodelljei

M.D.K.

19.) Hadiérem. Hadiféme.
20.) IV. Károly. Bronz.
21) Ellenforradalmi érem. Bronz
22) Magyarok voltunk. "

Fővárosi képtár kiállításai XLIV.: Magyar érem és plakett művészet 1800 tól napjainkig 21 lap. Budapest 1949.

Esső Erzsébet
Érem, 1917.

Csányi K.: Pesti gyűjtők és művészek érem- és plakett kiáll. az Iparműv. Múz.-ban. 1924.

XXIII l.

Esső Erzsébet

Medgyessy Ferenc, Siklódy Lőrinc, Orbán Antal, Körmendi-Frim Jenő, Andrejka József, Zilzer Aranka, Horvay János, Esső Erzsébet művészeket sorolja fel Tüvis a Műcsarnok kiállításán a plasztikai részből, mint figyelemre méltó művek alkotóit.

Esső Erzsébet szép plakettjeit külön megdicséri a kritika.

A HÉT, Bp. 1917. nov. 18.
XXVIII. évf. 46. sz. 732-733. lap.

SZEMLE

MÚZEUMOK ÉS GYÜJTEMÉNYEK

A LOUVRE 1921-BEN. A mi múzeumaink szomorú állapotából kitekintve, sokszorosan fájdalmas érzéssel olvassuk a hivatalos jelentést, melyben a Louvre vezetősége az intézetnek 1921-beli gazdagodásáról számol be. A gyarapodás legnagyobb részét a Les Amis du Louvre egyesületének köszöni a párisi múzeum. Anyagának szaporodása egyebekben is jobbára hagyatékokból származik. Hagyaték, még pedig Léon Cardon, a híres belga gyüjtő hagyatéka, egy francia primitív festő hátas-oltára, mely már a francia primitíveknek 1904-ben, a Pavillon de Marsanban rendezett kiállításán is szerepelt. Az oltárkép szárnyai Sz. Mária és Jézus gyermekségéből vett jeleneteket ábrázolnak aranyos háttéren. A mű keletkezésének valószinü évszáma: 1400. A tizennegyedik század végéről való egy Pietà, mely német festőnek, valószinüleg a goettingeni mesternek alkotása. Ez is ajándék. A Louvre barátainak adománya egy nagyértékü miniatura (A cannaei csata), melyet Jean Fouquetnak tulajdonitanak. A Louvre barátai Londonban vették, a Thompson-aukción. Rembrandtot is kapott ajándékba az elmúlt évben a Louvre: Potocki Miklós gróf testálta reá Rembrandt öccsének körülbelül 1650-ből származó arcképét. Jelentősen szaporodott a múzeum tizenhetedik századi anyaga is. A fődarab Poussin-nek egy fontos műve: »Phokion temetése«, melyet a mester 1648-ban festett Rómában egy Párisban élő gazdag lyoni kereskedő megbizására. Kapott a múzeum két pompás Chardin-rajzot is, mind a kettő arckép. Leghatalmasabb a XIX. század műveiben volt a gyarapodás. Maga a múzeum vásárolta meg Delacroixnak históriai nevezetességü képét, a »Szardanapal halálát«, mely az 1827. Salonban volt először kiállítva s melyet az egykorú kritika és a maradi művészek viharos felháborodással fogadtak. — A képet Vitta bárótól vette meg a múzeum s ugyancsak tőle szerezte meg Delacroix-nak a Szardanapálhoz készült öt rajzvázlatát is, továbbá Ingresnak és Dávidnak egy-egy vázlatát.

Joseph Reinach nagybecsü hagyatékáról már megemlékezett *A Műbarát*: Delacroix, Courbet, Corot, Couture, Harpignies és mások szerepelnek benne kitünő művekkel. Igen tekintélyes volt a Louvre gyarapodása rajzokban. Prud'hon, Corot Diaz, Rousseau, David, Dupré, Devéria, Ricard Henri Regnault (az Alhambráról készült rajzával és A. Bidaról rajzolt portréjával), Berthe Morizot, valamint Rops nevét szebbnél-szebb rajzok képviselik közöttük.

ANTIK VÁZÁK ÉS BRONZOK A BROOKLYNI MÚZEUMBAN. W. H. *Merriman*, egy dúsgazdag gyüjtő, antik bronzokból és vázákból, valamint renaissancekori bútorokból és egyéb műtárgyakból álló nagyszerü gyüjteményét a brooklyni múzeumra hagyta örökül. Értéke egymillió dollár.

E. BARLACH: PARASZTASSZONY. 1921. (FASZOBOR.)
Paul Cassirer úr engedélyével.

A PRADO ÚJ HERRERA-KÉPE. Dr. Carvalho, a Franciaországban élő ismert műgyüjtő, egy nagyméretü festményt ajándékozott a madridi Prado-múzeumnak, mely az idősebb Herrera műve és mely Szt. Bonaventura életének azt a jelenetét ábrázolja, amikor a Ferencrendbe való felvételét kéri. Ez a festmény, mely Bonaventura történetéből vett másik két ábrázolással együtt régebben egy angol gyüjtő tulajdona volt, jelentős gyarapodást jelent a Prado részére, melyben Herrera eddig nem volt jelentőségéhez mérten képviselve.

A FOLKWANG-MÚZEUM. A hageni Folkwang-múzeumért tudvalevőleg — a gyüjtemény megteremtőjének, *Osthaus*-nak halála után — több német város versengett, hogy az örökösöktől megszerezze. Hagen város tanácsa 11 millió márkát ajánlott az örökösöknek a múzeumért a házzal együtt, mig Essen 15 milliót is hajlandó érte megadni, igy hát valószinü, hogy az övé lesz. Düsseldorf város ajánlata szintén alacsonyabb ennél.

ÚJ MÚZEUM HAMBURGBAN. Siegfried *Wedell* kitünő gyüjteménye, az alapító halála után három évvel, végre megnyilt a nagyközönség számára. Wedell, akinek régi mesterek műveiből álló gyüjteménye jelentős művészettörténeti értékeket képvisel, azzal a kikötéssel hagyta e kis múzeumot örökül Hamburg városára, hogy a Neue Rabenstrasse 31 alatti háza és a benne lévő gyüjtemény abban az állapotban és elrendezésben, amelyben halálakor volt, tartassék fenn, helyesebben a nagyközönség számára megnyittassék. Ez most meg is történt és Hamburg városa, amelynek galériája aránylag szegény régi mesterek műveiben, most egy kicsi, de az anyag minősége tekintetében elsőrangú gyüjteménnyel lett gazdagabb.

FRA ANGELICO A CAMBRIDGEI FOGG-MÚZEUMBAN. *Fra Angelico*-nak egy 1450 körüli oltárképét, mely a keresztrefeszitést ábrázolja, a Fogg-múzeumban kiállitották. A festmény középső része volt egy háromszárnyú oltárnak. A kép előterében baloldalt egy térdeplő dominikánus barát látható.

A CHEMNITZI MÚZEUM GYARAPODÁSA. A chemnitzi városi múzeum vásárlási alapjából megvásárolta a chemnitzi születésű, de Berlinben élő szobrásznak, Richard *Scheibe*-nak »Bevonulás« c. bronzszoborművét és Car. *Schmidt-Rottluff*-nak, a Chemnitz környékéről való expressionista festőnek, »Férfiak gyertyavilágnál« c. festményét. A múzeum már korábban megszerezte e művésznek három tájképét (az 1907. és 1910. évből). A most megvásárolt festmény, mely 1920-ból való, az első figurális kompoziciója Schmidt-Rottluffnak a múzeumban és kitünően képviseli a művész legjobb korszakát.

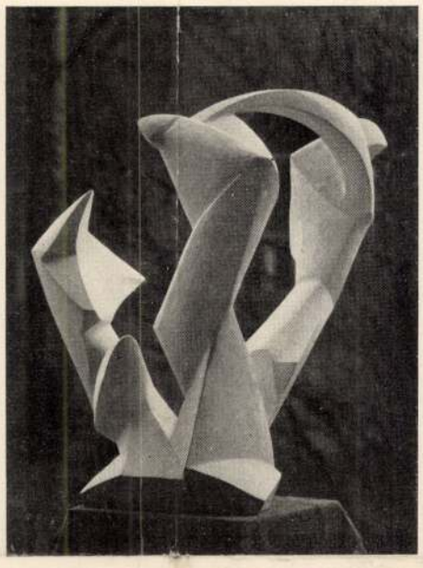

RUDOLF BELLING: HÁRMAS HANGZAT.

CRANACH FÖLFEDEZETT IFJÚKORI MÚVE. Lucas Cranach ifjúságának osztrák éveiből meglehetősen kevés képet ismerünk. Ezek számát gyarapitotta legutóbb R. Grimschitz, aki az osztrák állami képtár raktárában bukkant a festményre. A képnek Szent Ferenc stigmatizációja a tárgya és a Dörnhöffertől a bécsi akadémiai képtárban felfedezett festménnyel, amely Szent Valentinust ábrázolja, nemcsak stilbelileg, hanem méreteiben is annyira egyezik, hogy a két fára festett képnek egykori összetartozottsága kétségtelennek tekinthető. A festményt most restauráltatják és azután párdarabjával együtt fogják kiállitani. Az ifjú Cranachnak forró szenvedélyessége és festői merészsége igen jellegzetesen jut kifejezésre ebben a vibráló festményben, amely igen érdekes és jelentős adalék egyszersmind a »dunai stílus« fejlődésének történetéhez is.

LELETEK ÉS ÁSATÁSOK

MINO DA FIESOLE ISMERETLEN SZOBRA. Paul *Schubring* a »Cicerone« legújabb számában elmondja, hogy a mult év augusztusában Münchenben Julius Böhlernél egy kis terrakottaszobrot talált, amelyet tulajdonosa nemrégiben szerzett meg Firenzében. A kitünő állapotban megmaradt quattrocentóbeli mellszoborban a Mino da Fiesolenak tulajdonitott gróf Rinaldo della Lunát ábrázoló mellszobor modelljét ismerte fel. A lelet kitünő állapota azonban gyanut ébresztett benne és elhatározta, hogy tervbe vett firenzei útján foglalkozni fog a modellel és méreteit összehasonlitja a mellszoboréval. Az összehasonlitás eredménye a következő: 1. A müncheni mellszobor jóval magasabb és szélesebb és a részletekben is eltéréseket mutat; a bargelloi márvány redukálva van és kidolgozása sokkal általánosabb. 2. A müncheni mellszobor minden részletében rendkívül szubtilis és mozgásában megkapó; a bargelloi márvány, szemben a Minonak tulajdonitott egyéb szobrokkal, feltünően gyönge. 3. A müncheni mellszobor állapota, a munka, a szines égetési nyomok mind amellett szólnak, hogy egy 1460 tájáról való firenzei eredeti modellel van dolgunk, amely sokkal nagyobb művészi értékü, mint a bargelloi márványszobor.

A márványszobor a rajta látható felirás szerint Rinaldo della Lunát 27 éves korában ábrázolja. A modell arcvonásai azonban inkább megfelelnek ennek a kornak, mig a márvány öregebb arcot mutat. A száj is konvencionálisabb és kifejezéstelenebb az utóbbin, de különösen el van laposítva a szobor hátsó felének, a nyakba hulló hajzat koszorújának, a ruha váll- és nyakdiszének a hatása. Mindent összevetve, Schubring arra a megállapitásra jut, hogy a Münchenben felfedezett agyagszobor nem más, mint az 1461-ből datált Rinaldo della Luna szobornak egy művészileg sokkal tökéletesebb, koncepciójában frissebb modellje.

EGY Ó-BABILÓNIAI VÁROS KIÁSATÁSA. Francia kutatók Kis-Ázsiában Koisa Nyek mellett egy babilóniai gyarmat romjait tárták fel, amely telep kb. Kr. e. 2400-ban keletkezhetett. A leletek azt mutatják, hogy ebben a városban, amelynek neve *Burus* volt, a katonai és gazdasági szervezettség a fejlődésnek már magas fokán állott. Ékirásos följegyzésekből kitünik, hogy a város élén egy-egy férfi és női fejedelem és egy-egy férfi és női prefektus állott teljesen egyenlő jogokkal felruházva, ami azt mutatja, hogy ez volt a legrégibb kultúrhelyek egyike, ahol a nő és férfi teljes egyenjogusitása már megvalósult. Ebben a városban postai forgalom is volt: a leveleket agyagkorongokra irták, sőt még a csekkforgalomnak is fel lehet találni némi kezdetleges formáját.

EGY RÉGI FESTMÉNY SOESTBAN. Soestban egy mezei templom szentségházán egy régi festményt találtak, amely a soesti festőiskolából származik. A képen nagykiterjedésü átfestések voltak még a reformáció korszakából. Ezeknek sikeres eltávolitásával a festmény most teljesen ép eredeti állapotában látható. Közelebbi és pontosabb meghatározása most foglalkoztatja a tudósokat.

HIREK

EGY MAGYAR ÉREMSZOBRÁSZ SIKERE MÜNCHENBEN. A müncheni Georg Hill-alapitvány 1921. évi érempályázatán az első dijat (1000 M) Karl Roth szobrász, a másodikat (500 M) Josef Bernhart szobrász és a 2 harmadik dijat (400—400 M) Lissy Eckart és *Esseő* Erzsébet, ismert jeles plakettszobrászunk, nyerték el.

DURAND-RUEL. Február 5-én halt meg Párisban 91 éves korában Paul *Durand-Ruel*, a világhirüvé lett mükereskedő, akinek neve elválaszthatatlanul összeforrott a francia impresszionizmus történetével. Kortársa volt ez irány legnagyobb

A Müvészet 1922. II. 3 füz. 66. l.

E s s e ő E r z s é b e t

Az Ujság. 1924.máj.27. ((e.a.): Érmek és plakettek.)

Eisler Erzsébet

Bernhart, Max Dr.: Die Münchener Medaillenkunst der Gegenwart. 1917.

GYŐZŐ ANDOR KÖNYVKERESKEDÉSE

BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 34.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak

BUDAPEST

VI.Szondy-u.98/b.II.em.

Utánvétel : P

Tartalma : **Könyv**

Esseó Ernébet

Laid
Csáuvi K.: Bél leiptin és Rhin. kren és pl. kvatl. ar Hpam. kun-ba
1924

Cs-ben 47 l.

pol minde felsorolva

n.o. 71–72. l.

< Esső "Erzsébet >

Könyve

< 7 A plasztikus fa-
lucegetés. A dom-
borított mélyegetés
ismertetése.
Bpp. 1911.

Könyvtárban

Esseo' Ernebel

Lad
2

Flutromagyarom

XXVIII. tabla

XXIX

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

—

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam s
mely a mai veszedelmes külpolitikai
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a
pártjából.

Az ország sorsáért való mélysé
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a

Én tehát felveszem a harcot
ki az országot a mai szörnyű helyzete

kibontom a legitimi

„Istenért,

Esső Erzsébet

Bronz pénzérmék
Vitéz Radványi

Horthy-Rombathelyi 42. l.

Művészet- és kultúrtörténeti
kiáll. tan.
tanh. 1934

Esseó Erzsébet

irod

2

Karny Rezső dr:

A világháború gyűjteménye. I. Ladinnu-zeumi Lapok.

1927. 5-8. sz. 35. l.

Esso Ernébet

sírkeresztje

Cod

Kőrösk. I. 285 l.

74 sírkő születési

dátum

Kovách Aladár: Tolnavármegye múzeuma régiségtárának újabb szerzeményei

VI. 31—37.

Essö, Elisabeth, Schriftstellerin, absolvierte die kunstgewerbliche Lehranstalt und veranstaltete 1910 eine Kollektivausstellung ihrer Holz- und Sammt-Brandtechnik-Arbeiten. In dem Werke: A *plasztikus fabeégetés* (Die plastische Holzeinbrennung, 1911) beschrieb E. als Erste die Technik dieses modernen Kunstzweiges, dessen hervorragendste Vertreterin sie ist.

Esterházy, Alexander, Rechtsgelehrter, geb. am 19. Okt. 1869 in Kolozsvár, gest. 28. Sep. 1907 in Budapest, war seit 1892 Professor, seit 1906 Direktor der Kassaer Rechtsakademie. Selbständige Werke: A *jog lényegéről* (Vom Wesen des Rechtes, 1893), A *bűntényről általában* (Über das Verbrechen im allgemeinen, 1893), *Enyhébb irányzat a büntetőjogban* (Mildere Tendenz im Strafrechte, 1894), A *„jus" szó jelentése a római jogban* (Bedeutung des Wortes „Jus" im römischen Rechte, 1895), A *bölcseleti jogtudomány kézikönyve* (Handbuch der philosoph. Rechtswissenschaft, 1897/99), A *jog mint a vagyon megosztását rendező elv* (Das Recht als ordnendes Prinzip der Vermögensteilung. 1898), *Társadalmi kiválás és kiválasztás* (Soziale Ausscheidung und Auswahl, 1906).

Esterházy, Emerich, Graf, kathol. Theologe, Erzbischof von Esztergom, geb. 1663, gest. 1745, gehörte zu den getreuesten Anhängern der Königin Maria Theresia und galt als einer der hervorragendsten Kanzelredner seiner Zeit.

Esterházy, Karl, Graf, kathol. Bischof, geb. 1725, gest. 1799 in Eger, wo er ein meteorolog. Observatorium erbauen liess und auf seine Kosten reichlich ausstattete. In der Egerer Diözese liess der munificente Kirchenfürst über 40 Kirchen erbauen. Er war ein strenggläubiger Katholik und einer der Führer der ultramontanen, toleranzfeindlichen Strömung und focht besonders gegen die Josefinischen Ideen einen heftigen Kampf aus. In Druck erschienene Werke: *Hármas üdvösséges kérdés* (Dreifache Heilsfrage, 1751), *Az 1775. évben tartott jubileum* (Das 1775-er Jubiläum, 1776).

Esterházy, Koloman, Graf, Politiker, geb. am 7. Juni 1830, diente im 1848/49-er Freiheitskampfe in der ungar. Armee, war nach dem Ausgleiche, als Anhänger der Deákpartei, 1867 Obergespan des Komitates Kolozs und von Kolozsvár, später Intendant des Kolozsvárer Nationaltheaters, seit 1887 Mitglied des Abgeordnetenhauses, wo er sich der liberalen Partei anschloss. 1895 wurde Graf E. abermals Obergespan des Komitates Kolozs und von Kolozsvár und wurde, nach seiner Enthebung von dieser Würde, zum wirkl. Geheimrate ernannt. Graf E. publizierte zahlreiche naturhistor. und geolog. Aufsätze.

Esterházy, Max, Graf, Sportschriftsteller, geb. 1837, gest. 1883, veröffentlichte zahlreiche Artikel über englische Sporte, zu deren begeistertsten Anhängern er gehörte, und gründete 1875 den Ungar. Athlet. Klub. Mit besonderer Vorliebe befasste er sich mit dem englischen Boxer- und Footballsport, zu deren Verbreitung in Ungarn er auch vor grösseren materiellen Opfern nicht zurückscheute.

Esterházy, Nikolaus, Palatinus Ungarns, geb. 1582 in Galanta, gest. 1645, kehrte vom Protestantismus zum Katholizismus zurück und war einer der einflussreichsten Anhänger des

Hauses Habsburg, mit dessen Hilfe er Ungarn von dem Türkenjoche befreien zu können hoffte. Er galt als einer der reichsten, gebildetsten und königstreuesten Magnaten Ungarns. Als Schriftsteller zählte E. gleichfalls zu den bekannteren seiner Zeit.

Esterházy, Nikolaus, Fürst, geb. 1765, gest. 1833, war ein äusserst freigebiger Unterstützer der Kunst und Wissenschaft und erwarb sich durch die Gründung der weltberühmten Esterházy-Bildergallerie und der Esterházy-Bibliothek unvergängliche Verdienste.

Esterházy, Nikolaus Josef, Fürst, geb. 1714, gest. 1790, zeichnete sich als Husarenobrist auf den deutschen und niederländ. Schlachtfeldern aus. E. verewigte seinen Namen auch in der Kulturgeschichte Ungarns durch die Gründung einer eigenen, reichlich dotierten Musikschule in Kismarton und durch die Unterstützung des später weltberühmten Komponisten Haydn.

Esterházy, Paul Anton, Fürst, Diplomat, geb. 1786, gest. 1866, war Botschaftssekretär in London (1806) und Paris (1807), Gesandter in Dresden (1810), Botschafter in London (1815), kehrte 1842 nach Ungarn zurück, wo er im 48-er Kabinett die Stelle des Ministers des Äusseren bekleidete. E. war ein überzeugter Anhänger der dynastischen Politik.

Esterházy, Valentin Nikolaus, Graf, Diplomat, geb. 1740, gest. 1806, war als Intimus Marie Antoinettes zur Zeit des Ausbruches der französ. Revolution mit seinen Esterházy-Husaren in Valenciennes, wo er den königl. Prinzen die Flucht nach Namur ermöglichte und später in Paris, im Auftrage des Königs Louis XVI., in dessen Interesse mit Lafayette diplomat. Verhandlungen pflog. 1791 war E. eine der Hauptstützen der Emigranten in Coblenz und Wien und deren Vertreter am Petersburger Hofe der Zarin Katherine. Er starb in England. Seine interessanten, die Anfänge der französ. Revolution und die Bestrebungen der Emigranten beleuchtenden, wertvollen Memoiren wurden 1905 in Druck gelegt.

Eszéki, Stephan, ev.-ref. Theologe, geb. 1642 in Szatmár, gest. 1707 in Dés. Hinterlassene Werke: *Quae et quanta sit autoritas Sacrae Scripturae* (1665), *Problemata de justificatione*, (1665), *Prima veritas defensa* (1666), *Necessaria responsio* (1666), *Diarium theologicum* (1675).

Etelváry, Aloys, Fachschriftsteller, geb. am 26. Juli 1850 in Széchényifalva (Komitat Vas), absolvierte die Budapester philosoph. Fakultät und erlangte 1881 das Professorendiplom. Er begann sich schon frühzeitig, besonders auf dem Gebiete des Verkehrswesens, schriftstellerisch zu betätigen und trat mit dem ganzen Feuer seiner Überzeugung für die intensive Entwicklung des Kommunikationsnetzes Ungarns ein. In seinen zahlreichen, in Post- und Telegraphen-Fachblättern, in geograph. Revuen und Tageblättern erschienenen Studien trat E. für die moderne Entwicklung des Telegraphen- und Strassennetzes Ungarns, für die vom postal. Standpunkte unerlässliche, einheitliche Regelung der Ortsnamen ein.

Evinger, Anton, Maler, geb. 1849 in Vizakna, ist als Illustrator zahlreicher Prachtwerke und Albums bekannt.

Esseő Erzsébet

I.

Lauringer Ernő:

Sopron szab. kir. város emlékérmei

Soproni Szemle

1943. 7. l. 9. l.

Esseö Erzsébet

Kolozsvár

Lrod
2

Lindemann, Reinhold:
Die Bildhauerin Elisabeth von Esseö.
Die Kunst
1928. ápr. Képekkel.

dupl

VITÉZ NAGYBÁNYAI HORTHY MIKLÓSNÉ

ŐFŐMÉLTÓSÁGA LEGMAGASABB VÉDNÖKSÉGE ALATT ÁLLÓ

„A MAGYAR MŰVÉSZETÉRT"

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS

KÉPES TÁRGYMUTATÓJA

Erzsébet

Lyka Károly

Új magyar emlékérmek. Numismatikai közlöny

1918. 1–4. l.

kéjezzel

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Esső Erzsébet

ESSŐ ERZSÉBET PLASZTIKÁJA. A Die Kunst áprilisi számában sok illusztráció kapcsán foglalkozik a Németországba származott magyar művésznő újabb plasztikai munkáival. Megállapítja, hogy a művésznő terrakottái az antik testharmónia boldog ártatlanságát lehelik, egy bizonyos titkos törvényszerűséget, amely belülről kifelé sugárzik s minden részleten végig érezhető. Habár régebben a formák karcsúságát, újabban a tagolás vastagabb formáit szereti, ez nem mond ellent a harmóniák általános szeretetének. Mert ő is elmondhatná, amit Maillol, az antik formaöntudatnak legerősebb jelenkori szobrásza mondott egy vitájában: »A szobrásznak csakis a testtömegek harmóniájával kell törődnie. Egyik harmóniához vastag, másikhoz vékony lábszárak tartoznak. Éppúgy csinálhattam volna karcsúlábú figurákat is.«

Magyar Iparművészet
1928. 136. l.

Magyar Iparművészet

1929. 210. l.

Molnár Ödön: Dürer Albrecht 1928. Nida Rümelin: Dürer Albrecht 1928. Esseö Erzsébet: XI. Pius pápa érme 1928. — Médailles.

210

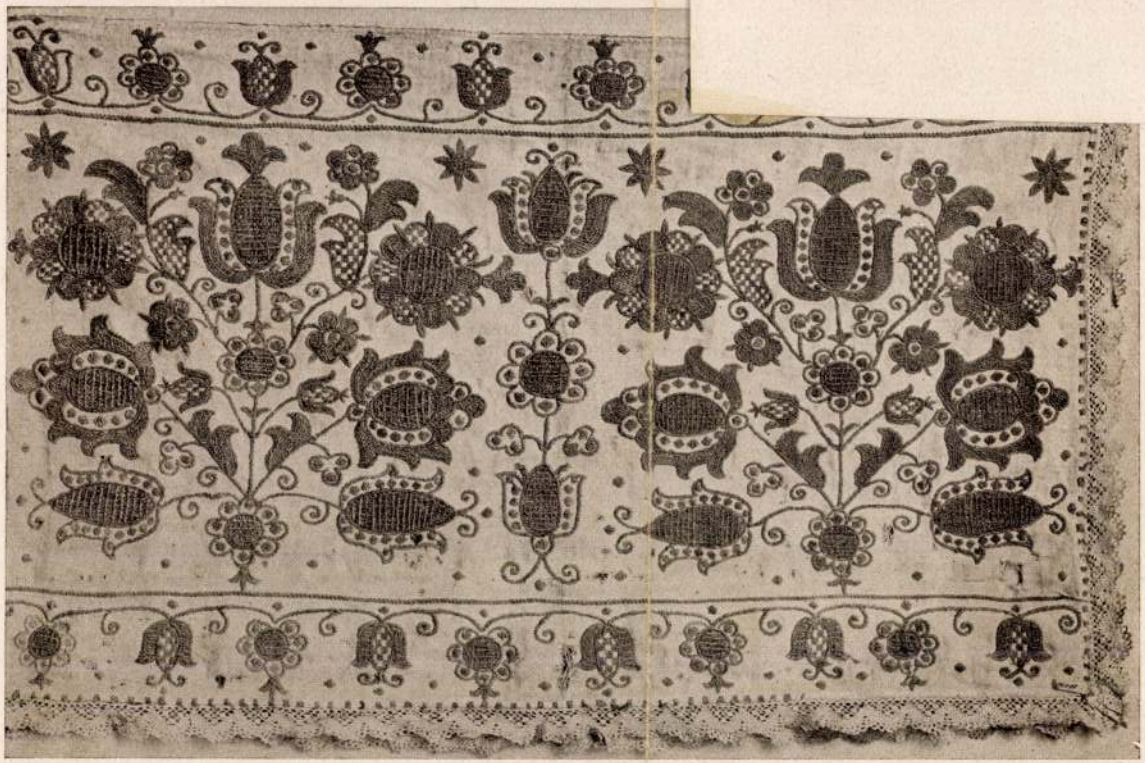

Az Iparmûvészeti Múzeum újabb beszerzései: Régi magyar mûhímzések. — Neuerwerbungen des Kunstgewerbemuseums: Altungarische Leinenstickereien. — Nouvelles acquisitions du Musée Hongrois des Arts décoratifs: Broderies hongroises.

Esseő Erzsébet

ESSEŐ ERZSÉBET KIÁLLÍTÁSA RÓMÁBAN. *Esseő* Erzsébet Münchenben élő magyar szobrász és grafikus májusban gyüjteményes kiállítást rendezett műveiből Rómában, a Libreria Wilson szalonjában. A római *Messaggero* a művésznő hat emlékérmének képét reprodukálja május 5-iki számában s egyebek közt a következőket írja: „Elég megtekinteni a Mussolini-érmet, hogy meggyőződjünk arról, hogy a tárgy reális előadása mellett nem ejti el az ábrázolt belső jellemét sem. Az első miniszter képét velős

MAGYAR MŰVÉSZET
1926. 418. l.

erővel adja elő, ezzel együtt az ő élénk és spirituális jellemét is. Érmeinek dekorativ része is jelentős értékeit mutatja a kompozíciónak, úgy a vonal vezetésében, mint a plasztikai elem kifejlesztésében.“ Dícséri ezenkívül Esseő Erzsébet szobrait is, bennök az architektonikus rendezettséget, a széles és erőteljes mintázást. Rézkarcain kiemeli az egyszerű, sommázó, de kifejező kontúrvonalakat, amelyekkel különösen mindenféle állatot mutat be kifejező mozdulataikkal.

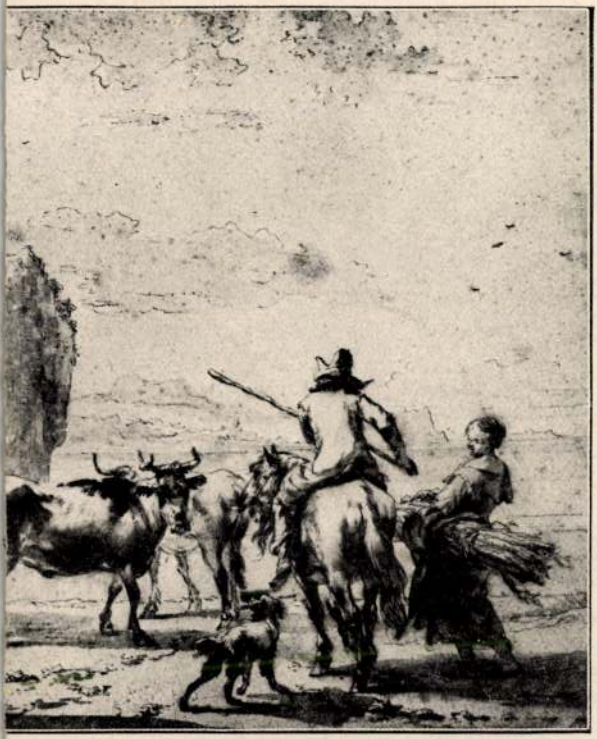

.SSZONY. Biszterrajz. Szépművészeti Múzeum.

Esteó Erzsébet dr.
in memoriam
Semmelweis Orsz. Közl. 4

l. Medicina Faludi.

12. 375, 12. 1929

Manuscrits de
Bruno Blois

Nemzeti Szalon Almanach. Budapest, 1912. 163, 230. l.

Esseo Ernébet

Madonna Transsilvaniae

c. mű̈ve regr.

Művészet 1918-89. l.

lét

Budapesti tud. egyetem Könyvtára

IX. 23.

Esseo' Ernebel

l,

Num Kore

1939-40. 66 l.

Római Katonai Zenekarok V. 252.

Giacomina di Settesoli II. 24

Esső Erzsébet

Dr. Pető Ernő orvos
born plakette 1918.
fentről
Numizm. Közl.
1921. 52 l.

1904. VII. 8.

Csurgó ev. ref. fög.

Nemz. Múzeum jelentése (436/1904.)

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Erteo Ernébet

l.

Nem. Közl

1943. 67. l.

Rosco Erzsébet

Revai XX. 204.1

XXI. 303

Essö Erzsébet

iparművésznö

L.

Szuszny-Szentiványi

450 L.

csatából.

csatának azt a jelenetét
zárok küzdenek a mind-
osztrák gyalogosokkal,
találtan lováról balról
szürke paripán ülő, vitéz
yal megtámadó bakára,
rgaló huszár akadályozza
ét keresztülvigye. Az elő-
szár, egy ló, és egy még
orult osztrák közlegény
ten szuronyszegezve tör-
oltja felhős.

n. — Lelt. sz. 649. — Értéke
-féle ereklyemúzeumból. —
kat l. a 62. lapon az 593
s 23-án (107–95). — Átvételi
násul vette az 1896 április

latok. 1907 : VIII. 19. *Isme-*
csatából.

Esteo Enrico

l.

Rejpm. Mus. Erh

IX. 276. l.

Isten, hogy bevárja itt Pesten az esküvő napját! Pakoltatott és másnap már útban volt a napsugaras Itália felé. Arkó, Riva, Merán . . . az ördögbe is, micsoda bolond ösztön kergeti, hogy egykori nászútjuk helyére zarándokol? A fájdalom tartóztatta, de végre erőt vett magán és menekült. Tovább! Egy este álmosan ődöngött a veronai indóházban, nézte az utasok tolongását, midőn hirtelen megállt s ösztönszerüleg a váróterem ajtaja mögé huzódott. Lehetséges-e? Nem, nincs tévedés, csakugyan ők léptek be: Gorszky és Ilona! Ilona, az ő okos Ilonája, e gyermeteg mosolyu, ravasz svihák mellett . . . Nini: ő az uti marsall, ő intézkedik, ő gondoskodik s a kamarás úr milyen önteltten kényeztetheti magát! Most leülnek, beszélgetnek. Kálmán mohón figyelte őket rejtekéből, — nem hallhatta a szavukat, de ez alatt a pár perc alatt azért mégis sokat megértett. Megértette a Gorszky sikerének a titkát. Nagyon egyszerü: ő, Jávor, szenvedélyes, tán erőszakos és nyerseségével megbántotta Ilonát, — csoda-e, ha a nőt e tapasztalatok után a másik véglet, a kamarás úr ömlengő lágysága ejtette hatalmába? Oh, ismerte ő az Ilona eszejárását! Ilona kétségkivül úgy okoskodott, hogy ez a sima, jámbor lélek sohse lesz képes oly vad lobbanásokra, mint amilyenekkel ő, Jávor, tönkretette a boldogságát. Ezt az embert majd ő fogja vezetni, formálni, ő fogja gondját viselni s Gorszky hálás lesz neki . . .

Csöngetés, mozgalom a váróteremben, — fölkeltek Gorszkyék is. Beszélgetésbe merülve, épp ott előtte mentek el s Kálmán hallhatta az Ilona szavát.

— Igen, dolgoznia kell, tennie valamit! Hivatalt vállalunk. Majd én embert csinálok magából . . .

Azzal a férje karjába kapaszkodva, hamar eltünt a szeme elől a tolongásban. Jávor állva maradt és sápadtan bámult a rohanó utasok után. A portás megkérdezte:

— Hisz ez az ön vonatja, signor?!

— Majd a legközelebbivel . .

Ám a sors néha ármányos. Kálmán szándékosan kerülte a nagy expresszeket, nagy hoteleket s azért mégis látnia kellett őket mégegyszer. Úgy egy hét múlva unottan lépett be a montekarlói játékházba s a trente-et-quarante-asztalnál megint Gorszkyt pillantotta meg. A kamarás úr vesztett, sápadt volt s a mögötte álló Ilona a vállát fogva nógatta: jöjjön már! Jávor mosolyogva fordult el.

— Hahó, máris a kártya?

Még egy pillantás hátra: oly szép volt Ilona, oly halvány, oly aggódó . . . De aztán megemberelte magát: eh, vége legyen már ennek a komédiának! El messzire, ahol többet nem találkozhatik velük. És másnap egy spanyol hajóra ült Nizzában Cadiz felé. Ott a tájon pompás szalonka-vadászat van a Guadalquivir mocsaraiban . . .

És hosszu hónapokig tényleg ott kóborolt a Herkules oszlopai körül. Se levél, se ujság hazulról: jól esett ez neki egy darabig, de elvégre is túlmesszе érezte magát Magyarországtól. Közelebb akart kerülni. Párisba ment további pár hónapra, majd visszakerült az azurpartra, beaulieui régi remeteségébe. Itt marad, itt tán nyugodt lesz végre. Ám mire berendezkedett s egy este kiült a verandájára, megdöbbent. A tenger végtelensége a keserüség még végtelenebb horizontjait nyitotta meg előtte. Fölugrott, azt hitte, eszét veszti. Minek jött voltaképp ide? Mit akar, mit fog itt csinálni? Jacht, autó, szerető? Oh undor az élet, oly undor, hogy belehal, ha valami nem történik . . .

Még az este leült és levelet irt haza Rádern Gidának. Sürgős választ kért: hogy élnek Gorszkyék, boldog-e Ilona, szereti-e a férjét?

IV.

Most aztán várakozó, lázas hetek következtek el Jávorra. Nem látta ő se jachtját, se a tengert, se a Riviera paradicsomát, — haza gondolt s egyre a Rádern leveleit leste. Irt Gida nem egyszer, hanem sokszor és szokott maliciájával analizálta a Gorszky-pár lélektanát.

„Barátom, te azt kérded, boldog-e volt feleséged? Én gyerekkora óta ismerem Ilonát s az ő nevében merem állítani, hogy nyolc hónapi házasság után a kérdéses mérleg hovatovább inkább „nem"-re billen. Egyben nem csalódott az asszony: a kamarás úr, ez az alamuszi „csinos fiu" tényleg nem képes oly „végzetes szilajságokra",, mint te, de arra viszont nem lehetett elkészülve, hogy más, sokkal kellemetlenebb dolgokra igenis nagyon képes. Értsük meg egymást, — Gorszky nem követ el a feleségével szemben (legalább egyelőre) semmi aktiv komiszságot, de egész férfi-szereplése az apró passziv aljasságoknak a láncolata. Én Istenem, ő nem tehet róla. Pipogya kártyahős és lényének alapvonása az a kétségbeejtő megbizhatatlanság, ami a hivatásos játékosokat jellemzi, akik aggódó hozzátartozóikkal szemben sohse kerülnek ki a piszkos hazudozásokból. A kamarás úr is folyton esküdözik, hogy holnaptól fogva megjavul, dolgozni fog stb. és sohse tartja a szavát. Tovább játszik s veszt, veszti a felesége pénzét . . . Ilonát párszor már sírva találtam. Vallattam, ő nem igen szól, de én látom rajta a megrendülést. Neki, az ambiciózus, eszes nőnek borzasztó lehet ez a csalódás. Vigasztaltam: „nézze Ilona, beszéljen vele komolyan . . ." Ő zsebkendője után nyult: „hagyja Gida, nem lehet. Olyan mint az angolna, mindig kisiklik a kezeim közül. Eh, belefárad az ember . . ." Hát rossz szimptomák ezek. A nők, barátom, sok mindent megbocsátanak, meg a nagy gonosztetteket, de soha az ily kicsinyes, apró, gyáva gyöngeségeket. Ilona meg fog undorodni tőle . . ."

Nagy magányában, a tengert nézve, Kálmán százszor is elolvasta e leveleket. Furcsa hirek, de csakhamar jöttek még furcsábbak is. „Hallatlan egy fráter", — irta Rádern, — „képzeld, már eladatta Ilonával a rapp-forrói birtokot! Mind kártyaadósságra, börzeveszteségre megy s azt mondják, ez se lesz elég, meglásd, majd rákerül a halápi pusztára is a sor . . ." Jávor várta a folytatást, — megérkezett az is: „Képzeld, Gorszkynak becsületbeli ügye akadt a kártyaasztalnál. No csak annyit mondok: nagyon gyengén viselte magát. Ilona magánkivül van . . ."

Kálmán a verandán olvasta ezt, — felugrott és düllesztett mellel emelte ökleit tehetetlen dühében. De ha még kétségben lehetett aziránt, hogy van-e joga fellépni, e kétség hamar eloszlott. Pár nap múlva jött a Gida utolsó kártyája: „Csunya krach, Ilonát böröndjei közt útrakészen találtam. Nem marad többet a kamarás úrnál. Kikisértem a vasútra; édesanyjához utazott . . ."

Jávor nem soká habozott. Becsukatta a villát és még az este felült az expresszre.

V.

Gorszkynak jelentették a kaszinóban, hogy Kálmán kereste őt s ez a hir meglehetősen kellemetlenül hatott reá. Erezte ő a sáfránybűzt és napokon át angolnaügyességgel siklott ki a találkozó elől. Jávorban forrt a méreg, de türtőztette magát: ezt az óvatos urat csak a kártya ördögével lehet bizton elcsípni. Egy éjjel, mikor a kamarás úr végre felkelt a bac mellől, barátságosan kártyázni hívta. Gorszkynak felcsillant a szeme. Gyanútlanul ült le. Kálmán gavallérosan vesztett vagy egy félóráig, aztán összecsapta a kártyát:

Esső Erzsébet: Gyermekszoba

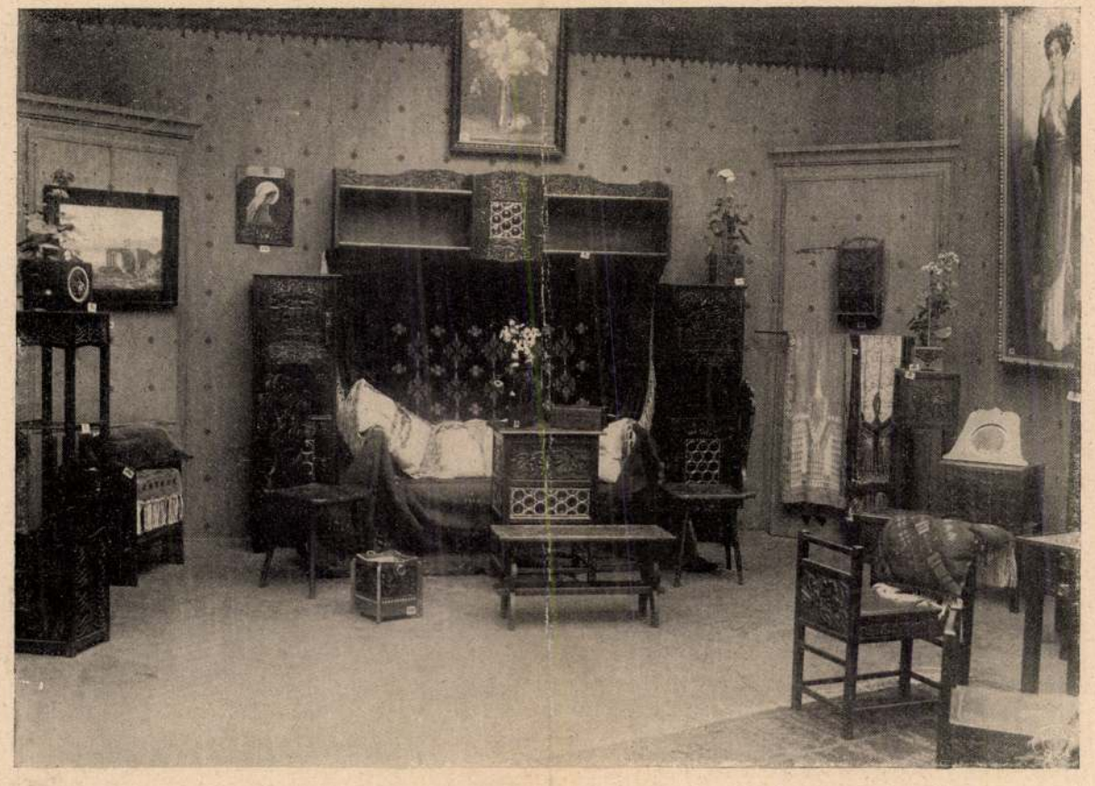

A Nemzeti Szalón kiállításából

Esső Erzsébet faragott butorai

Uj Idők 1911. 38.

Esseő Ernőtől

A Múbarát 1922.

66.

Lovas ütközet

537. Jacques Courtois – Burgogrone(?)

Essco 4

Esső Erzsébet

Érmek és plakettek

O.M.K.T. 1925. május. 32 l.

	Kiktáltási ár korona
635. Koreai harcos, bronz, (15 cm.)	25.—
636—638. Három zsirkőszobor, együtt	2.—
638/a. Japán hímzés	10.—

Kínai:

639—641. Három bronzgyertyatartó, darabja	10.—
642—643. Egy pár kávéscsésze aljjal	20.—
644—645. Két kis tányér, együtt	6.—
646. Tányér, 1800 körül	10.—
647—648. Kétfedeles porcellán-váza, együtt	40.—
649. Gyümölcstartó tál	—.—
650. Bronzkanna, díszitménynyel	8.—
651. Csontlegyező, kinai modorban	20.—

Vegyes:

652. Török vörösréz tál	5.—
653. Hindú sárgaréz tál	5.—
654. Keleti vörösréz kanna	5.—
655. Kis fehérkék, arabcsésze	1.—
656. Egyiptomi stílosú zománcozott övcsatt	8.—
657. Indiai ezüstveretü kés	5.—

XI. Esső Erzsébet

plasztikus fabeégetésü díszszel készitett tárgyai.

1. Bútorok, vörösre pácolt fából:

701. Iróasztal, rózsákkal	250.—
702. Könyvszekrény, rózsákkal	300.—
703. Könyvespolc, rózsákkal	90.—

Trent Győrgy Cég
IX. müvészeti aukcioja
1911. nov - dec

Kikiáltási ár korona

704. Pálmaoszlop, rózsákkal ..... 80.—
705. Hármas tea-asztal, rózsákkal ..... 150.—
706. Szék, rózsákkal ..... 100.—
707. Polc, berakott képpel ..... 70.—

2. Bútorok, szürkére pácolt fából:

708. Könyv- és kótaszekrény ..... 250.—
709. Bölcső, líliomokkal berendezve ..... 200.—
710. Varróasztal, líliomokkal ..... 76.—
711. Karosszék, líliomdíszszel ..... 70.—
712. Zsámoly, líliomos ..... 25.—

3. Ebédlőfülke-berendezés, szőlőlomb-díszszel:

713—719. 2 oszlopszekrény, 1 könyvespolc, 1 likőrasztal, 1 pad, 2 parasztszék, együtt 1600.—

4. Virágvedrek:

720. Szürke, líliomokkal ..... 10.—
721. Magyaros díszítménynyel ..... 15.—
722. Ugyanolyan, kisebb ..... 12.—
723. Juharlombbal ..... 25.—
724. Mogyoródíszszel ..... 12.—
725. Lepkékkel díszítve ..... 20.—
726. Kökény-díszszel ..... 12.—

5. Egyebek:

727. Kályhaellenző, tölgyfalevelekkel ..... 180.—
728. Kályhaellenző, vadszőlővel ..... 100.—
729. Asztalka, rózsákkal, világosbarna ..... 70.—
730. Karosszék, rózsákkal ..... 70.—
731. Ujságállvány, lombdíszszel ..... 30.—

		Kikiáltási ár korona
732. Ujságállvány, tarziával		35.—
733. Arcképkeret, levéldiszszel		8.—
734. Csoport-képkeret, tölgyfadiszszel		20.—
735. Csoport-képkeret, tölgyfa, Júdás-pénzzel		20.—
736. Csoport-képkeret, stilizált fejjel		20.—
737. Borhütő, szőlődiszszel		35.—
738. Névjegytálca, pávatollal		10.—
739. Virágváza, lombdiszszel		15.—
740. Falí téka, sötétre pácolt, relieffel		200.—
741. Krisztus-kép, liliomos keretben		75.—
742. Mária-kép, liliomos keretben		75.—
743. Madonna, rózsás keretben		70.—
744. Szivardoboz, magyaros mintával		30.—
745. Dohánykészlet	intarziával	25.—
746. Tálca	intarziával	12.—
747. Bonbonnière	intarziával	9.—
748. Itató	intarziával	7.—
749. Irómappa	intarziával	12.—
750. Tollkés	intarziával	5.—
751. Tintatartó	intarziával	10.—
752. Arcképkeret	intarziával	12.—
753. Arcképkeret, patinával		17.—
754. Arcképkeret juharlombbal		12.—
755. Kézi tükör, rózsadiszszel		20.—
756. Hamutartó, fenyőgalylyal		10.—
757. Gyujtótartó, mozaikos égetéssel		4.—
758. Madárház, portörlő-tartó		12.—

758
727
91

	Kikiáltási ár korona
759. Shawl, zöld, batik	85.—
760. Párna, bársony-batik	24.—
761. Párna, májszínű selyem, batik	15.—
762. Párna, négyszínes, batik	18.—
763. Bágyadt napsütés, selyemfestés	45.—
764. Egerek, selyemfestés, Hokussai után	35.—

XII. Bútorok, apróbútorok, lámpák, órák stb.

Sárga számokkal jelölve.

801—817. ***Főúri magántulajdonból származó bútorok a XIX. század elejéről:***

2396. 2374. 2396.

2344. 2335. 2336.

Esseő Erzsébet

Pihenő, terrakotta

Sörényes farkas, terrakotta

Richard Strauss, kréta

[redacted], kréta

Miccarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Két oroszlánkölyok, rézkarc

Lépkedő tigris, rézkarc

Játszó oroszlánkölyok, rézkarc

Kis oroszlán, rézkarc

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Disznók, ecsetrajz

Érmek és plakettek

Tigris, rézkarc

Kutyafej, rézkarc

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Pingvinek, tollrajz

Fiatalasszony arcképe, rézkarc

Térd-akt, kréta

Ruth Schumann, rézkarc

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Kalotaszegi menyecske 1934, terrakotta

Guggoló mozgásban, terrakotta

Akt, rajz

Zsiráfok, rajz

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Angol véreb, szines kréta

Felfelé lépkedő, terrakotta

Hans Pfitzner zeneszerző, krétarajz

Claudius Dornier, tusrajz

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Pembaur,, kréta

Táncoló akt,festett rajz

Madonna, vizf.

Érmek

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Pembaur, profil, rézkarc

Procopius Béla, szines rajz

Görög leányka, terrakotta

Madonna, dombormü, terrakotta

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Madonna a gyermekkel, terrakotta

Erdélyi Madonna 1918. terrakotta

Visszatekintő, rajz

Akt-tanulmány, ecsetrajz

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet

Kisplasztikai alkotása az iparművészeti társ.
Györgyi Kálmán emlékkiállitásán.

Magyarság, 934.V.19.

Esseő Erzsi

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.
Kisplasztikával.

Magyarság
1934.I-14.

Esseő Erzsébet

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - finom kisplasztikával szerepel.

Budapesti Hirlap
1934.I 14.

Esseő Erzsébet

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Nemzeti Újság
1934.I.13.

Eseő Erzsébet MDK

Kisplasztika

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

MDK

Esseő Erzsébet

Képzőművészet 1931. 141.1.

MDK

Esseö Erzsébet, éremművész

a Münchenben möködö hölgy nemzetközi viszonylatban is messze kiválik társai közül.

Dr. Procopius Béla: A Magyar Pénzérem- és Plakettművészet. III.1934 126-127.l.

Esseő Erzsébet

Alkotásai, a "Györgyi Kálmán Emlékkiállitás"-
on.

N.U.934.V.25.

[illegible]

Ésső Erzsébet szobrász

Angyali üdvözlet

Szépműv. Múz. új szerzeményei kiáll. 1926-II. 1931.

4 l.

Esseö Erzsébet /1883 -)

kiállított műve:

Tépelődő fáuccsnő, 1939 körül. Bronz.
23 cm MNG Ltsz.: 7620.

Magyar szobrászat 1920-1945. Kiállítás, Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovsky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. /A huszadik század magyar művészete/.

14.l.

M. N. G.

ESSEŐ Erzsébet szobrászművész

1883 –

Pingvinek

Tördelő táncosnő

A M. N. G. Galéria állagjegyzéke I./a. r.

Pap. 1959. 93–94. l.

Esseő Erzsébet MDK

Ugró oroszlán, szines kréta

Skót terrier, vizf.

Gazellák, vizf.

Tigriskölyök, szines kréta

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Angyal, dombormü, terrakotta

Mozgástanulmány, 1930. bronz

Hugo Funkers, tus

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet

MDK

Karyatida, 1925, bronz

Krisztus vázlat, szépia

Kis guggoló, terrakotta

Orangután, kréta

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Esseő Erzsébet MDK

Táncosnő, terrakotta

Oroszlánkölyok, terrakotta

Magdolna, terrakotta

Guggoló nő , bronz

Műcsarnok 1931 tavaszi kiállítás

Esseő Erzsébet szobrászmüvész

A szobrászok közül Esseő Erzsébet munkáját emeli ki dr. Décsey Géza: "Kálmán Péter és a müncheni magyarok a Glaspalastban" c. kritikájában, mely felsorolja azokat a müvészeket, akik Münchenben folytattak tanulmányokat, ott dolgoztak, vagy ott élnek ma is. **Esseő Erzsébet** kisplasztikáit tehetségesek-nek tartja. Bató József és Czóbel Béla festőmüvészekről mérsékelt birálattal annyit mond, hogy méltatásuknál "szordinót kell tennie tolla hegyére."
Kálmán Péter neve külön cédulán szerepel.
Fenti kritikában felsorolt müvészeket lásd: Lotz Károly nevénél.

ÉLET, Bp.1925.okt.11.
XVI.évf. 21.sz.421-422.lap.

Magyar Esső Erzsébet

Ssső Erzsébet.

1911 Tavaszi kiáll.

171-259 ig gyüjteményes kiáll.

1914 Téli kiáll.

G.H.P. szobrász.képm.
Arcképtanulmány, bronz
Plakette vázlat,

1915 Téli kiáll.

Hitoktató arck.tanulm.gipsz
Reggel, paszt.

1916 Tavaszi kiáll.

V Diákarckép, rajz,

1917 Magy.Képzőmüv-nők IX.kiáll.

Porcellán plakett I-II
Vasérmék,
~~Porcellán plakett~~
Bronzplakett I-II

1934 Tavaszi Szalon.

1934 ápr (Ktut)
Kerámiák és plakatick

Madonna.teracotta

1938 Téli tárlat.

Tanulmány, (angol cement
Kalotaszegi menyecske,)
Brasiliai sörös farkas, terrac

Nemzeti Szalon

25

259
171
188

Essco" Erzsébet

Művek

Első kiállításai

1915 tav

Arckép tanulmány, tusrajz

1916 tav Vak ifjú, bronz

Testvérek, gipsz pl

1916-17 téli Hungária érmek, aranyozott ezüst
Vas érmek

1917 tav Nárai-kobó fiúk, vas pl.

1917-18 téli Br. érmek
Vas érmek

1918-19 téli Tűzoltó, vas tusrajz
Madonna, bronz

1923 tav Érmek
Variációk, bronz tusrajz

1925 tav Érmek és plaketek

1930-31 ipar Patrona Transylvaniae vas rajzú.
kisplasztika

1931 tav Gyógyító nő, bronz

Táncosnő
Csecsemőkobrok I terrac
Magdolna

1932 febr-márc Fekvő Tigris, műmárvány

1934 Téli: Fuvolázó faun Pingvin
Csecsemőkobrok II Női akt terrac
Ébredő vénasszony

Endrő Margit

MAGYAR MUVESZET
1931. 312

leírólap

Essö Erzsébet

Bpi Gyüjtök és Muvészek

pl. és éremkiáll. 1924. (Ipartanács)

Eremkiáll. Kat.

(2) 1924. II.

Hadiérem (önt. vas
Konyovics Demeter érme
Oswald Boeckelé "

Fedélzet, pl. Gyermekfej, ér. bécsiek

Pelö Imre 8/1918, 61 ö

(1) (önt)

Fer. Jöjs. pl. (br
Mater Dolorosáé. "
IV. károly kis érme "
Beethoven emlém " (I-E)
Ifjú fejé, pl
H.M. érme "
1918 évi forradalom
emlékérme "
Habjak Károlyé. "
Háborús érem 1916 "
A vilháb. emlékérme "
Háborús érem "
" " emlékérme "
Sopron visszacsatolásának emlékérme "
H.M. érme 1916 "
7/1918 fők. é 1918 "
Szovjetrepublika é. 1919 "

Manfred Frh. v. Richthofen emlékér, ö. br
Szarvasfejes érem 1919 "
Müncheni magyarok
elnök 1919, ö. br

~~Braille - Königstein IV. 2bo.~~

Esseő Erzsébet szobrai.

181. Patrona Transsylvaniae . . . . . 550.—
182. Fogoly királytigris . . . . . 500.—

1. VITRINÁBAN.

Esseő Erzsébet figurinái.

183. Guggoló . . . . . 200.—
184. Annunciata . . . . . 400.—
185. Meditation . . . . . 350.—
186. Caprice . . . . . 350.—
187. Caryatide . . . . . 350.—
188. Oroszlánkölyök . . . . . 300.—
189. Madonna . . . . . 150.—
189a. Madonna . . . . . 150.—
190. Reggel . . . . . 150.—
191. Festőnő . . . . . 100.—
192. Magdaléna . . . . . 300.—
193. Angyali üdvözlet . . . . . 600.—
194. Tantalus . . . . . 300.—

2. VITRINÁBAN.

Plaquettek. Árak jelezve a tárgyakon.

Ernst Múzeum kiállításai.
XCIII. (1927)

Esseo Erzsébet

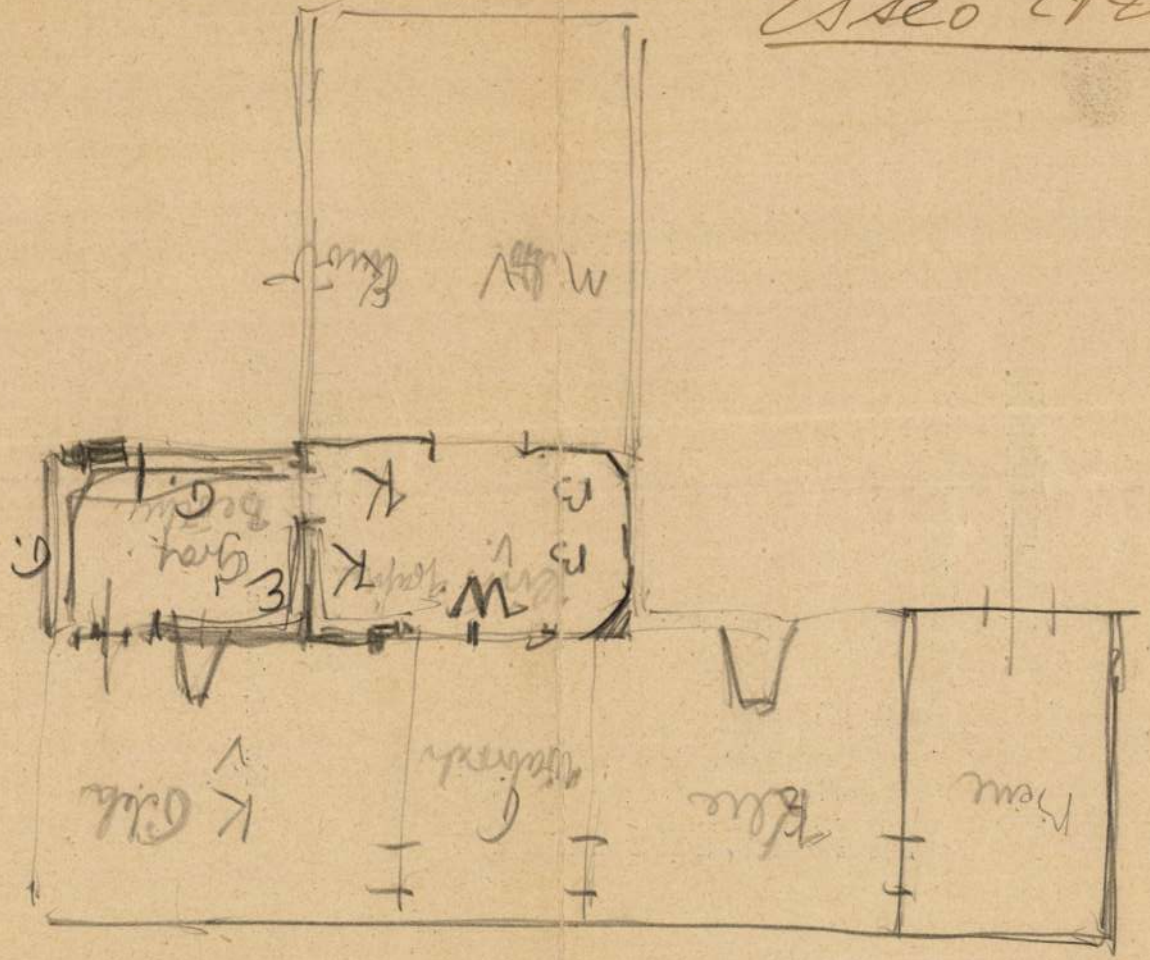

Jegyzetek:

956. Kunstner J.K.
Élt a XVIII. században.

Virágcsokor.

A jobbról levő ~~kivön~~ hosszú nyaku pohárban (különféle virágokból álló csokrot látunk, a melyek közül leginkább a ~~kék~~ rozsa, a kék hajnalka, a fehér és piros szegfü, a teljes mák meg a nyári viola válik ki. Elől egy szilva és egy szőlőfürt köti le figyelmünket. Alól jobbra a mester ezen jelzését olvassuk: J.K.p.

Zinkpleh, méretei 39:28.5 cm.
~~A Nemzeti Muzeumból.~~ -- Uj lelt.sz. 703. -- Krisanics József ajándéka.

~~Esseó Erzsébet~~

~~Budapest~~

Szépen kms Uj M. képk. 1928

Aaraali nábavjelt. Gr

~~I. ücs. kiá. 1, 1915 tól~~

Pipics 1/2. l.

Tude 57

Esseő Erzsébet

1,

Főv. Kápt. Írem kiáll. 1949

21. l.

Hadi érem, hadi fém

IV. karok (Gr

Ellenforradalmi érem

Magyarok voltunk

LÉGRÁDY TESTVÉREK R. T.
NYOMDAI MŰINTÉZET
NYOMÁSA BUDAPEST, V.
VILMOS CSÁSZÁR-UT 78.

Esső Erzsébet szobrász

Magyar Művészet 1925. 169. o.

Asztrik püspök
XIX.sz.Kratzmann Ede üvegfestménye

Religió 1893.I.fv.49.sz.

Vegyesek: 400.o.

Plasztika - Érem és pénz

Orosz Ernőtől e.-i

Magyar Művészet, 1926

419.0.
kiállítások.

Essö Erzsébet kiállítása – 1926. Róma.

Magyar Művészet, 1926

419.0.
kiállítások.

Esső Erzsébet

Magyar Művészet 1927

606.o.
kiállítások.

Esseő Erzsébet fotrán

Magyar Művészet, 1926

419.o.
kiállítások.

Essen "Friedrich Lenz"

Dankfest

1915 Mai 16.

Esseo" Ernsibet fent" „Hobrais

§ 1 Oraikjoj.

1827. x. 23., 2.

(: Jen. :)

Szabó Ernőné Erzsébet A. i

Magyar Művészet, 1926

419.o.
kiállítások.

1

2

4

5

6

7

3

Esseő Erzsébet: Szoborművek és érmek. 1. Anyaszeretet. 2. Patrona Hungariae. 3. Patrona Transsylvaniae. 4. Emlékérem hátlapja. 5. Anyaság. 6. 7. Triumphis Mortis.

Elisabeth Esseő: Sculpturen und Medaillen.

E. Esseő: Sculptures et mèdailles.

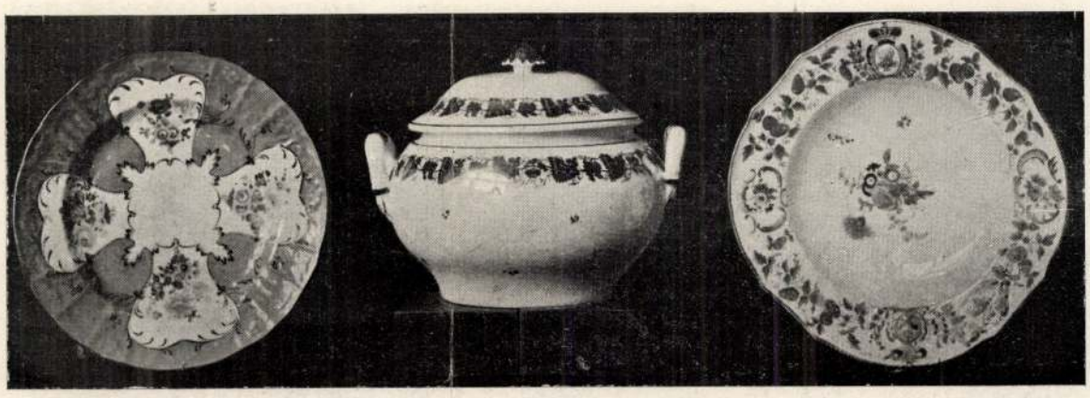

1 2 3

4

5 6 7

Régi herendi porcellánok. Altes Herender Porzellan. Porcelain ancien de Herend.

kozik plasztikai érzéséről, technikai tudásáról. Nálunk a háborús években kevés alkalom nyilt munkáival megismerkedhetni (az Iparművészeti Múzeum csak a Horthy-érmet szerezhette meg).

Most is sajnálattal kell lemondanunk arról, hogy Esseö Erzsébet gazdag oeuvrejét kiállítás vagy bővebb illusztrációk kapcsán ismertethessük. De kötelességünknek tartottuk felhívni műpártolóink és gyűjtőink figyelmét a külföldre szakadt, de lelkében magyar művésznőre, ki magas célokra törő nemes művészetével becsületet szerez a magyar névnek.

MAGYAR IPARMŰVÉSZEK ÁZSIÁBAN

ÍRTA OLCSVAY GÉZA

Abárgyú fehér-cár rettenetes birodalmába néhány érdekes új vendég érkezett letörve, leverve, megalázva — ezerkilencszáztizennégyben. Aztán évről-évre gyarapodott a számuk s mindegyiket hamarosan Szibéria belsejébe küldték. Talán azért, mert féltek tőlük, talán azért, mert a nagy állam-álmot — Szibéria benépesítését — akarták a megvalósításhoz közelíteni. Ott táborokba zárták, lelakatolták, elszínteleníttették az életüket. Ha kettő-három közülök összetalálkozott, a múzsa csodás kapcsa, a régi emlékek és vérük forrósága *egész közel hozta* őket egymáshoz. Priccsre heveredtek, cigarettát sodortak és a füstbeképzelt terveikről mesélgettek. Néha a képzeletük átmelegedett, áttüzesedett, izzó lett s ilyenkor mindig egy festmény, egy relief, egy berendezés. egy plakát vagy valami „szép" született meg. Aztán megint priccsre feküdtek, cigarettát sodortak, szótlanok voltak, már csak sóhajtoztak. Majd időnkint új ruhájú, új színű motivumok fogamzása zavarta e fura letargiát. Ezeket a gondolatjövevényeket legtöbbször száműzték. Az oroszok babonás, buta tisztelettel nézték őket, vagy amint ők nevezték: az evröpéjszki hudozsnikokat. Csak így: európai művésznek hívták őket. Ott még ma is Európa vagy rébusz, az mindegy.

Csodálatos vonása van az európai-élésnek. Mikor az európai ember környezetének rútságát át akarja változtatni, *akkor iparművészetet* teremt, mint a nagy japánok! A fogoly iparművészek ágya körüli hely napról-napra színesebb, harmónikusabb lett. Ma is, tegnap is egy-két képecskével, függönnyel több került a falra, illetve az ágyra. Ez jel volt a többinek is. Hisz mindenki áhítozott valami „szép" után. Idővel úgy ösztönből, csak úgy életszükségből faragni, fúrni, intarziázni kezdtek. Fórumuk, a tanácsadójuk persze az iparművészek voltak, kik tanácsaikkal, útbaigazításaikkal pedagógikus tevékenységet fejtettek ki. Mondhatnám, hogy a nyelveken kívül az iparművészet vonzotta leginkább a foglyokat. K. város táborában néhány ügyeskezű fogoly egy iparművészeti műhelyt alakított, melynek művészeti felügyeletére e sorok íróját kérték fel. Nagy lépés volt ez kulturális szempontból.

E nyomon indulva, rengeteg intelligens fogoly kezdett botokat, dobozokat, papírvágó késeket és rámákat gyártani. A béke késett, az idő lassan haladt s a fogság már mindenki számára undorítóan egyhangúvá vált. Szinházat, kabarét, kávéházat alakítottak. E helyiségek díszítésére persze a letargiájukban penészedő iparművészeket kérték fel. Primitiv eszközök segítségével egy-két bravúros erdő, avagy szalon varázsolódott a csúnya sós zsákokra. A megnyitón színes, szép plakátok köszöntötték az ámuló foglyokat, Százszor is elnézték, megcsodálták, szinte kívülről betanulták. Aztán sokan hazasompolyogtak, hozzá ültek a kecskeasztalhoz és plagizáltak. Láttuk, észrevettük őket és örültünk nekik. A legközelebbi bemutatón már egy „helyi művész" plakátja éktelenkedett ugyanazon a falon. Lázban voltak; az első lökést az iparművészek munkái adták nekik, kiken ők túl akartak lőni. Naiv fuldoklás volt ez, de jó volt, mert ők is a „*szépet*" keresték.

A forradalom mozgásba hozta, átváltoztatta az életüket. A cárt elfogták. A levegő kitisztult, illetve összezavarodott s ebben a káoszban többen a foglyok közül vonatkozásba léptek a városokkal. Ez női ismeretséggel járt és egyben az iparművészek foglalkoztatásával; hol egy szép monogram, hol egy relief vagy valami finom női doboz megtervezésére, elkészítésére kérték fel

Végh Gy:

ESSEÖ ERZSÉBET

ÍRTA VÉGH GYULA

Honnan van az, hogy éppen azok, akik a művészetben lényegtelennek tartják a lelki tartalmat, a bensőséget s akik a művészi értéket kizárólág a külső megjelenésben, a formában keresik, gyakran épen ezt a külső formát hanyagul, felületesen kezelik, holott a „régiek", akik nemcsak szemükkel, hanem a szívükkel is láttak, elmélyedtek a természetnek, a formának tanulmányozásába s dacára az elavult, elméletileg annyiszor megcáfolt felfogásuknak, mégis jobban rajzolnak, hívebben, áhítatosabban követik a természetet, több stilusérzékkel bírnak, mint a tisztán felületen mozgó legmodernebb művésztársaik?

A plasztikában a benső — sit venia verbo — szellemi tartalom híjján, csupán csak a tökéletes forma adhat létjogosultságot a szobornak. Formai tökéletesség híjján sem gondolat, sem dekorativ cél, sem anyagszerűség nem érvényesülhet benne. A formák akcentuálása, túlzása, mely ezzel akar bizonyos hatásokat kiváltani, végre a deformációkhoz, a természet megtagadásához vezet. A szertelenkedők meghamisított emberi anatómiája pedig nemhogy túlszárnyalná Donatello erejét, hanem — nevetségessé válik.

Egy Münchenben élő magyar művésznőnek, Esseö Erzsébetnek plasztikai alkotásaiban szerencsésen találkozik az áhítatos természethűség és a technikai tudás a finomult lélekben gyökerező gazdag képzelettel.

Minden egyes művében, anyjának, Beethovennak, számos kiváló személyiségnek képmásában, úgymint kompozicióiban is (Anyaszeretet, Patrona Hungariae, Patrona Transsylvaniae, Táncosnő stb.) a gondolat, az érzés dominál. A művésznő nem csupán a formát, a felületet látja, nemcsak a síkok és vonalak, a tömegek és fények, a mozgás plasztikai ábrázolásának lehetőségei lelkesítik őt, hanem a lényeget, az egyéniséget, a gondolatot akarja művészi kifejezésre juttatni. És mégsem ezt tolja előtérbe, nem hanyagolja el a formát a tartalom kedvéért. Nem hangsúlyoz, nem hamisítja meg a valót, nem stilizál, hanem inkább szerényen és mértékletességgel követi a természetet. Azt adja vissza, amit lát, mert hiszen őt a természet ihleti meg, nincs szüksége reá, hogy azt megjavítsa. És ime, az eredmény: komoly művészet, stilus.

Különösen kedvező alkalmat nyújt a fantázia gyakorlására az éremművészet. Itt, a kisméretű érmek szűk határokat szabnak a művész gondolatának, arra kényszerítve őt, hogy a gondolatnak minél egyszerűbb eszközökkel, minél praegnansabb kifejezést adjon. Esseö Erzsébet érmein rendkívül erőteljesen mintázott, eleven képmásokat látunk, míg az érmek hátlapjának kompozíciója találóan, mintegy epigrammszerűen jellemzi az ábrázolt egyéniségeket és az emlékérmek tárgyát képező eseményeket. A hadiérmek mementói, Hindenburg György lovagja, Haeseler tábornok szárnyas homokórája, a hős repülő Főnixmadara, a sasok, oroszlánok, grifek, szárnyas kentaurok az olasz reneszansz érmeinek stilizált állatjait juttatják eszünkbe. A Frauenkirche-t körülröpdöső denevérek, a füstölgő bombából kiröppenő démon a müncheni spartakusz-napokat örökítik meg, míg a nőgyógyász emlékérme az anyaságot dicsőíti vagy az x-sugarakat hozza ügyesen kapcsolatba a női akttal. A művészt Pallas Athene, a műtörténészt a a delphii kocsivezető (Wagenlenker) alakja kíséri. Mindezekben az eszmék kifejezését alapos tudás segíti és még közvetlenebbé teszi az, hogy az érmek mind eredeti nagyságukban vannak megkomponálva, formáikat a művésznő maga véste. A redukáló gép, mely tökéletes mechanikai munkájával annyira megváltoztatta modern éremművészetünket, itt nem talált alkalmat az eredetiség zamatjának rovására kis plaketté változtatni a nagy domborművet.

Az öntött érmek csekély előállítási költségei hozzáférhetőkké teszik őket a szerényebb gyűjtők számára is; van közöttük nem egy, mely méltó a legmagasabb színvonalon álló gyűjteményhez.

Esseö Erzsébet művészete Németországban már régen megérdemelt méltánylásra talált. A Glaspalast kiállításai s legutóbb a Münchenben, Weisinger-nél rendezett külön kiállítása ismertté tették a művésznő nevét. A kritika meleg elismeréssel nyilat-

43–44

49 képpel

Magyar Iparművészet

1921.

Essenwein, A

Lébeny. T. 5953.

Fölül a templom körül az utat járó-kelők élénkitik, a háttérben pedig házak látszanak, alól a templom alaprajza szemlélhető. Felirata: a látkép fölött:

Lébeny.

a felső jo b sarokban: Taf I.
alól balra: Gez. v.A. Essenwein.
jobbra: Lith u. ged. i. d. k. k. Hof-u. Staatsdruckerei.

Kny., alányomással, méretei a papirosnak 30.6 : 24.2 cm.

140-95.

Esterwein

Kreakay A.

A lebenyi tanulom
Közlöttörök-
Egyházmü. Lap
121. 123. l.
157. l.

Essenwein

épiles 1862.

Kolozsmonostor

Lébényi templom

restaurálása.

Petrik Albert: Magyarország románkori építőművészete. Budapesti Építőmesterek, Kőmívesek, Kőfaragó és Ácsmesterek Ipartestülete VII. Évkönyve 1911. Bpest. 1911. 186. l. 202. l.

Lásd 42. l.

Epistle
1912

Essenwein.

építész

Rath Károly; rézkarc.

A lőbényi templom
Moson vármegyében.
Magyar-Épit. 1874.

ganzen Größe. Es ist nicht nur die Gefahr der Tank und Flugzeuge, der zu begegnen es eines Aufbieten aller soldatischen Energien bedarf. Es ist vor allem die Gefahr der seelisch-kulturellen Unterwühlung alle nicht festgefügten Nationen, die Gefahr eines müden Hinnehmens von Entwicklungen, die vorauszusehen und die unbedingte Klarsicht energischen nationalen Selbstbewußtseins fähig ist.

Das aber sind Fähigkeiten, die aus dem Bewußtsein der unmittelbaren Existenzgefährdung ihre stärksten Kräfte ziehen können und ziehen werden: Kräfte der Selbsterkenntnis und Kräfte des gesteigerten Kampfwillens. Wie ein Baum auf dem Gipfel, wenn ihn der Sturm zu fällen versucht, seine Wurzeln im Boden verklammert und sie immer tiefer senkt, so läßt die bolschewistisch-plutokratische Gefahr die Völker des neuen Europa sich immer mehr auf den tiefen gemeinsamen Wurzelboden ihrer gesamten seelisch-kulturellen Existenz besinnen und mit der Größe dessen, was gefährdet ist, auch das Maß des großen Einsatzes erkennen, der zur Rettung des Gefährdeten vonnöten ist. Europa hat wieder einmal einen Anhaltspunkt für die Größe der es bedrohenden Zersetzung. Es wird die Mahnung so verstehen, wie sie das deutsche Kernvolk dank der Tat des Führers schon früher verstanden hat. Dr. H.

Europäische Veranstaltungen und Ereignisse

19. 4. In seiner Ansprache am Vorabend des 55. Geburtstages des Führers sagt Reichsminister Dr. Goebbels: „Entweder würde das Ende des Krieges auch das Ende der europäischen Geschichte und damit jeder geschichtlichen Wertung in unserem Sinne überhaupt bringen, oder aber unser Sieg gibt unserem Kontinent die Chance eines neuen Anfangs. Dann aber gebührt der Ruhm dafür allein dem Manne, der Europa vor seiner schrecklichsten Gefahr bewahrte und sie in seinen Triumphen und Rückschlägen am Ende doch bewältigte und damit neben seinem eigenen Lande auch seinem Kontinent die Erlösung brachte."

Einsendung von Beleg-Exemplaren an die

Der Pressedienst erscheint 14tägig / Bestellungen u
Schiffbauerdamm 19 / Manuskripte an die Hauptschr
Druck: Deutsche Zentra

Essenwein Ágost Ottmár

német építész

L.

Szendrey - Karikás János

450. l.

649. *Részlet a schwechati*

Az 1848 október 30-iki
ábrázolja, midőn a honvédhus
két oldalról előre vezényelt
kiknek parancsnoka golyótól
hanyatlik le és a midőn egy,
csapást mér az őt szuronyn
kinek társát a sárga lovon nya
meg abban, hogy halálos döfés
térben középütt két elesett hu
lőni akaró magyar vitézre b
képez csoportot. Mögöttük ket
nek előre. A hegyes vidék ég

Vászon, méretei 54·8 : 68·2 cn
60 K. — Vétetett a gr. Kreith
A megszerzésére vonatkozó adato
lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április
jegyzék 152. — Az átvételt tudo
8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

Kifüggesztésére vonatkozó a
retlen festő: Részlet a schwechat

Esztergár

Lőberényi templom

Groá

2

Thirfelsödarmantúl

77. l.

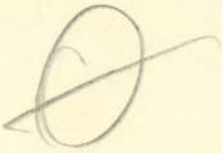

országos Bizottságának

Budapest

VI.Állatkerti út 1.

Essenwein, August

1831 – 1892

Uj Idők Lex

IX, K.

Essenweni

Lékařský templom

rod

Velice 1894

Fi. l.

Balassa János:

Térdig, szemközt, ülve. Hag
vált ala körüli szakála rövid.
ján nyugtatja s gyűrűs balj
nyakkendője fehérje, mellénye kir
cza rövid. Felviratai a kép alat

Dr Balassa Ja

Egyetemi tanár, kir. ta
és a m. tudós tár

A haza méltó büszkesége az európ
1868 dec. 9-én meghalt. A gyás
A haza, a tudomány s a szen
ettől jobbra aláírásának m
s alól balra: „Kiadta Vereb
kinépült: „ Nyomt. Légrády
s jobbra: „ Az utánnyomat

Kinyomat, a alak
Lasza 5772

40/92 N°

Essenwein

a nürnbergi Germán Múzeum
Ígazgatójának terveiről
restaurálták a Lőcsei
templom kelyheit.

Lásd

Veliz László: Az egyházi
művészet és szimbolizmus
során. Bpest 1894. 71. l.

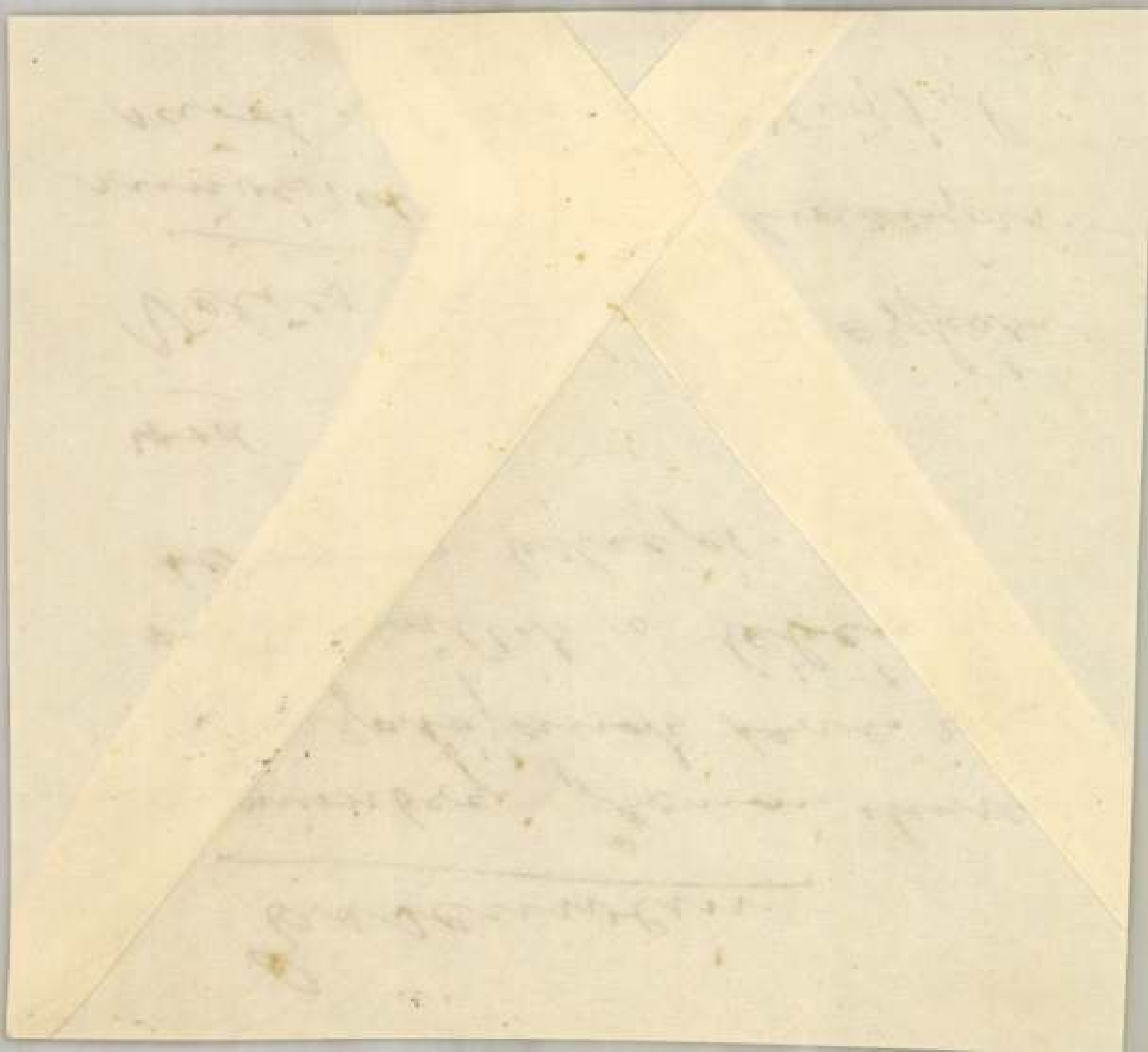

Esseneven

Lébenyi templom rest.

rend

Velvárd

166-L

Essenwein, August

Othmar

építész

Gyertyámcsul

232. l.

KIRÁLYI MAGYAR

SÜRGÖNYCIM:
AUTOCLUB BUDAPEST

TELEFON:
TITKÁRSÁG 86-1-06
CLUBHELYISÉG . . 83-3-05

R/ 6342/934.
Á.

Müemlékek Országá

tekintetes Elnö

kat, és van szerencsénk

szólitást, hivatalos la

utján fogjuk tagjainkho

felszólitásunk kellő e

Szanowni

Państwo

Zarząd Spółdzielni

Mieszkaniowej

„Nasz Dom"

w Krakowie

maradhatatlan napi látogató dr. Kun Andor, a klub tiszteletbeli tagja, aki nemcsak a legkülönb hirlapirók egyike, hanem a legnagyobb előadók egyike is. Magas irodalmi stilusban órákon át tudja elmondani a legérdekesebb történeteket és csak akkor marad el az Otthonból, ha Amerikába szólitja a dolga. Kun Andor olyan könnyedén rándul át Amerikába, mint amilyen egyszerüen az ember átmegy az Andrássy-ut egyik oldaláról a másikra. Azonkivül ugyanis, hogy a Magyar Hirlap publicistája, évek hosszu sora óta tudósitója az Amerikai Magyar Népszavának, a legnagyobb amerikai szakértő, az amerikai magyarság életének és bajainak legalaposabb ismerője. Ha valakinek, neki hervadhatatlan érdemei vannak abban, hogy az Amerikába szakadt magyarság lelkében itt marad és itt él közöttünk. Sokszor előfordul, hogy a legmagasabb hivatalos fórumok is Kun Andor tanácsát kérik ki amerikai ügyekben. Nem csoda, hogy Pakots József, a kitünő iró és képviselő gyakori hallgatója Amerikáról szóló magyarázatainak. Pakots, akármilyen munkás szere-

Essenwein Ágost Ottmár, német építész; szül. 1831 nov. 2-án Karlsruheban, megh. 1892 okt. 13-án Nürnbergben. Tanulmányait szülővárosában és Berlinben végezte. 1856-ban Bécsben telepedett le s néhány évvel utóbb itt kapott megbízást a lébenyi (Moson m.) románkori templom restaurálására, s e nehéz feladatot igen szerencsésen oldotta meg. 1864-ben Gráczban városi építészeti tanácsos, 1865-ben ugyanott a technikai főiskola tanára, 1866-ban pedig a nürnbergi Germanisches National Museum igazgatója lett.

Az Építési Ipar. 1879. 258. l. (Egy restaurált templom fölszentelése.) — *Egyházművészeti Lap.* 1880. 13, 122, 151. l. — *Henszlmann Imre:* Vélemény a lébenyi templom restauratiójáról. *Arch. Ért.* 1871. IV. 277. l. — *U. az:* Honi műemlékeink hivatalos osztályozása. *Arch. Ért.* 1885. XXII. l. — *Kreskay Antal:* Kalauz a lébenyi templomhoz Moson vármegyében. Győr, 1879. — *Pallas Lexikon.* VI. 451. l.

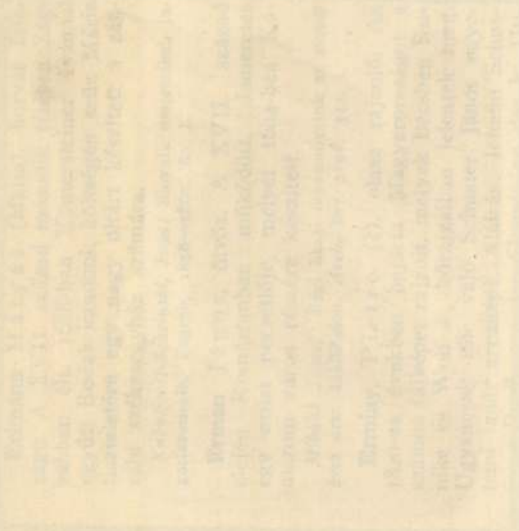

Essenwein A.

építész, több a nürnbergi germán
1856-ban ismert szakértője
felvette a lébe-
nyi romanikus templomot, arról
részletekbe és rajzokat készített.
1862-65-ig Henszlmann irányítása
alatt helyreállításakor a templom
belsejét bár Sina János al-
dozatkészségétől. Emlékére a
tornyot addigi alacsony be-
rendezés költségét. A copf stílű
berendezés helyett stylszerű,
a templommal összhangban
álló új felszerelést készíttetett
1864. szept. 4-én a templomot
Simor János győri püspök meg-
áldotta s a használatnak átadta.
1872-ben, főleg a vallás alapból
engedélyezett pénzen megindult
a templom külsejének restau-
rálása. Ez ismét és Schmidt
Frigyes tervei alapján történt.
A tornyot a szentélyt 1878-ban
tűztérrel, a munka befejeztetett s a
templom felszenteltetett 1879 aug. 31.
Kiskanyitnál: Kalauz a lé-
bényi templomhoz Mosonvármeg-
yében. Győr 1879.

Vallás- és Közoktatásügyi minisztérium

VII. 70.

Essenwein Ágost

építész

: Lőbenyi templom rest.

után

Dívald Nagy művend.

52. l.

Radinics Jens' III. 12, 55, 168.

ESSENWEIN, *August*, német építész és művészeti író (1831–1892), a középkori építészet emlékeinek jeles kutatója. Nevét különösen mint a nürnbergi Germanisches Museum vezetője és fellendítője tette ismertté, amellett a szakirodalom terén is élénk tevékenységet fejtett ki, főleg a nürnbergi múzeum nagy katalógusának publikálásával. Templomépítői és restaurátori működése is nevezetes (S. Maria im Kapitol, Köln, Magyarországon a lébényi templom).

Lo. G. I. 2924

T. 6153.

és város, hová hajóhid vezet, mely
t ki, a Dunán bárka és csolnak kel
az utat az uszoda közelében járó-ke-
ur horgászik. Felirata:

Pressburg.

a vk. 10.2 : 16.2 cm és a m. 13 : 19 cm.

Essenwein

állította helyre a
lőcsei ajtaját.

A Műbarát 1922.

103. l.

templomát. A restau-
ralás 1879-ben
fejeződött be.

Éber László
építész.

Leány a guzsalyával

643. Pietro Rotari

Esseurein A.O.

l.

Egyházm. tap.

I. 1880. (~~121, 122 l~~

~~123 l. 157 l.~~

18-)

L 13, 20,

Ithárral

(Egy m. plébános

aulóhe)

. elhatároztuk, hogy 2 - 3 havon-
merikai és francia könyvujdonsá-
ayvszerzeményeinkről sokszorosi-..
ri, hogy ezzel is megkönnyitsük

közöljék velünk érdeklődési
gyzéket elküldhessük.
leg hiányzó könyvekről szóló
ónajtanak, kérjük azonnal bekül-
iket mindenkor a lehető leggyor-
elintézni.
ásaikat várva, vagyunk

kiváló tisztelettel:

SOMOGYI ANTIQUARIUM
Somogyi László

Essenwein A. O.

éjnézés

l.

Ecclesiarium. Lapis

I. k. 1880. 13. l.

189 - 12 = 177

1.188800
1500

8 Decem

841.408.67
838701.64
240803

841401.37
6553.67
841.21

10.745.02
197.02
10.862.04
20.41

10.671.70
4.678805
10882.45
117.02
10.765.47

851217.94
851217.94

Essenwein 4

l.

Exzhäsm. Kap

I. cf. 13. l.

Esperesi

K. Egyházm. Lap

192, 320. l.

KÜLÖNFÉLE SZERKEZETTEL
MINDENNEMŰ CZÉLRA.

Vizvezetéki szerelvények
és csövek.

Házi-, ipari- és gazdasági
vizvezetékek.

SZIVATTYÚTELEPEK.
GYÁRAK TŰZBIZTONSÁGI BERENDEZÉSE.

*

Ásványvíz emelő- és töltő-
készülékek.

Közegészségügyi szerek.

*

KÖZTISZTASÁGI ESZKÖZÖK.

*

HARANGOK ÉS HARANGÁLLVÁNYOK.

Fémöntvények
különféle ötvözetben.

*

VIZVEZETÉKEK ÉS SZIVATTYÚTELEPEK
TERVEZÉSE.

Mérnöki munkálatok.

külözzük b.válasza
telten tisztelette
levelünkben foglal
h a r
vonatkozó közelebb
kidolgozott,legjut
beterjeszthessük.
B.értesi

NYOMTATVÁNY

Szabadi Ágost
bécsi építész, kéziratos
Wiener Stadt Museum
gyűjteménye

Wien

Bauer Leander dr

a Lélekmi
Középkori Ben-
cés templom
és apátság
Győr

1929. 27/28. c
(Rajzokkal)

Budapest

úrnak

LA

SOCIETÀ UNGHERESE DI ARCHEOLOGIA

E DI STORIA DELL'ARTE

e

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

hanno l'onore di invitare la S. V. Illma

ad intervenire alla conferenza che

IL PROF. L. VAN PUYVELDE

direttore dei Musei d'arte del Belgio

terrà giovedì, 28 novembre 1935 alle ore 5 e ½

nella sala dell'Accademia Ungherese delle Scienze

sul tema

Rubens e l'influsso italiano

(con proiezioni)

TIBERIO GEREVICH
presidente della Soc. ungh.
di Archeologia e di St. dell'arte

TIHAMÉR FABINYI
presidente
della Società italo-ungherese

Essenwein
nürnbergi

MDK

építész

a lebényi apátsági templom helyreállitása 1858-79.

103.o.

Czigány Jenő: Führer durch Győr./Raab/. Sopron 1958.

Essenwein A., hirneves épitész
ezidöszerin a germán muzeum igazgatója/18
/1879/

a jezsuiták a XVII. sz.közepe ota birtokosai e müemléknek a rend eltörléséig.1776-ban a kir.kamara vette át a templomot kincsivel.birtokaivaldus készleteivel. 1838-tól a lébenyi plébániahoz csatolt tatott. XXXXa Legutolsó veszedelem az 1841-i tüzves lezárja e remek müemlék viszontagságait.
1860-as éveknben E.A. restaurálta. 18 évi munka után a stylszerü helyreállitás befejezést nyert.

Vegyes közlemények:
A lébényi templom.
és Dr.Czobor Béla: Egy ujjá alakitott templom.
Képzömüvészeti Szemle. 1.évf. 1879.okt. lo.sz.
119 és 128.l.

Essenwein MDK

építész tanár

építész

Alebényi románkori templom helyreállitása.
1862-65 és 1872-79.

425.o.

Gerő László: A magyar müemlékvédelem problematikája.
ÉKK 1959. 3-4.sz. 425-444.o.

M.D.K.

Essenwein, A. épitész

Schmid Fr. épitésszel együttesen vezeti a lébényi apátsági templom 1872-1879 között végrehajtott restaurálási munkálatait.

Hoefelmayr-Straube, Ingeborg: Ják und die normannische Ornamentik in Ungarn. Birkeneck bei Freising, 1954. /Diss./. 25.old.

ESSENWEIN, építész

A lébényi bencés apátsági templom restaurálását az ő tervei alapján 1858-65, majd 1872-79 között végezték.- 137.old. 70.jegyz

KOZAK KAROLY-LEVARDY FERENC-SEDLMAYR JÁNOS: A győri székesegyház szentháromság/Hédervary/kapolnája 99.old

Arrabona, 14. A Xantus János Múzeum évkönyve, Győr. 1972

Essenwein építész

- ----

Nürnbergi mester. Az 1841-ben tüzvész pusztította a lébényi templomot 1958-65 és 1872-79 között állította helyre korának purista elvei szerint. 1.ábr 77. old

Kőfalvi Imre: A lébényi templom 77.old.

Arrabona, Xantus János múzeum Győr, 14. 1972.

ESEN EIN

Essenwein
építész MDK

tervei szerint restaurálták a lébényi
apátsági templomot. 1862-65 és 1872-79.
Lásd: Mitteilungen der Z entralcommission
1857-i II. kötet. 2 tábla, 18 rajz.

Gerő: ÉpMüe 43.o.

Repr.: Restaurálás előtt 42.o.
" után 43.o.

Essenwein épitett M.D.K.

nürnbergi 1858-65 és 1872-79 között állíttatta helyre a lébényi r.k. templomot.

Genth. kücml. 1959 I. 186

Essenwein

bécsi építész tervet készített a lébényi templomról.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar művelődéstörténet V. (1907–68) Budapest, 1970. 501

Essenweis

nürnbergi épitész

által

Császárműemlrest

13. l.

1979. dec. 5. Televízió 22.00 (Lné).
Urnákaink is látni fogják.

August Essneiwen nürnbergi építész

- Sokszor egy ilyen elhagyott falusi templom vagy kápolnácska, amelyik az ut szélén már omladozik, nem igényel nagyobb összeget, mint azt, amivel a tetőt helyre lehetne hozni, hogyesetleg évtizedek mulva kerüljön csak sor majd csak a teljes helyreállitásra. De ezzel meglehetne őket menteni a teljes pusztulástól. Én ezen az uton látnám a megoldását ennek a problémának. Az anyagi erőket jobban koncentrálni és ugy szétosztani, hogy elsősorban minden müemlék épület megkapja az álhgmegőrző megóvást és gondozást, és a teljes restaurálásra pedig akkor kerüljön sor, amikor az államnak és az egyháznak is az anyagi erői erre elegendők lesznek.

- Az anyagi forrás előteremtésén tul azonban, az apró karbantartási munkák elvégzéséhez épp ugy, mint egy-egy müemlék teljes helyreállitásához, nagyon nehéz kivitelezőt, értő szakembert találni. Egyik legértékesebb, románkori templomunkat, Lében, éppen száz évvel ezelőtt restaurálta August Essneiwen, nürnbergi épitész. A templomra ma már ráférne néhány kisebb javitás. A gondok egyikéről panaszkodik a templom pléhánosa.

- Nálunk a beázásnál az a probléma, hogy rém magas a tető. Az 22 méter a telső magasság. Na most nem találni olyan szakembert, olyan cserepest, aki hát jó pár ezresen alul egyáltalán felmenne a tetőre. Tehát, ha egyetlen cserép leesik, az már egy tragédia tulajdonképpen, mert nem lehet olyan embert találni, aki azt kijavitaná. Tehát egy egész kis hiba, egy egész nagy hiba forrásává válhat.

Essigmann Emil, festő; szül. 1886 április 21-én Brassóban.

1912-ben Szinyei Merse Pál: Mare Azzuro cr. képét másolta a Szépművészeti Múzeumban.

ESSINGER, Joseph, (morvonyi orgonakészítő

J.E. bürgerl. Orgelmacher, 5 éves fia meghalt (1792, 842 l)

J.E. Orgelmacher, kadiadót fizet. (1796, 1079 l)

—

J.E. bürgerl. Orgelmacher, † 60 éves korában, 1809 jul. 23. (1809, 651 l)

—

Preßburger Zeitung

(Genthon)

ESSL - GYŰJTEMÉNY

Új művészet
2004. Febr.
XV. évf. 2.

2. old.

Esslinger János

zürci építőmester

l.

Sörtikanyi apát

506. l.

Velics 1894 84. l.

ek Jézussal.

fordultan (van) ábrázolva Madonna Balkezével ⊥ jobb
gyermek Jézust fogja, míg ~~mal~~kezét a ⊥ bal
tatja. ~~Mária~~ Kibontott szőke haja vá-
be, brokát ruhája magas, palástja kék.
~~mária~~ ékköves gyürü van. Jézus mezztelen,
kezével anyjának jobbját érinti. ~~A Szüz~~
érben különféle virágok diszlenek, mely-
, ~~melyek~~ egyike szárnyaival csap-

⊥ az első részlet

49474 sz. leirattal Pfeffer Ignácz gyüj-
Elszámolta XII 1904. VII 10-én (588-904).

Esslinger

Zita épitész

Kruesz Chrysos dom
panorámkalmisó apát
elgondolása szerint
restaurálta a deáki
templomot az 1870-es
években.

Gulyás Elek

Deáki templomra
hajdan és most.

Uj Magyar Sion
1875. VI. sz. 891. l.

Pacher János

Eszlinger és Pacher János

Zirci kőművesek.

1882-83-ban restaurálták

a vasányi (Veszprém m.)

rk. templom tornyát.

1881-82-ben Pacher János

restaurálta a tarkányi (Ko-

márom m.) rk. templomot.

Fórós Pongrác: A pannon-

halmi főapátság története.

VI. k. Győr, 1916. 294. l.

306. l.

Eszlinger János

zirci építész (Győr m.)

építette a nyalkai új

templomot 1871-ben.

-72-

Lőrös Pongrác: A pannon-

halmi főapátság története.

VI. k. Budapest 1916. 253. l.

ALAPÍTÁSI ÉVE 1577

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJA

BUCHHANDLUNG DER KÖNIGL. UNG. UNIVERSITÄTSDRUCKEREI

LIBRAIRIE DE LA PRESSE DE L'UNIVERSITÉ ROYALE HONGROISE

BOOK-SHOP OF THE ROYAL HUNGARIAN UNIVERSITY PRESS

GEGRÜNDET 1577

BUDAPEST IV,
KOSSUTH LAJOS-UTCA 18
TELEFON: 89-5-40

182.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Müemlékek Országos Bizottsá

Budapest IX.

Rákos-utca 12.

Ezzlinger Tanus

épitési Zirc

l.

Ezredéves Emlék

XI. csop 18-l.

mecsetek uralkodnak; az előtér-
ezet, jobbra pedig ketten be-
folyik. Felirata alöl középütt:

cm.

Eszlinger

Zirci épitész

Storno Ferenc és
Schulek Frigyes levelei
Hermi restaurálták
a Aleák (Porosmy
vm) románkori
templomot

Velics 1894

84.l-

Római verna VIII. 61

Esslinger

Zirci építész
restaurálta a deáki-i
román templomot Schulek
Frigyes és Storno F. tervei
alapján. *

ród

Veliczky László: Az egyházi
művészetek társulmányozásáról. Pyest 1894, 84. l.

* E templom ormban a kiírt
beforgadásaira elégtelen
levén, hozzá még egy
25-ös konzolt fűhagyó
építtetett.

L. o.

temi ny.r.tanár,
Péter Tudományegyetem
Keresztényrégészeti Intézetének
igazgatója,

s Bizottságának elnöke

Eszlinger

circi épitész

Storno és Schulek

Frigyes tervei alap-

jan restaurálta és

bővítette a

Szászi rk. templomot

evód.

Velvárd

1874. l

ESTE FERDINAND
kestaurator

Sárvár

Nádasdy kastély

TKM 4

ek (K KH), Bp. 1982

ESTE FERENC
restaurátor

Sárvár

Nádasdy kastély

TKM 4

```
blk= kue
3000= 00517617
3100= Farago, Nicholas
3dok= KND-Ansetzung
3ref= %Faragó, Miklós
refe= MagyFestAdat, 1988
3110= Faragó, Miklós
3140= m
3162= Maler &
Graphiker
2194= Ungarn &
Vereinigte Staaten
3200= Ungarn &
Vereinigte Staaten
3270= 1947.03.17
3290= Mátészalka
3360= 1982
3420= Los Angeles (California)
309a= MagyFestAdat, 1988;
KMML I, 1999
309b= Tisztelet a szüloe^BSföldn
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 4
```

Estei Hippolit

Estei *Hippolit (Ippolito d'Este)*, esztergomi érsek, *1479, †1520. Mátyás király Beatrix királyné kívánságára, akinek E. unokaöccse volt, már hat esztendős korában kinevezte esztergomi érsekké. VIII. Ince pápa évekig húzódozott megerősítésétől, de utóbb engedett s 1487-ben a gyermeket az érseki székbe emelték. Mátyás halála után helyzete bizonytalanná vált, hazautazott Olaszországba, itt időközben, 14 éves korában, a bíbornoki kalapot is elnyerte. Néhány év multán visszatért Esztergomba, de II. Ulászló második decretuma következtében, mely burkoltan éppen ő ellene irányult, kénytelen volt lemondani az érsekségről Bakócz Tamás javára, aki viszont ennek fejében az egri püspökséget engedte át neki. A szokatlan cserét 1497-ben VI. Sándor pápa is megerősítette, II. Ulászló pedig megengedte, hogy E. mint egri püspök Olaszországban tartózkodjék. Itt milanói és capuai érsek, ferrarai és

modenai püspök lett, fényűző udvart tartott, a művészetet és az irodalmat bőkezűen támogatta. Ariosto is élvezte pártfogását. Tiziano magyar díszruhában festette meg (Firenze, Pitti-palota). Mikszáth K. regényt írt róla *(A kis prímás)*.

Uj Idők Lex. IX. k.

Esteri Hippolit

nyaga.

Gerevich – Genthon

A magy. kir. Képeslapja

Bpest, 1935

MDK

ESTEI HIPPOLYT

Mátyás király sógora, Egerben épitkezett.

Gerő László: Eger. Budapest 1954. p. 13.

Képzőművészeti Alap kiadása.

HÍRHASÁB

Az olasz nők a legdolgosabbak

(MTI) Európa asszonyai közül az olasz nők dolgoznak a legtöbbet, vagy legalábbis a leghosszabban – állítja a római Ipsa Intézet. Az átlagos olasz háziasszony napi 10-11 órán át robotol, míg a svéd és a finn csupán 7-8 órányit. A német, a francia, a portugál és a spanyol asszonyok napi „normája" 9-10 órányi. Az olasz nők azon túlmenően, hogy legalább 8 órán át dolgoznak munkahelyükön, napi másfél órát házimunkáznak a főzésen kívül, amelyre további félórát fordítanak, s minden egyes nap legalább húsz percet foglalkoznak saját külsejük „karbantartásával". A felmérés szerint szexre csupán egyetlen órájuk van – 15 naponta, azaz naponta négy percük. Az olasz asszonyok „dolgosságának" oka nagyrészt persze az, hogy az olasz férfiak végzik a legkevesebb házimunkát Európában, naponta mindössze 15 percnyit.

Szobor Nepomuki Szent Jánosnak

(MTI) Nepomuki Szent János a hidak és utak védőszentjének szobrát állították fel Szombathely kámoni városrészében. Kovács István miskolci szobrászművész alkotását Konkoly István szombathelyi megyés püspök áldotta meg a szoboravató-ünnepségen. A kőszobrot egy nagy forgalmú közlekedési csomópontban állították fel. A várost északi irányból elkerülő út építése miatt a közelben lebontottak egy római katolikus kápolnát, ezt hivatott pótolni a Vas Megyei Közútkezelő Kht. anyagi támogatásával felállított vallási

Újabb bevásárlóközponttal gazdagodik Buda – A méregdrága otthonok nagy része már gazdára talált

Lakópark, üzletek és irodaház hatalmas egysége

Újabb láncszemmel bővül Budapest bevásárlóközpont-hálózata. Szeptember 20-án, csütörtökön délelőtt 10 órakor adják át a MOM parkot, amely egyszerre lakópark, irodaház, bevásárló- és szórakozóközpont lesz. Az ünnepélyes átadáson részt vesz Demszky Gábor főpolgármester és Mitnyán György, XII. kerületi polgármester is.

Kozár Alexandra

A több mint két éve készülő, három szintes, 100 ezer négyzetméter alapterületű épületkomplexum óriási szerepet tölt majd be bel-Buda kereskedelmi életében, hiszen a Moszkva tér és a Móricz Zsigmond körtér közti hosszú szakaszon eddig semmiféle nagyobb kereskedelmi egység nem létezett.

A bevásárló- és szórakoztatóközpontban üzletek, éttermek, posta, wellness- és fitnesszközpont, szépségszalon, bank és multiplex mozi várja majd az érdeklődőket.

A 42-45 üzlet és kereskedelmi egység között találunk majd többek között Fotex, Keravill, Azúr és Smatch üzleteket, de helyet kapott az MKB, a Matáv, a Vodafon és a McDonald's is. Galéria, kávézók, kisebb üzletek, butikok, több száz férőhelyes mélygarázs és igazi bajor söröző várja majd a vásárlókat. A 12 termes multiplex mozi csak valamivel később, az év végén kerül majd átadásra.

A MOM park több egyszerű ben. A nyugat-európai városokban erősödő tendenciát, az úgynevezett citét igyekszik követni, melynek lényege, hogy az itt élők egy helyen, lakókörnyezetükben találják meg a mindennapi életükhöz fontos termékeket és szolgáltatásokat: egy helyen dolgozzanak, lakjanak, vásároljanak, parkoljanak és szórakozzanak.

A park bevásárlóközpont része a komplexum alapterületének csak 20 százalékát teszi ki, a többit a 166 lakás és a különböző irodahelyiségek foglalják el. A kétszer 15 ezer négyzetméternyi helyre néhány nagyobb cég már be is költözött, itt van már az SAP, a Cisco és a Pfizer is.

A lakások nagy része is elkelt már, noha átlagosan 340 ezer forint körüli négyzetméterárral kell számolni. A garzontól a 3-4 szobás családi lakásokon át a több száz négyzetméteres luxuslakásokig széles paletta várja a beköltözni vágyókat.

Vajon örülnek-e majd a környékbeli kiskereskedők a MOM park megnyitásának? Kérdésemre Szajlai Béla, a beruházó magyarországi képviselője elmondta: a központ megnyitása nem veszélyezteti a környékbeli kiskereskedelmet, hiszen az tulajdonképpen nem is létezett.

A Moszkva tér és Móricz Zsigmond körtér közti rész valóban teljesen halott volt kereskedelmi szempontból, aki ezen a területen lakott, a napi élelmiszereket leszámítva, nem tudott hol vásárolni. Így a XII. kerületiek nyilván

Minden egy helyen: a bevásárló- és szórakoztató-központban üzletek, éttermek, posta, wellness- és fitnesszközpont, szépségszalon, bank és multiplex mozi várja majd az érdeklődőket és persze a helyben

ESTERHÁZY - emlékül

Joseph Haydn művészete áll a brit rendező és magyar producer közös alkotásának középpontjában

Dokumentumfilm az álmok kastélyáról

Ma este, a Károlyi-palota Kulturális Központban mutatják be Az álmok kastélya című filmet, amelynek elsődleges célja, hogy felhívja a világ figyelmét a fertődi Esterházy-kastély páratlan értékeire. A Joseph Haydn művészetét középpontba állító film – amelynek rendezője Tony Sutcliffe, gyártója az Új Budapest Filmstúdió – a BBC dokumentumfilmjeinek stílusát és szerkezetét követi, fikciós elemekkel, színészek közreműködésével.

Retkes Attila

„A kulturális kormányzat, a Műemlékek Állami Gondnoksága és az Országos Műemlékvédelmi Hivatal évek óta sokat foglalkozik a magyarországi kastélyok helyzetével, állapotával, s beindította az úgynevezett kastélyprogramot" – mondta a Magyar Hírlapnak Kántor László, Az álmok kastélya című film producere. „Ennek keretében jött a megkeresés, hogy jó lenne egy olyan film, amely újszerű képi eszközökkel, a nyugati, s mindenekelőtt az angol ismeretterjesztő filmek stílusát követve bemutatja a fertődi Esterházy-kastélyt. Hogy a BBC dokumentumfilmjeinek színvonalát megközelíthessük, felkértük Tony Sutcliffe-et a forgatókönyv megírására és a film rendezésére. A zenei és művészeti dokumentumfilmjeivel nemzetközi hírnévnek örvendő Sutcliffe nevéhez fűződött korábban a Maestro – A velencei zene évszázadai című alkotás, amelyet öt kontinens televíziói mutattak be nagy sikerrel."

Az álmok kastélya alkotógárdája mindvégig nagy figyelmet fordított a turisztikai szempontokra, vagyis arra, hogy a film – a fertődi Esterházy-kastély minden szépségét bemutatva – vonzóvá tegye Magyarországot a külföldiek számára. Az is fontos tényező volt a forgatás során, hogy az ismeretterjesztő film felkeltse a televíziók érdeklődését: ezzel magyarázható az ötvenkét perces időtartam, valamint – az említett szigetországi filmek hagyományait követve – a dokumentum- és játékfilmes elemek ötvözése. Kántor László reméli, hogy a filmet nemcsak Magyarországon mutatja be valamelyik országos televízió – erről jelenleg még tárgyalásokat folytatnak –, hanem külföldi földfelszíni és kábeltelevíziós hálózatokba is bekerülhet. „A közelmúltban a montreali filmfesztiválon jártunk, s örömmel tapasztaltuk, hogy van érdeklődés az elkészült film s ezáltal Magyarország iránt." A producer úgy véli, Az álmok kastélya abban is segíthet, hogy a fertődi műemlék restaurálásába a kormányzat mellett a magántőke is bekapcsolódjon.

Fotó: Kántor László

Jelenet Az álmok kastélya című filmből. Középen, Joseph Haydn szerepében Kaszás Attila

A film több évszázadon át, egészen napjainkig nyomon követi az Esterházy-kastély történetét, de középpontjában mégis a XVIII. század második fele, Joseph Haydn udvari zeneigazgatói működésének ideje, a kastély virágkora áll. A mintegy 60 millió forintos költségvetésből, digitális videóra készült dokumentumfilmben megszólal többek között a világ talán legtekintélyesebb Haydn-kutatója, H. C. Robbins Landon, valamint Somfai László professzor, aki – jórészt Magyarországon fellelhető források, kéziratok és más dokumentumok alapján – ugyancsak évtizedek óta vizsgálja Haydn életművét. A kastély egykori életét és építészeti sajátosságait Dávid Ferenc művészettörténész mutatja be, aki a filmben kifejezi reményét, hogy az épületegyüttest az UNESCO már a közeljövőben a világörökség részévé nyilvánítja. A zenei aláfestést – szinte kizárólag Joseph Haydn kompozícióit – az Orfeo Zenekar szolgáltatja, Vashegyi György vezényletével. A filmben Joseph Haydnt Kaszás Attila, Esterházy Miklós herceget Rudolf Péter alakítja.

Színház

Vígjátékocska, bánattal átitatva

Színház a színházban ugyanannyira biztos és ugyanannyira kétes siker, mint a kutya vagy gyerek a színpadon. A néző szinte mindig hálás, ha bepillanthat a kulisszák mögé, ha ellesheti ismert személyiségek egymásnak szánt párbeszédeit, hálószobatitkait, érzelmi és netán valós dulakodásait. Pletykalapok

Eric-Emmanuel Schmitt: Frederick

A Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban

Rendező: Szikora János
Főszereplők: Cserhalmi György, Vári Éva, Horváth Lili, Kránitz Lajos, Pindroch Csaba

szerepét több mint öt éve alakítja kiugró sikerrel Jean-Paul Belmondo Párizsban, Pesten pedig Cserhalmi György, akinek kedvéért valószínűleg műsorra tűzték ezt a melodramatikus momentumoktól sem mentes szórakoztató könnyedséget, ami hálás szerepet biztosít néhány színésznek, és némi lehe-

ŐSSZEL INDULÓ KÉPZÉSEINK!
Környezetvédelmi szakmérnök
Másoddiplomás
Felsőfokú szakképesítések:
– mérlegképes könyvelő
– irodavezető (felsőfokú titkár)
– vámügyintéző
– menedzserasszisztens (menedzsertitkár)
Középfokú szakképesítések
– vámkezelő
– külkereskedelmi ügyintéző
– falusi vendéglátó (8 ált.)
– házvezető/nő (8 ált.)
– protokoll-ügyintéző
– vendégfogadós (8 ált.)
INCOTERMS '96 Kft.
Szolnok, Kossuth út 5.

Esterházy-család

IDF-re nagy szükség van

a párt elnöke, aki szerint az igazságszolgáltatás iránt töretlen a bizalom

um visszafogott stílusára, hozzáértésére vásaira megfelelő kapaszkodókat kínáló nagyobb szükség van, mint valaha – nyi-a igazságügy-miniszter, az Magyar De-és az MDF választási szövetsége nem je-önállóságát. A miniszter úgy véli, ered-sokon nyugvó büntetőpolitikája, s vissza-ció.

okok miatt házi őrizetben, egy vesztegetéssel gyanúsított képviselő pedig előzetesben várja a tárgyalást, nem is beszélve az agrártárca körüli cégek vezetőiről. Minden idők legkorruptabb kormánya – minősítette a helyzetet egy ellenzéki politikus, nyilván az ilyen ügyekre utalva.

– Ami a kormány korrupcióellenes intézkedéseit illeti: talán elkerülte a figyelmét, hogy mára működő automatizmusok vannak. Gondoljon csak a vagyonnyilatkozat kérdésére. Ez az összeférhetetlenségi szabályok rendszerével szolók 39, s az ügyészségben 38 százaléka bízott vagy nagyon bízott, addig 2001 októberében ez a mutató mindkét esetben 43 százalékos volt. Valóban fura, hogy ezt követően jelennek meg olyan harcias nyilatkozatok, amelyeket a közvélemény is megismert. Ezért lennék kíváncsi a megszólalók igazi szándékaira. Konkrétum ugyanis egyetlen esetben sem hangzott el, s ez számomra hiteltelenné tette az egészet. De nézzük a tényeket: a bírósági fejezet 1998-ban 24,7 milliárd forintot kapott, míg 2002-ben ez az összeg 37,6 milliárd, ami 51 százalékos növekedés. 1998-ban összesen 5862 bíró és ügyész dolgozott (ebből 2449 bíró), 2001. év végén ezzel szemben 6602-en voltak (ebből 2604 bíró), ami 740 fős többlet, 12,6 százalékos emelkedés. Az egészségügyi miniszter nemrég azt nyilatkozta, boldog lenne, ha az orvosprofesszoroknak annyi lehetne a fizetésük, mint a kezdő bíráknak. Nos, míg 1998-ban a kezdő bíró illetménye annak az esélyét, hogy Magyarországon a polgári értékrend fennmaradhasson, s megfelelő hangsúlyt kapjon. Ma, úgy tűnik, a fórum visszafogott stílusára, hozzáértésére és az új évezred ma még ismeretlen kihívásaira megfelelő kapaszkodókat kínáló zsidó-keresztyén-konzervatív értékrendre nagyobb szükség van, mint valaha. Megítélésem szerint minden feltétel adva van ahhoz, hogy a következő ciklusban egymást tiszteletben tartó, egyenjogú koalíciós partnerekként működjünk együtt a Fidesszel.

– Miként vélekedik arról a felfogásról, hogy a közös lista tulajdonképpen a választói akarat megkerülésének egy sajátságos formája? Így a legfeljebb két-három százalékos támogatottságot élvező MDF-nek saját parlamenti frakciója lesz, és felülreprezentáltan jelenik meg a T. Házban.

– Helyesbítenem kell. A választói akarat éppen akkor sérül, ha előbb úgy te-

Nem árulunk zsákbamacskát

FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

egészet képezve segít megóvni a közszféra érinthetetlenségét. Tavaly októberben 58 ezer köztisztviselő és 92 ezer hozzátartozó tett vagyonnyilatkozatot, és az ősszel elfogadott törvény alapján ez a kötelezettség további ezreket fog érinteni. A visszatérően kötelező bevallással a közszolgálatban dolgozók jövedelmi és vagyoni helyzetének alakulása pontosan nyomon követhetővé vált. De azt is fontosnak tartom, hogy a kormány a közszolgálatban dolgozók jövedelmi viszonyait minden korábbinál nagyobb mértékben javította, s ezután már nem lehet „megélhetési korrupcióra" hivatkozni. Egyidejűleg radikálisan szigorodtak a vesztegetés büntetési tételei, és ilyen bűncselekmény miatt akár nyolc évig terjedő szabadságvesztést is kiszabhatnak. A vagyonnyilatkozat, az ösztönzőrendszer ugrásszerű javítása és a súlyos büntetőjogi következmények kilátásba helyezése együttesen vezethet oda, hogy a korrupció visszaszorul. Egyébként, ha a kontroll erősödik, az első időben nyilván növekedni fog az ilyen esetek

: olyan,
t érintő

160 ezer forint volt, 2002-ben ez az összeg 223 ezer. A bírósági tisztviselők a köztisztviselőkhöz hasonlóan megkapták a 70 százalékos illetményemelést, amelynek fedezetét a kormány biztosította. Mellesleg az Európai Unió országjelentése is hangsúlyozta: Magyarországon a bíróságok függetlensége biztosítva van.

– Egy ügyésznek az állása bánta, hogy aláírta azt a bizonyos nyilatkozatot, amely szerint veszélyeztetve van az igazságszolgáltatás függetlensége. Ezzel sincs gondja?

– Ami Hegedűs András vezetői megbízatásának visszavonását illeti, megértem a legfőbb ügyészt. Megítélésem szerint ugyanis egyértelműen bizalmi kérdés, ki milyen vezetőtársakat választ magának. Az pedig számomra is barátságtalan lépésnek tűnne, ha egy munkatársam a sajtón keresztül üzenne. S még egy utolsó megjegyzés: azt a bizonyos felhívást azért is éreztem elnagyoltnak és furcsán általánosítónak, mert az „igazságszolgáltatás" címén támadta a rendőrséget, az ügyvédeket, de még a

szünk, mintha semmi közünk sem lenne egymáshoz, majd az utolsó pillanatban – a hatalom megszerzésének reményében – koalíciós kényszer nélkül „eladjuk" a ránk szavazókat. Ilyesmire az MSZP–SZDSZ váratlan koalíciója a példa. Most – legalábbis a mi esetünkben – világos a helyzet: a lista Fidesz–MDF névre hallgat. A választópolgár erre szavaz, s ha kíváncsi rá, pontosan tudhatja, hogy a közös listán indított képviselőt melyik szervezet vagy párt jelölte. Nem árulunk tehát zsákbamacskát. A választó pontosan fogja tudni, hogy amikor a Fidesz-MDF listára voksol, a mérsékelt jobboldali erők összefogására, a polgári kormányzás folytatására, a polgári Magyarországra szavaz. És ez a lényeg.

– Sokan minden eddiginél élesebb kampányra számítanak, amelynek egyik meghatározó eleme a politikai ellenfél lejáratása – lásd Medgyessy-ügy, Vegyépszer, ki szereti a focit, de említhetném a státustörvény körüli viharokat is. Miként látja, van-e esély arra, hogy a kampányt normális mederben tartsák?

– Amióta élek, mindig is a mérsékelt, kulturált hangnem, a közéleti szereplők

Legfontosabb a hitelesség

A szép kert szebbé varázsolja a világot

Aki járt valaha Niklán, a Berzsenyi-kúriában, az jól tudja: a költőre vajmi kevés dolog emlékeztet egykori lakhelyén. Nem a jó szándék hiányzik, hiszen a házban emlékmúzeumot rendeztek be. Csak hát az eredeti tárgyak, berendezési darabok az idők során eltűntek, és nélkülük szinte lehetetlen felidézni a hely szellemét. Nikla azonban mégis különleges hely: bizonyítja, hogy az egykori kastély- és kúriakertek nemcsak keletkezésükkor alkottak szerves egységet a körülölelt épülettel, hanem évszázadok múltán, megtépázottan is őrzik a régi idők lenyomatát. A hajdani Berzsenyi-ház kertjében az értő szem még ma is fölfedez néhány gyümölcsfát, amelyeket egykor egy Berzsenyi, nevezetesen Mária ültetett.

Alföldy Gábor és Hegedűs Klára járt itt is, ahogy annyi más kastély- és kúriakertben. A diplomás tájépítészmérnök fiatalember – „civilben" a Műemlékek Állami Gondnoksága főkertésze – és a harmadik diplomáját humán ökológiából megszerző asszony mostanra több száz úgynevezett történeti kertet járt végig. Meglátogattak temérdek kastélyt és kúriát, láttak főpapi kerteket; dokumentálták értékeiket, jelenlegi állapotukat. Közben pedig a saját bőrükön tapasztalták, milyen nehéz dolga van annak az országjárónak, aki a műemléklista ismeretében akarja fölfedezni a hazáját. Hiszen számos értékes kert ma még nem áll műemléki védelem alatt: legfeljebb természetvédelmi területként tartja számon egy másik minisztérium.

Ráadásul az egymást sűrűn váltó műemléktörvények alkotói mindmáig nem tudták elérni, hogy a műemlékek látogathatók is legyenek. Az oktatási vagy szociális intézménnyé lett kastélyok esetében a működtető jóindulatán múlik, hogy beengedi-e a kapuk mögé az érdeklődőket. Még rosszabb a helyzet, ha „privatizált" kastélyok felé visz az ember útja: már-már általános tendencia, hogy tulajdonosaik sűrű kerítést fonnak a megújuló épületek köré, és még véletlenül sem tárják a világ elé a benti értékeket.

Annak ellenére nem, hogy a kastélykertnek mindig is komoly szerepe volt a környezetkultúra terjesztésében. A főúri parkokat már évszázadokkal ezelőtt is rendszeresen megnyitották a környékbeliek előtt – igaz, azt is megszabták, hogyan kell viselkedni a kerti utakon, a pavilonokban vagy épp a csónakázótavon. Az odabent tapasztaltak aztán utat találtak a paraszti porták környezetébe: idővel nemcsak különleges díszítőmotívumokkal gazdagodott a népi kultúra, hanem különleges növények is megjelentek a kastély környéki kertekben.

Alföldy Gábor egyébként úgy látja: a helyreállított történeti kertek igényes és harmonikus megformálásukkal, változatos növényzetükkel ma is inspirációt adhatnának a kertet építtető módosabb rétegnek. A szakember nem tudja nem észrevenni azt az igénytelenséget, amely a mai kertkultúrát jellemzi. Általános jelenség, hogy valaki elköl százmilliót egy új házra, de a kertre már sajnálja a pénzt. Csodaautójával elmegy inkább a legközelebbi bevásárlóközpontba, felpakol két tucat tuját és egy szökőkutat gipszoroszlánnal, és úgy érzi, már meg is oldotta a kertkérdést. Mintha a ház körüli parknak nem az volna az alapfunkciója, hogy a benti, zárt térben élő embert összekösse a természettel, élhető, inspiráló környezetet teremtsen számára.

Régen ezt pontosan tudták. Nem véletlen, hogy nemcsak a főúri kastélyokat, de a polgári villákat is gondosan megkomponált kertekkel övezték. Mi több, ezek kialakítását sem a természetes növénytakaró kiirtásával kezdték, hanem a házat a tájba illesztették. Az új fákat, bokrokat pedig a meglévők figyelembe vételével választották ki.

Ezekből a kertekből persze alig maradt mára valami. A második világháború után temérdek kastélyparkot felparcelláztak, a sík területeken focipályát alakítottak ki, a kerti építményeket lebontották vagy kisebb-nagyobb, a kert eredeti hangulatát tönkretevő új házakkal, barakkokkal építették tele az időközben elvadult kerteket. A szakemberek persze azt mondják: a hely szelleme akkor is belengi ezeket a parkokat, ha az eredeti növények és díszek szinte teljesen elpusztultak. A keszthelyi Festetics-kastély hátsó parkja akkor is az, ami, ha harckocsik motorolaja áztatta évtizedeken át. Bajnán is érezni Sándor Móric szellemét, dacára annak, hogy a ház főhomlokzata előtt néhány méterrel már kerítés húzódik.

Eszterháza: légi felvétel az 1960-as évekből

Akadnak persze szerencsésebb példák is. Eszterházának például jó gazdája volt 1945 után Porpáczy Aladár – az egykori hercegi jószágigazgató, akadémikus –, aki növénynemesítőként nemcsak fenntartotta a kertgazdaságot, hanem a kertészeti kutatóintézet és szakiskola megalapításával új funkciót is adott a kastélynak, a parknak és az ahhoz elválaszthatatlanul kapcsolódó nagyhírű hercegi kertészetnek. Ennek köszönhető, hogy a kert nem pusztult el, egyes részeit karbantartották, sőt megújították. Most viszont eljönni látszik a teljes rekonstrukció ideje: a műemlékes szakemberek ásatásokat fognak folytatni a kertben, igyekeznek felmérni, mi maradt meg az eredeti barokk kertből, és mennyi őrződött meg az előző századfordulón kiépített neobarokk parkból. Alföldy Gábor hangsúlyozza: a kutatás eredményei fogják megszabni, milyennek látják majd a mi utódaink a fertődi kertet. A legfontosabb szempont ugyanis a hitelesség. Ha Eszterházán a barokk kertet nem lehet pontosan rekonstruálni a leletek, a fényképek és a feljegyzések alapján, akkor a későbbi, neobarokk kert lesz a kiindulópont. Ugyanezen megfontolásból tartják meg a díszudvar 1958-ban alkotott, barokkos összhatású kertjét is. Bár még nincs fél évszázados, érdemes a védelemre: elvégre híven tükrözi elődeink műemlékvédelmi elveit.

Fertődön tehát minden a legjobb úton halad. Lesz újra kertészet és főkertész, megindul a park újjáépítése. A szakemberek úgy tervezik, az elhanyagolt angolkertbe már a munkálatok alatt beengedik a látogatókat: tanulságos lesz látniuk, mit szabad és mit nem szabad egy történeti kertben csinálni. A legjobb indulattal végzett felújító munka is veszélyes lehet ugyanis – mondja Hegedűs Klára –, ha szakértelem nélkül fognak hozzá. Kaszálni, a magoncokat kitépkedni, az eredeti ösvények vonalát megtisztítani vagy a régi padokat a gaz közül kibontani bátran lehet; szakértői segítség nélkül viszont botorság hozzálátni a növények cseréjéhez vagy a kert díszítéséhez. Helyrehozhatatlan kárt lehet ugyanis okozni a történeti kertbe beültetett tujákkal, lucokkal, nyírekkel vagy madárberkenyékkel – ezek az utóbbi évtizedek „divatnövényei" –, nem beszélve a szépnek szánt gipszkariatidákról.

Nem csoda, hogy a szakemberek elsősorban azt hangsúlyozzák: a kertkultúrára való nevelést még gyerekkorban kell elkezdeni. Ami nem lehetetlen, hiszen a legtöbb vidéki iskola közelében ott van egy elhanyagolt, félig-meddig felfedezésre váró történeti kert, ahol történelmet, biológiát, helyismeretet, rajzot, művészet- vagy művelődéstörténetet tanulhatnak. (A budapesti gyerekeknek pedig elég elmenniük a Margitszigetre, a Népligetbe vagy a Zugliget régi villáihoz, hogy ilyesmit lássanak.) Ezekben a parkokban aztán megfigyelhetik a különféle növényfajtákat és azt, hogyan helyezték el őket a hajdani tervezők. Belülről talán azt is jobban megértik, miért akart egykor mindenki, aki megtehette, ilyen környezetben élni. Miért gondolta azt, hogy egy szép kert kialakításával a világot is szebbé varázsolhatja.

N. Kósa Judit

Magántőke a szellemi szférában

Ma adják át először a Palládium-díjat

Magánalapítású, jelentős anyagi elismerésben részesülő művészeti

den díj megkülönböztet, lehetőleg per-

Egyelőre azonban ritka kivételnek

Esterházy-gyűjtemény

A gesztus egyben üzenet is

Könyveket kapnak vissza az Esterházyak

A második világháború során a kismartoni Esterházy Könyvtárból elhurcolt 334 kötetet ad ma vissza ünnepélyesen Görgey Gábor kulturális miniszter Esterházy Melinda hercegnőnek. A könyveket az utóbbi évtizedekben a keszthelyi Helikon Könyvtárban őrizték. A szimbolikus aktus alkalmából az Esterházy-család és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma egy szándéknyilatkozatot is aláír, amelynek értelmében a család hozzájárul a fertődi kastély felújításához. Mint ismeretes, a magyar állam tavaly programot indított három kiemelt műemlék – a gödöllői és a keszthelyi kastély, valamit Eszterháza – helyreállítására.

Az ausztriai Esterházy Könyvtárba most visszakerülő XVII. századi művek legtöbbje a hajdani Habsburg-birodalomban és annak peremvidékén élő jezsuita szerzetesek munkája. Az egyházi témájú könyvek mellett találunk köztük tudományos alkotásokat, valamint kéziratokat is. A 334 könyv előéletét feltárva kiderült, hogy a második világháború utolsó hónapjaiban a szovjet csapatok hadizsákmányként lefoglalták őket, majd a Szovjetunió az 1950-es évek közepén – amikor egy államközi szerződésnek megfelelően számos kulturális értéket visszajuttatott az akkori NDK-nak – az Esterházy Könyvtár darabjait is átadta a kelet-berlini Német Állami Könyvtárnak. Ott találta meg az értékes köteteket 1959-ben dr. Borsa Gedeon, az Országos Széchényi Könyvtár szakértője.

A felfedezést diplomáciai egyeztetés követte, így 1960-ban a négy láda könyv megérkezett az OSZK-ba. 1980 óta őrzik a 334 kötetet a keszthelyi Helikon Kastélymúzeum könyvtárában. A szakemberek hangsúlyozzák, hogy valódi őrzésről beszélhetünk: a legroszszabb állapotban lévő nyomtatványokat restaurálták, és megfelelő technikával azt is igyekeztek megelőzni, hogy a rovarok kárt tehessenek a négyszáz éves papírlapokban.

Az utóbbi években, amikor a restitúció előtérbe kerülése ráirányította a figyelmet a magyar közgyűjteményekben lappangó, de nem állami tulajdonban lévő műtárgyakra, világossá vált, hogy a köteteket nem jogszerűen őrzi a keszthelyi könyvtár. Monok Istvánnak, az OSZK főigazgatójának kezdeményezésére a kulturális tárca a kötetek listáját elküldte a restitúciós ügyekben illetékes Kincstári Vagyoni Igazgatóságnak, amely – látva például a könyvek mindegyikében ott díszlő Esterházy-pecsétet – megállapította, hogy a kollekció jogszerűtlenül került állami tulajdonba. A KVI kiadási határozata alapján adja ma át Görgey Gábor kulturális miniszter a nyomtatványokat az Esterházy-család képviselőjének.

Nem titok ugyanakkor, hogy a gesztus egyben üzenet is. A magyar állam azzal, hogy következetesen a hazai jogelveknek és a nemzetközi egyezményeknek megfelelően cselekszik, nem utolsósorban rá szeretné irányítani a figyelmet a még ma is oroszországi múzeumi raktárakban, illetve kiállításokon lévő sok ezer magyarországi műtárgyra. A sárospataki kollégium könyvtárából elhurcolt 174 kötet például Nyizsnyij Novgorodban várja sorsa jobbra fordulását, annak ellenére, hogy az orosz fél már többször is ígéretet tett a minden jogszabály szerint visszaadandónak ítélt kötetek hazajuttatására.

N. K. J.

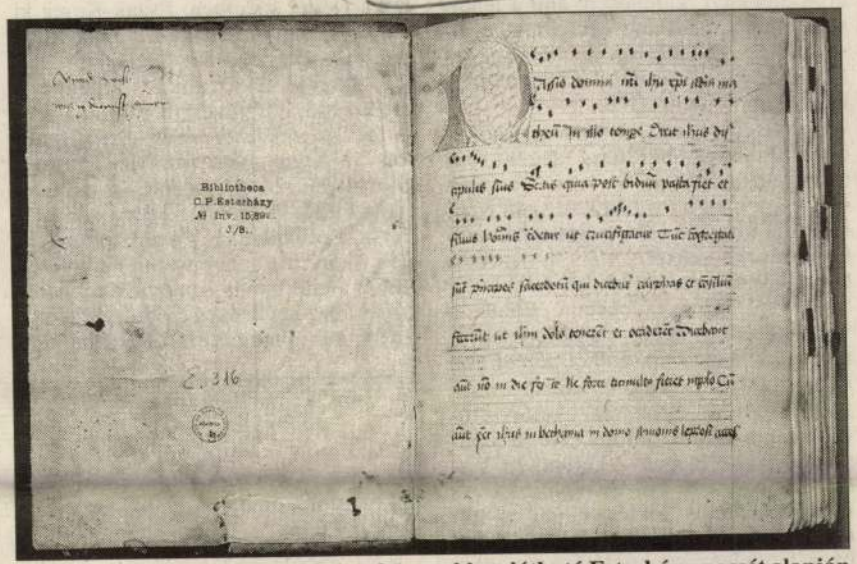

A Kincstári Vagyoni Igazgatóság a könyvekben látható Esterházy-pecsét alapján megállapította, hogy a kollekció jogszerűtlenül került állami tulajdonba

Irak – mi közünk hozzá?

Háború lesz Irakban. Ez a kérdés hetek óta foglalkoztatja a magyar közvéleményt, különösen, ami a lehetséges magyar érintettséget illeti, elsősorban Taszár kapcsán, de az esetleges más magyar „hozzájárulás" kapcsán a háború utáni időszakban.

Sajnos ez a „vita" is a magyar állatorvosi ló jegyeit hordozza magán: nem a lényegről, hanem a (valós és főleg vélt) pártpolitikai érdekekről szól. Nem igazán a közvélemény valós tájékoztatását és orientálását szolgálja, hanem a létező természetes félelmek felhasználását napi célok érdekében. Ennek a vitának nem is lehet más eredménye, mint hogy a „kecske is éhes marad és a káposzta is elfogy", azaz hozzá(nem)járulásunk az iraki akcióhoz tovább fogja rontani amúgy sem jó reputációnkat a világban – különösen Washingtonban –, és a magyar politika és a közvélemény is kielégítetlen, ideges marad – annak ellenére, hogy a taszári bázis rendelkezésre bocsátása egy ideig megnyugtatta amerikai partnereinket.

Miért van Magyarországnak egyáltalán szüksége arra, hogy foglalkozzon az iraki problémával, és hozzájáruljon a nemzetközi közösség céljainak eléréséhez – és ezért akár némi költségeket és kockázatokat is vállaljon? Az ok nem az, amit általában válaszolni szoktunk, nem az, hogy a „NATO és/vagy az USA ezt várja tőlünk". Ilyen jelentős kérdésekben a döntés alapjául csakis nemzeti érdekeink szolgálhatnak – amelyek egyébként bevezettek minket a NATO-ba és az Egyesült Államokkal való szövetségesi viszonyba. De nemzeti érdekeink igenis azt mondják, hogy komolyan kell foglalkoznunk az ilyen kérdésekkel, és igenis részt kell vállalnunk azok kezelésében és megoldásában, beleértve akár a katonai erővel való részvételt is.

Mi is történik Irakban? Miért van szükség arra, hogy megoldjuk a kérdést? Ennek több oka is van. Először az, hogy a korábbi politika kudarcot vallott. 1991 óta a nemzetközi közösség több mint tíz évig kísérletezett azzal, hogy békés eszközökkel, szankciókkal rávegye az iraki diktátort arra, hogy [illegible] sem adta jelét annak, hogy a retorikán túlmenően agresszív szándékai lennének a Déllel szemben. Észak-Korea ki van szolgáltatva Kínának, s Kína egyre inkább a világpolitika felelősen viselkedő szereplőjévé válik, és joggal feltételezhető, hogy határokat szab Phenjan őrületének. Az észak-koreai rendszer az összeomlás határán tántorog: szerény becslések szerint is mintegy nyolcmillió embert fenyeget az éhhalál ebben a pillanatban, s ezért feltételezhető, hogy a tömegpusztító fegyverek – mint a múltban is – inkább a rendszer túléléséhez szükséges élelmiszer, fűtőanyag stb. megvásárlásának, ha úgy tetszik, kizsarolásának eszközei, mint egy valóságos háborús készülődés lépései.

Ez az értékelés lehet, hogy hibás. A helyzet meg is változhat. Ezért nem kizárható, hogy más lépésekre is szükség lehet. S a problémát mindenképpen kezelni kell, mielőtt kezelhetetlenné válik. De úgy tűnik, a probléma jelenleg konzervatív eszközökkel kezelhető, s műtétre jelenleg nincs szükség. Magyarország a rendszerváltással, a rendelkezik a világ ismert olajkészleteinek közel kétharmadával. Lehet-e közömbös a világ az iránt, ha kiszolgáltatott helyzetbe kerül egy gátlástalan diktátornak? Nem elengedhetetlen-e, hogy ne engedjük meg ilyen helyzet előállását?

S végül: mi köze hozzá Magyarországnak? Elfelejtettük, hogy alig tizenhárom éve mi magunk is rendszerváltozást hajtottunk végre bizonyos értékek, a szabadság és a demokrácia érdekében? Ma már nem akarjuk képviselni, védeni ezeket az értékeket? Vagy ezek az értékek csak addig fontosak számunkra, amíg mi magunk nem élvezzük őket, s közömbösek vagyunk azzal, hogy mások hogyan élnek? Vagy egyszerűen arról van szó, hogy az értékeinket és érdekeinket csak akkor és addig védjük, amíg az nem veszélyes? S nem áll-e érdekünkben, hogy a világ olajkészleteinek nagy része ne kerüljön megrögzött ellenségeink, Szaddám Huszein és elvbarátai ellenőrzésre alá, ami kiszolgáltatottá tenné a világgazdaságot és benne Magyarországot?

Az ember ilyenre sikeredett

KAJÁN TIBOR RAJZA

megoldva a tisztításuk. Tudomása van arról, hogy gyakran a zsíros szemét „odacementálódik" – odaragad – az 1,1 köbméteres szemétgyűjtő edény aljára és oldalára.

A fennálló jogszabályok nyek takarítása nem a szolgáltató cég, hanem a használók feladata. Hozzáfűzte: általában az adott ingatlanon belül találhatók a szemétgyűjtő konténerek, ezért nem lehetne könnyen megszervezni tisztításukat, tehát ténereket: egy forgórobot segítségével kimossa, fertőtleníti és illatosítja is a hulladékgyűjtő edényt, illetve egy másik berendezéssel a szemétledobó csőrendszert takarítja ki néhány ezer forintért. **(vöő)**

Gyermekorvosok segélykiáltása

Sürgetik a népfogyás megállítását

(Folytatás az 1. oldalról)

Súlyosbítja az évi tíz–tizenkétezer emberkének a helyzetét az a körülmény is, hogy húsz éve megoldatlan a szállításuk, mert olyan mentőkocsira lenne szükség, amit úgy szerelnek fel, mint egy intenzív osztályt. Hazánkban az életveszélyben lévő újszülöttek ellátására húsz központot alakítottak ki, de közülük sok nem rendelkezik megfelelő műszerrel. Különösen aggályos, hogy a szívműtétre szorultak jelentős részét csupán Budapesten és Szegeden tudják megoperálni. Hozzátartozik a szomorú képhez, hogy a nem megfelelő beavatkozás hiányában nemcsak meghalhatnak, hanem nagy részük nyomorékként tengeti az életét, ami a családnak, a társadalomnak hihetetlen terheket jelent. Mivel az intenzív ellátást eddig csak szinten tudták tartani, a fejlesztésre nem jutott pénz, ezért a gyermekgyógyász társadalom sürgetőnek tartja, hogy az új egészségügyi kormányzat nagyobb figyelmet fordítson erre a területre, hiszen az a körülmény is rendkívül befolyásolja a nemzet sorsát. **(halász)**

Átázott Kraszna menti töltések

Árvízkészültség Nagyecsednél és Kocsordnál

Sem az ár-, sem a belvízvédelmi helyzet nem javult Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A Felső-Tisza vidéken levonuló árhullámok után a hétvégére jelzett csapadékok miatt újabb árhullámok megindulása várható a folyókon. A Kraszna teljes szakaszán fenyegetően magas a vízállás, az egy hete tartó vízterhelés miatt egyre jobban átázott töltéseket a megerősített megfigyelőszolgálat folyamatosan ellenőrzi. Nagyecsed–Kocsord térségében hat kilométer hosszúságban és még négy-öt szakaszon töltéscsurgás, altalajszivárgás van, az ilyen árvízi jelenségek nagy valószínűséggel meg fognak szaporodni. A folyón a harmadfokú készültség változatlan. Azonban a Tisza Záhony és Dombrád közötti védvonala után tegnap Nagyhalász és Szabolcsveresmart között, este pedig a Túr folyón is megszüntették a készültséget. Nagyhalász alatt a Tiszán még első fokú készültség van érvényben, de az apadás folytatódik. A Lónyay-főcsatorna apadása is a Tiszától függ, itt az alsó és középső szakaszon marad az első fokú készültség. Némileg csökkent ugyan a belvízzel elöntött területek nagysága, jelenleg víz alatt van 8350 hektárnyi területet, ezekből 3250 hektár vetés, másfél ezer hektár szántó. A tizenkét belvízvédelmi szakaszból továbbra is tizenegyen első-, vagy másodfokú belvízvédelmi készültséget tartanak. **(t. m. i.)**

Sanyarú helyzetű köztisztviselők

Nemcsak a kormányváltás miatt vannak bizonytalan helyzetben a köztisztviselők, hanem azért is, mert a sokkal kedvezőbb kereseti viszonyok miatt egyre több felkészült szakember hagyja el a pályát, és dolgozik tovább a versenyszférában – hangsúlyozta *Fogarasi* József, a Magyar Közigazgatási Kar (MKK) elnöke, budapesti sajtótájékoztatón. *Fehér* József, a Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezetének (MKKSZ) főtitkára hozzáfűzte: a Horn-kormány is adós maradt a köztisztviselők létszám- és bérgazdálkodásáról szóló rendelet megalkotásával

Bejelentették, hogy idén először ünneplik meg a köztisztviselők napját. A július 1-jei rendezvényeken szeretnék felhívni a társadalom figyelmét a közigazgatásban dolgozók gondjaira. **(v. gy.)**

A végleges döntésig titkosították az Esterházy-kastély ügyét

Fertődi félreértések és tények

Nem hivatalos forrásból származó hírek szerint harminc évre titkosították a fertődi Esterházy-kastélyegyüttes rehabilitációjáról és hasznosításáról szóló kormány-előterjesztést. Minthogy közös nemzeti kincsünkről, hazánk s egyben Európa egyik legjelentősebb barokk műemlékéről van szó, mely nem adható ki az állam tulajdonából, utánajártunk annak, hogy valóban helyesek-e az információink.

Megtudtuk, hogy az ügyrendi előírás szerint, a „nem nyilvános" minősítést viseli minden kormány-előterjesztés mindaddig, amíg – meglehetősen hosszú procedúra után – el nem fogadják, és nem döntenek a dokumentum végleges minősítéséről. Ez egyébként valóban lehet a titokvédelmi törvény hatálya alá tartozó és 3000-es sorszámmal ellátott, „titkos" besorolás, ami elsősorban az állami, illetve a szolgálati titokra vonatkozik. Lehet azonban ennél enyhébb, az adatvédelmi törvény (1992. LXIII. tv. 19. § 5. bekezdés) hatálya alá tartozó és a kibocsátás idejétől harminc évig tartó „nem nyilvános" minősítés is. Az előkészítés folyamatában azonban, minthogy munkaközi anyagról van szó, amelynek nem tudni a végeredményét, tekintet nélkül a tartalmára minden kormány-előterjesztésnek ez a fedlapja.

Varga Kálmán miniszteri biztos szerint, az említett dokumentum is, mely kiegészítő előterjesztésként készült, e kategóriába tartozik, tartalmát illetően pedig arról szól, hogy a fertődi Esterházy-kastély Közhasznú Társaság munkájába, az együttest körülvevő négyszáz hetáros park révén, a földművelésügyi tárca is be kíván kapcsolódni.

A kormány-előterjesztés ügymenetét szigorú előírások szabályozzák. A témában illetékes minisztérium a határozati javaslattal és mellékletekkel ellátott dokumentumot tárcaegyeztetésre küldi. Ennek során minden résztvevő véleményt mond, s az azok alapján újraformált, még mindig előkészítő, s így még módosítható anyagot a közigazgatási államtitkári értekezlet vitatja meg. Az előterjesztés csak akkor kerül a kormány elé, ha azt, az említett értekezleten elfogadták. Ebben az utolsó fázisban, a kormány még mindig módosíthat a dokumentumon, s csak akkor dönt a minősítésről, ha azt véglegesen elfogadta.

A miniszteri biztos szerint a téves interpretáció feltételezhetően munkaközi anyag kiemelt, formai elemén alapult, hiszen — mint mondta – az állami tulajdonú műemlék vagyonkezelésbe adásához is pénzügyminisztériumi döntés és kincstári engedély szükséges.

A Miniszterelnöki Hivatal kormány-főtanácsadója, *Szilágyiné Farkas* Zsuzsa kérésünkre elmondta, arra, hogy az anyag milyen minősítést kapjon, a beterjesztőnek kell javaslatot tennie. Erre feltétlenül szükség van a döntés-előkészítés folyamatában. Az adatvédelmi törvény szerint a nem nyilvános dokumentumokba a harminc év elteltte előtt csak akkor lehet betekinteni, ha azt a minősítő szervezet vezetője – kérelemre – engedélyezi.

A főtanácsadó felhívta a figyelmet arra is, hogy az előterjesztés, illetve a döntés minősítése elválhat egymástól, azonban az előkészítés folyamatában, minthogy a többszöri módosítás lehetőségét is magában hordozó, munkaközi anyagról van szó, az anyagok az adatvédelmi törvény értelmében nem nyilvánosak. Lehetnek ennél szigorúbb, szolgálati titok vagy államtitok minősítésűek is, ezt azonban az előterjesztőnek kell megindokolnia. Mivel a kormányhatározat megjelent a Magyar Közlönyben, így az nyilvános, csak a döntés-előkészítés folyamatában lévő anyagokat látták el a „nem nyilvános harminc évig" jelzéssel.

Megerősítette ezt az információt *Trócsányi* Sára, az adatvédelmi szószóló címzetes tanácsosa is, hozzátéve, hogy a harminc évről a törvényhozó döntött. Érdekes ugyanakkor, hogy a szolgálati titok csak húsz évre szól. Kérdésünkre, hogy amikor megszületik a kormányhatározat nyilvánosságáról szóló végleges döntés, miért nem veszti automatikusan a hatályát a nem nyilvános minősítés, azt válaszolta, mivel munkaközi anyagokról van szó, azokban lehetnek olyan részek, amelyeket később módosítanak ugyan, de amelyeket nem lenne célszerű nyilvánosságra hozni. Trócsányi Sára szintén megerősítette, hogy *ez az eljárás minden, döntést előkészítő kormány-előterjesztésre vonatkozik.*

Többeknek is meglepetést okozott a közhasznú társaság megalakulásának időpontja: két nappal a választások második fordulója előtt. Varga Kálmán miniszteri biztos ezt részben az adminisztrációval és az ingatlannal kapcsolatos teendőkkel magyarázta. **(s. m.)**

ESTERÁZY - cikkek

Magy. Nemzet 1998 VI. 27

Teljesülnek az ígéretek

Varga Mihály a Fidesz negyven pontjáról

A tévénéző szemében a Fidesz – Magyar Polgári Párt negyvenpontos programtervét nem erre az egyetlen évre készítették – közölte *Varga* Mihály alelnök, a parlament gazdasági bizottságának elnöke.

– A negyvenpontos feladattervnek mindjárt az első pontjában változást vélek felfedezni, hiszen a legfrissebb információk szerint mégsem jön létre csúcsminisztérium.

– Kérdés persze, hogy mit nevezünk csúcsminisztériumnak. Abban az értelemben csúcshelyzetben lesz ugyanis a létrehozandó Gazdasági Minisztérium, hogy ez képezi majd a kormány gazdaságstratégiai központját; ez a tárca dolgozza ki az ország számára a rövid és hosszú távú gazdasági programokat. Az a korábbi helyzet tehát megváltozik, hogy a Pénzügyminisztérium dönt gazdaságstratégiai ügyekben, a gazdaságpolitika központjává az új Gazdasági Minisztérium válik, a gazdasági jogalkotás-előkészítés központja lesz.

– Adó- és tb-járulékcsökkentésre számíthatunk?

– Ezt a pontot több másikkal összevonnám, mivel ezek az adó- és tb-rendszer reformját képezik. Szerintem komolyabban előkészítve a 2000. év költségvetésében lehet majd ezekkel számolni.

– Viszont a választások óta azt is bejelentették, hogy már a jövő januártól csökkenteni kívánják néhány ponttal a tb-járulékok mértékét.

– Ezt az ígéretünket továbbra is tartjuk, amikor egy kisebb járulékszintmérséklésre kerül sor annak érdekében, hogy feltérképezzük, az elképzeléseinknek megfelelően valóban visszatérnek-e a feketegazdaságból a vállalkozók az engedmények hatására. A négyéves ciklus időtartamát alapul véve körülbelül *10–15 százalékpontos csökkentést sikerülhet végrehajtanunk*, tehát amit a választási kampány során ígértünk, mindenképpen tartható.

– A kis- és közepes vállalkozások hitelezésével kapcsolatban is elköteleztek magukat. Erre meddig kell várni, hogy teljesüljön?

– Több pont itt is összefügg egymással. Az, hogy a gazdasági kamarákkal és általában a gazdaság szereplőivel, az érdekképviseletekkel összehangoltabb munkára törekszünk, ennek ez is részét képezi. A kormányprogramban már szerepelni fog, hogy ha sikerül csökkenteni a bankok hitelezési kockázatát, s kiépül egy normális adatszolgáltatási hálózat, akkor megkezdődhet a vállalkozások hitelezésével kapcsolatos ígéretünk valóra váltása, s a végeredményt két-három éven belül látni lehet majd.

– Önök azt ígérik, hogy leállítják az energiaszektor privatizációját. Hogyan?

– A magánosítás jelenleg szünetel, s azért is korai erről beszélni, mert egyelőre nem rendelkezünk elegendő információval. Feltett szándékunk azonban, hogy a stratégiai energetikai cégek nemzeti tulajdonban maradjanak.

– Összefügg-e az önök terveivel, hogy idén kétszer halasztották el az energiaárak emelését?

– Az energiaszolgáltatók joggal hivatkoznak arra, hogy jogszabályok írják elő az áremelést, s ezt a Horn-kormány már két alkalommal, áprilisban és júniusban elhalasztotta.

– Nyomon kívánják követni a privatizált állami tulajdon sorsát, leltárba véve az eredményeket. Lesznek felülvizsgálatok is?

– Ez a munka remélhetőleg már az év végére befejeződhet. A felülvizsgálatokkal kapcsolatban óvatosságra intenék, mivel a Horn-kormány is megvizsgált korábban számos, az Antall–Boross kormány idején megkötött szerződést, s mindössze három-négy esetben talált visszaélésre utaló nyomot. Értékelni szükséges azonban a tízéves privatizációs folyamat eredményeit és kudarcait.

– Nagy fába vágták a fejszéjüket, amikor elhatározták, felülvizsgálják a koncessziós autópályák ügyét. A kisgazdák szerint egyáltalán nincs szükség útdíjra, míg a Fidesz a matricás rendszer bevezetését támogatja.

– Reményeim szerint józan kompromisszum fog kialakulni a díjfizetéssel kapcsolatban a koncessziós üzemeltetőkkel és a koalíciós partnerekkel is. A koncessziós vállalatoknak az az érdekük, hogy nyereségesen tudják működtetni az autópályát, a magyar állam érdeke pedig, hogy a polgárok használhassák a sztrádákat.

Varga Mihály: A stratégiai cégek tulajdonunkban kell maradjanak SCHILLER ZSUZSA FELVÉTELE

– Egy másik pont szerint a földtörvényt visszavonnák és nemzeti földalapot hoznának létre.

– Kényes kérdések, de azzal, hogy a Horn-kormány visszavont mindent, ezek egyelőre lekerültek a napirendről. A nemzeti földalap létrehozásához három évre mindenképp szükség lesz.

– Már januártól szeretnének adókedvezményt nyújtani a családoknak…

– Ebben az ügyben az új parlament már döntést hozott annak érdekében, hogy a családi pótlék minden gyermek után alanyi jogon járjon. Általánosságban is azt mondhatom, minden olyan eszközt igénybe fogunk venni, amely a gyermekvállalás terheit csökkenteni fogja. De nemcsak a szociális ellátórendszer és az adórendszer korrigálására van szükség, végig kell gondolni a munkahelyhez jutás, a lakásszerzés problémáit ahhoz, hogy gyermeknevelést pártoló környezet alakuljon ki.

– Hatalamas a várakozás a társadalomban amiatt, hogy önök visszaigényelhetővé kívánják tenni az építőanyagok áfáját. Várjanak-e az építkezéssel az emberek?

– A negyven pont mindegyikét az első évben nem lehet megvalósítani, ilyet nem is ígértünk. Mi azt mondtuk, a pontokba szedett problémák lesznek azok, amelyek kiemelt szerepet kapnak majd a kormányprogramban. A lakásépítkezések támogatása összehangolt lakáspolitikát igényel. Ez többszereplős munka lesz, melyet már az idén el lehet kezdeni.

– A továbbtanulással és a tandíjakkal több ponthan is foglalkoznak. Meglehetősen érdekes, hogy a tankötelezettség idejét 18 éves korig terjesztenék ki.

– Ezt az előző kormány is szorgalmazta. A tandíjak szeptemberi eltörlésére már megtörténtek az első előkészítő lépések, szeptembertől várhatóan az első diploma megszerzése a diákok számára már ingyenes lesz.

– Bár a negyven pontban nem szerepel, de tervezik a tb-önkormányzatok megszüntetését is, amit mellesleg máris támadnak az érdekképviseletek.

– Pedig semmi váratlan nem történt. Mi már 1993 óta hirdetjük, hogy a tb-önkormányzatok pénzkezelése rossz és ezt módosítani kell, a vagyon- és az alapkezelés struktúráját szintén meg kell változtatni. Ez a lépés nemcsak hatékonyabbá tenné a járulékok beszedését, hanem a költségek is csökkennének.

– A környezetvédelem fontos hangsúlyt kap a negyvenpontos munkatervben. Legalább évtizede húzódó ügyeket említenek név szerint. Az önök előtt álló négyéves ciklus során hogyan lehetne ezekben előrelépni?

– Ezek a problémák négy év alatt megoldhatók, a Fidesz álláspontja kiforrott, s korábban is ismert volt Garéval és Bős–Nagymarossal kapcsolatban.

– A korábbi ellenzék néhány politikusa nemegyszer annak a félelmének adott hangot, hogy a Fidesz nem kellőképpen figyel az egyházakra. A negyvenpontos feladattervben most mégis központi kérdésként említik a tárgyalások megkezdését a protestáns egyházakkal. Mi az igazság?

– Köztudomású, hogy a Horn-kormány egyik utolsó lépésével jelentős támogatást vont meg a protestáns egyházaktól, amelyek vesztesei voltak az egyházakat érintő törvénymódosításoknak. A megbeszéléseket azért szorgalmazzuk, hogy a sérelmeket orvosolni tudjuk. Szerintem a tárgyalások még az idén, de legkésőbb jövőre elkezdődhetnek.

– A magyar–magyar csúcs intézményesítésével újra felkorbácsolhatják a szomszéd országok kormányainak kedélyét, amelyek az első ilyen jellegű találkozó után fél éven keresztül támadták Budapestet.

– Eddig is kellő óvatossággal jártunk el ezekben a kérdésekben, de szükség van arra, hogy a szomszéd országokkal való kapcsolatok javításának szereplőivé váljanak a határon túli magyar szervezetek.

– A Fidesz a közüzemi díjak emelkedésének korlátozása érdekében szigorú árképzési szabályokat vezetne be. Nem túlzott centralizációs igények ezek?

– Ez nem centralizáció, hanem az antiinflációs csomagunk része. Ezek a lépések megpróbálják csökkenteni az energiaszektor költségeit. Fontos cél, hogy gazdaságstratégiai eszközök legyenek a kormány kezében, s az is fontos cél, hogy szigorúbb, költségtakarékosabb működésre ösztönözzük az energiaszektort.

– Mennyi idő alatt valósítható ez meg?

– Nem tudni, előbb meg kell vizsgálni, milyen kötelezettségvállalások történtek a Horn-kormány részéről. Korábban ugyanis még a parlament sem ismerhette meg az energiaszektor privatizációs szerződéseit.

Varjú Frigyes

Estel Lajos

bronzműves, 1832-ben 22 éves, rézmetsző szakot.

Estel Lajos, bronzműves, 22 éves korában, 1832-ben látogatta a rézmetszők szaktanfolyamát.

lása

Fleischer Béla 40. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Estei Viktor

E s t e i V i k t o r .

1903 Téli tárlat.

Tanulmányfej, olajf,

Nem Erdei?

Nemzeti Szalon

Mindaddig a kiállítás szervezői remélik, hogy minél többen kívánják megismerni a debreceni belváros és a Kölcsey Központ helyén feltárt őskori, római kori, középkori és újkori emlékeit.

A kiállítást készítették: Szolnoki László (régész–muzeológus, Déri Múzeum, Debrecen), Ringer István (régész–muzeológus, Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma, Sárospatak), Balogh Csaba (régésztechnikus–grafikus, Déri Múzeum, Debrecen).

NYÍREGYHÁZA

A Jászságtól Beregig – Népművészeti örökségünk vándorúton

A kiállítás az Észak-Alföld régióhoz tartozó három megye (Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg) kistájainak népművészeti örökségéből ad ízelítőt, népművészetének egy-egy szeletét mutatja be. A kiállítás Magyarország Európai Uniós csatlakozására készült, s a tárlattal e keleti régió kulturális értékeire kívántuk a figyelmet felhívni. A három megye múzeumai között korábban is volt szakmai együttműködés, a népművészeti kiállítás azonban az eddigi legnagyobb közös munka, amelyben a három megye tíz néprajzosa vett részt az ötlettől a megvalósításig. E kiállítást 2004. májusa és 2005. decembere között mindhárom megyeszékhelyen bemutattuk, 2006. március végén pedig „átkelt" a határon és jelenleg Marosvásárhelyen tekinthető meg. Már bemutattuk Csíkszeredán, további vándoroltatásának tervezett útvonala: 2006. június Nagybánya, július Avasújfalu, augusztus-szeptember Constanta. A kiállítás utolsó állomása októberben Szatmárnémeti lesz.

A kiállítás három nagy egységből áll; a régió megyéi népművészeti szempontból a rá leginkább jellemző sajátosságokat igyekeznek a látogató elé tárni: Szabolcs-Szatmár megye elsősorban a textildíszítésre (nyírségi, szatmári, beregi szőttesek, beregi hímzés) helyezte a hangsúlyt, megmutatva mellette a fafaragás, a viselet (guba, hímzett női és férfi bunda, ajaki ünnepi viseletek) jellegzetességeit. Hajdú-Bihar megye gazdag népművészetéből itt most a pásztorművészetet emeltük ki, hozzákapcsolva a viseletet (csikós öltözete, bihari cifraszűr, hajdúsági női kisbunda) és a szíjgyártók termékeit (lószerszám, sallangok). Jász-Nagykun-Szolnok megyét a karcagi festett bútor, a tiszafüredi, mezőtúri kerámia, a jász és szolnoki női, valamint cifraszűrös férfi viselet reprezentálja.

A kiállítás tárgyait a Sóstói Múzeumfalu (Nyíregyháza), a Báthori István Múzeum (Nyírbátor), a Beregi Múzeum (Vásárosnamény), a Rétközi Múzeum (Kisvárda), a Szatmári Múzeum (Mátészalka), a Vasvári Pál Múzeum (Tiszavasvári), a Déri Múzeum (Debrecen), a Györffy István Nagykun Múzeum (Karcag), a Jász Múzeum (Jászberény) és a szolnoki Damjanich János Múzeum gyűjteményéből válogattuk.

A kiállítás három nagy egységéhez egy-egy szöveggel és fotókkal illusztrált tabló csatlakozik, megkönnyítve a látottak értelmezését. A magyar nyelvű tablókat a vándoroltatás előtt román nyelvű összefoglalóval is kiegészítettük.

Mivel régiónk népművészeti öröksége igen gazdag, de a kiállításon csak egy szűk keresztmetszetet tudtunk ebből bemutatni, ezért a kiállításhoz egy interaktív CD kapcsolódik, amely az iskolákban oktatóanyagként is felhasználható, ezen kívül a legszebb, legjellegzetesebb népművészeti tárgyakról képeslapok is készültek.

Dr. Szabó Sarolta etnográfus,
Jósa András Múzeum, Nyíregyháza

Múzeumok határok nélkül

„Együtt élni" – kiállítás nyílt Szabadkán

2006. május 8-án *Ács Tamás,* az NKÖM helyettes államtitkára és *Bojan Pajtić,* a vajdasági tartományi kormány miniszterelnöke nyitotta meg a magyar-szerb kulturális és történelmi kapcsolatokat bemutató kiállítást.

A Raichl-palotában rendezett tárlat tárgyi, archív, fotó és multimédia anyagokat mutat be, elsősorban az általános- és középiskolás diákok érdeklődéséhez igazítva. A látogatók a reprodukciók mellett eredeti anyagokat is megtekinthetnek, főleg Mária Terézia és kora, illetve a Nándorfehérvári diadal idejéből. Láthatnak fegyvereket a török-ellenes küzdelmek korából, az Országos Széchényi Könyvtárból származó kéziratos térképek reprodukcióit – amelyekhez hasonlót eddig még nem mutattak be a Vajdaságban. A körülbelül 200 darabos kollekciót filmek – valamint prezentációk, korabeli zene – színesítik.

A tárlat anyaga április 20-ig Újvidéken volt kiállítva, eddig mintegy 50 ezer látogatója volt.

www.kultura.hu

DRÓTOSOK
Drótos mesterség és drótos művészet Szlovákiából
Kiállítás a zsolnai Vágmente Múzeum (Považské múzeum, Žilina–Szlovákia) gyűjteményéből

Dobó István Vármúzeum, Eger
2006. május 18. – szeptember 30.

Az egri Dobó István Vármúzeum és a szlovákiai Považské múzeum (Žilina) közötti szakmai együttműködés keretében 2005-ben Heves megye népművészetét bemutató kiállítást rendeztünk Zsolnán. Szlovák kollégáink most egy tradicionális mesterség emlékeit és mai alkotásait tárják az egri várba látogatók elé.

A kiállítás a drótból készült használati eszközök és szerszámok művészien kidolgozott tárgyain keresztül és fotók

segítségével mutatja be a jellegzetesen szlovák drótos mesterség háromszáz éves történetét. A drótosság kialakulása a mai Szlovákia északnyugati részére tehető, ahol a 18. században jelentős megélhetési gondok sújtották a lakosságot. Erről a tájról indult útjára a mesterség, megismertetve a drótosok termékeit nemcsak az akkori Magyarországgal, de Európai, Amerikai és Ázsia lakóival is.

A mesterség lényege a könnyen beszerezhető drót viszonylag könnyű kézi megmunkálása. Az ügyes mesterek a dróthuzal hálószerű fonásával javították a sérült cserépedényeket. Csupán néhány egyszerű szerszámot használtak, melyeket mindenhová magukkal vittek. Ezek segítségével a fémedényeket is javították, de a konyhában, háztartásokban, a gazdaságban használatos praktikus eszközöket is készítettek. A leglátványosabb díszes alkotások a polcok, fogasok, tárolóedények, kosarak voltak.

Az utóbbi évtizedekben a drót könnyű változtatásra való alkalmassága, művészi megformálhatósága számos kézművest és művészt ihletett új alkotások létrehozására, megőrizve és újrateremtve a drótos mesterség gazdag tradícióit. A kiállítás a napjainkban készült használati-dekoratív remekműveket, plasztikákat, ékszereket is bemutatja.

Petercsák Tivadar

BURGENLAND

Fraknó – Forchtenstein (Ausztria)

Esterházy Ős-Galéria Fraknó/Forchtenstein 'büszke várában' – Az Esterházy Magángyűjtemény Alapítvány/ Esterházy Privatstiftung rendezésében

Látogatható április 1. és október 1. között

Csodálatos fekvését – gondolom –, mindenki ismeri. Vannak hátrányai is, a várat gyönyörű, de kicsit hűvös erdő veszi körül, fúj a szél, kivéve a déli teraszt, ahonnan a kövekből árad a meleg, szélcsend van és gyönyörű a panoráma. Az októberi zárást is az indokolja, hogy a hatalmas kővárban nincs modern fűtés, tehát megfagynának a kedves látogatók.

Ám az Esterházyak autentikus közelsége tavasztól őszig ezt is feledtetni képes.

'Az Esterházy hercegek gyűjteményét őrző raktárban évszázadokon át egy egyedülálló európai kincs hevert. 2006 májusától a hercegek ősgaléria először tárul a nyilvánosság elé. Az Esterházy ősgaléria napjainkban Közép-Európa legnagyobb barokk családi galériája. Az ősgaléria mintegy 300 bemutatott tárgya, közöttük az Esterházy kincstár legkiválóbb darabjai, a Habsburg Monarchiában felemelkedő hercegi dinasztia gyökereit és méltóságát mutatják be. A szemet gyönyörködtető, színpompás barokk kiállításon sokminden látható, az ékszeresdobozban tartott finom gyöngy nyakékektől a pompás kabinettszekrényeken át, egészen az extravagáns magyar mágnásviseletig.' *(Részlet a sajtóanyagból)*

Az Esteházy ősgaléria – Közép-Európa legnagyobb családi képgalériája fantom ősökkel

Az Esterházyak az ismert ősök között fellelhető hézagokat tudatosan töltötték ki, visszavezetve gyökereiket egészen Estoras-ig, a család legendás alapítójáig, és még tovább, egészen Attiláig, a hunok királyáig és a honfoglaló ‚hercegekig'. Ha hiányolták a barokk kor történetírói a genealógiából az elődöket, úgy ez a módszer tökéletesnek bizonyult. Az Esterházy ősgalériában harminc életnagyságú portré található, amelyek a fantom-ősök képi ábrázolásai, s ily módon egyedülállóak.

Megtalálhatóak természetesen az ismert és már elismert ősök is: Esterházy Pál és Orsolya gyermekportréi és eljegyzésükkor készült festményük ugyanúgy, mint az Esterházy Istvánról vagy Miklósról készült portrék. E lapszámunk illusztrációit az új kiállításból válogattuk.

Néhány szóban a megnyitóról és a vendéglátókról

A megnyitóhoz gördülékeny, nagyon udvarias és mindenre kiterjedő sajtótájékoztató tartozott, részletes írott és felhasználható képanyaggal. A sajtót *Kovacsics Katalin* magyar-német vezetése és kedvessége irányította, a vendégeket személyesen az alapít-

Fraknó – Forchtenstein (Ausztria)

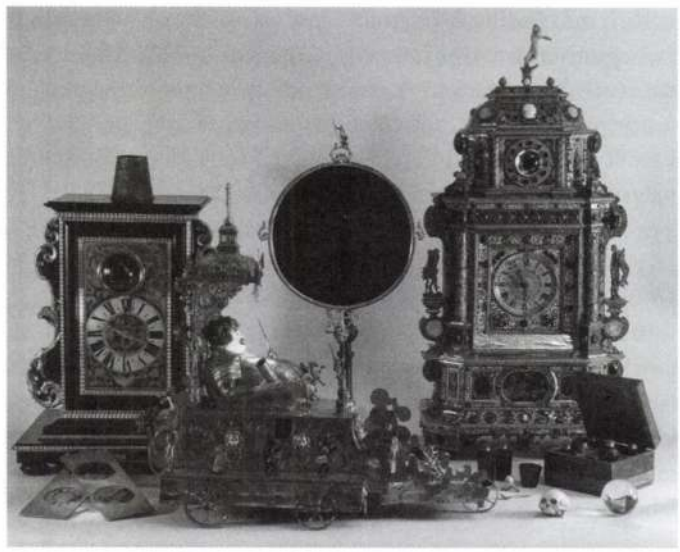

Fraknó – Forchtenstein (Ausztria)

vány vezérigazgatója *dr. Stefan Ottrubay*, és tudományos vezetője mag. *Stefan Körner* fogadta. A szívélyes köszöntők közben üde színfoltként – az Aura Musicale (Budapest-Bécs) együttes adott koncertet *Esterházy Pál* és *Johann Heinrich Schmelzer* műveiből. Kedves gesztus volt a magyar virágénekek sora zárásként.

Egész nyáron megtekinthető a vár és a fegyvertár, a kincstár és az említett Ősgaléria. Gyermekprogramokban is bővelkednek, zenei workshoppal és az *‚Egyet, gyöngyök, kakadu'* névre hallgató programmal. Mi is a lényegük?

Barokk festőműhely, a gyerekek korabeli kosztümökbe öltözve maguk lehetnek a modellek, valamint a ‚Harnomia Caelestisből' kiindulva – nem amit mi olvastunk Esterházy Péter tollából, hanem amelyet Esterházy Pál komponált 1700 körül – egy zenész segítségével történelmi hangszereket szólaltathatnak meg a gyerekek, amelyet egy zárókoncert követ a tanultak alapján.

2006 júliusában Burg Forchtenstein Fantastisch címmel gyerekfesztivált terveznek, minden szombaton és vasárnap.

Információ és bejelentkezés gyerekeknek: **www.kinder-burg-forchtenstein.at**

Felnőtteknek: Burg Forchtenstein
7212 Forchtenstein
Melinda-Esterházy-Platz 1
T +43 (0) 2626/ 81212
burg-forchtenstein@esterhazy.at
www.burg-forchtenstein.at

Marton E.

Halbturn (Ausztria)
Az 'újak' kincsei – öt új Európai Uniós tagország kultúrája és történelme

Nagyszabású kiállítás szakmai bemutatójára került sor 2006. április 26-án Halbturnban.

A gyönyörű barokk kastély a burgenlandi borvidék közepén, a Fertő-tó mellett fekszik, minden évben sok turista látogatja. A kastély tulajdonosai, a báró Waldbott-Bassenheim család és a Kulturverein Halbturn olyan programot nyújtanak egész nyáron, amely nemcsak a jó helyi borok, hanem a kultúra szerelmeseit is idevonzza.

A most kezdődő idegenforgalmi szezonban az újonnan csatlakozó EU tagországok közül azokat mutatják be történelmi és kulturális kincseiken keresztül, amelyek egykor az Osztrák-Magyar Monarchia részeként egy kultúrkörhöz tartoztak és tartoznak ma is. Így került a legnagyobb terembe közös kiállítótérbe Lengyelország és Magyarország, a kisebb termekbe pedig Csehország, Szlovákia és Szlovénia.

A kiállított tárgyak listáját úgy határozták meg a rendezők, hogy a látogatók számára nyilvánvalóak legyenek a tárgyak közötti azonosságok, hasonlóságok, de a nemzetenként jelentkező különbségek is. Hiszen bármennyire is összekapcsol bennünket a közös történelmi múlt, a nemzeti sajátosságainkat mindig megőriztük, és a jövőben sem szándékozunk feladni. Ezek azok a „Kincsek", amelyek meghatározzák egy nemzet identitását, amelyekre joggal lehetünk büszkék.

A Magyarországot jelentő kiállítási rész központi darabja a Magyar Nemzeti Múzeumból kölcsönzött István király koronájának és a koronázási palástnak a másolata; a Közlekedési Múzeumból származó dunai hajómodell és jellegzetes magyar szekér modellje; valamint a Déri Múzeumból közel 150 db tárgy.

Ezek a tárgyak a Déri Múzeum néprajzi gyűjteményének féltett darabjai: hajdúsági, hortobágyi, békési, bakonyi, mezőkövesdi viseletek, kalotaszegi menyecske és legény gyönyörű öltözete, decsi menyasszony, széki menyasszony és vőlegény, valamint hosszúhetényi menyecske hagyományos ruhája.

Ezek mellett népművészeti tárgyak, régi népi hangszerek, üvegfestmények, kerámiák, fafaragások kerültek a vitrinekbe, és

néhány ma készült népi iparművészeti alkotás annak bemutatására, hogyan élnek tovább ezek a hagyományok. A kiállító termek falait az országok történetéből vett jelentős eseményeket megörökítő festmények, leírások, történeti személyiségek arcképei díszítik. Ezeket az anyagokat a bécsi Collegium Hungaricum és jelentős magángyűjtemények bocsátották a kiállítók rendelkezésére. Így lesz látható pl. a Pallavicini-család nemesi ékszergyűjteménye.

A szakmai bemutatón megjelentek a kiállító országok nagykövetei, a tárgyakat kölcsönző múzeumok vezetői és munkatársai, valamint az a tekintélyes sponzori gárda, amely megtiszteltetésnek tartja, hogy egy ilyen rangos nemzetközi kiállítást a saját erői és lehetőségei szerint támogathat. Az eseményt követő fogadáson a kiállító országok nemzeti ételeiből kapott kóstolót a meghívott mintegy 300 fős vendégsereg. A magyar gulyást soproni és székesfehérvári szakácsok főzték, Lajta-menti huszárok szolgálták fel.

Fraknó – Forchtenstein (Ausztria)

A kiállítás április 28-tól a turista-szezon végéig, október 29-ig lesz látogatható. A Déri Múzeum Baráti Köre június 17-18-án szervez kirándulást a kiállítás megtekintésére.

A Kulturverein Halbturn és a Waldbott-Basselheim család 2007 évben annak a másik öt országnak a bemutatását tervezi, amely velünk együtt csatlakozott az Unióhoz, de nem tartozik az egykori Monarchia kultúrköréhez. (Észtország, Lettország, Litvánia, Málta és Ciprus)

Molnárné Mayer Mária

Múzeumok az Interneten

Múzeumok éjszakája 2006

2006. június 24.

Koordinálja az NKÖM Közművelődési és közgyűjteményi helyettes államtitkársága, *Török Petra.*

Információ 2006. június 1-jétől: www.muzeumokejszakaja.hu

A szerk.

Kiállítási dominó 2006

A Kiállítási dominó 2006 → rendezvénysorozatról és a műanyag kiállításról bővebb információk a Néprajzi Múzeum honlapján találhatóak, a www.neprajz.hu/madok/domino és a www.neprajz.hu/kiallitasok/muanyag oldalakon.

FELHÍVÁS

2006. március 23-án megnyílt a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület önálló honlapja www.pulszky.hu címen.

Ami a honlapon megtalálható, illetve hamarosan megtalálható lesz:

– a Társaság működésével kapcsolatos hivatalos anyagok, jegyzőkönyvek, beszámolók
– a Magyar Múzeumok folyóirat eddigi számai pdf formátumban
– aktuális hírek és információk
– az Év Múzeuma Pályázat nyertesei
– Pulszky Díj kitüntettjei
– állásbörze, keres-kínál
– szakmai anyagok
– ICOM Etikai Kódex
– szakmai fórum regisztráltak számára
– hírlevél regisztráltak számára

A honlap folyamatosan frissül, kérjük javaslataikat, kérdéseiket, véleményüket az info@pulszky.hu címre küldjék.

Tegyük együtt élővé a Pulszky Társaság honlapját!

Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület

schönsten und angenehmsten Zimmer darin anzutreffen, welche alle mit den kunstreichsten Gemälden (insoderheit den in Oel gemalten Prospekten von der Stadt Petersburg, den kaiserlichen Schlössern Peterhof, Zarskoe-Selo, Oranienbaum etc.)... geziert sind... Der schöne Saal hat einen gut gemalten Plafond... neben an ist ein Zimmer mit den 18 Petersburger Stadtprospekten in Oel gemalt".[4] Podľa všetkého bolo z čeklískeho kaštieľa prinajmenšom šesť z osemnástich vedút premiestnených do neskôr vybudovaného esterházyovského kaštieľa v Seredi. Osudy ďalších dvanástich sa nám zatiaľ nepodarilo vypátrať.[5]

Francesco Guardi sa spolu s bratom Nicolom (nar. 1715) vyškolil v benátskej rodinnej dielni vedenej najstarším bratom Gianantoniom (1699-1760) ako figuralista, no jeho vzťah ku krajine sa prejavil už vo figurálnych kompozíciach, na ktorých spolupracoval so svojím bratom, ako napr. na obraze Videnie sv. Františka z Assisi vo farskom kostole vo Vigo d'Anaunia,[6] na obraze Sedembolestnej Panny Márie adorovanej svätcami a cirkevnými otcami v Galérii Akadémie výtvarných umení vo Viedni,[7]

Pohľad na nábrežie proti prúdu Nevy medzi Admiralitou a budovami Akadémie vied smerom na východ:
1. Lept a medirytina E.G. Vinogradova podľa predlohy M.I. Machajeva
2. F. Guardi, olejomaľba na plátne
2 a. detail

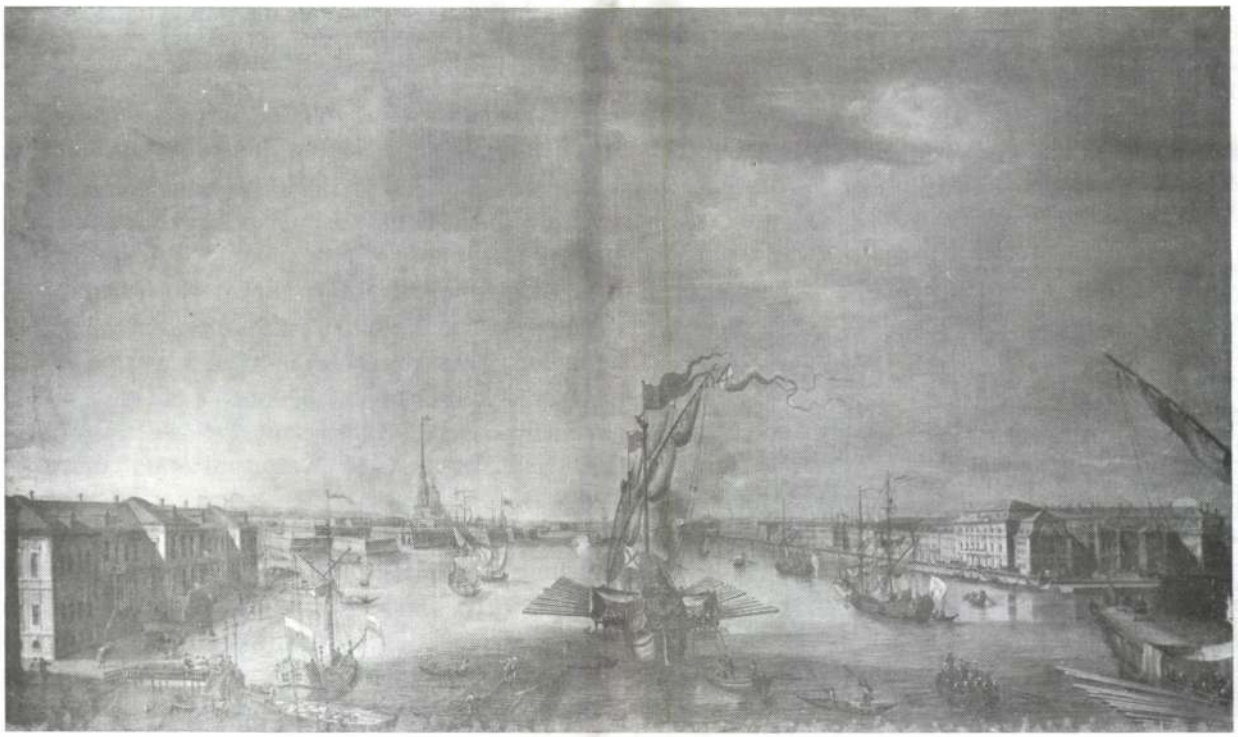

ESTERHÁZY-Archív An 1995/1

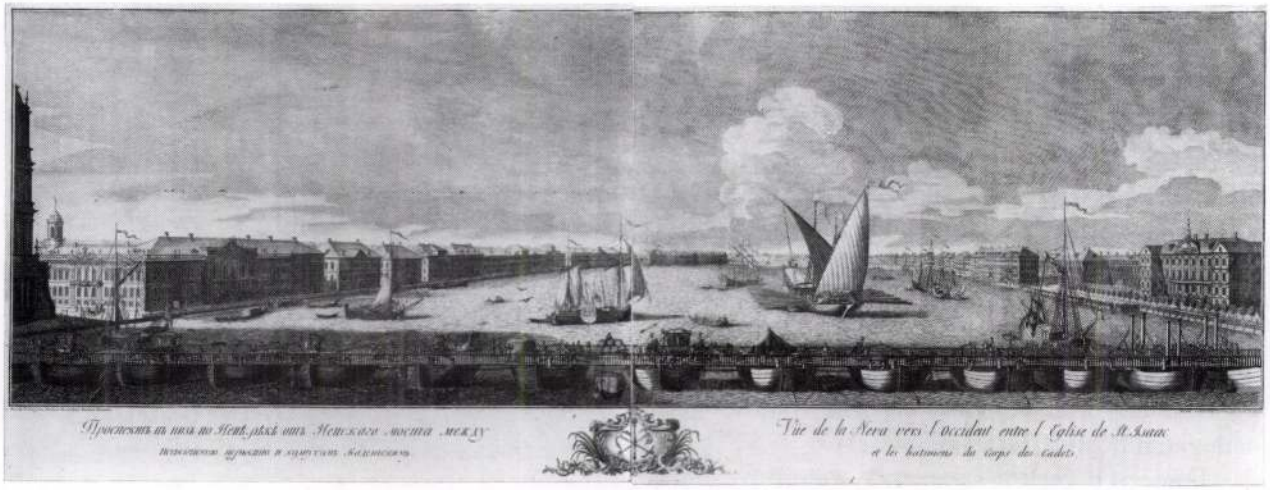

či na Genealogickom rodostrome poprednej benátskej patricijskej rodiny Giovanelli.[8] Maliarsky rukopis krajiniek, do ktorých sú zakomponované figurálne výjavy oboch náboženských kompozícií je súhlasný s rukopisom Francescových capriccií, široký prospekt s dóžacím palácom na rodostrome rodiny Giovanelli sa nesie už v znamení jeho ranej vedutovej tvorby: charakterizuje ho už umelcov príznačný cit pre stvárnenie rozľahlosti priestoru.

Pohľad na Nevu smerom na západ - medzi chrámom sv. Izáka a budovami kadetských kasární:
3. Lept a medirytina J.V. Vasiljeva podľa predlohy M.I. Machajeva
4. F. Guardi, olejomaľba na plátne, celok
4 a. detail s umelcovou signatúrou
4 b. detail z ľavej časti obrazu

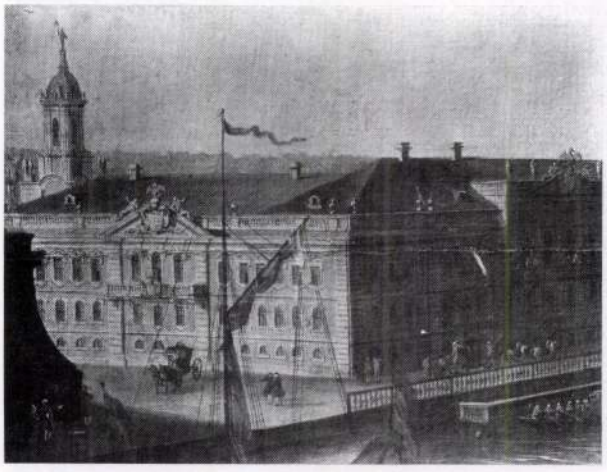

O datovaní diel F. Guardiho sa umenovedci dodnes sporia. Počiatky jeho orientácie na fantaskné krajinky, maľované pod vplyvom M. Marieschiho a M. Ricciho kladú bádatelia približne do 1740-tych rokov, jeho prvé veduty v zhode s výsledkami posledných výskumov do decénia 1745-55.[9] Jediná známa signovaná a datovaná veduta F. Guardiho Oslava posledného predpôstneho štvrtku na Piazette (Festa del giovedi grasso in Piazetta), zo súkromnej zbierky v Londýne, pochádza z roku 1756.[10] Intenzívne sa však F. Guardi vedutovému maliarstvu, ktoré mu pri poklese záujmu o figurálne kompozície poskytovalo trvalé zákazky a zaručovalo tak obživu, venoval hlavne po roku 1760, keď najmä anglická šľachta vyhľadávala pohľady na slnkom zaliate Benátky. Spočiatku sa v jeho vedutách výrazne prejavuje poučenie na canalettovskej perspektíve, ba ako to dokladajú napr. aj benátske veduty v zbierkach Galérie Akadémie výtvarných umení vo Viedni, rytiny realizované podľa diel Antonia Canaletta využíval ako predlohy. Napokon preberanie cudzích vzorov a práca podľa predlôh bola v tej dobe - a tak tomu bolo aj v dielni Guardiovcov - bežnou záležitosťou.[11] Canalettovskú lekciu však Guardi postupne čoraz viac modifikoval. Presne konštruovaná perspektíva prestávala byť predmetom jeho záujmu. Jeho maliarske videnie, sústredené na svetlo a jeho reflex, cit pre farbu, pohyb a náladu okamihu ho napokon priviedli k výsledkom značne rozdielnym od prejavu jeho staršieho súputníka. Novej, či staronovej tematiky sa zmocňoval s originalitou svojho talentu.

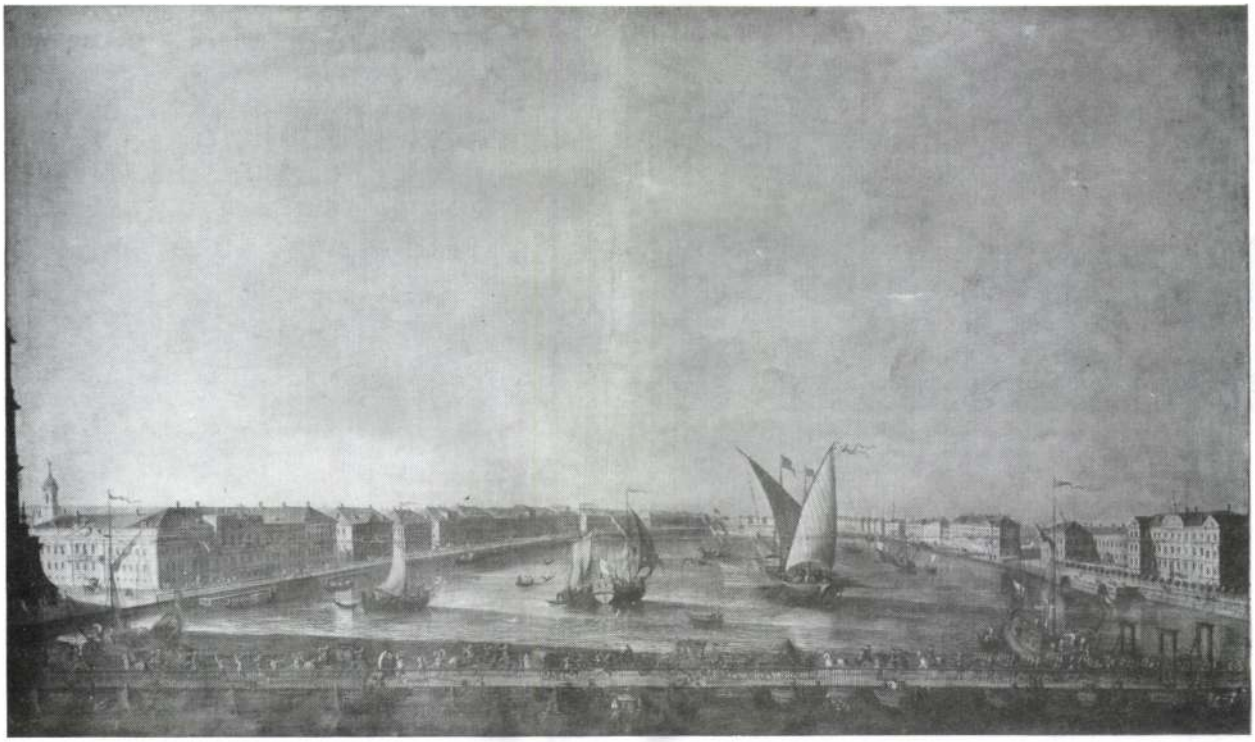

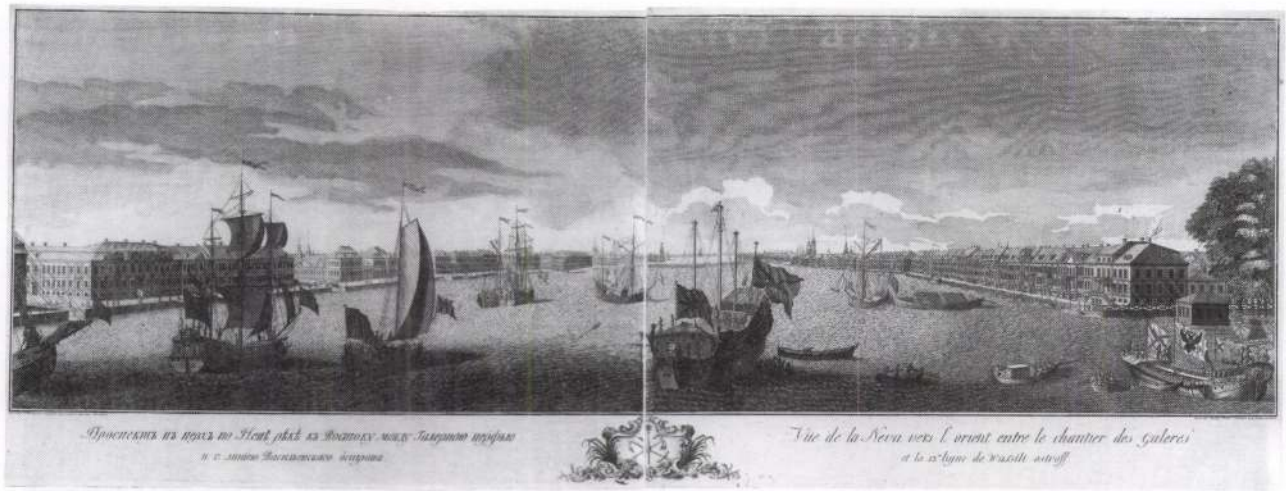

Podľa údajov monografistov Francesco Guardi Taliansko nikdy neopustil, aj z rodných Benátok sa vzdialil iba v staršom veku, za účelom vybavovania dedičských záležitostí v Trente.[12] Namieste je preto otázka, podľa akých predlôh Guardi petrohradské veduty namaľoval. Odpoveď nám dal katalóg výstavy Štátnej grafickej zbierky v Mníchove z roku 1992 *Sankt Petersburg a okolie v ruských vedutách 1753-1761*, spracovaný dr. R. Harprathom.[13] Zachované obrazy sledujú - až na drobné odchylky - medirytiny kombinované s leptom z prvej série dvanástich vedút venovaných priamo Petrohradu, ktoré boli vytvorené ruskými rytcami podľa predlôh kresliara a rytca Michaila Ivanoviča Machajeva (1718-1770).[14] Séria prvých rytín vyšla v roku 1753 k päťdesiatemu výročiu založenia Petrohradu v albume nazvanom *„Plan stoličnogo goroda Sanktpeterburga s izobraženiem znamejšich onago prospektov, izdannych trudami imperatorskoj Akademii Nauk i Chudožestv v Sanktpeterburge"*. Album bol v máji 1753 už v predaji a v polovici toho istého roku na objednávku Akadémie vied Johann Elias Grimmel (1703-1759) koloroval niekoľko albumov, z ktorých sa však ani jeden nezachoval.[15] Veľké množstvo exemplárov odovzdali ako dar vyslancom v zámorí, vyslancom pri cudzích dvoroch, diplomatickým zástupcom i kráľovským knižniciam, o.i. do Paríža, Londýna, Viedne, Stockholmu a do Varšavy.[16] Popularita albumu bola taká veľká, že sa z jednotlivých listov robili nespočetné kópie nielen v Rusku, ale aj v zahraničí. Známe sú rytecké kópie francúzskych a anglických rytcov.

Pohľad na Nevu proti prúdu smerom na východ - medzi dokmi a 13. radom na Vasiľjevskom ostrove:
5. Lept a medirytina I.P. Eljakova podľa predlohy M.I. Machajeva
6. F. Guardi, olejomaľba na plátne, celok
6 a. detail s umelcovou signatúrou
6 b. lístok prilepený na podráme obrazu (s odpisom francúzskeho názvu grafického listu)

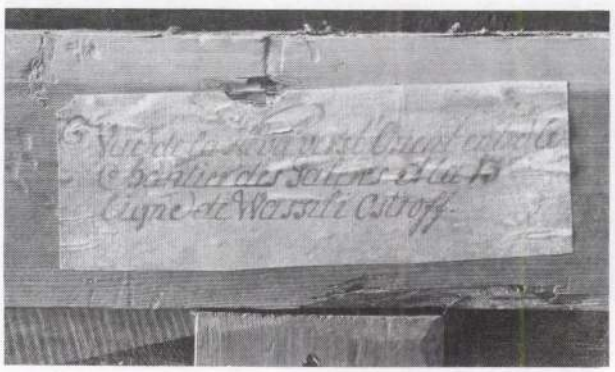

Bol to, podľa všetkého, úspešný diplomat gróf Mikuláš Esterházy (1711-1765), v rokoch 1753-61 vyslanec viedenského dvora v Petrohrade, nositeľ viacerých vyznamenaní (o.i. radu Alexandra Nevského), manžel kňažnej Anny Márie Lubomirskej, ktorý získal tento, ale aj nasledujúci album vydaný v roku 1761 so sériou pohľadov na okolie Petrohradu - ako boli Peterhof, Carskoje Selo, Oraniebaum a ď. Pravdepodobne on sám, resp. prostredníctvom svojho brata Františka a jeho konexií, objednal u F. Guardiho aj obrazy vyhotovené podľa týchto rytín.

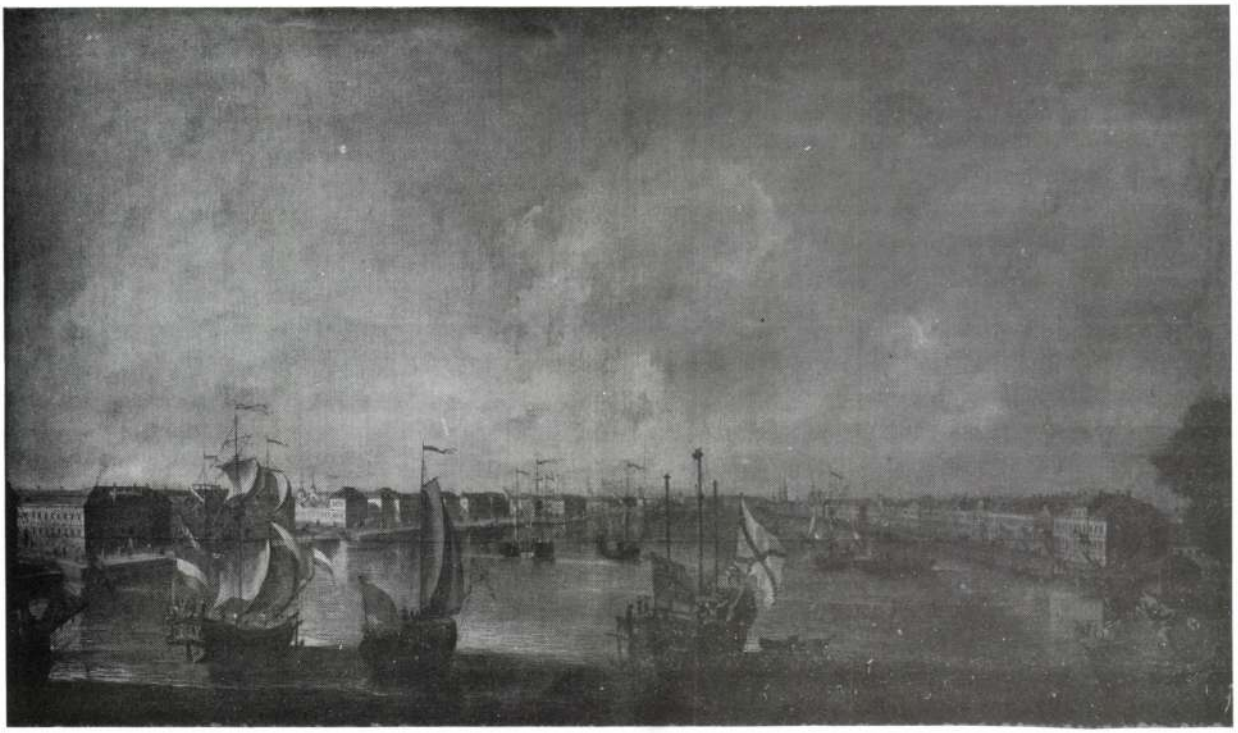

Sprostredkovateľom objednávky - na vtedy ešte málo známeho F. Guardiho mohol byť opát Giulio Pellegrini da Trieste, ktorý v službách F. Esterházyho koordinoval v Čeklísi maliarske práce týkajúce sa najmä kostola, resp. maliar Josef Pichler (1730-1808), ktorý pracoval pre Esterházyovcov vo Viedni i v Čeklísi a bol pravdepodobne spriaznený s rodinou Guardiovcov, keďže matka Francesca Guardiho Claudia bola rodená Pichlerová.[17]

Po smrti Mikulášovho otca Františka Esterházyho st. (zomrel v roku 1758) - pri delení majetku v rámci mladšej fraknóovskej línie rodu v roku 1762 - dostal síce najstarší syn Mikuláš panstvá Tata a Gesztes a jeho mladšiemu bratovi Františkovi pripadlo Šintavské panstvo vrátane Čeklísa,[18] no v areáli čeklískeho kaštieľa zostalo viacero umeleckých predmetov, ktoré získal Mikuláš v Petrohrade. Podľa Rotensteina *„v jednej zo šiestich izieb na prízemí v „Lustgebäude" (nazývanej Belvedere) ... viselo 16 podobizní pekných dievčat od grófa Rotariho, maliara činného v Petrohrade pri cárskom dvore."*[19] V záhrade, v dlhej tienistej aleji s vysokými bukmi

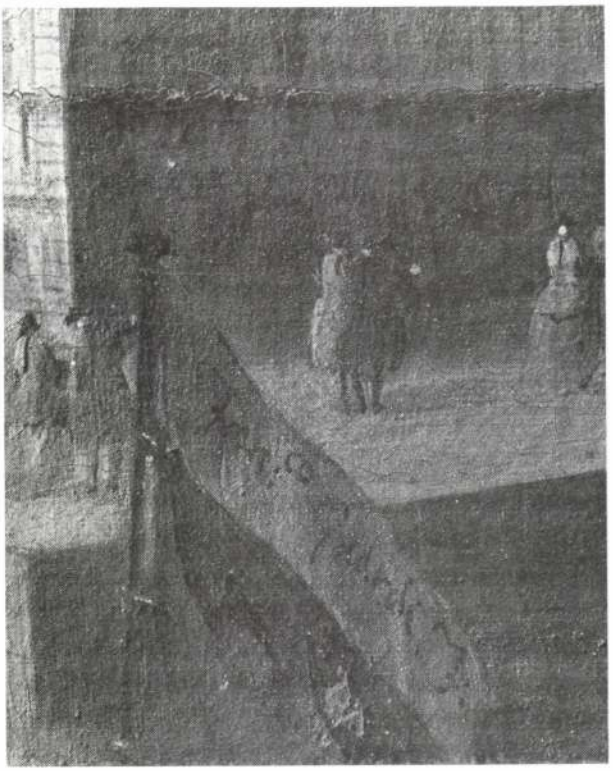

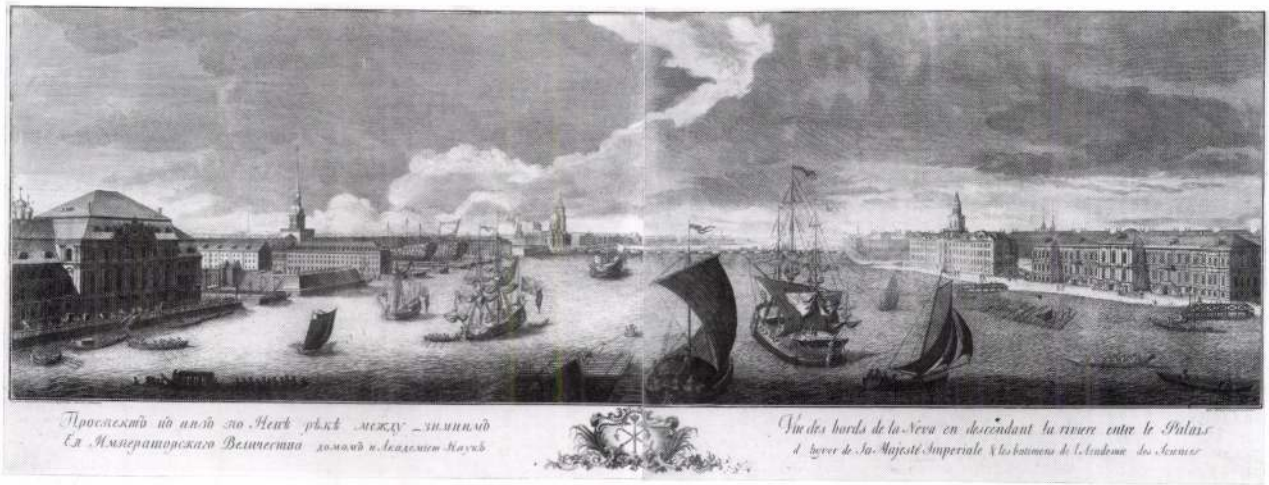

bola kovová busta Mikuláša Esterházyho, uliata v Petrohrade talianskym sochárom Alessandrom Martinellim (1712-1780).[20] Vzhľadom k tomu, že František Esterházy zastával od roku 1766 funkciu uhorského kancelára a v čeklískom kaštieli hostil aj viedenský dvor,[21] je možné, že brat Mikuláš (resp. jeho deti) mu kvôli reprezentácii rodu prenechal niektoré umelecké predmety, medzi nimi aj petrohradské veduty. Nemožno však celkom vylúčiť ani predpoklad, že vzhľadom na posty, ktoré zastával, dostal rytiny do daru aj František Esterházy a účty za obrazy sa v archiváliách čeklískeho panstva nezachovali, kde absentujú aj doklady o prestavbe čeklískeho kaštieľa.

Pohľad na Nevu po prúde - medzi Zimným palácom jej cárskeho Veličenstva a budovami Akadémie vied:
7. Lept a medirytina G.A. Kačalova podľa predlohy M.I. Machajeva
8. F. Guardi, olejomaľba na plátne, celok
8 a. detail

Petrohradské veduty mali v esterházyovských zbierkach svoje opodstatnenie. Ako je známe, Esterházyovcov spájali s cárskym Ruskom nielen diplomatické kontakty, ale vo viacerých generáciach aj rodinné vzťahy s ruskou a rusko-poľskou šľachtou.[22] Obrazy Petrohradu predstavovali preto v ich zbierkach nielen umeleckú hodnotu, reprezentovali súčasne aj ich vzťahy politické a rodinné. K početným objednávateľom vedút F. Guardiho sa priradila takto aj rodina Esterházyovcov.

Francesco Guardi dostal, podľa všetkého, k dispozícii ako predlohy kolorované rytiny. I keď veduty s Nevou, oživenou početnými loďami, plachetnicami či veslicami boli Guardimu, zasvätenému znalcovi pohybu podobných plavidiel v Benátskom zálive tematicky blízke, atmosféra na sever vysunutého Petrohradu sa od preslnenej scenérie Benátok značne odlišovala a neznalosť miesta jeho fantáziu obmedzovala.

K vedute *„Pohľad na nábrežie proti prúdu Nevy medzi Admiralitou a budovami Akadémie vied smerom na východ"*,[23] bola Guardimu predlohou rytina Efima Grigorjeviča Vinogradova,[24] vyhotovená podľa kresby Michaila Ivanoviča Machajeva. Sledujúc rytinu Guardi v ľavej časti obrazu zachytil výbežok Vasiľjevského ostrova, zvaný Streľka, s rozľahlými budovami Akadémie vied, za ostrovom pri rozvetvovaní Nevy Petropavlovskú pevnosť s rovnomennou katedrálou a v úzadí za ňou ďalšiu baštu.

Vpravo na protiľahlom brehu dominuje tzv. Starý Zimný palác z čias cára Petra Veľkého a za ním nasledujú paláce vysokej šľachty. Mohutný tok Nevy, ktorý zaberá takmer celú šírku obrazu, oživuje v strede veľká loď s napnutými plachtami a početnými veslami, nesúca cársky erb, ako aj ďalšie plachetnice, veslice a plte. V zhode s jemu príznačným postupom pri práci podľa grafických predlôh Canaletta, Guardi oblohu značne prevýšil, čím dosiahol prevzdušnenie priestoru. Pri topografickom prepise budov a ich členenia sa pridŕžal Machajevovho záznamu, na ich hnedasté a žltasté, miestami až zlatisté fasády nasadil však výrazné svetlotiene, rytmizoval osvetlené a zatienené múry. Nemožno však posúdiť, do akej miery sa pridŕžal farebného stvárnenia fasád, k čomu prispieva i neistota, či mal ako predlohy kolorované grafické listy. Je však známe, že v tomto ohľade postupoval vo všeobecnosti voľne. Figurálnu štafáž, ktorá zaľudňuje nábrežie a balkóny budov, ekvipáže, koče s cestujúcimi, ako aj posádky plavidiel, preberá čo do počtu a ich rozmiestnenia takmer nezmenene, no jeho skúsenosti figuralistu a majstra štetca ich od predlohy kvalitatívne značne odlišujú. Z viac-menej meravých figúrok rytiny sa stávajú hybké, i keď obrysovo ešte uzatvorené postavy, oživené hrou farieb, svetla a výraznými, širokým ťahom štetca nanášanými bielymi a farebnými škvrnami. Na rozdiel od predlohy, kde Nevu čeria pravidelné vlnky, hladina rieky je u Guardiho viac diferencovaná, v strede toku vibrujúcimi ťahmi štetca viac rozvlnená, vľavo pri nábreží zrkadlovo lesklá. Plavidlá spestruje výrazná červeň zástav. Farebné efekty červene využíva maliar rovnako pri zvýraznení vozidiel - hintovov a kočov - ako aj odevu hybkých postáv. Prevzdušnenie celej panorámy podporuje aj bielymi mráčkami brázdená azúrová obloha.

Signatúra maliara je zaznamenaná v pôvodnej vrstve maľby čiernou farbou. Je autentická, zodpovedá umelcovým signatúram. F. Guardi napokon začiatkom šesťdesiatych rokov (kedy podľa našich predpokladov obraz vznikol), nebol ešte natoľko populárny a uznávaný, aby jeho signatúru falšovali.[25]

„Pohľad na Nevu smerom na západ - medzi chrámom sv. Izáka a budovami kadetských kasární"[26] -

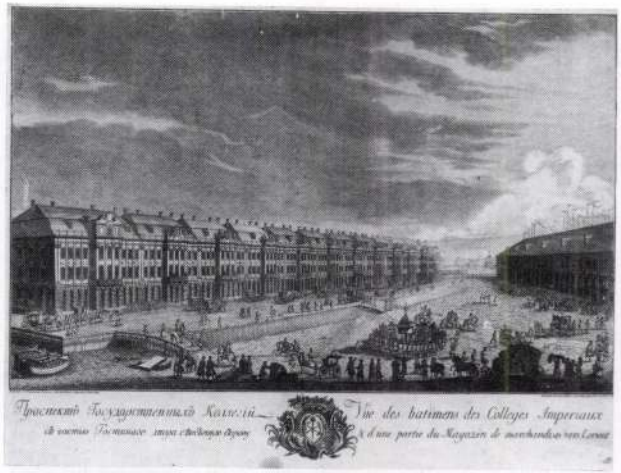

realizoval Guardi podľa leptu a medirytiny Jakova Vasiljeviča Vasiljeva,[27] vyhotovenej takisto podľa Machajevovej predlohy. Ľavú stranu obrazu lemuje veža chrámu sv. Izáka, za ňou, sledujúc predlohu pretlmočil Guardi palác kancelára cárovnej Jelizavety A.P. Bestuževa-Rjumina - štvorkrídlovú reprezentačnú stavbu s vežou obrátenou k mestu a s nábrežím ohradeným pred palácom balustrádou. Za palácom Bestuževa-Rjumina sa radia ďalšie stavby a paláce vybudované pozdĺž Nevy. Na protiľahlom nábreží je v popredí trojpodlažná, štítmi zavŕšená budova Kasární kadetov, pôvodne palác vypovedaného kniežaťa Alexandra Menšikova, na ktorý nadväzujú ďalšie obydlia nobility. V popredí spája brehy Nevy drevený pontónový most, po ktorom premávajú chodci, jazdci, ekvipáže, koče i senom naložený sedliacky povoz a pochoduje šik vojakov. Pri architektonických objektoch sa Guardi rovnako ako na vyššieuvedenej vedute striktne pridŕžal predlohy, no dojem hĺbky je tu opäť vystupňovaný prevýšením horizontu i miernym zúžením hladiny rieky, z čoho vyplývajú aj určité zmeny v usporiadaní plavidiel. Štyri plachetnice v popredí sú posunuté viac do stredu, postavenie plachetnice s veslicami je však zachované. Z hľadiska konštrukcie mosta je rozdiel v detailoch pylónov, umožňujúcich jeho prerušenie pri prepúšťaní lodí. Na rytine sú pylóny voľné, na obraze dvojice priečne zviazané. „Život" na Neve a na moste nadobudol v Guardiho podaní väčšiu dynamiku. Postavy i cvaľajúce paripy, modelované jemu vlastnou technikou nasadzovania farebných a bielych škvŕn, premieňa v živé bytosti a tvory. Hladinu rieky rozihráva výraznými svetlami a tieňmi. Nemožno tu nevidieť canalettovské vplyvy, ale na druhej strane sa nedajú poprieť preukazné prejavy jeho individuality v narábaní štetcom pri stvárňovaní štafáže a čerenia rozvíreného povrchu toku. Signatúra *„Franco Guardi F."* na piatej bárke sprava potvrdzuje opäť jeho autorstvo.

Pri *„Pohľade na Nevu proti prúdu smerom na východ medzi dokmi a 13. radom na Vasiľjevskom ostrove"*[28] mal Guardi za predlohu grafický list Ivana Petroviča Eljakova[29] z tej istej série vedút, realizovaných podľa Machajevových kresieb. Scénu s dominantným pohľadom na Nevu s plachetnicami a loďkami lemuje na ľavej strane nábrežie Vasiľjevského ostrova a na pravej strane časť petrohradských lodeníc. V popredí vľavo je palác generála - poľného maršala grófa B. Christiana von Münnicha - trojpodlažná budova s dvomi postrannými štítmi a s nadstavbou v strede, za ním nasledujú ďalšie objekty, oddelené kanálmi ústiacimi do Nevy, v pozadí sa črtá pevnosť Petra a Pavla. Vpravo v popredí je časť lodeníc s dvoma rozostavanými loďami, za tzv. Novým kanálom Admirality sa rozprestiera nábrežie s domom priemyselníka N.A. Demidova, na ktorý nadväzujú domy ďalších šľachticov. Vpravo v diaľke čnie chrám sv. Izáka a lodenica Admirality s jej charakteristickou vežou zakončenou prilbou. Prepis architektonických prvkov sleduje verne predlohu, avšak figurálnu štafáž podáva Guardi opäť voľnejšie, podľa vlastnej fantázie, rovnako ako zástavy plachetníc, ktorých biele plochy oživujú scénu. Horizont je na maľbe aj v tomto prípade prevýšený, oblohu zahaľujú mraky. Pod ich závojom je nábrežie vpravo oproti grafickému listu viac zatemnené, čím veduta získava určitý nádych dramatickosti. Aj na tomto obraze rozihral umelec hladinu vody svetelnými pruhmi, ktoré sa striedajú s tieňmi vrhanými plavidlami. Signatúra *„Franco Guardi F."* je dobre viditeľná na bielom poli zástavy bárky, situovanej do popredia vľavo.

Veduta *„Pohľad na Nevu po prúde medzi Zimným palácom jej cárskeho Veličenstva a budovami Akadémie vied"*[30] predstavuje jeden z najreprezentačnejších pohľadov na Petrohrad okolo polovice 18. storočia. Guardiho predlohou bol pri tomto obraze grafický prepis Machajevovej kresby, vyhotovený

Grigorijom Aničkievičom Kačalovom.[31] Na ľavej strane v popredí je Zimný palác vybudovaný pre cárovnú Annu architektom grófom Bartolomeom Francescom Rastrellim - trojpodlažná budova s manzardovou strechou, v strede s atikou zdobenou cárskymi insígniami. Vynechaním časti jeho ľavého krídla je v Guardiho interpretácii zvýraznený stredný reprezentačný trakt. Pred palácom, po ceste ohradenej balustrádou, ku ktorej vedie pristávacie schodište, prúdi čulá premávka kočov, jazdcov, chodcov i zoradeného šíku vojakov. Za Zimným palácom sa rozkladá komplex Admirality s baštou a opevňovacími valmi a zariadenie cárskej lodenice s dvoma rozostavanými loďami, v pozadí kostol sv. Izáka. Na protiľahlej strane vedú k neopevnenému brehu Nevy dva pristávacie mostíky. Premávka pred krajnou budovou Akadémie vied a za ňou nasledujúcou „Kunstkamerou" je menej rušná ako pred Zimným palácom. Po Neve sa plavia oboma smermi i naprieč početné plavidlá - jedno- i viacsťažňové plachetnice, loďky, lodičky i plte. Do postáv obecenstva i námorníkov

Pohľad na Štátne kolégiá a časť obchodných skladísk smerom na východ:

9. Lept a medirytina E.T. Vnukova podľa predlohy M.I. Machajeva
10. F. Guardi, olejomaľba na plátne, celok
10 a. detail

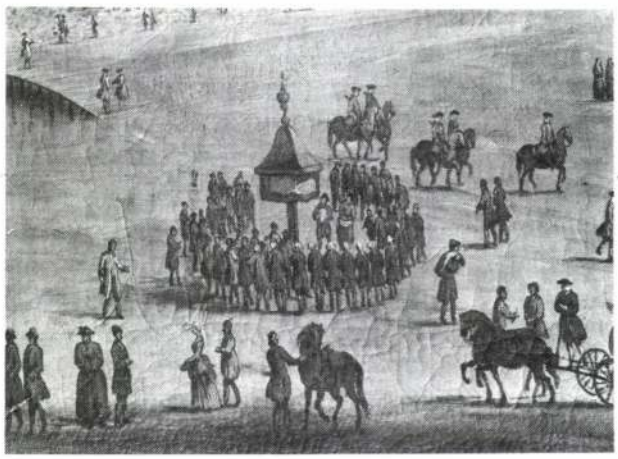

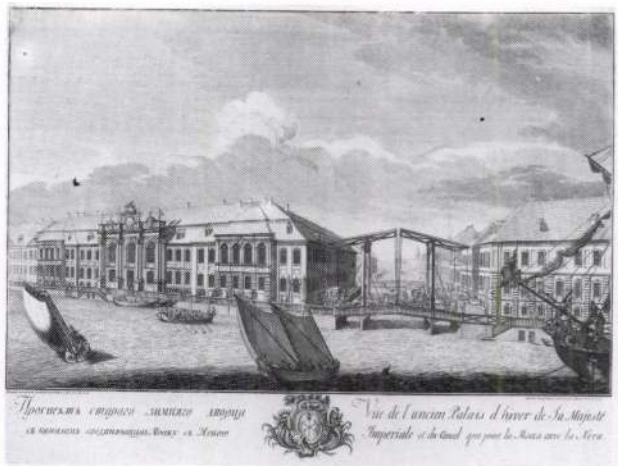

vkladá Guardi dynamiku, živo podáva najmä figúry pltníkov. Jeho cit pre zvýraznenie hĺbky priestoru sa rovnako ako na predchádzajúcich vedutách prejavil prevýšením horizontu, no prispieva k nemu i citlivé rozihranie hladiny Nevy. Na obraze, ktorý reprodukuje prvú vedutu albumu, sa umelcova signatúra nenachádza, no tak maliarsky rukopis, ako aj spôsob podania nasvedčujú Guardiho autorstvu.

Veduta *„Pohľad na Štátne kolégiá a časť obchodných skladíšť smerom na východ"*,[32] ktorá sleduje grafický prepis Machajevovej kresby vyhotovený Ekimom Terentjevičom Vnukovom,[33] zobrazuje vľavo, na tzv. Streľke, výbežku Vasiľjevského ostrova, budovy Štátnych kolégií, kde za cára Petra Veľkého sídlili ministerstvá. Ide o komplex dvanástich budov, pôvodne zoradených okolo nedobudovaného kanála, spájajúceho Veľkú a Malú Nevu, ktorý prechodne slúžil pre obchodnú plavbu. Trojpodlažné budovy sa vyznačujú jednotnou architektúrou s trojosovým rizalitom a manzardovými strechami - iba dve krajné sú zvýraznené prevýšeným štítom s oblokom v strede. Na úzkom námestí pred kolégiami premávajú elegantné koče i chodci. Na pravej strane je striedmejšia dvojpodlažná budova obchodného dvora so skladovými priestormi. Medzi Štátnymi kolégiami a obchodným dvorom je široký zhromaždovací priestor v strede s vývesným stĺpom, okolo ktorého sa grupuje dav občanov. Pred obchodným dvorom i v popredí sú skupiny chodcov, kočiarov i povozov naložených nákladom. Pri porovnaní s rytinou sa ukazujú drobné odchýlky len vo figurálnej štafáži. Oproti predchádzajúcim vedutám ide o stereotypnejší maliarsky prejav, o prepis bez invencie, takmer bez využitia hry svetla a tieňa. Stvárnenie figúr je toporné, nezodpovedá zručnosti skúseného figuralistu. Namieste je preto domnienka, že tu nejde o dielo Francesca Guardiho, a to nielen pre absenciu jeho signatúry, ktorú iba zriedkavo uplatňoval, ale predovšetkým vzhľadom na celkovú úroveň diela. V danom prípade možno eventuálne uvažovať o tom, že ide o prácu jeho málo známeho brata Nicolu, resp. o prácu dielenského pomocníka. Predlohou pre *„Pohľad na Starý Zimný palác a kanál spájajúci Mojku s Nevou"*[34] bol kombinovanou technikou realizovaný grafický list Efima Grigorjeviča Vinogradova, vyhotovený podľa kresby Michaila Ivanoviča Machajeva,[35] pochádzajúci takisto z albumu vydaného v roku 1753. Zobrazuje v mierne zošikmenom pohľade Starý Zimný palác so sklápacím mostom. Reprezentačné určenie paláca, ktorého prestavba sa začala ešte za vlády cára Petra Veľkého, podčiarkuje výrazný stredný rizalit, zakončený honosnou atikou. Rozmery osvetlením zabezpečeného sklápacieho mosta dokladajú dva proti sebe idúce kočiare. Na protiľahlom brehu kanála je situovaná rovnako vysoká, no menej honosná dvojpodlažná budova. Hladina rieky v popredí je oživená plachetnicami a veslicami, zobrazenými pri dynamickom manévri otáčania. Pravý roh obrazu vypĺňa iba čiastočne viditeľná väčšia plachetnica s posádkou v čulej akcii. Zatiaľčo pri prvých štyroch rozmernejších vedutách kládol rytec, ale najmä maliar dôraz na hlboký perspektívny pohľad, na tejto je pozornosť sústredená na Starý Zimný palác a sklápací most s detailmi jeho konštrukčného riešenia. Na zobrazené objekty dopadá priame svetlo, obloha s bielymi mráčkami je oproti rytine skôr znížená. Zrkadlenie vody je menej výrazné, jej čerenie je naznačené pravidelnými vlnkami. Analýzou maliarskeho prejavu sa dá usúdiť, že tu išlo pravdepodobne o spoluprácu dvoch umelcov. Jeden z nich - skúsenejší figuralista - stvárnil scénku na moste a posádku krajnej plachetnice. Eventuálna účasť štetca Francesca Guardiho tu nie je preto celkom vylúčená.

Petrohradské veduty v esterházyovských zbierkach mali už koncom 18. storočia svojich obdivovateľov v návštevníkoch čeklískeho kaštieľa, no meno a dielo Francesca Guardiho, ktorý sa až v roku 1784

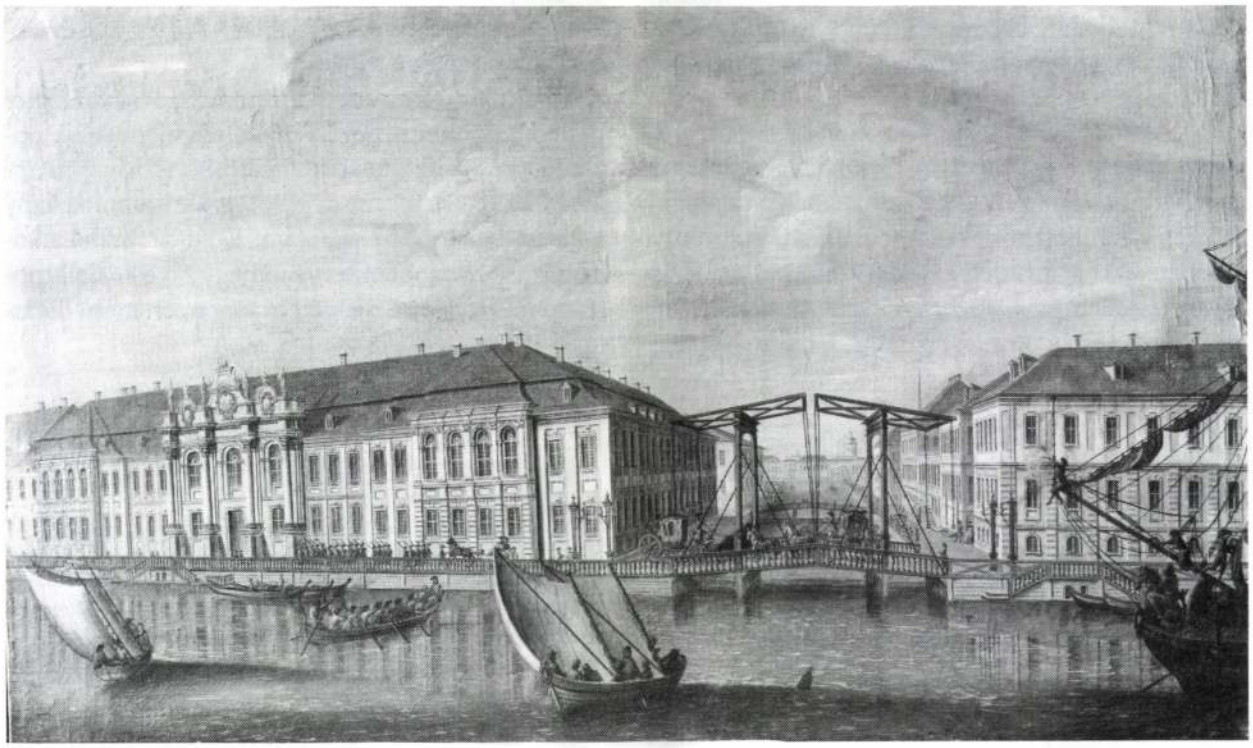

Pohľad na Starý Zimný palác a kanál spájajúci Mojku s Nevou:
11. Lept a medirytina E.F. Vinogradova podľa predlohy M.I. Machajeva
12. F. Guardi(?) a dielňa, olejomaľba na plátne, celok
12 a. detail

stal členom benátskej Akadémie výtvarných umení, neboli v tej dobe (okolo roku 1780) ešte natoľko známe, aby sa osobitne zmieňovali o ich autorovi. Aj umeleckohistorické bádanie upriamilo pozornosť na odkaz F. Guardiho prevažne až v druhej polovici 19. storočia, keďže hold klasicistickému kánonu v prvých decéniách minulého storočia ešte výrazne pretrvával. Preto bol viac oceňovaný vecný, topograficky presný prejav Antonia Canala-Canaletta, či Bernarda Belotta. Až 20. storočie plne doceňuje Guardiho význam a adekvátne hodnotí kvality jeho plastického maliarskeho videnia, tlmočeného hrou svetla a tieňov, veľkorysými ťahmi štetca a pastóznym nánosom farby. Súčasný neutíchajúci záujem o jeho dielo dokladá aj rozsiahla výstava usporiadaná v roku 1993 v Benátkach, pri príležitosti dvojstého výročia jeho úmrtia.

Viazanosť na predlohy a neznalosť miesta z autopsie podväzovali síce Guardiho fantáziu, osobitosti jeho prejavu sa však ani v petrohradských vedutách - pri práci podľa Machajevových statickejších záznamov a ich prepise ruskými rytcami - celkom neutajili. Najmä do pohľadov na Nevu a jej prí-

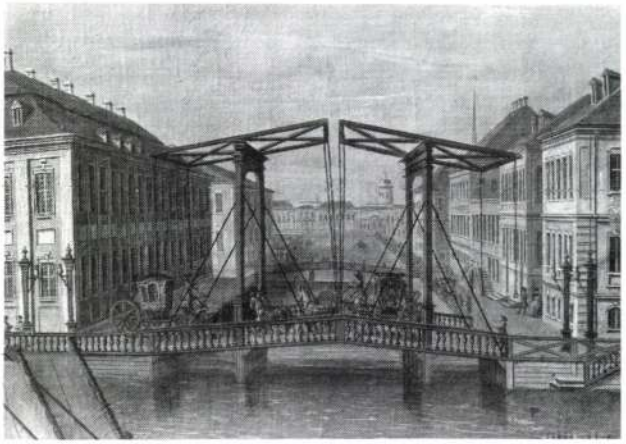

stav vniesol F. Guardi dynamiku a život. Plavidlá s ich posádkami, koče a hintovy s ich pasažiermi i chodcov na nábreží vitalizoval svojím nekonvenčným umeleckým prístupom.

Keď z tohoto aspektu posudzujeme a porovnávame veduty vystavené na Bratislavskom hrade a v Okresnom múzeu v Galante, ukazuje sa zjavný rozdiel v ich podaní. Francescovi Guardimu preto jednoznačne pripisujeme veduty prezentované na hrade, zatiaľčo pri obrazoch v Galante sa nám javí správnejšie postupovať obozretne a diferencovane. O jeho parciálnej účasti na plátne *„Pohľad na Starý Zimný palác a kanál spájajúci Mojku s Nevou"* možno eventuálne uvažovať.

Petrohradské veduty z esterházyovských zbierok považujeme za nezanedbateľný príspevok k poznaniu kryštalizujúcej sa Guardiho tvorivej metódy, ktorá vo všeobecnosti predstavuje komplikovaný a často diskutovaný problém. Konečné umeleckohistorické zhodnotenie vyžaduje preto ešte ďalší porovnávací výskum s umelcovými overenými dielami.[36]

POZNÁMKY

(1) Pred prezentovaním na Bratislavskom hrade obrazy v roku 1993 reštaurovali akad. maliari Ladislav Pavlovský a Vladimír Kožár. Za láskavé zapožičanie zámeru na ich odborné ošetrenie a záverečnej dokumentácie z reštaurovania ďakujem PhDr. Jane Šulcovej.

(2) Gróf František Esterházy (19.9.1715 - 7.11.1785), syn kráľovského pokladníka a grófky Sidónie Pálffy, pôsobil po štúdiách v armáde, stoličnej a krajskej správe. V roku 1766 sa stal uhorským kancelárom a v roku 1783 chorvátskym bánom. Bol vyznamenaný veľkokrížom Radu sv. Štefana. V polovici 18. storočia dal barokovo prestavať kaštieľ v Bernolákove (Čeklísi). - *Slovenský biografický slovník II.* Martin 1987, s.28.

(3) Slovenský národný archív Bratislava (SNA). Fond *Riaditeľský archív Čeklískeho panstva* E-5, kart. 181, č.89.

(4) ROTENSTEIN, Gottfried E. von: *Reisen durch einen Theil des Königreichs Ungarn, im Jahr 1763 und folgenden Jahren.* In: Johann Bernouilli's Sammlung kurzer Reisebeschreibungen... Berlin - Leipzig, Jg. 1783, Bd. X., s.212-213. Za xerokópiu tohto cestopisu ďakujem dr. K. Garas. - V cestopise vydanom v roku 1793 Rotenstein v súvislosti s kaštieľom v Čeklísi opätovne pripomína 18 petrohradských vedút, pričom dodáva, že „...besonders zeichnet sich darunter aus, die beständig mit Menschen angefüllte Neva Schiffbrücke und der kaiserl. Winter Pallast". - ROTENSTEIN, G.E. v.: *Lust-Reisen durch Bayern, Würtemberg, Pfalz, Sachsen, Branderburg, Oesterreich, Mähren, Böhmen und Ungarn in den Jahren 1784 bis 1791.* Leipzig 1793, III. Teil, s.104-105. - Podľa BALÁZS, H.É.: *Ki volt Rotenstein?* In: Ars Hungarica 1987, Nr. 2, s.133-138 sa pod pseudonymom „Rotenstein" skrýva gróf Ján IX. Pálffy (1744-1794). Usudzuje tak z Bernouilliho úvodu (Bd. IX., s.236), ktorý ho charakterizuje ako sympatického maďarského šľachtica, ako aj zo subjektívnych vyjadrení Rotensteina týkajúcich sa Pálffyovcov a ich majetkov. Predikát Vöröskő-Rotenstein mala - ako je známe - aj jedna z vetiev Pálffyovského rodu.

(5) V inventári čeklískeho kaštieľa z roku 1821 petrohradské veduty už nefigurujú. - SNA, Fond *Riaditeľský archív Čeklískeho panstva* E-184, kart. 90. Čo sa týka dvanástich nezvestných obrazov, nie je vylúčené, že vnuk Františka Esterházyho - Karol Esterházy st. (1799-1857), ktorý pre zadĺženosť prišiel o sereďské panstvo, tieto rozpredal.

(6) PALLUCCHINI, H.: *Die venezianische Malerei des 18. Jahrhunderts.* München 1963, s.137, obr.346

(7) HUTTER, H.: *Francesco Guardi in der Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste in Wien.* Wien 1967, s.9-10, obr.2

(8) VISENTINI, A.M. (S.D.T.): *Feste.* In: Francesco Guardi - Vedute, Capricci, Feste. Kat. výstavy, Milano 1993, s.198-200, obr. na s.199

(9) F.d.T.: *Vedute.* Tamtiež, s.96-97

(10) SUCCI, D.: *Una eccezionale veduta datata di Francesco Guardi.* In: Guardi metamorfosi dell'immagine. Gorizia 1987, s. 41-56. Za poskytnutie xerokópie tohto príspevku ďakujem dr. M. Fleischerovej, pracovníčke Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste vo Viedni, ktorá v roku 1993 pripravila výstavku Guardiho diel nachádzajúcich sa v Rakúsku. Jej vďačím aj za konzultácie ohľadne obrazov z esterházyovských zbierok. Rovnako som zaviazaná vďakou aj maďarským kolegom - dr. G. Galavicsovi, dr. E. Buzásiovej a A.H. Novákyovej, ako aj kolegyniam z Ústavu dejín umenia SAV dr. M. Pötzl-Malíkovej a K. Závadovej za poskytnutie ďalšej u nás absentujúcej literatúry.

(11) Evidentné je to aj pri kompozíciach s tureckými motívmi, vystavenými v roku 1993 v Benátkach, ktoré vznikli o.i. podľa predlôh Jeana Bapt. van Moura. - Pozri kat. *Guardi - Quadri turcheschi.* Milano 1993.

(12) ILLYÉS, M.: *Gianantonio és Francesco Guardi.* Budapest 1973, s.13

(13) HARPRATH, R.: *Sankt Petersburg und Umgebung in russischen Veduten 1753-1761.* Kat. výstavy, Staatliche Graphische Sammlung München 1992. O texty R. Harpratha v tomto katalógu sa opieram pri opise stavieb zobrazených na vedutách.

(14) Michail Ivanovič Machajev (1718-1770) sa narodil v Smolensku, okres Verejsko. Študoval v Petrohrade matematiku a navigáciu na škole Admirality, od roku 1731 na grafickom oddelení tamojšej Akadémie vied, kde neskôr aj pracoval ako kartograf a kreslič písmen - najskôr vo funkcii „podmastera", od roku 1750 vo funkcii majstra. Kresleniu mestských vedút sa začal venovať z vlastnej iniciatívy. Na základe pozoruhodných výsledkov bol v roku 1746 poverený Akadémiou vied snímaním prospektov Petrohradu a jeho okolia. Veduty uverejnené v prvom albume vyhotovil Machajev od jesene roku 1748 do marca 1751. Jeho kresby schvaľoval profesor Giuseppe Valeriani (1708-1762), ktorý prišiel v roku 1742 do Petrohradu a v roku 1745 bol menovaný na Akadémii vied za profesora perspektívy. Machajev kreslil všetky pohľady podľa skutočnosti za pomoci camery obscury, resp. Valerianim skonštruovaného aparátu - tzv. „valeriánovského matematického snímača". - ALEKSEJEVA, M.A.: *Dokumenty o tvorčestve M.I. Machajeva.* In: Russkoje iskusstvo pervoj poloviny XVIII - pervoj poloviny XIX veka. Moskva 1971, s.238-294.

(15) KOMELOVA, G.N.: *Vidy Peterburga i jivo okresnostej serediny 18. veka. Gravjury po risunkam M. Machajeva.* Leningrad 1968, s.7

(16) Tamtiež, s.7

(17) HAJDECKI, A.: *Quellen zur Geschichte der Stadt Wien.* Wien 1908, Bd. 6, s.85. - Sobáš s Francescovým otcom uzavrela 12.3.1698 v Kremsi - HUTTER, c.d. (v pozn.7), s.5.

(18) SEDLÁK, F.- ŽUDEL, J.- PALKO, F.: *Štátny slovenský ústredný archív v Bratislave.* Bratislava 1964, s.62

(19) ROTENSTEIN, c.d. (v pozn.4), s.219. - Pietro Antonio Rotari (1707 Verona - 1762 Petrohrad), maliar historických obrazov a portrétov, bol od roku 1756 dvorným maliarom cárovnej Jelizavety. - ZÁDOR, A.- GENTHON, I.: *Művészeti lexikon IV.* Budapest 1968, s.173.

(20) ROTENSTEIN. c.d. (v pozn.4), s.216. - Podľa BUZÁSI, E.: *Az Esterházyák családi arcképei - A Tatai Domokos múzeum gyújteményei III.* (bez miesta a r. vyd.) - sa socha dnes nachádza v zbierkach múzea v Tate. Jej rovnako signovaný, no slabší variant, ktorý bol podľa autorky pravdepodobne v Čeklísi, sa dostal do zbierok Szépművészeti múzea v Budapešti.

(21) Každoročne tu strávila v lete niekoľko mesiacov Mária Kristina so svojím manželom Albertom Sasko-Tešínskym a v roku 1766 tu oslávila s celým cisárskym dvorom svoje narodeniny cisárovná Mária Terézia. - GYÖRFFY, G.K.: *Kultúra és életforma a XVIII. századi Magyarországon.* Budapest 1991, s.112.

(22) Jozef, vnuk grófa Františka Esterházyho, zakladateľa čeklískej vetvy, bol ženatý s Máriou Bezobrazovovou, pravnuk Anton mal za manželku Veru Trubeckuju, ďalší pravnuk Ernest Eufémiu Tengoborskuju. - NAGY, I.: *Magyarország családjai czímerekkel IV.* Pest 1858, s.90.

(23) Olejomaľba na plátne, 140 x 230 cm; znač.: *„Franco Guardi"* na napnutej plachte jednej z plachetníc v ľavej časti obrazu. Majetok Magistrátu mesta Sereď, ev.č. 010/9 ZP 17. Plátno poškodené priestrelmi z brokov bolo - podobne ako ďalšie tri obrazy na hrade - dublované už pred posledným reštaurovaním. Na rubovej strane podrámu je prilepená pôvodná cedulka s francúzskym názvom diela, odpísaným z grafiky.

(24) Lept a medirytina z dvoch platní, cca 492 x 1351 mm. - Efim Grigorjevič Vinogradov (1725/1728 - 1769), žiak Ivana Aleksejeviča Sokolova, pracoval v Akadémii vied od roku 1756 vo funkcii „podmastera". Od roku 1760 viedol spolu s A.A. Grekovom grafickú sieň („Gravirovaľnuju palatu"). Jeho dielo zahrnuje o.i. portréty, ilustrácie, rytiny s výjavmi zo súdobých významných udalostí. - Porov. ALEKSEJEVA, M.A.- VINOGRADOV, Ju.A.- PIATNICKIJ, Ju.A.: *Gravirovaľnaja palata Akademii Nauk XVIII veku.* Leningrad 1985, s.215-216; - ROVINSKIJ, D.A.: *Podrobnyj slovar russkich graverov XVI-XIX vv.* Sankt Peterburg 1895, s.161-164.

(25) Podľa A. Morassiho diela Francesca Guardiho začali maliari napodobňovať až koncom 18. a začiatkom 19. storočia, falzifikátori jeho obrazov sa objavili až v druhej polovici 19. storočia. - MORASSI, A.: *Guardi. I dipinti.* Venezia 1984, I-II., s.293.

(26) Olejomaľba na plátne, 140 x 230 cm, znač. na piatej bárke sprava čiernou farbou: *„Franco Guardi F."*. Majetok Magistrátu mesta Sereď, ev.č. 010/8 ZP 17. Na rubovej strane podrámu je pripevnený pôvodný lístok s francúzskym názvom diela odpísaným z grafického listu.

(27) Lept a medirytina z dvoch platní, cca 495 x 1335 mm. - Jakov Vasiľjevič Vasiľjev (1730-1760) bol žiakom I.A. Sokolova a G.F. Schmidta na ryteckom oddelení petrohradskej Akadémie vied. Popri vedutách a portrétoch pracoval aj na ilustráciach. V roku 1759 bol pridelený do novozaloženej Akadémie umení. - ALEKSEJEVA - VINOGRADOV - PIATNICKIJ, c.d. (v pozn.24), s.215.

(28) Olejomaľba na plátne, 140 x 230 cm, znač. vľavo dole na zástave lodičky: *„Franco Guardi F."*. Majetok Magistrátu mesta Sereď, ev.č. 010/7 ZP 17. Na rubovej strane podrámu je pripevnený pôvodný lístok s francúzskym titulom grafického listu.

(29) Lept a rytina z dvoch platní, cca 497 x 1358 mm. Podľa R. Harpratha aj pri tejto panoráme s pohľadom na rieku a mesto smerom na východ ide o umelo konštruovaný topografický snímok, keďže nie je dobre možné pracovať so snímacím aparátom na lodi rozkolísanej Nevou v takej výške, ako to predpokladá pohľad zachytený na grafickom liste. - HARPRATH, c.d. (v pozn.13), s.44.

Ivan Petrovič Eljakov (1724-1756), žiak I.A. Sokolova a Ch.A. Wortmanna na ryteckom oddelení petrohradskej Akadémie vied, kreslil a ryl najmä knižné ilustrácie a zúčastňoval sa všetkých

kolektívnych prác oddelenia. - ALEKSEJEVA - VINOGRADOV - PIATNICKIJ, c.d. (v pozn.24), s.219.

(30) Olejomaľba na plátne, 140 x 230 cm. Neznačené. Majetok Magistrátu mesta Sereď, ev.č. 010/6 ZP 17. Na rubovej strane podrámu je lístok s francúzskym titulom diela uvedeným na grafickom liste.

(31) Lept a medirytina z dvoch platní, cca 500 x 1350 mm. - Anikievič Grigorij Kačalov (1711/12 - 1759), žiak Ch.A. Wortmanna a O. Ellingera na Akadémii vied. V roku 1737 sa stal „podmasterom" a v roku 1750 vedúcim ryteckého oddelenia prospektov. Ryl o.i. aj knižné ilustrácie, portréty a desať listov Korunovácie cárovnej Jelizavety. - ROVINSKIJ, c.d. (v pozn.24), s.471-474; - ALEKSEJEVA - VINOGRADOV - PIATNICKIJ, c.d. (v pozn.24), s.221.

(32) Olejomaľba na plátne, 90 x 130 cm. Neznačené. Majetok Magistrátu mesta Sereď, ev.č. DKP 227/1978, t.č. v expozícii Okresného múzea v Galante. Obraz nebol reštaurovaný. Na rube podrámu je lístok s francúzskym titulom diela uvedeným na grafike.

(33) Lept a medirytina, 503 x 680 mm. - Ekim (Akim) Terentjevič Vnukov (1723/25 - 1762) bol žiakom Akadémie vied a stal sa „tovarišom" u Georga F. Schmidta. Od roku 1740 sa zúčastňoval na všetkých kolektívnych prácach Grafickej siene, o.i. aj na knižných ilustráciach. - HARPRATH, c.d. (v pozn.13), s.12; - ALEKSEJEVA - VINOGRADOV - PIATNICKIJ, c.d. (v pozn.24), s.216.

(34) Olejomaľba na plátne, 90 x 130 cm. Neznačené. Majetok Magistrátu mesta Sereď, ev.č. DKP 070/247, t.č. v expozícii Okresného múzea v Galante. Na rubovej strane podrámu je prilepený pôvodný lístok s francúzskym titulom grafického listu.

(35) Lept a medirytina, 495 x 690 mm.

(36) Pol roka po odovzdaní tohto príspevku do redakcie ARS vyšiel článok PhDr. Jany ŠULCOVEJ: *Petrohradské veduty* (Pamiatky a múzeá, 1995, č.2, s.12-16). Autorka v ňom spochybňuje autorstvo Francesca Guardiho a tým aj autentickosť jeho signatúr na troch obrazoch. Veduty hypoteticky pripisuje Giuseppe Valerianimu (1708 Rím - 1762 Petrohrad), talianskemu maliarovi vyškolenému v Benátkach v dielni Marca Ricciho, ktorý od r. 1742 pôsobil v Petrohrade v službách cárovnej Alžbety I. Uvedené pojednanie okruh problémov okolo petrohradských vedút ďalej komplikuje. Potreby bádania ohľadne ich pôvodu, pôvodcu a ciest, ktorými sa dostali na Slovensko sa takto stali ešte naliehavejšími. Domnievame sa však, že signatúry v pôvodnej vrstve maľby a logika autorskej cti svedčia viac v prospech autorstva F. Guardiho.

Za poskytnutie fotografií rytín ďakujem Štátnej grafickej zbierke v Mníchove. Ostatné foto Thea Leixnerová, archív ÚDU SAV.

Die Veduten von Sankt Petersburg aus den Esterházy-Sammlungen

(Zusammenfassung)

Die Autorin befaßt sich mit sechs Veduten der Stadt Sankt Petersburg, die von der Fachliteratur bisher unbeachtet blieben. Drei von diesen Veduten sind von dem hervorragenden Repräsentanten des venezianischen Settecento - von dem Maler Francesco Guardi (1712-1793) signiert. Die Archivalien aus dem Jahre 1780 belegen, daß diese aus den Sammlungen des Fraknoer gräflichen Zweiges der Esterházy-Familie stammen, heute befinden sie sich im Besitz des Magistrats der Stadt Sereď. Als außerordentlich beachtenswerte Gemälde erwähnt sie in seiner Reisebeschreibung Gottfried Edle von Rotenstein (der neustens als Graf Johann IX. Pálffy identifiziert wurde), und der das Schloß Čeklís (Lanschitz, heute Bernolákovo) im Jahre 1781 besuchte.

Von den ursprünglich achtzehn Prospekten von Sankt Petersburg und seiner Umgebung - Peterhof, Zarskoje Selo, Oranienbaum u.a., die im Inventar des Schlosses Čeklís aus dem Jahre 1780 registriert wurden, haben wir zur Zeit, außer den vier großformatigen Gemälden, die den Musiksaal der Bratislavaer Burg dekorieren, Kenntnis nur von zwei weiteren kleineren Bildleinwänden, die im Bezirksmuseum von Galanta ausgestellt sind. Es ist uns bis heute nicht gelungen, das Schicksal der übrigen Ansichten zu erforschern.

Francesco Guardi erwarb seine fachliche Ausbildung ursprünglich als Figuralist in Venedig, in der Familienwerkstatt, die von seinem ältesten Bruder Gianantonio geführt wurde. Doch schon in den figuralen Gemälden, an denen er mitgearbeitet hatte, äußerte er sein Interesse für die landschaftlichen Motive, die später in der Form von Capriccis phantastischen Landschaften und Veduten Domäne seiner Schöpfung wurden. Die Anfänge seiner Orientierung an die phantastischen Landschften, die er unter dem Einfluß vom M. Ricci und M. Marieschi malte, setzen die Kunsthistoriker in die 1740-gen Jahre, seine ersten Veduten, die die Lektion von Canaletto widerspiegeln, in das Jahrzent 1745-1755.

In der Guardi-Werkstatt, wie es z.B. auch Francesco's venezianische Veduten aus den Sammlungen der Galerie der Akademie der bildenden Künste in Wien beweisen, gehörte die Arbeit nach fremden Vorlagen zu den gewöhnlichen Arbeitsmethoden.

ESTERHÁZY LÁSZLÓ

Magyar vadászirodalom

Képeskönyve

Esterházy Marcell

Új Mús. 2003. 9. p. 15.

155	NP	188	118	
235	NP	bql	bql	
189	NP	bql	101	
bql	NP	107	175	
bql	NP	125	276	
352	NP	bql	224	
152	NP	bql	bql	
119	NP	bql	bql	
bql	NP	bql	101	
167	NP	bql	321	

NP: no peak, NS: No sample, bql: below the qu

Esterházy Marcell

Új Mív. 2003. 12. p. 11.

ORRÁSOK FELHASZNÁLÁSA
MOGATÁS IGÉNYLÉSE
tatványként kezelendő

Támogatást nyújtó:

Oktatási Minisztérium Alapkezelő Igazgatósága

:ime: 1052 Budapest, Szervita tér 8.

MÁK-nál vezetett számla
megnevezése: OM KMÜFA
száma: 10032000-01220328-54001008

AHT azonosító: 030317

hó nap	Támogatásigénylő bizonylat sorszáma:

.....számú mellékletében vagy megvalósítási
dat teljesítésének ráfordításai táblázatosan

áfordítás Ft)	Egyéb külső forrás (Ft)	Összesen (Ft)

kArton

the rain before it falls

mielőtt elered az eső

bartha máté, esterházy marcell, csoszó gabriella,
orbán györgy, somogyvári gergő

helyszín / venue:	kArton galéria és múzeum 1054 budapest, alkotmány u. 18.
megnyitó / private view:	2009. február 11. 19.00
kurátor / curated by:	lázár eszter
megtekinthető / on view:	2009. március 27-ig
hétfő-péntek / mo-fri:	13:00 - 18:00
szombat / saturday:	előzetes bejelentkezés alapján /by appointment
információ / information:	tel: 472-0000 fax: 472-0001 mail:info@karton.hu www.karton.hu

A vendégek a lépcsőt és az emeleti helyiségeket csak a rendezők engedélyével, saját felelősségükre használhatják!
The guests may only access the stairs and loft area with the permission of the organisers and at their own risk!

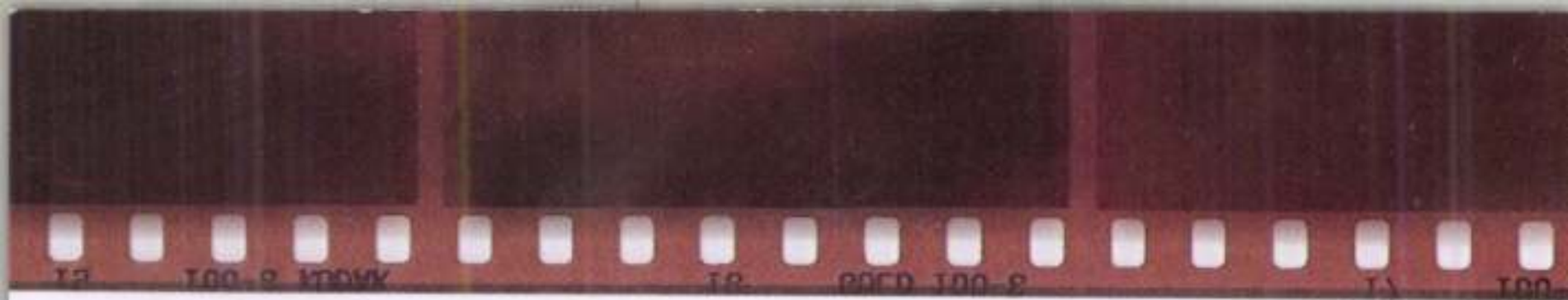

the rain before it falls

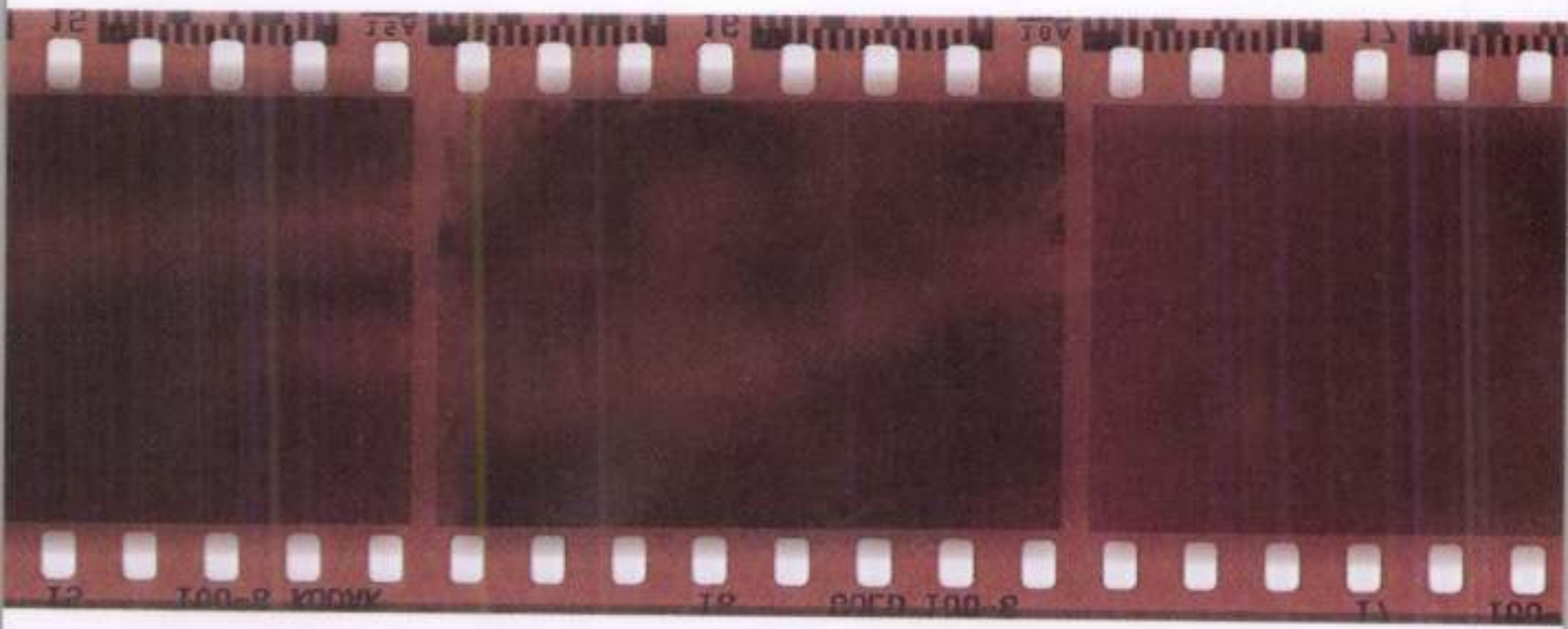

AZ ISZTAMBUL–SZEKSZÁRD–PRÁGA TENGELY

Illúziók a perifériáról

Az I. Prágai Biennále — Koncepcióválogatás

BORDÁCS ANDREA

A volt szocialista közép-európai országok fővárosai közt régóta folyik az egészséges versengés a térség vezető pozíciójáért. Úgy tűnik, most ez a vezető szerep mind gazdasági, mind kulturális vonatkozásban Prágáé. Néhány hónapot Nagy-Britanniában töltve szomorúan tapasztaltam, hogy ott Magyarországgal, illetve Budapesttel kapcsolatos dolgokkal milyen ritkán lehet találkozni, míg Csehországgal, Prágával spontán módon is rengetegszer. Például cseh filmekkel a videotékákban, prágai utakkal az utazási irodák ajánlataiban, regényeikkel a könyvesboltban, ráadásul itt az útikönyvek szinte minden kiadásában találhatunk Prágáról szólót, míg Budapestről sajnos nem. (Ennek okait elemezni nem ez a megfelelő fórum.)

Prága kulturális jelentőségén sokat lendített az idén megrendezett I. Prágai Biennále is. A rendezvény elismertségéhez nagyban hozzájárult, hogy a Flash Art című folyóirat támogatását tudhatta maga mellett. A biennále elnöke a nemzetközileg is ismert művész, *Milan Knižák* (a Prágai Nemzeti Galéria igazgatója), a rendezvény igazgatója a Flash Art főszerkesztője, *Giancarlo Politi*, koordinálói *Helena Kontova*, a Flash Art egyik szerkesztője és *Tomas Vlcek* volt.

A biennále koncepciója, a mostanában oly gyakran hangoztatott *A periféria központtá válik* gondolat köré épült. Így a rendezvény résztvevői közt számos ázsiai, közép- és dél- és észak-európai stb. művész szerepelt, és persze jó néhányan a nem perifériákról. Talán a helyszínből fakadóan a többi nemzetközi rendezvényhez képest jóval több közép-európai művésszel találkozhattunk, gondoljunk csak a 2002-es Manifestára, melyen összesen hárman vettek részt ebből a térségből. Ettől függetlenül a „perifériák" számára vonzónak tűnő koncepciót (és minden ehhez hasonló jól hangzó szlogent) valójában nem érdemes komolyan venni, hiszen e „perifériák" az ún. művészeti centrumok ilyen irányú érdeklődése nyomán váltak izgalmassá a többi „periféria" számára is, akik addig egyáltalán nem foglalkoztak egymással. A Prágai Biennále sem valamely albán, vietnámi, chilei, kenyai stb. folyóirat támogatásával hirdeti rendezvényét és annak koncepcióját, ezért nem is érdemes hamis illúziókba ringatni magunkat.

A felkért kurátorok egy-egy koncepció köré szervezve mutatták be a műveket. Azt következetlennek és nem túl korrektnek tartottam, hogy míg egyes szekciók valamely gondolat köré épültek, máshol viszont egy-egy nemzet kortárs művészete köré: lengyel, kínai, görög, olasz.

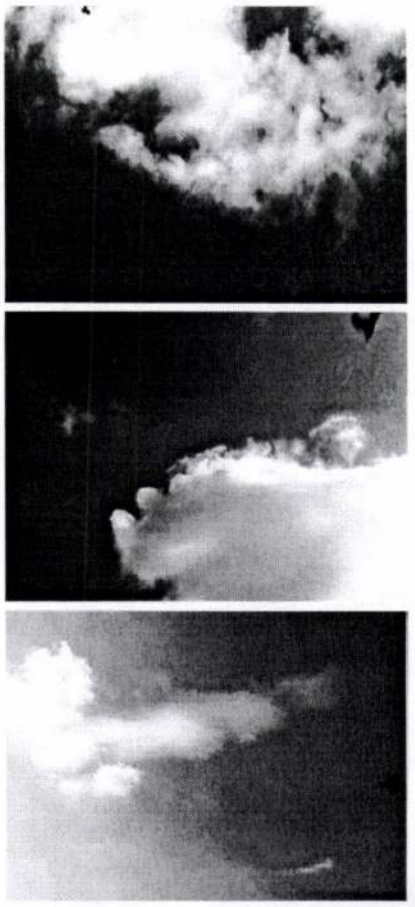

KissPál Szabolcs: EDGING, 2003 (Differentia Specifica), *videó*

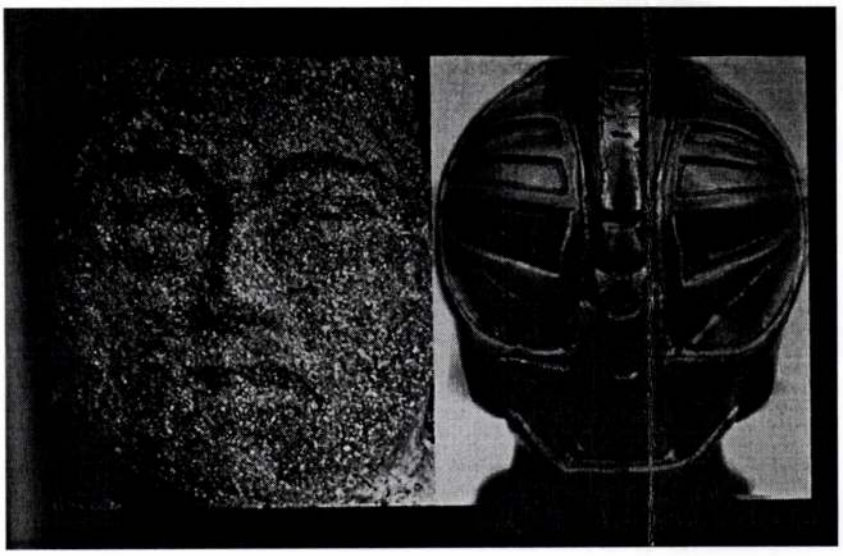

Pavel Mrkus: Hősök, 2002-2003 (Lehetséges misszió), *videó*

Az egyes kurátori koncepció igazán csak a katalógusban jutott érvényre, mivel a művek elhelyezése (Nemzeti Galéria, Veletržni Palác), a rendezés ezekről tudomást sem vett, de egy másfajta rendező elvet sem érvényesített, mivel egyáltalán nem volt világos, hogy miért oda helyezték az egyes alkotásokat, ahová éppen tették.

A videóművek esetében ez még érthető volt, mivel az egyik földszinti terem tengelyében helyezkedtek el a videóboxok, s az emeleti részen a festmények, de az egyazon gondolatkör alá tartozó művek szétszórása az épület különböző tereiben[1] érthetetlenné tette a koncepciót, melybe az adott mű is beletartozott, pedig a tematikus kiállítások esetében a művek együttes megjelenítése plusz információval, élménnyel szolgálhat.

A felkért kurátorok közt szerepelt Angel Judit is, aki a *Differentia Specifica* elnevezésű szekciót hozta létre. Koncepciója szerint „nem trendi" művészeket mutatott be (Bartha Sándor, Esterházy Marcell, Horváth Tibor, KissPál Szabolcs, Kis Varsó, Szépfalvi Ágnes—Nemes Csaba és a román-francia Version csoport). Azt

értem, hogy a nem szokványos anyaghasználat szempontja folytán választotta őket, az indoklás is rendben van, de a Kis Varsót és a Szépfalvi—Nemes párost — a reprezentatív külföldi kiállításokon és rendezvényeken legtöbbet szereplő kortárs művészeket — „nem trendi" művésznek, illetve művészetnek nevezni, számomra érthetetlen.

A *Kis Varsó*tól a már lapunkban is illusztrált *Zászló* szerepelt, míg a *Szépfalvi Ágnes—Nemes Csaba* párostól az *Extra Temporal* című storyboardjuk, sajnos az épület alsó szintjén, alig észrevehető helyen, vele szemközt egy beugróban *Bartha Sándor Prater noster* elnevezésű installációja volt elrejtve, melyben az elemes kisautó egy hegy- és vízrajzi térképen álldogáló, szimbolikus játékfigurákat vonszolt maga után, egy újfajta valóságot teremtve.

*Esterházy Marcell*től talált, fekete(barna)-fehér fotók C-printes feldolgozásaival (*Originalcopy*, 2001) találkozhattunk. *Horváth Tibor*tól videóművet láthattunk, csakúgy, mint *KissPál Szabolcs*tól. Tőle a Műcsarnokban is bemutatott *EDGING* címűt, mely egyszerre lírai és kegyetlen. A különböző időpontokban égre meredő kamera látószögébe repülő madarak látványát úgy vágta össze, mintha az egyes képkockákon a szerencsétlen állatok a képszélétől a másik széléig csapódnának vagy üvegnek repülnének neki, s ezt az illúziót a hanghatások is erősítették.

Szabó Dezső egy másik, a *Lehetséges misszió* (kurátor: Michal Kolecek) elnevezésű szekcióban szerepelt printjeivel. E szekció számomra egyik legérdekesebb műve *Pavel Mrkus Hősök* című videómunkája, melyen a különböző korok hősei és ikonjai — Buddha kőarcától a Pókemberig és a különböző robot és fiktív szereplők arcáig — változnak egymásba. A közhelyesnek és demagógnak ható alapötletet a kékes tónusú képek egymásba folyása, s a két vetítőn ellentétes irányban futó, de időnként mégis találkozó képsorok képesek mégis eredetivé tenni. A „legbombasztikusabb", leghatásosabb szekció *A biztonság illúziója* címet viselte *Eredi Brancusi* műve nyomán. Alkotása szögesdrótból készített karácsonyfa. A karácsonyfa nemzetközi szimbóluma az otthon biztonságának, az élő tradíciónak, a családi értékeknek, a békességnek stb. A szögesdrót „tüskéi" révén jól imitálja a fenyőfák tűleveleit, ezüstös, fémes színe a díszeket, de az egész látvány mégis a karácsonyi tüzek martalékát idézi. A szögesdrót valódi funkciója az el- és körbezárás, de biztonsági szerepe éles ellentétben áll a családi nyugalmat, meghittséget szimbolizáló karácsonyfáéval, s az idillinek vélt intim pillanatainkba is befurakodó fenyegetettség érzete jelenik meg általa. Ugyanez a fenyegetettség vonul be a felhőtlen gyerekkort jelképező óvodába *Phillip Zaiser* művében, ahol a gyermekfogasokon terepszínű gyermekruhák[2] és játék fegyverek lógnak. Azzal a közhellyel szemben, hogy a mai világunkban egyre nagyobb az agresszió, a tények azt bizonyítják, hogy statisztikailag ez egyáltalán nincs így, csak a világot behálózó médián keresztül szinte az összes durvasággal, kegyetlenséggel találkozhatunk. Ráadásul az agresszióküszöbünk ma sokkal alacsonyabb, ennek a jele az is, hogy egyre erősebb az ellenérzés a játék fegyverek használata iránt, holott a kisfiúk évszázadok óta kardokkal, majd játék puskákkal játszanak. Manapság lett elítélendő a gyerekek családon belül bántalmazása, míg a nevelő célzatú pofonok, az iskolai körmös és

Esterházy Marcell: Originalcopy 11, 2001 (Differentia Specifica)
C-print, 65×135 cm

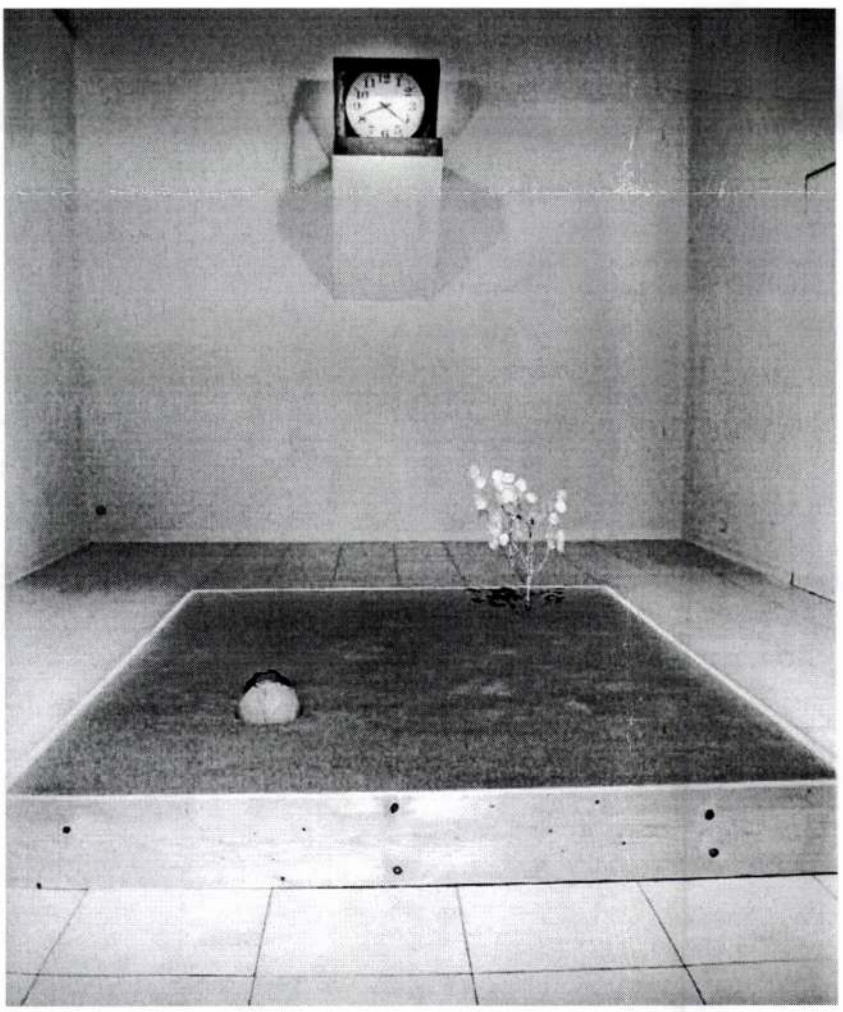

Zhang Qi-Kai: Zen-kert, 2003 (A biztonság illúziója), *installáció*

verés még évtizedekkel ez előtt is teljesen legitimnek és „normálisnak" számítottak. De a fent említett közhely lerombolására elegendő akár néhány Dickens-regény elolvasása. Zaiser művében a tradicionális gyerekjátékhoz való mai, elutasító viszonyunkat jeleníti meg, mivel az a pusztítás szimbóluma.

A biztonságot tágabban, elvontabban értelmezi *Zhang Qi-Kai Zen-kert* című művében, ahol a homokkal felszórt, körülkerített „kertben" mindössze egy koponya és rizsvirág található, s velük szemben a falon lábszárcsonttal kitámasztott óra, mely az idő múlását visszafelé mutatja. Az elit, csak szerzetesi kolostorokban gyakorolható Zen vallás[3] hívője az önmagába fordulás segítségével a földön kívánja elérni a „megvilágosodást", a tökéletes lelki mozdulatlanságot és lelki békét. A Zen puritán, és a legegyszerűbb dolgokban is a kozmikus látomást felfedező szemléletének megnyilvánulása a homok- és sziklakertek tompa és monokróm jellegű színvilága, ahogy ezt Zhang Qi-Kai művében is láthatjuk. A koponya és a lábszárcsont, a visszafelé számlált idő viszont a nyugati civilizáció memento mori jelképeit viseli magán.

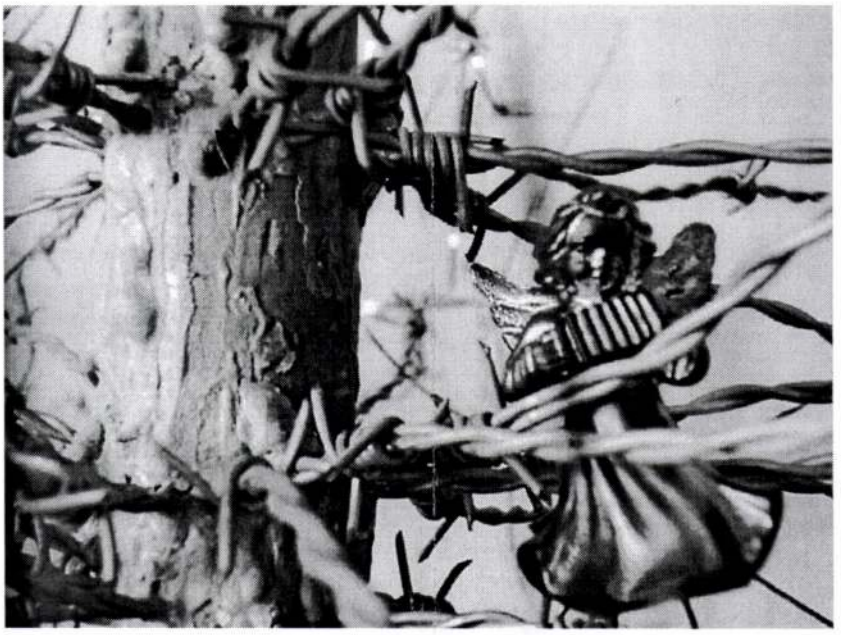

Eredi Brancusi: A biztonság illúziója (részlet), 2003 (A biztonság illúziója)
vegyes technika

Az I. Prágai Biennále számos — főleg szervezési — hibája ellenére fontos szerepet töltött be nemcsak önálló kulturális élményként, hanem a közép-európai művészetnek adott lehetőségei révén is. Abban, hogy ez rendszeres nemzetközi rendezvénnyé nője ki magát, még jó ideig nagy szerepe van a Flash Arttal való személyes jó kapcsolatoknak. A „perifériáról" érkező műveknek jó alkalom, hogy megmérettessenek a „centrum" intézményrendszerei előtt, s a szűrőn átjutott alkotók bekerülhessenek oda, de szó sincs arról, hogy most a „perifériák" centrummá váltak volna, majd talán akkor, ha nem lesz szükség a Flash Art és jelenlegi társai támogatására.

Jegyzetek:

1 Csak a mű feliratán jelölték, mely szekcióba tartoznak.
2 Ugyanezt a jelenséget lásd: Chilf Mária: *Otthonos minták* (2002) című művében.
3 Miklós Pál: *A Zen és a művészet*. Szeged, 2000, LAZI.

(Prága, Nemzeti Galéria, Veletržní Palác 2003. VI. 26—VIII. 24.)

Phillip Zaiser: Fegyverek jó fiúknak, 2000 (A biztonság illúziója), *installáció*

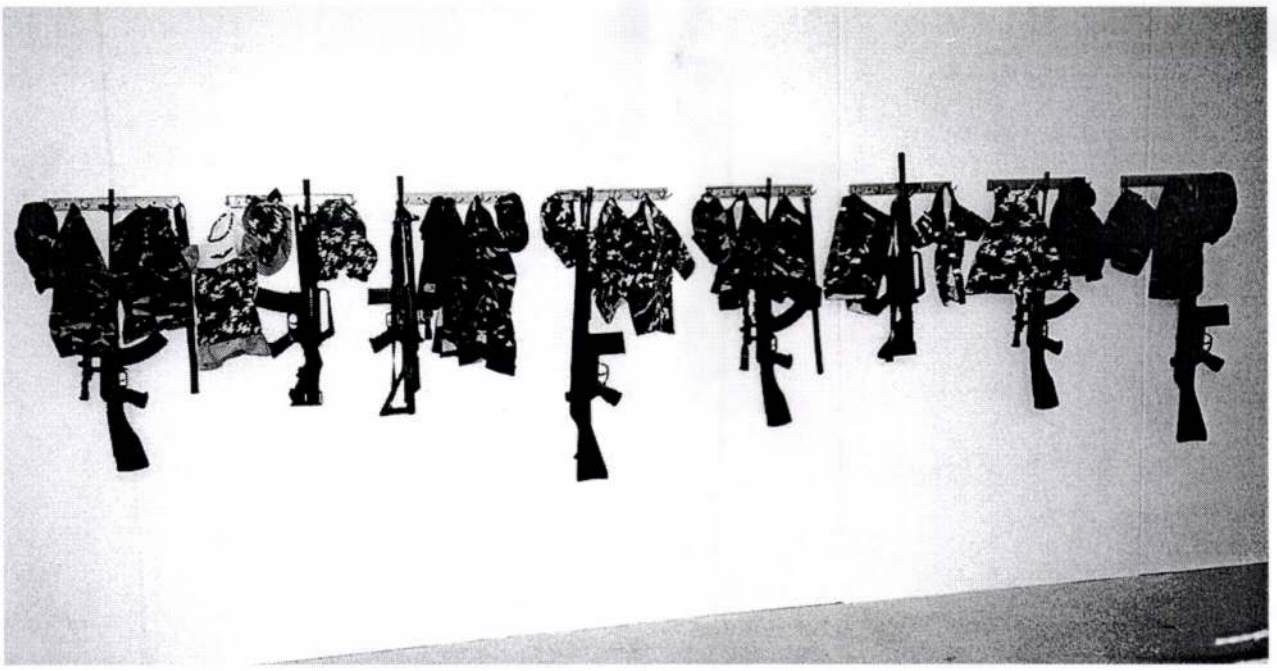

Esterházy Marcell

ÚM 2002/12

NYITVA TARTÁS: keddtől-péntekig 13-18 óráig; szombaton 10-14 óráig

VÍZIVÁROSI GALÉRIA

Esterházy Marcell

1977-ben született Budapesten

Tanulmányok:
1997–98 Magyar Iparművészeti Főiskola Felsőfokú Fotós Tanfolyama
1998 Magyar Képzőművészeti Főiskola hallgatója Intermedia szakon
1998-tól tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületnek

Ösztöndíjak:
1995–96 Sorbonne, Párizs, Franciaország
1996 Saint-Denis, Franciaország
1995–97 között mestere Lucien Hervé
2000 ORESTE 3 workshop, Montescaglioso, Olaszország
2000 SUBOTNIK ösztöndíj (Ukiyo Camera Systems-Akademie Schloss Solitude), Stuttgart, Németország

Egyéni kiállítások:
1995 Csillaghegyi Pincegaléria
1999 Párizs-Normandia, Dalmát Pince, Szentendre

Csoportos kiállítások:
1999 Országos Fotó-hónap, Téli Galéria, Szentendre
1999 Fiatal & Komoly-Visszaforgatott képek, Ernst Múzeum, Budapest
1999 FKSE bemutatkozó kiállítás, Bukarest, Románia
2000 Franciaország, magyar fotósok szemével, Francia Intézet, Budapest
2000 Szabadesés, Trafó, Budapest
2000 Via Aprile XIII. lakáskiállítás, Montescaglioso, Olaszország
2000 Párbeszéd, Deák Erika Galéria, Budapest
2000 Solitude im Museum, Staatsgalerie, Stuttgart, Németország
2000 Montescagliosoi különítmény, Stúdió Galéria, Budapest
2000 Mimi nem felejt!, Trafó, Budapest
2000 Solitude au musée, Musée d'Art Moderne, Saint-Etienne, Franciaország
2001 ORION gyermekei, Lakáskiállítás, Budapest

A Vízivárosi Galéria támogatói:
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma,
Nemzeti Kulturális Alapprogram,
Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága,
II. kerületi Önkormányzat Kulturális Bizottsága

VÍZIVÁROSI GALÉRIA

VÍZIVÁROSI GALÉRIA 1027 Budapest II. Kapás utca 55. Telefon: 201 6925

ESTERHÁZY MARCELL

2001. június 6-23.

Intermedia

Megnyitó: 2001. június 6-án szerdán 18 órakor
Megnyitja: Eike Berg képzőművész

Esterházy Marcell – Originalcopy 1, 2001., digital print, 50×80 cm

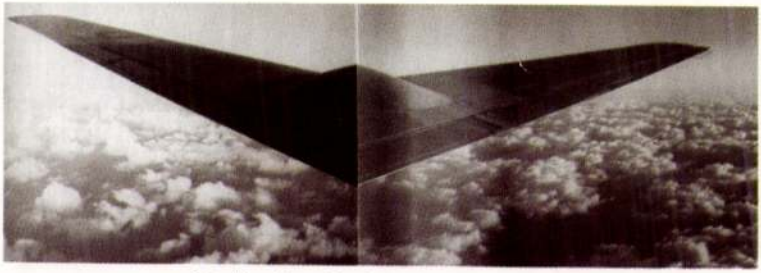

Esterházy Marcell – Originalcopy 3, 2001., digital print, 30×90 cm

Budapest II. – Fiatal művészek a II. kerületben

JOH. E S T E R M A N N , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Dereh Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgergerlichen Schön und Schwartzfa bern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 417.- Herr Joh. E S T E R M A N N
Felvétel ideje: 1831. 12. Sept.
Hová vették fel: Pressburg, /Pozsony/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Esterreicher, l. *Österreicher.*

Esterreicher
l. Österreicher

E

MDK

HENRI ESTIENN párisi nyomdász

Szerepe van a magyar kövnyomtatásnál, diszitőelemeivel.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p. 27.

Estienne le Hongre
dit le Bièvre

Hód István
cród
a

Sőtér István:
Magyar-francia
kapcsolatok.
Bp. 1946.
24. ~~ev. l.~~ 225. l.

Negri

n. 27

1 Rot. 8 =

Castelfranco,

Pompeo

Due periodi della prima età del ferro nella necropoli di Golasecca.

(Estratto dal Bullettino di Paletnologia Italiana N. 5 e 6 Anno II.).

megvan

Estl Lipot

festő

Sopron

1626. maj. 13.

polg. esküt

Vlári

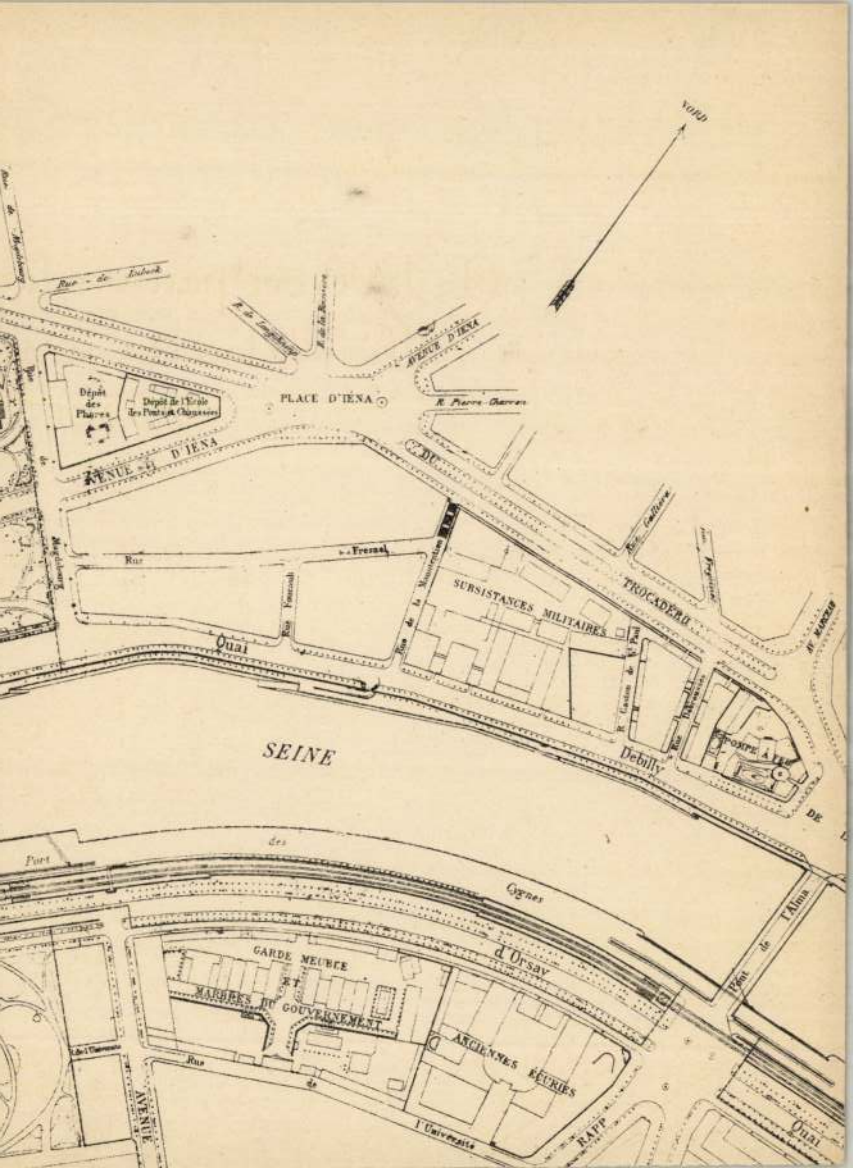
Rue de Lubeck
Dépôt des Plâtres
Dépôt de l'École des Ponts et Chaussées
PLACE D'IENA
AVENUE D'IENA
R. Pierre Charron
Rue de Fresnel
Rue Vernet
Rue de Marignan
SUBSISTANCES MILITAIRES
TROCADERO
Quai
SEINE
Rue Debilly
Port des Gognes
GARDE MEUBLE ET MARBRES DU GOUVERNEMENT
d'Orsay
ARCIENNES ÉCURIES
Pont de l'Alma
Rue de l'Université
RAPP
Quai

JACOBUS ESTNER MDK
socius fabri lignarii

oriundus in Bavaria ex Aibling
szül. 1679 körül,
megh. 1714.aug.30. 35 éves korában.

Belv.Lib.Def.1714.aug.31.

Esték Sándor

Tóth Árpád (drámaíró, költő)

A képzőművészet dekadenciája

1961

158 Kép

E

M.D.K.

ESTÓK SÁNDOR

Tóth Árpádot ábrázoló domborművét (bronz, 1953) a debreceni Tóth Árpád Irodalmi Lí-
reumban.

a Debreceni Déri-Múzeum Évkönyve 1948-56
Debrecen, 1957.
Dr. Nagy János, Tóth Árpád Irodalmi Múzeum. 149.o.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest
1969 SEP 8

Így készülünk a III. Nemzetközi Történelemtanítási Szimpoziumra

A szocialista országok III. Nemzetközi Történelemtanítási Szimpoziumát Berlin és Prága után most Magyarországon rendezik meg. Az Országos Pedagógiai Intézet, a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Tudományos Akadémia szervezésében sorra kerülő nemzetközi tanácskozás október 6—8-án *Budapesten*, 9—10-én pedig *Debrecenben* ül össze.

Budapesten „A hazafiságra és az internacionalizmusra nevelés módszerei a történelemtanításban", Debrecenben pedig „A szemléletesség elvének megvalósulása és a szemléltetés módszerei a történelemtanításban" címmel folyik majd a vita, s ehhez kapcsolódik a *Csokonai Gimnázium történelmi, művészettörténeti iskolamúzeumának megtekintése is.*

Múzeumunkban *már tizenöt éve* folyik a tervszerű munka — képzőművészek, pedagógusok, mérnökök, szakmunkások, szülők, tanulók bevonásával. Tevékenységüket a Városi Tanács és a Pedagógusok Szakszervezete rendszeresen támogatja.

A nemzetközi szimpóziumra készülve az elmúlt tanévben *számottevően kiegészítettük fejlődéstörténeti sorozatainkat.* Legtöbbjük a tankönyvek illusztrációit mutatja be a tanulóknak — három dimenzióban. (Például makettek nevezetes épületekről, szobrok kicsinyített másolatai, domborművek, termelő- és használati eszközök, iparművészeti tárgyak másolatai, stb.)

Építészettörténeti makettjeink száma már közel jár a negyvenhez.

Az elmúlt tanévben a középiskolai I. osztályos történelemtanításhoz *Estók Sándor* tanár-szobrászművész két diorámát készített el, ezek az ősember életéből vett jeleneteket ábrázolnak: bölényvadászatot, illetve kezdetleges földművelést.

Rendkívül nagy munkát végzett *Kövesdy László* építészmérnök, nyugalmazott technikumi igazgató: 180×140 cm méretben elkészítette a gizehi piramisváros, 135×140 cm nagyságban a mykenei oroszlános kapu, továbbá a franciaországi Pont du Gard-i római vízvezeték (380×82 cm) és a II. osztály anyagához a firenzei Strozzi palota homlokzatának makettjét (75×60 cm). Modelljeinek anyaga többnyire hungarocell polisztirol.

Kisplasztikai állományunkat jelentősen gyarapították a Rómából és Athénből beszerzett szobrocskákkal, melyeket az ókor tanításához használunk fel. Emellett *Berky Sándor* tanár-szobrászművész Nagy Sándor és Julius Caesar mellszobráról, Estók Sándor pedig az egyiptomi írnok kis szobráról készített másolatot.

Dr. Csüllög Mária gimnáziumi tanárnő a mozaik-készítés terén fejt ki értékes munkásságot. Az ókori római és a VI. századi ravennai mozaikok után elkészítette — szintén balsafa felületére vésve — annak a nagyméretű hellenisztikus mozaiknak a másolatát (120×100 cm), amely Nagy Sándort ábrázolja az issosi csatában. Ez a munka mintegy 500 munkaórát vett igénybe. Legrégibb munkatársunk, *dr. Kassai Ernőné* gimnáziumi tanárnő babyloni és görög vázák másolataival gazdagította a gyűjteményt.

Porcsalmy János
szakfelügyelő

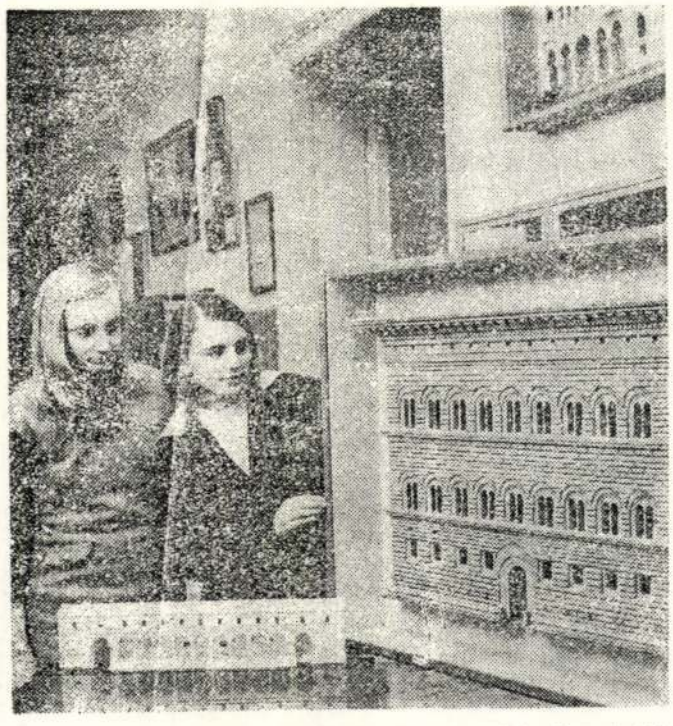

A firenzei Strozzi-palota és a Lelencház homlokzati makettje az iskolamúzeumban

Estők.

A nagyvárosi Képzőművészeti Kiállításon két szobra szerepelt.

Szabolcs-Szatmármegyei Néplap, Debrecen, 1952. dec. 2.

Gábor,

ez az anyag nem az Adatbázis, hanem a lexikon projektjébe való, nekik adod légy-szíves!

Kori: [illegible]

Igen tisztelt dr. Patachi Gábor Igazgató Úr!

Örömmel kaptam meg Nálad levelét, s nagy örömömre szolgál, hogy olyan lelkiismeretes foglalkozású Önök a II világháború utáni művészek alkotásaival, életével, még olyanokkal is akik nem lehettek a Képzőművészeti Alap tagjai – csak a Művészeti Szakma Szervezetének 1946-tól. Az 1951-ben megalakult debreceni Művészeti munkaközösségnek is tagja volt néhai Estók Sándor művészfestő-hímző újító férjem (n. 1913 Nyíregyháza megh. 1976 Debrecen) akinek 25 évig egyetlen munkatársa voltam a költséges és időigényes művészi ingyen alkotások elkészítésében, s az alkotójének művészettörténeti hogyan és miért-jét valamint anyagi forrás elkészítésében, – nélkülözhetetlen segítségét jelentették, kísérletezésének állandó nyugtalanságával együttérzésével újabb és újabb feladatokra. Jogosnak vagy annak is egy részét ennek fordítottam, – ezért 1984-ben a Bécsi Sz. Gyógy. Főiskolának a VII kér. Damjanich utcai Kiállító Csarnokában rendezett Sándor Estók művészi hímzés-tapisszéria kiállításának megnyitójánál mindkettőnk fotóját, tőlünk telefonon elkért szöveggel együtt a „Utánzó hiú" a valódi másolatot.

Jelzem mindezt, hogy lehetőséged legyen több kínálat közül választani, ezért csak részletesebben írtam néhány dokumentációdat kívánni Önöknek.

Ezt a Magyarországot mint is tudod mellékelni – kér az egyik egy korlátozott számban. A 1948-ban alakított „Művészeti Műhelyről" egy cikket másolatot mellékelek.

Jelenlegi munkájához munkatársával együtt sok-sok sikert, nagyon jó egészséget kívánva.

Teljes tisztelettel:

Estók Sándorné
sz. Imber Eleonóra
ny. tanár

D, 1993. július 14.

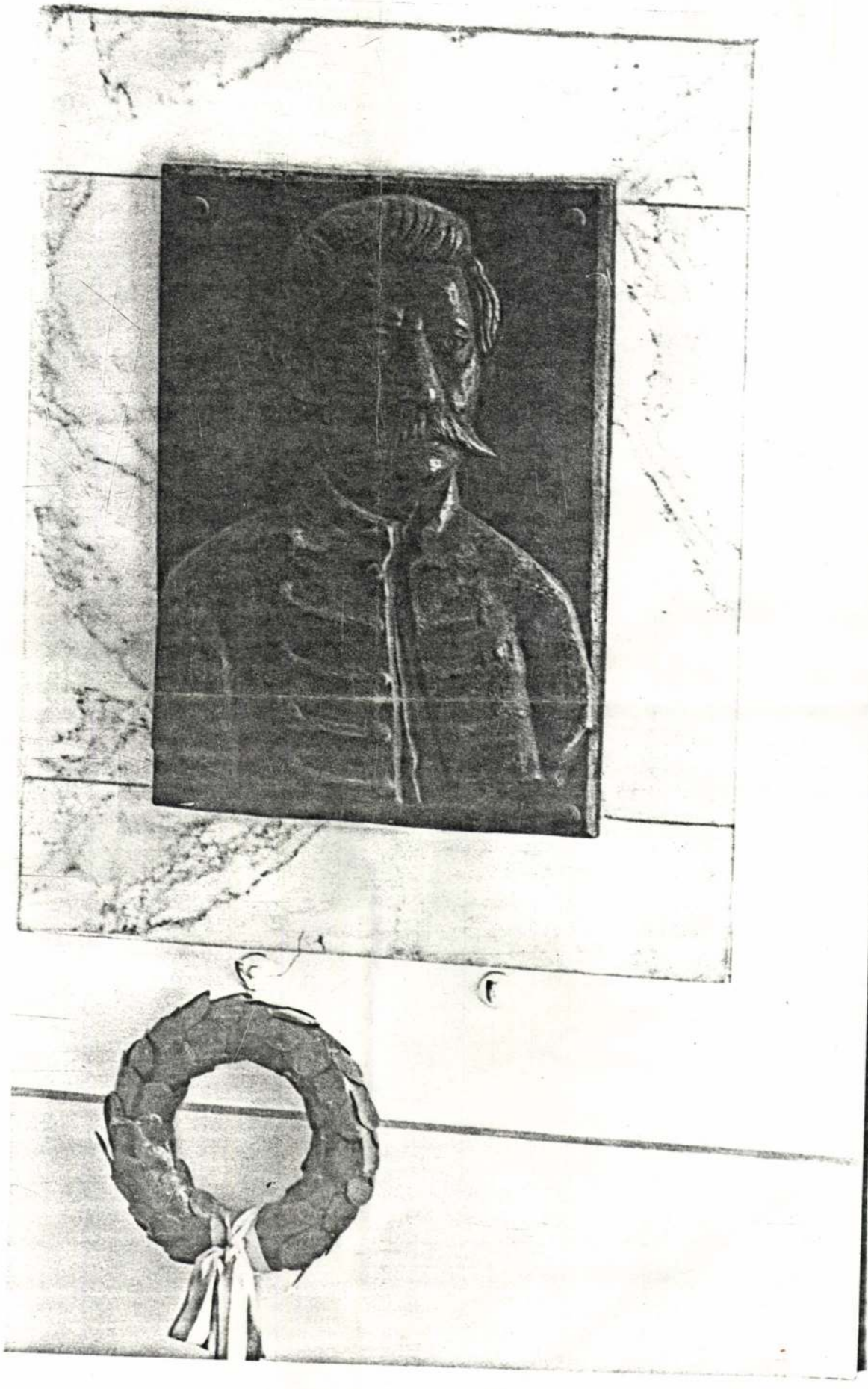

Arany János (bronz domború)

Debrecen Kossuth Lajos Gyakorló Gimnázium részére a jubileumi

alkalmából 1968-ban kék. Estók Sándor művész-tanár fényképe

(sz. 1919 Nyíregyházán megh. 1976 Debrecen)

Mérete kb. 30 cm × 120 cm.

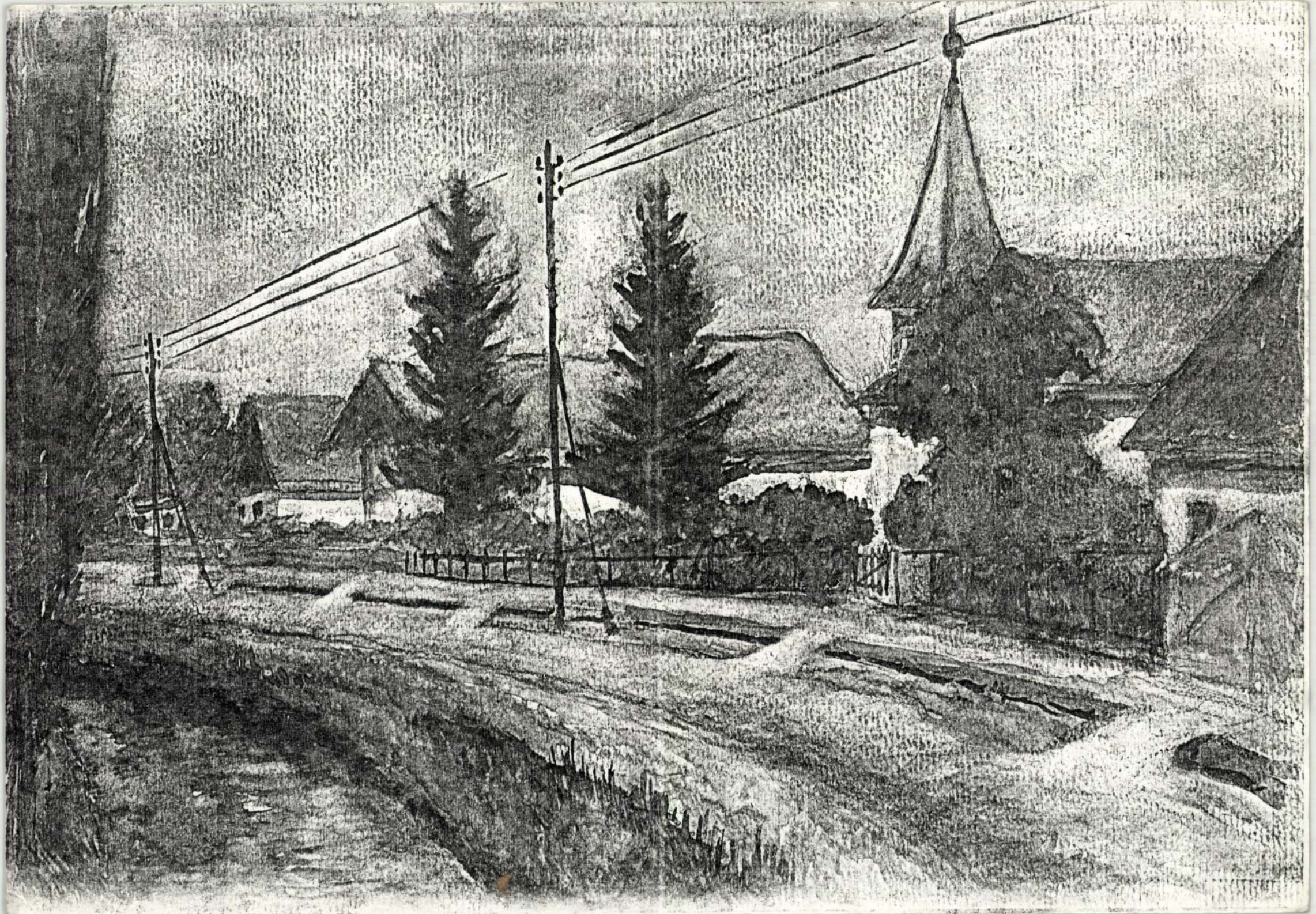

Műemlék ref. templom (DARNÓ körsétában Sz-Szatmár Bereg m.) Vízfestmény (m. kb. 25 cm × 20 cm)
Néhai Estók Sándor művész-készítő ajtó tusrajz (n. Nyíregyháza 1919 megh. 1976 Debrecen)
1956-ban készítette akkor.

A templom helyén már az 1700-as évek elején fa templom állt, melyet valószínűleg a pécskislórántházi Pécsy (Isoók) és rokonsági és évári Pongrátz családok építettek.
1834-ben téglából építették a templomot kisdobroni Isoók Gáspár diósján családja
dinek felesége volt Kölcsey Krisztina a költő rokona és rokonsági évári Pongrátz László
Miniszter gyalogezred, akor 1848-ban honvéd ezredes (ki édesapám néhai Ember Ernő P.M.
ont. vezető h. anyai nagyapja volt - Kölcsey Emőke volt az édesanyja a költő rokona (K. Krisz-
tina testvére. A templom építésében részvettek édesapám nagyapjának a testvérei, akik kö-
zül Pongrátz József felesége tk. Isoók Emőkét - akinek valószínűleg volt szatmári Isoók
Emőke Móricz Zsigmond anyai ágon édesanyja. Esküvőjét a templomban tartották Nyilas József
Mátis (Sz-Sz B megye) körsétában dolgozó ref. lelkésznél.

Gyermekváros Debrecenben

Debrecen [illegible] egy esztendővel ezelőtt elhatározta, hogy a repülőtér [illegible] épületeinek egy részét [illegible] és ott a háború [illegible] apátlan-anyátlan gyermekek részére gyermekvárost létesít. Az első épületet még az elmúlt tavasszal ünnepélyes keretek [illegible] adták rendeltetésének. Ma már 97 gyermeket helyeztek el [illegible]an. Most pedig már a [illegible] épület is elkészült [illegible] avatták fel. Az intézet [illegible] száma jelenleg 97. Szeretettel [illegible]keket a hatóságok és [illegible] szervezetek a züllés és az [illegible] útjáról mentették meg. Az [illegible] épülettel most már 150 [illegible] szám lesz [illegible]ről, hogy [illegible] gyermekvá[illegible]

A környék gyermekei is itt növekednek

Egyébként általános iskola is van a gyermekvárosban, sőt a Debrecen-rokkanttelepi gyermekek is idejárnak iskolába. Az intézet igazgatója, Király elvtárs, mosolyogva mesélte, hogy amikor a környékbeli gyermekek beiratkoztak a gyermekváros iskolájába, a pedagógusok arra gondoltak, hogy az intézet növendékeire jó hatással lesz majd ezeknek a társasága. Tapasztalataikban azonban az derült ki, hogy az intézeti gyermekek nevelik a kintieket. A munkásszülők pedig legszívesebben a gyermekváros iskolájába iratják gyermekeiket.

Kis csavargókból, a háború gyermekáldozataiból, árvákból nevelnek itt új embereket a pedagógusok. Eleinte bizalmatlanok voltak a gyermekek, de most már megbarátkoztak a tisztasággal, a renddel. Jól esnek nekik a gondoskodás, a fűtött szoba. Többen közülük már a jövőjükkel is foglalkoznak. Bernát József tanító elmondja, hogy igen sok jóeszű és jól tanuló gyermek van az intézet lakói között. Ezek természetesen folytatják majd tanulmányaikat.

— Még dolgozhatom, míg leszek — mondja az egyik — csak annyit tudjak, hogy szerelnék tovább tanulni.

A másik barátságosan siet elénk és örömmel közli, hogy a nyár óta hat új fiúcskát hoztak. A harmadik, egy bogárfekete szemű 13 éves lányka lakatos akar lenni.

— Az édesapám is az volt, — mondja büszkén.

Ezután a hálótermeket nézzük végig. Egy-egy szobában 12 ágy van. Hófehér ágynemű várja esténként az intézet növendékeit.

Tanítók és tanítványok

A gyermekváros rendjére választott bíróság ügyel. A bíróság [illegible] bíróból, jegyzőből és két esküdtből. Ha a gyermekváros valamelyik kicsiny lakójának valami panasza van, jelentkezik a jegyzőnél, aki összehívja a bíróságot. A bíróság a város egész közönsége előtt hozza meg az ítéletet. Igaz, hogy alig akad valami dolga a bíróságnak. De hogyan is akadna, amikor az egyik nyolcadik osztályú általános iskolai tanító így vélekedik a tanítás és a gyermekek viszonyáról:

— Csak éppen többet tudnak és tapasztaltabbak nálunk. — mondja. — Egyébként olyanok, mint [illegible] Mert [illegible] Az [illegible]

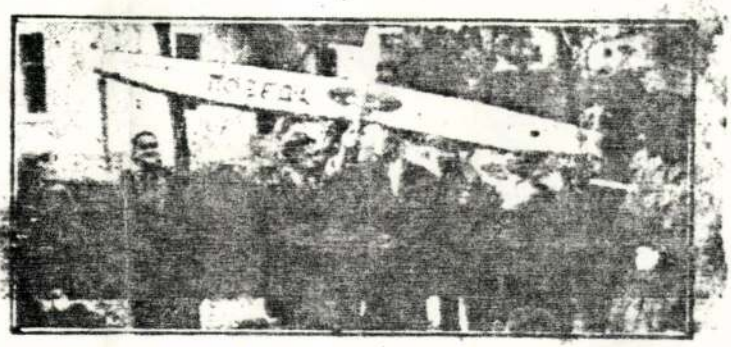

Csillogó gyermekszemek lesik a repülőmodell indulását

Ebben a tiszta és rendben tartott műhelyben 30 gyermek dolgozik. A lombfűrésszel kifaragott Donald-kacsától a vízreboccsátható [illegible] mindent készítenek. Bándítás házáérésével dolgoztak azok is, akik a négy kis gyalupadon [illegible] ugyanolyan vesznek a munkán[illegible]

nító avatja a gyermekváros [illegible] ismeretekre.

A gyermekváros hároméves terve

De hároméves terve is van a gyermekvárosnak. Rádióelőhívókat, szabó- és cipészműhely felállítása szerepel ebben a tervben. A »Komszomol« úttörőcsapat levelezőpajtásokat keres az »igazi komszomolisták« közül. Egy szovjet iskola növendékei már írtak is debreceni pajtásaiknak. Részletesen beszámolnak életükről és melegen érdeklődnek a magyar iskolások és úttörők életéről.

Bernát József tanító elmeséli még, hogy tehetséges szavalók, zeneszók működnek a kultúrgárdában, amely a gyárnyek párttnapján is gyakran szerepel.

Saját studiója van a debreceni gyermekvárosnak. Rövidesen minden szobába beszerelik a hangszórót és akkor majd pihenés közben is hallgathatják a rádiót.

Milyen lelkesítő légyolságban van ez a debreceni gyermekváros az egykori Javító-intézetből, vagy a dickensi árvaházakról. Amikor belép az ember, [illegible] nyugalom szállja meg. Mintegy [illegible] járt, az akarva-akaratlanul [illegible] kívánkozik [illegible] gyermekvárosba, ahol a [illegible] tanítók, tanárok [illegible] szeretnek.

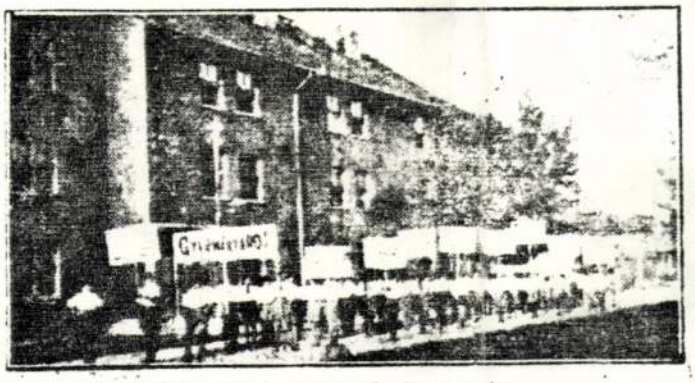

Felcsendül a gyermekváros himnusza

Ezt a Művészeti Műhelyt verette elhalt Estók Sándor, melyet 1949 januárban 7 Francia művész megalapított, az iparművészeti műhelyt nem nevezik meg. Sokáig használhat mint levelezőlapot a oldalon.
Omlós ecsettel először 1949 júniusában néhai Estók Sándor csinált Gyermek - művészeti kiállítást a Gyermekházasban (rajzok, festmények, grafikák, freskók, plakátok stb)

ESTÓK Sándor

ESRIEL, Richard építész

Szilágyi 2005. 140-141.

műemlék megnevezés alatt a közös
követően külön címszavanként köve
leírása. Ilyen esetben az emlékek
követtük, tekintet nélkül arra, h
vagy
sem. (Védett együttes mellett min
Ha több helyrajzi szám is tartozi
fejlécben valamennyi számot feltü
esetben több elemből álló műemlék
részben minden külön említett ele
vonatkozó helyrajzi számot.
4. Stílus
A műemléket jelenleg meghatározó,
került meghatározásra. Egyéb, érz
részben utalunk.
5. Datálás
A műemléket jelenleg leginkább je
építési periódusokra, illetve kés
részben utalunk, fennmaradt részl
azokra vonatkoztatva.

A leírás

A műemlékek leírása tartalmilag ö
folyamatos szövegként jelenik meg

H.D.V

Erdélyi Sándor

Nótáim

Tóth Árpád plakettjét készíti

el.

Dr. Szűcs Ernő: A felszabadulás utáni . . .

Hajdú-Bihar Napló, 1969. szept. 28.

Ez Lók Sándor

Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 148. l.

Estók Sándor

Debrecen

Bercsényi u. 64

MKSz 1947

Estók Sándor

Tóth Árpád

/repr./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bógel József/
1961. Debrecen Képjegyzék 158.

Estók Sándor
1919 –

Tóth Árpád plakett a debreceni Fazekas Gimnázium számára.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debrecen 103. l. ~~Képjegyzék~~

MDK

E

Estók Sándor szobrászművész

Női fej c. alkotásával és az álmosdi tanácsház számára készült Bocskay-relief jének gipszével szerepelt az 1954-ben rendezett megyei kiállításon.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.

Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 49. l.

Estók Sándor.

Debrecenben a Déri Múzeumban rendezett Megyei Képzőművészek Kiállításán két miskolcival szerepelt.

Hajdu-Bihar megyei Képlap, Debrecen, 1952. Nov. 16.

Erdélyi Sándor (1919-)

Török hősök pantheonja a debreceni Református Gimnázium udvarán (1958) (emlékmű)

A kézirat vétele Tóth Debrecenben, 1961

10 oldal

Estók Sándor

Ferkápzomfoiskávk

1939-41. 141 l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest
1969 SEP 8

Így készülünk a III. Nemzetközi Történelemtanítási Szimpoziumra

A szocialista országok III. Nemzetközi Történelemtanítási Szimpoziumát Berlin és Prága után most Magyarországon rendezik meg. Az Országos Pedagógiai Intézet, a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Tudományos Akadémia szervezésében sorra kerülő nemzetközi tanácskozás október 6—8-án *Budapesten*, 9—10-én pedig *Debrecenben* ül össze.

Budapesten „A hazafiságra és az internacionalizmusra nevelés módszerei a történelemtanításban", Debrecenben pedig „A szemléletesség elvének megvalósulása és a szemléltetés módszerei a történelemtanításban" címmel folyik majd a vita, s ehhez kapcsolódik a *Csokonai Gimnázium történelmi, művészettörténeti iskolamúzeumának megtekintése is.*

Múzeumunkban *már tizenöt éve* folyik a tervszerű munka — képzőművészek, pedagógusok, mérnökök, szakmunkások, szülők, tanulók bevonásával. Tevékenységüket a Városi Tanács és a Pedagógusok Szakszervezete rendszeresen támogatja.

A nemzetközi szimpóziumra készülve az elmúlt tanévben *számottevően kiegészítettük fejlődéstörténeti sorozatainkat.* Legtöbbjük a tankönyvek illusztrációit mutatja be a tanulóknak — három dimenzióban. (Például makettek nevezetes épületekről, szobrok kicsinyített másolatai, domborművek, termelő- és használati eszközök, iparművészeti tárgyak másolatai, stb.)

Építészettörténeti makettjeink száma már közel jár a negyvenhez.

Az elmúlt tanévben a középiskolai I. osztályos történelemtanításhoz *Estók Sándor* tanár-szobrászművész két diorámát készített el, ezek az ősember életéből vett jeleneteket ábrázolnak: bölényvadászatot, illetve kezdetleges földművelést.

Rendkívül nagy munkát végzett *Kövesdy László* építészmérnök, nyugalmazott technikumi igazgató: 180×140 cm méretben elkészítette a gizehi piramisváros, 135×140 cm nagyságban a mykenei oroszlános kapu, továbbá a franciaországi Pont du Gard-i római vízvezeték (380×82 cm) és a II. osztály anyagához a firenzei Strozzi palota homlokzatának makettjét (75×60 cm). Modelljeinek anyaga többnyire hungarocell polisztirol.

Kisplasztikai állományunkat jelentősen gyarapítottuk a Rómából és Athénből beszerzett szobrocskákkal, melyeket az ókor tanításához használunk fel. Emellett *Berky Nándor* tanár-szobrászművész Nagy Sándor és Julius Caesar mellszobráról, Estók Sándor pedig az egyiptomi írnok kis szobráról készített másolatot.

Dr. Csüllög Mária gimnáziumi tanárnő a mozaik-készítés terén fejt ki értékes munkásságot. Az ókori római és a VI. századi ravennai mozaikok után elkészítette — szintén balsafa felületére vésve — annak a nagyméretű hellenisztikus mozaiknak a másolatát (120×100 cm), amely Nagy Sándort ábrázolja az issosi csatában. Ez a munka mintegy 500 munkaórát vett igénybe. Legrégibb munkatársunk, *dr. Kassai Ernőné* gimnáziumi tanárnő babyloni és görög vázák másolataival gazdagította a gyűjteményt.

Porcsalmy János
szakfelügyelő

A firenzei Strozzi-palota és a Lelencház homlokzati makettje az iskolamúzeumban

szakipari munkát végeznek az épületben — különböző javításokat —, s meg kell oldani még az esővíz elvezetését is. A régi épületben nem kezdhetjük el a tanítást, mert az egyiket az építőipar használja, a másik pedig átalakítás előtt áll.

— Természetesen arra törekszünk, hogy az építkezés, a költözködés és a többi gond minél kevésbé zavarja meg munkánk folyamatosságát. Szabó Tiborné igazgatónak a tantestülettel együtt nagy tervei vannak: harmadik osztály-

A soroksár

koros osztályokat létesíteti illetőleg — hogy a túlkor got megelőzzük — két n dik osztályunkból három diket alakítunk, s ezek egybe azokat a tanulókat telepítjük, akik feltehetően nem tudnák elvégezni az iskolát a „normál" osztályban. Természetesen az ilyen osztályból is át lehet jutni a másikba.

ben is igazi tanévkezdő lendülettel dolgoznak — s az új környezet, a jobb lehetőségek minden bizonnyal még újabb lendületet adnak nekik.

Morvay István

Két kérdés:

A kevés is sok?—Ki legyen a gazda?

Ha magnószalagokat vennénk fel értekezleteinkről, vagy a tanári szobák beszélgetéseit rögzítenénk, feltűnne, hogy az utóbbi évek eszmecseréiben, vitáiban a gazdálkodási kérdések milyen fontos helyet kaptak. Az álláspontok azonban korántsem ellentmondásmentesek.

A szaktanárok panaszai végtelenek. Különösen a szertárosok keserűek, akik szertáraik jobb felszereltségét szorgalmazzák, de az igazgatótól azt a választ kapják, hogy nincs pénz. Kicsi a könyvtár állománya, nincsen elég térkép, nem tudjuk előfizetni az oktatófilmeket, kevés folyóiratra telik, néhol még a szakkörök számát is csökkentik.

Nincs fedezet — halljuk mindenfelől, s gyakran mindezért a pénzügyi szerveket okoljuk, tőlük várjuk a jobb lehetőségeket.

A valóság azonban *néha meglepő dolgokat* produkál. A gazdasági funkcionáriusok számokkal igazolják, hogy még meglevő pénzünket sem költöttük el. Milliók maradnak meg egyes megyékben. Hogyan?

Magyarázatokban nincs hiány. Az egyik községben nem volt kapacitás, a másik járásban nem teljesítettek egy nagyméretű rendelést.

A magyarázatok azonban nem oldják fel az ellentmondást: a kevés helyenként — sok.

Érdemes lenne a régi „normákat" jól szemügyre venni, s napirendre tűzni az „újrafelosztást" a községek, a városok és járások költségkeretei között...

Szakszervezetünk több alkalommal vizsgálta a megyék, járások és városok [illegible]-alap-gazdálkodásának tapasztalatait. Az iskolákban ilyesfajta vizsgálat nem végezhető, hiszen az iskolák csak felhasználják a béralapot, de nem „gazdálkodnak" vele.

Az iskola a béralap-gazdálkodásban *alig érdekelt.* Megtakarítását jutalmazásra felhasználhatja, de a valóságban ez ritkaság, s a felettes hatóságok jóváhagyásától függ. Igaz, néha hallatszik buzdítás, hogy a „megtakarításból" szakkört lehetne szervezni, adminisztrátort szerződtetni, de nem világosak a feltételek.

Pedig a bérkeret-gazdálkodás előnyei csak akkor mutatkoznának meg igazán, ha az iskolák igazi „gazdák" módjára gazdálkodnának.

Persze, akkor az igazg[illegible]k és helyetteseik, sőt a szaktanárok is kénytelenek lennének számolni, felmérni, előre tervezni, márpedig az ő elsődleges feladatuk az oktató-nevelő munka. Az ilyen jellegű feladatokat csak akkor oldhatnánk meg sikerrel, ha a kérdések tisztázásához megfelelő segítséget k[illegible]nánk minden olyan intézménytől, amelynek ez a kötelessége.

Medvegy Antal

Esty Magdolna.

1916.

Ki tud róla?

miniszteri

A Műemlékek Országos Bizottság

Esty Magda

1911/12 – 1915/16

Ferképzőmfoiskolák

79. P.

munka, Bpest, Szépm. Múz.). Noli me tangere (Milánó, Brera). Neki tulajdoníthatók még: Madonna a gyermekkel, Ker. Jánossal és Szt. Jeromossal (félalakok tájképben, Velence, Akadémia). Mária Szt. Péter és Helenával (félalakok fekete alapon), Szt. Anna ölében Mária a gyermekkel, tájképben (mindkettő Drezda), Madonna a gyermekkel és 4 szenttel (félalakok, fekete alapon, Berlin), Harcos a gyermek Krisztust imádva (London), Madonna Szt. Ferenccel, egy szent nővel és donátorral (Bpest, Szépm. Múz.). Kitűnőek arcképei: Fugger Raimund (Berlin), Velencei szenátor (Bécs, Kunsthist. Mus.), Fiatal ember (London).

Fónagy.

CATHÉDRALE, *à la*, a könyvkötőművészetnek rövidéletű, a XIX. sz. 30-as éveiben felmerült romantikus stíluskísérlete, mely Hugo Viktor „Notre-Dame de Paris"-jának hatása alatt bőrkötésű könyvfedelek kéziaranyozású díszítését a csúcsíves építészet formaelemeiből illesztette össze.

CATTANEO, *Danese* (1509—1573), olasz szobrász és költő. Rómában Jacopo Sansovino tanítványa. Velencében először a Biblioteca homlokzata számára farag figurális díszeket és elkészíti a Loggetta finom domborművét (Venus születése), majd számos szobrot alkot Velence különböző templomai, kandallókat a Doge-palota és egy Apolló-kutat a Zecca számára. Jelentékenyebbek képmásai, így Pietro Bembo bíboros és Alas. Contarini portréi, ezeknek síremlékén a páduai Santóban. Veronában Girolamo Fracastoro szobrát alkotta, római tógában ábrázolva a híres orvost és költőt. C. költői műveinek kéziratát két kötetben a római Chigi-könyvtár őrzi.

CAUCIG, *Franz*, osztrák festő, * Görz 1762, † Bécs 1828. Bécsben és Olaszországban tanult, 1820. a bécsi akadémia igazgatója lett. A bécsi

Tovább 2

Esty Magda

~~Bicskei Margit~~

~~Bobbay Jenő~~

~~Brachfeld Mária~~

~~Dienes Terézia~~

Esty Magda

Friedery Ilona

Hatos Rozália

Ruzsay Margit

Preiser Stefánia

Platthy Jenő

Rosenwald Artur

Szűcs Emma

Weyde Gizella

180 K. állami ösztöndíjat kapnak

Képzőm. főisk. évk.

1915-16. 8. l.

M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM

300 -
---------szám.
16 - 1930.

A m. kir.
átirata szerint ismételten
kelő idegen követségek jog
tóságoknál való diplomácia

Minthogy
szempontjából határozottan
vetségek diplomáciai inter
seltessék magukat, felkéré

Estyán kovács MDK

nevet a csikszentmihályi karzatdeszkákon olvasható rovásírásos feliraton olvassuk, amely feltehetően az egykor festett deszkák mestereit nevezi meg.

264.o.

Entz Géza: Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.

KelemenEml. 249-264.o.

Északolasz festő 18.sz.

„Tájkép alakokkal"

o.v. 59x87 cm

kikiáltási ár: 20000 ft.

BÁV 46.Képaukció katalógus,Dp.1978.szeptember

Estabolay festő 18. vásárd.

„Utcarészlet" o.v. 39x52 cm
/Restaurált/ Védett.

Védett ár: 30000 Ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Észtalolay festő 17. század

„Krisztus megnyitja a vakot"

o.v. 125 x 190 cm (sérült) Védett.

kikiáltási ár: 80000 ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

Észak olasz festő 1700 körül.

„Vir dolorum" o.v. 140x109 (Restaurált)

Védett. Kikiáltási ár: 25000 Ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

Észaboles festő 18. századból

„Játszó gyerekek a domboldalon"

o. v. 58,5 x 100 (Restaurált)

kikiáltási ár: 18000 Ft.

BÁV 53.Képaukció Bp.1980.december

Esztergom festő 17.4.

„Bacchanalnő" o.v. 47,5 x 36 cm
(Restaurált) Kikiáltási ár: 12000 Ft.

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

Ispahoday festő, 1700 körül:

„Csatajelenet" o.v. 83 x 115 cm (Restaurált)
Védett. Kikiáltási ár: 35000 Ft.

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

M.N.K.

Esze János, lakatosm.

Pesten dolgozott. Szül. Demets, /Demecser/, Szabolcs m. Róm.k. házas. Pesten polgárjogot nyert 1845, XI.7. 246.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Budapest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

Eszedullah

Perzsa ágyúöntő

család XVI. sz.

Buda–Esztergom

Németh Lajos:

Működött pusztt

1543-ban Esztergom

ágyúval török fegyőr.

Esztergom 1898. 54. l.

MNM Ker. 1535. sz.

Ezredullach

„Agyúnto"

László

Török-magyar szótár

Kézirat. 1867?

I–II kötet.

MOB-ról másolás
után.

Műhely 2003

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének tárlata

A reprezentatív állami intézmények komoly — olykor túlságosan is komolykodó —, nagy tárlataival szemben a műhelybemutatók olykor a lazább fogalmazás- és tálalásmódot, a személyesebb jelleget is megengedik. Ezt az igazságot juttatják a látogató eszébe azok a sorok, amelyek *Takács Márton* nagyméretű rézkarca alatt voltak olvashatók a Galéria IX. legutóbbi, *Műhely 2003* című tárlatán: „Nagy örömmel láttam szobámba lépve, hogy irataimat ujjnyi por fedi, annak jeléül, hogy profán kéz nem bolygatta meg őket." Ami azonban az első pillanatban talán szubjektív helyzetjelentésnek tűnik a Ráday utcában kö-

Vásárhelyi Antal: Belső architektúra
vegyes technika, 100×70 cm

zös műhelyben dolgozó grafikusok „munkakedvével" kapcsolatban, arról a következőben kiderül, hogy valójában citátum, a 18. századi gáláns lovagtól, Giacomo Casanovától. Arra mindenesetre alkalmas, hogy mintegy a „hír cáfolataként" jelezze, szorgos munka folyt az elmúlt évben is a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete műtermében.

Még akkor is, ha a műhely — mintha csak erre akarna célozni a kiállítás másik kiváló lapja, a rejtőzkedéstechnikai szakembernek sem utolsó *Almásy Aladár Görgey Artúr tudatos félrevezetése* című metszete — munkájából az utca embere, az egyszerű kiállításlátogató egyre kevesebbet érzékelhet. A galéria melletti termekből ugyanis két házzal távolabb költözött az elmúlt évben, ami nemcsak az állandó tagok létszámának növelésére, de egyre több vendégalkotó fogadására is lehetőséget teremtett — ahogyan azt a tárlaton szereplő művek is bizonyították.

A létrehozása óta eltelt öt évben a kortárs grafikusok műhelye valóban méltó örököse lett a több mint nyolcvan évvel ezelőtt megalakult Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének, a kiváló alapítóknak, *Aba-Novák Vilmosnak, Komjáti Gyulának, Olgyai Viktornak, Tarjáni Simkovits Jenőnek, Varga Nándor Lajosnak, Zádor Istvánnak* és társaiknak. Köszönhető ez részben a Ráday utcai műhely kínálta kiváló technikai lehetőségeknek is. A *Műhely 2003* című kiállításon elsősorban litográfiák szerepeltek, de gazdag változatokban voltak jelen a mélynyomásos technikával készült munkák is — rézkarcok, hidegtűk, alunyomatok, akvatinták —, szerepeltek különböző technikákat, például a mély- és dombornyomást ötvöző lapok, s a korábbinál kisebb számban, de szitanyomatok is.

Ahogyan *Somorjai Kiss Tibor* négy fürt szőlője, öt körtéje termékeny tőkére, fára utalt, a válogatás érzékeltette a grafikai műhelyben

Formanek Barbara: HSZ 23316, Balatonfűzfő
litográfia, 40×47 cm

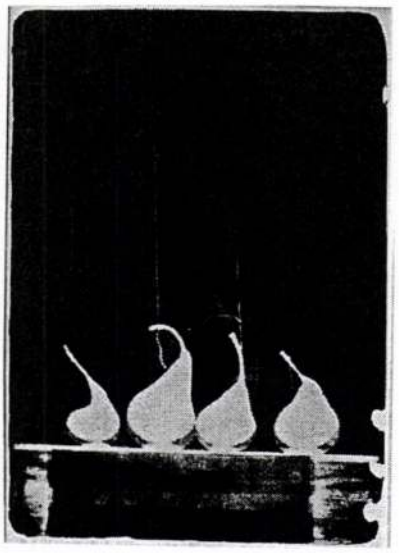

Somorjai Kiss Tibor: Öt körte, 2003
litográfia, 44×31.5 cm

megjelenő művészi világok sokféleségét. *Terjéki Eszter* organikus alapformáival szemben *Kovács Tamás László* finom geometrikus kompozíciója kapott helyet, *Orosz István, Vásárhelyi Antal* nyomatain összetett struktúrákká álltak össze a logika és irracionalitás építőkövei. Ahogyan *Nádas Alexandra* titokzatos hajósainak helyzetét, Egyensúlyok és kötődések jellemezték az összeállítást, a különböző érzelmi minőségek, jelrendszerek egymásmellettisége. *Kéri Bálint Bence* finom részleteit *Szőcs Géza* eruptív ereje ellenpontozta, *Kádár Katalin Égbelépő*inek líraiságát *Albert Ádám* kvázi szemléltető ábrájának józansága. *Keresztes Dóra, Vén Emil, Varga Zsófi* lapjain a középkor jelent meg, *Eszik Alajos* nagyméretű nyomatán az egyre mindennapibban nyers valóság robbant be a művészet zárt kertjébe. A műhely finn vendége, *Antero Olin* kisméretű munkájának egyik felén építészeti részletek jelentek meg, amelyek mellett dombornyomásos formák kaptak helyet — mintha csak sejtetni, de nem kimondani akarták volna, hogy a kortárs (magyar) grafika építménye a következő hónapokban tovább bővül, erősödik. Hogy hogyan? Ez az a kérdés, amelyre majd a Műhely 2004 adhat feleletet.

ANDOR ANNA

(Galéria IX., 2003. IX—X.)

index
a művészet helyszínei / places of art
Kortárs művészeti információs kiadvány.
Helyszínek, művészek, kiállítások, időpontok.
Ingyenesen a kiállítóhelyeken.
Information folder on contemporary art.
Places, artists, exhibitions, dates.
For free. To be taken at the exhibition places.
2003. november-december
No.24
megjelent / new issue

2003/12

Ensil Alejos

Esztóczy Manó.

A vasúti kiállításra beküldött műveket kiállítóbizottságának munkájában részt vett.

Magyarád, 1927. márc. 10.

Hochgeehrte Frau!

Ich bedaure, Ihnen keine Auskunft
über Ihre Angelegenheit geben zu
können, da mir nichts bekannt ist.

Hochachtungsvoll

Étédi ref. templom

Klenodiumok leírása,
rajzai, Kőajtókeret,
vége zár és kulcs.
Ezüst ereklyetartó 1702.
Ezüst tányér 1680
Gardanon díszített ara-
nyozott ezüst kehely
Debreczeni László 1931

12-15 l.

Déli ajtó faragott
feliratos kerete
1678-as évszámmal.

A Műemlékek Országos Bizottsága

Tekintetes Titkári Hivatalának

Budapest IX.

Höppes Emma-u. 10.

Erdődi templom

kapuja

régi barok

rep.

Arch. Magy. Nép. III. II

74. l.

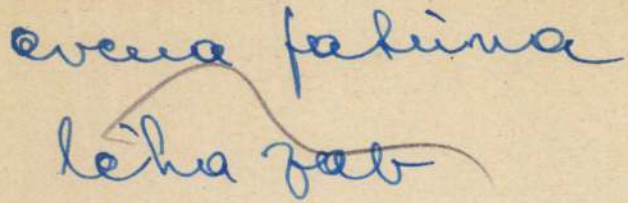

magyar

Ecsi Imre

könyvkötő

Rozsnyó, XVII. sz.

vő

Trőckönyök

76. l.

Ilkei

~~Ethey Gyula dr.~~

címlap

Ethey Gyula dr.

ifj. Csemegi József:

A Stibor-család építkezései. - Adatok a felvidéki gótikus építészet történetéhez.

Értekezések, Beszédek a műveltségi gondnokságok köréből

1943 I. füzet.

HERCZLER GYÖRGY KÁLMÁN
hirlapkiszományos
könyv, papir és tanszerkereskedő
SÁRSZENTMIKLÓS

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

M. D. K.

ETHEY János könyvkötő

Rozsnyói könyvkötő

A sárospataki műhely tapasztalatban áll

vele (1842)

B. Korolenay Éva: Könyvkötészet Sárospatakon 165. l.

Levéltár. 1953. 1-2. sz.

Ethey János
Kisrabó Debrecen
1854
Egyetemi
136. l.

Ethey József

püspök Debrecen

1869-1871

Könyvtár

136. l.

ESZTERGOMI KATALIN, festo

Esztregomi Katalin: "Virág" .c.müve. Fekete repr.
109.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 11.sz. Bp..

Esztergomi Katalin

AN

K

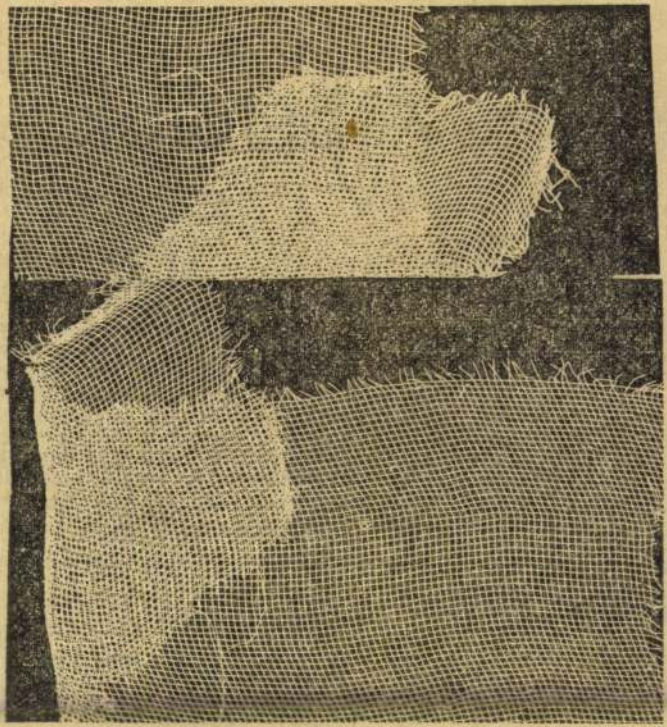

Esztergomi Katalin: Fotogram

Élet és Irodalom, Bp. 1978. szept. 9.
XXII. évf. 36. sz. 16. lap.

lekerült en- megis- ~~ismeretségot, s időnként~~
vácába, rög- ~~elemésztenem magam.~~ ~~beszámolt felettesének, hogy ered-~~
át az új kö- ~~— Fiatalok, még — ezt egy le-~~ ~~ményesen vizsgázott. Egyszer azon-~~
tudata má- gányforma, mondja — lehet még ~~ban, midőn vizsgázni ment Pár-~~

MÁNDY IVÁN:

A bútorok

EGY SZEKRÉNY

— Ott találtam rá a szekrényben. Ott lógott felakasztva, mint egy felöltő. Tréfának szánta, még egy utolsó, sötét tréfának. Másnap el kellett volna hagynia a szállodát. Elhagyni? Kidobták! Kihajították! Már régen nem tudta fizetni a szobáját, és semmi remény, hogy... Á, akkor őt már minden laptól elküldték. Mindenhonnan kikopott. A modorában lehetett valami. A lényében. Ha mondtál neki valamit, csak nézett és bólogatott. Te pedig egyszerre csak viszkettél a dühtől. Dührohamot kaptál.

Mindenkit lenézett. Lekezelt.

Összeugrott egy államtitkárral. Külügyi államtitkárral. Azt még valahogy elnézték volna. Mondom, inkább a lénye miatt... a lényében volt valami.

Azt hiszem, semmi más nem lehetett abban a szállodai szekrényben. Se egy kabát, se ingek. Ő lógott benne egyedül.

A reggeli takarítónő fedezte fel. Gyanus lehetett neki valami. Talán a félig kinyilt szekrényajtó. Ő meg o akasztva.

Milyen nő? Eláju már an Olyan ed rények. Legalábbi pályaudv

Azért l abban a félretapos nyűtt kab ott lógott szerkesztő

K

Züllött, klinika k csaklott, va.

GYÁRFÁS MIKLÓS:

SZOMORESZKE

Leltár

Friedrich Baubinger ékszerkereskedő is egyike volt ama szerencsés bécsieknek, akik Kara Musztafa seregének ostromát túlélték és részt vehettek a város

Aggleg

A nő már a harmadik g a teájához a külvárosi cukrá nem volt éhes.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG

Esztergomi Katalin

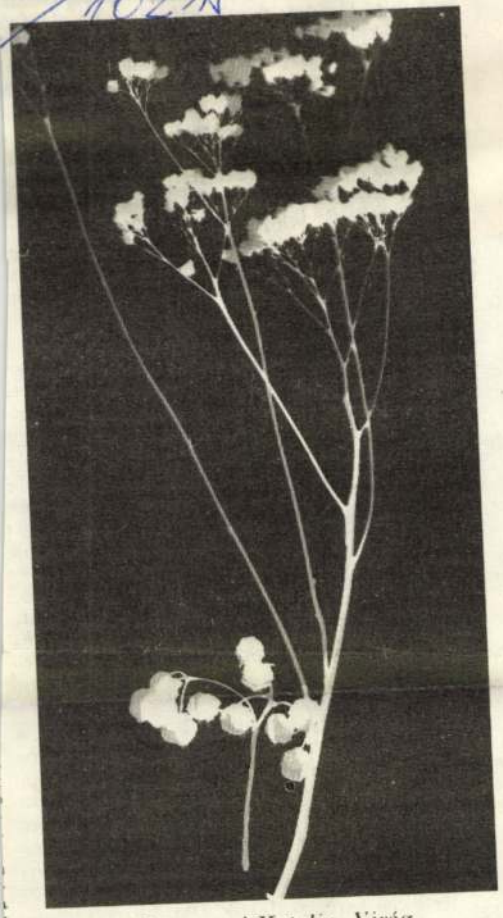

Esztergomi Katalin. Virág

zőgazdaság
bé termékeny évek kiegy
Az utóbbi időben a helyzet megváltozott. A legbonyolultabb ipari termékek létrehozása az elméleti kutatásoktól a fogyasztói alkalmazásig általában tíz évig tart. Még hosszabb idő szükséges a nagyobb gazdasági programok megvalósításához, így például a nem feketeföldű övezetek mezőgazdaságának rekonstrukciójához, Nyugat-Szibéria fűtőanyag-kincseinek hasznosításához, a magashegyi vízi erőművek felszereléséhez Közép-Ázsiában, az északi folyók átirányításához a Kaspi-tengerbe. A tudományos-technikai forradalom olyan bonyolulttá tette az ágazatközi kapcsolatokat, olyan élesen vetette fel a környezet problémáit, hogy egyik-másik döntés fő következményeit is csupán évtizedek múltán lehet felmérni.

Ha a mai körülmények között, mikor a jövő ötéves terv döntéseinek legalább a felét a folyó intézkedések határozzák meg, nem gondolunk a jövőre, nem állítjuk össze terveinket 15—20 évre előre, hatalmas számítási hibákat vétethetünk még az ötéves tervben is; nehezen hasznosíthatjuk a szocialista gazdaság előnyeit.

Értékes tapasztalatok állanak rendelkezésünkre a hosszú távú tervek elkészítésé-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 — 2

VALÓSÁG

Esztergomi Katalin

1021

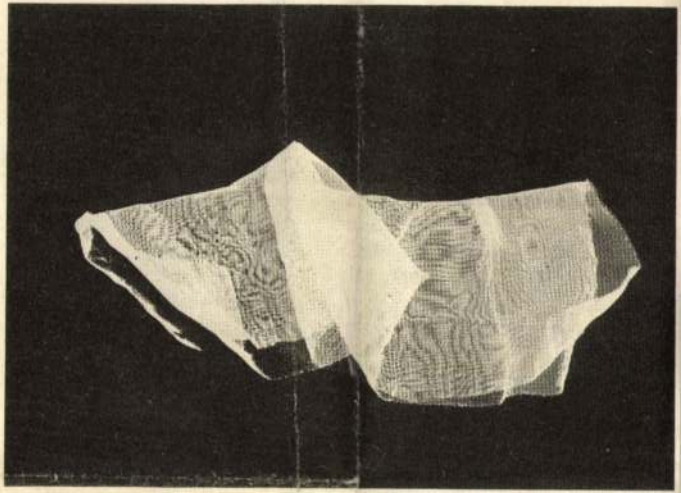

Esztergomi Katalin: Fotó

értékű kialakítása? Mi rendült meg — mikor s
reprezentáló személyben, hogy több menetben
amit eredendően reprezentált? Hogyan boml
dentitása?

Környezet és mentalitás. Család. Ősi fészek, had
tély. Kegyúr, hűbérúr, nagyúr, igazi úr. Rang,
nűvelés. Hitbizomány mint elidegeníthetetlenség. Arisztokrata jogok mint minde-
nek előtt valók. Idegennek látott kapitalizmus, a század ipari forradalma következ-
ményeinek tudomásul nem vétele. Személyesen: féktelenség, pazarlás, parazitizmus,
kaland, tanuláselhanyagolás, vizsgán bukás, intellektuális közömbösség, vadászat,
kártya — uram bocsá' —, kéjutazások. Betegségek és elkényeztetés. Gazdálkodás-
elhanyagolás, falu-idegenség. Privilégiumok. Örökös főrendiházi tagság. Ahol meg-
teheti, hogy egy közbeszólás erejéig se nyilvánítson véleményt. A megye legnagyobb
birtokosa. Aki megteheti, hogy a megye életében egyszerűen nem vesz részt. A sze-
mély: „aki mindent elérhet a századfordulón".

S még: cinikusnak tűnő észkultusz mint örökség. Aztán: vasakarat, becsvágy,
hatalomvágy.

Íme — mondhatnánk —, röviden előttünk Károlyi tudatának korlátai. Ha tet-
szik, osztálykorlátai. Ezeket kellett neki leküzdenie. Idővel le is küzdötte. De miért?
Egy arisztokrata számára, „aki mindent elérhetett a századfordulón", hogyan lett
ez a körülmény — korláttá? Hogyan jut el valaki odáig, hogy ne fogadja el a „min-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
1971 ÁPR 21
Budapest

1021

Esztergomi Katalin: Bábúk

3

ÉLET ÉS IRODALOM

Esztergomi Katalin

A Cerro de los Angeles — az Angyalok dombja — Madridtól délre a környék legkiemelkedőbb pontja. A magaslat november első napjaiban a fasiszták kezére került. A XII. Nemzetközi Dandár kapott parancsot, hogy foglalja vissza a magaslatot. A támadás kimenetele — lényegileg — attól függött: sikerül-e a végrehajtással megbízott alakulatoknak elszigetelniök a Cerro de los Angeles-t az ellenség védelmi rendszerének szomszédos csomópontjaitól. A magaslat körül három napig ropogtak a puskák, kattogtak a gépfegyverek. A XII. Nemzetközi Dandár katonái hatásos tüzérségi támadás híján nem tudtak megbírkózni a feladattal, ezért — a súlyos vérveszteség láttán — Zalka Máté kénytelen volt elrendelni a visszavonulást. Részt vett ebben az ütközetben a 36. Vegyes Dandár is, amelynek — akkoriban — én voltam a parancsnoka. (Nekünk könnyebb feladat jutott: mindössze arról volt szó, hogy hajtsunk végre — a döntő roham előtt két órával — Carabanchel környékén egy látszattámadást az ellenség félrevezetésére.) Ilyen körülmények között találkoztam Spanyolországban először Zalka Mátéval. Hadd tegyem hozzá: a XII. Nemzetközi Dandárnak már néhány nap múlva alkalma nyílt kiköszörülni a csorbát a *Ciudad universitaria* — az Egyetemi város — környékén le-

este n
szünk.
Hadser
Nem
Már
Cantál
ség —
lentett
kényte
godtar
na, hi
dolgát
Igy S
főváro
tünk
közbe
roson
mente
vaksö
végét
merhe
tam,
kor a
Feren
zső tá
Éjfé
Zalk
gon fe
sereg
hadm
Gyalog
amely
ban —

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 SEP 9

ÉLET ÉS IRODALOM

Esztergomi Katalin

1021

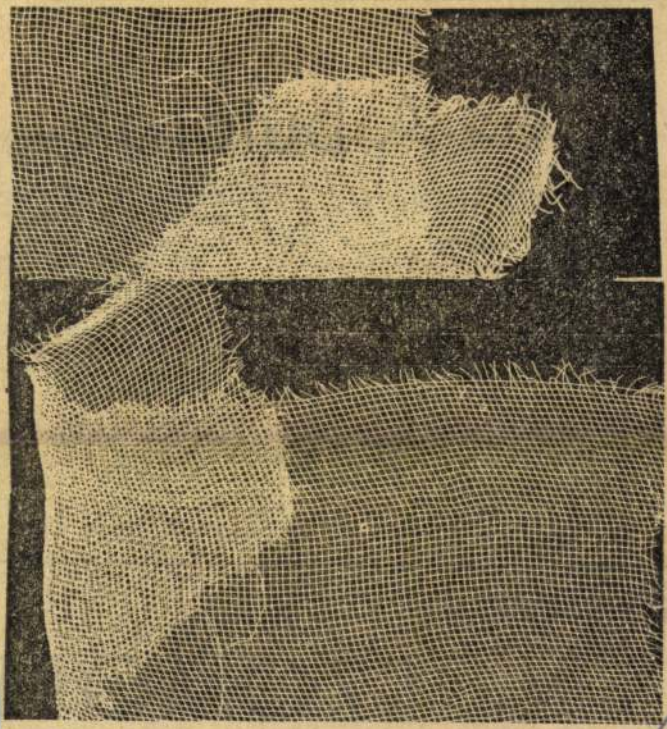

Esztergomi Katalin: Fotogram

MÁNDY

A bútorok

EGY SZEKRÉNY

— Ott találtam rá a szekrényben. Ott lógott felakasztva, mint egy felöltő. Tréfának szánta, még egy utolsó, sötét tréfának. Másnap el kellett volna hagynia a szállodát. Elhagyni? Kidobták! Kihajították! Már régen nem tudta fizetni a szobáját, és semmi remény, hogy... Á, akkor őt már minden laptól elküldték. Mindenhonnan kikopott. A modorában lehetett valami. A lényében. Ha mondtál neki valamit, csak nézett és bólogatott. Te pedig egyszerre viszkettél a dühtől. D kaptál.

Mindenkit lenézett.

Összeugrott egy álla Külügyi államtitkárra valahogy elnézték vol dom, inkább a lénye lényében volt valami.

Azt hiszem, semmi lehetett abban a szál rényben. Se egy kabá

Ő lógott benne egy

A reggeli takarítór fel. Gyanus lehetett mi. Talán a félig k

GYÁRFÁS MIKLÓS:

SZOMORI

Esztergomi Katalin

Fitó (repró)

Valóság, 1970. 12. sz. 128. l.

M.D.K.

Esztergomi Katalin

"Foto-grafika" c. müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. szept. 13.
XIII. évf. 37. sz. 5. lap

Esztergomi Katalin

"Foto-grafikák" c. művének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. január 31.
XIV. évf. 5. sz. 2. lap

Esztergomi M á t y á s, festő, l. *Grann M.*

MDK.

Esztergomi Katalin

Kiállitási hirdetés

Vasas 1966 jan.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 JAN 18
ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Esztergomi Katalin: Baba

DEMETER IMRE:

DRÁMAI

Azzal a gondolattal ültem be a Miskolci Nemzeti Színházba, hogy az előadás idejére elfelejtem a dráma *írásos* előzményeit; nem mintha irodalmi publicisztikánk többnyire csendes fórumán éppenséggel elfelejthető volna *Darvas Józsefnek* a Kortársban megjelent hevült és hevítő írása, a „Magyarország felfedezése". Mégis: a szó és gondolat a színpadon a maga önálló életét éli, vagy hiába élt elevenen megelőző műfajában, a színpadról esetleg belehull a süket csöndbe. Ezért mindegy tehát, mi volt a függöny felgördültéig. Legalábbis *a drámát nézve* mindegy. A színpadon már nem Penészlekről van szó, amely *Végh Antal* feltűnést keltett írásában szerepelt, s nem is azokról a valóságos személyekről, akikkel a „helyszíni vizsgálatot" tartották — erről írt a Kortársban Darvas. A színpadi falu „a térképen nem található". A színpadon már nem műfaj a szociográfia, legfeljebb törekvés.

Temérdek apró drámát hordozott Darvas prózai írása — s mindez a színpadon egyetlen nagy drámává sűrűsödött. S ezért, hiába jelzi a színlap a műfajt „ri-portdrámának", a mentő jelző-

messze kimagaslik a nagy gőzmalom. Az alsóváros legszebb épülete a tanítóképző-intézet, mely az eszéki méhészeti társaság háza szomszédságában csinos ültetvények közepett áll. Közelében emelkednek a római katholikus és a görög-keleti plebánia-templomok, a Dráva partján a gőzfürdővel egybekötött gőzmalom. Az alsóvárosban bőrgyár is van, melynek évi terméke 300.000 korona értékre tehető.

Egykor a vásártéren pontosúlt össze az egész kereskedelem; most a felsővárosban van a helye. A piacz azonban még most is élénk, főleg dinnyeérés

Eszék: A felsővárosi népiskola épülete.

idején, a mikor egész hegyeket raknak itt dinnyéből. A Dráván a hajómalmok (šajkašice) egész sorát láthatja az ember. Ezeket tél idején biztos telelőhelyre vontatják.

A várból az újváros felé vezető fasor egy kőkereszt előtt halad el, hol rendszerint egész sereg áhítatos hivő imádkozik. Erre felé van a nagy gőztéglaégető, továbbá a szép és nagy városi kert. Eszéknek ez a legnagyobb kertje három részből áll; a vendéglővel érintkező legkülsőbb részét franczia ízlés szerint rendezték.

Eszék székhelye a megyének; van itt törvényszék, kerületi hatóság, járásbiróság, szolgabiróság, pénzügyigazgatóság, adó-, vám- és sóhivatal, továbbá folyammérnökség, három posta- és táviróhivatal, királyi dohányraktár,

mértékhitelesítő-hivatal, államépítészeti hivatal és vasúti üzletvezetőség. A cs. és kir. 7-ik hadosztályparancsnokságnak, valamint egyéb polgári és katonai hatóságnak is Eszék a székhelye. Van még Eszéken számos pénzintézet, hatolvasó-, továbbá három tűzoltó-, két betegsegélyző-, temetkezési-, ének- és női tambura-egyesület, két könyvnyomda és szegényház.

A lakosság részben földmíves, iparos, jobbára azonban kereskedő. Az újvárosiak többnyire földmívelést és kertészkedést űznek. Figyelemreméltók a szorgalmas bolgárok terjedelmes zöldségültetvényei. Nincs az a zöldség, a melyet itt nagyban nem termesztenének. A Dráva vizét csövekkel és szivattyúkkal vezetik az ültetvényekre, s fáradhatatlanúl mesterségesen öntözik azokat.

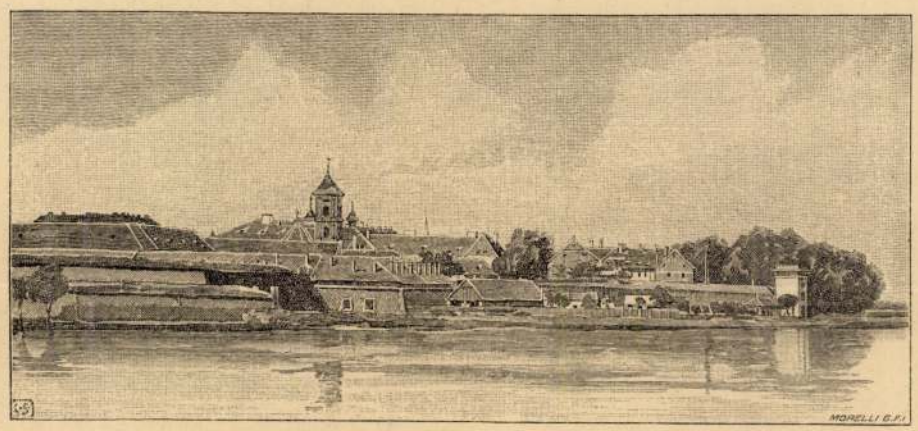

Az eszéki vár.

Eszék környéke már a neolith korban lakott volt; a város közelében gyakran találnak kő eszközöket, sőt az újabb időben egy körülbelül 12.018 négyzetméternyi területű földháton egész gyarmatot födtek föl. E földhalom a kő eszközökön kivül számos, csontból készült szerszámot rejtett magában; csupán egyetlen kis helyen 300 darabot ástak ki. A napfényre került nagy mennyiségű edénytörmelék azt bizonyítja, hogy azon a helyen fazekakat készítettek korong nélkül; finom homokszemmel kevert agyagból készültek ezek; falaik vastagok s minden díszítés nélküliek. Találtak különben homok nélküli, tisztított agyagból készült, vékony falú díszesebb edényeket is. Ezenkivül ökölnyi földgolyókat is ástak ki, melyeket valószinűleg a halászhálók sulyosbítására használtak. A kutya, farkas, medve és vaddisznó fogait, meg az átfúrt csigaházakat és kagylókat ékszereknek használták. A lelethez tartoznak

választást a templomban a szász lutheránus superintendens, Hermann Lukács hirdette ki. Thökölyi uralkodása azonban rövid volt. Már októberben kiszorúlt Oláhországba, s merész kalandjából egyedüli haszna az volt, hogy két elfogott német főtisztért, Heisler tábornokért és Doria ezredesért cserében visszakapta nejét, Zrinyi Ilonát, ki három évi ellentállás után kénytelen volt 1688 január 14-én Munkácsot Carafának föladni, miután akkor sem ő, hanem a férfiak, kik körülötte voltak, tántorodtak meg és élelmi szereit az árulás és rosszakarat majdnem egészen elprédálta. Új-Palánkán találkozott ismét a hőslelkű nő férjével (1692 május 13), kit alig ismert fel, az egykor oly szép ifjút, a nagy szakállas bújdosóban, hogy hét évi távollétükre ezentúl tíz évi együttes, hontalan bolyongás következzék.

A zernyesti csatával egyidőben másutt is kedvezett a hadi szerencse a töröknek. Lipót hadai Nándor-Fehérvárt már 1688 szept. 6-án rohammal megvették, Nisig, s Ó-Szerbiában Novibazar, Skopi környékeig nyomúltak, hol a szerbek a keresztény szabadítók mellett fegyvert fogtak. Köprili Musztafa nagyvezér azonban — Ahmednek, ki Szent-Gotthárdnál vezérkedett, öcscse — kiszorítá a kereszténveket Szerbiából, visszavette Nándor-Fehérvárt (1690 okt. 1), s a fölkelt szerbek, mintegy 40.000 család, az ipeki patriarkha, *Csernovics* Arzen vezetése alatt Magyarországban kerestek menedéket, és az alsó Duna és Tisza, meg a Maros mentében találtak új hazát. De a véres szalánkeméni ütközet, melyben (1691 aug. 19) a nagyvezér és Zrinyi Miklós fia, az utolsó Zrinyi, ki még harczolt, a 29 éves Ádám, vasasnémet alezredes, elestek, véget vetett a török győzedelmeknek Magyarországon. Kanizsa után (1690 április 13) meghódolt Nagy-Várad (1692 június 5), Gyula (1694 decz. 1) s a főbb várak közül még csak Temesvár uralta a félholdat. Ekkor még egyszer és utóljára indúlt meg egy török szultán — II. Musztafa — Magyarország ellen, és lépte át mintegy 100.000 emberrel Tételnél a Tiszát. A császári sereget, melynek soraiban Deák Pálnak (ma 8. számú) huszár-ezredét is találjuk, *Savoyai Jenő* herczeg vezette, ki, ámbár még csak 34 éves volt, katonai lángeszének már is jeleit adta, de nagy győzelmeinek hosszú sorát csak e hadjáratban volt megkezdendő. A török sereg a Tisza mentében Szeged felé haladt. Jenő herczeg oldalvást követte. Egyszerre csak kapja a hírt, hogy a szultán Zentánál visszamegy a Tiszán, hogy Erdélyre, vagy a Tiszán túli részekre törjön. Jenő azonnal felismerte a kedvező alkalmat és megtámadta az ellenséget. A török sereg

1891

soha lovas ember, talán még gyalog sem járt vala", és Zernyestnél meglepte, megverte az erdélyi és német hadakat (1690 aug. 21). Teleki Mihály is, most az erdélyi kormánytanács feje, mint Erdély főkapitánya, elvitte volt „fehér szakállát" az erdélyi hadak közé, hogy meghaljon velök, „ha halni

Az eszéki ütközet 1687-ben.

kell". Mikor futásra került a sor, Kálmán nevü régi jó lova megbotlott, elesett; az üldöző törökök utolérték és meglőtték, agyonvagdalták. Testét másnap tíz sebbel borítva találták meg a holtak közt. Thökölyi majdnem egész Erdély urává lőn. Úgy szólván, csak a csiki katholikus székelység nem akart a „lutheránus"-nak meghódolni. A keresztény-szigeti országgyülés — Szeben mellett — Erdély fejedelmévé választá (szept. 22) s a

Eszék (Osijek)

Missa.

Oberesztény felvirágzás
korszakában
IV. század.

Nagy Lajos. Pannonia
sacra. Szerémi István
I. 104. l.

ESZENYI JÁNOS, papiroslegény

Az apátfalvi papirmalomban dolgozott. A Bélapátfalvi R, kath, Plébánia Anyakönyvében szerepel 1839, 1841, 1842 ben, mint "papiros legény/. 254.old. 9.jegyz

MOLNÁR LÁSZLÓ: Porcelángyártással kisérletezők Apátfalván 249.old.

AZ EGRI MÚZEUM ÉVKÖNYVE. VII. köt. 1969. Eger, 1970. Alföldi Nyomda Debrecen.

Eszényi Zsuzsa

Szigetvúri János-Eszényi Zsuzsa: Ormánysági festett templomok. - Müszaki Tervezés, 1967. 12.sz. 39-4o. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

77. l.

Eszes Gyula

Tíz éves képzőművészkör

Tíz éve működik a Képzőművészeti Szakkör festő csoportja az angyalföldi József Attila Kultúrházban, Fischer Ernő vezetésével. Alkotásaikból minden évben kiállítást rendeznek. Képünkön: Eszes Gyula szénrajzot készít.

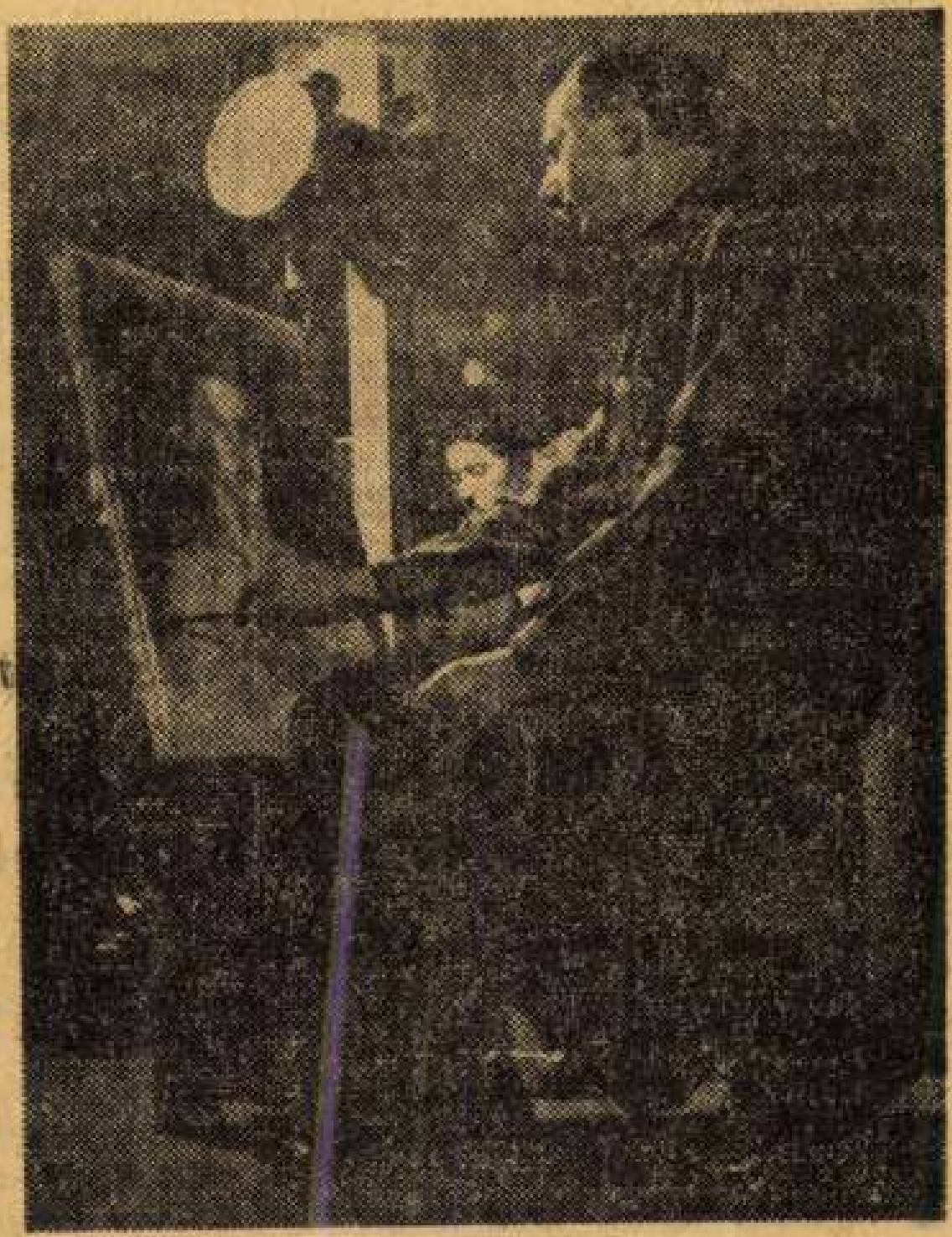

II. EH 59. 11. 29

Moszkva, január 28.

Szerdán délelőtt, moszkvai idő szerint, 10 órakor, a Kreml palotában *folytatta tanácskozását a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXI. rendkívüli kongresszusa.* Az elnöklő *Szuszlov* elsőnek *Podgornijnak*, Ukrajna Kommunista Pártja Központi Bizottsága első titkárának adta meg a szót.

Podgornij felszólalásával megkezdődött a vita Hruscsov tegnap elhangzott beszámolója felett.

Ukrajna Kommunista Pártj Központi Bizottságának els titkára hangsúlyozta, hogy *Szovjetunió által elért sikere a kommunizmus gyorsított üte mű építésének gránitszilár alapjait jelentik.* A hétéve népgazdasági terv fontos je lemvonása az, hogy mélyen tudományosan elemezte a ter melőerők fejlődésének tör vényszerűségeit.

A hétéves terv az egész nép szívbéli ügye lett

Podgornij rámutatott, hogy **egész Ukrajnában nagy örömmel és lelkesedéssel fogadták a dolgozók a kongresszus összehívásának hírét.**

A tervjavaslat vitájában tizenkétmillió ember vett részt, s mintegy milliónyi hozzászólás, javaslat érkezett be. *A hétéves terv az egész nép szívügye lett.* Ezt mutatja az ukrán dolgozók nagyszerű kezdeményezése, akik elhatározták, hogy *a terv előirányzatait öt-hat év alatt, a mezőgazdaságban öt év alatt teljesítik.* Ezeket a kezdeményezéseke

[redacted]

Eszes Gyula

szénrajzot készit a mellékelt képen,
a József Attila kulturházban.

[redacted] 24 sz. 1958. jan. 29. 2 old.

Özv. Erzes Ilona

Özvö 1917 — 1928

Érmiss 1930. 82. l.

Erres László

a Zöld fotóit Ünnepelte

Koppány-fejl: Csobánc
Panoráma Bp. 1965

ESZES Róbert (1949)
64. Hangversenyek a Zeneakadémián, 1990
Concerts at the Music Academy
offset, 98x68 cm
j.n. – ny.n. ltsz.: xy 90.186

A változás jelei : Plakátok 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria,1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin. Bp., MNG, 1990

17.11

M.D.K.

Eszes Róbert

Fát ábrázoló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. márc. 15.
XIII. évf. 11. sz. 5. lap

Eszenyi Vadász, építész (szerkesztő munkatársa Tarbai István) Vállal 1. Folytatás a „Vasalóház" felújítása, Szeged.

2. Metszet

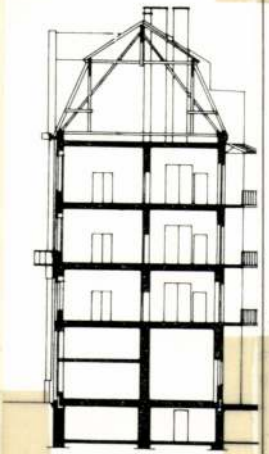

1. A Vasalóház emeleti alaprajza

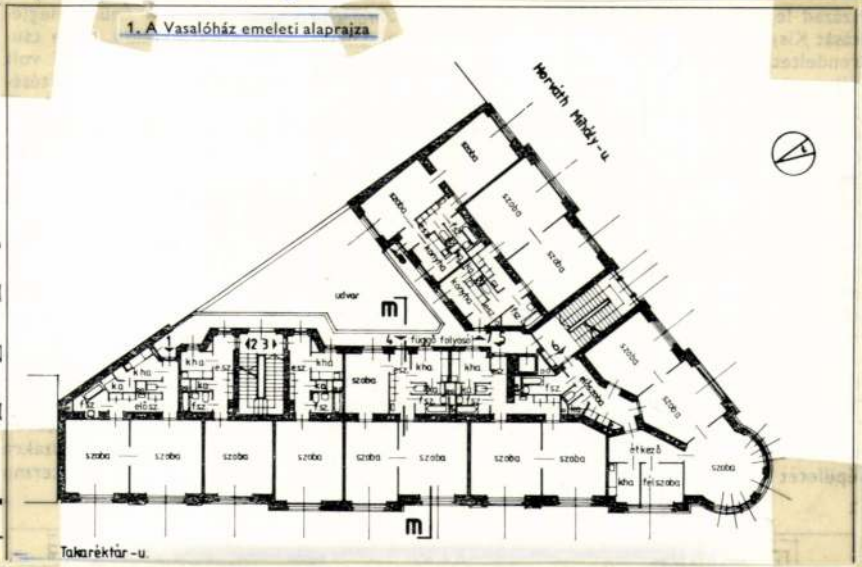

Magyar Építőművészet, 1984, 5, 31-old.

Egyemeleti oktató, épület, Kossuth m. I. Tanácsi Tervező Vállalat. 2. Folytatás a „Vasvirág" felújítása, Szeged.

Magyar Építőművészet, 1984. 5. sz. 31. old.

„Hondoktrott."

~~ESZENYI~~

ESZENYI Aladár építész

Eszenyi Aladár: A „Vasalóház" felujitása, Szeged.[1] = Magyar Épitőművészet, 1984.5.sz. 31.p.ill.res.

Szegd, Takarékpénztár u. - Horváth Mihály u. sarok századvégi épület

[1] Építész: Eszenyi Aladár

Ezvenyi Aladár, építész, Kossuth-díjas műépítész tervező iroda. 3.) Foglalkozás a „Vasalóban" felújítása, Szeged.

4 3—4. Homlokzatok

5 5. Belső udvar

Magyar Építőművészet, 1984. 5., 31-old.

Ezrékyné Elza

textil

1914–18

Érmiskei 1930. 82. l.

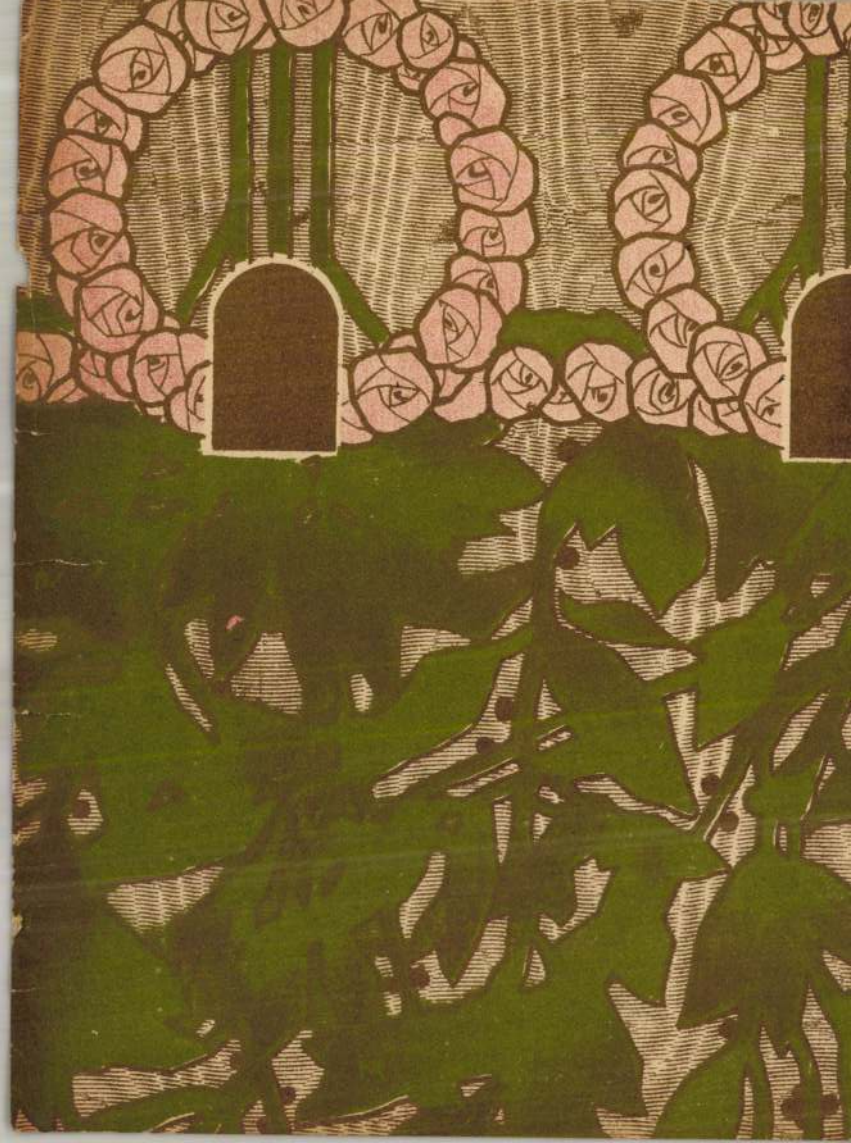

Erzéky Elza

Vejbir. jó eredm.

Érmisk 1916/17. 3 o. t.

Textil szakból elégséges

okm.

u. o.

on, két sorban, hét képben és
brázolva. Öltözetük: tarajos
te és ugyanilyen kabát, piros
yús csizma. Felirata a lapnak

isches Heer.
r
utrichienne.
ns

retei a papirosnak 17.5:15.1 cm.

Sz.n.181-912
189-912-107
At.lelt.7682.

062

Eszéky Elza

ipam.

Élt, 1928.

Eszék vára és az
eszéki híd

képe repr.

Angyal Dávid

Késmárki Thökölyana: 1657 – 1705. II. rész
M. Tört. Életrajzok
Bp: 1889. 21. l.

Fenti metszet megvolna

Rossi: Teatro della guerra
c. művében

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST

Eszeki híd 1664

oldalrajz

Esterházy Pál nádor
tollrajza. Mars Hun-
garicus c. kéziratos
műveben.

Repr.-

Bubics Zsigmond

Esterházy Pál Mars
Hungaricusa. Bp.
1895. 49. l.

IRODALOM

– Šourek: Kunst in der Slowakei [illegible] ábr. 74 tkl.

JEGYZET

Szerbi török
építészeti emlékek

I.

Gerthtörökmecset

319-I.

Štallián Šáborné mat. Fichy Anna
gorófné VII. 189.

Mohácsra

Erzéki Antal

ágyúöntő

1546

Lásd

a

Arch. Közl. 1878

XII. 81.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
386 1914 szám
Érk.: 914. év máj. hó 20. n.

ESZKÁROS.

Eskarus az Aba-nemzetség ősi birtokai közé tartozott. A 14. század folyamán az Abák birtokuk nagyrészét elvesztették így Eszkárost is. I. Lajos adományából 1335-ben az olnodi Czudar-család nyerte el. 1427-ben Skarus 15 adózó portával szerepel a Czudar-család birtokában. 1470-ben a Czudarok magvaszakadtával részeiket a Rozgonyi-család kapta. E század derekán a Perényiek is szereznek részt Szkaroson, amelyet Perényi Imre hűtlensége folytán 1498-ban Tornai Benedek nyert el. 1565-ben Zkaros Horváth Jánosé 8½ portával. 1608-ban Eszkáros az abaúji ref. egyházkerület gyülekezetei között van feltüntetve, ami jele annak, hogy a lakosság áttért már a protestáns vallásra. 1663-ban Tarczay György hűtlensége és magszakadása folytán Szkárost a Wernheimi-család nyerte el, majd később Tordai Zsigmondé. 1699-ben 9 jobbágy lakosa volt. 1715-ben 3 magyar jobbágy-háztartása van, 1720-ban lakatlan, 1 német jövevény költözött ide ideiglenesen. A 18. században ref. magyarokkal és rk. vallású tótokkal népesült be. 1828-ban 73 háza, 312 rk., 171 prot. és 76 zsidó lakosa volt, 1851-ben 459. Földesura gróf Fekete, Bónis, Csoma, Máriásy uraságok. 1869—1920 között 486-ról 517-re emelkedett a lélekszám.

Kisközség a füzér-gönci járásban. Hozzátartozik: Aranyortás és Vereshegy. Területe 6421 k. hold. Lakosainak száma 709, akik közül 458 magyar, 2 német, 242 szlovák, 7 egyéb anyanyelvű; 504 rk., 83 gk., 89 ref., 10 ev., 23 izr. vallású. Főfoglalkozásuk az őstermelés. Ref. templom van a községben, lakóházak száma 111. Közoktatásügye szolgálatában áll: 1 állami népiskola. Gyári üzeme: 1 kőbánya. Vasútállomása, u. p. és u. t.: Hernádcsány.

érsek által már 1687-ben megalapított Academicum et Universitatis Collegium-ot Budán, az állandóan újabb épületrészekkel megtoldott kollégiumban. (V. ö. Szalay, i. h. 37. l.) A magasabb iskola kétéves filozófiai tanfolyam volt, (noviter inchoata Aristotelis Philosophia Biennalis) amelyen Aristoteles filozófiáját: a dialektikát és logikát tanították, és elsősorban a papképzés szolgálatában állott. Bevallott célja az, hogy mielőbb segítsen és enyhítse azt a hiányt, amely alkalmas lelkipásztorok tekintetében egész Magyarországon érezhető volt. (Ea lege, ut biennali consuleretur citius defectui aptorum per vastissimum Ungariae regnum pastorum et succurreretur.) Élesen mutat rá erre a hiányra például Keresztély Ágost szász herceg, esztergomi érseknek 1715 május 6-án a budai kollégium rektorához írt levele is, melyben a hozzá fordult egri püspök számára alkalmas lelkipásztorokat kér a budai kollégiumtól. (Idonei ex alumnis Budensibus ad animarum curam applicari possent. Act. Jes. fasc. 16. nr. 26.) Vagyis az iskola padjaiból vitték el a klerikusokat! A 26 éves késedelemnek okait részben már ismerjük; a katonai körök túlzott aggodalmán kívül a háborús idők mostohaságából eredő más akadályok is útjába állottak annak, hogy az alapító érsek terve hamarább megvalósuljon. (Nec non a temporum

M.D.K.

Ernes Róbert
grafikus

Illusztráció

Élet és Irodalom, 1968. okt. 5 - 6 p.

NEW YORK – BUDAPEST – PARIS – NEW YORK – BUDAPEST – PARIS – NEW YORK – BUDAPEST – PARIS

THE NEW-YORK SOCIETY OF ETCHERS, INC.
TRACE. ASSOCIATION DE GRAVEURS
MAGYAR RÉZKARCOLÓ MŰVÉSZEK EGYESÜLETE

közös kiállítása.

A művészeket és a vendégeket köszönti: **Janet Garvey** Deputy Chief of Mission US Embassy.

A kiállítást megnyitja: **Kozák Csaba** művészettörténész.

Helyszín: **Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum** (Miskolc, Rákóczi u. 2.).

Időpont: 2001. november 8. délután 5 óra.

A kiállítás megtekinthető november 29-ig, hétfő kivételével 9-17 óráig.

A Miskolci Galéria fő támogatója:
Westel Mobil Távközlési Rt., Kereskedelmi és Hitelbank Rt., Murillo Művészeti Alapítvány.
A Miskolci Galéria rendezvényeit támogatja:
Nemzeti Kulturális Alapprogram, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Szépmesterségek Alapítvány.

A Prizma fotókereskedés a Miskolci Galéria kizárólagos fotónyersanyag szállítója.

Eszik ALAJOS

NEW YORK – BUDAPEST – PARIS – NEW YORK – BUDAPEST – PARIS – NEW YORK – BUDAPEST – PARIS

Linda Adato, Shoichi Akutsu, Michael Arike, Bill Behnken, Jennifer Ale, Ann Chernow, Lisa Dinhofer, Florrie Gotlib, Martha Hayden, Stephen A. Fredericks, Andy Hoogenboom, Tai-Kyu Kim, Nori Jung, Denise Kasof, Valerie Nolan, Fumi Gyobu Katayama, Mohammed Khalil, Richard Sloat, Richard Pantell, Thomas R. White, Steven Walker, Mary Wheeler, David Taffet, Carol Wax, Bernard Zalon, Kimiko Saeki, Eric Robert-Aymé, Pierre Delvincourt, Guy Braun, Patrice Berthon, Sylvaine Pruvot, Joëlle Serve, Bénédicte Piel, Jeanine Delaveau, François Cayol, Laluk György, Károlyi Zsuzsanna, König Róbert, Olajos György, Pató Károly, Kádár Katalin, Vén Zoltán, Kőhegyi Gyula, Kántor János, Pásztor Gábor, Visnyei Ilona, Takáts Márton, Orosz István, Korányi Gábor, Véssey Gábor, Almásy Aladár, Kéri Imre, Eszik Alajos, Horváth Kinga, Feszt László, Csikós Tibor, Kő Boldizsár, Kéri Bálint Bence, Kiss Zoltán, Szőcs Géza, Czeglédi Gábor, Vásárhelyi Antal.

THE NEW YORK
SOCIETY OF ETCHERS, INC.

Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete

TRACE, ASSOCIATION DE GRAVEURS
– TAILLE DOUCE ET BOIS – LOI 1901

Ernst

Lajos

Ernst-Múzeum aukciója II

61 l.

ESZLÁRY Éva

Nápút, 2001/10

lomás mérnök. Ő minden ügyemben – abban is, hogy négy gyermek mellett aktív szakmai tevékenységet folytathattam – segítségemre volt. Mária leányom (1961) közgazdász, ügyvezető igazgató, Imre (1964) tanár szakot végzett grafikus, Jenő (1966) és István (1971) jogászok lettek. Jelenleg öt unokám van, és remélhetőleg körük még bővülni fog.

Eszláry Éva

Almár Iván

csillagász (Budapest, 1932. április 21.)

Művész szülők gyermeke vagyok, őseim vagy rokonaim között természettudományokkal foglalkozó nem található. Apám Almár György festőművész és lakberendező, anyám Veszprémi Lili zongoraművész és zenepedagógus volt. A művészetek szeretetét tőlük örököltem és tanultam. Ennek ellenére gyerekkorom óta csillagásznak készültem, pályám egyenesen vezetett az ELTE matematika–fizika szakán keresztül az akadémiai Csillagvizsgáló Intézetbe még 1954-ben. Azóta kutatóként – tíz év megszakítással – ez a munkahelyem. Feleségem, dr. Illés Erzsébet ugyancsak csillagász, akivel 1959 óta élünk boldog házasságban, és akivel együtt is dolgozunk, főképp a felső légkör szerkezetének, sűrűségfluktuációinak kutatásában.

A kutatási téma megjelölése tulajdonképpen felvet egy kérdést: valóban csillagász lettem-e, vagyok-e egyáltalán? Akik cikkeimet és könyveimet olvassák, rádió- és tévészerepléseimet figyelemmel kísérik, azok számára világos, hogy noha foglalkozásomat csillagászként jelölöm, valójában évtizedek óta kizárólag űrkutatással foglalkozom. Az ötvenes évek közepe óta az asztronautika, a műholdak és űrszondák világa az, ami igazán érdekel – mind kutatóként, mind a kutatások szervezőjeként, mind ismeretterjesztőként. Arra vagyok büszke, hogy 1956-ban részt vettem az első, asztronautikával foglalkozó bizottság, majd egyesület megalapításában, nem sokkal később a mesterséges holdak megfigyelését végző magyar hálózat létrehozásában, később a Kozmikus Geodéziai Obszervatórium megalapításában, az első, űrkutatással foglalkozó egyetemi kurzusok megindításában, az *Űrhajózási lexikon* és más alapvető művek szerkesztésében stb. Űrkutatási munkásságomért lettem 1980-ban a fizikai tudományok doktora és címzetes egyetemi tanár, 1997-től az Űrkutatási Tudományos Tanács elnöke.

A rádióban 1946-ban szerepeltem először, első csillagászati előadásomat 1951-ben tartottam, első tudománynépszerűsítő cikkem 1952-ben jelent meg a Természettudományi Közlönyben. Az Élet és Tudományban évtizedekig rendszeresen megjelenő *Kozmikus Krónika* és számtalan más cikk és előadás szerzőjeként, valamint könyveimben is folyamatosan azt a meggyőződésemet próbáltam terjeszteni, hogy mennyire fontos, hasznos, sőt jövőnk szempontjából alapvető jelentőségű a világűrben folyó űrkutatási és űrhasznosítási tevékenység. Sajnos nem vagyok, nem lehetek biztos abban, hogy sikerült erről az olvasókat meggyőznöm. S egyre kevesebb az olyan fórum Magyarországon, ahol igénylik a tudományos ismereteket.

A csillagászat és az űrkutatás is nemzetközi együttműködést kíván. Több nemzetközi szakmai szervezet mellett elsősorban a Kármán Tódor alapította Nemzetközi Asztronautikai Akadémia tagjaként és egyik vezetőjeként dolgozom különféle nemzetközi asztronautikai programokban, például az egységes terminológia és egy 16 nyelvű szótár létrehozásában. Kedvenc témám mégis a Földön kívüli civilizációk kutatása tudományos eszközökkel, az e kutatásokat koordináló SETI bizottság alelnöke voltam tizenöt éven keresztül.

Ez a négy ügy, a kutatás, a szervezés, az oktatás és az ismeretterjesztés foglalkoztat csaknem ötven éve. Lehet, hogy így a spektrum túl széles, valószínű, hogy egyetlen téma mélyebbre hatoló kutatásával nagyobb sikereket érhettem volna el, de ennél szélesebb az érdeklődésem, és a nagyfokú specializálódás soha nem elégített ki. Bár gyermekeink nem folytatják szép foglalkozásunkat, örömmel tölt el, hogy részben az egyetemen, részben a Magyar Asztronautikai Társaságban ma is rendszeresen találkozom olyan fiatalokkal, akik lelkesednek az űrkutatásért, és készek erre a nem könnyű pályára lépni.

Almár Iván

Hajdufy Miklós

rendező (Szombathely, 1932. április 25.)

Közel hetven év a százból – a XX. századból. De milyen hetven év! Kisgyermekkorban már folytonosan háborúról hallott az ember. És az a dolgok természete szerint be is következett. Nélkülözések, kibombázás. Egy félóra alatt üszkös gerendák maradtak a családi otthon helyén. Üldözések, bujkálás, ostrom. A felszabadulás pillanatnyi érzése, aztán... Félelem, megint félelem. Nemsokára újabb üldözések, és már elbújni sem lehetett. Kitelepítés, munkaszolgálat. Ilyen csomaggal a hátamon indultam útnak az életbe. De a szerelem erős: mindegy, hogy mi, csak színház legyen. Így lettem díszletmunkás a Vígszínházban (akkor Néphadsereg Színház). Aztán vidék, ahol a Nemzeti legendás igazgatója, Németh Antal töltötte száműzetését mint beosztott rendező. Két évig voltam az asszisztense, és megtanított a szakmára. Később, elérve végre a főiskolát, ott már nem sok újat

diensis főszerkesztője, az MBT Szegedi Csoportjának elnöke jelzik azokat a megbízatásokat, melyeket elláttam, illetve részben még ma is ellátok.

1955 óta jelennek meg közleményeim a testnövekedés (104), a történeti embertan (80), a tudománytörténet (62), a ma élő magyarság (25), az antropológia más területéről (32). Kilenc egyetemi jegyzetem illetve tankönyvem, 62 népszerűsítő cikkem jelent meg. Külföldön negyven, Magyarországon 132 előadást tartottam.

A tudományos munkásság értékét természetesen nem a publikációk száma határozza meg. A több mint ezer hivatkozás azonban talán jelzi, hogy legalábbis számos adattal és információval gyarapítottam a magyar biológiai antropológiát.

A hetvenedik életévet elérve nyugodtan mondhatom, hogy az utóbbi ötven év problémáktól sem mentes körülményei között megszerettem a pedagógus pályát, örömöm volt a fiatalság oktatásában, néhány tanítványom eredményességében, és kutatómunkám során sikerélményeim voltak az új ismeretek felismerésében. Nem utolsósorban megtanultam szeretni a gyerekeket, s ezt az érzést igyekeztem átadni a tanárjelölteknek is. Annak eldöntése azonban, hogy az ötvenéves munkámnak valóban milyen értéke van, az utókorra tartozik.

Farkas Gyula

Eszláry Éva

művészettörténész, muzeológus (Budapest, 1932. április 14.)

Édesapám MÁV-jogász volt és közismert műgyűjtő. Főként numizmatikai gyűjteménye volt felbecsülhetetlen nemzeti érték, melynek 1945 februárjában, a budapesti svéd követség kirablása után nyoma veszett. Igaz ember volt, aki Wallenberggel együttműködve segítette az üldözötteket. Édesanyám mindig háztartásbeli volt, és kiegyensúlyozott hátteret biztosított három gyermekének. Tizenkét évesen éltem át Budapest ostromát. Tizenhat éves voltam, amikor a pesti angol kisasszonyok gimnáziumát megszüntették, ahova nagyon szívesen jártam. Édesapámnak köszönhetően kerültem a budapesti Református Gimnázium leánytagozatába, ahol nem kezeltek „osztályidegenként". 1950-ben itt tettem érettségi vizsgát.

Igen jó iskolai véleményezéssel még ebben az évben bekerültem az ELTE bölcsészkarának muzeológia szakára. Itt művészettörténetre szakosodtam, és még az idős dr. Gerevich Tibor professzort is hallgathattam. Mellette dr. Vayer Lajos és dr. Zádor Anna irányították tanulmányainkat. Diplomámat 1955-ben

szereztem meg, de már előtte a gyakorlóévre, 1954-ben a Szépművészeti Múzeum régi szobor osztályára kerültem. Dr. Balogh Jolánhoz, az egyik legkiválóbb hazai művészettörténészhez osztottak be. Mivel politikailag nem tartoztam ahhoz a kategóriához, amelyhez tartozókat Budapesten tartják, az esztergomi Keresztény Múzeumba kaptam kinevezést, ahol a szobrászati anyagot leltároztam más teendők mellett.

Dr. Voit Pál, aki az Akadémiai Kiadóban művészeti szerkesztő volt, 1956 nyarán meghívott munkatársának. Így Budapesten könyvtárak közelébe kerülhettem, és szerkesztői munkám mellett elkezdhettem a régi szoborosztály műtárgyait publikálni. 1957 októberében pedig visszakerülhettem erre az osztályra, mivel a minisztériumi „kemény vonal" eltávozott előnyösebb állásokba. Dr. Balogh Jolán mellett részt vehettem az állandó szoborkiállítás felállításában és a nemzetközi jelentőségű anyag feldolgozásában. Egyetemi doktori vizsgát 1963-ban tettem. Az osztály vezetését 1974-ben vehettem át.

Kiállításrendezéseim közül a legfontosabbakat kívánom megemlíteni. Hosszabb előkészítés után az Iparművészeti múzeummal közös feladatként 1978-ban került megrendezésre a *Kisplasztikai kiállítás*. A katalógust Sz. Koroknay Évával együtt írtam. 1984-ben *Németalföldi szobrászat* címmel rendeztem kiállítást a budapesti Szépművészeti Múzeum és a berlini Állami Múzeumok anyagából. A katalógus készítésében dr. Edith Fründt volt a munkatársam. Az 1983-as képrablás után ez volt az első fontos esemény a Szépművészeti Múzeumban.

A Delmár-hagyatékot 1984-ben szereztük meg. Két évre rá *Európai szobrászat* címmel kiállítást rendeztem ebből a nemzetközi jelentőségű együttesből. 1990-ben Utrechtben mutattuk be a Szépművészeti Múzeum és az esztergomi Keresztény Múzeum korai németalföldi festményeit és szobrait. A katalógus készítésében dr. Urbach Zsuzsával dolgoztam együtt.

Igen jó nemzetközi visszhangja volt a *Szoborgyűjtemény-katalógus* harmadik kötetének is, mely 1994-ben jelent meg. Ebben közre tudtam adni az időközben elhunyt dr. Balogh Jolán kiadatlan feljegyzéseit is, végrendeletének megfelelően. Emellett több évtizedes kutatási eredményeimet rögzíthettem. Itt szerepel annak a hetven műtárgynak a feldolgozása is, melyekkel az osztály vezetésem alatt gyarapodott. A katalógusban szereplő kutatási eredményeim mellett mintegy hatvan önálló tanulmányom is megjelent. Fiatalkoromtól kezdve alkalmam volt közreműködni olyan vállalkozásokban, mint a műemléki topográfiák, lexikonok, a *Magyarországi művészettörténet* összefoglaló kötetei. Megjelentek ismeretterjesztő könyveim, és Ghibertiről írott könyvem Corvina-nívódíjban részesült.

A magyarországi falfestészet emlékeivel kapcsolatban (XV. és XVI. század) is végeztem gyűjtést határainkon belül és túl, melyeket feldolgoztam. Mégis kutatásom fő területe az európai szobrászat volt a XIV. századtól a XVIII. századdal bezárólag. Ez utóbbi témában tartottam kongresszusi és egyéb külföldi előadásaimat. OTKA-témavezetőként is ehhez kapcsolódott munkám.

1995-ben – a nyugdíjba vonulásomat követő évben – Ipolyi Arnold-emlékéremmel tüntetett ki a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat.

Végül családomról szólnék néhány szót. 1958-ban mentem férjhez Szmodis Lóránthoz, aki ma aranydip-

ESZTEGÁR LÁSZLÓ

Gulyás P.: Magyar írók ..Us.VII.Bp.,1990.

E

Gulyás P.: M. irók élete és munkái
Vs. VII. Bp. 1990

címta. Uo., 1942. — *M. kvészet.* Uo., 1942. — *M. N. Bibl.* 1942. — *MTC.* Uo., 1944. — *Surányi Unger* Tivadar vél. jel. E. K. egy. m. tanári kép. tb. (Pécs, 1944). — *Vasváry* Ferenc: Ua. (Uo., 1944). — *M. Közl.* 1945: 165. sz. — *M. Folyóir. Rep.* 1946/7. — Gulyás-gyűjt.

Eszláry *Sándor*, 1912-től tiszaföldvári (Tiszaföldvár, Jász–Nagykun–Szolnokvm., 1857. febr. 17. – Bp., 1912. jún. 4/5. éjjelén): szőv. ker. előljáró. — Ref. 1880. XI. 14: lépett mint díjnok Bp. szolgálatába; 1894: tanácsjegyző, 1897: h. előljáró, 1899. IV: előljáró a tanácsi kiadóhivatalban, a tanügyi üo.-ban, a főpolgármesteri hivatalban s legutóbb a VI. ker. előljáróságon. — Éveken át a *B. Hírl.* munk.

Főv. alm. Bp., 1910. — *B. Hírl.* 1912: 133. sz. — *Barcsay.* II. Bp., 1921. — *Gerő.* Uo., 1940. — Gulyás-gyűjt.

Esztegár *Béla*, mag. pharm. (1862 k. – Bp., 1913. júl. 17., 52 évében): gyógyszertártulajdonos. — Hosszú időn át Szegeden a Meákféle gyógyszertár gondnoka, később Bpre került s itt tevékeny részt vett a Segédszövets. megalapításában. 1907: gyógyszertár-jogosítványt nyert a fővárosban. A VI. ker. „Szabadsághoz" c. gyógyszertár tulajdonosa. — Cikkei: *Gyógyszerészi Közl.* (1902), *Gyógyszerészek Lpja* (1906/7).

Matolcsy. Bp., 1910. — *Bpi cím- és lakásjegyz.* Uo., 1912. — *Gyógyszerészi Közl.* 1913: 476. l. — *Barcsay.* II. Bp., 1921. — Gulyás-gyűjt.

Esztegár *Gergely* (Szamosújvár, Szolnok–Dobokavm., 1864. aug. 21. –): r. k. hittanár. — 1887: pappá szenteltetvén előbb a szamosújvári örmény algimn., majd 1908-ig az uo. áll. főgimn. r. hittanára. — Cikkei: gyulafejérvári *Közművelődés* (1900, 10/5).

Schemat. Transsylvaniens. Gyulafjérv., 1893. — *MTC.* Bp., 1896/908. — *Kalmár.* Lőcse, 1907. — Gulyás-gyűjt.

Esztegár *Károly* dr. — Cikke: *Arad és Vid.* (1894: 293. sz. Dr. Silber István Adolf műveiről).

Gulyás-gyűjt.

Esztegár *László* (1845 k. – Szamosújvár, 1908. nov. 6., 63 éves): ügyvéd. — 1875: nyitott ügyv. irodát Szamosújvárt. — Cikke: *A Jog* (1893).

Erdélyr. Jogi Közl. 1908: 488. l. — Gulyás-gyűjt.

Esztegár *László*, dr. phil. (1870 – Abbázia, Krajna, 1905. jún. 3.): m. nemz. múzeumi őr (Sz. II: 1465. h.). — Örm. szert. r. k. 1896. II. 20: kinevezték a M. Nemz. Múz. kvtárához segédnek; 1901: I. o. s. őrré, 1902: őrré lépett elő. Részt vett az 1897: brüsszeli és az 1898: párizsi bibl. kongresszusokon. 1903: a bécsi udv., 1904: a firenzei nemz. kvtárt tanulmányozta államköltségen. Szamosújvárt temették el. — U. irodt., műtört. és bibl. cikkei és tárcái, valamint kvismertetései és adatközlései: *Erdélyi Híradó* (1890, 93), *M. Szle* (1890/1), *Főv. Lpk* (1891/2), *Arménia* (1892, 94, 98/9, 901), *Nemz. Újs.* (1895), *Vas. Újs.* (1895/6, 98), *M. Kvszle* (1896/905), melynek 1902-től s. szerk., *Morsz.* (1896/8), *Zene- és Színműv. Lpk* (1896), *Egyetértés* (1897), *Szamosújvár* (1897), *Turul* (1897, 1900/1), *M. Kvt.* (1898), *M. Újs.* (1898), *Petőfi-alb.* (Bp., 1898), *Ethnogr.* (1898/900), *M. Szalon* (1898), *M. Polgár* (1900), *P. Napló* (1900), *ItK* (1901, 03/4, 07), *Műcsarnok* (1901), *Orsz-Vil.*. (1901), *EPhK.* (1902, 04), *Művészet* (1903, 05), *Tört. Tár* (1904), stb. — M: 1. *A m. műballada kezdete.* Szamosújvár, 1892. (Ism. Arménia 1892: 217. l.) — 2. *A szamosújvári emlékszobor ügyében.* Uo., 1894. — 3. *A brüsszeli II. nemzetk. bibliogr. konferencia.* Klny. a M. Kvszléből. Bp., 1897. — 4. *La litt. hongr. dans les vingt dernières années.* Extr. du Compte-rendu des travaux du congr. bibliogr. internat. Paris (ny. Poitiers), 1899. — Szerk. Schönherr Gyulával a *M. Minerva* c. évkv I. kötetét (Bp., 1900). — Álnevei és betűjegyei (jórészt a M. Kvszlében): Dr. E. L.; E.; (e.); E. L.; e. l.; E.... L....; E–o; Epszilon; E–r; E–r L.; -g-; Incertus; ó; -ó; -r; -r-; r. l.; r. o.; -r -ó; -szt-; -t-.

EPhK. 1891/1908. (Hellebrant). — *M. Kvszle*, 1905: 184. l. (Kollányi Ferenc). — *Vas. Újs.* 1905: 379. l. (B. E.) Arck. — *Petrik.* 1886–1900. Bp., 1908. — Gulyás-gyűjt.

Esztegár *László*: kir. telekkv. vezető. — Pályáját mint kir. járásbírósági írnok 1904: Huszton kezdette. S. telekkv. vezető Szinyérváraljan, Huszton és Galgócon, 1909: telekkv. vezető Tabon s 1911/15: u. az Nagykikindán. — Szerk. 1909. III. 14./VII. 11: a *Tab és Vidéké*-t, 1911: Nagykikindán a *Délvidék*-et.

MTC. Bp., 1905/15. — OSzK Hírl. kat. — Gulyás-gyűjt.

Esztegár *Mária*: óvónő Kozárváron (Szolnok–Dobokavm.). — Cikke: dési *Tanügyi Tanácskozó* (1913).

M. Paed. 1914. (Hellebrant).

Esztegár *Vártán* (József) (1843–1886): mechitarista, érsek (Sz. II: 1466. h.).

Pallas. VI. Bp., 1894. — *Révai.* VI. Uo., 1912.

Esztei *Ipoly* (1479–1520): ferrarai herceg és esztergomi érsek (Sz. II: 1466. h.).

Zelliger. Nagyszombat, 1893. — *Révai.* VI. Bp., 1912. (s. v. Estei Hippolit).

Esztel *József*: városi rendőrkapitány. — 1900-ig aljárásbíró Szepesófalun, majd Iglón, 1900/2: rendőrkapitány Ólublón. — Cikkei: *Jogtud. Közl.* (1893), *Eperjesi Lpk* (1902: 3/4. sz. Babona).

MTC. Bp., 1902-ig. — *EPhK.* 1903. — Gulyás-gyűjt.

Eszténvi *Andrásné* → *Lajos Irén*

Eszterbauer *Mihály*: lapszerkesztő. — 1873. III. 5./IV. 2: fel. szerk. Szekszárdon az akkor megindult *Tolnam. Közl.*-nek.

OSzK Hírl. kat. — Gulyás-gyűjt.

Esztergály *Irén*, *Sárkány Imréné* (Bp., 1852. márc. 31. – Szarvas, 1927. ápr. 1.): gimn. tanár neje. — Ev. Eredetileg r. k. volt, de 1882. XII: amikor férjhez ment áttért az ev. hitre. Aszódon, Rimaszombatban, 1897-től Szarvason élt. — Versei, eredeti és ford. elb.-i: *Nyírvidék*, *Rákosliget.* — Verseit tart. füzet: *Sárkány Imréné emléke.* Szarvas, 1930. (Életrajzzal).

Gulyás-gyűjt.

Esztergály *Szörény*, dr. med. (Apc, Hevesvm., 1903. –): orvos. — Ev. Okl. 1931: szerezte Pécsett, 1935: Sárrétudvarin telepedett le. 1940: közs. orvos Sarkadkesztúron, 1943: uo. OTBA körzeti orvos is. — Cikkei orv. szaklapokban.

Nadányi. Bp., 1938. — *Orsz. Orv. Kam.* Uo., 1940. — *MTC.* Uo., 1943.

Esztergályos *Ágoston* (Bp., 1871. márc. 5. –): gimn. tanár. — Szülők: Mór, Néger Ida. 1888: belépett a piarista rendbe s 1894: pappá szentelték. Egy. tanulm. Kolozsvárt elvégezvén, 1894/900: a rend nagykanizsai, máramarossziget, lévai és veszprémi gimn.-aiban tanított, majd kilépve a rendből a petrozsényi ás. közs. algimn., utóbb áll. főgimn. tanára, itt 1908/9:

Erdélyi Éva, művészettörténész

a Szépművészeti Múzeumban megnyílt a kisplasztikai kiállítás, melynek rendezői Erdélyi Éva és Korbonay Éva, a Szépművészeti Múzeum és az Iparművészeti Múzeum kutatói.

Székely András: Kisplasztikai kiállítás.
Tükör, Budapest, 1978. júl. 2.

M.D.K.

Josephus Eszlinger Viennensis Dulciarius, bábsütő m.

1793-ban telepedett le Győrben. 436.o.

Weiner Mihályné: Művészi kézmüiparok Győrben. 429.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1965.
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr.

Esztári ref. templom

talpas serlege

. Ebben a szellemi és művészi körben fogant az esztári református egyház talpas serlege is. A XVI. század közepe táján készült öntöttműves és magyar mester kezéből kikerült mű formájára nézve kókuszdió-serleget utánoz. Az egyház birtokába csak két évszázad mulva, 1751-ben jutott.

Mihalik Sándor:

A magyarországi ref. templomok műkincsei.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1934. 193. l.

BARÁTH ENDRE
könyv- papir és irószerkereskedés
ujságáruda
—NAGYMEGYER—

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Esztári ref. egyház
renovált úrasztali perselye
XVI. sz.

MAGYAR IPARMŰVESZET
1934. III. 4

Dekoratív festmények a társulat karácsonyi kiállítására 25, 26, 27
Dobozcsomagolások 45, 46, 47, 48
K. Lukáts Kató: Kosztümtervek. — Divatrajzok 53
Plakáttervek. — Címlaprajzok 54
Plakáttervek 55
A Györgyi Kálmán emlékkiállításról:
Fotoplakátok: Pécsi József. — Révész. — Biró 102
Fotoplakátok: Balogh Rudolf. — Riportfoto: Kaas Albert 103
Kner Izidor: Címlap. — Horváth Endre: Acélmetszet. — Komjáti Gyula: Rézkarc .. 106
Végh Gusztáv: Illusztrációk. — Szőnyi István: Rézkarc 107
Jaschik Álmos, Petersham, Petrezselyem Mihály, Pogány Willy: Illusztrációk. — Rauscher György †: Címlap 108
Ifj. Richter Aladár, Reiter László és Kner Erzsébet: Könyvkötések. — Vértes Marcell, ifj. Richter Aladár: Címlapok 117
Berény Róbert, Molnár C. Pál, Simon György János, Madaras—Máday: Címlapok 118
Radó György, Nemes György, Csemiczky Tihamér, Szántó Klári: Reklámgrafikák .. 119
Végh Gusztáv, Verebély Rózsi, Mallász Gitta, Triangi Lilian: Plakátok 120
Az Iparművészeti Iskola növendékmunkáiból:
Pál György: Illusztráció 131

Szabolcsi templom

ESZTELNEK

Templom

G:...: Mit tettek az 1863. év második felében a testvérhaza határain belül azok a holtak körül? Magyar Sion, 1—1863, 933 l.

Erzsébetvárosi ferences-
rendi kolostor és
templom

I.

P. Borbás Fortunát dr.

Az erdélyi ferencesrendiek. Cluj-Kolozsvár
1927. 89. l.
képpel.

13 11.

III

673 (1258)
B 805 (6).

ben.

ali,
, jobb kezének mutató- és
ét pedig kissé felemelte.
ötött diszét a nyaknál és
zéles prém képezi. A NON
ésü szöveg alatt ábrázolt
élfüzér nord.

zeti Muzeumban helyeztetett el. (480/97)
ett vissza (337-907)

17

Esztelneki zárda-
templom
kincsei

I.
Hurka József
Magyar díszítési
motívumok a
székely földön
Sepsiszentgyörgy
1883.
22, 23, 24, 25. l.

elnök

ntetes Üzletvezetőségének

B u d a pe s t

Esztény ref. templom

Templom alaprajza, műrészlet, távlati képei, feliratok. Klenodiumok leírása, rajzai.

Debreczeni László

1929. 138-140. l.

Gótikus templom finom műrészletekkel

7

Rózsafüzér kir.

Csütörtök

8

Magy. Nagyasszonya

Péntek

9

Dénes pk.

Szombat

10

Borgias Ferenc

Nap kelte 6 ó. 10 p. — Nyugia 17 ó. 23 p.

● Ujhold 5 ó. 06 p.

1942 • 41. hét **Október** **X. hó • 31 nap**

naptár

Tisri

V	23	Sz. th.
H	24	
K	25	
S	26	
C	27	
P	28	
S	29	S. Ber.

Eszter József M.D.K.

grafikus. Belgrádban él.

O.Sz.K. regiszter

Esztergei Mária –

templom

(Otrhánky Trenčína)

1. Ger MRE 30-l.

A xx. s.

1342. *Atilla.*

Mellig, jobbrafordulta
Satyr-fülekkel és sima kar
ábrázolva. Haja göndör, s
hegyes szakálla hosszú. Öl
irata az előlapon: »ATTILA
lerombolt város látképe föl

Galvanoplasticus bronzutá
sz. 1342. — Értéke 5 K. — Az
tás kormánybiztosának, Miklós
6-án. — Az adomány elfogadta
— Bejelentetett 1913 márczius

Jegyzet. Az elő- és hátlap

Esztergáli templom, rk

l.

Szihalyifaluegylet

23. l.

903: II. 4-iki 7682 sz. leirattal

Közbergali vk.

templom

1-

Mészáros Jánosné

40 l.

ült
ve(s felsvetett lábakkal divánon ül[illegible]. Fobb
balját kissé felemelve tartja, mintha
mellevő testvérel, bajtársa és körszakála hos-
bolva, új nélküli brokát palásszának
lól balra (egy kör) látható. Felirata a lép

Kaiser der Türken

"

Keretnek 16.5 × 19.9 cm.

140/95 N:o 19.

Esterházy Keve

Jankovich Marcellel közösen kötött házassága. (repr.)

„Három után megírom a három abbahagyással."

Ország Világ, Budapest, 1941. márc. 10.

Eiztergavi Nep. Vent

Janis kājolna

Agzerciapats 34.

45-47. l.

Ciborium, aranyozott réz, kerek talpas, hat-szögletű felső résszel, toronydíszítéssel. Mag. 40 cm. Német, XV. sz. (Hamis?)

(Cervart modellje)

Schnütgen gyűjt. — Simor 1884.

Keresztény művelt Esztergomban. Egyházművészeti Lap V / 1884, 362 l.

ESKULITS TAMÁS: PORTRÉ

Bejczy Manyi
Erdődy Gyuláné
Esseő Erzsébet
Fábiánné Biczó Ilona
R. Fábián Mária
G. Szigeti Magda
Kenessey Péterné
Knébel Riza
Koroknayné Stransky Lujza
R. Bauer Erzsébet
Reismann Marian
Végh Mária

SZOMBATHELYI KÉPTÁR
KUNSTHALLE SZOMBATHELY

Szombathely, Rákóczi F. u. 12.
Tel.: 94/508 800, Fax: 94/314 096
E-mail: szkeptar@elender.hu
www.elender.hu/~szkeptar

ESSEŐ ERZSÉBET

A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja Önt

NŐMŰVÉSZEK VAS MEGYÉBEN I.

című kiállítására.

A kiállítással egyidőben
a TIT Hölgyklub tárlata látható

"Kedves tárgyak"

címmel

2001. március 13-án, kedden
16.30 órakor

A kiállítást megnyitja:
KAPILLER SAROLTA
titkárságvezető

A kiállítás megtekinthető: március 14 - április 29-ig

DOMBORMŰ XERXES PERSEPOLISI PALOTÁJÁBÓL. V. sz. Kr. e.

AZ EZEREGYÉJ KINCSEI

Miként az Ezeregyéj pompás történetei keleti költők képzeletében születtek meg, azonképpen a perzsa művészet csodálatos kincsei a perzsa művészek gazdag fantáziájának termékei.

Sohasem kínálkozott mostanáig olyan kedvező alkalom e művészet összes ágainak tanulmányozására, mint amilyent a londoni *perzsa művészeti kiállítás* nyujtott, a Burlington House hatalmas termeiben ez év első hónapjaiban. A kiállítás gondolata Arthur Upham Pope-tól ered, e kitűnő amerikai szakembertől. A gondolatot magáévá tette Sir E. Denison Ross, a londoni Keleti Akadémia igazgatója és támogatta mindenben Pope terveit. Az ő javaslatukra Európa és Amerika legelső szakemberei fogtak össze, hogy összehordják a világ legcsodásabb látnivalóját.

Európa érdeklődése az utóbbi időben a keleti népek művészettörténete iránt egyre növekedett. Ennek az érdeklődésnek eredményéül nem egy jeles szak- és népszerű könyv látott napvilágot. Érthető tehát, ha az egész világ figyelme a nagyszerűen előkészített londoni perzsa művészeti kiállításra terelődött. A napilapok és a folyóiratok is nem egy cikkben ismertették a kiállítás anyagát. Szenzációkról is gondoskodtak. A kiállítást azután olyan nagy tömegek látogatták, ami példa nélkül való a kiállítások történetében. Az első héten például már 20.000-nél több katalógus fogyott el és a látogatók száma annak tartama alatt a negyedmilliót érte el.

A kiállítás anyaga felölelte az őskortól kezdve a XIX. századig terjedő időt, tehát mintegy 6000 esztendőt. Az elrendezésben — a lehetőség szerint — az időrendi felállítást követték. Több mint 2000 tárgy volt kiállítva. Ezt az óriási anyagot 27 országból gyüjtötték össze. Elsősorban Perzsiából, ahonnan olyan kincseket hoztak el, amilyenek Európában még sohasem voltak láthatók. A sah és a templomok kincsei tették meg Perzsiából a nagy utat Európába. E mellett főleg Anglia, az Észak-Amerikai Egyesült Államok, Franciaország és Németország szerepeltek nagyobb anyaggal. Mintegy 200 múzeum

Magyar Művészet
1931.

PERZSA MINIATÜR. A XV. század eleje.
A párisi Musée des Arts Décoratifs tulajdona

KÉT PERZSA TŐR. Arany. XVI—XVII. sz.
A herceg Esterházy-család fraknói hitbizományának tulajdona

BRONZKANNA. VI—VII. század
Arab múzeum, Cairo

EZÜST VÁZA. VI—VII. század

EZÜST BOROS KORSÓ
VI—VII. század

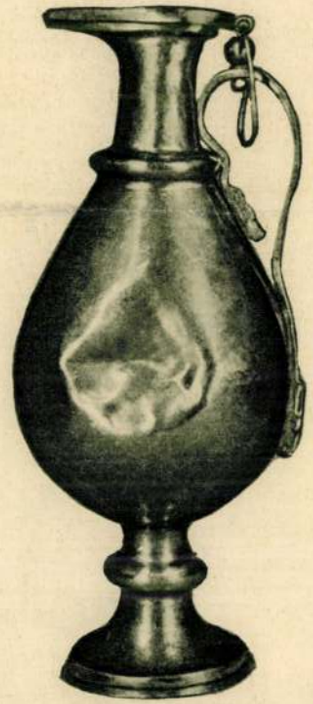

ARANY KORSÓ. III—VI. század
Szt.-Pétervár, Eremitage

EGY FESTŐ (?) MINIATŰR ARCKÉPE. Állítólag Bihzad, a legkiválóbb perzsa miniatűrfestők egyikének másolata Gentile Bellini után Emil Tabbagh gyüjteményéből

FOGOLY HERCEGET ÁBRÁZOLÓ PERZSA MINIATŰR. 1500 körül. Raymond Koechlin gyüjteményéből

HERCEGNŐT (?) ÁBRÁZOLÓ PERZSA MINIATŰR. 1500 körül
L. Cartier tulajdona

A PARADICSOMI KERTET ÁBRÁZOLÓ PERZSA TUSSRAJZ
Herati iskola. A XV. sz. első fele
Maria Sarre-Humann úrnő gyüjteményéből, Berlin

KORSÓ. Sárgaréz. IV—V. század
Kaiser Friedrich-Museum, Berlin

GYERTYATARTÓ. XIII. század
A perzsa kormány tulajdona

és magángyüjtő kincseinek javát engedte át.

A kiállítás célja az volt, hogy a nagy tömegekkel megismertesse a perzsa művészetet; a tudósoknak pedig lehetővé tette a kényelmes, egy helyben való, beható tanulmányozást.

A perzsák egy nagy kultúrközösség, az *iszlám* részei. Ennek a területe Spanyolországtól, Afrikán keresztül, Kínáig terjed. A perzsák voltak e népek közt a legkevésbbé nomádok és művészetük valamennyié közt a legszínesebb. Jellemzi őket, hogy nem ismernek külön egyházi és világi célra szolgáló tárgyat, miként Európában. Kedvelik a figurális díszt, ami megkülönbözteti őket az iszlám többi népétől.

A kiállítás legrégibb anyagát az *őskori cseréptárgyak* szolgáltatták (az I-ső teremben). Tudományos szempontból meglepő volt az ú. n. *Luristán-bronzok* csoportja a Krisztus előtti 1000—500 közötti időből. A szép zöld patinás tárgyak: edények, kengyelek stb., Luristán tartomány területéről kerültek elő ásatások révén és eddig alig ismert csoportját alkotják az ősi perzsaföld művészetének. Jórészük amerikai gyüjteményekből való. Jellemző rajtuk az ágaskodó, páros állatalakok heraldikus alkalmazása. Sok csodálója akadt a terem közepén álló üvegszekrényben bemutatott, ezüstből öntött, finomrajzú, ágaskodó szárnyas kőszáli zergének (ibex) a Kr. e.-i III. sz.-ból, a berlini Islam-gyüjteményből. Ez a tárgy a griffejes, bronzból öntött trónlábbal együtt a görög művészet hatásának kétségtelen bizonyítéka. Rokonfelfogású az Oxus-kincs pompás arany karperece, két szembenéző szárnyas griffjével, a londoni Viktoria- és Albert-múzeumból.

Nagyméretű *szobrászati emlék* természetesen nem igen szerepelhetett a kiállításon, mégis bemutattak gipszmásolatban egy-két jeles alkotást. Az ókorban a perzsák hatalmas palotákat emeltek, nagy termekkel, a külső lépcsők oldalán erőteljes faragott domborművekkel; belsejét viszont színesmázú téglákból álló domborművek díszítették. Az elsőre szép példa volt a nottinghami múzeum hatalmas, állatküzdelmet (bikába harapó oroszlánt) ábrázoló két domborműve, Xerxes (V. sz. Kr. e.) persepolisi palotájának délnyugati részéből; a másodikra két íjász alakja, Dárius szuzai palotájából. Ezek teljes sorát (12 darabot) a párisi Louvre-ban őrzik. A színezés rajtuk türkizkék alapon barna, sárga, kék, fehér és zöld. A színek a beágyazott zománc példájára, mélyített felületekbe vannak foglalva. Az alakok életnagyságúak (185 cm). Ezeket a domborműveket az egyszerűség és a monumentalitásra való törekvés jellemzi. A kiállítás plakátját díszítő szárnyas bika domborművét, az Achamenidák korából (551—331. Kr. e.), ugyancsak a szuzai Dárius-palotából, színezett gipszmásolatban mutatták be.

A Szovjet *szaszanidakori* (226—636. Kr. u.) *kincseinek* gazdag sorát engedte át az Eremitage-ból a kiállításra. Ezüstből domborított dísztálak ezek, vadászjelenetekkel, állatalakokkal stb. vannak díszítve. Az udvari ötvösműhelyekben készült tárgyak ajándékképpen kerülhettek külföldi fejedelmek tulajdonába. A párisi Bibliothèque Nationale szép tálján a szarvasokra, bölényekre, vaddisznókra lóháton vadászó II. Kozroe (590—628.) alakját ismerjük fel, ami megadja a tárgy keletkezési idejét. A trébelt ábrázolás a tak-i-bostan-i szikla-domborművekkel van rokonságban. Ugyanebből a korból való néhány talpas korsó, palackidomú edény és talpas pohár (egy részük aranyból). Alakjuk és díszítésük révén a nagyszentmiklósi lelet néhány hasonló darabjának lehettek az előképei.

A szaszanidakori *selyemszövetek* és *brokátok* néhány csodás darabján feltűnő a rajz egyezése a közel egykorú kődomborművekével (pl. a pávafarkú sárkány).

De ki győzné ezeket a szebbnélszebb darabokat mind felsorolni. A III. teremben már az iszlámkori színgazdag tárgyak sora lepte meg a szemlélőt. A szaszanida művészet lassankénti elhalványul, 820—1037-ig kisebb

ESZTERY GYÖRGY, ötvös, éremmésnök

TEREBES VÁRÁBAN ESZTERY GYÖRGY tevékenysége kelt gyanút, amikor a kassai pénzverőbe küld néhány darabot, annak megállapitására, hány lattosak. 86.old

DR. KAHLER FRIGYES: Pénzhamisitas Magyarországon a XVI. században 84.old

A Magyar numizmatika Társulat évkönyve, 1971. Bp. 1972

GEORG ESZTERY,pénzverő

Az Éremtárban egy kéziratos jegyzetében Harsányi Pálnak van egy feljegyzés,mely szerint az 1527-ben vert dénárokon a G értelme Georg Esztery,a Perényiek pénzverője lenne. 40.old

HUSZÁR LAJOS: János király dénárai 38.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf. 1951-1952.
Bpest.Egyetemi Nyomda 1952